

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KMETIJSTVO,
GOZDARSTVO IN PREHRANO

STRATEŠKI NAČRT SKUPNE KMETIJSKE POLITIKE 2023-2027

Gradivo za javno razpravo
Julij 2021

Evropski kmetijski jamstveni sklad / Evropski kmetijski sklad za razvoj podeželja

Ta dokument predstavlja predlog posameznih delov Strateškega načrta SKP 2023–2027. Gre za delovni dokument, ki je predmet javne razprave in podlaga za nadaljnje delo. Vsebine, predstavljene v tem delovnem dokumentu, se lahko v nadaljevanju spremenijo ter prilagodijo. Prav tako bo besedilo naknadno usklajeno z evropskim zakonodajnim okvirjem, ki trenutno še ni sprejet. Določene vsebine še niso opredeljene in bodo dodane naknadno.

Besedilo ni lektorirano.

Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano

1. POVZETEK.....	7
2. OCENA POTREB.....	13
2.1. DRUŽBENO-EKONOMSKI OPIS DRŽAVE IN KMETIJSTVA	13
2.2. PODPORA VZDRŽNIM DOHODKOM KMETIJ IN ODPORNOSTI PO VSEJ UNIJI ZA POVEČANJE PREHRANSKE VARNOSTI	15
2.2.1. ANALIZA STANJA	15
2.2.2. OPREDELITEV POTREB.....	16
2.3. KREPITEV TRŽNE USMERJENOSTI IN POVEČANJE KONKURENČNOSTI, TUDI Z VEČJIM POUČENJEM NA RAZISKAVAH, TEHNOLOGIJI IN DIGITALIZACIJI.....	18
2.3.1. ANALIZA STANJA	18
2.3.2. OPREDELITEV POTREB.....	19
2.3.3. RANLJIVA GEOGRAFSKA OBMOČJA	22
2.4. IZBOLJŠANJE POLOŽAJA KMETOV V VREDNOSTNI VERIGI.....	24
2.4.1. ANALIZA STANJA	24
2.4.2. OPREDELITEV POTREB.....	25
2.4.3. RANLJIVO GEOGRAFSKO OBMOČJE	29
2.5. PRISPEVANJE K BLAŽITVI PODNEBNIH SPREMENB IN PRILAGAJANJU NANJE TER K TRAJNOSTNI ENERGIJI.....	30
2.5.1. ANALIZA STANJA	30
2.5.2. OPREDELITEV POTREB.....	33
2.6. SPODBUJANJE TRAJNOSTNEGA RAZVOJA IN UČINKOVITEGA UPRAVLJANJA NARAVNIH VIROV, KOT SO VODA, TLA IN ZRAK	41
2.6.1. ANALIZA STANJA	41
2.6.2. OPREDELITEV POTREB.....	43
2.6.3. RANLJIVO GEOGRAFSKO OBMOČJE	50
2.7. PRISPEVANJE K VARSTVU BIOTSKE RAZNOVRSTNOSTI, KREPITEV EKOSISTEMSKIH STORITEV IN OHRANJANJE HABITATOV TER KRAJINE	51
2.7.1. ANALIZA STANJA	51
2.7.2. OPREDELITEV POTREB.....	55
2.7.3. RANLJIVA GEOGRAFSKA OBMOČJA	57
2.8. PRIVABLJANJE MLADIH KMETOV IN SPODBUJANJE RAZVOJA PODJETIJ NA PODEŽELSKIH OBMOČJIH	59
2.8.1. ANALIZA STANJA	59
2.8.2. OPREDELITEV POTREB.....	62
2.9. SPODBUJANJE ZAPOSLOVANJA, RASTI, SOCIALNE VKLJUČENOSTI IN LOKALNEGA RAZVOJA NA PODEŽELSKIH OBMOČJIH, VKLJUČNO Z BIOGOSPODARSTVOM IN TRAJNOSTNIM GOZDARSTVOM	66
2.9.1. ANALIZA STANJA	66
2.9.2. OPREDELITEV POTREB.....	67
2.10. IZBOLJŠANJE ODZIVA KMETIJSTVA EU NA POTREBE DRUŽBE NA PODROČJU HRANE IN ZDRAVJA, VKLJUČNO Z ZDRAVO, HRANLJIVO IN TRAJNOSTNO HRANO, ZAVRŽENO HRANO TER DOBROBITJO ŽIVALI.....	72
2.10.1. ANALIZA STANJA	72
2.10.2. OPREDELITEV POTREB.....	75
2.11. HORIZONTALNI CILJ SPODBUJANJA ZNANJA, INOVACIJ IN DIGITALIZACIJE V KMETIJSTVU IN NA PODEŽELSKIH OBMOČJIH	78
2.11.1. ANALIZA STANJA	78
2.11.2. OPREDELITEV POTREB.....	79

3. SKUPNE DOLOČBE.....	85
3.1. PREGLED INTERVENCIJ IN POSEBNIH POGOJEV ZA MLADE KMETE.....	85
4. OPIS INTERVENCIJ.....	87
4.1. SPECIFIČNI CILJ 1	87
4.1.1. INTERVENCIJA OSNOVNA DOHODKOVNA PODPORA ZA TRAJNOSTNOST.....	87
4.1.2. DOPOLNILNA PRERAZPOREDITVENA DOHODKOVNA PODPORA ZA TRAJNOSTNOST	89
4.1.3. INTERVENCIJA PLAČILO ZA NARAVNE ALI DRUGE OMEJITVE	90
4.2. SPECIFIČNI CILJ 2	93
4.2.1. INTERVENCIJA PROIZVODNO VEZANO PLAČILO ZA REJO DROBNICE.....	94
4.2.2. INTERVENCIJA PROIZVODNO VEZANO PLAČILO ZA REJO GOVEDI.....	96
4.2.3. INTERVENCIJA PROIZVODNO VEZANO PLAČILO ZA KRAVE DOJILJE V GORSKIH OBMOČJIH	98
4.2.4. INTERVENCIJA PROIZVODNO VEZANO PLAČILO ZA MLEKO V GORSKIH OBMOČJIH	100
4.2.5. INTERVENCIJA PROIZVODNO VEZANO PLAČILO ZA STRNA ŽITA.....	102
4.2.6. INTERVENCIJA PROIZVODNO VEZANO PLAČILO ZA BELJAKOVINSKE RASTLINE.....	104
4.2.7. SEKTORSKA INTERVENCIJA – ČEBELARSKI SEKTOR: D) UKREPI ZA PODPORO LABORATORIJEM ZA ANALIZO ČEBELARSKIH PROIZVODOV	106
4.2.8. SEKTORSKA INTERVENCIJA - ČEBELARSKI SEKTOR B)III OBNOVITEV ČEBELJIH PANJEV V UNIJI, VKLJUČNO Z VZGOJO ČEBEL.....	108
4.2.9. SEKTORSKA INTERVENCIJA - ČEBELARSKI SEKTOR B)IV RACIONALIZACIJA SEZONSKE PAŠE 111	
4.2.10. SEKTORSKA INTERVENCIJA - ČEBELARSKI SEKTOR F) SODELOVANJE S SPECIALIZIRANIMI ORGANI ZA IZVAJANJE PROGRAMOV RAZISKAV NA PODROČJU ČEBELARSTVA IN ČEBELARSKIH PROIZVODOV.....	113
4.2.11. SEKTORSKA INTERVENCIJA – ČEBELARSKI SEKTOR A) STORITVE SVETOVANJA ZA ČEBELARJE IN ORGANIZACIJE ČEBELARJEV, TEHNIČNA POMOČ ČEBELARJEM IN ORGANIZACIJA ČEBELARJEV, NJIHOVO USPOSABLJANJE IN OBVEŠČANJE TER IZMENJAVA DOBRIH PRAKS Z NJIMI, VKLJUČNO O ŠKODLJIVCIH IN BOLEZNIH ČEBEL, ZLASTI VAROZI	115
4.2.12. SEKTORSKA INTERVENCIJA – ČEBELARSKI SEKTOR B)I ZATIRANJE ŠKODLJIVCEV IN BOLEZNI ČEBEL, ZLASTI VAROZE	119
4.2.13. SEKTORSKA INTERVENCIJA – VINO: PRESTRUKTURIRANJE IN PREUSMERITEV VINOGRADOV.....	121
4.2.14. SEKTORSKA INTERVENCIJA – VINO: PROMOCIJA VINA V TRETJIH DRŽAVAH.....	124
4.2.15. SEKTORSKA INTERVENCIJA – VINO: UKREPI INFORMIRANJA O VINIH UNIJE V DRŽAVAH ČLANICAH 126	
4.2.16. SEKTORSKA INTERVENCIJA SADJE IN ZELENJAVA – VZPOSTAVITEV VZAJEMNIH SKLADOV 128	
4.2.17. SEKTORSKA INTERVENCIJA SADJE IN ZELENJAVA – INTEGRIRANA PRIDELAVA.....	131
4.2.18. SEKTORSKA INTERVENCIJA SADJE IN ZELENJAVA – NALOŽBE ZA NAMEN PRILAGAJANJA PODNEBNIM SPREMEMBAM – IZBOLJŠANJE UPORABE VODE	134
4.2.19. SEKTORSKA INTERVENCIJA SADJE IN ZELENJAVA – NALOŽBE ZA NAMEN PRILAGAJANJA PODNEBNIM SPREMEMBAM – PREPREČEVANJE ŠKODE ZARADI SLABIH VREMENSKIH RAZMER....	136
4.2.20. SEKTORSKA INTERVENCIJA SADJE IN ZELENJAVA – NALOŽBE ZA NAMEN PRILAGAJANJA PODNEBNIM SPREMEMBAM – OHRANJANJE TAL	139
4.2.21. SEKTORSKA INTERVENCIJA SADJE IN ZELENJAVA – OPUSTITEV SPRAVILA	141
4.2.22. SEKTORSKA INTERVENCIJA SADJE IN ZELENJAVA – PROMOCIJA, OBVEŠČANJE IN TRŽENJE 143	
4.2.23. SEKTORSKA INTERVENCIJA SADJE IN ZELENJAVA – SVETOVANJE IN TEHNIČNA POMOČ 146	
4.2.24. SEKTORSKA INTERVENCIJA SADJE IN ZELENJAVA – UMIK S TRGA ZA BREZPLAČNO RAZDELITEV	149
4.2.25. SEKTORSKA INTERVENCIJA SADJE IN ZELENJAVA – USPOSABLJANJE IN IZMENJAVA DOBRIH PRAKS	151
4.2.26. SEKTORSKA INTERVENCIJA SADJE IN ZELENJAVA – ZAVAROVANJE LETINE IN PROIZVODNJE.....	153

4.2.27.	INTERVENCIJA NALOŽBE V DVIG PRODUKTIVNOSTI IN TEHNOLOŠKI RAZVOJ, VKLJUČNO Z DIGITALIZACIJO KMETIJSKIH GOSPODARSTEV IN ŽIVILSKOPREDELOVALNE INDUSTRIJE	155
4.2.28.	INTERVENCIJA KOLEKTIVNE NALOŽBE V KMETIJSTVU ZA SKUPNO PRIPRAVO KMETIJSKIH PROIZVODOV ZA TRG IN RAZVOJ MOČNIH IN ODPORNIH VERIG VREDNOSTI PRESKRBE S HRANO	163
4.2.29.	INTERVENCIJA NALOŽBE V RAZVOJ IN DVIG KONKURENČNOSTI TER TRŽNE NARAVNOSTI EKOLOŠKIH KMETIJ	168
4.2.30.	INTERVENCIJA IZVEDBA AGROMELIORACIJ IN KOMASACIJ KMETIJSKIH ZEMLJIŠČ	174
4.2.31.	INTERVENCIJA RAZDRUŽITEV SOLASTNINE NA KMETIJSKIH ZEMLJIŠČIH	179
4.2.32.	INTERVENCIJA NALOŽBE V UREDITEV GOZDNE INFRASTRUKTURE	183
4.2.33.	INTERVENCIJA NALOŽBE V NAKUP NOVE MEHANIZACIJE IN OPREME ZA DELO V GOZDU 185	
4.2.34.	INTERVENCIJA NALOŽBE V PRIMARNO PREDELAVO LESA IN DIGITALIZACIJO	187
4.2.35.	INTERVENCIJA NALOŽBE V USTANOVITEV IN RAZVOJ GOZDNEGA DREVESNIČARSTVA	190
4.3.	SPECIFIČNI CILJ 3	192
4.3.1.	INTERVENCIJA SPODBUJANJE KOLEKTIVNIH OBLIK SODELOVANJA V KMETIJSKEM IN GOZDARSKEM SEKTORJU	192
4.3.2.	INTERVENCIJA NOVO SODELOVANJE V SHEMAH KAKOVOSTI	201
4.3.3.	INTERVENCIJA VZPOSTAVITEV IN RAZVOJ EKOREGIJE	203
4.3.4.	INTERVENCIJA KREPITEV KRATKIH DOBAVNIH VERIG IN PROMOCIJA LOKALNE HRANE	206
4.4.	SPECIFIČNI CILJ 4	210
4.4.1.	INTERVENCIJA EKOLOŠKO KMETOVANJE	210
4.4.2.	INTERVENCIJA KMETIJSKO-OKOLJSKA-PODNEBNA PLAČILA	210
4.4.3.	INTERVENCIJA SHEMA ZA PODNEBJE IN OKOLJE	210
4.4.4.	INTERVENCIJA IZGRADNJA NAMAKALNIH SISTEMOV	211
4.4.5.	INTERVENCIJA TEHNOLOŠKE POSODOBITVE NAMAKALNIH SISTEMOV	215
4.4.6.	INTERVENCIJA NALOŽBE V GRADNJO IN VZDRŽEVANJE PROTIPOŽARNE INFRASTRUKTURE 218	
4.4.7.	INTERVENCIJA NALOŽBE V SANACIJO IN OBNOVO GOZDOV PO NARAVNIH NESREČAH IN NEUGODNIH VREMENSKIH RAZMERAH	220
4.4.8.	INTERVENCIJA NALOŽBE V UČINKOVITO RABO ENERGIJE IN OBNOVLJIVE VIRE ENERGIJE V KMETIJSTVU	224
4.4.9.	INTERVENCIJA NALOŽBE V PRILAGODITEV NA PODNEBNE SPREMEMBE PRI TRAJNIH NASADIH	230
4.4.10.	INTERVENCIJA NALOŽBE V UČINKOVITO RABO DUŠIKOVIH GNOJIL	233
4.4.11.	INTERVENCIJA NALOŽBE ZA ZAGOTOVITEV USTREZNE TEHNOLOŠKE INFRASTRUKTURE LABORATORIJEV IN USTREZNE TEHNOLOŠKE OPREMLJENOSTI ZA NAMEN MONITORINGA TER ZAGOTAVLJANJA USTREZNEGA NABORA ANALITIČNIH METOD TER KREPITEV SISTEMA NAPOVEDOVANJA PROGNOŠTIČNIH OBVESTIL	237
4.4.12.	INTERVENCIJA OBNOVA POTENCIALA KMETIJSKE PROIZVODNJE, PRIZADETEGA ZARADI NARAVNIH NESREČ ALI KATASTROFIČNIH DOGODKIH	240
4.5.	SPECIFIČNI CILJ 5	244
4.5.1.	INTERVENCIJA SHEMA ZA PODNEBJE IN OKOLJE	244
4.5.2.	INTERVENCIJA KMETIJSKO-OKOLJSKA-PODNEBNA PLAČILA	245
4.5.3.	INTERVENCIJA EKOLOŠKO KMETOVANJE	265
4.5.4.	INTERVENCIJA NALOŽBE V NAKUP KMETIJSKE MEHANIZACIJE ZA OPTIMALNO UPORABO HRANIL IN TRAJNOSTNO RABO FFS	270
4.5.5.	INTERVENCIJA UREJANJE HUDOURNIŠKIH OBMOČIJ	274
4.6.	SPECIFIČNI CILJ 6	276
4.6.1.	INTERVENCIJA EKOLOŠKO KMETOVANJE	276
4.6.2.	INTERVENCIJA KMETIJSKO-OKOLJSKA-PODNEBNA PLAČILA	276
4.6.3.	INTERVENCIJA SHEMA ZA PODNEBJE IN OKOLJE	277
4.6.4.	INTERVENCIJA OHRANJANJE, TRAJNOSTNA RABA IN RAZVOJ RASTLINSKIH GENSKIH VIROV V KMETIJSTVU	289
4.6.5.	INTERVENCIJA PLAČILA NATURA 2000	291

4.6.6.	INTERVENCIJA NALOŽBE V NAKUP KMETIJSKE MEHANIZACIJE IN OPREME ZA UPRAVLJANJE TRAVIŠČNIH HABITATOV	295
4.6.7.	INTERVENCIJA NEPROIZVODNE NALOŽBE POVEZANE Z IZVAJANJEM NARAVOVARSTVENIH PODINTERVENCIJ SN 2023-2027	299
4.6.8.	INTERVENCIJA IZVAJANJE UKREPOV IZ NAČRTOV UPRAVLJANJA ZAVAROVANIH OBMOČIJ 307	
4.7.	SPECIFIČNI CILJ 7	311
4.7.1.	INTERVENCIJA PODPORA ZA VZPOSTAVITEV GOSPODARSTEV MLADIH KMETOV	311
4.7.2.	INTERVENCIJA DOPOLNILNA DOHODKOVNA PODPORA ZA MLADE KMETE	316
4.8.	SPECIFIČNI CILJ 8	318
4.8.1.	INTERVENCIJA OBNOVA IN RAZVOJ VASI PO KONCEPTU PAMETNIH VASI S Poudarkom NA KULTURNI DEDIŠČINI	318
4.8.2.	INTERVENCIJA PODPORA ZA NALOŽBE V VZPOSTAVITEV IN RAZVOJ NEKMETIJSKIH DEJAVNOSTI VKLJUČNO Z BIOGOSPODARSTVOM	321
4.8.3.	INTERVENCIJA LEADER	325
4.9.	SPECIFIČNI CILJ 9	329
4.9.1.	INTERVENCIJA BIOTIČNO VARSTVO RASTLIN (65. ČLEN)	329
4.9.2.	INTERVENCIJA DOBROBITI ŽIVALI	332
4.9.3.	INTERVENCIJA NALOŽBE V PRILAGODITEV KMETIJSKIH GOSPODARSTEV IZVAJANJU NADSTANDARDNIH ZAHTEV S PODROČJA DOBROBITI REJNIH ŽIVALI	337
4.10.	SPECIFIČNI CILJ 10.....	341
4.10.1.	INTERVENCIJA MEDGENERACIJSKI PRENOS ZNANJA	341
4.10.2.	INTERVENCIJA VAVČERSKO SVETOVANJE	343
4.10.3.	INTERVENCIJA USPOSABLJANJE SVETOVALCEV	347
4.10.4.	INTERVENCIJA PODPORA ZA PROJEKTNE IDEJE IN PROJEKTE EIP	350
4.10.5.	INTERVENCIJA RAZVOJNI DEMONSTRACIJSKI PROJEKTI	354
4.10.6.	INTERVENCIJA PRENOS ZNANJA IN INFORMIRANJA	358
5.	FINANČNI RAZREZ.....	364

1. POVZETEK

Strateški načrt za obdobje 2023–2027 (v nadaljevanju: SN 2023–2027) vsebuje ključne strateške usmeritve za izvajanje Skupne kmetijske politike (v nadaljevanju: SKP) v Republiki Sloveniji (v nadaljevanju: RS) in podaja nabor predlaganih intervencij za njihovo uspešno in učinkovito izvajanje v praksi. Prvič je v enotnem dokumentu opredeljena celotna SKP, tako I. steber, ki obsega neposredna plačila in kmetijske trge, kot tudi II. steber, ki obsega politiko razvoja podeželja. Skupna obravnava obeh stebrov vsekakor prinaša novo dimenzijo in pozitivno vpliva tudi na zagotavljanje sinergij in dopolnjevanja med intervencijami, s tem pa prinaša tudi večje, močnejše učinke obeh stebrov pri uresničevanju zastavljenih ciljev celotne SKP. In prav velik poudarek na doseganju ciljev ter preverjanju rezultatov in uspešnosti, predstavlja bistvo nove SKP.

Reforma SKP temelji na treh splošnih in devetih specifičnih ciljih, ki so podkrepljeni s horizontalnim ciljem spodbujanja prenosa znanja, inovacij in digitalizacije v kmetijstvu in na podeželskih območjih.

CILJ: Spodbujanje pametnega, odpornega in raznolikega kmetijskega sektorja, ki zagotavlja prehransko varnost	CILJ: Krepitev skrbi za okolje in podnebnih ukrepov ter prispevanje k doseganju okoljskih in podnebnih ciljev EU	CILJ: Krepitev socio-ekonomskega razvoja podeželskih območij
(1) Podpora vzdržnim dohodkom in odpornosti kmetij po vsem ozemlju EU za povečanje prehranske varnosti	(4) Prispevanje k blažitvi podnebnih sprememb in prilagajanju nanje ter k trajnostnim virom energije	(7) Privabljanje mladih kmetov in spodbujanje razvoja podjetništva na podeželju
(2) Krepitev tržne usmerjenosti in povečanje konkurenčnosti, tudi z večjim poudarkom na raziskavah, tehnologiji in digitalizaciji	(5) Spodbujanje trajnostnega razvoja in učinkovitega upravljanja naravnih virov, kot so voda, zemlja in zrak	(8) Spodbujanje zaposlovanja, rasti, socialne vključenosti in lokalnega razvoja na podeželskih območjih, vključno z biogospod. in trajnostnim gozdarstvom
(3) Izboljšanje položaja kmetov v verigah vrednosti	(6) Prispevanje k varstvu biotske raznolikosti, krepitev ekosistemskih storitev ter ohranjanje habitatov in krajine	(9) Izboljšanje odziva kmetijstva EU na zahteve družbe v zvezi z hrano in zdravjem, vključno z varno, hranljivo in trajnostno hrano, ter dobrobiti živali
Spodbujanje znanja, inovacij in digitalizacije v kmetijstvu in na podeželskih območjih		

Uresničevanje ciljev SKP je dandanes vsekakor velik izziv. Istočasno je potrebno zagotavljati odpornejši in trajnostni prehranski sistem, predvsem preko zagotavljanja ustreznih dohodkov za kmete ter varne in kakovostne hrane po dostopnih cenah, varovati in trajnostno upravljati z naravnimi viri, za sedanje in prihodnje generacije, in se ustrezno odzivati na podnebne spremembe ter ohraniti vitalno podeželje in podeželsko gospodarstvo s spodbujanjem zaposlovanja v kmetijstvu ter agroživilskem in drugih povezanih sektorjih. Z znanjem, inovacijami in vlaganji je potrebno podpreti zeleno in digitalno transformacijo v kmetijskem, živilskem in gozdarskem sektorju ter prehod v podnebno nevtrarno družbo in gospodarstvo. Pričakovanja se torej usmerjajo v zagotavljanje večnamenskega modela kmetijstva, ki ob pridelavi hrane zagotavlja tudi ekosistemske storitve in prispeva k ohranjanju vitalnega, obdelanega podeželja. Vsa ta pričakovanja so legitimna in upravičena vendar multifunkcionalne vloge kmetijstva ne bo, če ne bo kmetijstva samega, torej njegove osnovne funkcije pridelave hrane, ki mora pridelovalcem zagotavljati tudi primerni dohodkovni položaj.

Pri pripravi SN 2023-2027 smo izhajali iz trenutnega stanja ter trendov in v največji možni meri upoštevali naravne in strukturne danosti slovenskega podeželja ter dejanske potrebe kmetijstva, živilstva, gozdarstva, podeželja, potrošnika in širše družbe. Seveda smo upoštevali tudi vse relevantne evropske in nacionalne dokumente, ki se nanašajo na področje, ki ga pokriva SN 2023-2027. Na evropski ravni so pomembna predvsem priporočila Evropske komisije (v nadaljevanju:

EK) za strateški načrt ter cilji evropskega zelenega dogovora v okviru Strategije od vil do vilic in Strategije za biotsko raznovrstnost. Na nacionalni ravni pa je podlaga za enovit SN 2023-2027 predvsem Resolucija »Naša hrana, podeželje in naravni viri od leta 2021«, seveda pa smo upoštevali tudi številne druge nacionalne strateške dokumente, predvsem s področja varovanja okolja in podnebnih sprememb.

V SN 2023-2027 so, na podlagi analize stanja in ocene potreb, določeni cilji in finančna sredstva ter intervencije za doseganje omenjenih ciljev. Na podlagi kazalnikov, ki jih določa osnovna evropska zakonodaja, bodo države članice in EK spremljale uspešnost in učinkovitost izvajanja načrta. Skupni okvir spremljanja in ocenjevanja smotrnosti SKP je vzpostavljen z namenom prikaza napredka ter ocene vpliva in učinkovitosti izvajanja politike. EK bo, v primeru odstopanja od zastavljenih kazalnikov, od držav članic zahtevala akcijske načrte za izboljšanje stanja, kar bi lahko privedlo tudi do začasne ustavitve plačil in na koncu zmanjšanja finančnih sredstev, če načrtovani rezultati ne bodo doseženi. Tudi zaradi tega so pripravljene intervencije zelo ciljno usmerjene.

Slovenija ima v okviru SN 2023-2027, torej za petletno obdobje, na voljo 1,2 mrd EUR sredstev iz Evropskega kmetijskega jamstvenega sklada (EKJS) in Evropskega kmetijskega sklada za razvoj podeželja (EKSRP). Za I. steber (EKJS), ki vključuje neposredna plačila ter sektorske podpore za vino in čebele, je na voljo 535 mio, za II. steber (EKSRP), ki obsega politiko razvoja podeželja, pa je na voljo 701 mio EUR. Zakonodaja omogoča tudi prenos dela sredstev med obema stebroma za katerega se država članica lahko odloči na podlagi ocene stanja in ugotovljenih potreb. Na podlagi tehtnega premisleka in glede na ugotovljene vrzeli v razvojnem delu SN 2023-2027 tako predlagamo, da se sredstva v višini 150 mio EUR prenesejo iz I. v II. steber SKP, tudi za doseganje ambicioznih okoljskih in podnebnih ciljev, ki jih določajo nadnacionalni dokumenti. Seveda pa je namen prenosa sredstev predvsem povečanje konkurenčnosti slovenskega kmetijstva, saj bodo tako lahko podprte naložbe kmetijskih gospodarstev in živilsko predelovalne industrije, naložbe v gozdarstvu, naložbe za prilagoditev na podnebne spremembe ipd.. Prav tako bodo zaradi prenosa sredstev dodatno podprte intervencije KOPOP, Ekološko kmetovanje in Dobrobit živali. Nekoliko višja sredstva pa so s tem zagotovljena tudi za sodelovanje in mlade kmete. Del ovojnice neposrednih plačil bo torej namenjen za razvojno ukrepanje, kjer smo, na podlagi dosedanjega pregleda stanja in analiz, ugotovili največje vrzeli.

Pametno, odporno in konkurenčno kmetijstvo

Eden od glavnih ciljev SN 2023-2027 je vsekakor doseganje ustrezne in stabilne dohodkovne ravni kmetijskih pridelovalcev, večja odpornost kmetij in višja konkurenčnost kmetijstva, živilskopredelovalne industrije in gozdarstva. Pri tem so pomembne predvsem močne verige vrednosti in oskrbe s hrano. Vsekakor je pri razvoju slovenskega kmetijstva pomembno upoštevati raznolikosti in izrazito dualno strukturo kmetijskih gospodarstev, z izrazito tržno usmerjenimi kmetijami na eni strani in samooskrbnimi kmetijami na drugi strani.

Neposredna plačila zagotavljajo osnovno raven prihodka in imajo s tem tudi pomembno stabilizacijsko vlogo, pomembno pa se krepí vloga neposrednih plačil pri ohranjanju javnih dobrin ter ekosistemskih storitev. Del neposrednih plačil I. stebra se z okrepljeno pogojenostjo, shemo za okolje in podnebje usmerja v spodbujanje prevzemanja bolj trajnostnih kmetijskih praks. V resoluciji "Naša hrana, podeželje in naravni viri od leta 2021" smo že nakazali, da se z novim modelom SKP zavzemamo za ukinitvev plačilnih pravic in uvedbo enotnega plačila na hektar, čemur sedaj tudi sledimo. Ukinitvev plačilnih pravic pomeni ukinitvev zgodovinskih dodatkov, ki so se skozi leta vezali na plačilne pravice in katerih glavnina vrednosti izvira iz leta 2006. Ker je v vseh teh letih prišlo do drugačne proizvodne usmeritve na kmetijah, kjer ima nosilec v lasti plačilne pravice z zgodovinskimi dodatki, vrednost plačilnih pravic velikokrat ni ujemajoča z dejanskim stanjem na kmetiji. Enotno plačilo na hektar pomeni tudi bolj odprt, razumljiv in pregleden sistem, enotno obravnavo, saj vsi kmetje prejmejo enako plačilo na hektar in plačilo za vse upravičene površin. Pomeni tudi boljši izkoristek EU sredstev, saj ni več neuveljavljenih plačilnih pravic, preprečuje pa

tudi anomalije, ki so se pri plačilnih pravicah lahko pojavile v smislu velike vrednosti plačilnih pravic na majem številu hektarjev na kmetiji.

Osnovna dohodkovna podpora je nadgrajena s proizvodno vezanimi plačili, s katerimi ciljno naslavljamo specifične probleme za sektorje v težavah in s temi ukrepi pomagamo ohranjati ekonomičnost in obseg živali/površin predvsem v gorskih območjih. Seznam proizvodno vezanih plačil, ki je trenutno opredeljen v dokumentu, ni dokončen in je odvisen zlasti od dokazovanja sektorja težavah, študije za to področje pa so še v teku. Na MKGP, glede na trenutno razpoložljive podatke predlagamo, da se proizvodno vezana pačila usmeri predvsem v govedorejo in drobnico na gorskem območju, saj so kmetije na gorskih območjih zaradi naravnih razmer in majhnosti težko konkurenčne veliko večjim kmetijam, ki imajo boljše naravne pogoje, prav tako pa z rejo govedi in drobnice omogočajo učinkovito izrabo travinja. Tako je vezanost plačil pomembna tako z okoljskega vidika kot z vidika ohranjanja tovrstne proizvodnje na teh območjih. Kompromisni dogovor o reformi SKP, določa tudi, da je potrebno pri proizvodno vezanih plačilih upoštevati določila Direktive Evropskega parlamenta in Sveta 2000/60/ES (vodna direktiva). Ta pomembna novost je rezultat pogajanj med Evropskim parlamentom in Svetom.

Tudi plačila za območja z naravnimi in drugimi omejitvami, ki v RS obsegajo 80 % kmetijskih površin, predstavljajo izrazito velik in pomemben dejavnik stabilnosti dohodka na kmetijah in pozitivno vplivajo na ohranjenost obdelanosti tega občutljivega prostora in s tem na ohranjanje naravnih virov ter tudi poseljenosti podeželja.

Razvoja slovenskega kmetijstva ni mogoče pričakovati brez generacijske pomladitve, na kateri temeljijo visoka pričakovanja po hitrejšem uvajanju novosti, znanja, tehnologij, digitalizacije v prakso. V tem delu SN 2023-2027 predstavlja celovito podporo, s kombinacijo različnih podpor za mlade kmete: od zagonskih, naložbenih, pa vse do podpor, povezanih s prenosom znanja in inovacijami. Ohranjamo tudi plačilo za mlade kmete v okviru shem neposrednih plačil, kar predstavlja pomembno dohodkovno podporo za mlade kmete, ki začenjajo s kmetijsko dejavnostjo.

SN 2023-2027 je usmerjen v trajnostno tehnološko napredno in konkurenčno kmetijstvo in agroživilstvo, s poudarkom na digitalizaciji. V okviru naložb pa imajo možnost pridobitve podpor tudi manjša kmetijska gospodarstva, saj je njihov obstoj in razvoj pomemben predvsem zaradi okoljskih in socialnih učinkov. Spodbujali bomo rešitve v prid prehoda na krožno gospodarstvo ter doseganja višje dodane vrednosti celotne proizvodne verige. S primernimi finančnimi instrumenti bomo izboljšali dostop do finančnih virov za deležnike v verigi preskrbe s hrano.

Vse bolj rastoča tveganja v kmetijstvu naslavljamo predvsem preko krepitev uporabe sodobnih tehnologij ter pravočasno rabo prilagoditvenih tehnologij in preventivnih dejavnosti v kmetijstvu. Posebna tveganja so povezana z vremenskimi vplivi, zato posebno pozornost namenjamo tudi preventivnim ukrepom v boju proti podnebnim spremembam. Veliko upov polagamo tudi na izobraževanja in usposabljanja ter sodelovanje med različnimi deležniki v kmetijstvu.

Zelo velik poudarek SN 2023-2027 je dan povezovanju osnovne pridelave in predelave hrane, krepitevi celotnih agroživilskih verig, vzpostavitvi dolgoročnih partnerstev in krepitevi položaja kmeta v verigi. Le tako se kmetijski pridelovalci lahko hitreje in lažje preusmerijo s svojo pridelavo ter na ta način krepijo svojo odpornost in odzivnost na hitro spreminjajoče se razmere na trgu. Podpora za sheme kakovosti bo nadgrajena s promocijo kmetijskih pridelkov in prehranskih proizvodov.

SN 2023-2027 je ambiciozen in usklajen z evropskimi strategijami tudi na področju spodbujanja ekološkega kmetijstva, kjer želimo predvsem spodbuditi izrabo potenciala slovenskega prostora z vidika konkurenčnosti, dodane vrednosti ter varovanja okolja in naravnih virov.

Za spodbujanje pametnega, odpornega in konkurenčnega kmetijstva v okviru SN 2023-2027 namenjamo več kot polovico razpoložljivih finančnih sredstev.

Varovanje okolja in trajnostno upravljanje z naravnimi viri

Slovensko kmetijstvo ima poleg strateške funkcije pridelave hrane tudi velik prostorski in okoljski pomen. Zato si tudi v okviru SN 2023-2027 prizadevamo za uporabo tehnologij in načinov proizvodnje, ki čim manj negativno vplivajo na naravne vire, ob sočasnem ohranjanju pestrosti živalskih in rastlinskih vrst. SN 2023-2027 zelo jasno naslavlja tudi podnebne spremembe, in sicer tako blažene kot tudi prilagajanje na podnebne spremembe.

Intervencije SN 2023-2027 v okviru treh specifičnih ciljev so namenjene doseganju okoljskih in naravovarstvenih ciljev in na več ravneh tvorijo t.i. »zeleno arhitekturo«. Osnovno raven predstavlja pogojenost, ki za prejemanje podpor od upravičenca zahteva izpolnjevanje osnovnih standardov za podnebje in okolje, javno zdravje ter zdravje živali in rastlin in dobrobit živali. Naslednja raven je shema za okolje in podnebje, ki se kot del neposrednih plačil I. stebra, usmerja v spodbujanje prevzemanja bolj trajnostnih kmetijskih praks. Kmetijsko-okoljske-podnebne intervencije v okviru II. stebra so izrazito ciljno in rezultatsko usmerjene na vsebinska področja in posamezna območja, ki zahtevajo ukrepanje zaradi vzdrževanja ali izboljševanja stanja okolja. Posebna pozornost je dana ožjim naravovarstvenim (posebni habitati), vodovarstvenim območjem in območjem, kjer okoljski cilji niso doseženi. Prvič uvajamo tudi plačila NATURA 2000. Ukrepi so usmerjeni tudi v sobivanje pašnih živali z velikimi zvermi. Poseben izziv pa seveda predstavlja prilagajanje pridelave in prireje na podnebne spremembe, s posebnim poudarkom na ukrepih za zmanjševanje tveganja, predvsem na spodbujanju pridelave v zaprtih prostorih, namakanju, oroševanju, mrežah v trajnih nasadih, pa tudi drugih novih tehnoloških rešitvah. Prvič uvajamo tudi neproizvodne naložbe, ki podpirajo okoljsko funkcijo kmetijstva in spodbujajo sonaravne kmetijske prakse. Zaradi družbenih pričakovanj in okoljskih izzivov je v okviru SN 2023-2027 izrazito podprto ekološko kmetovanje. Naš cilj je, da dosežemo večje količine slovenskih ekoloških proizvodov na trgovskih policah, kar bomo spodbujali tudi preko podpor za povezovanje ekoloških pridelovalcev in predelovalcev hrane. SN 2023-2027 namreč, skladno s Strategijo od vil do vilic, pomembno naslavlja tudi potrošnike in pričakovanja družbe kot celote. Tako dajemo velik poudarek pridelavi in predelavi ekološke hrane, ustreznemu skrbnemu ravnanju s FFS, antibiotiki ter zagotavljanju dobrobiti živali.

Za varovanje okolja in trajnostno upravljanje z naravnimi viri v okviru SN 2023-2027 namenjamo eno tretjino vseh razpoložljivih sredstev.

Kakovost življenja in krepitev gospodarske aktivnosti na podeželju

Poleg kmetijskih dejavnosti na podeželju podpiramo tudi dopolnilne dejavnosti, ki pomembno pripomorejo k dvigu in stabilnosti dohodka kmetijskih gospodarstev. Z namenom ohranjanja poseljenosti podeželja bomo podprli tudi družbene storitve v okviru pametnih vasi. Nadaljevali bomo tudi s podporami za aktivnosti lokalnih pobud oziroma lokalnega razvoja, ki ga vodi skupnost (pristop LEADER/CLLD), predvsem z namenom spodbujanja zaposlovanja na podeželju, večje socialne vključenosti prebivalcev, ohranjanja vaških jeder in kulturnih običajev, tradicije in navad, trajnostnih oblik turizma, spodbujanja medgeneracijskega sodelovanja in različnih socialnih storitev.

Posebno pozornost bomo namenili razvoju t.i. ekoregij kar predstavlja nov pristop v trajnostnem upravljanju lokalnih virov, ki temelji na ekološkem kmetovanju.

V okviru SN 2023-2027 bo podprto tudi biogospodarstvo, ki prispeva h krožnemu gospodarstvu, ter spodbuja trajnostno in učinkovito izkoriščanje obnovljivih virov, predvsem lesne biomase, živinskih gnojil in nenevarnih odpadkov.

Skupaj z ostalimi EU skladi in drugimi nacionalnimi politikami si prizadevamo za celovit razvoj slovenskega podeželja, ki bo zaživel le ob usklajenem delovanju in dopolnjevanju različnih podpor. Tako bodo podpore za širokopasovni internet, kar je eden od osnovnih predpogojev za razvoj podeželja, na voljo v okviru drugih EU skladov, ki bodo zagotovili 100 % pokritost slovenskega podeželja s širokopasovnimi povezavami.

Za dvig kakovosti življenja na podeželju in krepitev gospodarske aktivnosti v okviru SN 2023-2027 namenimo deset odstotkov vseh razpoložljivih sredstev.

Horizontalni cilj spodbujanja znanja, inovacij in digitalizacije v kmetijstvu in na podeželskih območjih

Zavedamo se, da je uspešen razvoj slovenskega kmetijstva in podeželja mogoč le ob povezovanju in sodelovanju med vsemi deležniki pri prenosu znanja in inovacij. Spodbujali bomo panožne krožke, razvojne mreže, pilotne projekte prenosa znanja ter izgradnjo demonstracijskih, poskusnih in kompetenčnih centrov ter tehnoloških središč. Prav tako želimo povečati raven usposobljenosti končnih upravičencev preko različnih oblik in metod prenosa znanja, ki vključujejo tudi lokalno uporabo znanja z ogledi in demonstracijami na terenu. Pri tem je pozornost namenjena tudi dvigu usposobljenosti kmetijskih in gozdarskih svetovalcev, ki so eden izmed ključnih deležnikov v sistemu prenosa znanja. S kontinuiranim usposabljanjem svetovalcev se zagotavlja kakovost svetovalnih storitev in spodbuja posodobitev sektorja z izmenjavo znanja in razširjanjem najboljših okolju prijaznih proizvodnih praks, pa tudi z inovacijami in digitalnim prehodom v kmetijstvu, gozdarstvu in na podeželju. V sklopu prenosa znanja oziroma zagotavljanja specializiranih svetovalnih storitev se predvideva tudi uvedba možnosti proste izbire specializiranih svetovalnih storitev pri različnih kvalificiranih ponudnikih.

Kmetijska politika sama ne more zagotoviti ustrezne prenove AKIS (Agricultural Knowledge and Innovation System), zato si tudi na tem področju prizadevamo za sodelovanje in vzajemno delovanje z drugimi politikami.

Za horizontalni cilj v okviru SN 2023-2027 namenimo nekaj več kot dva odstotka vseh razpoložljivih sredstev.

Partnerstvo in sodelovanje, vključujoč pristop

SN 2023-2027 nastaja v tesnem sodelovanju s ključnimi partnerji in zainteresirano javnostjo. V letu 2018 je bilo ustanovljenih 5 delovnih skupin za pripravo strateškega načrta SKP, in sicer za naslednja področja: (1) Pametno, odporno in konkurenčno kmetijstvo (pokriva specifične cilje SC1, SC2, SC3), (2) Varovanje okolja in podnebne spremembe (pokriva specifične cilje SC4, SC5, SC6), (3) Razvoj podeželja (pokriva specifične cilje SC7, SC8, SC9), (4) Posebna delovna skupina Aktivni kmet in (5) Horizontalna delovna skupina za celoten strateški načrt SKP. Do sedaj smo izvedli 39 sestankov omenjenih delovnih skupin v katerih sodelujejo člani iz več kot 40 različnih institucij oziroma organizacij. V pripravo SN 2023-2027 so vključena tudi različna posvetovalna telesa, kot na primer Svet za kmetijstvo in razvoj podeželja, Svet za OMD, Svet za živinorejo ipd., ter tudi posamezni kmetijski sektorji s katerimi je bilo izvedenih tudi preko 30 sestankov. Zelo pomembno je tudi sodelovanje s predstavniki okoljskih organizacij, ki so med drugim tudi člani delovnih skupin za pripravo strateškega načrta SKP. Na podlagi dosedanjih izkušenj in vrzeli na področju dopolnjevanja in razmejitev z ostalimi EU skladi si intenzivno prizadevamo za podporo razvoju slovenskega podeželskega prostora tudi preko drugih skladov in politik.

Prva širša javna razprava o vsebinah SN 2023-2027 je potekala v okviru 5. slovenskega podeželskega parlamenta jeseni 2019. Od 11. 11. do 2. 12. 2020 smo izvedli širšo javno razpravo o analizi stanja, potrebah in naboru intervencij.

Ves čas priprave SN 2023-2027 poteka intenzivno sodelovanje z evalvatorji, neodvisnimi zunanjimi izvajalci, ki opravljajo presojo SN 2023-2027 z vidika izboljšanja njegove kakovosti. Poteka tudi postopek celovite presoje vplivov na okolje in neformalno usklajevanje vsebin SN 2023-2027 z Evropsko komisijo.

Nadaljnji koraki

Po končani javni razpravi bomo vse predloge in pripombe skrbno proučili. Predvidoma jeseni bomo organizirali javno razpravo o celotnem SN 2023-2027 skupaj z javno razgrnitvijo v okviru celovite

presoje vplivov na okolje. Seveda bodo potekali tudi sestanki delovnih skupin in drugi sestanki ter srečanja in predstavitve. Predvidoma v decembru 2021 bo predlog SN 2023-2027 obravnavala Vlada RS, do konca leta pa bo predlog SN 2023-2027 posredovan tudi uradno v potrditev na EK.

Izziv priprave pričujočega SN 2023-2027 je ob vsej kompleksnosti ciljev bodoče SKP tokrat še posebej velik, saj si prizadevamo ujeti pravo ravnovesje med pričakovani pridelovalcev in pričakovani družbe. Ob tem je naša skrb namenjena temu, da bo izvajanje SN 2023–2027 učinkovito, rezultatsko usmerjeno in da bo storjen ambiciozen korak naprej pri razvoju slovenskega kmetijstva in tudi na področju poenostavitve izvajanja za končne upravičence. Zavedamo se kako pomemben je pričujoči dokument, saj se posredno in pa neposredno dotika slehernega prebivalca Slovenije.

* * *

2. OCENA POTREB

2.1. DRUŽBENO-EKONOMSKI OPIS DRŽAVE IN KMETIJSTVA

Slovenija se uvršča med manjše evropske države, tako po površini kot tudi po številu prebivalstva. Razdeljena je na 2 kohezijski regiji (Vzhodna Slovenija, Zahodna Slovenija), 12 statističnih regij, 212 občin in 5.978 naselij. Glede na tipologijo OECD so v Sloveniji vmesne (27,2 %) in podeželske regije (72,8 %). Več kot polovico kopnega ozemlja Slovenije pokrivajo gozdovi, 34 % površja pa je namenjenega pretežno kmetijstvu. Za Slovenijo je značilna razpršena in redka poselitev in veliko število majhnih naselij. Slovenija ima danes star demografski režim z nizko rodnostjo in smrtnostjo. Z okrepljeno gospodarsko rastjo je Slovenija v obdobju 2016–2018 zmanjševala zaostanek v gospodarski razvitosti za povprečjem EU, vendar ostaja vrzel na področju produktivnosti visoka. Izobrazba prebivalstva je razmeroma visoka, vendar vse večji izziv predstavlja zagotavljanje ustreznih znanj in spretnosti. Visoka gospodarska rast je omogočila rast zaposlenosti, kazalniki socialne izključenosti in dohodkovne neenakosti pa so se po vrnili na razmeroma ugodne ravni pred letom 2008. Bruto domači proizvod na prebivalca je leta 2018 znašal 87 % povprečja EU. V letu 2019 je bila v Sloveniji stopnja zaposlenosti 76,4 %, kar je nad povprečjem EU. Stopnja tveganja revščine na podeželju je bila po podatkih Eurostata v Sloveniji med leti 2005 in 2015 okrog 20 %, v letu 2018 pa je padla na 16,6 %.

Kmetijstvo je skupaj z lovstvom, gozdarstvom in ribištvom leta 2019 k skupni ustvarjeni dodani vrednosti prispevalo 2,3 %, k skupni zaposlenosti pa 6,9 %. Delež zaposlenih v kmetijstvu ima trend upadanja in se tako iz leta v leto zmanjšuje. V Sloveniji je, glede na primerjavo EU, delež trajnega travinja bistveno večji, delež ornih površin bistveno manjši, delež nasadov pa primerljiv. Slovenija ima med vsemi članicami EU enega najvišjih deležev kmetijskih zemljišč v uporabi na območjih z omejenimi možnostmi za kmetijsko dejavnost (OMD), in sicer kar 80 %. Po začasnih podatkih iz Popisa kmetijstva 2020 se nadaljuje trend zmanjševanja števila kmetijskih gospodarstev, vendar se povečuje povprečna velikost kmetijskega gospodarstva. Povprečno veliko kmetijsko gospodarstvo v Sloveniji obdeluje 7,0 ha kmetijskih zemljišč in redi 6,0 GVŽ ter gospodari s povprečno 5,6 ha gozda. Slovenija ima v primerjavi z EU–28 še vedno zelo neugodno velikostno strukturo kmetijskih gospodarstev. Povprečna starost gospodarja upravitelja kmetijskega gospodarstva je v Sloveniji v letu 2016 znašala 57 let, kar kaže na izrazito neugodno starostno strukturo v kmetijstvu.

V letu 2019 je v živilskopredelovalni industriji delovalo 745 podjetij, ki so zaposlovala 14.627 zaposlenih. Dodana vrednost je bila 604 mio EUR, dodana vrednost na zaposlenega pa 41.270 EUR.

V letu 2019 je bilo v ekološko kmetovanje vključenih 3.828 kmetijskih gospodarstev (KMG), ki so obdelovala okoli 49.638,27 ha površin. To predstavlja 5,4 % vseh KMG in 10,4 % vseh KZU v Sloveniji. Povprečna velikost ekološke kmetije je 12,96 ha, kar je skoraj še enkrat več kot konvencionalna kmetija v Sloveniji. Od leta 2010 je opazen trend naraščanja števila ekoloških kmetijskih gospodarstev, saj se je glede na leto 2010 njihovo število povečalo za 72 %. KZU, ki so vključena v kontrolo ekološkega kmetovanja so se glede na leto 2010 povečala za 61 %. Med površinami najbolj prevladuje travinje (84%), njive (9%), sadovnjaki (intenzivni in ekstenzivni - 4%), vinogradi (1,4%), nato pa zelenjava (0,7%) in oljčniki (0,5%). V živinoreji po številu živali prevladuje perutnina, sledi drobnica, govedo.

Tabela 1: Uporabljeni kazalniki stanja v okviru splošnega uvodnega dela

Področje	Oznaka kazalnika PMEF	Kazalnik PMEF
Prebivalstvo	C.0	Število prebivalcev
	C.02	Gostota prebivalstva
	C.03	Starostna struktura prebivalstva
Površina	C.04	Celotna površina
	C.05	Pokrovnost tal
Trg dela	C.06 (I.22)	Stopnja zaposlenosti
	C.07	Stopnja brezposelnosti
	C.08	Zaposlovanje
Gospodarstvo	C.09 (I.23)	BDP na prebivalca
	C.11	Bruto dodana vrednost
Kmetijska gospodarstva in kmetje	C.12	Kmetijska gospodarstva (kmetije)
	C.13	Delovna sila na kmetiji
	C.17	Kmetijske površine
Kmetijska zemljišča	C.17	Kmetijske površine
	C.20	Območja z naravnimi in drugimi specifičnimi omejitvami

2.2. PODPORA VZDRŽNIM DOHODKOM KMETIJ IN ODPORNOSTI PO VSEJ UNIJI ZA POVEČANJE PREHRANSKE VARNOSTI

2.2.1. ANALIZA STANJA

V kmetijstvu se zaradi njegove vpetosti v post-industrijsko razvito družbo pojavljajo številni kompleksni ekonomski, socialni in okoljski problemi. Med najpomembnejše zagotovo sodi dohodkovni problem, ki je posledica dolgoročnega pritiska na zniževanje cen kmetijskih proizvodov. Dohodek v slovenskem kmetijstvu je med najnižimi v EU in predstavlja samo okoli 20 % primerljivega dohodka v celotnem gospodarstvu. Od leta 2007 ni zaznati približevanja povprečnemu dohodku v EU, niti primerljivemu dohodku v gospodarstvu v Sloveniji. Kljub temu imajo določene panoge (zrnojede živali, vino in mleko), ekonomske velikosti KMG (nad 50.000 EUR standardnega prihodka) in lokacije KMG (izven OMD) nekoliko boljši dohodek in s tem bolj produktivno delovno silo. Za obstoj kmetovanja na KMG z manjšim dohodkom so odločilni ne kmetijski viri dohodka, ki lahko na manjših KMG in na KMG v OMD predstavljajo znaten del dohodka KMG v širšem smislu (kmetijskega gospodinjstva).

Vzrok za tako slab dohodkovni položaj je neugodna struktura slovenskega kmetijstva s povprečno majhnimi KMG, z velikim deležem površin v OMD, velikim deležem absolutnega travinja, velikim deležem nespecializiranih in samooskrbnih KMG. Obstoječi procesi prestrukturiranja slovenskega kmetijstva v smeri povečevanja dohodka, so očitno prepočasni.

Subvencije (neposredna in OMD plačila) so zelo pomemben dejavnik, ki vsaj delno izboljšujejo slabši dohodkovni položaj, tako na ozemlju celotne Slovenije, kot tudi na območjih z omejenimi dejavniki za kmetovanje ter zaradi svoje stabilnosti zmanjšujejo dohodkovna nihanja. Določene panoge (poljščine, drugi trajni nasadi, mešano kmetijstvo, druga pašna živina), ekonomske velikosti KMG (do 50.000 EUR standardnega prihodka) in lokacije KMG (v OMD) bi ustvarile negativno dodano vrednost, če ne bi prejemale subvencij (neposredna in OMD plačila). To pomeni, da bi moral KMG za pokrivanje stroškov proizvodnih dejavnikov (delo, kapital in zemlja) uporabljati dodatne zunanje vire dohodka. Velik delež subvencij v dohodku KMG ima tudi negativne učinke, ki se kažejo v nekoliko slabši sposobnosti odzivanja KMG na nestabilnosti – odpornosti. V Sloveniji je razporeditev neposrednih plačil nekoliko bolj ugodna kot v EU, saj 20 % največjih prejemnikov prejme 64 % vseh neposrednih plačil, v EU pa kar 80 %.

Iz podatkov FADN se tudi izkazuje kar nekaj dohodkovnih zakonitosti (problemov) kmetijstva.

Neto dodana vrednost KMG na PDM je zelo različna po tipih kmetovanja. Najvišje vrednosti imajo tipi kmetovanja »zrnojede živali«, »mleko« in »vino«, nato sledijo »poljščine« in »drugi trajni nasadi«. Najnižje vrednosti pa imata »druga pašna živina« in »mešano kmetijstvo«, ki skupaj predstavljata kar 55 % populacije KMG v FADN. Neto dodana vrednost KMG tudi narašča z ekonomsko velikostjo in neto dodana vrednost KMG je bistveno višja na ne-OMD območjih kot na gorskih in ne-gorskih OMD območjih.

Velik problem v kmetijstvu predstavljajo tudi nestabilnosti. Nihanje cen in/ali obsega kmetijske proizvodnje lahko povzroči likvidnostne težave kmetov, medtem ko negotovost glede dohodkov in nizka produktivnost vodijo v zastoj investicije in dolgoročno v zmanjšanje konkurenčnosti ter v stagnacijo ali celo v krčenje kmetijske proizvodnje. Na splošno velja, da je kmetijska proizvodnja zelo izpostavljena volatilitnim, saj se večina proizvodnje izvaja na prostem. Rastlinska proizvodnja je še nekoliko bolj nestabilna kot živalska. Pomemben dejavnik nestabilnosti so tudi nihanja cen določenih »inputov« (energenti in gnojila).

Glede na uspešnost izvajanja ukrepov, ki so namenjeni obvladovanju normalnih tveganj, je razvidno, da imajo KMG interes po obvladovanju individualnih tveganj. Glavni instrument za obvladovanje tržno cenovnih tveganj v Sloveniji predstavlja komercialno zavarovanje kmetijske proizvodnje. Za povečanje interesa po tem instrumentu Slovenija sofinancira del premij, kar je z vidika izvajanja pomoči za zavarovanca in državo administrativno nezahteven ukrep. Kljub sofinanciranju in vse pogostejšem pojavljanju tržnih nihanj, je interes KMG dokaj nizek. Možen

vzrok za to je verjetno sistem za obvladovanje katastrofičnih tveganj, ki ga Slovenija izvaja z nacionalnimi sredstvi preko t. i. »ad hoc« ukrepov. Od leta 2003 je bilo v okviru teh ukrepov izplačanih okoli 90 mio. EUR, kar lahko daje napačne signale KMG, da proizvajajo pri večjem tveganju oziroma prevzemajo večje tveganje. Zelo primeren ukrep za obvladovanje katastrofičnih tveganj je tudi »Vzajemni sklad za proizvodna tveganja«, vendar tega instrumenta v Sloveniji ne izvajamo.

Neprimerljivost kmetijskega dohodka v primerjavi z dohodkom v drugih gospodarskih panogah, v povezavi s heterogenostjo kmetijske proizvodnje, lahko dodatno pospeši družbeno manj sprejemljive spontane procese prestrukturiranja kmetijstva. Ti lahko vodijo v pretirano koncentracijo in/ali intenzifikacijo kmetijske proizvodnje na območjih ugodnejših za kmetovanje ali opuščanje kmetijske proizvodnje na marginalnih območjih. Slednje lahko vodi v zmanjševanje proizvodnega potenciala in obsega kmetijskih zemljišč. Zaradi razvoja družbe se vse bolj povečujejo tudi pritiski pozidave kmetijskih zemljišč. Degradacija kmetijskih zemljišč je proces, kjer se kmetijska zemljišča nepovratno uničijo. To mora biti razlog, da ima kmetijska politika ta proces čim bolj pod kontrolo. Z degradacijo kmetijskih zemljišč se trajno zmanjšuje obseg kmetijskih zemljišč in posledično zmanjšuje prehranska varnost Slovenije (in tudi EU).

Tabela 2: Uporabljeni kazalniki stanja

Področje	Oznaka kazalnika PMEF	Kazalnik PMEF
Dohodek kmetijstva in kmetijskih gospodarstev	C.24	Faktorski dohodek v kmetijstvu
	C.25	Podjetniški dohodek v kmetijstvu
	C.26	Neto dodana vrednost kmetijskega gospodarstva

2.2.2. OPREDELITEV POTREB

Tabela 3: Opredeljene potrebe, utemeljene iz analize stanja in predlagane intervencije

Št.	Potreba	Utemeljitev iz analize	Intervencije
1.	Zagotoviti primerljiv in stabilen dohodkovni položaj KMG	<p>Dohodki v kmetijstvu so bistveno nižji kot dohodki v gospodarstvu Slovenije in predstavlja okoli 20 % dohodka v celotnem gospodarstvu Slovenije. Prav tako je kmetijski dohodek med najnižjimi v EU saj je Slovenija glede na kazalnike podjetniškega dohodka, neto dodane vrednosti in faktorskega dohodka v kmetijstvu vedno daleč pod povprečjem EU. Zaradi slabše strukture slovenskega kmetijstva in počasnega prestrukturiranja kmetijstva pa se razlike do dohodka v gospodarstvu Slovenije in povprečnega kmetijskega dohodka EU ne zmanjšujejo.</p> <p>V dohodku KMG velik delež predstavljajo subvencije (neposredna in OMD plačila). Brez njih bi bil dohodkovni položaj KMG še bistveno slabši, zato pomembno vplivajo na ohranjanje KMG in kmetijske proizvodnje ter</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Osnovna dohodkovna podpora za trajnostnost – Dopolnilna prerazporeditvena dohodkovna podpora za trajnostnost – Plačilo za naravne ali druge omejitve

Št.	Potreba	Utemeljitev iz analize	Intervencije
		zagotavljajo večjo stabilnost dohodka na KMG.	
2.	Ohranjanje kmetijske proizvodnje preko kompenzacije razlik v dohodku med KMG na območjih z omejenimi možnostmi za kmetijsko dejavnost in KMG izven OMD	<p>Podatki o neto dodani vrednosti KMG na PDM kažejo, da je ta vrednost v OMD pod slovenskim povprečjem in bistveno pod vrednostmi izven OMD, kljub obstoječim podporam za OMD. Razkorak med KMG na OMD in KMG izven OMD bi se še bistveno povečal, če ne bi prejeli dodatne pomoči.</p> <p>Prav tako je na teh območjih zaznati upadanje kmetijske aktivnosti, počasnejšo rast povprečne velikosti KMG in zaraščanje kmetijskih površin.</p> <p>Ohranjanje kmetovanja je pomembno zaradi ohranitve proizvodnega potenciala in obsega kmetijskih zemljišč. Pretežno ekstenzivno kmetijstvo ugodno vpliva na ohranjanje biodiverzitete v kmetijski krajini, ima pa tudi druge pozitivne učinke (okoljskih, demografske, socialne...).</p> <p>Nadomeščanje razlik v dohodku ima zelo pomembno vlogo pri zaustavljanju trenda opuščanja kmetovanja na OMD.</p>	
3.	Zmanjšati izpostavljenost KMG vremensko/klimatskim tveganjem	<p>Podnebne spremembe se kažejo v vse pogostejših negativnih vremenskih pojavih, ki se odražajo v vse večjih škodah v kmetijstvu.</p> <p>Glede na nižji interes KMG po individualnih instrumentih za obvladovanje tveganj in načelni naklonjenosti po skupinskih oblikah obvladovanja tveganj, je nujno, da se odpornost KMG poveča s skupinskimi instrumenti obvladovanja tveganj, ki tveganje razpršijo.</p>	

2.3. KREPITEV TRŽNE USMERJENOSTI IN POVEČANJE KONKURENČNOSTI, TUDI Z VEČJIM POUČENJEM NA RAZISKAVAH, TEHNOLOGIJI IN DIGITALIZACIJI

2.3.1. ANALIZA STANJA

V analizi stanja za cilj 2 smo ovrednotili možnosti povečanja konkurenčnosti kmetijstva v Sloveniji v povezavi z rastjo produktivnosti. Na produktivnost vplivajo številni dejavniki oz. omejitve. Nekatere od njih kmetije lahko nadzorujejo, drugi so izven nadzora kmetije. Dejavniki, ki ga kmetije ne morejo nadzorovati, je zagotovo ta, da se v Sloveniji večinski del kmetijskih zemljišč v uporabi (KZU) nahaja na gorskih območjih z omejenimi možnostmi za kmetijsko dejavnost (OMD), kar pomembno vpliva na nižjo raven produktivnosti in posledično nižjo konkurenčnost kmetij na teh območjih. Vedno večji vpliv na produktivnost imajo podnebne spremembe s pogostejšimi izjemnimi vremenskimi pojavi (zmrzali, suše, močni nalivi, močan veter ...). Vloga tehnologij (npr. mehanizacije, opreme in strojev v proizvodnji), digitalizacije (npr. preko IT opreme, dostopa do digitalnih rešitev), znanja in inovacij v smeri povečanja učinkovitosti in preciznega kmetovanja je nesporna. To bodo v prihodnje ključni podporni mehanizmi pri krepitvi tržne usmerjenosti in povečanju konkurenčnosti, ob hkratnem zagotavljanju večje trajnosti kmetijstva, kar v ospredje postavlja tudi Evropski zeleni dogovor s Strategijo »od vil do vilic« ter Strategijo za biotsko raznovrstnost do leta 2030.

V primerjavi s povprečjem EU-27 Slovenija zaostaja na področju kazalnikov produktivnosti dela (npr. z vidika upada obsega vložene delovne sile glede na leto 2005, števila polnovrednih delovnih moči (PDM) na hektar KZU). Medtem ko se v EU zmanjšuje obseg vložene delovne sile zaradi povečevanja tehnološke razvitosti, se v Sloveniji razkorak med obsegom vložene delovne sile in obsegom proizvodnje ne zmanjšuje tako močno. Razlog za večji vložek dela v primerjavi z evropskim povprečjem lahko iščemo v majhni povprečni velikosti slovenskih kmetij, razdrobljenosti KZU, velikemu deležu KZU na OMD, ki zahtevajo več ročnega dela, in slabši opremljenosti s specializirano kmetijsko mehanizacijo.

Obseg bruto investicij v osnovna sredstva sicer raste, kar je pozitivno, kljub vsemu pa je vložek delovne sile visok, kar lahko pripisemo že omenjenim dejavnikom. Kmetijska gospodarstva tudi slabše dostopajo zlasti do dolgoročnih virov financiranja, kar prispeva k visoki finančni vrzeli v kmetijskem sektorju. Vlaganja kmetijskih gospodarstev v primarno proizvodnjo in predelavo, podprta s pomočjo PRP 2007–2013 oziroma PRP 2014–2020, po skupni vrednosti naložb gravitirajo v severovzhodni del Slovenije, in sicer izven OMD območij. A tudi znotraj OMD je možno zaznati obstoj razlik glede števila in višine podprtih naložb, pa tudi glede vrste proizvodne usmeritve podprtih kmetijskih gospodarstev (zlasti na relaciji govedoreja – mleko in pašna živinoreja). Tako je glede števila in vrednosti podprtih naložb v primarno kmetijsko proizvodnjo v izraziti prednosti prireja mleka. Po vrednosti podprtih naložb in odobrenih sredstev prevladujejo kmetijska gospodarstva z območij izven OMD, znotraj OMD pa predvsem tista kmetijska gospodarstva, ki imajo manj težavne pogoje kmetovanja. Navedeno kaže na to, da so bila dosedanja intenzivnejša kapitalna vlaganja omejena na ravninske predele.

Na področju živilsko-predelovalne panoge kljub pozitivnim poslovnim rezultatom podjetja zaostajajo na področju produktivnosti in neto dodane vrednosti na zaposlenega. Dvig konkurenčnosti bo moral temeljiti na stroškovni učinkovitosti (tudi z vlaganji v krožno gospodarstvo), dvigu dodane vrednosti in razvoju novih proizvodov ter tesnejšemu povezovanju vzdolž verig vrednosti. Trgovinska bilanca potrjuje vedno večjo izvozno usmerjenost živilskopredelovalne industrije (ŽPI). Na kmetijah se večina predelave kmetijskih pridelkov in prodaje kmetijskih proizvodov opravlja kot dopolnilna dejavnost na kmetiji. Dopolnilne dejavnosti kmetijam omogočajo boljšo rabo proizvodnih zmogljivosti in delovnih moči ter pridobivanje

dodatnega dohodka. Interes za opravljanje dopolnilnih dejavnosti predelave kmetijskih proizvodov se povečuje, še posebej na OMD, kjer se izvaja tri četrtine teh dejavnosti.

Na področju gozdarstva se kot anomalije kažejo: izvoz surovine (nepredelanega okroglega lesa), premajhna odprtost z gozdnimi prometnicami in tehnološki zaostanek. V zadnjih nekaj letih je bilo v slovenskih gozdovih veliko tudi škode, ki jo je povzročil žledolom, vetrolomi in napadi podlubnikov.

Tabela 4: Uporabljeni kazalniki stanja v okviru specifičnega cilja 2

Področje	Oznaka PMEF	Kazalnik PMEF
Kmetijska produktivnost	C.13	Delovna sila v kmetijstvu
	C.27	Bruto naložbe v osnovna sredstva v kmetijstvu
	C.28	Skupna factorska produktivnost v kmetijstvu
	C.29	Produktivnost dela v kmetijstvu
Kmetijska trgovina	C.30	Kmetijski uvoz in izvoz (1.06)
		Razmerje med cenami na EU in cenami na svetovnem tržišču za glavne agroživilske produkte

2.3.2. OPREDELITEV POTREB

Tabela 5: Opredeljene potrebe, utemeljene iz analize stanja in predlagane intervencije

Št.	Potreba	Utemeljitev iz analize stanja in analize swot	Intervencije
KMETIJSTVO IN HRANA			
1.	Povečanje produktivnosti, konkurenčnosti in tehnološki razvoj kmetijskih gospodarstev, vključno s prehodom v krožno gospodarstvo	<p>Skupna factorska produktivnost v Sloveniji v obdobju 2005–2016 je bila večinoma pod povprečjem EU-28. V Sloveniji se je obseg kmetijske proizvodnje zmanjšal, medtem ko so vložki ostali v veliki meri nespremenjeni in stabilni.</p> <p>Slovenija ima v primerjavi z EU–28 večje število PDM na kmetijsko gospodarstvo in spada krog DČ v EU-28 z najmanjšim številom obdelanih KZU na enoto dela.</p> <p>Nižji sta tudi bruto in neto dodana vrednost / PDM.</p> <p>Dostop do finančnih virov za kmetijske proizvajalce v Sloveniji je velik problem, zlasti so problem dolgoročni viri financiranja.</p> <p>Majhnost GERK-ov, velika razdrobljenost kmetijskih zemljišč.</p> <p>Neugodna starostna struktura.</p> <p>Iz analize stanja so razvidni strukturni izzivi specifičnih kmetijskih sektorjev: mleko, dojlje, pitanje govedu, drobnica ter izzivi sektorjev, za katere je predpisana EU intervencija.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Proizvodno vezano plačilo za rejo drobnice – Proizvodno vezano plačilo za rejo govedu – Proizvodno vezano plačilo za krave dojlje v gorskih območjih – Proizvodno vezano plačilo za mleko v gorskih območjih – Proizvodno vezano plačilo za strna žita – Proizvodno vezano plačilo za beljakovinske rastline – Sektorska intervencija – Čebelarski sektor: d) Ukrepi za podporo laboratorijem za analizo čebelarskih proizvodov
2	Povečanje konkurenčnosti kmetij na gorskih območjih	<p>Ker ima Slovenija velik del KZU na OMD, še posebej na gorskih območjih, so tamkajšnja kmetijska gospodarstva omejena pri povečevanju svoje produktivnosti z dejavniki, na katere nimajo vpliva, ter s tem tudi manj konkurenčna.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Sektorska intervencija - Čebelarski sektor b)iii Obnovitev čebeljih panjev v Uniji, vključno z vzgojo čebel

		Tudi analiza podprtih kmetijskih gospodarstev iz naslova ukrepov M04.1 in M04.2 kaže na manjšo kapitalno sposobnost in intenzivnost teh kmetij.	<ul style="list-style-type: none"> – Sektorska intervencija - Čebelarstvo b)iv Racionalizacija sezonske paše
3	Povečanje konkurenčnosti in tržne naravnosti majhnih kmetij, ki imajo tržni potencial	Iz analize podprtih KMG v okviru ukrepov M04.1 in M04.2 je razvidno, da so podprta zlasti večja KMG, tudi na OMD. Očitno torej je, da izgublamo segment manjših kmetij v okviru investicijskih podpor.	<ul style="list-style-type: none"> – Sektorska intervencija - Čebelarstvo f) Sodelovanje s specializiranimi organi za izvajanje programov raziskav na področju čebelarstva in čebelarskih proizvodov
4	Povečanje konkurenčnosti in tržne naravnosti ekoloških kmetij	Iz analize stanja je razvidno, da so naložbe ekoloških kmetov običajno manjše kot pri ostalih naložbah kmetij. Z namenom doseganja ciljev povečanje eko kmetovanja je potrebno ekološkemu kmetu zagotoviti dostop do investicij v povečanje konkurenčnosti in tržne naravnosti.	<ul style="list-style-type: none"> – Sektorska intervencija – Čebelarstvo a) Storitve svetovanja za čebelarje in organizacije čebelarjev, tehnična pomoč čebelarjem in organizacija čebelarjev, njihovo usposabljanje in obveščanje ter izmenjava dobrih praks z njimi, vključno o škodljivcih in boleznih čebel, zlasti varoze
5	Tehnološki razvoj živilsko-predelovalne panoge, vključno z digitalizacijo in prehodom v krožno gospodarstvo	Kljub ugodnim poslovnim rezultatom v pokriznem obdobju, je za slovensko živilskopredelovalno industrijo značilna nižja neto dodana vrednost na zaposlenega in nižja produktivnost glede na ostale dejavnosti.	<ul style="list-style-type: none"> – Sektorska intervencija – Čebelarstvo b) i) Zatiranje škodljivcev in bolezni čebel, zlasti varoze
6	Učinkovito delovanje AKIS ter prenosa inovacij in znanja v prakso	<p>S hitrostjo uvajanja tehnoloških sprememb v kmetijstvu ne moremo biti zadovoljni.</p> <p>V analizi smo prikazali pomen uvajanja novih tehnologij, pomen povečanja tehnološke učinkovitosti.</p> <p>Izpostavili smo razdrobljenost AKIS, pomanjkanje specializiranih svetovalnih storitev in prešibek prenos znanja in tehnologij v prakso.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Sektorska intervencija – Čebelarstvo b) i) Zatiranje škodljivcev in bolezni čebel, zlasti varoze – Sektorska intervencija – Vino: Ukrepi informiranja o vinih Unije v državah članicah – Sektorska intervencija – Vino: Prestrukturiranje in preusmeritev vinogradov – Sektorska intervencija – Vino: Promocija vina v tretjih državah – Sektorska intervencija sadje in zelenjava – vzpostavitev vzajemnih skladov – Sektorska intervencija sadje in zelenjava – integrirana pridelava

			<ul style="list-style-type: none"> – Sektorska intervencija sadje in zelenjava – naložbe za namen prilagajanja podnebnim spremembam – izboljšanje uporabe vode – Sektorska intervencija sadje in zelenjava – naložbe za namen prilagajanja podnebnim spremembam – preprečevanje škode zaradi slabih vremenskih razmer – Sektorska intervencija sadje in zelenjava – naložbe za namen prilagajanja podnebnim spremembam – ohranjanje tal – Sektorska intervencija sadje in zelenjava – opustitev spravila – Sektorska intervencija sadje in zelenjava – promocija, obveščanje in trženje – Sektorska intervencija sadje in zelenjava – svetovanje in tehnična pomoč – Sektorska intervencija sadje in zelenjava – umik s trga za brezplačno razdelitev – Sektorska intervencija sadje in zelenjava – usposabljanje in izmenjava dobrih praks – Sektorska intervencija sadje in zelenjava – zavarovanje letine in proizvodnje – Naložbe v dvig produktivnosti in tehnološki razvoj, vključno z digitalizacijo kmetijskih gospodarstev in
--	--	--	--

			<p>Živilskopredelovalne industrije</p> <ul style="list-style-type: none"> – Kolektivne naložbe v kmetijstvu za skupno pripravo kmetijskih proizvodov za trg in razvoj močnih in odpornih verig vrednosti preskrbe s hrano – Naložbe v razvoj in dvig konkurenčnosti ter tržne naravnosti ekoloških kmetij – Izvedba agromelioracij in komasacij kmetijskih zemljišč – Razdružitve solastnine na kmetijskih zemljiščih
GOZDARSTVO			
1	Povečanje konkurenčnosti gozdarstva in tehnološki razvoj v gozdno-lesni verigi	<p>Odprtost z gozdnimi prometnicami v Sloveniji še ni optimalna. Določena območja niso odprta z gozdnimi cestami in vlakami, kar podraži ali celo onemogoča spravilo lesa. Potrebna je izpopolnitev mreže gozdnih prometnic do optimalne odprtosti.</p> <p>Realiziran posek je vsa leta zaostajal za možnim. En glavnih vzrokov je tudi zastarela in nevarna mehanizacija za sečnjo in spravilo lesa ter obnovo gozda. Z modernizacije le te se poveča varnost pri delu in poveča učinkovitost.</p> <p>Potrebno je tudi modernizirati in digitalizirati opremo obstoječih obratov za primarno predelavo lesa ter ustanoviti nove sodobne obrate, z željo, da se večina slovenskega lesa predela doma. S podporo gozdarstvu in predelavi lesa ohranjamo življenje na podeželju in posredno ustvarjamo tudi nova delovna mesta v panogi.</p> <p>Po obsežnih ujmah se gozdovi ne morejo obnoviti po naravni poti, zato je potrebno izvesti tudi sadnjo sadik gozdnega drevja, kjer naravna obnova ni uspešna. Nujno je potrebno vzpostaviti zadostno mrežo gozdnih drevesnic, za vzgojo zadostne količine sadik gozdnega drevja.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Naložbe v ureditev gozdne infrastrukture – Naložbe v nakup nove mehanizacije in opreme za delo v gozdu – Naložbe v primarno predelavo lesa in digitalizacijo – Naložbe v ustanovitev in razvoj gozdnega drevesničarstva

2.3.3. RANLJIVA GEOGRAFSKA OBMOČJA

Gorsko območje:

V gorskih območjih so prisotni relativno višji stroški in izguba dohodka pri kmetovanju kot v območjih z ugodnimi pridelovalnimi razmerami. Gorsko območje v Sloveniji zavzema kar 72,6 % površine države, v njem pa se nahaja kar 54 % vseh kmetijskih zemljišč v državi. Kmetijska gospodarstva, ki gospodarijo na večjih nadmorskih višinah, imajo zaradi krajše vegetacijske dobe znatno omejen izbor kmetijskih rastlin in nižje pridelke na enoto površine. Podatek iz registra kmetijskih gospodarstev (evidenca GERK) pove, da nad 500 metri nadmorske višine močno prevladuje trajno travinje, ki predstavlja kar 95 % vseh kmetijskih zemljišč, le 5 % pa predstavljajo njive. Zaradi tega prevladuje živinoreja, pogosto ekstenzivna, saj lahko le travojede živali izkoristijo voluminozno krmo s travnikov. Naslednja omejitev, s katero se soočajo kmetijska gospodarstva v gorskem območju, so strmi nagibi kmetijskih zemljišč, saj je reliefna razgibanost površja države zelo velika. Ta naravna omejitev dodatno otežuje kmetijsko pridelavo, v mnogih primerih je potrebna uporaba dražje, specialne mehanizacije in/ali več ročnega dela in zaradi tega so stroški pridelave višji.

2.4. IZBOLJŠANJE POLOŽAJA KMETOV V VREDNOSTNI VERIGI

2.4.1. ANALIZA STANJA

V Sloveniji ne moremo biti v celoti zadovoljni z načini povezovanja in uspešnostjo organiziranja agroživilskih verig. Slovenija je med državami članicami z najnižjo stopnjo kakovostnega gospodarskega povezovanja na vertikalni in horizontalni ravni agroživilstva. Ne glede na tradicijo zadružništva je med člani verig vrednosti preskrbe s hrano premalo zaupanja. Živilskopredelovalna industrija ne koristi dovolj prednosti lokalne pridelave. Ta pa je pogosto nepovezana in tudi ne nudi zadostne količine kmetijskih pridelkov ter je po mnenju živilskopredelovalne industrije nezanesljiva, sezonsko pogojena in cenovno nezanimiva. Pogosto je kmetijski pridelovalec prešibek pogajalec na trgu. Nesorazmerje pogajalskih moči lahko privede do nepoštenih praks, ko večji in močnejši deležniki vsiljujejo pogodbene določbe v svojo korist.

Kmetijski pridelovalci zaradi majhnosti in razdrobljenosti kmetijskih površin ter s tem povezane omejene količine tržne proizvodnje težje dosegajo učinke ekonomije obsega, težje zagotavljajo pestrost asortimana in ponudbo kmetijskih pridelkov skozi celotno sezono. Rastlinska pridelava ni dovolj odporna na izjemne vremenske razmere, kar predstavlja dejavnik tveganja za stabilnost ponudbe kmetijskih proizvodov, ki vstopajo v verigo preskrbe s hrano. Živilskopredelovalna industrija in trgovina zaradi manjše domače proizvodnje in nižjih cen na tujih trgih v večji meri uvaža nekatere skupine kmetijskih proizvodov, kot so sadje, meso, zelenjava in izdelki iz zelenjave ter žita in izdelki iz žit.

Razmah verig supermarketov, večje povpraševanje po predelanih živilih ter konsolidacija trgovinskih, predelovalnih in logističnih verig je privedlo do prestrukturiranja oskrbovalnih verig v korist velikih kupcev, trgovskih verig. Močna nihanja v cenah kmetijskih proizvodov se ne prenesejo v celoti na končne maloprodajne cene, kar kaže na večjo pogajalsko moč, ki jo imata v verigi vrednosti preskrbe s hrano živilsko predelovalna industrija in trgovina v primerjavi s kmetovalci. Na slabši pogajalski položaj kmetovalcev kažejo tudi deleži prenosa spremembe cene na naslednjega v verigi in hitrost prenosa sprememb cene. Ustvarjena dodana vrednost v verigi preskrbe s hrano ni enakomerno porazdeljena, saj znaša delež primarnih proizvajalcev le dobro četrtino.

Med potrošniki naraščata želja po lokalnih proizvodih ter zavedanje, da je lokalna hrana kakovostna in zaupanja vredna. Potrošnik postaja vse bolj ozaveščen in zahteven glede izvora, transparentnosti in etičnosti pri proizvodnji in predelavi živil. Sistem shem kakovosti je uveden z namenom, da se potrošnika verodostojno informira o nadstandardnih lastnostih proizvodov iz shem kakovosti, hkrati pa se s tem krepi ekonomski položaj in konkurenčnost primarnih pridelovalcev in tudi predelovalcev. Število vključenih kmetij v sheme kakovosti EU počasi, a vztrajno raste, zlasti je opazen trend naraščanja števila ekoloških kmetijskih gospodarstev. Zavedanje o ekoloških proizvodih kot zdravih proizvodih se vztrajno krepi. Uspešno je tudi izvajanje nacionalne sheme Izbrana kakovost. Pomembno vlogo pri spodbujanju večjega vstopanja kakovostnih proizvodov v verige vrednosti ima javnonaročniška zakonodaja, zlasti z vidika oskrbe javnih institucij. S spodbujanjem lokalne pridelave pa pomembno skrajšujemo oskrbne poti, hkrati pa s tem prispevamo tudi k okoljskim ciljem zmanjševanja izpustov toplogrednih plinov ter zmanjševanja izgub in odpadne hrane.

V verige vrednosti preskrbe s hrano vstopajo tudi kmetije z dopolnilnimi dejavnostmi pridelave kmetijskih pridelkov, ki s predelanimi proizvodi dosegajo višjo dodano vrednost ter s tem višje cene in dohodek. Počasi, a vztrajno se razvija tudi neposredno trženje na kmetijah.

Po izkazanem povečanem interesu potrošnikov po lokalno pridelani hrani in zavedanju o pomenu zdrave hrane, je opazen tudi večji interes v lokalnih okoljih za organizirano ponudbo lokalno pridelane hrane. To je še posebej pomembno v turističnih območjih, kjer se povečujejo možnosti za višjo dodano vrednost proizvedene hrane. Pridelava in predelava hrane sta sestavni del nacionalne identitete, ki jo na lokalni in regionalni ravni že uspešno povezujemo v našo

gastronomsko in turistično ponudbo. Medsebojno povezovanje v krajše dobavne verige in lokalne trge omogoča povečanje ponudbe lokalno pridelane hrane, krepi kakovost ter s tem ponuja odgovor na spreminjajoča se potrošniška pričakovanja.

Ob povečevanju dodane vrednosti proizvodov lahko k izboljšanju položaja kmetov v verigah prispeva tudi njihova boljša povezanost ter pripravljenost za skupen nastop na trgu. Ob tradicionalni prisotnosti zadrug, v katere se povezujejo kmetijski pridelovalci, se v Sloveniji postopoma uveljavljajo tudi organizacije in skupine proizvajalcev.

Ukrepi, ki so bili uvedeni s ciljem zajeitve pandemije COVID-19, so močno prizadeli pretok blaga, storitev in delovne sile na notranjem trgu EU ter s tem močno prizadeli tudi kmetijski sektor in verige vrednosti preskrbe s hrano. Pomemben vir povpraševanja po kmetijskih proizvodih z višjo dodano vrednostjo namreč predstavlja prav sektor Horeca, ki pa zaradi zajeitvenih ukrepov deluje v močno okrnjeni obliki. Verige vrednosti se torej v času tovrstnih kriz soočajo z velikimi izzivi, nesporno pa je, da so lahko odpornejše le, če je vzpostavljeno tesno in kakovostno sodelovanje vseh členov v verigi.

Tabela 6: Uporabljeni kazalniki stanja

Področje	Oznaka kazalnika PMEF	Kazalnik PMEF
Kmetijska produktivnost	C.11	Bruto dodana vrednost
	C.12	Kmetijska gospodarstva (kmetije)
	C.13	Delovna sila na kmetiji
Kmetijska trgovina	C.34	Vrednost proizvodnje v okviru shem kakovosti EU

2.4.2. OPREDELITEV POTREB

Tabela 7: Opredeljene potrebe, utemeljene iz analize stanja in predlagane intervencije

Št.	Potreba	Utemeljitev iz analize stanja	Intervencije
1	Vzpostavitev in razvoj močnih in odpornih verig vrednosti preskrbe s hrano	<p>V Sloveniji ne moremo biti v celoti zadovoljni z načini povezovanja in uspešnostjo organiziranja verig vrednosti preskrbe s hrano. Med posameznimi členi je premalo zaupanja. Živilskopredelovalna industrija pa tudi ne koristi dovolj prednosti lokalne pridelave. Dodana vrednost pridelave in prireje je nizka. Kriza COVID-19 je razkrila, da se različni segmenti znotraj verige vrednosti preskrbe s hrano soočajo z različnimi izzivi, med katerimi je tudi pomanjkanje distribucijskih centrov in skladiščnih kapacitet za kmetijske proizvode, s katerimi bi lahko zagotovili koncentracijo ponudbe, ohranjanje kakovosti proizvodov, zmanjševanje stroškov, krajše dobavne poti in tesnejše povezovanje v verigi vrednosti preskrbe s hrano.</p> <p>Zato se kaže potreba po podpori medpanožnim organizacijam, ki bi omogočale močnejše vertikalno povezovanje ter s tem odpornejše verige vrednosti preskrbe s hrano, kolektivnim naložbam v distribucijske</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Spodbujanje kolektivnih oblik sodelovanja v kmetijskem in gozdarskem sektorju – Novo sodelovanje v shemah kakovosti – Vzpostavitev in razvoj ekoregije – Krepitev kratkih dobavnih verig in promocija lokalne hrane

Št.	Potreba	Utemeljitev iz analize stanja	Intervencije
		<p>centre (kot osrednjih vozlišč verig vrednosti) in kapacitete za skladiščenje ter sektorjem, kjer so verige vrednosti preskrbe šibke.</p>	
2	<p>Boljša tržna organiziranost pridelovalcev za skupen nastop na trgu in krepitev neposrednega trženja pridelovalcev</p>	<p>Iz analize stanja in SWOT je razvidno, da je ekonomski in pogajalski položaj pridelovalcev v verigi vrednosti preskrbe s hrano bistveno šibkejši glede na ostale deležnike v tej verigi.</p> <p>To se kaže npr. v vsiljevanju nepoštenih praks s strani večjih, ekonomsko pomembnejših členov v verigi, elastičnosti prenosa cen po verigi in razporeditvi dodane vrednosti. Prenos cen v verigi vrednosti preskrbe s hrano v Sloveniji je asimetričen. V primerjavi s pridelovalci imata v verigi preskrbe s hrano večjo pogajalsko moč živilsko predelovalna industrija in trgovina. Poslovne odločitve na kmetijah ne temeljijo v zadostni meri na poslovnih modelih ampak na iskanju trenutno najboljših kupcev namesto na dolgoročnih pogodbenih zavezah, s katerimi bi znižali tveganje.</p> <p>V tem smislu se kaže potreba po boljšem organiziranju in povezovanju s ciljem izboljšanja pogajalskega in ekonomskega položaja. Tudi COVID-19 kriza je pokazala, da so se pridelovalci s sklenjenimi dolgoročnimi pogodbami bistveno uspešneje spopadli z izzivi, ki jih je ta kriza povzročila na področju prehranskih sistemov.</p> <p>Hkrati se povečuje interes potrošnika po kakovostni hrani lokalnega izvora, kar je priložnost za še nadaljnjo krepitev lojalnosti domačih potrošnikov in pri pridelovalcih usmeritev v proizvode z višjo dodano vrednostjo (predelava), identiteto in prepoznavnostjo.</p> <p>COVID-19 kriza je dodatno spodbudila tudi razvoj inovativnih oblik</p>	

Št.	Potreba	Utemeljitev iz analize stanja	Intervencije
		<p>(neposrednega) trženja na kmetijah, zato se kaže tudi potreba po spodbujanju naložb v predelavo, trženje in razvoj novih proizvodov pri pridelovalcih.</p> <p>Organiziranje je potrebno pri prodaji gozdnih proizvodov, kot tudi pri nabavi repromateriala. Na področju gozdarstva je potrebno ustanoviti skupine, katere bomo podprli in s tem vzpostavili nov pristop nastopanja na trgu.</p>	
3	<p>Krepitev vključevanja v sheme kakovosti in prepoznavnosti shem kakovosti med potrošniki</p>	<p>Povečanje dodane vrednosti proizvodov preko vključevanja v sheme kakovosti je ena od ključnih strateških usmeritev RS na področju kmetijske pridelave in predelave. Začetna finančna podpora pridelovalcem, ki se šele vključujejo v sheme kakovosti je izrazito pomembna, saj jim na ta način omogočimo lažje prilagajanje zahtevam na trgu.</p> <p>Potrebi bomo zadostili z večjim vključevanjem kmetijskih pridelovalcev v sheme kakovosti in z novimi proizvodi iz shem kakovosti (npr.: vključevanje novih sektorjev v shemo »izbrana kakovost«: zelenjava, drobnica, žito, med, vino...) in morebitnem razvoju shem kakovosti (npr.: gorski proizvodi, proizvodi iz KOPOP sheme).</p> <p>Spodbujanje dviga kakovosti in dodane vrednosti proizvodnje kmetijskih pridelovalcev preko vključevanja v sheme kakovosti bi bilo potrebno nadgraditi tudi s promocijo, preko katere bo možno zagotoviti večjo osveščenost potrošnikov in drugih deležnikov v verigi glede kakovosti proizvodov.</p>	
4	<p>Povezovanje ekoloških proizvajalcev s ciljem večje prisotnosti ekoloških proizvodov na trgu in v verigah vrednosti</p>	<p>Iz analize stanja je razvidno, da povpraševanje po ekoloških proizvodih v Sloveniji narašča, hkrati pa narašča tudi zanimanje proizvajalcev za vključitev v sheme kakovosti ekološka pridelava in predelava. Kljub temu pa količine ekoloških proizvodov domačih proizvajalcev, ki vstopajo v verige vrednosti, niso zadostne.</p> <p>V okviru sodelovanja v podeželskih mrežah lahko tudi ekološka pridelava pomaga pri spodbujanju novih poslovnih modelov in s tem krepitve lokalne samooskrbe, gospodarske rasti</p>	

Št.	Potreba	Utemeljitev iz analize stanja	Intervencije
		<p>in kvalitete življenja na podeželju. Z regijskim pristopom vključevanja lokalnih dejavnosti lahko npr. preko t.i. "Ekoregij" povečamo turistično privlačnost tudi na območjih, ki so zunaj glavnih turističnih poti. Prav tako bo to malim (ekološkim) pridelovalcem na oddaljenih območjih omogočilo oblikovanje in prodajo proizvodov na lokalnih trgih in s tem ohrani celovitost kakovosti lokalnih proizvodov.</p>	
5	<p>Krepitev kratkih dobavnih poti in lokalnih trgov</p>	<p>Med slovenskimi potrošniki naraščata želja po lokalnih proizvodih ter zavedanje, da je lokalna hrana kakovostna in zaupanja vredna. Slovenski potrošnik je pripravljen za izdelke slovenskega porekla plačati več, pri čemer pa je tudi precej bolj ozaveščen in zahteven glede transparentnosti in etičnosti pri proizvodnji in predelavi živil.</p> <p>Povečuje se interes javnih institucij po oskrbi z lokalnimi proizvodi, raste pa tudi neposredno trženje na kmetijah.</p>	
6	<p>Učinkovito delovanje AKIS-a ter prenosa inovacij in znanja v prakso</p>	<p>Usposabljanje in prenos znanja s področja načrtovanja in organizacije proizvodnje, izboljšav in optimiziranja delovnih procesov, zagotavljanja kakovosti, logistike, IKT znanja in digitalne kompetence, znanja s področja krepitve kulture (pogodbene) povezovanja, upravljanja (management), razvoja in uvajanja inovativnih tržnih pristopov, skupnih nastopov na trgu, prodaje, financ in trženja bodo omogočila pridelovalcem za uspešnejši nastop na trgu in enakopravnejši položaj v verigah vrednosti. Med oblikami prenosa znanja bodo pomembne demonstracijske kmetije, panožni krožki, prenosi dobrih praks, ipd.</p> <p>Na učinkovitost in uspešnost verig vrednosti preskrbe s hrano ima digitalizacija velik vpliv. Ključno orodje je vzpostavljen sistem sledenja, ki omogoča sledenje hrani skozi celotno verigo preskrbe s hrano od »vil do vilic«. Tehnološki razvoj pomembno vpliva tudi na upravljanje verig preskrbe s hrano in omogoča optimiziranje procesov na osnovi avtomatizacije, robotizacije in digitalizacije npr. z vidika avtomatizacije procesov v skladišču.</p>	

Št.	Potreba	Utemeljitev iz analize stanja	Intervencije
		<p>Za močnejše in odpornejše verige vrednosti je pomemben tudi razvoj inovativnih poslovnih modelov v vrednostnih verigah, ki temeljijo na uporabi digitalnih rešitev in krožnega gospodarstva.</p> <p>Za učinkovitejši prenos in izmenjavo znanj in inovacij so ključne kakovostne svetovalne storitve, ki sledijo napredku in uporabi sodobnih metod za prenos najnovejši spoznanj v prakso. Zato je potreba po povečanju dostopnosti do specialističnih svetovalnih storitev s področja načrtovanja proizvodnje, prava, trženja in prodaje, pogodbenega sodelovanja, digitalizacije.</p>	

2.4.3. RANLJIVO GEOGRAFSKO OBMOČJE

V okviru SC 3 se na področju vzpostavljanja kratkih dobavnih verig razmišlja o tem, da bi posebej naslovili gorska območja OMD (predviden višji znesek podpore), če kratko dobavno verigo sestavljajo KMG z gorskih območij. Razmišljamo pa tudi o tem, da bi bilo še bolje v bodoče tovrstne podpore še dodatno geografsko zaokrožiti (npr. Haloze, Tolminsko, Koroška, Bela Krajina...).

2.5. PRISPEVANJE K BLAŽITVI PODNEBNIH SPREMEMB IN PRILAGAJANJU NANJE TER K TRAJNOSTNI ENERGIJI

2.5.1. ANALIZA STANJA

Podnebne spremembe in njihove posledice so opazne tudi v Sloveniji. Med sektorji, ki so najtesneje povezani z vremenom in podnebjem, in se bodo na podnebne spremembe morali prilagoditi, velja posebej izpostaviti kmetijstvo in gozdarstvo. Oba sta namreč izrazito odvisna od naravnogeografskih značilnosti prostora, v katerem se panogi izvajata.

- **Kmetijstvo** je usodno odvisno od vremena oz. podnebnih razmer, saj imajo temperatura zraka in tal, sončno obsevanje, zračna vlaga, količina in razporeditev padavin ter pogostnost in intenzivnost vremenskih ujm odločilen vpliv na kmetijsko pridelavo.

Zaradi povečane globalne trgovine in množičnih potovanj se povečuje tudi možnost vnosa novih karantenskih in gospodarskih škodljivcev in bolezni rastlin, ki se lahko ustalijo tudi na področjih, kjer prej niso bili prisotni. Zviševanje povprečne temperature zraka kot posledica podnebnih sprememb vpliva tudi na prerazmnožitve škodljivcev in na večje težave zaradi bolezni rastlin.

Spremljanje in napovedovanje pojava bolezni in škodljivcev rastlin na podlagi agrometeoroloških podatkov je zato bistvenega pomena za njihovo obvladovanje in pomembno prispeva tudi k zmanjšani rabi FFS ter k preprečevanju gospodarske škode.

- Podobno je **z gozdom** v Sloveniji, ki je po pestrosti, vitalnosti in rasti sicer dobro prilagojen na podnebje, težave pa mu povzročajo vse bolj intenzivne, dalj trajajoče in pogoste vremenske ujme.

Sem štejemo orkanske vetrove, suše, pozne pozebe, zgodnji sneg, žled in druge izjemne vremenske dogodke. Takim pojavom običajno sledijo še napadi škodljivcev ali bolezni, ki še dodatno oslabijo gozdno drevje ali lastniku gozda znižajo donos. Vpliv različnih dejavnikov, od podnebnih sprememb oz. naravnih nesreč, kamor se šteje tudi vetrolom in prenamnožitve podlubnikov, do pojava novih organizmov in bolezni, ter težav pri pomlajevanju (predvsem jelke), se je v zadnjih letih odrazil v zmanjšanju deleža iglavcev glede na listavce v lesni zalogi gozdov.

Prilagajanje kmetijstva in gozdarstva na podnebne spremembe poteka počasi in postopoma. Zato je zgodnja ocena prihodnjih sprememb podnebnih spremenljivk z vplivom na kmetijstvo in gozdarstvo ključna za pravočasno pripravo ocene tveganja in razvoj strategij prilagajanja.

Oba sektorja sta torej izrazito občutljiva, ko gre za posledice spreminjanja podnebja. Obenem pa imata oba velik potencial za prispevanje tako k zmanjševanju emisij TPG v procesu prehoda na ogljično nevtrarno gospodarstvo kot pri blaženju podnebnih sprememb.

Na področju energetike in podnebja so ključni cilji in prispevki Slovenije do leta 2030 opredeljeni v Nacionalnem energetske in podnebnem načrtu (v nadaljevanju: NEPN). Med cilji so izboljšanje energetske in snovne učinkovitosti v vseh sektorjih in posledično zmanjšanje rabe energije in drugih naravnih virov. Na področju blaženja in prilagajanja podnebnim spremembam bo treba zmanjšati emisije TGP do leta 2030 v večji meri, kot v Sloveniji to določa Uredba o upravljanju energetske unije in podnebnih ukrepov (2018), tj. vsaj za 20 % glede na leto 2005 z doseganjem indikativnih sektorskih ciljev. V NEPN je predvideno, da bo Slovenija v primerjavi z letom 2005 skupne emisije TGP do leta 2030 znižala za do 36 %. Kmetijstvo mora svoj vpliv na izpuste TGP zmanjšati za 1 %.

V letu 2017 je bilo v Sloveniji sicer emitiranih za 17.453 kt CO₂ ekv. emisij. Največ izpustov prispeva sektor prometa z 32 %, sledi sektor transformacije z 31 %, industrija s 17 % (industrija in gradbeništvo in industrijski procesi), kmetijstvo z 10 %, široka raba z 8 % in odpadki s 3 %.

Zavedajoč se, da so zaradi narave sektorja možnosti za zmanjšanje emisij TGP v kmetijstvu majhne, bo pri zmanjševanju emisij TGP iz kmetijstva potrebno sprejeti določene ukrepe, s katerimi bomo zagotovili manjšo porabo naravnih virov in posledično manjšo obremenitev okolja z emisijami

TGP. Dolgoročni trendi zmanjševanja emisij TGP iz kmetijskega sektorja so stabilni, zato lahko ugotovimo, da so emisije v tem sektorju na poti k doseganju indikativnega cilja. Emisije TGP v IPCC sektorju kmetijstvo so leta 2017 predstavljale 15,5 % v skupnih emisijah TGP po Odločbi 406/2009/ES (8,6 % fermentacija v prebavilih, 2,8 % ravnanje z gnojem, 4 % kmetijska zemljišča, drugo 0,1 %) in so bile po deležu drugi sektor za prometom.

Vir emisij TGP v kmetijstvu so predvsem metan (CH₄), ki nastane pri reji prežvekovalcev in ravnanju z gnojem in gnojevko ter didušikov oksid (N₂O), ki nastane pri rabi mineralnih in živinskih gnojil. Največ emisij v kmetijstvu prispeva metan, ki se sprosti iz prebavil rejnih živali (52,8 %). Sledijo emisije iz rastlinske pridelave (28,2 %), predvsem gre za emisije didušikovega oksida zaradi gnojenja z mineralnimi in živinskimi gnojili (7,3 % in 6,7 % od emisij v kmetijstvu). Pomemben vir emisij je še metan, ki se sprosti iz skladišč za živinska gnojila (14,4 % od emisij v kmetijstvu).

Metan prispeva približno 70 %, didušikov oksid pa približno 30 % toplogrednega učinka kmetijskega sektorja. Prav tako je vir emisij TGP tudi CO₂, ki nastane pri rabi fosilnih goriv za pogon mehanizacije, izgubi organske mase pri neustrezni rabi in obdelavi tal (OP TGP 2020, Podnebno ogledalo 2018). Hkrati kmetijski sektor prispeva preko 95 % emisij amonijaka.

Skupna kmetijska politika (SKP) se zmanjševanja emisij TGP iz kmetijstva loteva z različnimi mehanizmi. V okviru I. stebra SKP se določeni učinki pričakujejo npr. od t. i. zelene komponente, ki je v programskem obdobju 2014–2020 nova obvezna shema neposrednih plačil. Ta shema uvaja ohranjanje trajnega travinja in ugodno vpliva na podnebje in okolje, še zlasti na ponor ogljika. Ti učinki se trenutno beležijo v okviru rabe tal, spremembe rabe tal in gozdarstva, t.j. v okviru sektorja LULUCF iz Uredbe 2018/841/EU¹ (ang. »Land Use Land Use Change and Forestry« - sprememba rabe zemljišč in gozdarstvo).

V letu 2017 je sektor LULUCF kot celota zagotovil ponor emisij TGP velikosti 1.524 kt CO₂ ekv, kar je najnižja vrednost od baznega leta 1986. Razmere so se v tem vmesnem času znatno spremenile, saj je še v letu 2005 ta ponor znašal 7.346 kt CO₂ ekv. Te spremembe so zlasti posledica naravnih ujm in s tem povezane sanitarne sečnje. Ponori iz LULUCF so v letu 2017 predstavljali 9 % skupnih emisij.

V sektor LULUCF so vključeni ponori gozdnih zemljišč, ki so v letu 2017 znašali 1.154 kt CO₂ ekv oz. 76 % glede na skupno vrednost ponorov, travinja 343 kt CO₂ ekv oz. 23 %, njivskih površin 152 kt CO₂ ekv oz. 10 % in pridobljenih lesnih proizvodov 86 kt CO₂ ekv oz. 6 %. Kategorije rabe tal, ki so povzročale emisije, so bile: naselja z 199 kt CO₂ ekv, oz. -13 % glede na skupno vrednost ponora, in mokrišča z 2 kt CO₂ ekv oz. - 0,1 %.

Na področju LULUCF mora celoten sektor zagotoviti, da do leta 2030 emisije ne bodo presegle ponorov. Vsebnost organske snovi v tleh kot ponor atmosferskega CO₂ je osrednji kazalnik trajnostnega kmetijstva in okolja in kot tak nujen za izračun emisij TGP. Povprečna vsebnost organskega ogljika v tleh je Sloveniji v letu 2015 znašala 40,8 g/kg (povprečna vsebnost organskega ogljika v EU je bila 43,10 g/kg), skupna vsebnost organskega ogljika v tleh v celotni Sloveniji pa je bila ocenjena na 44,7 mega ton. Organski ogljik je sestavni del organske snovi v tleh. Vpliva na številne funkcije tal: tla kot habitat, biotska raznovrstnost, rodovitnost tal, zmožnost tal za rastlinsko pridelavo, kontrola erozije, zadrževanje vode, filtriranje, puferska kapaciteta in sposobnost tal za transformacijo snovi. Vsebnost organskega ogljika je odvisna od dolgoletnega ravnovesja med mineralizacijo in akumulacijo organske snovi. Veliko vlogo ob tem ima tudi ekološka pridelava, kjer se uporabljajo postopki obdelovanja zemlje in gojenja rastlin, ki ohranjajo ali povečujejo vsebnost organskih snovi v tleh, povečujejo stabilnost in biotsko raznovrstnost tal ter preprečujejo zbitost in erozijo tal. Tla predstavljajo največji zalogovnik ogljika na Zemlji, vendar je njihova sposobnost shranjevanja ogljika odvisna od podnebja.

¹ Uredba (EU) 2018/841 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 30. maja 2018 o vključitvi emisij toplogrednih plinov in odvzemov zaradi rabe zemljišč, spremembe rabe zemljišč in gozdarstva v okvir podnebne in energetske politike do leta 2030 ter spremembi Uredbe (EU) št. 525/2013 in Sklepa št. 529/2013/EU (Besedilo velja za EGP)

Na področju trajnostne energije je za Slovenijo v NEPN-u določena ciljna vrednost za leto 2030 vsaj 27 % deleža obnovljivih virov (sončna, vetrna, ...) v končni rabi energije. V Sloveniji si moramo aktivno prizadevati za izboljšanje energetske učinkovitosti in s tem omejevanje rabe energije. V sklop trajnostne energije se vključujejo vse vrste obnovljivih virov energije (OVE), kot so sončna energija, vetrna energija (eolska energija), energija valovanja (energija morja), geotermalna energija in energija biomase. Navadno vključuje tudi tehnologijo izboljšane energetske učinkovitosti.

V Sloveniji se je v letu 2017 skoraj polovica (45 %) končne energije porabila v obliki naftnih proizvodov. Drugi največji delež je bila električna energija (24 %). Na tretjem mestu je bila raba OVE (14 %), sledili so zemeljski plin (12 %), toplota (4 %) in trdna goriva (1 %).

Direktna poraba energije v kmetijstvu in gozdarstvu je v letu 2017 znašala 72,9 kToe in se v primerjavi z letom 2012 ni bistveno spremenila. Raba energije v kmetijstvu je v letu 2017 znašala 41,6 kg ekvivalenta nafte na ha KZU in se je v primerjavi z letom 2012 zvišala za 2,6 %. Raba energije v prehranski industriji pa je v letu 2017 znašala 66,5 kToe in bila v primerjavi z letom 2012 višja za 7,8 %.

Dejanski potencial lesne biomase zajema del možnega letnega poseka, ki zajema les slabše kakovosti oz. les primeren za energetske rabe, lesno biomaso iz gojitvenih in varstvenih del ter lesno biomaso iz negozdnih zemljišč. Najvišji možni posek se na letni ravni še povečuje, predvsem na račun povišane lesne zaloge in sledenju smernicam poseka, ki naj bi na letni ravni dosegal 75 % letnega prirastka. Na dejanski posek je v zadnjih letih v veliki meri vplivala sanitarna sečnja zaradi žledoloma, vetroloma in prenamnožitve podlubnikov.

Ključne potrebe, ki so bile identificirane v zvezi s prilagoditvijo in blaženjem podnebnih sprememb v kmetijskem in gozdarskem sektorju ter v povezavi z trajnostno energijo, se tako nanašajo na sledeče ugotovitve:

- Da je kmetijstvo eden od virov emisij TGP in je v letu 2018 predstavljalo 15,6 % vseh emisij v sektorjih ne-ETS². K izpustom iz kmetijstva največ prispevata metan in didušikov oksid (skupaj preko 90 % emisij iz kmetijstva), nekaj pa še CO₂. Hkrati ta sektor prispeva preko 95 % emisij amonijaka. K TGP v kmetijstvu največ prispeva reja govedi 65,8 % in gnojenje z mineralnimi gnojili 7,7 % (v letu 2012). Zato bomo to področje naslavljali s potrebo »Zmanjševanje emisij TGP in amonijaka iz kmetijstva«.
- Da so tla pomembno skladišče ogljika, za katerega je treba ocenjevati in poročati emisije ter ponore. Povečanje zalog ogljika v tleh (sekvestracija ogljika) s povečanjem talne organske snovi je ena od pomembnih strategij za zmanjšanje emisij in povečanje ponorov TGP. Prav tako mora država v skladu z zakonodajo LULUCF (Uredba (EU) 2018/841) emisije TGP zaradi rabe kmetijskih in gozdnih zemljišč (mokrišča po letu 2026), spremembe rabe zemljišč ali gozdarstva (sektor LULUCF) zagotoviti, da se obračunane emisije iz uporabe zemljišč v celoti nadomestijo z enakovrednim ponorom CO₂ iz ozračja z aktivnostmi posameznega sektorja. Zato bomo to področje naslavljali s potrebo »Ohranjanje organske snovi v tleh«.
- Da podnebne spremembe že sedaj vplivajo na kmetijstvo in gozdarstvo, saj imajo temperatura zraka in tal, sončno obsevanje, zračna vlaga, količina in razporeditev padavin, pogostnost in intenzivnost vremenskih ujm odločilen vpliv na kmetijsko pridelavo ter gozdarstvo vključno z obvladovanjem boleznih in škodljivcev rastlin. Za napovedovanje pojave boleznih in škodljivcev rastlin so potrebni zanesljivi vremenski in drugi podatki, ki jih dobimo na podlagi meritev agrometeoroloških postaj, zato je potrebno intenzivirati mrežo agrometeoroloških postaj, da vzpostavimo postopke modeliranja napovedi škodljivcev in boleznih rastlin, pozebe ter o tem pravočasno obveščamo širšo javnost preko sistema prognostičnih obvestil. Zato bomo to

² Ne-ETS sektor: sektor, ki ni vključen v shemo za trgovanje z emisijami EU, angl. EU Emission Trading Scheme.

področje naslavljali s potrebo »Prilagoditev kmetijskih gospodarstev na podnebne spremembe«.

- Ukrepi protipožarnega varstva v gozdovih se izvajajo na podlagi (so)financiranja iz državnega proračuna po predpisanih ukrepih iz gozdnogospodarskih načrtov gozdnogospodarskih enot, z obveščanjem javnosti preko opozarjanj na povečana tveganja izbruha gozdnih požarov, dejavnosti gozdarske inšpekcije in ZGS ter sistemom zgodnjega opažanja požarov v naravi. Zgodnje obveščanje je pomembno tudi pri opažanju novih invazivnih živalskih vrst, škodljivcev ter bolezni, na katere avtohtone drevesne vrste povečini niso prilagojene. Zato bomo to področje naslavljali s potrebo »Zagotovitev protipožarnega varstva in varstva pred škodljivci in boleznimi v gozdovih ter sanacijo gozdov poškodovanih v ujmah«.
- Da je povečanje deleža OVE in učinkovito rabe energije pri primarni pridelavi hrane mogoče doseči z ukrepi za povečanje razpoložljive biomase in njeno trajnostno uporabo. Izkoriščanje trajnostno razpoložljive lesne biomase (ostanki predelave lesno predelovalne industrije, sečni ostanki idr.) je prednostno usmerjeno v sproizvodnjo električne energije in toplote v industriji, sistemih daljinskega ogrevanja in storitvah, kjer lahko z izkoriščanjem razpoložljive toplote dosežemo največje skupne izkoristke. Zato bomo to področje naslavljali s potrebo »Povečanje OVE in učinkovita rabe energije pri primarni pridelavi hrane«.

Zaznali smo še potrebo »Ohranitev in obnovitev kmetijskega potenciala po naravnih nesrečah in katastrofičnih dogodkih« in »Zagotovitev ustreznega usposabljanja, svetovanja in informiranja o podnebnih spremembah in trajnostni energiji«.

Tabela 8: Uporabljeni kazalniki stanja

Področje	Oznaka kazalnika PMEF	Kazalnik PMEF
Kmetije in kmeti	C.15	Kmetijska izobrazba nosilcev kmetijskih gospodarjev
Kmetijske površine	C.18	Zemljišča, pripravljena za namakanje
Živinoreja	C.22	Število glav živali
	C.23	Gostota živali
Načini kmetovanja	C.32	Kmetijske površine namenjene ekološkemu kmetovanju
	C.33	Intenzivnost kmetovanja
Tla	C.39	Organska snov v obdelovanih tleh
	C.40	Erozija tal zaradi vode
Energija	C.41	Proizvodnja obnovljive energije v kmetijstvu in gozdarstvu
	C.42	Raba energije v kmetijstvu, gozdarstvu in živilski industriji
Podnebje	C.43	Emisije toplogrednih plinov iz kmetijstva

2.5.2. OPREDELITEV POTREB

Tabela 9: Opredeljene potrebe, utemeljene iz analize stanja in predlagane intervencije

Št.	Potreba	Utemeljitev iz analize stanja	Intervencije
1.	Zmanjševanje emisij TGP iz kmetijstva	Dolgoročni cilj slovenskega kmetijstva v prihodnosti z vidika uspešnega upravljanja s podnebnimi spremembami je obvladovanje emisij TGP, ob hkratnem povečanju samooskrbe z zdravo in kakovostno hrano in ohranjanju kmetijskih površin v uporabi. Cilji so skladni z usmeritvami in cilji Resolucije o strateških usmeritvah razvoja slovenskega kmetijstva in živilstva do leta 2020 – »Zagotovimo si hrano za	– Ekološko kmetovanje *Opomba: Celotna intervencija Ekološko kmetovanje je podrobno opisana pri specifičnem cilju 5.

		<p>jutri« in petimi strateškimi stebri prilagajanja opredeljeni v Strategiji prilagajanja slovenskega kmetijstva in gozdarstva podnebnim spremembam.</p> <p>Kmetijstvo je eden izmed pomembnejših virov emisij TGP. V letu 2018 je prispevalo 9,8 % vseh emisij oziroma 15,6 % emisij v sektorjih ne ETS. K izpustom iz kmetijstva največ prispevata metan in didušikov oksid (skupaj preko 95 % emisij iz kmetijstva), nekaj pa še CO₂. K emisijam TGP v kmetijstvu največ prispevata govedoreja (65,8 %) in rastlinska pridelava (28,3 %) (podatki za leto 2018). Zmanjševanje emisij TGP je zato eden izmed pomembnih izzivov slovenskega kmetijstva.</p> <p>V obdobju po letu 2020 bodo ukrepi za doseganje cilja zmanjšanja TGP usmerjeni v zmanjšanje emisij na enoto pridelane hrane, kar je glede na naravne danosti za kmetovanje in strukturo emisij TGP v kmetijstvu še posebej pomembno pri prireji kravjega mleka in mesa govedi in drobnice. Ključna pri tem pa sta učinkovit prenos in izmenjava znanja, ki sta zaradi razdrobljenosti in majhnosti kmetijskih gospodarstev ter neugodne starostne in izobrazbene strukture še posebej zahtevna.</p> <p>Možnosti za zmanjševanje emisij TGP iz kmetijstva se na področju rastlinske proizvodnje kažejo predvsem v učinkovitejšemu gospodarjenju z dušikom, ki vključuje tako vrsto in količino, kot tudi čas in način aplikacije gnojil, optimizaciji gnojenja na podlagi analize tal in gnojilnega načrta, ustrežnejšem načinu obdelave tal, izboru ustreznega kolobarja z dovolj velikim deležem metuljnic in ozelenitvi tal.</p> <p>Na področju živinoreje je zmanjšanje TGP in amonijaka možno doseči z ustrežnejšim ravnanjem z živinskimi gnojili ter z izboljšanjem tehnologije reje, pašo živali, izravnavo krmnih obrokov, ustrežnejšim skladiščenjem živinskih gnojil, pridobivanjem bioplina itd., zato je tovrstno ukrepanje treba spodbujati.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Kmetijsko-okoljska-podnebna plačila <p>*Opomba: Celotna intervencija kmetijsko-okoljska-podnebna plačila je podrobno opisana pri specifičnem cilju 5. V nadaljevanju se bo glede na usmeritve Evropske komisije verjetno v tem delu navedlo podintervencije KOPOP, ki najbolj prispevajo k posameznemu specifičnemu cilju.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Shema za podnebjne in okolje <p>*Opomba: Celotna intervencija shema za podnebjne in okolje je podrobno opisana pri specifičnem cilju 6.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Izgradnja namakalnih sistemov – Tehnološke posodobitve namakalnih sistemov – Naložbe v gradnjo in vzdrževanje protipožarne infrastrukture
2.	<p>Ohranjanje organske snovi v kmetijskih tleh</p>	<p>Ogljik se kot plin CO₂ sprošča iz tal na različne načine in z različno intenziteto in prispeva k učinku tople grede. Posledično ima pomembno vlogo tudi pri podnebnih spremembah, zato se kot eden izmed stebrov skladiščenja ogljika upošteva tudi ogljik v tleh. Povečanje zaloga ogljika v tleh (sekvestracija ogljika) je eden izmed pomembnih načinov zmanjševanja količin ogljika v ozračju. Organski ogljik je sestavni del organske snovi v tleh. Vpliva na številne funkcije tal: tla kot habitat, biotska raznovrstnost, rodovitnost tal, zmoglost tal za rastlinsko pridelavo, zadrževanje vode, filtriranje, puferska kapaciteta in sposobnost tal za transformacijo snovi. Njegova vsebnost je odvisna od dolgoletnega ravnovesja med mineralizacijo in akumulacijo organske snovi.</p> <p>Vsebnost talne organske snovi (v nadaljevanju: TOS) je eden izmed glavnih pokazateljev kakovosti tal, učinkovitosti rabe tal ter ključen podatek za</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Naložbe v sanacijo in obnovo gozdov po naravnih nesrečah in neugodnih vremenskih razmerah – Naložbe v učinkovito rabo energije in obnovljive vire energije v kmetijstvu – Naložbe v prilagoditev na

		<p>ocenjevanje učinkov rabe tal na potencialne izpuste TGP iz kmetijstva v ozračje. TOS je živa komponenta tal (rastline, živali, mikroorganizmi) in tudi neživa organska snov, ki je sestavljena iz humusa (stabilna organska snov) in odmrle organske mase na različnih stopnjah razgradnje/mineralizacije (manj obstojne komponente TOS oz. bolj ali manj razgradljiva organska snov). Prisotnost in aktivnost živih organizmov je ključnega pomena za procese nastanka obstojnega humusa (humifikacijo) in za popolno razgradnjo TOS (mineralizacijo) do osnovnih anorganskih sestavin (H₂O in CO₂) in posameznih hranil (P, K, Ca, Mg, B, itd.). Ohranjanje organskega ogljika v tleh, ki je glavni sestavni del TOS, je bistvenega pomena za trajnostno kmetijsko pridelavo, saj zmanjšanje vsebnosti TOS na splošno vodi v zmanjšano produktivnost.</p> <p>Država mora v skladu z zakonodajo LULUCF 2018/841 EU v obdobju 2021 do 2030 emisije TGP zaradi rabe kmetijskih in gozdnih zemljišč (mokrišča pa po letu 2026)), zagotoviti, da se obračunane emisije iz uporabe zemljišč v celoti nadomestijo z enakovrednim ponorom CO₂ iz ozračja z aktivnostmi posameznega sektorja. To je znano kot pravilo »no debit rule« – »kolikor emisij, toliko ponora«.</p> <p>Nova pravila spodbujajo države članice k okolju prijaznejši rabe zemljišč, ne da bi postavili nove omejitve. To bo kmetom pomagalo pri razvoju »podnebno pametnih« kmetijskih praks in podprlo gozdarje z večjo prepoznavnostjo podnebnih koristi lesenih izdelkov, ki lahko vežejo in skladiščijo ogljik iz ozračja, in nadomestijo druge materiale/izdelke, ki povzročajo neželene emisije.</p> <p>Prav tako mora država spremljati stanje tal na kmetijskih zemljiščih, zaradi pridobivanja podatkov potrebni za poročanje države o stanju organske snovi v tleh, za spodbujanje trajnostnih praks, kot so precizno kmetijstvo, (vključno z ekološkim kmetovanjem), sekvestraciji ogljika v kmetijske površine. Kmetijstvo mora v skladu z zelenim dogovorom in EU strategiji od vil do vilic zasledovati tudi cilje boja proti podnebnim spremembam, varstvu okolja in ohranjanju biotske raznovrstnosti.</p>	<p>podnebne spremembe pri trajnih nasadih</p> <ul style="list-style-type: none"> – Naložbe v učinkovito rabo dušikovih gnojil – Naložbe za zagotovitev ustrezne tehnološke infrastrukture laboratorijev in ustrezne tehnološke opremljenosti za namen monitoringa ter zagotavljanja ustreznega nabora analitičnih metod ter krepitev sistema napovedovanja prognostičnih obvestil – Obnova potenciala kmetijske proizvodnje, prizadetega zaradi naravnih nesreč ali katastrofičnih dogodkih
3.	<p>Prilagoditev kmetijskih gospodarstev na podnebne spremembe</p>	<p>Podnebne spremembe že sedaj kažejo vpliv na kmetijstvo in gozdarstvo. Nanju bodo vplivale tudi v prihodnosti, posledice pa se bodo precej razlikovale med posameznimi regijami v Evropi, saj so te odvisne od obstoječega podnebja, tipa in rabe tal, infrastrukture ter političnih in gospodarskih pogojev.</p> <p>Kmetijstvo je usodno odvisno od vremena oziroma podnebnih razmer, saj imajo temperatura zraka in tal, sončno obsevanje, zračna vlaga, količina in razporeditev padavin, pogostnost in intenzivnost vremenskih ujm odločilen vpliv na kmetijsko pridelavo. Ustelitev novih in razmnožitev obstoječih boleznih in škodljivcev rastlin zaradi spremenjenih</p>	

		<p>podnebnih razmer bi lahko imela katastrofalne posledice tako za kmetijske pridelke, okrasne rastline in gozd. S propadom kmetijskih predelkov bi bila ogrožena prehranska varnost in ekonomski položaj kmeta. Podobno je z gozdom v Sloveniji, ki je po pestrosti, vitalnosti in rasti sicer dobro prilagojen na podnebje Slovenije, težave pa mu povzročajo vse bolj intenzivne, dalj trajajoče in pogoste vremenske ujme. Sem štejemo orkanske vetrove, suše, pozne pozebe, zgodnji sneg, žled in druge izjemne vremenske dogodke. Takim pojavom običajno sledijo še napadi škodljivcev ali bolezni, ki še dodatno oslabijo gozdno drevje ali lastniku gozda znižajo donos.</p> <p>Ukrepanje na področju prilagoditev kmetijstva mora usmerjeno h krepitev zmogljivosti za obvladovanje prilagajanja kmetijstva in gozdarstva, spodbujanje kmetijskih praks, ki pripomorejo k blaženju in prilaganju na podnebnim spremembam, zlasti celostnem pristopu na kmetijskem gospodarstvu, tako iz vidika izkoriščanju potenciala namakanja kmetijskih površin ob istočasnem preprečevanju zmrzali, kot preprečevanju vplivov vremenskih pojavov (npr. toča). V rastlinski pridelavi dosledno upoštevanje dobre kmetijske prakse, pri gnojenju moramo ukrepati k zmanjšanju izpustov dušikovih spojin v ozračje. Preprečevati izpiranja in k racionalnega izkoriščanja dušikovih spojin iz tal (ter prestrezanja ogljikovega dioksida, ki se sprošča z mineralizacijo v tleh) s ozelenitvijo skozi vse leto. Na področju živinoreje je potrebno ukrepanje na področju povečanje koncentracije energije v obrokih za prežvekovalce blaži vročinski stres, hkrati zmanjšuje izpuste toplogrednih plinov, gradnja novih in prilagoditev obstoječih hlevov s skladišči gnojevke zunaj hleva blaži vročinski stres in zmanjšuje izpuste toplogrednih plinov, enako pa selekcija živali po robustnosti in dolgoživosti ter pravočasno prilagajanje velikosti črede trenutnim razmeram. Prav tako bo potrebno ukrepanje na področju razogličanja kmetijske in gozdarske proizvodnje, izkoriščanju obnovljivih virov energije in izkoriščanju potenciala geotermalne energije. Spodbujanje gozdarskih praks, ki so hkrati ugodne za blaženje podnebnih sprememb in prilagajanje nanje, obsega zlasti ohranjanje razmeroma visokih lesnih zalog, dajanje prednosti rastiščem, prilagojenim domorodnim drevesnim vrstam, zagotavljanje naravne obnove sestojev, preprečevanje gozdnih požarov, ohranjanje zastrtosti tal z rastlinstvom in preprečevanje steljarjenja, hitro saniranje predelov gozdov, ki so bili poškodovani zaradi biotskih ali abiotskih dejavnikov.</p>	
4.	Ohranitev in obnovitev kmetijskega in gozdnega potenciala po naravnih nesrečah in	<p>Vnos, ustalitev in namnožitev karantenskih bolezni in škodljivcev rastlin je treba v skladu z evropsko zakonodajo preprečevati. Za določene karantenske bolezni in škodljivce so predpisani ukrepi eradikacije /izkoreninjanja, ki predvidevajo tudi uničenje celotnih nasadov. Za blažitev posledic takih ukrepov je treba</p>	

	<p>neugodnih vremenskih razmerah</p>	<p>tudi v prihodnje zagotoviti določena finančna sredstva ter pridelovalcem zagotoviti ustrezno strokovno pomoč.</p> <p>Ukrepi protipožarnega varstva in varstva pred škodljivci in boleznimi se izvajajo na podlagi (so)financiranja iz državnega proračuna po predpisanih ukrepih iz gozdnogospodarskih načrtov gozdnogospodarskih enot, z obveščanjem javnosti preko opozarjanj na povečana tveganja izbruha gozdnih požarov in pomembnosti varstva gozdov, z dejavnostmi gozdarske inšpekcije in ZGS ter sistemom zgodnjega opazovanja požarov v naravi. Zgodnje obveščanje je prav tako pomembno tudi pri opazovanju novih invazivnih vrstah, škodljivcev ter boleznih, na katere avtohtone drevesne vrste povečini niso prilagojene. Ukrep se, v skupnem sodelovanju ZGS in Gozdarskega inštituta Slovenije, izvaja na podlagi letnih delavnic izobraževanja zaposlenih na ZGS o novih invazivnih vrstah in škodljivcih ter boleznih, izdaj publikacij in aplikacije Zdrav gozd.</p> <p>Slovenske gozdove so od leta 2014 dalje poškodovale večje ujme, kot so žledolom, vetrolom, gozdni požari in prenamnožene populacije podlubnikov.</p> <p>Z namenom zagotavljanja trajnostnega vira OVE in z namenom ohranjanja in krepitev ekosistemskih, socialnih ter proizvodnih funkcij gozda, se na površinah gozda, poškodovanih v raznih ujmah, stremi k čim hitrejši obnovi sestoja. Čeprav ima naravna obnova zaradi mnogih pozitivnih lastnosti prednost pred umetno, se v primeru težavne in dolgotrajne obnove le ta lahko kombinira ali celo nadomesti z umetno. Ukrepi za obnovo ter revitalizacijo poškodovanih gozdov so podani v načrtu sanacije gozdov, ki hkrati določa cilje kot so: preprečevanje sekundarne škode na nepoškodovanih drevesih zaradi podlubnikov in morebitnih drugih škodljivih organizmov, ohranitev kakovosti oziroma vrednosti poškodovanih vrednejših dreves, ohranitev proizvodnega in prilagoditvenega potenciala gozdov na poškodovanih območjih ter zagotavljanje ekoloških in socialnih funkcij gozdov na poškodovanih območjih. Ob sanaciji je potrebno izvajati tudi preventivna varstvena dela pred škodljivci in boleznimi, saj imajo ti ob veliki količini podrtega lesa ugodne razmere za razmnoževanje. Potrebno je zagotoviti ustrezen, podnebno in rastiščem prilagojen sadilni material.</p> <p>Za uspešno izvajanje protipožarne varnosti na območju Krasa in Istre je potrebno izvesti gradnjo in vzdrževanje protipožarnih presek v gozdovih ter s tem omogočiti interventnim gasilskim enotam hiter dostop do požara.</p> <p>Naložbe v preprečevanje posledic podnebnih sprememb in obnavljanje proizvodnega potenciala kmetijske proizvodnje, ki je prizadeto zaradi naravnih</p>	
--	---	--	--

		<p>ali katastrofičnih nesreč in posledic bolezni ter škodljivcev nakazujejo potrebo po povečanem ustreznih naložb (npr.: namakanja,...) in prilagoditve na kmetijskih zemljiščih.</p> <p>Za preprečevanje škode, ki jo zaradi zvišanja temperature kot posledica podnebnih sprememb povzročajo nekatere bolezni in škodljivci ter zaradi vse večjih omejitev uporabe FFS bo potrebna uvedba alternativnih metod, za kar so potrebne naložbe, kot so npr. protiinsektne mreže ter tudi naložbe v ustrezne stroje in opremo.</p>	
5.	Povečanje OVE in učinkovita rabe energije pri primarni pridelavi hrane	<p>Povečanje OVE pri primarni pridelavi hrani je mogoče doseči z ukrepi za povečanje razpoložljive biomase (mobilizacija novih virov biomase), in sicer:</p> <ul style="list-style-type: none"> – degradirana zemljišča: <p>V Sloveniji ni kmetijskih zemljišč, ki bi bila v degradirana v tem smislu, da bi bila neprimerna za pridelavo poljščin, ki se lahko uporabljajo v energetske namene.</p> <ul style="list-style-type: none"> – neizkoriščena kmetijska zemljišča: <p>V Sloveniji je po zadnjih podatkih v zaraščanju okoli 25.600 ha kmetijskih zemljišč. Večina teh zemljišč so pašniki in travniki in razpršena zemljišča, ki ne predstavljajo pomembnejšega potenciala za pridelavo poljščin v energetske namene. Razlogi za zaraščanje so predvsem ekosocialne narave. Opuščajo se predvsem zemljišča na območju neugodnih naravnih razmer (npr. pobočja večjih nagibov).</p> <p>ukrepi za uporabo neizkoriščenih njiv za energetske namene:</p> <p>Posebni ukrepi za uporabo neizkoriščenih njiv niso načrtovani. Do leta 2009 so bili kmetje stimulirani z dodatnim plačilom na ha za pridelavo energetskih rastlin, vendar je bilo le to z reformo SKP v letu 2010 ukinjeno. Ustrezna raba kmetijskih površin je stimulirana v okviru I. stebra SKP v obliki proizvodno nevezanih plačil na ha, ki so dodatno pogojena z upoštevanjem pravil navzkrižne skladnosti, ki določa minimalne pogoje trajnostne rabe kmetijskih zemljišč. Kmetje pa so v okviru PRP 2014–2020 še dodatno stimulirani za upoštevanje višjih standardov gospodarjenja z zemljišči in varovanja okolja. Predlog sprememb Zakona o kmetijskih zemljiščih vsebuje tudi določilo, ki poudarja pomen ustrezne obdelave kmetijskih zemljišč in uvaja možnost začasnega upravljanja zemljišč, ki jih lastniki ne obdelujejo. Prav tako je v NEPN zapisano, da se za ta namen se glavni posevki ne uporabljajo, zavedajoč se, da so kmetijska zemljišča namenjena za pridelavo hrane.</p> <p>uporaba primarnih materialov (kot je živalski gnoj) za proizvodnjo energije:</p>	

		<p>Izkoriščanje trajnostno razpoložljive lesne biomase (prednostno ostanki predelave lesno predelovalne industrije, sečni ostanki idr.) je prednostno usmerjeno v uplinjanje lesne biomase z namenom proizvodnje sintetičnega plina in vodika ter injiciranje v plinovodna omrežja z namenom čim manjšega števila energetskih pretvorb in čim manjših izgub razpoložljivega potenciala lesne biomase ter sproizvodnjo električne energije in toplote v industriji, sistemih daljinskega ogrevanja in storitvah, kjer lahko z izkoriščanjem razpoložljive toplote dosegamo največje skupne izkoristke. Potencial za pridobivanje energije iz gozdne biomase je ocenjen na 6.598 GWh toplote in 326 GWh električne energije. S tem bo les prispeval večino toplote (nad 90 %) in približno tretjino električne energije s področja kmetijstva in gozdarstva.</p> <p>Živinska gnojila predstavljajo zaradi razmeroma dobro razvite živinoreje precejšen potencial za proizvodnjo bioplina. Teoretični izračun kaže, da bi iz gnoja goveda, prašičev in perutnine lahko proizvedli 315 GWh električne energije in 245 GWh toplote, ta surovina pa je primerna tudi za proizvodnjo bioplina, ki je obnovljiv plin in v prečiščeni obliki primeren za injiciranje v plinovodna omrežja in kot tak lahko nadomesti zemeljski plin. Zaradi razmeroma majhnih kmetij in zaradi njihove razpršenosti je tehnično izkoristljiva le približno ena tretjina tega potenciala, trenutno pa po grobih ocenah izkoriščamo 0,2 % potenciala gnoja goved, 13,8 % potenciala gnoja prašičev in 5,8 % potenciala gnoja perutnine.</p> <p>Primarni materiali, kot je npr. gnoj in gnojnica, se že uporabljajo za proizvodnjo energije.</p>	
6.	<p>Zagotovitev ustreznega usposabljanja, svetovanja in informiranja o podnebnih spremembah in trajnostni energiji</p>	<p>Iz vrednotenja »Presoja rezultatov Programa razvoja podeželja Republike Slovenije za obdobje 2014–2020« izhaja, da je izvajanje ukrepov KOPOP in EK iz PRP 2014–2020, ki prispevata k blaženju učinkov podnebnih sprememb, relativno razširjeno, vendar pa se večina vključenih v te zahteve tega učinka ne zaveda. Zato je treba zagotoviti širše informiranje kmetov o pomenu izvajanja ukrepov za prilagajanje na podnebne spremembe in o podporah, ki jih tej problematiki namenja SKP.</p> <p>V sklopu vrednotenja »Presoja dosežkov in vplivov Programa razvoja podeželja Republike Slovenije za obdobje 2014–2020« pa je bilo ugotovljeno, da je za naložbe v proizvodnjo OVE za lastno porabo zanimanje relativno nizko. Zaradi visokega tveganja naložb, dolgega postopka pridobitve dovoljenj in nižje donosnosti, se podobno nizek interes s strani ciljne skupine pričakuje tudi v prihodnje.</p> <p>Za učinkovito izvajanje ukrepov, ki prispevajo k zmanjševanju negativnih vplivov podnebnih sprememb v kmetijstvu in gozdarstvu ter proizvodnji in rabi trajnostne energije, je treba spodbujati tudi povečanje usposobljenosti kmetijskih svetovalcev o</p>	

		<p>problematiki podnebnih sprememb, povečati dostopnost specializiranih svetovalnih storitev za kmete/gozdarje in zagotoviti učinkovitejši prenos znanja in inovacij v prakso ter o podnebnih spremembah in trajnostni energiji informirati tudi širšo javnost.</p>
7.	<p>Zagotovitev ustrezne tehnološke infrastrukture laboratorijev in ustrezne tehnološke in kadrovske opremljenosti za namen monitoringa ter zagotavljanja ustreznega nabora analitičnih metod ter krepitev sistema napovedovanja škodljivcev in bolezni rastlin in prognostičnih obvestil ter prenosa znanja v prakso</p>	<p>Za verodostojno diagnostiko v laboratorijih, s katerimi bomo ponazarjali/dokazovali prispevek kmetijstva k zmanjševanju vpliva na podnebne spremembe, je treba zagotoviti učinkovitost in opremljenost laboratorijev ter povečati nabor laboratorijskih metod za določanje bolezni in škodljivcev rastlin. Za izvajanje pravih diagnoz in posledičnega ukrepanja je treba tudi v naprej zagotavljati in usposabljeni strokovni kader na tem področju. Laboratorije je treba ustrezno umestiti v mrežo evropskih laboratorijev na tem področju. Z ustreznimi ukrepi zadrževanja, pripravljenimi akcijskimi načrti in simulacijskimi vajami je treba zagotavljati sistem, ki bi potencialne škode zmanjšal na minimum.</p> <p>Prav tako je potrebno okrepiti opazovanje in napovedovanje bolezni in škodljivcev rastlin. Zato je potrebno izboljšati obstoječe modele za napovedovanje bolezni in škodljivcev ter razviti nove, ter posodobiti sistem prognostičnih obvestil (redizajn in mobilna uporaba). Potrebno bo razširiti tudi napovedovanje spomladanske pozebe (zmrzali): aplikativno in tehnološko. V nadaljevanju bo potrebno razviti uporabniku prijazno okolje (portal, lahko kot del integracije v gov.si), na katerem bi združili vse informacije glede novosti na področju varstva rastlin, razmejenih območjih, ter interaktivno povezavo z opažanji (vključitev podatkovne mreže s strani uporabnikov, npr. prijava suma na ŠO) in razviti GIS okolja za ugotavljanje navzočnosti bolezni in škodljivcev (statistični pristopi z opredelitvijo možnih tveganj, interaktivni portal vezan na dejansko rabo oz. ostale baze podatkov, kot so npr. letna prijava pridelave v drevesnicah, matičnih nasadih, zavarovanih prostorih,...).</p> <p>Za ta namen je treba okrepiti delovanje Javne službe zdravstvenega varstva rastlin ter institucij, ki imajo javno pooblastilo na področju zdravstvenega varstva rastlin. Na ta način bi povečali dostopnost specializiranega svetovanja za posamezne kmetijske kulture ter zagotovili učinkovit prenos znanja v prakso vključno z učinkovitimi alternativnimi metodami, ki bi nadomestile uporabo FFS.</p> <p>S posodobitvijo teh sistemov bomo kmetijstvo pripravili na izzive, ki mu predstavljajo vplivi podnebnih sprememb.</p>

2.6. SPODBUJANJE TRAJNOSTNEGA RAZVOJA IN UČINKOVITEGA UPRAVLJANJA NARAVNIH VIROV, KOT SO VODA, TLA IN ZRAK

2.6.1. ANALIZA STANJA

VODE

Kmetijstvo lahko povzroča onesnaževanje voda zaradi nepravilne ali prekomerne uporabe živinskih in drugih organskih gnojil, mineralnih gnojil (dušik in fosfor) in fitofarmaceutskih sredstev (v nadaljevanju: FFS). Dobro kemijsko stanje voda je ugotovljeno za 153 (98,7 %) vodnih teles površinskih voda, za dve vodni telesi (1,3 %) je ugotovljeno slabo kemijsko stanje. Najslabše so ocenjena vodna telesa porečja Mure, kjer 86 % vodnih teles ne dosega dobrega ekološkega stanja, večinoma zaradi prekomerne obremenjenosti s hranili in organskimi snovmi, hidromorfološke spremenjenosti in splošne degradiranosti. Vodna telesa podzemnih voda so najbolj obremenjena v severovzhodni Sloveniji: Savinjska, Dravska in Murska kotlina. Vzrok za slabo kemijsko stanje teh vodnih teles je nitrat in v Dravski kotlini tudi atrazin. Povišane vsebnosti nitratov v podzemni vodi so lahko tudi posledica neustrezno urejenega odvajanja komunalnih odpadnih voda. Povprečna vsebnost nitratov v podzemni vodi se je v letu 2017 v primerjavi z letom 2004 zmanjšala za 22 %.

Na splošno se tudi vsebnost FFS v podzemni vodi zmanjšuje, z njimi je najbolj obremenjena osrednja in severovzhodna Slovenija. V ravninskih predelih Slovenije (Dravska in Murska kotlina), za katere je značilna večja kmetijska dejavnost, vsebnosti nekaterih FFS presegajo standard kakovosti. Opazna so tudi posamezna točkovna onesnaženja, ki pa so pogosto posledica nestrokovne rabe teh sredstev.

Na vodnem območju Donave so bile izračunane višje povprečne bilance dušika na kmetijskih zemljiščih kot na vodnem območju Jadranskega morja. Na vodnem območju Donave je najvišja povprečna bilanca dušika na kmetijskih zemljiščih na porečju Mure in Drave. Ob upoštevanju izpiranja dušika so bile največje emisije dušika iz kmetijstva izračunane na porečjih Drave, Mure, Save in Savinje. Na vodnem območju Jadranskega morja je najvišja povprečna bilanca dušika na kmetijskih zemljiščih na povodju Soče. Na vodnem območju Donave in Jadranskega morja je povprečna bilanca fosforja na kmetijskih zemljiščih negativna. Najvišje vrednosti bilance fosforja na kmetijskih zemljiščih in najvišje emisije fosforja v površinske vode so izračunane na porečjih Drave in Mure. Bilančni presežek dušika v kmetijstvu se je v obdobju 1992–2019 zmanjševal. Analiza trenda kaže, da se je bruto bilančni presežek v tem obdobju v povprečju zmanjšal za 1,6 kg N/ha na leto oziroma za 50 % prek celotnega obdobja, neto presežek pa za 1,5 kg N/ha na leto oziroma za 81 %. Bilančni presežek fosforja prav tako kaže jasen trend zmanjševanja, v obdobju 1992–2019 se je zmanjšal za 97 % (od 15,2 na 0,5 kg na ha). Glede na založenost kmetijskih tal, nadaljnje zmanjševanje presežka fosforja na ravni države ni željeno.

TLA

Tla so izpostavljena številnim nevarnostim in procesom degradacije. V kmetijstvu je pospešena izguba tal (erozija tal) povezana predvsem z neprimernim upravljanjem s tlemi. Območja z visokim tveganjem glede erozije tal se v Sloveniji pojavljajo lokalno. Prevladuje vodna erozija, pojavljajo pa se tudi vetrna, snežna in obdelovalna erozija. Erozija na kmetijskih zemljiščih je najintenzivnejša na njivskih površinah in v trajnih nasadih (vinogradi) brez zatravljenih medvrstnih površin.

Nekatera območja kmetijskih zemljišč imajo visoko stopnjo tveganja za zmanjševanje organske snovi v tleh, zlasti na njivskih površinah v severovzhodnem delu Slovenije, kjer bi bilo treba delež organske snovi v tleh povečati.

Onesnaževanje tal zaradi kmetijske dejavnosti je predvsem posledica neustrezne uporabe mineralnih gnojil in FFS. Mineralna gnojila slabše kakovosti lahko povzročijo tudi onesnaževanje tal s težkimi kovinami.

Največja prepoznana grožnja tlom v Sloveniji izven kmetijstva so pozidava tal (npr. asfalti, betoni), utrjevanje oz. zbijanje tal (posledica uporabe težke mehanizacije vseh vrst ali paše) in urbanizacija.

Slovenija je gorata in hribovita dežela, zato ob močnejših in vse pogostejših vremenskih pojavih, pride do erozijskih in hudourniških pojavov. Ti pojavi vplivajo tako na gozdna, kot tudi na kmetijska tla. Erozijske pojave je potrebno ustrezno urediti saj se s tem ohranja stabilnost gozda in gozdnih tal. To ima vpliv tudi na kmetijska območja in območja poselitve.

ZRAK

Kmetijstvo povzroča poleg emisij toplogrednih plinov (v nadaljevanju: TGP) tudi emisije onesnaževal zraka v zrak, pri čemer pomembne deleže prispeva le glede amonijaka (NH₃) in delcev (PM₁₀, PM_{2,5} in TSP). Kmetijstvo prispeva manjše deleže še k izpustom dušikovih oksidov (NO_x) in nemetanskih organskih snovi (NMVOC). Kmetijstvo prispeva več kot 95 % izpustov amonijaka, promet pa do 5 %. V Sloveniji skoraj 85 % izpustov metana prispeva govedoreja. Letni izpusti metana v kmetijstvu so se od leta 1986 do leta 2019 zmanjšali za 10,1 %, izpusti didušikovega oksida pa za 9,1%. Toplogredni učinek obeh plinov se je v tem času zmanjšal za 11 %. Pri doseganju Kjotskih ciljev smo na področju kmetijstva malo manj uspešni od držav EU. V Sloveniji sta zabeležena tudi dva manjša vira emisij CO₂ iz kmetijstva, in sicer uporaba uree in KAN ter apnenje tal, ki so k skupnim emisijam v letu 2019 prispevali 1,64 %.

Za izboljšanje stanja je potrebno ukrepanje za zmanjšanje negativnih vplivov kmetijstva na stanje površinskih in podzemnih voda, ohranjanje kmetijskih tal (ohranjanje rodovitnosti kmetijskih tal, zmanjševanje nevarnosti za erozijo, zmanjševanje vnosa oz. v nekaterih primerih prepoved vnosa FFS in gnojil v ali na tla) in zmanjševanje izpustov TGP in amonijaka iz kmetijstva. Za učinkovito izvajanje ukrepov, ki prispevajo k zmanjševanju negativnih vplivov kmetijstva na stanje voda, tal in zraka, pa je treba spodbujati tudi povečanje usposobljenosti kmetijskih svetovalcev o vplivih kmetijstva na vode, tla in zrak, povečati dostopnost specializiranih svetovalnih storitev za kmete in zagotoviti učinkovitejši prenos znanja in inovacij v prakso ter o vplivih kmetijstva na vode, tla in zrak informirati tudi širšo javnost.

Kazalniki stanja, ki so bili uporabljeni v okviru specifičnega cilja 5, so naslednji:

Tabela 10: Uporabljeni kazalniki stanja

Področje	Oznaka kazalnika PMEF	Kazalnik PMEF
Kmetije in kmeti	C.15	Kmetijska izobrazba nosilcev kmetijskih gospodarjev
Kmetijske površine	C.18	Zemljišča, pripravljena za namakanje
Živinoreja	C.22	Število glav živali
	C.23	Gostota (obtežba) živali
Načini kmetovanja	C.32	Kmetijske površine namenjene ekološkemu kmetovanju
Voda	C.37	Uporaba vode v kmetijstvu ³
	C.38	Kakovost vode
Tla	C.39	Organska snov v obdelovanih tleh
	C.40	Erozija tal zaradi vode
Podnebje	C.43	Emisije toplogrednih plinov iz kmetijstva
Zrak	C.46	Emisije amonijaka iz kmetijstva
Zdravje	C.48	Tveganja in vplivi pesticidov ⁴

³ Indeks izkoriščanja vode (WEI indeks)

⁴ Podatki o prodaji FFS

2.6.2. OPREDELITEV POTREB

Tabela 11: Opredeljene potrebe, utemeljene iz analize stanja in predlagane intervencije

Št.	Potreba	Utemeljitev iz analize stanja	Intervencije
VODE			
1	Zmanjšanje negativnih vplivov kmetijstva na stanje površinskih in podzemnih voda	<p>Tudi kmetijstvo ima lahko negativen vpliv na stanje površinskih in podzemnih voda. Obremenitve iz kmetijstva vplivajo na ekološko stanje vodnih teles površinskih voda, kjer je zaznano prekomerno obremenjevanje s hranili in FFS. Vplivi kmetijske dejavnosti pa se odražajo tudi na kemijskem stanju podzemnih voda. Nekatera vodna telesa podzemnih voda so preobremenjena z nitrati in FFS ter njihovimi razgradnimi produkti, kar se odraža v slabem kemijskem stanju vodnih teles podzemnih voda. Slabo kemijsko stanje vodnih teles podzemnih voda je značilno za tri vodna telesa podzemne vode v severovzhodnem delu Slovenije (Savinjska, Dravska in Murska kotlina), kjer je kmetijska proizvodnja intenzivnejša. Da bi lahko dosegli boljše stanje vodnih teles površinskih in podzemnih voda, je treba zmanjšati vpliv kmetijstva.</p> <p>Ukrepanje je treba še posebej usmeriti na območja večje kmetijske proizvodnje severovzhodne Slovenije, kjer dobro stanje vodnih teles površinskih in podzemnih voda ni doseženo. To so prispevna območja vodnih teles površinskih voda in vodna telesa podzemnih voda iz predpisa, ki ureja načrta upravljanja voda na vodnih območjih Donave in Jadranskega morja za katera se podaljšujejo roki za doseganje ciljev iz načrtov upravljanja voda.</p> <p>Ukrepanje mora biti usmerjeno predvsem v zmanjšanje vnosa FFS, ki povzročajo nedoseganje okoljskih ciljev, in gnojil, primernejšo obdelavo tal, spodbujanje ozelenitve njivskih površin, preusmeritve v integrirano pridelavo, ekološko kmetovanje, zmanjševanje hidromorfoloških obremenitev, zmanjšanje negativnega vpliva osuševanja zemljišč na stanje voda ipd. Hkrati so lahko pomembne tudi naložbe v učinkovitejšo rabo dušikovih gnojil, skladiščne kapacitete, specialno mehanizacijo, razvoj dopolnilnih dejavnosti, podpora</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Ekološko kmetovanje – Kmetijsko-okoljska-podnebna plačila – Shema za podnebje in okolje <p>*Opomba: Celotna intervencija shema za podnebje in okolje je podrobno opisana pri specifičnem cilju 6.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Naložbe v nakup kmetijske mehanizacije za optimalno uporabo hranil in trajnostno rabo FFS – Urejanje hudourniških območij <p>*Opomba: Potrebi Spremembe v prostorskem načrtovanju in Vzpostavitve in vodenje celovitega kakovostnega in javnosti odprtega informacijskega sistema za spremljanje vpliva podnebnih sprememb na kmetijstvo in gozdarstvo (npr. suše) sta identificirani v okviru specifičnega cilja 5, naslavlja pa ju druge politike.</p> <p>*Opomba: Potrebi Zagotovitev ustreznega usposabljanja, svetovanja in informiranja za področje voda, tal in zraka in Zagotovitev ustrezne tehnološke infrastrukture laboratorijev in ustrezne tehnološke opremljenosti za namen monitoringa ter zagotavljanja ustreznega nabora analitičnih metod ter krepitev sistema napovedovanja prognostičnih obvestil sta identificirani v okviru specifičnega cilja 5, naslavlja pa ju horizontalni cilj.</p>

Št.	Potreba	Utemeljitev iz analize stanja	Intervencije
		sodelovanju, plačila za območja iz predpisa, ki ureja načrta upravljanja voda na vodnih območjih Donave in Jadranskega morja v skladu z Direktivo o vodah.	
TLA			

2	Ohranjanje kmetijskih in gozdnih tal	<p>Tla so v Sloveniji večinoma dobro oskrbljena z organsko snovjo, ki vpliva na številne lastnosti tal (izboljšuje zračnost in poroznost tal, vpliva na vezavo hranil in nevarnih snovi v tleh, zmanjšuje erozijo tal in predstavlja habitat za številne organizme ter ponor atmosferskega CO₂), vendar pa je na določenih območjih nujna povečana skrb za vzdrževanje in povečevanje vsebnosti organske snovi v tleh. V določenih predelih so tla tudi kislila (zaradi nekarbonatne matične podlage in tudi zaradi izpiranja hranil), kar vpliva na rodovitnost tal, občutljivost za onesnaževanje in na različne rabe tal.</p> <p>Z vidika ohranjanja proizvodnega potenciala tal je treba zmanjšati nevarnost erozije tal, ki je močno prisotna tudi na nekaterih območjih Slovenije. Erozija tal na kmetijskih zemljiščih je predvsem vodna in vetrna in je najintenzivnejša na njivah in v trajnih nasadih (sadovnjaki, vinogradi). Zmanjšanje nevarnosti za erozijo je mogoče med drugim doseči tudi z ustreznejšo obdelavo tal in pokrovnostjo tal. V ta namen je treba spodbujati tudi ohranjanje mejic in drugih krajinskih značilnosti ter neproizvodne naložbe za vzpostavitev mejic na območjih, ki so erozijsko najbolj občutljiva (npr., Ptujsko in Dravsko polje, Dolinsko, Osrednje Dolinsko, Mursko polje, Ajdovsko polje, Vipavsko polje).</p> <p>Na nekaterih kmetijskih območjih je mogoče najti ostanke FFS in njihovih razgradnih produktov v tleh, ki se, tako kot nitrati, lahko spirajo v površinske vode oz. skozi tla v podzemne vode. Kar zadeva vnos mineralnih gnojil in rastlinskih hranil v tla, podatki kažejo, da se je poraba v zadnjih dveh desetletjih precej zmanjšala, še vedno pa je na določenih območjih (severovzhodna Slovenija) ugotovljen največji bilančni presežek dušika. Zato je treba stanje izboljšati in s trendom zmanjševanja vnosa hranil nadaljevati. Da bi lahko ohranili kakovost in biotsko raznovrstnost tal, je treba spodbujati zmanjšanje vnosa oz. v nekaterih primerih prepoved vnosa FFS in mineralnih gnojil ter rastlinskih hranil, spodbujati ekološko kmetovanje, spodbujati strokovno utemeljeno</p>	
---	---	---	--

Št.	Potreba	Utemeljitev iz analize stanja	Intervencije
		<p>gnojenje z organskimi gnojili, izvajanje kolobarja, konzervirajočo obdelavo tal, ozelenitev njivskih površin, ohranjanje biotske raznovrstnosti v tleh ipd.</p> <p>Slovenija je gorata in hribovita dežela, zato ob močnejših in vse pogostejših vremenskih pojavih, pride do erozijskih in hudourniških pojavov. Ti pojavi vplivajo tako na gozdna, kot tudi na kmetijska tla. Erozijske pojave je potrebno ustrezno urediti saj se s tem ohranja strabilnost gozda in gozdnih tal. To ima vpliv tudi na kmetijska območja in območja poselitve.</p>	
ZRAK			
3	Zmanjševanje izpustov TGP in amonijaka	<p>Kmetijska dejavnost prispeva k izpustom amonijaka in TGP, zlasti metana in didušikovega oksida. Čeprav so se izpusti teh onesnaževal v zadnjih letih zmanjšali, se še vedno kaže potreba po nadaljnjem zmanjševanju izpustov. K zmanjšanju prispeva izvajanje nadstandardnih sonaravnih tehnologij pridelave, ki zmanjšujejo izpuste TGP in amonijaka (v največji meri ekološka pridelava), načinov obdelave tal in oskrbe posevkov ter nasadov, ki so usmerjeni predvsem v izboljšanje zadrževanja vode v tleh in rodovitnost tal ter zmanjševanje izgub ogljika iz tal, reje lokalnih pasem, ki jim grozi prenehanje reje in pridelave sort kmetijskih rastlin, ki jim grozi genska erozija, nadzorovane uporabe gnojil in FFS, gnojenja kmetijskih rastlin z dušikom z namenom izboljšati učinkovitost kroženja dušika na KMG in s tem zmanjšati potrebe po vnosu dušika iz mineralnih gnojil, posledično pa tudi izpuste didušikovega oksida.</p> <p>Možnosti za zmanjšanje emisij amonijaka v zrak so predvsem v krmljenju obrokov z majhno vsebnostjo beljakovin, v izboljšanju načinov reje in skladiščenja živinskih gnojil ter v uvajanju gnojenja z majhnimi izpusti (npr. gnojenje z vlečenimi cevmi in ne z razpršilno ploščo, na travnikih porazdeljevanje gnojevke v pasovih, na njivah pa vbrizgavanje ali zadelovanje gnojevke v tla), in sicer:</p> <ul style="list-style-type: none"> – učinkovitejša reja (manj dušika v izločkih rejnih živali); 	

Št.	Potreba	Utemeljitev iz analize stanja	Intervencije
		<ul style="list-style-type: none"> – pokrivanje skladišč za živalska gnojila, vključno z uvajanjem anaerobnih digestorjev; – povečanje obsega pašne reje; – gnojenje z majhnimi izpusti (živalska gnojila); – zadelava sečnine na njivah; – inhibitorji ureaze in nitrifikacije; <p>drugi ukrepi za učinkovitejše kroženje dušika (povečan obseg gojenja metuljnic, precizno gnojenje, namakanje, ozelenitve, ...).</p>	
SPLOŠNO			
4	Spremembe v prostorskem načrtovanju	<p>Dolgoročno je potrebno prostorsko načrtovanje, ki bo upoštevalo ogroženost posameznih območij, saj se bo s stopnjevanjem nekaterih pojavov v povezavi s podnebnimi spremembami ogroženost nekaterih območij še povečala; nekatera pa bodo postala za sedANJI namen kmetijske in gozdarske uporabe povsem neprimerna. Sprememba namembnosti zemljišč zaradi poplavne ogroženosti, plazenja ali ponavljajoče se suše pri nas še vedno ni sprejeta kot uresničljiva in potrebna prilagoditvena poteza.</p> <p>Nujno je zakonsko varovanje najkakovostnejših tal kot neobnovljivega naravnega vira in kmetijskih zemljišč, ki so vse bolj pod pritiskom drugih družbenih potreb, denimo urbanizacija in širjenje prometne infrastrukture na taka zemljišča. Kompromis in določitev prednostnih nalog sta v tem primeru potrebna na najvišjih ravneh odločanja. Temeljita sicer na strokovnih ocenah posledic, učinkov in interakcij, vendar je končna odločitev, ko je treba tehtati in izbrati med posameznimi panogami, vsekakor politična. Ker so prostorski posegi navadno dolgoročni, je pri takih odločitvah potrebna še posebna pazljivost in upoštevanje načela najmanjšega tveganja.</p>	
5	Vzpostavitev in vodenje celovitega kakovostnega in javnosti odprtega	Dejavnosti, povezane s podnebnimi spremembami v Sloveniji, so fragmentirane, nepovezane, neuskklajene in pogosto ad-hoc, to pa izrazito otežuje učinkovito prilagajanje	

Št.	Potreba	Utemeljitev iz analize stanja	Intervencije
	informativnega sistema za spremljanje vpliva podnebnih sprememb na kmetijstvo in gozdarstvo (npr. suše)	<p>kmetijstva in gozdarstva. Zato so nujni nekateri sistemski ukrepi, ki so jih uvedli že v mnogih državah po Evropi in svetu.</p> <p>Eden od predlaganih ukrepov je tudi vzpostavitev in vodenje celovitega kakovostnega in javnosti odprtega informativnega sistema za spremljanje vpliva podnebnih sprememb na kmetijstvo in gozdarstvo (npr. suše), ki vključuje:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zgraditev podatkovnika (pridobivanje, sestavljanje in izbor podatkov o kmetijski pridelavi in gozdarstvu, rabi tal, hidrologiji in pedologiji, socialnoekonomski podatki) v obliki GIS za oceno tveganja in ranljivosti regij (katastrskih občin ali drugih prostorskih enot) ter evidentiranje razpoložljivih (še neporabljenih) vodnih virov. Podatkovna zbirka bi se oblikovala po vnaprej določenih standardih: skrbništvo nad njo v sklopu nosilne institucije (MKGP) ter zagotavljanje primerne prostorske pokritosti spremljanja stanja, kakovosti in osveževanja podatkov, pa tudi opredelitev dostopnosti do podatkovnih zbirk drugih inštitucij in njihove uporabe; – krepitev spremljanja stanja in procesov v gozdnih ekosistemih v skladu z mednarodnimi standardi; – krepitev in širitev delovanja Javne gozdarske službe in že obstoječe Poročevalske, diagnostične in prognostične službe za gozd v zvezi s prilagajanjem podnebnim spremembam. <p>Za uspešno prilagajanje podnebnim spremembam bodo potrebni tudi številni ukrepi kmetijske in gozdarske politike ter najverjetnejše spremembe obstoječe zakonodaje. Najpomembnejša naloga je vključitev prilagajanja v izvajanje sedanje in prihodnje zakonodaje ter politik. Nekateri od teh ukrepov, ki se nanašajo predvsem na sektor LULUCF.</p>	
6	Zagotovitev ustreznega usposabljanja, svetovanja in	<p>Za učinkovito izvajanje ukrepov, ki prispevajo k zmanjšanju negativnih vplivov kmetijstva na stanje voda, tal in</p>	

Št.	Potreba	Utemeljitev iz analize stanja	Intervencije
	informiranja za področje voda, tal in zraka	zraka, je treba spodbujati tudi povečanje usposobljenosti kmetijskih svetovalcev o vplivih kmetijstva na vode, tla in zrak, povečati dostopnost specializiranih svetovalnih storitev za kmete in zagotoviti učinkovitejši prenos znanja in inovacij v prakso ter o vplivih kmetijstva na vode, tla in zrak informirati tudi širšo javnost.	
7	Zagotovitev ustrezne tehnološke infrastrukture laboratorijev in ustrezne tehnološke opremljenosti za namen monitoringa ter zagotavljanja ustreznega nabora analitičnih metod ter krepitev sistema napovedovanja prognoističnih obvestil	<p>Za namen pridobivanja verodostojnih laboratorijskih analitičnih podatkov s katerimi bomo ponazarjali/dokazovali prispevek kmetijstva k zmanjšanju vpliva na podnebne spremembe, bo potrebno okrepiti učinkovitost laboratorijske analitike.</p> <p>Prav tako je potrebno okrepiti napovedovanja sistema prognoističnih obvestil od vključevanja novih modelov za napoved bolezni in škodljivcev v Sloveniji (razvoj ali validacija obstoječih modelov) do krepitev napoved preko prognoističnih obvestil (redizajn in mobilna uporaba). Potrebno bo razširiti investicijo v napoved pozebe (zmrzali): aplikativno in tehnološko. Trenutno so le tri postaje, ki so vključene v sistem agrometeorološke mreže in so še v fazi preizkušanja. V nadaljevanju bo treba razviti uporabnikom prijazno okolje (portal, lahko kot del integracije v sistem gov.si), na katerem bi dobili vse informacije glede novosti na področju varstva rastlin, razmejenih območjih in interaktivno povezavo z opažanji (vključitev podatkovne mreže s strani uporabnikov, npr. prijava suma na ŠO) in razviti GIS okolja za napoved bolezni in škodljivcev (statistični pristopi z opredelitvijo možnih tveganj, interaktivni portal vezan na dejansko rabo oz. ostale baze podatkov npr. letna prijava pridelave v drevesnicah, matičnih nasadih, zavarovanih prostorih, ...).</p> <p>S posodobitvijo teh sistemov bo kmetijstvo pripravljeno na izzive, ki mu jih predstavljajo vplivi podnebnih sprememb.</p>	

2.6.3. RANLJIVO GEOGRAFSKO OBMOČJE

– ranljiva območja za nitrate:

V skladu z določbami Direktive Sveta 91/676/EGS Direktiva Sveta z dne 12. decembra 1991 o varstvu voda pred onesnaževanjem z nitrati iz kmetijskih virov (UL L št. 375 z dne 31. 12. 1991, str. 1; <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=celex:31991L0676>) (nitrarna direktiva) se je Slovenija odločila, da je celotno ozemlje Slovenije določeno kot ranljivo območje za onesnaženje z nitrati iz kmetijskih virov. Pri onesnaževanju iz kmetijske dejavnosti izstopata predvsem uporaba gnojil in sredstev za varstvo rastlin. Glavni vzroki so nestrokovna raba gnojevke, uporaba oporečnih kompostov in drugih dodatkov tlom, namakanje z oporečno vodo in podobno. Vsako gnojenje in vsaka uporaba sredstev za varstvo rastlin predstavljata obremenjevanje okolja (vode, tal, zraka), lahko pa pomeni tudi vnašanje potencialno nevarnih snovi v okolje. Osnovo za ukrepanje na področju ohranjanja vodnih virov, tal in zraka v letih 2021–2027 predstavlja Resolucija »Naša hrana, podeželje in naravni viri po 2021«. Resolucija med drugim podaja tudi usmeritev v naravi bolj prijazne načine kmetovanja (ekološko kmetovanje) na območjih posebnega režima (vodovarstvena območja) in za izvajanje ukrepov in kmetijske dejavnosti, ki bodo zmanjševale tveganja in zagotavljale ohranjanje ali izboljšanje kemijskega, ekološkega in količinskega stanja vodnih teles.

2.7. PRISPEVANJE K VARSTVU BIOTSKE RAZNOVRSTNOSTI, KREPITEV EKOSISTEMSKIH STORITEV IN OHRANJANJE HABITATOV TER KRAJINE

2.7.1. ANALIZA STANJA

Ohranjanje biotske raznovrstnosti postaja eden od temeljnih ciljev sodobnih kmetijskih politik. Z vidika kmetijstva in gozdarstva je ohranjanje biotske raznovrstnosti ključnega pomena zaradi različnih ekosistemskih storitev, ki so odvisne od ugodnega stanja kmetijskih, gozdnih in drugih z njimi povezanih ekosistemov, pa tudi zaradi omogočanja trajnostne rabe genskih virov v kmetijstvu. Kljub dejstvu, da Slovenija velja za vročo točko biotske raznovrstnosti v Evropi in kljub izvajanju ukrepov, ki naslavljajo ohranjanje habitatov in varovanje biotske pestrosti na kmetijskih in gozdnih zemljiščih, biotska raznovrstnost v Sloveniji upada.

K temu najbolj prispeva izguba habitatov, ki je posledica netrajnostnega gospodarjenja s prostorom. Iz poročanja po Direktivi o habitatih in Direktivi o pticah za obdobje 2013-2018 je razvidno, da kmetijstvo predstavlja največ groženj in pritiskov za vse tri posamezne skupine – habitatne tipe, vrste in ptice. Kot najpogostejše grožnje in pritiski s področja kmetijstva za habitatne tipe so bili identificirani: zaraščanje (t.j. opustitev košnje/paše), gnojenje z naravnimi gnojili in intenzivna paša (prepašenost); za vrste izsuševanje mokrotnih površin, zaraščanje (t.j. opustitev košnje/paše) in onesnaževanje površinskih in podzemeljskih vod zaradi spiranja; ter za ptice zaraščanje (t.j. opustitev košnje/paše), sprememba ene kmetijske rabe v drugo (npr. preoravanje) in odstranjevanje krajinskih značilnosti (mejice, suhozidi, posamezna drevesa, kali itd.).

Za ohranjanje habitatnih tipov in vrst ter njihovih habitatov so ključna zavarovana območja in območja Natura 2000. Zavarovana območja, območja Natura 2000 in ekološko pomembna območja pokrivajo skupaj več kot 50 % površine Slovenije.

Območja Natura 2000 so v Sloveniji določena za zagotavljanje ugodnega stanja 233 evropsko pomembnih vrst in 60 habitatnih tipov. Skupna površina v območjih Nature 2000 je 7.681 km², od tega 7.675,5 km² na kopnem in 5,5 km² na morju. Območja tako zajemajo 37,46 % površine Slovenije, kar je najvišji delež v EU, saj je povprečje EU-27 18,5 %. V Naturi 2000 se nahaja 45,4% gozdov in 23,2 % kmetijskih zemljišč v uporabi. Polnaravna območja in gozdovi na območjih Natura 2000 pokrivajo 79 % površin, kmetijska zemljišča (vključno z naravnimi travišči) pa 20 % površin. Na območjih Natura 2000 kmetuje 10.518 kmetijskih gospodarstev, med njimi je največ takih, ki imajo manj kot 10 % kmetijskih zemljišč na območju Nature 2000 (3.630). Približno 1.500 KMG ima vsa zemljišča na območju Natura 2000, to so majhne kmetije s povprečno 2,3 ha zemljišč na KMG. Na kmetijskih površinah v območjih Natura 2000 ni sektorskega načrtovanja, ravnanje se usmerja z ukrepi kmetijske politike, kot so zahteve navzkrižne skladnosti, prepovedi v okviru statusa OOTT – Ohranjanje okoljsko občutljivega travinja in spodbude v okviru ukrepa KOPOP. Doseganje ciljnih površin vpisa v 4 naravovarstvene operacije KOPOP, določenih v PUN, je 27 %. Na podlagi 8(1) člena Direktive o habitatih (PAF) je potrebno za izpolnitev obveznosti v zvezi z omrežjem Natura 2000 na letni ravni zagotoviti med 57,5 in 86,7 milijonov evrov. Evropski kmetijski sklad za razvoj podeželja je kot morebiten vir EU sofinanciranja identificiran pri 32 ukrepih, katerih skupna ocenjena vrednost je med 16,6 in 26 milijonov evrov letno.

Slovenija se je v preteklosti odločila, da bo kmetijstvo na območjih Natura 2000 upravljala s t.i. mehki pristopi pogojevanja in prostovoljnostjo z ukrepom KOPOP. Takrat je prevladalo mnenje, da je slovensko kmetijstvo ekstenzivno in se izvaja na majhnih razpršenih površinah in bo mogoče že z izboljšanjem operacij ter ozaveščanjem kmetovalcev doseči zadovoljive rezultate. Ker pa na območjih Natura 2000 v Sloveniji prihaja do upadanja populacij travniških ptic in metuljev ter slabšanja stanja njihovih habitatov, prostovoljni ukrep KOPOP pa kljub vsem prizadevanjem ni dal rezultatov, Slovenija načrtuje, da bo na določenih, najbolj kritičnih območjih Natura 2000 uvedla druge vrste ukrepov, kot so obvezni ukrepi v povezavi s plačili v okviru območij Natura 2000.

Iz zadnjega poročila o stanju ohranjenosti vrst in habitatnih tipov na podlagi 17. člena Direktive o habitatih in 12. člena Direktive o pticah tako ocene za obdobje 2012–2018 kažejo, da ugodno stanje ohranjenosti v Sloveniji dosega slaba polovica habitatnih tipov. V slabšem stanju so zlasti habitatni tipi travišč, sladkih voda ter barij in močvirij. V Sloveniji je tako v ugodnem stanju 28 % habitatnih tipov travišč, 22 % travišč je bilo v neugodnem stanju, 50 % travišč pa v slabem stanju. Ugodnejše je stanje habitatnih tipov travišč v severozahodnem delu Slovenije. Stanje ohranjenosti vrst v Sloveniji kaže, da je stanje ugodno le za dobro četrtino vrst, prav tako so neugodni tudi trendi. Stanje vrst, katerih življenjski prostor je kmetijska krajina, in habitatnih tipov, ki so vezani na ta ekosistem, se slabša, tako pri specializiranih travniških vrstah in habitatnih tipih kot pri generalistih. Stanje v gozdovih je dobro, izjema so le posebni gozdni habitati in habitatni tipi (npr. nižinski poplavni gozdovi). V Sloveniji trenutno ni sistematičnega monitoringa habitatnih tipov, ki bi se izvajal s standardizirano metodologijo. Pomanjkanje monitoringov je eden izmed omejujočih faktorjev za obsežno oceno stanja narave v Sloveniji in izvajanje bolj ciljnih ukrepov.

Slovenija je med državami z največjim deležem trajnega travinja v strukturi kmetijskih zemljišč. Zaradi velike geomorfološke razgibanosti, raznolike geološke in pedološke sestave tal in specifičnih klimatskih razmer v Sloveniji predstavlja trajno travinje v rabi vseh kmetijskih zemljišč okrog 58 % oziroma 276.244 ha. Analiza podatkov o trajnem travinju je pokazala, da delež trajnega travinja na nacionalni ravni ostaja stabilen, vendar se na nižjih prostorskih ravneh zaradi procesov razvoja kmetijstva travinje spreminja.

Prisotna je polarizacija razvoja, ki na eni strani v regijah z ugodnimi pogoji za pridelavo omogoča uporabo pridelovalnih tehnologij z večjo produktivnostjo in intenzifikacijo, v drugih regijah z neugodnimi naravnimi razmerami pa opuščanje rabe. Analiza spremembe travniških rab na ravni 5 x 5 km² je pokazala evidentne razlike v travniških rabah med zahodno in vzhodno Slovenijo. Analiza za obdobje 2009–2020 je pokazala, da se zaraščanje travnikov dogaja predvsem v zahodnem delu Slovenije, kjer izstopajo Kras, dolina Soče, Cerkljansko-Idrijsko hribovje, širše območje Snežnika in Bloška planota, drugod po Sloveniji pa predvsem Bela krajina, Posavsko hribovje in Haloze.

V nasprotju s procesom zaraščanja pa se na severovzhodu Slovenije oz. v vzhodni kohezijski regiji v zadnjem desetletju dogaja intenziven proces preoravanja travnikov v njive. Najbolj intenzivno se proces preoravanja dogaja na območju Ljubljanskega barja, Slovenskih goric, Voglanjskih in Dravinjskih goric ter Goričkega. Po oceni Statističnega urada RS je 58 % vsega travinja v Sloveniji ekstenzivnega. Iz omenjene ocene izhaja, da je rabo trajnih travnikov in pašnikov mogoče razdeliti na enokosno rabo 18 %, dvokosno rabo 40 %, trikosno rabo 30 % in štirikosno rabo 12 %.

Največji izziv je najti utemeljene podlage za gospodarjenje na vrstno bogatih travnikih, ob upoštevanju naravovarstva in interesov kmetijstva. Na eni strani je preslabo poznavanje načinov kmetovanja, ki so prispevali k ohranitvi vrstno bogatih travnikov, na drugi strani pa tudi ni dovolj novih rešitev, kako sodobno tehnologijo kmetovanja prilagoditi tako, da bo omogočala ohranjanje biotske raznovrstnosti, konkurenčnost kmetovanja na vrstno bogatih travnikih in učinkovito porabo finančnih sredstev, ki se namenjajo ohranjanju biotske raznovrstnosti. Glavni oviri za trajnostno gospodarjenje na vrstno bogatih travnikih so majhni pridelki in slaba kakovost pridelane krme. Pomanjkanje ekonomskega interesa za gospodarjenje na teh travnikih in način, ki je prilagojen ekološkim zahtevam različnih vrst, vodi v smer njihovega intenziviranja ali pa opuščanja, s tem pa se izgublja biotska raznovrstnost travniškega rastlinstva in živalstva.

V Sloveniji se pojavlja 11 traviščnih habitatnih tipov iz Priloge 1 Direktive o habitatih in vseh 11 je odvisnih od kmetijske dejavnosti (košnja, paša, ...). Po podatkih Poročanja po 17. členu Direktive o habitatih sta v neugodnem stanju dve tretjini traviščnih habitatnih tipov. Le trije od enajstih traviščnih habitatnih tipov imajo na splošno ugodno stanje s stabilnim trendom; to so: HT 6130, HT 6150 in HT 6170. Poleg tega sta habitata 6110 in 6430 v ugodnem stanju s stabilnim trendom v alpskem območju, na drugi strani pa ima v celinski regiji HT 6110 neugodno-nezadostno stanje in

HT 6430 neugodno – slabo stanje, oba pa upadata. Stanje travniških habitatnih tipov 6210, 6410, 6510 in 62A0 je neugodno – slabo stanje s padajočim trendom.

Na območju celinskih mokrišč po Ramsarski klasifikaciji se nahaja približno 4.238 ha kmetijskih zemljišč v uporabi, od tega se na območju Cerkniškega jezera nahaja približno 1.336 ha vseh kmetijskih zemljišč na celinskih mokriščih, Sečoveljskih solin 34,5 ha in Parka Škocjanske jame pa 78,7 ha kmetijskih zemljišč. Analiza kmetijske rabe je pokazala, da na območju Cerkniškega jezera in Regijskega parka Škocjanske jame prevladuje trajno travinje, v veliko manjši meri pa se pojavljajo tudi druge rabe kmetijskih zemljišč v uporabi. V Sloveniji z upoštevanjem barjanskih habitatnih tipov (HT 7210, 7230, 7140 in 7150) mogoče kot barja določiti 999 ploskev v skupni površini 188,4 km², kar predstavlja 0,02% deleža površine negozdne Slovenije. Neugodno stanje ohranjenosti je prisotno predvsem na površinah v različnih stopnjah zaraščanja na površinah v pašniški rabi in tam, kjer barjanski habitatni tipi prehajajo v habitatne tipe kmetijske kulturne krajine. Neugodno stanje ohranjenosti pa je povezano tudi s prisotnostjo ruderalnih in tujerodnih invazivnih vrst. Povprečna površina kartiranih naravovarstveno pomembnih barji je 0,1 ha. V Sloveniji se pojavlja 6 barjanskih habitatnih tipov iz Priloge 1 Direktive o habitatih in vseh 6 je tudi odvisnih od kmetijske dejavnosti (košnja, paša, ...). Po podatkih Poročanja po 17. členu Direktive o habitatih sta v najbolj kritičnem stanju habitatna tipa 7210 (Karbonatna nizka barja z navadno reziko (*Cladium mariscus*) in vrstami zveze *Caricion davallianae*) in 7230 (Bazična nizka barja).

Slovenski indeks ptic kmetijske krajine (SIPKK) je v obdobju 2008–2020 statistično značilno zmerno upadel (- 18,4 %); v zadnjih štirih letih se je trend stabiliziral. Večina upada je nastala zaradi upada travniških vrst; trend netravniških vrst in generalistov je zelo podoben in se ne razlikuje statistično značilno. Slovenski indeks ptic kmetijske krajine (SIPKK) v letu 2020 znaša 81,6, kar je za 4,7 % več kot v letu 2019. Travniške vrste ptic kmetijske krajine upadajo hitreje (upad - 38,3 %) kot ostale. Najpomembnejši vpliv na diverzitetu ptic kmetijske krajine imajo krajinske spremenljivke, in sicer predvsem prisotnost krajinskih elementov (lesnata vegetacija) in mozaičnost kmetijske rabe, ki praviloma povečujeta diverzitetu ptic. Naraščanje višine neposrednih plačil je po drugi strani močno negativno povezano z diverzitetu ptic kmetijske krajine. Površine z naravovarstvenimi operacijami ukrepa KOPOP nimajo večjega vpliva na diverzitetu ptic kmetijske krajine, kar je verjetno povezano s še vedno relativno majhnim obsegom njihovega izvajanja. Tudi obstoječi podatki o trendih populacij specializiranih vrst ptic kulturne krajine kažejo, da se stanje habitatov v kulturni pokrajini slabša.

Indeks travniških metuljev se je v 15 državah EU, vključno s Slovenijo, močno znižal. Leta 2017 je bil indeks za 39 % nižji od vrednosti iz leta 1990. Upad se v zadnjem desetletju sicer upočasnil, vendar je še vedno prisoten. Glavni dejavnik upada travniških metuljev je intenzivnejše kmetovanje in spremembe rabe zemljišč, vključno z opuščanjem travinja. Izguba polnaravnih travnišč, bogatih z vrstami, je še posebej škodljiva. Poleg tega lahko intenziviranje kmetijstva povzroči velik vnos agrokemičnih snovi, vključno s pesticidi, kar lahko močno zmanjša populacije metuljev. Iz podatkov pridobljenih v okviru monitoringov ciljnih vrst metuljev ugotavljamo, da je stanje pri večini metuljev neugodno. V neugodnem stanju ohranjenosti se nahajajo barjanski okarček, travniški postavnež, gozdni postavnež, veliki mravljiščar, temni mravljiščar in strašničin mravljiščar. Ugodno stanje dosega le lorkovičev rjavček, močvirski cekinček in petelinček.

Opraševalci spadajo med ključne vrste večine kopenskih ekosistemov, njihovo opraševanje je ena najpomembnejših ekosistemskih storitev, pomembnih tako za delovanje naravnih kot kmetijskih ekosistemov. Kar 78 % divjih rastlin potrebuje opraševanje žuželk, od njihovega opraševanja pa je odvisnih tudi 84 % kmetijskih rastlin v Evropi. Opraševanje žuželk je pomembno tako z vidika ohranjanja biotske pestrosti kot kmetijske pridelave. Vrednost opraševanja žuželk v kmetijstvu je na svetovni ravni ocenjena na 153 milijard EUR, v Evropi na 22 milijard EUR in 120 milijonov EUR letno v Sloveniji, kar predstavlja 10 % dohodka od pridelave človeške prehrane. Slovenija ima še vedno razmeroma visoko pestrost divjih čebel (563 vrst), vendar 14 % grozi izumrtje. Glavni razlogi so izguba življenjskega prostora zaradi intenzivnega kmetijstva in urbanizacije in s tem povezane izgube prehranskih virov in gnezdišč, uporaba pesticidov, bolezni in podnebne spremembe. Za

ohranjanje je ključna mozaičnost kmetijske krajine, ki zagotavlja pestrost prehranskih virov in dovolj mest za varno gnezdenje (mejice, vrstno bogati in pisani cvetoči travniki ter travniški visokodebelni sadovnjaki).

V Sloveniji med predstavniki iz skupine velikih zveri živijo rjavi medved, sivi volk in evrazijski ris. Vse tri vrste so vrste v interesu EU v skladu z Direktivo o habitatih, zavarovane pa so tudi s predpisi Republike Slovenije. V naravi jih redko srečamo, saj se zaradi večtisočletnega sistematičnega preganjanja človeku praviloma umaknejo. Ris je pretežno gozdna vrsta, volk in medved pa se pogosto zadržujeta tudi v kulturni krajini, kjer prihaja do številnih interakcij s kmetijskimi dejavnostmi. Ohranitveno stanje medvedje in volčje populacije v Sloveniji je ugodno, risu pa ponovno grozi izumrtje.

Slovenija ima v svetovnem merilu eno najvišjih podzemeljskih biotskih raznovrstnosti, z zelo velikim številom izključno na podzemlje vezanih živalskih vrst. Med ključne naravovarstvene grožnje podzemne favne sodi onesnaženje, ki večinoma izvira s površja. Vodna favna je z 200 vrstami sploh najbogatejša, kopenska s 150 vrstami pa zaostaja kvečjemu za južnejšimi deli Dinarskega krasa. Med najbolj redkimi in ranljivimi vrstami podzemne favne je človeška ribica, ki je endemit in zavarovana živalska vrsta. Skupna ocena stanja ob poročanju leta 2006, 2013 in 2019 je bila zaradi ugotovljenega slabega stanja ohranjenosti habitata ocenjena kot neugodno stanje.

V Sloveniji je dolgoletna tradicija trajnostnega, večnamenskega in sonaravnega gospodarjenja z gozdovi. Posledično imamo dobro ohranjenost gozdnih ekosistemov, ki so vključena v posebna varstvena območja ohranjanja biotske raznovrstnosti Natura 2000. Vseeno pa so nekateri manjšinski gozdni habitatni tipi v neugodnem ali slabem stanju. Izvajanje premene smrekovih monokultur se izvaja v premajhnem obsegu.

Krajinske značilnosti so ne samo gonilo biotske raznovrstnosti, ampak imajo tudi kulturno in estetsko vrednost. Zato je ohranjanje habitatov in krajine pomembno tudi za zagotavljanje/povečanje ekosistemskih storitev. V Sloveniji zaradi raznolikih geografskih razmer in večtisočletnega kultiviranja zemljišč prevladuje mozaična krajina, katere sestavni deli so drobne strukture (vodotoki in drugi vodni pojavi, posamezno drevje ali skupine dreves, žive meje, mejice, suhozidi, drevoredi), ekstenzivne kmetijske površine (npr. malo gnojene ali negnojene travniki in pašniki), mozaični preplet njiv z različnimi kulturami in gozd, s katerim se gospodari trajnostno. Poenostavljanje krajine, ki povzroča izginjanje naravnih struktur in kulturnih elementov v krajini, zmanjšuje mozaičnost in s tem tudi krajinsko pestrost ter biotsko raznovrstnost. Obstoječi sistem instrumentov slovenske kmetijske politike pogosto ne omogoča ohranjanja krajinskih značilnosti v zadostni meri in je v določenih primerih celo posredno spodbudil njihovo odstranjevanje. Povprečno število linearnih elementov na transekt kmetijskih zemljišč v Sloveniji je okrog povprečja EU-28. V letu 2015 je bilo od 0,99–1,76 in 1,77–2,84 linearnih elementov na transekt. Eden od ključnih zaznanih problemov za šibko ohranjanje krajinskih značilnosti je pomanjkanje ustreznih podatkovnih zbirk, ki bi temeljile na ustreznih načinih zajema krajinskih značilnosti v prostorske podatkovne sloje, kar predstavlja oviro tako za izvedbo ukrepov kot nadzor nad prepovedmi.

K ohranjanju biotske raznovrstnosti na globalni ravni prispeva tudi kmetijska biotska raznovrstnost, to je genetska raznolikost sort in vrst kmetijskih rastlin ter pasem domačih živali. Kmetijska biotska raznovrstnost se hitro slabša, število vrst in sort kmetijskih rastlin ter pasem domačih živali se zmanjšuje, uveljavljajo se novi križanci, vse bolj pa tudi gensko spremenjeni organizmi. Z večjo intenzivnostjo kmetovanja se zmanjšuje pridelava tradicionalnih, starih sort in vrst ter s tem povezana genetska in vrstna pestrost. Razlog za to je v uporabi manjšega števila modernih sort, namenjenih intenzivni kmetijski pridelavi, ki večinoma izhajajo iz istega vira in tako omejujejo genetsko raznovrstnost. V Sloveniji postaja reja avtohtonih domačih živali vedno manj privlačna, ogroženih je kar 11 od skupno 12 avtohtonih pasem in ras domačih živali, ogrožena ni le kranjska čebela. Ogroženih je tudi 11 od skupno 14 tradicionalnih pasem. Delež živali tujerodnih pasem in križancev s tujerodnimi pasmami se povečuje.

Tabela 12: Uporabljeni kazalniki stanja

Področje	Oznaka kazalnika PMEF	Kazalnik PMEF
Biotska raznovrstnost	C.35	Indeks ptic kmetijske krajine
	C.36	Ohranjenost habitatnih tipov
Kmetijsko zemljišče	C.34	Kmetovanje na območjih Natura 2000
	C.21	Kmetijska zemljišča, pokrita s krajinskimi značilnostmi
Kmetijske prakse	C.33	Intenzivnost kmetovanja
	C.32	Kmetijske površine namenjene ekološkemu kmetovanju
Kmetijska gospodarstva in kmetje	C.15	Kmetijska izobrazba nosilcev kmetijskih gospodarjev

2.7.2. OPREDELITEV POTREB

Tabela 13: Opredeljene potrebe, utemeljene iz analize stanja in predlagane intervencije

Št.	Potreba	Utemeljitev iz analize stanja	Intervencije
1.	Ohranjanje oz. izboljšanje stanja biotske raznovrstnosti habitatov in vrst kmetijske krajine, zlasti na območjih Natura 2000	<p>Kljub dejstvu, da Slovenija velja za vročo točko biotske raznovrstnosti v Evropi in kljub izvajanju ukrepov, ki naslavlajo ohranjanje habitatov in vrst, pa biotska raznovrstnost v Sloveniji v kmetijski krajini upada. K temu najbolj prispeva izguba habitatov, ki je posledica netrajnostnega gospodarjenja s prostorom. Iz poročanja po Direktivi o habitatih in Direktivi o pticah za obdobje 2013-2018 je razvidno, da kmetijstvo predstavlja največ groženj in pritiskov za vse tri posamezne skupine – habitatne tipe, vrste in ptice.</p> <p>Ogrožena so predvsem ekstenzivna travišča, ki jih v nižinah ogroža intenziviranje kmetijske rabe, v hribovskih in gorskih predelih pa zaraščanje.</p> <p>V neugodnem stanju sta dve tretjini traviščnih habitatnih tipov. Zaradi negativnega vpliva kmetijstva se zmanjšujejo populacije značilnih ptic kmetijske krajine. Indeks ptic kmetijske krajine je glede na leto 2008 padel za 18,4%.</p> <p>Prav tako se je močno znižal indeks metuljev.</p> <p>Izboljšanje stanja ohranjenosti habitatov travniških vrst in habitatnih tipov, ki so v neugodnem ali slabem stanju, je zato ključnega pomena za obrat negativnega trenda stanja ohranjenosti vrst, vezanih na te habitate in teh habitatnih tipov. Na območjih kjer prihaja do zaraščanja, je treba spodbujati ohranjanje in vzpostavljanje ekstenzivnih kmetijskih praks, na občutljivih območjih, kjer prihaja do intenzifikacije, pa je med drugim treba kmete spodbujati k trajnostnem upravljanju. Ker na območjih Natura 2000 v Sloveniji prihaja do upadanja populacij travniških ptic in metuljev ter slabšanja stanja njihovih habitatov, prostovoljni ukrep KOPOP pa kljub vsem prizadevanjem ni dal rezultatov, bo na določenih, najbolj kritičnih območjih Natura 2000 potrebno uvesti druge vrste ukrepov, kot so obvezni ukrepi v povezavi s plačili v okviru območij Natura 2000. K izboljšanju stanja biotske raznovrstnosti v kmetijski krajini lahko</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Ekološko kmetovanje *Opomba: Celotna intervencija Ekološko kmetovanje je podrobno opisana pri specifičnem cilju 5. – Kmetijsko-okoljska-podnebna plačila *Opomba: Celotna intervencija Kmetijsko-okoljska-podnebna plačila je podrobno opisana pri specifičnem cilju 5. V nadaljevanju se bo glede na usmeritve Evropske komisije verjetno v tem delu navedlo podintervencije KOPOP, ki najbolj prispevajo k posameznemu specifičnemu cilju. – Shema za podnebje in okolje – Ohranjanje, trajnostna raba in razvoj rastlinskih genskih virov v kmetijstvu – Plačila Natura 2000

		prispeva tudi spodbujanje proizvodnih in neproizvodnih naložb, povezanih z ohranjanjem ustreznih oblik kmetovanja, razvojem dopolnilnih dejavnosti in sodelovanjem.	– Naložbe v nakup kmetijske mehanizacije in opreme za upravljanje travniških habitatov
2.	Ohranjanje kmetijske kulturne krajine in krajinskih značilnosti	<p>Krajinske značilnosti so ne samo gonilo biotske raznovrstnosti, ampak imajo tudi kulturno in estetsko vrednost. Zato je ohranjanje habitatov in krajine pomembno tudi za zagotavljanje oz. povečanje ekosistemskih storitev. Krajinske značilnosti zagotavljajo mnoge koristi agro-ekosistemom kot tudi širšemu okolju. Krajinski elementi, povezani s kmetijsko dejavnostjo (npr. mejice, omejki, suhozidi, drevesa, jarki, mokrišča in visokodebelni sadovnjaki), so bistvenega pomena za ohranjanje biotske raznovrstnosti v kmetijskih ekosistemih. Poleg tega lahko ugodno vplivajo na kmetijsko pridelavo in dodajanje vrednosti kmetijskim proizvodom.</p> <p>Ohranjanje raznolike krajine, za katero je značilen visok delež polnaravnih življenjskih okolij (habitatov), kot so travnišča in mejice, v kmetijstvu pripomore k naravnemu zatiranju škodljivcev, boljšemu oprashaevanju in odpornosti na podnebne spremembe.</p> <p>Zato je treba zagotoviti, da bodo ukrepi prispevali k izboljšanju biotske raznovrstnosti s pomočjo ohranjanja in obnavljanja polnaravnih habitatov in krajinskih elementov, kot so pašniki, travniki, drevesa, mejice, skupine dreves, mokrišča in omejki v kmetijski krajini.</p>	<p>– Neproizvodne naložbe povezane z izvajanjem naravovarstvenih podintervencij SN 2023-2027</p> <p>– Izvajanje ukrepov iz načrtov upravljanja zavarovanih območij</p>
3.	Ohranjanje ekosistemske storitve oprashaevanja z izboljšanjem življenjskega prostora divjih oprashaevcev	<p>Divji oprashaevalci spadajo med ključne vrste večine kopenskih ekosistemov. 78 % divjih rastlin potrebuje oprashaevanje žuželk, od njihovega oprashaevanja pa je odvisnih tudi 84 % kmetijskih rastlin v Evropi. Vrednost oprashaevanja žuželk v kmetijstvu v Evropi in Sloveniji je ocenjena na 22 milijard evrov, kar predstavlja desetino dohodka od pridelave človeške prehrane. Za Slovenijo 10 % kmetijske proizvodnje pomeni približno 120 milijonov evrov letno.</p> <p>Med divjimi oprashaevalci prevladujejo divje čebele (čmrlji in čebele samotarke) in muhe trepetavke, medtem ko je prispevek metuljev, hroščev in drugih žuželk manjši. Pestrost oprashaevalcev povečuje količino in kakovost pridelka, zato je ohranjanje pestrosti oprashaevalcev pomembno tako za kmetijstvo kot naravne ekosisteme. Vse bolj jasno je, da je za zanesljivo oprashaevanje in ohranjanje biodiverzitete ključnega pomena ohranjanje pestrosti oprashaevalcev. Ohranjanje vrstno pestrih travnikov je bistven prispevek k ohranjanju oprashaevalcev.</p> <p>V zadnjem času se v številnih evropskih državah opaža hitro upadanje pestrosti oprashaevalcev. Glavni razlogi za upadanje populacij oprashaevalcev so izguba življenjskega prostora zaradi intenzivnega kmetijstva in urbanizacije in s tem povezane izgube prehranskih virov in gnezdišč, FFS, bolezni in podnebne spremembe.</p>	

		Za zagotavljanje oprашevanja, ki je pomembno tako za kmetijstvo kot za naravo, je potrebna pestrost oprășevalcev. Zato je treba zaustaviti izginjanje divjih oprășevalcev in z ustreznimi ukrepi obvarovati njihovo raznolikost ter ohraniti zadostne populacije. Za divje oprășevalce je treba zagotoviti hrano in primerna gnezdišča.	
4.	Ohranjanje oz. izboljšanje stanja kmetijske biotske raznovrstnosti	Lokalne pasme domačih živali (avtohtone in tradicionalne pasme) in lokalne sorte kmetijskih rastlin (avtohtone in tradicionalne sorte) so pomembne za ohranjanje kmetijske biotske raznovrstnosti. Ker jih sodobnejše in produktivnejše pasme in sorte izpodrivajo, so ogrožene, da bodo izgubljene za kmetovanje. Zato je treba spodbujati njihovo ohranjanje. K temu prispeva podpora za rejo in pridelavo pasem in sort na KMG, kakor tudi podpora raziskovalnim institucijam za pridobivanje podatkov o genskih virih v kmetijstvu, njihovo karakterizacijo in evalvacijo te ohranjanje ex situ in in situ.	
5.	Zagotovitev ustreznega usposabljanja, svetovanja in informiranja za področje naravovarstva	Posebno pozornost je treba nameniti povečanju usposobljenosti kmetijskih svetovalcev in kmetov o naravovarstveni problematiki, povečanju dostopnosti specializiranih svetovalnih storitev za kmete in učinkovitejšemu prenosu znanja in inovacij v prakso, kar vse lahko prispeva k uspešnejšemu ohranjanju biotske raznovrstnosti habitatov kmetijske krajine ter genskih virov. O pomenu kmetijstva za ohranjanje biotske raznovrstnosti in genskih virov je treba informirati tudi širšo javnost.	

2.7.3. RANLJIVA GEOGRAFSKA OBMOČJA

– Območja Natura 2000 oziroma zavarovana območja v Sloveniji:

Iz analize stanja, SWOT analize, ocene potreb, poročanj po Direktivi o habitatih in Direktivi o pticah in nenazadnje Uradnega opomina (kršitev št. 2019/4058) je razvidno, da je potrebno določena območja Natura 2000 oziroma zavarovana območja v Sloveniji, kjer netrajnostne kmetijske prakse predstavljajo glavne grožnje in pritiske ter kjer prihaja do izrazitega upadanja populacij, predvsem travniških ptic in metuljev ter slabšanja stanja njihovih habitatov in drugih traviščnih habitatnih tipov, obravnavati drugače.

Kjer kljub vsem prizadevanjem vpis v prostovoljne naravovarstvene operacije KOPOP ni dovolj visok in se posledično ne dosega ciljev, določenih v Programu upravljanja območij Nature 2000 (2015-2020), je potrebno za določena Natura 2000 oziroma zavarovana območja ubrati drugačen pristop in drugačne ukrepe/intervencije, torej rezultatsko usmerjene intervencije, območje-specifične intervencije, intervencije prilagojene ekološkim zahtevam rastlinskih in živalskih vrst.

Na zaokroženih Natura 2000 in zavarovanih območjih z močnim upravljavcem (kot npr. Krajinski park Goričko, Krajinski park Ljubljansko barje,...), še posebej pomembnih za doseganje ciljev varstva narave, je potrebno pristopiti k kolektivnem izvajanju intervencije KOPOP, saj tak način izvajanja učinkoviteje prispeva k varovanju teh območij. Ker samo prostovoljni ukrepi KOPOP, kljub vsem prizadevanjem, niso dali rezultatov, bi morala Slovenija razmisliti o drugih vrstah ukrepov, kot so obvezni ukrepi v povezavi s plačili v okviru območij Natura 2000 (Natura 2000 plačila) - kot takšni območji sta izpostavljeni Ljubljansko barje in Planinsko polje.

– Območje pojavljanja velikih zveri:

V Sloveniji med predstavniki iz skupine velikih zveri živijo rjavi medved, sivi volk in evrazijski ris. Vse tri vrste so vrste v interesu EU v skladu z Direktivo o habitatih, zavarovane pa so tudi s predpisi Republike Slovenije. V naravi jih redko srečamo, saj se zaradi večtisočletnega sistematičnega preganjanja človeku praviloma umaknejo. Ris je pretežno gozdna vrsta, volk in medved pa se pogosto zadržujeta tudi v kulturni krajini, kjer prihaja do številnih interakcij s kmetijskimi dejavnostmi.

V dinarskem svetu in delu Alp, kjer imata medved in volk večino populacije, so številna območja Natura 2000, določena tudi z namenom ohranjanja travniških habitatnih tipov in vrst. V tem delu Slovenije je zaraščanje travniških površin največja grožnja doseganju ali ohranjanju ugodnega stanja ohranjenosti teh travniških habitatnih tipov in vrst, paša živali pa je najbolj razširjen način vzdrževanja travinja v tem delu Slovenije. Za zagotavljanje rabe travniških površin s pašo in s tem zagotavljanje ugodnega stanja travniških habitatnih tipov in vrst ter ohranjanje ugodnega stanja ohranjenosti medvedov in volkov, je treba izvajati številne ukrepe, ki omogočajo pašo in zmanjšujejo plenjenje medveda in volka na pašnih živalih. Medved prihaja tudi v interakcijo z drugimi oblikami kmetijske dejavnosti (čebelarstvo, sadjarstvo, poljedelstvo) in s prebivalci. Za zagotavljanje sobivanja velikih zveri in prebivalstva je prav tako treba izvajati dodatne ukrepe za zmanjševanje konfliktov.

2.8. PRIVABLJANJE MLADIH KMETOV IN SPODBUJANJE RAZVOJA PODJETIJ NA PODEŽELSKIH OBMOČJIH

2.8.1. ANALIZA STANJA

V Sloveniji, podobno kot to velja za celotno EU, staranje kmetijskega prebivalstva predstavlja velik izziv za ohranjanje poseljenosti in vitalnosti podeželja, zato je ena ključnih prednostnih nalog SKP za obdobje 2023-2027 povečati privlačnost kmetovanja za mlade in jim pomagati pri ustvarjanju uspešnih KMG, ki bodo sledila ekonomskim, socialnim in okoljskim izzivom. S podporo mladim kmetom želimo spodbuditi konkurenčnost slovenskega kmetijstva ter prispevati k zagotavljanju varne oskrbe s hrano tudi v prihodnje.

Največji delež slovenskega ozemlja zavzemajo podeželske občine, v katerih se zadnjih 10 let zmanjšuje število prebivalstva zaradi izseljevanja in negativnega naravnega prirasta. V Sloveniji je 4,6 % mladih gospodarjev starih do 35 let, kar nas uvršča pod povprečje EU-28, ki je 6 %. Pod evropskim povprečjem smo tudi glede na razmerje kmetov, mlajših od 35 let, v primerjavi s kmeti starimi nad 65 let, ki je v Sloveniji 0,15, povprečje EU pa je 0,18.

Medtem, ko ugotavljamo, da imajo dobre štiri petine kmetijskih zemljišč v upravljanju nosilci stari 41 let in več, podatki kažejo na dejstvo, da starostna struktura nosilcev KMG pomembno vpliva na produktivnost dela v kmetijstvu. Povprečna ekonomska velikost kmetij (SO - v EUR) je v Sloveniji najvišja v starostni skupini gospodarjev od 25 do 34 let (dobrih 31.000 EUR), najnižja pa v starostni skupini nad 65 let. S staranjem nosilcev se KMG zmanjšujejo tako po fizičnem obsegu, kot po ekonomski velikosti. Pri mlajših nosilcih KMG je v primerjavi s starejšimi opazen trend k večji specializaciji – večji delež se jih ukvarja z živinorejsko proizvodnjo, manj pa z mešano kmetijsko proizvodnjo. Najbolj so panožno specializirana KMG, katerih nosilci so v starostni skupini med 35 in 39 let, najmanj pa KMG katerih nosilci so v starostni skupini nad 65 let. Razmerje med spoloma gre v prid moškemu spolu, saj je med registriranimi nosilci KMG, ki so leta 2019 oddale zbirno vlogo le slaba tretjina, med nosilci starimi do 40 let, pa le petina žensk.

V Sloveniji je manj kot 6 % KMG, ki obdelujejo več kot 20 ha kmetijskih zemljišč. Dostop do kmetijskih zemljišč je za mlade kmete težaven. Problema, s katerima se pri tem soočajo, sta pomanjkanje sredstev za nakup in slaba razpoložljivost kmetijskih zemljišč. Povprečna velikost KMG v EU je 16,5 ha, medtem, ko je povprečno slovensko KMG v letu 2020 obdelovalo 7 ha kmetijskih zemljišč. V Sloveniji mladi kmetje večino zemljišč naenkrat prejmejo z medgeneracijskim prenosom družinskih kmetij, in tako postanejo lastniki zemljišč in zgradb, potrebnih za kmetijsko dejavnost. Vrednost kmetij na trgu nepremičnin je bila v septembru 2020 med 35.000 in 750.000 EUR, pogojena pa je z obsegom, bonitetnim razredom in naklonom zemljišč ter vrsto in starostjo mehanizacije, starostjo in opremljenostjo zgradb, vključno s stanovanjsko hišo, ki sestavljajo osrednji del kmetije. Če družinske kmetije ob generacijski menjavi nosilca omogočajo delovno mesto, si ga mladi kmet tudi dejansko ustvari. Pomembno je, da se menjava generacij nosilcev zgodi dovolj zgodaj, ko si mladi kmet išče prvo zaposlitev. V obdobju izvajanja PRP 2007-2013 je bilo med 2.651 upravičenci 37 % zaposlenih iz naslova opravljanja kmetijske dejavnosti na prevzetem kmetijskem gospodarstvu, v obdobju izvajanja PRP 2014-2020 pa je bilo takih 70,5 %, na kar je spodbudno vplivala tudi višina pavšalne podpore. Analize pa kažejo, da kar 9,4 % upravičencev iz podukrepa M06.1, ki so imeli v obdobju izpolnjevanja poslovnega načrta vzpostavljeno delovno mesto na prevzetem KMG, po zaključenih obveznostih tega delovnega mesta ni obdržalo.

V okviru sheme neposrednih plačil je bilo v obdobju 2015-2020 s plačilom za mlade kmete v povprečju na leto podprtih okoli 42.000 ha kmetijskih zemljišč in 4.000 upravičencev, kar kaže na dejstvo, da tudi tovrstna podpora pomembno vpliva na generacijsko prenavo nosilcev KMG. V prvih šestih javnih razpisih podukrepa M06.1 PRP 2014-2020 je bilo na mlade kmete prenesenih 23.353,4 ha kmetijskih zemljišč, povprečno 16,5 ha kmetijskih zemljišč na upravičenca.

Trenutna zemljiška politika mladim kmetom daje določeno prednost in sicer na olajšanem dostopu do kmetijskih zemljišč, v primerih, ko je osnova za prenos kmetijskih zemljišč na mladega kmeta darilna pogodba. Prav tako je mladim kmetom, ki so vključeni v pokojninsko, invalidsko in zdravstveno zavarovanje in so pridobili sredstva iz programa razvoja podeželja kot mladi prevzemniki kmetij, omogočeno sodelovanje v postopkih priprave občinskih podrobnih prostorskih načrtov. V prenovo zemljiške politike je vključen predlog, ki naj bi mladim kmetom omogočil olajšan dostop do kmetijskih zemljišč, ki so naprodaj.

Številni starejši nosilci se zaradi nizkih kmečkih pokojnin, ki je v Sloveniji junija leta 2019 znašala 254,46 EUR in se je v zadnjih štirih letih zvišala le za 19,98 EUR, ne odločajo za prenos kmetijskih gospodarstev na mlajšo generacijo. Predvsem pa se za prenos lastništva KMG ne odločajo tisti nosilci, ki upokojitvenih pogojev še ne izpolnjujejo, saj se bojijo socialne nepreskrbljenosti.

Mladi kmetje – prevzemniki poleg kmetijskih zemljišč, ki jih pridobijo z lastniškim prevzemom družinske kmetije, ki se deduje iz roda v rod, obdelujejo tudi zemljišča, ki jih najamejo oziroma zakupijo od sosedov ali sorodnikov, ki so kmetovanje opustili ali pa od SKZG, in za ta zemljišča plačujejo zakupnino. Višina zakupnine se določa letno in je odvisna od bonitetnega razreda. V zadnjih petih letih je bil kupoprodajni promet SKZG z mladimi kmeti pod 5 % vseh prodanih zemljišč. V večji meri kot nakupa kmetijskih zemljišč, se kmetje v starostni skupini do 40 let poslužujejo zakupa, vendar v povprečju manj kot 15 %, medtem, ko kmetje, stari 41 let in več zakupijo veliko večino zemljišč. Iz opravljene ankete med upravičenci iz podukrepa M06.1 izhaja, da jih dve tretjini meni, da imajo premalo kmetijskih zemljišč, vendar jih velika večina ne želi dokupiti, temveč najeti.

Dostop do kmetijskih zemljišč in do financ sta oviri tudi za nove kmete. Podatkov o potencialu novih kmetov ni, ne beležijo se sistematično.

V letu 2016 je imelo v Sloveniji 59 % nosilcev KMG starih pod 35 let doseženo najmanj osnovno raven kmetijske izobrazbe, kar je nad evropskim povprečjem. Ko primerjamo izobrazbo prebivalcev Slovenije, starih 41 let in več ter izobrazbo prebivalcev do 40 let z izobrazbo mladih kmetov – upravičencev prvih 6 javnih razpisov za mlade kmete v okviru podukrepa M06.1, ugotovimo, da so upravičenci v primerjavi s prebivalci stari 41 let in več občutno bolj izobraženi. Medtem, se s pripadniki iste starostne skupine lahko primerjajo skoraj enakovredno, v skupni populaciji je le 3 % več prebivalcev s terciarno izobrazbo. Zaznan je upad števila vpisov v kmetijske programe vseh ravni izobraževanja, najbolj v visokošolske in univerzitetne programe. Kljub izkazani dobri izobrazbi mladih kmetov, je izkazano pomanjkljivo znanje mladih kmetov na področju poslovnih znanj in finančnih spretnosti, kar predstavlja močno oviro pri dostopu do financ.

Pri dostopu do financ se mladi kmetje soočajo s številnimi težavami. Do težav prihaja zaradi pomanjkanja poslovne in kreditne zgodovine ter pomanjkanja dobro vzpostavljenega odnosa z bankami.

Mladim kmetom je dostop do virov financiranja otežen predvsem dokler ne postanejo lastniki nepremičnin. V Sloveniji je majhno število kreditnih institucij, ki nudijo posojila za namen kmetijstva. Približno 80 % kmetijskih proizvajalcev se poslužuje storitev banke, ki je bila prvotno razvojna zadružna banka, sedaj pa je komercialna banka – DBS. Ta dodeljuje posojila tudi kmetom – komitentom, ki nimajo kreditne ali poslovne zgodovine, vendar zahteva zavarovanje v obliki zemljišč ali zgradb. V primeru težav pri odplačevanju obveznosti, omogoča prilagoditev rokov odplačil. Kmetje najemajo posojila predvsem za naslednje namene: nakup mehanizacije, opreme, orodja, financiranja gradbenih del, rekonstrukcij in obnove gospodarskih objektov, financiranja obratnega kapitala in vložkov kot so surovine, semena, pesticidi, gorivo in podobno, nakupa in urejanja zemljišč, ureditve trajnih nasadov in razvoja dopolnilnih dejavnosti na kmetijah.

Delež zavrženih posojilnih vlog kmetijskega sektorja v slovenskih bankah je med 19 in 21 %, kar je nad povprečjem EU. Od kar 76 % slovenskih kmetov se na bankah zahteva zavarovanje s premoženjem. Razlogi zaradi katerih banke zavračajo posojilne vloge kmetov so: pomanjkanje kreditne zgodovine, neustrezen poslovni načrt in pomanjkanje knjigovodstva, nesposobnost

ekonomskega preživetja, predhodna zadolženost, tveganja, ki jih banke zaznavajo pri sektorju in pomanjkljiva zmožnost zavarovanja dolga.

Kmetom, ki nimajo poslovne ali kreditne zgodovine ali nimajo stabilnih poslovnih odnosov z banko, se pogosto ponujajo standardni gospodinjiski finančni proizvodi, kot so potrošniška in hipotekarna posojila.

V Sloveniji ima pomembno vlogo pri dostopu do posojil RRS (Ribniški sklad), ki podpira regionalni in podeželski razvoj, vključno z zagotavljanjem posojil z ugodno obrestno mero in daljšimi ročnostmi v kmetijstvu in agroživilskem sektorju. Mladi kmetje so pri pridobivanju posojil enako uspešni kot kmetje stari 41 let in več. Najemajo jih za nakup kmetij, kmetijskih in gozdnih zemljišč, reprogramiranje finančnih obveznosti rejcev mleka, sadjarjev in vinogradnikov, predfinanciranje projektov kmetijskih gospodarstev in obratna sredstva. 15 % projektov je povezanih s stroški nakupa kmetije ali kmetijskega ali gozdnega zemljišča. V zadnjih petih letih je bilo mladim kmetom, starim do vključno 40 let, zavrnjenih 12 % vlog, 8 % pa jih je od vloge odstopilo.

V anketi, ki je bila izvedena med upravičenci iz podukrepa M06.1 v juliju 2020, je več kot 30 % mladih kmetov, ki imajo prihodke tudi izven kmetijstva, zatrdilo, da vložijo v kmetijstvo več kot 50 % dohodka prejetega izven kmetijske dejavnosti. O tem, kako pomemben vir sredstev za mlade kmete je podpora za zagon dejavnosti govori dejstvo, da kar 45 % prejemnikov te podpore v isti anketi zatrdilo, da KMG ne bi prevzeli, če podpore ne bi bilo možno koristiti.

Mladi kmetje se pri svoji dejavnosti spopadajo s številnimi specifičnimi problemi. Eden od teh je tudi kmetovanje na območjih z omejenimi možnostmi za kmetovanje. Upravičencem podukrepa M06.1 s teh območjih je bilo do konca leta 2019 izplačanih 82,2 % sredstev, od tega 61,0 % za gorska območja.

Pomembno dejstvo o delu na slovenskih kmetijah so tudi podatki o delovnih nesrečah pri delu na kmetiji in v gozdu, kot tudi v prometnih nesrečah. Deset let po uvedbi obveznega loka oziroma traktorske kabine, ki sta od leta 1984 obvezna za nove traktorje, od leta 1986 pa za vse traktorje, je bilo v Sloveniji 16,8 smrti na milijon prebivalcev, kar je izredno visoko število, v primerjavi z Avstrijo, kjer je bilo 4,7 smrtnih žrtev na milijon prebivalcev in z Nemčijo, kjer je bilo 0,7 smrtnih žrtev na milijon prebivalcev. Mladi kmetje sicer menijo, da varnostnim vprašanjem posvečajo več pozornosti kot njihovi predhodniki (npr. uporaba zaščitne opreme, udeležba na tečaju varnosti in podobno), vendar podatki kažejo, da je v delovnih nesrečah traktoristov starih do 44 let še vedno dobra tretjina (35 %) delovnih nesreč.

Težave, ki nastanejo v medgeneracijskih odnosih, so pogost in občutljiv problem, ki se ga v zadnjem času glasneje izpostavlja. Svet za ženske na podeželju, ki je posvetovalno telo ministra pristojnega za kmetijstvo, je leta 2020 prepoznal, da je potrebno za ohranjanje kmečke populacije na podeželju pristopiti k reševanju medgeneracijskih trenj sistematično, z večjo občutljivostjo za medsebojne odnose in duševno zdravje.

Pri dostopu do informacij in dodatnih znanj si predvsem mladi pomagajo z internetom. Vendar imajo številni mladi na podeželju še vedno težave z dostopom do interneta. O tej težavi govori dejstvo, da se Slovenija s 95,4-odstotno pokritostjo z internetom uvršča šele na 22. mesto med državami članicami EU.

Povprečna starost mladega kmeta ob prevzemu kmetije se je med programskima obdobjema 2007-2013 in 2014-2020 zmanjšala za 2,5 leti, sicer pa je še vedno največ prevzemnikov starih od 30 do 40 let (52,7 %).

Povprečna starost fizičnih oseb – upravičencev podukrepa M04.1 je 40 let; če je bilo še v obdobju izvajanja PRP 2007-2013 v ukrep 121 Posodabljanje kmetijskih gospodarstev vključenih 33 % upravičencev iz ukrepa, pa je v tekočem programskem obdobju v podukrepu M04.1 v starostni skupini do 40 let 57 % upravičencev. Povprečna neto naložba na KMG, katere nosilec je star do vključno 40 let, je za 23.000 EUR višja od povprečne neto naložbe na KMG, katere nosilec je star 41 let in več. Sklepamo, da imajo mladi večje potrebe po zagonskih sredstvih in tudi bolj izdatno in

pogumno vlagajo v svoja KMG v začetnem obdobju kmetovanja, svoj vpliv ima pri tem gotovo tudi višji delež sofinanciranja.

Z ekološkim kmetovanjem se ukvarja le majhen delež podprtih mladih kmetov. Do konca leta 2020 je bilo v okviru podukrepa M06.1 mladim kmetom z ekološkimi KMG izplačanih 15,8 % (6,5 mio EUR) sredstev glede na vsa izplačana sredstva v okviru tega podukrepa.

Mladi kmetje so se v večji meri pripravljene medsebojno interesno povezovati z namenom doseganja skupnih ciljev. V potrjenih pilotnih projektih in 32 projektih EIP iz 1. in 2. JR za podukrepa 16.2 in 16.5 v letu 2020 sodeluje 88 mladih prevzemnikov.

V Sloveniji smo v letih od 2016 do 2020 izvajali Akcijski načrt dela z mladimi kmeti, katerega cilj je bil preko 32 skupnih aktivnosti v izvedbi MKGP, KGZS in ZSPM, izboljšati položaj mladih kmetov v Sloveniji. V Sloveniji se izvaja tudi nacionalni program, ki naslavlja vso mladino. Temeljni cilj NPM je zagotoviti bolj pregleden in med posameznimi resorji usklajen pristop do problemov, s katerimi se soočajo mladi. V NPM ni posebnih projektov za mlade kmete, v njem nastopamo z ukrepom M06.1 in Shemo za mlade kmete iz I. stebra SKP. Kmečka mladina se lahko združuje v društva podeželske mladine, ki sestavljajo ZSPM. Skupina za mlade kmete in kmetijsko politiko, ki deluje v okviru ZSPM je neposredna povezava med mladimi kmeti in pristojnimi institucijami s področja kmetijstva. Naloga skupine je zagovorništvo mladih kmetov. Mladi kmetje svoj glas širijo tudi preko Mladinskega sveta Slovenije (MSS). MSS je krovno združenje mladinskih organizacij, ki delujejo na nacionalnem nivoju in pod svojim okriljem združuje organizacije z različnimi interesnimi, nazorskimi ali političnimi usmeritvami.

Tabela 14: Uporabljeni kazalniki stanja

Področje	Oznaka kazalnika PMEF	Kazalnik PMEF
Kmetije in kmetje	C.12	Kmetijska gospodarstva (kmetije)
	C.14	Starostna struktura nosilcev kmetijskih gospodarstev
	C.15	Kmetijska izobrazba nosilcev kmetijskih gospodarstev
	C.16	Novi kmetje

2.8.2. OPREDELITEV POTREB

Tabela 15: Opredeljene potrebe, utemeljene iz analize stanja in predlagane intervencije

Št.	Potreba	Utemeljitev iz analize stanja	Intervencije
1.	Izboljšanje starostne strukture nosilcev kmetijskih gospodarstev	<p>Povprečna starost nosilca KMG je leta 2016 znašala 57 let, kar je skoraj 7 let več od povprečne starosti polnoletnih prebivalcev Slovenije in se ne znižuje. Delež mladih gospodarjev v Sloveniji je 4,6 %, kar nas uvršča pod povprečje EU–28, kjer je ta delež 6 %. V letih od 2013 do 2016 se je v Sloveniji povprečna starost nosilcev KMG zvišala za eno leto.</p> <p>Delež nosilcev KMG starih pod 35 let se je v obdobju med letoma 2010 in 2016 povečal za 0,3 %, hkrati pa se je delež nosilcev starih med 35 in 44 let zmanjšal za skoraj 2 %, za 2,5 % se je v istem obdobju povečal delež nosilcev starih med 55 in 64 let.</p> <p>Starejši nosilci KMG v povprečju obdelujejo manjša KMG v primerjavi z ostalimi starostnimi skupinami, mlajši nosilci pa imajo večja KMG, tako po obsegu KZU kot po standardnem prihodku. Med mladimi obstaja večja pripravljenost za sodelovanje in povezovanje, tako medsebojno kot z znanstvenimi</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Podpora za vzpostavitev gospodarstev mladih kmetov – Dopolnilna dohodkovna podpora za mlade kmete <p><i>Medgeneracijski prenos znanja:</i> Intervencija Medgeneracijski prenos znanja se izvaja v okviru horizontalnega cilja.</p>

		<p>institucijami. Podatki o številu podprtih mladih kmetov iz naslova podpor za zagon dejavnosti na II. stebru in shem za mlade na I. stebru SKP kažejo na ugoden vpliv podpor k pospešenemu prenosu KMG na mlajše generacije.</p> <p>Tudi v prihodnje ostaja potreba spodbuditi povečanje števila mladih kmetov in s tem ublažiti hitrost povečevanja povprečne starosti nosilcev KMG, oziroma jo zmanjšati. Dodeljevanje podpor mladim kmetom bo prispevalo h generacijski prenovi nosilcev KMG, saj pomembno vpliva na odločitve mladih kmetov za prevzem KMG in nadaljevanje kmetijske dejavnosti in s tem k zmanjšanju izseljevanja v regionalna razvojna središča, hkrati pa k zagotovitvi kvalitetne, lokalno pridelane hrane. Glede na majhen delež mladih kmetov, ki se ukvarjajo z ekološkim kmetovanjem, jih je v prihodnje k tovrstnemu načinu pridelave potrebno dodatno spodbuditi.</p>	<p><i>Naložbe za mlade kmete:</i> Zaradi omejenih finančnih sredstev naložbena intervencija, v okviru katere bi bili izključni upravičenci mladi kmetje ni programirana, bodo pa mladi kmetje podprti z dodatnim 10 - 20 % deležem podpore na vseh naložbenih intervencijah ki izhajajo iz 68. člena Uredbe in so pripravljeni v posameznih specifičnih ciljnih.</p>
2.	Ustvarjanje novega delovnega mesta	<p>Analiza stanja kaže na dejstvo, da imajo mlajši nosilci večja KMG, tako po obsegu KZU kot po standardnem prihodku kot starejši nosilci. Največji ekonomski obseg proizvodnje imajo nosilci v starostni skupini od 25 do 34 let. Če se menjava nosilcev KMG zgodi v obdobju, ko mladi kmet išče prvo zaposlitev in mu KMG to omogoča, si ustvari delovno mesto na prevzetem KMG.</p> <p>Mlajši nosilci KMG so enako izobraženi kot njihovi vrstniki izven kmetijstva, in veliko bolje kot nosilci KMG, ki so stari 41 let in več.</p> <p>Veliko število mladih kmetov ima potrebo in možnost na prevzetem KMG vzpostaviti delovno mesto. Delovno mesto na kmetijskem gospodarstvu zahteva veliko znanj, ter psihofizičnih sposobnosti. Z ustrezno podporo mu bo to omogočeno, hkrati bo imela podpora dolgoročen učinek. Dodatna spodbuda mladim kmetom z zaposlitvijo na prevzetem KMG je zagotovo tudi višji znesek pavšalne podpore za vzpostavitev KMG.</p>	<p><i>Podpora za nove kmete:</i> Evidenca novih kmetov v Sloveniji ne obstaja, sistematično se jih ne beleži, zato ni bilo možno z gotovostjo oceniti potencialnega števila upravičencev ter potrebnih sredstev za zagonsko podporo. Zaradi omejenih sredstev smo se odločili le za intervencijo Podpora za vzpostavitev gospodarstev mladih kmetov, ki jih želimo podpreti s približno enako intenzivnostjo kot v obdobju 2014-2022, v kateri pa so zajeti tudi nekateri novi kmetje, ki začenejajo z opravljanjem kmetijske dejavnosti in so starostno usklajeni z definicijo mladih kmetov.</p>
3.	Olajšanje dostopa sredstev naložbe do za	<p>Povprečna starost fizičnih oseb – upravičencev podukrepa M04.1 je 40 let; če je bilo še v obdobju izvajanja PRP 2007-2013 v ukrep 121 Posodabljanje kmetijskih gospodarstev vključenih 33 % upravičencev iz ukrepa 112 Pomoč mladim prevzemnikom kmetij, pa je v tekočem programskem obdobju v podukrepu M04.1 v starostni skupini do 40 let 57 % upravičencev iz podukrepa M06.1. K privlačnosti podukrepa M04.1 prispeva dodaten delež podpore za mlade kmete.</p> <p>Povprečna neto naložba na kmetijo, katere nosilec je star do vključno 40 let, je 68.180,2 EUR. Medtem, ko je povprečna neto naložba na kmetijo, katere nosilec je star 41 let in več 45.709,0 EUR. Zato sklepamo, da</p>	

		<p>imajo mladi večje potrebe po zagonskih sredstvih in tudi bolj izdatno ter pogumno vlagajo v svoja KMG v začetnem obdobju kmetovanja, svoj vpliv ima pri tem gotovo tudi dodatni delež sofinanciranja.</p> <p>Mladi kmetje vlagajo več sredstev v ureditev in vzdrževanje nepremičnin namenjenih za kmetijsko dejavnost ter nakup nove kmetijske mehanizacije ter strojne in transportne opreme za prevoz živali in surovin ter v ureditve ali vzdrževanje nepremičnin za kmetijsko dejavnost, nakup pripadajoče opreme za kmetijsko proizvodnjo, ureditev greznic in čistilnih naprav, nakup IKT in strojne opreme, kot upravičenci stari 41 let in več.</p> <p>Pri pridobivanju ugodnih posojil za namen kmetijstva imajo mladi nosilci KMG težave zaradi nedoseganja vstopnih pogojev kreditne sposobnosti, neizkazovanja ustreznega zavarovanja ali nedoseganja vstopnega praga točk.</p>	
4.	Dvig usposobljenosti in prenos znanja	<p>Opazen je trend upadanja študentov v višjih strokovnih šolah in še nekoliko bolj učencev v srednjih šolah biotehniške smeri, zaradi česar se kmetijski poklici postopno uvrščajo med deficitarne.</p> <p>Večina (56,5 %) mladih kmetov - upravičencev podukrepa M06.1 ima nekmetijsko formalno izobrazbo, a so pridobili certifikat nacionalne poklicne kvalifikacije iz kmetijskega ali kmetijstvu sorodnega področja in s tem izpolnili pogoj za vstop v podukrep. Mladi kmetje se zavedajo, da kljub formalno pridobljeni izobrazbi, za uspešno kmetovanje na prevzetem kmetijskem gospodarstvu potrebujejo še dodatna znanja, saj se tehnologije pridelave neprestano spreminjajo, potrebno je prilagajanje na podnebne spremembe in okoljske zahteve kmetovanja, prilagajanje trgu z novimi trženjskimi pristopi.</p> <p>Dobra priprava mladega kmeta za prevzem KMG in dvig usposobljenosti za prevzem KMG sta posebnega pomena, ker gre večinoma za medgeneracijski prevzem in hkrati za prevzem odgovornosti po ohranjanju celovitosti KMG in njenega napredka tudi v odnosu do prejšnjih generacij. Kljub dobri formalni izobrazbi mladih kmetov, raziskave kažejo na pomanjkanje poslovnih znanj in finančnih spretnosti, kar je ena močnih ovir pri dostopu do finančnih produktov, ki jih ponujajo banke, zato je potrebno tovrstno vrzel v znanju zapolniti.</p> <p>V primerih, ko gre za medgeneracijski prevzem, je potrebno mlado generacijo, kot tudi prenosnike osveščati o skupnem bivanju, medgeneracijskem sožitju in preprečevanju konfliktov. Hkrati je pomembno, da se mlade kmete dobro seznanijo z možnostmi dostopa do podpor, pogoji in obveznostmi, ki jih prevzemajo s prejemom podpore. Ne nazadnje je pomembno, da se jih izobrazijo na</p>	

		<p>način, da lahko sami izpolnijo vloge za podporo. Potrebno je tudi izobraževanje s področij: celovitih usposabljanj za bolj uspešno upravljanje KMG, tehnologije pridelave in priraje, digitalizacije v kmetijstvu, podjetništva, trženja, povezovanja, financ in davkov, lažje uvajanje novih tehnologij, varnosti pri delu in predhodna usposabljanja glede možnosti pridobivanja javnih sredstev s področja skupne kmetijske politike.</p> <p>Ena od izkazanih potreb je tudi vzpostavitev novih oblik svetovanj za namen medgeneracijskih odnosov na KMG.</p>	
5.	Poskrbeti za prenosnika	<p>Analize dosedanjega izvajanja ukrepov za mlade kmete kažejo, da je pri vsakokratnem javnem razpisu največ prevzemnikov v starostni skupini med 30 in 40 let (52,7 %). Razlog temu je, da prenosniki ob predaji KMG naslednikom, še ne izpolnjujejo upokojitvenih pogojev in zato med njimi obstaja strah, da bi po prenosu KMG ostali socialno nepreskrbljeni.</p> <p>Izkazana je potreba po prenosu znanja in izkušenj med prenosnikom in prevzemnikom. Tovrstno sodelovanje lahko pomeni pomemben prispevek k odločanju prenosnikov za zgodnejši prenos KMG na mlajšo generacijo. Hkrati tovrstno sodelovanje omogoči prenos izkušenj, medsebojno pomoči in ohranjanje pozitivnega odnosa med generacijama.</p>	
6.	Omogočiti zagon kmetijske dejavnosti novim pristopnikom v kmetijstvo	<p>Potencialni obdelovalci zemljišč, predvsem novi pristopniki v kmetijstvo, se pogosto srečujejo s pomanjkanjem podatkov o razpoložljivosti zemljišč za najem ali nakup, kot tudi s pomanjkanjem finančnih sredstev za nakup mehanizacije in opreme za kmetijsko proizvodnjo.</p> <p>Obstajajo opuščene kmetije, katerih kvalitetnejša zemljišča pogosto obdelujejo okoliški kmetje, del zemljišč pa se zarašča, kmetijska poslopja in kmečke hiše pa ostajajo nevzdrževana in propadajo. Po drugi plati pa je prepoznanih vedno več ljudi vseh starosti, ki želijo kmetovati, pa nimajo možnosti. Izkazana je potreba, da se zagonska sredstva dodelijo tudi nosim pristopnikom v kmetijstvo. Le-ti, brez obremenjenosti z mnenjem predhodne generacije, lahko bolj prosto odločajo o ključnih usmeritvah proizvodnje, najpogosteje po temeljiti raziskavi trga, saj se kmetovanja lotijo s podjetniških izhodišč.</p>	

2.9. SPODBUJANJE ZAPOSLOVANJA, RASTI, SOCIALNE VKLJUČENOSTI IN LOKALNEGA RAZVOJA NA PODEŽELSKIH OBMOČJIH, VKLJUČNO Z BIOGOSPODARSTVOM IN TRAJNOSTNIM GOZDARSTVOM

2.9.1. ANALIZA STANJA

V okviru specifičnega cilja »Spodbujanje zaposlovanja, rasti, socialne vključenosti in lokalnega razvoja na podeželskih območjih, vključno z biogospodarstvom in trajnostnim gozdarstvom« so analizirane vsebine in podprte potrebe, ki izhajajo iz izzivov, ciljev in mehanizmov, določenih v strateškem dokumentu Resolucije »Naša Hrana, podeželje in naravni viri od leta 2021«, umeščenih v skupino ciljev »Dvig kakovosti življenja in krepitev gospodarske aktivnosti na podeželju«. V Resoluciji v to skupino ciljev spadajo naslednji specifični cilji: Spodbujanje dopolnilnih dejavnosti na kmetijah, Krepitev lokalnih pobud in medpanožnega sodelovanja ter krepitev navezave turizma na kakovostno hrano iz lokalnega okolja, Razvoj biogospodarstva, Socialna vključenost, ženske na podeželju in skrb za ranljive skupine ter Zmanjševanje vrzeli v dostopnosti in kakovosti storitev v urbanem in ruralnem okolju.

Glede na tipologijo OECD, ki upošteva število prebivalcev, se Slovenija deli na zmerno podeželske in pretežno podeželske regije. Za namen Strateškega načrta, specifičnega cilja 8, podeželje obsega vsa naselja z manj kot 10.000 prebivalcev, pri čemer se področje nekmetijskih dopolnilnih dejavnosti na kmetiji naslavlja na celotnem ozemlju Slovenije.

Slovensko podeželje se sooča s številnimi strukturnimi težavami, ki pa se med regijami zelo razlikujejo. Regionalne razlike se kažejo kot zgoščanje prebivalstva v osrednji Sloveniji, okoli avtocestnega križa in dobro dostopnih središč na eni strani, ter na drugi strani praznjenja obmejnih območij in območij brez dobrih prometnih povezav. Prebivalstvo se hitro stara, njegovo obnavljanje je odvisno od migracij, povečuje se koeficient starostne odvisnosti mladih in starih, naravni prirast je negativen. Delež dnevniških migracij izven kraja bivališča je zaradi pomanjkanja kvalitetnih delovnih mest na podeželju zelo visok, medtem ko se mladi in delovno aktivni prebivalci, ki so bolj izobraženi, ter v večjem deležu moški, odseljujejo. Problem staranja je tako na podeželju kot v mestih. Demografske spremembe že prinašajo posledice v gospodarstvu in zaposlovanju, oskrbi in zagotovitvi storitev splošnega pomena, opuščanju stavbnega fonda ter kulturne dediščine. Opremljenost s storitvami splošnega pomena je razmeroma ustrezna, večje spremembe v opremljenosti naselij pa so vidne v centralnih naseljih nižjih stopenj pod 10.000 prebivalci. Opazen je zaostanek pri uvajanju in zagotavljanju podpornih tehnologij v storitve dolgotrajne oskrbe.

Nekatere regije so razvojno zelo ogrožene, v povprečju je večja ogroženost v regijah vzhodne Slovenije. Kazalniki kakovosti življenja in socialne vključenosti v Sloveniji se z leti na splošno izboljšujejo. Med pokazatelji so: stopnja tveganja revščine, stopnja tveganja socialne izključenosti, delež gospodinjstev z dostopom do interneta, kazalnik zaupanja potrošnikov in samoocena splošnega zadovoljstva z življenjem. Vendar pa ostaja stopnja tveganja revščine in socialne izključenosti določenih ranljivih skupin prebivalcev zelo visoka, in se med slovenskimi regijami zelo razlikuje. Na podeželju je zelo razvito delovanje nepridobitnih organizacij in društev, kar je pomembno z vidika socialne vključenosti prebivalcev na podeželju. Dostopnost do pristožnih dejavnosti se je sicer povečala, kljub temu pa je nizka med starejšimi in osebami z nizkimi dohodki. Delovno aktivni prebivalci pa pristožne dejavnosti težje koristijo zaradi pomanjkanja prostega časa.

Zaradi izboljševanja izobrazbe mlajše populacije se je v zadnjih letih precej izboljšala izobrazbena raven celotnega prebivalstva, vendar je ostaja na podeželju v povprečju nižje izobraženo prebivalstvo. Zmanjšal pa se je delež prebivalstva z največ osnovnošolsko izobrazbo ter povečal delež terciarno izobraženih prebivalcev

Slovensko podeželje se, poleg izzivov kot so negativni demografski trendi, pomanjkanje delovnih mest, praznjenje manj razvitih in od večjih središč bolj oddaljenih naselij, nezadostna

infrastruktura razvitost in pomanjkanje osnovnih storitev, (posledično) srečuje tudi z nižjo podjetniško aktivnostjo na podeželju. Dediščina je temelj kulturne pestrosti Slovenije, ki se prepleta z izjemno krajinsko in biotsko raznovrstnostjo, privlačnostjo države za življenje državljanov, za izobraževanje, za razvoj, za umetniško ustvarjanje, za turizem in druge gospodarske dejavnosti. Turizem je pomemben pospeševalec dejavnosti na podeželju. Možnosti za razvoj podeželja predstavljajo tudi podpore po konceptu Pametnih vasi.

Potenciali za razvoj so prav tako na področju biogospodarstva, ki sedaj v Sloveniji nima dovolj prepoznavne lastne identitete, po kateri bi se ločilo od drugih povezanih konceptov (npr. zeleno gospodarstvo ali krožno gospodarstvo). Pri virih biomase pa se upošteva etično načelo, da naj se biomasa prvenstveno uporablja za hrano ljudi, nato za krmo, iz ostankov, odpadkov in viškov, ki jih ni mogoče uporabiti za te namene pa se uporabi za druge dejavnosti (energetika/bioplina, biomateriali, idr.). Glede na ocenjen potencial biomase iz kmetijstva in gozdarstva v Sloveniji ta predstavlja velik, vendar ne dovolj izkoriščen vir, kar je lahko dobra priložnost za razvoj biogospodarstva in krožnega gospodarstva.

Tabela 16: Uporabljeni kazalniki stanja

Področje	Oznaka kazalnika PMEF	Kazalnik PMEF
Prebivalstvo	C.01	Število prebivalcev
	C.02	Gostota prebivalstva
	C.03	Starostna struktura prebivalstva
Površina	C.04	Celotna površina
Trg dela	C.06	Stopnja zaposlenosti
	C.07	Stopnja brezposelnosti
	C.08	Zaposlovanje
Gospodarstvo	C.09	BDP na prebivalca
	C.10	Stopnja revščine
	C.11	Bruto dodana vrednost
Dopolnilne dejavnosti	C.31	Turistična infrastruktura
Energija	C.41	Proizvodnja obnovljive energije v kmetijstvu in gozdarstvu

2.9.2. OPREDELITEV POTREB

Tabela 17: Opredeljene potrebe, utemeljene iz analize stanja in predlagane intervencije

Št.	Potreba	Utemeljitev iz analize stanja	Intervencije
1	Razvoj osnovnih storitev, dvig kakovosti življenja in zagotavljanje infrastrukturnega razvoja na podeželju	<p>Demografske spremembe za podeželje prinašajo številne posledice: območja praznenja prebivalstva, problematiko razvoja obmejnih območij, problem staranja prebivalstva na podeželju, posledice, ki jih imajo demografske spremembe na gospodarstvo in zaposlovanje, problematiko oskrbe in zagotavljanja storitev splošnega ter splošnega gospodarskega pomena, slabšega infrastrukturnega razvoja, opuščanje stavbnega fonda, tudi objektov kulturne dediščine, kulturne krajine in druge negativne posledice.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Na podeželju, še posebej na območjih praznenja, je zato potrebno zagotavljati oskrbo vseh skupin prebivalcev z osnovnimi storitvami, s storitvami splošnega in splošnega gospodarskega pomena, kot so npr. zdravstvo, socialno varstvo, javni potniški promet. – Za ohranjanje vitalnosti podeželskih območij je potrebno omogočiti razvoj kulturnih, prostočasnih 	<ul style="list-style-type: none"> – Obnova in razvoj vasi po konceptu pametnih vasi s poudarkom na kulturni dediščini – Podpora za naložbe v vzpostavitev in razvoj nekmetijskih dejavnosti vključno z biogospodarstvom – LEADER

		<p>in drugih dejavnosti ter infrastrukture, predvsem na površinah in v večnamenskih objektih, tudi objektih kulturne dediščine, ki so na podeželju pogosto prazni, brez prave namembnosti.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Potrebno je izboljšati življenjske pogoje v podeželskih skupnostih in tako prispevati k privlačnosti vaškega okolja kot bivanjskega prostora tudi za mlade in potenciala za razvoj drugih gospodarskih dejavnosti ter na tak način zmanjševati razkorak med regijami ter mesti in podeželjem. – Potrebno je omogočiti vlaganja v ohranitev dediščine na podeželju ter omogočiti povezovanje kulturne dediščine in naravnih vrednot z ustreznim razvojem turizma (v povezani v kmetijstvu, lokalno kulinariko, butične in specializirane oblike,..) in preživljanjem prostega časa, izboljšati kakovost življenja na podeželju za ohranitev poseljenosti in posredno vplivati tudi na večjo gospodarsko vitalnost podeželja. <p>Potrebe se bodo naslavljal preko podpor v obnovo in razvoj vasi po konceptu pametnih vasi, zlasti z uporabo digitalnih rešitev, socialnimi in tehnološkimi inovacijami, s poudarkom na kulturni dediščini s sodelovanjem lokalnih akterjev ter po pristopu lokalnega razvoja, ki ga vodi skupnost.</p>	
2	Socialna vključenost vseh prebivalcev	<p>Kljub splošnemu izboljšanju kazalnikov kakovosti življenja in socialne vključenosti v Sloveniji v zadnjih letih, še vedno pa ostajajo določene ranljive skupine in medregionalne razlike, ki jih je potrebno posebej obravnavati.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Z analizo so bile prepoznane določene ranljive skupine na podeželju ki jim je potrebno omogočiti bolj kakovostno življenje in zmanjšati tveganje za njihovo socialno izključenost. – Na podeželju je potrebno ohranjati heterogeno strukturo prebivalstva predvsem zaradi ohranjanja vitalnosti naselij, preprečevanja njihovega demografskega in fizičnega propada ter razvoja tolerantnosti do socialnih in kulturnih razlik. – Z razvojnega vidika je potrebno prepoznati in aktivirati produktivno zmogljivost teh ranljivih skupin na podeželju (npr. dodatno usposabljanje, formalno in vseživljenjsko izobraževanje, prekvalifikacija, uporabiti njihovo znanje in izkušnje) ter jih ustrezno socialno vključiti. – Potrebno je skrbeti za čim daljše ohranjanje aktivnosti starejših in za čim daljšo dejavno vključenost v domačem (podeželskem) okolju. – Potrebno je povezovati tako institucionalizirane kot deinstitutionalizirane mehanizme za doseganje aktivnega in zdravega staranja ter povezati formalno in neformalno oskrbo 	

		<p>starostnikov, kot so npr. oskrba na domu, alternativne oblike varstva starostnikov ipd.</p> <ul style="list-style-type: none"> – K zmanjšanju socialne izključenosti in socialni integraciji posameznih ranljivih skupin lahko pomembno prispevajo medgeneracijski programi, v katerih se lahko starejši in mladi skozi različne dejavnosti povezujejo, izmenjujejo izkušnje, znanja, s tem pa pridobivajo pomembne socialne in druge veščine ter ohranjajo vrednote. – Za ohranjanje prebivalstva na podeželju, še zlasti mladih, je potrebno izboljšati možnosti za varstvo otrok, za interesne dejavnosti, športne aktivnosti, in družbene stike. – Potrebno je uvajanje inovativnih socialnih storitev in novih oblik mobilnosti (kot je npr. sopotništvo, organizirano spremljanje otrok), da se lokalnim prebivalcem lahko zagotavlja dostopnost do storitev in ohranja njihovo vključenost v družbo, z aktivno mobilnostjo pa se lahko poveča količina njihove dnevne telesne dejavnosti. <p>Potrebe se bodo naslavljalje s projekti EIP ter pristopom lokalnega razvoja, ki ga vodi skupnost, pri katerem se lokalno prebivalstvo spodbuja, da aktivno odloča in usmerja razvoj lokalnega območja. S tem se namreč krepi lokalna identiteta, občutek pripadnosti in možnosti vplivanja na razvoj, socialna kohezija med prebivalci, ustvarjajo se pogoji za boljše izkoriščanje endogenih razvojnih potencialov lokalnega okolja.</p>	
3	<p>Spodbujanje zaposlovanja in podjetništvo na podeželju</p>	<p>Demografske spremembe ob zmanjšanju generacij mladih v formalnem izobraževanju in dnevnih migracijah in odseljevanju s podeželja za boljšimi pogoji za delo in življenje zmanjšujejo ponudbo delovne sile na podeželju, kar lahko v prihodnosti postane omejitveni dejavnik za gospodarski razvoj. Po drugi strani pa se dosežena stopnja izobrazbe izboljšuje, še posebej žensk, ki na podeželju ne najdejo ustreznih delovnih mest.</p> <p>Stopnja brezposelnosti se po ohlajanju gospodarstva v zadnjih letih in po razglasitvi epidemije COVID-19 povečuje, še posebej med mladimi, pa tudi med starejšimi trajno presežnimi delavci.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Za preživetje in vitalnost podeželja je ključno oblikovanje delovnih mest tudi izven kmetijstva, diverzifikacija gospodarskih dejavnosti, in intenzivnejše medsebojno poslovanje med gospodarskimi subjekti. – Problem odseljevanja mladih s podeželja in dnevnih migracij je potrebno reševati s spodbujanjem gospodarske aktivnosti na podeželju, ustavljanjem ugodnega podjetniškega okolja za vse stopnje izobrazbe prebivalcev, tudi za visoko izobražene. 	

		<p>– Za pospešitev gospodarskih aktivnosti in podjetniškega okolja je potrebno omogočiti investicije v podjetja.</p> <p>Zagotoviti je potrebno podporo mikro in malim podjetjem ter kmetijam z dopolnilno dejavnostjo, ki svoj razvoj povezujejo z aktivacijo endogenih potencialov na podeželju in s tem ustvarjajo pogoje za ohranitev obstoječih in vzpostavitev novih delovnih mest, kot tudi dodaten vir dohodka na podeželju.</p>	
4	Razvoj krožnega gospodarstva in biogospodarstva na podeželju	<p>– Uvajanje trajnostnih načel v gospodarstvo v okviru krožnega gospodarstva in biogospodarstva vodi tudi k ustvarjanju novih delovnih mest, zlasti na podeželskih območjih z večjo udeležbo primarnih proizvajalcev in predelovalcev kmetijskih proizvodov v lokalnem okolju.</p> <p>V okviru zasledovanja ciljev iz te potrebe je potrebno zagotoviti podporo različnim vrstam subjektov na podeželju za izvajanje aktivnosti vključene v vsebine krožnega gospodarstva in biogospodarstva (kot npr. ponovna uporaba odpadnih surovin iz kmetijstva in predelave kmetijskih proizvodov, trajnostna raba naravnih virov, npr. vode, razvoj novih procesov in tehnologij za zmanjšanje obremenitev na okolje iz kmetijstva, razvoj novih produktov iz biomasnih ostankov, pridobivanje energije iz OVE idr.). Razvoj krožnega gospodarstva in biogospodarstva na podeželskih območjih se bo podpiralo in naslavljal tako skozi intervencijo v okviru tega specifičnega cilja kakor tudi skozi druge intervencije v okviru drugih specifičnih ciljev saj gre tudi za horizontalni pristop naslavljanja omenjene potrebe.</p>	
5	Spodbujanje različnih oblik sodelovanja med deležniki na podeželju	<p>Na podlagi analiz izvedenih projektov je bilo ugotovljeno, da v lokalnem območju že poteka sodelovanje različnih deležnikov, med različnimi sektorji. Pri teh podeželskih mrežah imajo vlogo povezovanja tudi lokalne akcijske skupine, ki kot pogodbeni partnerstva povezujejo različne deležnike med javnim, zasebnim in ekonomskim sektorjem na lokalnem območju imajo poznavanje lokalnih potreb. Na podeželju je potrebno za povečanje lokalne preskrbe spodbujati različne oblike sodelovanja med deležniki na podeželju, tako med kmetijskim sektorjem (ekološkimi kmeti in drugimi), z javnimi zavodi, lokalnimi skupnostmi ter turizmom, trgovino in drugimi.</p> <p>V okviru sodelovanja v podeželskih mrežah lahko tudi lokalna pridelava (kot npr. ekološka) pomaga pri spodbujanju novih poslovnih modelov in s tem krepite lokalne samooskrbe, gospodarske rasti in kvalitete življenja na podeželju. Z regijskim pristopom vključevanja lokalnih dejavnosti lahko povečamo gospodarsko dejavnost, npr. turistično privlačnost tudi na območjih, ki so zunaj glavnih turističnih poti. Prav tako bo to malim (ekološkim) pridelovalcem na oddaljenih območjih omogočilo oblikovanje in prodajo</p>	

		proizvodov na lokalnih trgih in s tem ohrani celovitost kakovosti lokalnih proizvodov.	
--	--	--	--

2.10. IZBOLJŠANJE ODZIVA KMETIJSTVA EU NA POTREBE DRUŽBE NA PODROČJU HRANE IN ZDRAVJA, VKLJUČNO Z ZDRAVO, HRANLJIVO IN TRAJNOSTNO HRANO, ZAVRŽENO HRANO TER DOBROBITJO ŽIVALI

2.10.1. ANALIZA STANJA

Potrošniki danes vedno bolj cenijo prehransko trajnostnost, ki pomeni priložnost za izboljšanje načina življenja, zdravja in okolja. Velika pozornost je namenjena zdravemu in trajnostnemu načinu prehranjevanja, ki pozitivno vpliva na zdravje in kakovost življenje potrošnikov in bo posledično vplivalo tudi na zmanjševanje stroškov družbe v skrbi za zdravje.

V zadnjem obdobju je naraščajoča odpornost mikrobov proti protimikrobnim zdravilom/antibiotikom vse večji zdravstveni problem po vsem svetu. Za zdravljenje živali se uporablja antibiotike, ki z nekaj izjemami spadajo v iste skupine, kot tisti, ki se uporabljajo za zdravljenje ljudi. Za ohranjanje učinkovitosti obstoječih antibiotikov (ker razvoja novih skoraj ni) in obvladovanje odpornosti proti njim se jih uporabi le za nujne potrebe zdravljenja živali, saj lahko vsaka prekomerna in neprimerna raba antibiotikov dodatno doprinese k pojavu in širjenju odpornih mikrobov. V bodoče bo več antibiotikov rezerviranih za zdravljenje ljudi, oziroma se bo njihovo rabo za zdravljenje živali omejevalo. Razmere kažejo, da je treba v Sloveniji obstoječe aktivnosti okrepiti in jih še dopolniti. Med drugim bo potrebno uvesti spremljanje porabe antibiotikov na gospodarstvih po živalskih vrstah, kar bo podlaga za ukrepanje za ureditev razmer (strokovni nadzori idr.). Vsi ukrepi so z namenom, da bi bile potrebe po uporabi antibiotikov pri prekomernih porabnikih manjše, kar je med drugim predvideno v Državni strategiji „Eno zdravje“ za obvladovanje odpornosti mikrobov (2019-2024), s triletnim nacionalnim akcijskim načrtom (2019-2021). V intenzivnih panogah, kjer imamo močno zastopanost, na primer v reji perutnine, ki je v Sloveniji med največjimi porabniki antibiotikov, želimo ostati proizvodno konkurenčni ostalim državam. Zato je treba pravočasno zagotoviti potrebne pogoje za realizacijo že sprejetega nacionalnega akcijskega načrta. Zlasti pa se bo z zagotavljanjem primerno dobre oskrbe rejnih živali, njihove dobrobiti, z uspešnim preprečevanjem širjenja okužb ob razumnem in vestnem izvajanju zdravstvenega varstva živali pred boleznimi, v prihodnje zmanjševalo potrebe po rabi/predpisovanju protimikrobnih zdravil/antibiotikov za njihovo zdravljenje. Najboljše prakse, gospodarstva z najnižjo poraba antibiotikov, bi lahko primerno nagradili.

Fitofarmaceutvska sredstva (v nadaljnjem besedilu: FFS) so pripravki, ki se v kmetijstvu uporabljajo za varstvo rastlin in pridelkov pred škodljivci, povzročitelji bolezni in plevelom. Področje fitofarmaceutskih sredstev zajema registracijo FFS in izdajo dovoljenj za dajanje v promet in uporabo ter trajnostno rabo FFS z vsemi ukrepi, s katerimi skušamo zagotoviti, da uporabniki uporabljajo FFS pravilno in tako, da FFS ne pomenijo nevarnosti za okolje in zdravje ljudi. Ti ukrepi so usposabljanje uporabnikov FFS o pravilni uporabi FFS, pregled naprav za nanašanje FFS, vodenje registra distributerjev FFS, zbiranje podatkov o prodaji FFS, spremljanje ostankov FFS v vodah in hrani, spremljanje podatkov o zastrupitvah s FFS pri ljudeh ter izračunavanje kazalnikov tveganja, s katerimi spremljamo gibanje prodaje in uporabe FFS.

Prodaja FFS v Sloveniji niha in je odvisna od vremenskih vplivov, vrste aktivnih snovi v pripravkih ter ekonomskih razlogov, kot je cena pripravkov. Porabe FFS v kmetijstvu ne moremo enačiti s prodajo FFS v Sloveniji, saj se določene aktivne snovi lahko uporabljajo tudi na drugih površinah, npr. za vzdrževanje javnih površin, med njimi cest in železnic. Potreba po uporabi FFS je tudi močno odvisna od vremenskih razmer. Vse nabavljene količine se ne uporabijo v tekočem letu, lahko ostanejo na zalogi pri pridelovalcu za uporabo v naslednjem letu.

Slovenski Nacionalni akcijski program za doseganje trajnostne rabe fitofarmaceutskih sredstev (NAP) obravnava vse ukrepe za zmanjšanje tveganja zaradi uporabe FFS, od izobraževanja in informiranja, tehničnih pogojev za trgovanje s FFS in njihovo uporabo, spremljanja in uradnega nadzora nad uporabo FFS, pridelano hrano in pitno vodo, do zmanjšanja uporabe FFS na javnih

površinah. Ukrepi so namenjeni ozaveščanju uporabnikov o pravilni rabi FFS s poudarkom na varovanju podzemnih in površinskih voda ter čebel, varnemu odstranjevanju odpadkov in odpadne embalaže FFS, spodbujanju integrirane in ekološke pridelave ter uporabe nekemičnih metod varstva rastlin in metod varstva rastlin z majhnim tveganjem.

Pri sprejemanju ukrepov za zmanjševanje rabe FFS se je potrebno osredotočiti na kmetijske panoge, kjer se uporablja največ FFS (trajni nasadi).

Upoštevati pa je treba tudi vidik zdravja rastlin, ki pomembno vpliva na pridelavo hrane in krme ter porabo FFS. Zaradi podnebnih sprememb se spreminja obnašanje in pojavnost običajnih boleznih in škodljivcev v kmetijstvu. Zato je v posameznih letih pri določenih panogah večja potreba po nujni uporabi FFS za obvladovanje določenega škodljivca ali bolezni. Za količinsko manjšo uporabo FFS pri obvladovanju običajno navzočih boleznih in škodljivcev v kmetijstvu, je ključnega pomena prognoza boleznih in škodljivcev rastlin. Spremljanje, opazovanje in napovedovanje pojava pomembnejših boleznih in škodljivcev (škodljivih organizmov) v kmetijstvu na podlagi meteoroloških, biotičnih in drugih podatkov, je eno od pomembnejših orodij pri zmanjševanju količine FFS.

Poseben izziv pri zmanjšani porabi FFS predstavljajo ukrepi za izkoreninjenje tujerodnih škodljivih organizmov rastlin (karantenski škodljivi organizmi). V primeru njihovega pojava so predpisane zahteve za njihovo takojšnje uničenje in preprečevanje nadaljnega širjenja. Zlasti izkoreninjenje karantenskih škodljivcev, ki povzročajo škodo rastlinam ali prenašajo različne nevarne bolezni, je večinoma mogoče le z uporabo kemičnih FFS.

Mednarodna trgovina, potovanja in podnebne spremembe predstavljajo povečana tveganja za vnos in širjenje novih karantenskih škodljivih organizmov rastlin, ki lahko v kmetijstvu in gozdarstvu povzročijo veliko gospodarsko, okoljsko in družbeno škodo. Za zmanjševanje potreb po uporabi FFS, se je treba osredotočiti na preventivne ukrepe za preprečevanje vnosa in širjenja karantenskih škodljivih organizmov rastlin. V ta namen se izvaja redno spremljanje zdravstvenega stanja rastlin v kmetijski pridelavi, gozdovih in na drugih površinah (programi preiskav) ter izvaja stalni inšpekcijski nadzor ob uvozu in premeščanju pošiljk rastlin in rastlinskih proizvodov. Le zgodnje odkrivanje karantenskih in novih potencialno nevarnih boleznih in škodljivcev ter hitro in učinkovito ukrepanje omogoča uspešno izkoreninjenje nevarnih karantenskih škodljivih organizmov. Pomemben element pri zgodnjem odkrivanju karantenskih škodljivih organizmov je ozaveščanje in kampanije obveščanja pridelovalcev in drugih državljanov o teh organizmih. Ob tem ne smemo pozabiti tudi na ključen element zagotavljanja zanesljive in hitre diagnostike škodljivih organizmov rastlin. To zahteva visoko usposobljene strokovnjake in akreditirane diagnostične laboratorije za opravljanje laboratorijskih analiz. Enega večjih izzivov bo predstavljalo izvajanje kurativnih ukrepov izkoreninjenja ob pojavu karantenskih škodljivcev (žuželke, pršice, ogorčice) brez uporabe kemičnih FFS.

Za zmanjšanje porabe FFS na področju zdravstvenega varstva rastlin je treba intenzivno vlagati v raziskave in razvoj za vpeljavo učinkovitih alternativnih metod, ki bodo omogočile zmanjšanje odvisnosti od rabe kemičnih FFS. Ena od alternativnih metod je biotično varstvo rastlin, ko se za zatiranje škodljivih organizmov uporablja druge, koristne organizme, ki so naravni sovražniki, antagonisti ali kompetitorji in se lahko sami razmnožujejo (npr. parazitoidi). Za povečanje obsega uporabe biotičnega varstva rastlin je potrebna sprememba veljavne zakonodaje s področja zdravstvenega varstva rastlin in ohranjanja narave.

Po mnenju Evropske agencije za varnost hrane (v nadaljnjem besedilu: EFSA) dobrobit rejnih živali posredno vpliva na varnost hrane zaradi tesne povezanosti med dobrobitjo živali, zdravjem živali in boleznimi, ki se prenašajo s hrano. Dobrobit je tesno povezana s sistemi reje in pogoji vhlavitve rejnih živali. Z izboljšanjem dobrobiti pričakujemo manj poškodb in boleznih, boljše počutje živali, s tem pa manj zdravljenj, boljše proizvodnost in boljše kakovost živalskih proizvodov. Izboljšana dobrobit zato prispeva k manjši porabi antibiotikov. Ukrepi za skrbno ravnanje z antibiotiki so pomembni za ohranjanje njihove učinkovitosti za uspešno zdravljenje ljudi in živali, za zagotavljanje varne hrane, za obvladovanje mikrobne odpornosti. V Sloveniji se rejci zaradi različnih razlogov v

premajhnem obsegu odločajo za nadstandardne načine reje živali, ki upoštevajo vidike dobrobiti živali in presegajo predpisane zahteve ravnanja ali običajno rejsko prakso. Pomembni razlogi so neugodna posestna struktura kmetijskih gospodarstev in starostna struktura rejcev ter v veliko primerih tudi lokacija kmetijskega gospodarstva znotraj strnjenege vaškega naselja brez možnosti za povečanje in prilagoditev hlevov višjim standardom dobrobiti. Poleg tega rejce od nadstandardnih načinov reje, ki so praviloma dražji, odvrača predvsem ekonomika, zato zagotavljanje višjih standardov od minimalnih, predpisanih z zakonodajo, še vedno vidijo kot dodaten strošek, namesto da bi ga izkoristili kot tržno priložnost v okviru shem kakovosti. V Sloveniji, razen pri prireji perutninskega mesa, še ni vzpostavljenih nadstandardnih shem, ki bi potrošnikom zagotavljale, da so bile živali vzrejene v skladu z višjimi standardi dobrobiti živali.

Dobrobit živali je zelo pomemben dejavnik pri konceptu kakovosti hrane, saj potrošniki pričakujejo, da bo njihova hrana živalskega izvora pridelana na živalim in okolju prijazen način. Predpogoj za vključitev dobrobiti živali v koncept kakovostne hrane je razvoj sistema za ocenjevanje dobrobiti živali, ki temelji na znanstvenih utemeljitvah in metodah. Eden takih sistemov, ki je bil razvit v okviru programa Welfare Quality s strani Evropske komisije, se v Sloveniji v okviru ciljnih raziskovalnih projektov še preizkuša in prilagaja za uporabo v slovenskih rejah prašičev, perutnine in krav molznic. Trenutno še ni uveljavljen enoten sistem ocenjevanja, obstajajo le posamezne delne ocene o stanju dobrobiti v slovenskih rejah. Predpisi, ki urejajo zaščito živali, določajo minimalne pogoje, nadgradnjo pa predstavljajo nadstandardne sheme zagotavljanja dobrobiti živali, pri katerih gre za prostovoljno prevzemanje nadstandardnih zahtev za rejo živali. V Sloveniji so težava »standardi«, saj trenutno po posameznih usmeritvah in vrstah reje, predvsem za tiste vrste in kategorije rejnih živali, za katere ni predpisanih minimalnih zahtev, še ni opredeljenih standardiziranih načinov reje oziroma običajne rejske prakse.

Problematika odpadne hrane je vključena v pomembnejše strateške dokumente EU – Krožno gospodarstvo, Zeleni dogovor, strategija Od vil do vilic in je izziv za vse člene v verigi preskrbe s hrano. Proizvodnja hrane porablja vire, kot so tla, voda, zrak, energija in gorivo in je povezana z emisijami toplogrednih plinov. Zato je z etičnega, ekološkega in gospodarskega vidika zmanjšanje količin odpadne hrane izziv tako za oblikovalce politike, kot tudi za gospodarske subjekte, potrošnike, znanstvenike in nevladne organizacije. Potrebno je globalno ukrepanje in preobrat v strateškem načrtovanju o proizvodnji in porabi hrane. Kljub temu, da prebivalec Slovenije zavrže povprečno 66 kg hrane, kar je sicer manj od EU povprečja (EU-28), ki je 173 kg na prebivalca (FUSIONS, 2016), je odpadna hrana naraščajoča težava v celotni verigi preskrbe s hrano. Odpadna hrana namreč povečuje negativne učinke na okolje in potrošnika ter gospodarstvu povzroča finančne izgube.

Tabela 18: Uporabljeni kazalniki stanja v okviru specifičnega cilja 9

Področje	Oznaka kazalnika PMEF	Kazalnik PMEF
Živinoreja	C.22	Število živali v glavah velike živine (GVŽ)
	C.23	Gostota (obtežba) z živalmi (GVŽ na ha kmetijskih zemljišč v uporabi)
Zdravje	C.47	Prodaja antibiotikov pri živalih za proizvodnjo živil
	C.48	Tveganje in vplivi pesticidov

Ekološko kmetovanje

MKGP je leta 2019 naročilo raziskavo⁵ glede ekološke ponudbe, povpraševanja in potrošnje po ekoloških živilih. Glavni motivi za nakup ekoloških živil so, da je ekološka hrana bolj zdrava, da je višje kakovosti, bolj okusna, brez ostankov pesticidov, brez gensko spremenjenih organizmov, bolj je nadirana in, da proizvodnja ekološke hrane manj obremenjuje okolje.

⁵ <https://www.nasasuperhrana.si/clanek/raziskave-o-eko-potrosnji-in-potencialu-eko-proizvodnje-v-sloveniji/>

Raziskava je pokazala, da ima ekološka pridelava hrane potencial za prihodnost, da tovrstna pridelava ne bo ostala povsem nišna in bo zanjo čedalje več povpraševanja. Vendar pa potencial obstaja ob predpogoju povezovanja pridelovalcev, zagotavljanju kompromisnih cen med željami pridelovalcev, trgovcev in potrošnikov ter spodbujeni domači potrošnji.

Raziskava je pokazala tudi, da je z vidika trgovcev v Sloveniji problematična zlasti odsotnost strateškega načrtovanja in organiziranosti pridelave – predvsem manjkajo pridelki tik pred sezono, ko je po njih največje povpraševanje. Druga ključna težava je tudi pomanjkljiva infrastruktura za kontinuirano pridelavo v večjem obsegu neodvisno od vremenskih pogojev.

Proizvodnja je preveč razdrobljena (razdrobljenost kmetijskih površin) med pridelovalci je opazen manko povezanosti, zato so posledično njihovi stroški pridelave, distribucije in trženja višji.

Težava je tudi z ekološkimi prodajnimi potmi. Slovenska ekološka hrana (zaradi organizacijskih težav pridelovalcev, kot tudi cenovnih politik trgovcev) ni v večji meri zastopana v trgovskih verigah, kjer svoje vsakodnevne nakupe opravlja večina potrošnikov. Večina prodaje slovenskih ekoloških živil se opravi mimo posrednih prodajnih poti, na domu.

Zeleno naročanje in sheme kakovosti so sicer omogočile prodor lokalne ekološke hrane tudi v javne zavode, vendar bi si tako javni zavodi kot kmetovalci in predelovalci želeli ambicioznejše prenove javnega naročanja – da bi najbolj ranljive skupine, kot so otroci, bolniki in starostniki imele dostop do kakovostne lokalne hrane.

Zgoraj navedene izzive bo Slovenija reševala v okviru Specifičnega cilja 3 in 5.

2.10.2. OPREDELITEV POTREB

Tabela 19: Opredeljene potrebe, utemeljene iz analize stanja in predlagane intervencije

Št.	Potreba	Utemeljitev iz analize stanja in analize swot	Intervencije
1	Za bolj skrbno »upravljanje« s protimikrobnimi zdravili/antibiotiki za zdravljenje živali	<p>Cilj je z aktivnostmi in ukrepi ohraniti možnosti učinkovitega zdravljenja okužb pri ljudeh in živalih v okviru neprekinjenih, razširjenih ukrepov za zmanjšanje pojavnosti in širjenja odpornosti mikrobov.</p> <p>Z drugimi ustreznimi ukrepi (primerna oskrba, dobrobit, higiena, ostali bivarstveni ukrepi) je treba skrbeti, da bo potreb po predpisovanju in uporabi protimikrobnih zdravil za zdravljenje živali čim manj.</p> <p>Izvajanje aktivnosti opredeljenih s triletnim nacionalnim akcijskim načrtom (2019-2021) v okviru Državne strategije „Eno zdravje“ za obvladovanje odpornosti mikrobov (2019-2024) za področje kmetijstva oz. veterinarstva.</p> <p>Vzpostavitev spremljanja porabe protimikrobnih zdravil/antibiotikov po živalskih vrstah na gospodarstvih.</p> <p>Uvedba strokovnih nadzorov, kjer je v rejah živali raba protimikrobnih zdravil/antibiotikov prekomerno visoka.</p> <p>Zagotavljanje stabilnih potrebnih virov za izvajanje aktivnosti predvidenih v Državni strategiji „Eno zdravje“ za obvladovanje odpornosti mikrobov (2019-2024), s triletnim</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Biotično varstvo rastlin – Intervencija dobrobit živali – Intervencija naložbe v prilagoditev kmetijskih gospodarstev izvajanju nadstandardnih zahtev s področja dobrobiti rejnih živali

		<p>nacionalnim akcijskim načrtom (2019-2021) za področje kmetijstva in veterinarstva.</p> <p>Ozaveščanja, izobraževanja in usposabljanja za rejce in veterinarje z najnovejšimi dognanji.</p>
2	Zmanjšati rabo FFS	<p>Intenzivno vlaganje v raziskave in razvoj za vpeljavo alternativnih metod, ki bodo omogočile zmanjšanje odvisnosti od rabe FFS.</p> <p>Razvoj novih sort, ki bodo odporne na bolezni in škodljivce.</p> <p>Okrepiti službo za zdravstveno varstvo rastlin v smislu svetovanja glede alternativnih metod v okviru IVR.</p> <p>Investicije v naložbe, kot so sofinanciranje nakupa specialnih naprav za nanašanje FFS (manjše zanašanje vodi v manjšo porabo FFS), naprav in opreme za nekemično zatiranje plevelov ter ostalih naprav, ki zmanjšujejo rabo FFS.</p> <p>V okviru Skupne kmetijske politike (SKP) bi bilo potrebno vpeljati naslednje ukrepe:</p> <ul style="list-style-type: none"> - v vinogradništvu, sadjarstvu ter hmeljarstvu se finančno podpre uporabo FFS na osnovi mikroorganizmov (biološka sredstva) - finančna podpora za biotično zatiranja škodljivcev - vzpodbujanje uporabe protiinsektnih mrež ter vab - v poljedelstvu se finančno podpre sajenje sort, ki so odporne na bolezni in škodljivce. <p>Na zmanjšanje rabe FFS bi lahko pozitivno vplivali tudi z naslednjimi ukrepi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - s finančno podporo za rabo alternativnih metod namesto rabe herbicidov, kjer obstajajo nekemične metode zatiranja plevelov.
3	Zagotavljanje živalim prilagojenih načinov reje	<p>Trajnostni razvoj, ki vključuje okoljske in podnebne razmere ter poudarja dobrobit živali, pridobiva čedalje večji pomen pri razvoju kmetijstva in živinoreje. Obenem potrošniki pri odločitvi o nakupu živalskih proizvodov vse večjo pozornost namenjajo temu, v kakšnih pogojih reje so bile živali vzrejene. Tudi Resolucija »Naša hrana, podeželje in naravni viri po letu 2021« opredeljuje dobrobit živali kot področje rastočega zanimanja javnosti. Prihodnji razvoj živinoreje mora zato temeljiti na izboljšani dobrobiti živali in na zagotavljanju visokih standardov zdravstvenega varstva živali.</p> <p>Različni pogoji reje v konvencionalnih ali alternativnih sistemih, še posebno pri skupinsko uhlevljenih živalih, različno vplivajo na pojav</p>

		<p>stresa, anomalij v obnašanju, telesnih poškodb, bolezni in drugih odstopanj z vidika dobrobiti živali. Zato bodo intervencije za dobrobit živali usmerjene v neposredne podpore za izvajanje živalim prilagojenih (nadstandardnih) načinov reje, ob tem pa bodo tudi podpore naložbam v živinoreji usmerjene v izboljšanje razmer za rejo živali. in prilagoditev kmetijskih gospodarstev nadstandardnim zahtevam dobrobiti rejnih živali. Potreba po intervencijah za dobrobit živali je izražena v vseh gospodarsko pomembnih panogah živinoreje.</p>	
4	<p>Zmanjševanje izgub in odpadkov hrane</p>	<p>Z ukrepi in vzpodbudami skupne kmetijske politike že sedaj uvajamo ukrepe, ki prispevajo k zmanjšanju izgub in odpadne hrane v verigi preskrbe s hrano. Ti ukrepi so preko investicij v sodobne hladilnice, pakirnice, skladišča, povezovanje primarnih proizvajalcev, digitalizacijo proizvodnih procesov, novimi tehnologijami proizvodnje in preciznim kmetijstvom. Poleg tega osveščamo in spodbujamo javne zavode, da v okviru zelenega javnega naročanja dajejo pozornost lokalni in trajnostno pridelani hrani, saj s tem lahko prispevajo k manj izpustom in izgubam hrane ter odpadni hrani. V okviru Šolske sheme sadja in mleka ter projekta Tradicionalni slovenski zajtrk, je izobraževalna tema za otroke in organizatorje prehrane tudi zmanjševanje izgub in odpadne hrane. Potrošnike skozi različne informativne digitalne kanale osveščamo o rokih trajanja hrane (uporabno do/porabiti najmanj do), ter kako lahko v vsakdanjem življenju zmanjšajo količino odpadne.</p> <p>S ciljnim ukrepi skupne kmetijske politike (verige vrednosti, inovativni tehnološki sistemi v primarni proizvodnji, inovacije v živilski industriji, sodobne tehnologije skladiščenja, učinkovita logistika, investicije v sodobne industrijske obrate in proizvodne tehnologije, ki ohranjajo vire in zagotavljajo, da se surovine čim bolj izkoristijo (krožno gospodarstvo), digitalizacijo proizvodnih procesov, predelava in dodelava viškov hrane in biogenih odpadkov, stranskih proizvodov, osveščanjem in izobraževanjem vseh deležnikov v verigi ter vzpodbujanjem inovacijskih partnerstev, je treba nadaljevali tudi v prihodnje. Prav tako je potrebno nameniti pozornost in sredstva za raziskave in prenos znanja za trajnostne proizvodnje in porabe hrane. Pripravlja se tudi Strategija za manj izgub in odpadne hrane v verigi preskrbe s hrano.</p>	

2.11. HORIZONTALNI CILJ SPODBUJANJA ZNANJA, INOVACIJ IN DIGITALIZACIJE V KMETIJSTVU IN NA PODEŽELSKIH OBMOČJIH

2.11.1. ANALIZA STANJA

V Resoluciji o nacionalnem programu o strateških usmeritvah razvoja slovenskega kmetijstva in živilstva »Naša hrana, podeželje in naravni viri od leta 2021« je poudarjeno, da je slovensko kmetijstvo, glede na naravne in strukturne danosti, lahko konkurenčno in odporno le ob izraziti usmeritvi v večjo dodano vrednost, ki je obenem okoljsko vzdržna ter podpira potrebe potrošnika. Zato potrebujemo znanje, ustrezne pridelovalne tehnologije ter sodobno in konkurenčno živilskopredelovalno industrijo, ki temelji na podjetniških pristopih in tržni naravnosti. Kmetijsko gospodarstvo naj bo dolgoročno povezano v lokalne ali večje verige vrednosti, ob sočasni aktivni vpetosti v proces izmenjave znanja.

Znanje, kreativnost, inovativnost, podjetništvo, sodelovanje in povezovanje morajo postati gonilo napredka slovenske pridelave in predelave hrane ter podeželskega prostora. Potrebna sta prepoznavanje in premostitev vrzeli pri krepitvi pomena znanja in njegovega prenosa v prakso ter pri povezovanju med vsemi deležniki verig preskrbe s hrano.

Slovenija potrebuje tehnološko napredno in konkurenčno kmetijstvo in agroživilstvo, ki zagotavlja varno in kakovostno hrano, v skladu z raznoliko agrarno strukturo, naravnimi danostmi, smernicami prehranske politike, prehranskimi usmeritvami, lokalnim razvojem in kreativnimi novimi rešitvami.

Pomemben je tudi dvig podjetniške miselnosti v prid tržne naravnosti z bolj intenzivno vključitvijo mlajših gospodarjev, nosilcev generacijske prenove. Predvsem mladi, izobraženi ter podjetni posamezniki in posameznice, ki so poslovno povezani, lahko dajo kmetijstvu in podeželju novo vrednost.

Z rezultati kmetijskega sistema znanja in inovacij (AKIS), s katerim mednarodna skupnost označuje infrastrukturo ter način oblikovanja in prenosa znanja, v Sloveniji ne moremo biti dovolj zadovoljni.

Na področju slovenskega kmetijstva in gozdarstva delujejo številne raziskovalne in izobraževalne institucije, prav tako pa za napredek kmetijstva in gozdarstva že desetletja delujejo javne službe za izvajanje strokovnih nalog v kmetijstvu (živinoreja, rastlinska pridelava, gozdarstvo, genske banke in drugo). Dostopnost do formalnega kot tudi neformalnega izobraževanja je dobra. A tako kot v marsikateri drugi držav članici EU se tudi v Sloveniji kaže problem povezanosti oz. sodelovanja med temi deležniki, kar vpliva na kakovost in hitrost prenosa rezultatov raziskav, nalog javnih služb in projektov v prakso, nezadostni komplementarnosti v smislu nadgradnje zaključenih projektov ter nezadostnega povezovanja z javno službo kmetijskega svetovanja in kmetijsko prakso. V tem smislu je prenos znanja do kmetovalca kot končnega uporabnika šibkejši, kot bi sicer lahko bil. Hkrati pa je znotraj sistema AKIS šibek tudi povratni prenos informacij o dejanskih potrebah, s katerimi se sooča kmetijski sektor v praksi.

Da bi zagotovili ustrezno okrepitev sistema AKIS, so potrebne spremembe tako v kmetijski kot tudi raziskovalni in šolski politiki na področju ustvarjanja in prenosa znanja v kmetijstvu. V ospredju prenosa znanja je uporabnik, ki mora imeti na voljo institucionalno podporo, sposobno odgovoriti na razvojna vprašanja ter tehnološke vsebine pridelave in predelave. Ta mora hkrati delovati svetovalno in pospeševalno.

Mehanizmi v podporo delovanja AKIS ostajajo podobni kot v preteklosti, in sicer integralna sredstva za delovanje javnih služb, kmetijsko šolstvo in znanstveno raziskovalna dejavnost, ob tem pa še ukrepa sodelovanje in prenos znanja v okviru politike razvoja podeželja, pri čemer bo treba poskrbeti za učinkovitejše sodelovanje in prenos znanja od raziskovalcev in šolstva v kmetijstvu preko javnih služb in javne službe kmetijskega svetovanja do pridelovalcev.

Posebno teži pri nadgradnji AKIS bomo posvetili novim pogledom, organiziranosti, in prioriteta za raziskovalno delo. Na novo opredeliti in okrepiti bo treba mehanizem ciljnih raziskovalnih programov, aplikativnih projektov Javne agencije za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije, posebej podpreti multidisciplinarne projekte in projekte oblikovanja znanja na nacionalni ravni. Spodbuditi in okrepiti je treba vključevanje slovenskih raziskovalcev in deležnikov kmetijstva v evropske programe, ki poleg dodatnih sredstev prinašajo tudi potreben dostop do novega znanja in rešitev.

Večji pomen kot doslej je treba dati rezultatski naravnosti strokovnih nalog javnih služb, dvigniti kakovost izvajanja nalog in posebej spodbujati prenos znanja končnim upravičencem. Več pozornosti bo treba nameniti usposabljanju svetovalcev, zlasti pri specialističnih znanjih.

Kmetijstvo in agroživilstvo prihodnosti bo sledilo razvoju digitalizacije, bolj intenzivno uporabljalo različne sodobne tehnologije proizvodnje hrane ter tehnike preciznega kmetovanja za doseganje bolj stabilne proizvodnje, ciljnega vnosa proizvodnih vložkov, manjše okoljske obremenitve in večjo ekonomsko učinkovitost. Znotraj celotne verige so potrebne sodobne rešitve in tehnike optimiranja procesov, ponovne rabe in recikliranja ter zmanjševanja izgub in odpadne hrane.

Med ključnimi prihodnjimi nalogami bo vzpostavitev operativnega koordinacijskega telesa AKIS ter oblikovanje enotne platforme AKIS za prenos in izmenjavo znanj na področju kmetijstva, hrane in gozdarstva.

Tabela 20: Uporabljeni kazalniki stanja

Področje	Oznaka kazalnika PMEF	Kazalnik PMEF
Kmetije	C.15	Kmetijska izobrazba nosilcev kmetijskih gospodarstev
	T.1	Delež sredstev za prenos znanja in inovacije (%)
		Število operativnih skupin EIP

2.11.2. OPREDELITEV POTREB

Na podlagi analize stanja so opredeljene potrebe, ki izhajajo iz vseh specifičnih ciljev naslavljam tako z nacionalnimi ukrepi kot z intervencijami SN SKP 2023-2027. Horizontalno se je oblikovala še potreba po vzpostavitvi **posebnega koordinacijskega telesa za AKIS**, ki bo predvidoma deloval v okviru Direktorata za kmetijstvo in oblikovanje **platforme AKIS**, ki je načrtovana kot aktivnost v okviru Mreže za podeželje v povezavi z dejavnostmi javnih služb. V nadaljevanju so potrebe razvrščene v treh sklopih: izmenjava znanja, inovacije in digitalizacija.

Za izboljšanje **izmenjave znanje in okrepitev sodelovanja** med deležniki AKIS je potrebno:

- **Povečanje privlačnosti kmetijskih izobraževalnih programov** - (nacionalni proračun) → Povečali bomo informativne in promocijske aktivnosti za povečanje privlačnosti kmetijskih izobraževalnih programov in poklica kmeta ter okrepitev medresorskega sodelovanja z Ministrstvom za izobraževanje in znanost.
- **Krepitev sodelovanja med deležniki AKIS** - (intervencije SKP, nacionalni proračun) → Sodelovanje bomo krepili z operativnimi skupinami EIP, lokalnimi akcijskimi skupinami v okviru pristopa LEADER, Mrežo za podeželje z ustvarjanjem povezav in oblikovanjem platforme AKIS, koordinacijo načrtovanja in izvajanja nalog javnih služb, vključno z javno službo kmetijskega svetovanja in vzpostavitvijo operativnega koordinacijskega telesa AKIS.
- **Izboljšanje znanja kmetov in izmenjave znanja med njimi** - (intervencije SKP) → izboljšanje znanja bomo naslavljali z operativnimi skupinami EIP, z uvedbo vavčerskega svetovanja, vpeljavo mentorstva kmet-kmetu in okrepitvijo demonstracijskih dejavnosti.
- **Krepitev javne službe kmetijskega svetovanja in drugih javnih služb** - (intervencije SKP, nacionalni proračun) → Uvedeno bo posebno koordinacijsko telo za učinkovitejše usklajevanje večletnih in letnih programov javnih služb ter usklajeno izvajanje le-teh in boljše sodelovanje

med službami. Z intervencijo usposabljanje svetovalcev bodo kmetijskim svetovalcem na voljo izboljšani nacionalni in mednarodni programi usposabljanja.

- **Naložbe v infrastrukturo in opremo** kmetijske svetovalne službe in druge javne službe ter izobraževalne ustanove (intervencije SKP, NextGen, nacionalni proračun).

Na področju **raziskovalne dejavnosti in inovacij v kmetijstvu** bo potrebna:

- **Krepitev aplikativnih raziskav in inovacij v kmetijstvu** - (nacionalni proračun in drugi skladi EU) → Predvidene so tako investicije v infrastrukturo in opremo kot prizadevanja za večji delež raziskovalnih sredstev za področje kmetijstva. Mreža za podeželje bo širila informacije in ustvarjala povezave tudi z drugimi viri financiranja raziskav.
- **Krepitev inovativnih rešitev, posredovanje inovacij (brokering) in financiranje inovacij v kmetijstvu** - (intervencije SKP, nacionalni proračun) → Načrtovana je vzpostavitev funkcije posrednika za inovacije v Mreži za podeželje oziroma Koordinacijskem telesu za AKIS.
- Krepitev sodelovanja med raziskovalnimi institucijami in kmetijsko prakso, izboljšanje prenosa znanja v prakso ter **razvoj infrastrukturnih razvojnih centrov v kmetijstvu** - (intervencije SKP, nacionalni proračun in drugi skladi EU) → Nadaljevale se bodo podpore za projekte EIP. Uvedli bomo intervencijo za razvojne demonstracijske projekte, pri čemer bodo podpore za infrastrukturo in raziskovalno opremo vezane na pogoj povezovanja in sodelovanja ter učinkovitega prenosa znanja v prakso, na primer preko konzorcijev in podobno.

Na področju **digitalizacije** smo evidentirali dva sklopa potreb:

- Izboljšanje digitalizacije procesov, javne dostopnosti podatkov, večjo medsebojno povezljivost javnih podatkov, digitalna svetovalna orodja in naložbe - (NextGen, nacionalni proračun, intervencije SKP) → Načrtovane so intenzivne dejavnosti v zvezi s splošnimi projekti digitalizacije na državni in ministrski ravni, tudi v povezavi s projekti Nextgen in intervencijami SKP.
- Okrepitev **uporabe digitalnih tehnologij v kmetijski proizvodnji** - (intervencije SKP) → Digitalne kompetence kmetovalcev bomo krepili preko intervencije SKP prenos znanja in informiranja.

Tabela 21: Opredeljene potrebe, utemeljene iz analize stanja in predlagane intervencije

Št.	Potreba	Utemeljitev iz analize stanja	Intervencije
1	Krepitev usposobljenosti in prenosa znanja	<p>Motivacija za pridobivanje novih znanj ter obseg in hitrost prenosa znanja v prakso so odvisni predvsem od stopnje izobrazbe, pa tudi od starosti nosilcev kmetijskih gospodarstev. Slovenski kmetovalci so v povprečju bolje izobraženi kot kmetovalci v EU-28. Še zmeraj pa je v Sloveniji visok delež nosilcev kmetijskih gospodarstev s samo praktičnimi izkušnjami (50 % v letu 2016), hkrati pa ima le 14 % nosilcev kmetijskih gospodarstev eno od formalnih oblik kmetijske izobrazbe.</p> <p>Mlajši nosilci kmetijskih gospodarstev (do 35 let) so v povprečju bolje izobraženi (30 % jih ima osnovno ali popolno kmetijsko izobrazbo), zato lahko hitreje uvajajo novosti in se prilagajajo tržnim razmeram ter so običajno tudi bolj motivirani za pridobitev dodatnih znanj, uvajanje izboljšav in inovacij</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Vavčersko svetovanje – Usposabljanje svetovalcev – Podpora za projektne ideje in projekte EIP – Razvojni demonstracijski projekti – Prenos znanja in informiranja – Medgeneracijski prenos znanja

		<p>tako na tehnološkem in okoljskem področju, kot tudi na področju prilagajanja in blaženja podnebnih sprememb.</p> <p>V Sloveniji ni razvita sistemska izmenjava znanja med kmetovalci, prav tako niso uveljavljene demonstracijske kmetije, prenos znanja do kmetovalcev se je uspešno krepil v okviru ukrepov PRP 2014-2020, kar pa je potrebno v novem programskem obdobju nadgraditi in približati potrebam uporabnikov.</p> <p>Med izobraževalnimi inštitucijami sistematično sodelovanje in koordinacija med njimi ni vzpostavljena, kar kaže na šibkost obstoječega sistema AKIS v Sloveniji na področju izobraževanja.</p> <p>Izobraževanje kadrov na področju vodenja in upravljanja kmetij, sodobnih zadrug in podjetij je pomanjkljivo, opazimo lahko primanjkljaj sodobnih podjetniških in tehnoloških znanj s poudarkom na znanjih s področja varovanja okolja in digitalizacije.</p>
2	Krepitev sodelovanja med raziskovalno sfero, svetovalci in končnimi uporabniki	<p>Problem slovenskega kmetijstva ni le sporadičnost sodelovanja med akterji in šibek prenos znanja, ampak neustreznost delovanja sistema AKIS, ki povezuje znanost/raziskave, svetovanje, izobraževanje in sisteme podpore. Med ključnimi vzroki so pomanjkanje sistemskega povezovanja in sodelovanja med ustanovami, razdrobljenost visokošolskega izobraževanja in svetovanja, konkurenca med relevantnimi ustanovami, pomanjkanje razvojne in inovacijske vloge javnega sistema, nejasna vloga države in posledično neoptimalen sistem AKIS. Pri tem je bistvena vzpostavitev povezav med temi področji, ki ne morejo delovati vsako zase, in okrepitev sodelovanja z zasebnim sektorjem.</p> <p>Ključni razlogi za vključitev v operativno skupino EIP so za kmetovalce (in lastnike gozdov) seznanitev z novimi tehnologijami, praksami, procesi pri kmetovanju in gospodarjenju z gozdovi, sledijo pridobitev novih strokovnih znanj in rešitev konkretnega problema, kar kaže na pomanjkanje takih načinov prenosa znanj in informacij na sistemski ravni. Temu potrjuje tudi visok odstotek kmetovalcev (95 %), ki so med pomembnejše razloge za sodelovanje v projektu navedli dostop do strokovnjakov.</p>
3	Krepitev raziskav in razvoja, inovacij v kmetijstvu,	<p>Slovenija je pod povprečjem EU-27 glede na državna proračunska sredstva za raziskave</p>

	gozdarstvu in živilstvu	in razvoj v kmetijstvu na prebivalca. Potrebno je izboljšati pogoje za ustvarjanje znanja v sistemu AKIS, ki zaradi nezadostnih javnih vlaganj v raziskave in razvoj ne more več slediti potrebam po novih znanjih na področju trajnostnega razvoja kmetijstva, uresničevanja okoljskih in podnebnih zavez na ravni EU ter zelenega in digitalnega prehoda. Investicijska podhranjenost raziskovalnih institucij in drugih institucij znanja v sistemu AKIS je izrazita predvsem na področju trajnostne proizvodnje kmetijskih rastlin.	
4	Izpopolnjeno kmetijsko svetovanje	<p>Javna služba kmetijskega svetovanja zagotavlja svetovanje v zvezi s tehnološkimi, gospodarskimi in okoljevarstvenimi področji opravljanja kmetijske dejavnosti, pomaga pri izdelavi razvojnih načrtov za kmetijska gospodarstva ter za vodenje, koordinacijo in usposabljanje svetovalcev.</p> <p>Primanjkuje pa specialističnih svetovalnih storitev na področju novejših tehnologij v povezavi z ekonomiko proizvodnje, varovanjem naravnih virov in podnebnimi spremembami. Kaže se potreba, da se svetovalci več izobražujejo tudi v tujini, kjer bi lahko pridobili znanje na področju novejših tehnologij pridelave in predelave v kmetijstvu ter usmeritve, kako lahko kmetijsko gospodarstvo v svojo prakso uvede inovacije in digitalizacijo. Nova znanja in ugotovitve, ki nastajajo v okviru številnih evropskih raziskovalnih projektov, bi se lahko v večji meri in bolj sistematično prenašalo na kmetijske svetovalce in preko njih na kmete.</p> <p>Kmetijski svetovalci običajno izvajajo predvsem svetovanje glede na posamezno intervencijo oziroma ukrep, v prihodnje pa bo potrebno večjo pozornost nameniti celostnim obravnavam kmetijskih gospodarstev.</p> <p>Sodelovanje JSKS z drugimi javnimi službami na področju rastlinske proizvodnje in živinoreje je vzpostavljeno, vendar se še ne izvaja v zadostni meri.</p> <p>JSKS izvaja prenos znanja do kmetovalcev z različnimi oblikami, pri čemer bo potrebno večji poudarek nameniti sodobnejšim načinom prenosa znanja.</p> <p>Zasebni kmetijski svetovalci svetujejo na področjih oddaje zbirnih vlog, priprave poslovnih načrtov, pridobivanja zunanjih finančnih virov, kmetijske mehanizacije in</p>	

		fitofarmaceutskih sredstev, pri čemer so ti svetovalci dostikrat tudi zastopniki ponudnikov kmetijske mehanizacije, gnojil, ipd. Zasebni svetovalci niso vključeni v AKIS.
5	Digitalizacija v kmetijstvu, živilstvu, gozdarstvu in na podeželju	<p>Potrebno je izboljšati pogoje za ustvarjanje znanja v sistemu AKIS, ki zaradi nezadostnih javnih vlaganj v raziskave in razvoj ne more več slediti potrebam po novih znanjih na področju trajnostnega razvoja kmetijstva ter uresničevanja okoljskih in podnebnih zavez na ravni EU ter zelenega in digitalnega prehoda. Zagotoviti je potrebno celovitejše in učinkovitejše naslavljanje ustvarjanja in prenosa novih znanj, inovativnih rešitev in digitalnega prehoda v posamezni panogi oziroma področju, preprečiti razdrobljenost, morebitno podvajanje in prekrivanje nalog in ter s tem ustvariti boljše sodelovanje v celotni verigi znanja. Nova znanja bodo kmetijskim gospodarstvom omogočila učinkovito prilagajanje okoljskim zahtevam in podnebnim spremembam in s tem prispevala k povečanju njihove produktivnosti.</p> <p>V Sloveniji nimamo enotne platforme, ki bi delovala kot stičišče izmenjave znanja med vsemi, ki znanje ustvarjajo, prenašajo oziroma uporabljajo in pomembno prispevala k prenosu znanja v okviru okrepitve digitalizacije in povezave različnih nepovezanih portalov in platform.</p>
6	Krepitev digitalnih kompetenc	<p>Kazalniki kažejo, da je Slovenija pri izrabi potenciala IKT in interneta premalo korenita in prepočasna, zato na področju digitalne družbe zgublamo stik s povprečjem Evropske unije, s tem pa tudi konkurenčne prednosti. Nastali položaj je posledica bistveno prenizkih vlaganj v razvoj digitalne družbe, neustrezne umeščenosti razvojnega področja in pomanjkanja koordinacije med deležniki.</p> <p>Okrepitev znanja in večja uporaba obstoječih in novih tehnologij in aplikacij, lahko prispevajo k učinkovitejšim procesom ter privedejo do oblikovanja novih proizvodov in storitev, kar krepi tržni položaj kmetovalca, ŽPI in lastnika gozda.</p> <p>Veliko je koristi, ki jih prinaša uporaba digitalizacije. Kmetovalcu in lastniku gozda pomagajo delovati natančneje, učinkoviteje in trajnostno. Izboljšajo se donosi pridelkov, proizvodnost živali, omogoča optimalno načrtovanje vložkov v postopke, zmanjša se obseg dela, kar bistveno prispeva k</p>

		dobičkonosnosti. S tem pa kmetovanje naredi privlačnejše za mlajše generacije.	
--	--	--	--

3. SKUPNE DOLOČBE

3.1. PREGLED INTERVENCIJ IN POSEBNIH POGOJEV ZA MLADE KMETE

Mladi kmet je fizična oseba, ki je nosilec kmetijskega gospodarstva, ni starejša od 40 let in prvič vzpostavlja kmetijsko gospodarstvo. Intervencije, ki se bodo neposredno za mlade kmete izvajale v okviru Strateškega načrta 2023-2027 so:

1. Vzpostavitev gospodarstev mladih kmetov iz člena 69 (2) a
2. Naložbe v kmetijska gospodarstva iz člena 68
3. Dopolnilna dohodkovna podpora za mlade kmete iz člena 27

Cilji vseh treh intervencij so izboljšanje starostne strukture nosilcev kmetijskih gospodarstev, hkrati pa olajšati dostop do sredstev za naložbe v kmetijska gospodarstva in s tem izboljšanje konkurenčnosti kmetijskih gospodarstev.

V okviru intervencije Vzpostavitev gospodarstev mladih kmetov šteje začetno obdobje vzpostavitve 24 mesecev pred oddajo vloge na javni razpis, dodatni pogoj je, da je ob oddaji vloge na javni razpis mladi kmet tudi lastnik kmetijskega gospodarstva. V okviru intervencije Naložbe v kmetijska gospodarstva pa se dodatni 10-20 odstotni delež podpore nanaša na obdobje 5 let od datuma vzpostavitve mladega kmeta.

Pri obeh intervencijah so določeni:

- spodnji vstopni prag, ki ju ločuje od zgornjega vstopnega praga za majhne kmetije, ki je največ 12.000 EUR standardnega outputa na dan oddaje vloge na javni razpis;
- predložitev poslovnega načrta, v katerem mladi kmet prikaže gospodarski razvoj kmetijskega gospodarstva in prispevek k najmanj enemu od horizontalnih ciljev: podnebnim spremembam, varovanju okolja, inovacijam.

V okviru obeh intervencij se bodo podpore upravičencem dodeljevale na podlagi meril za izbor. Posredno bo na odločitev mladih kmetov za začetek vodenja kmetijskega gospodarstva vplivala tudi intervencija Medgeneracijski prenos znanja (člen 72). Motiv predaje kmetijskega gospodarstva nasledniku izhaja iz zagotovitve finančne neodvisnosti oz. socialne preskrbljenosti po prenosu, v praksi to pomeni, kot nakazujejo tudi analize dosedanjega izvajanja ukrepov za mlade kmete, da se prenosnik praviloma odloči za prenos kmetijskega gospodarstva relativno pozno oz. šele takrat, ko izpolnjuje (starostne) upokojitvene pogoje ali je tik pred tem. V tem obziru velja upoštevati, da se večina prenosom kmetijskega gospodarstva zgodi v prvem kolenu.

Upravičenec v okviru te intervencije je prenosnik – nosilec kmetijskega gospodarstva, ki prenese kmetijsko gospodarstvo na prevzemnika v okviru nasledstva in s tem prispeva h pospešeni generacijski pomladitvi nosilcev kmetijskih gospodarstev. Za ta namen prenosnik sodeluje s prevzemnikom v obliki svetovanja – mentoriranja, za kar prejme podporo.

Prav tako bo svoj prispevek h generacijski pomladitvi nosilcev kmetijskih gospodarstev prispevala intervencija Prenos znanja in informiranje v okviru 72. člena. V okviru te intervencije se bosta izvajala 2 ukrepa:

a) skupinsko usposabljanje s področja medgeneracijskega lastniškega prenosa kmetijskega gospodarstva. Tu so ključni poudarki socialni, pravni, ekonomski in davčni vidiki prevzema kmetijskega gospodarstva.

b) vavčersko svetovanje in informiranje na področju medgeneracijskega prenosa kmetije za potencialnega prenosnika s področij pravnih vidikov lastniškega prenosa kmetijskega

gospodarstva, svetovanja na področju medsebojnih odnosov, reševanja konfliktov, krepitev socialnih in komunikacijskih veščin in finančnega ter davčnega svetovanja.

Cilj intervencije je pravočasno informiranje prenosnika, prevzemnika in ostalih članov (potencialnih dedičev) o vseh vidikih prenosa kmetijskega gospodarstva in blaženje napetosti v medsebojnih odnosih, ki nastanejo ob tako pomembnem mejniku na kmetijskem gospodarstvu, kot je menjava lastnika in upravljavca.

V okviru Prenosa znanja in informiranja v okviru 72. člena se bo izvajala tudi intervencija Prenos znanja in informiranje na področju poslovnih znanj in finančnih spretnosti.

V okviru intervencije dopolnilne dohodkovne podpore za mlade kmete se kot prvič na novo ustanovljeno kmetijsko gospodarstvo šteje prvi vpis fizične osebe kot nosilca kmetije v RKG ali pravne osebe, kjer se kot dokazilo za izpolnjevanje definicije štejejo statut pri delniški družbi oziroma družbena pogodba pri družbi z neomejeno odgovornostjo, družbi z omejeno odgovornostjo, komanditni delniški družbi in dvojni družbi oziroma drugi ustanovitveni akti pri drugih pravnorganizacijskih oblikah, ki na kmetiji oz. KMG, opravlja naloge vodje kmetijskega gospodarstva, kar pomeni da izvaja dolgotrajen nadzor v smislu odločitev povezanih z upravljanjem, ugodnostmi in finančnimi tveganji. Prav tako morajo biti nosilci KMG upravičeni do plačila v okviru osnovne dohodkovne podpore za trajnostnost ter opravljati naloge vodje KMG. Dopolnilna dohodkovna podpora za mlade kmete ima obliko letnega nevezanega plačila na upravičeni hektar.

V okviru nacionalnih prispevkov k izboljšanju položaja mladih kmetov izpostavljamo Akcijski načrt za mlade kmete (ANMK). ANMK je dokument v katerem smo strokovni delavci MKGP, KGZS in prostovoljci ZSPM navedli aktivnosti s katerimi želimo izboljšati položaj mladih kmetov v Republiki Sloveniji. Aktivnosti so različne: od takih, ki naj bi prispevale k izboljšanju ugleda kmeta v družbi, do izboljšanja obveščenosti mladih kmetov glede možnosti koriščenja javnih sredstev. V ANMK so tudi predlogi za izboljšanje pravnih podlag v smislu lažjega začetnega obdobja kmetovanja mladih kmetov. ANMK podpišejo predstojniki vseh treh institucij in se zavežejo k skupnemu izvajanju zapisanih aktivnosti. ANMK za obdobje 2016-2020 se je iztekel, v pripravi je ANMK za novo petletno obdobje. ZSPM je član Sveta za kmetijstvo in podeželje, ki je posvetovalno telo ministra pristojnega za kmetijstvo, ki daje mnenja o pomembnejših odločitvah na področju kmetijstva in podeželja, zlasti o predlogu nacionalnega programa in oceni njegovega izvajanja ter pomembnejših predpisih in mednarodnih sporazumih s področja kmetijstva in razvoja podeželja.

Republika Slovenija na nacionalnem nivoju ne izvaja finančnih podpor, ki bi bile namenjene izključno mladim kmetom.

4. OPIS INTERVENCIJ

4.1. SPECIFIČNI CILJ 1

4.1.1. INTERVENCIJA OSNOVNA DOHODKOVNA PODPORA ZA TRAJNOSTNOST

Sklad	EKJS
Vrsta intervencije	Osnovna dohodkovna podpora za trajnostnost (18. člen)
Območje izvajanja intervencije	Celotna Slovenija
Specifični cilj, na katerega se navezuje intervencija in kjer je to relevantno, navezava na sektorske cilje	SC1: podpora vzdržnim dohodkom kmetij in odpornosti po vsej Uniji za povečanje prehranske varnosti
Kazalniki rezultata	R.4 Povezovanje dohodkovne podpore s standardi in dobrimi praksami: delež kmetijskih površin v uporabi, ki jih pokriva dohodkovna podpora in za katere velja pogojenost.
Upravičenci	Nosilec kmetijskega gospodarstva

4.1.1.1. Opis intervencije

Dohodkovna podpora za trajnostnost je proizvodno nevezano plačilo, ki se dodeli kot nevezano enotno plačilo na upravičen hektar in je namenjena vsem nosilcem KMG, torej fizičnim ali pravnim osebam ali združenju fizičnih ali pravnih oseb. To tudi pomeni, da se z letom 2023 ukinejo plačilne pravice.

Dohodkovna podpora za trajnostnost je namenjena uravnavanju proizvodnega in ekonomskega položaja kmetijstva, saj pripomore k zagotavljanju primerljivega in stabilnega dohodkovnega položaja KMG, s tem pa pomembno vpliva na ohranjanje KMG in kmetijske proizvodnje. Dohodki v kmetijstvu predstavljajo okoli 20 % dohodka v celotnem gospodarstvu Slovenije in se zaradi slabše strukture in prepočasnega prestrukturiranja prepočasi izboljšujejo.

Ker je podpora proizvodno nevezana, je neodvisna od tekočega obsega kmetijske proizvodnje in predstavlja za kmetijska gospodarstva stabilen vir prihodka ne glede na (začasno) znižanje prireje oz. pridelave zaradi stanja na trgu ali zaradi neugodnih vremenskih razmer ter tako kmetu omogoča, da se bolje odziva na tržne razmere.

Z uravnavanjem zlasti ekonomskega položaja prispeva k ohranitvi proizvodnega potenciala in obsega kmetijskih zemljišč, kar se bo sledilo skozi kazalnik delež kmetijskih površin v uporabi (R.4).

Z obdelanostjo kmetijskih površin se prispeva k prehranski varnosti, zagotavlja se potencial resursov za kmetijsko proizvodnjo in se krepi zagotavljanje javnih dobrin kmetijstva na področju varstva okolja in ohranjanja kulturne krajine.

4.1.1.2. Pogoji upravičenosti

Dohodkovna podpora za trajnostnost je namenjena vsem nosilcem KMG, torej fizičnim ali pravnim osebam ali združenju pravnih oseb, ki:

- imajo najmanj 1 ha ugotovljene upravičene kmetijske površine,

- ne glede na prejšnjo alinejo mora za nosilce KMG, ki vlagajo vlogo za proizvodno vezano podporo za živali in imajo v posesti manj kot 1 ha ugotovljenih upravičenih površin skupni znesek neposrednih plačil v danem koledarskem letu znašati najmanj 100 eurov,
- izvajajo kmetijsko dejavnost, ki je pridelava kmetijskih proizvodov, vključno z rejo kmetijskih živali (npr. paša), ali vsaj vzdrževanje kmetijskih površin v stanju, primernem za pridelavo ali pašo, in sicer s košnjo vsaj enkrat letno do 15.10 tekočega leta
- so pravi kmetje.

Letni načrtovani učinek /output (število)	Ocena 455.000 ha	
Letni načrtovani znesek za dohodkovno podporo za trajnostnost	Ocena* 60 % ovojnice za NP	61 mio €*
Letni načrtovani znesek za dohodkovno podporo za trajnostnost v primeru upoštevanja rabata pri SOPO shemi	Ocena* 69,9 % ovojnice za NP	70,7 mio €*

**Letni načrtovani znesek oz. odstotek ovojnice za dohodkovno podporo za trajnostnost od celotne ovojnice neposrednih plačil še ni dokončen, saj je pomembno odvisen od ovojnic ostalih ukrepov neposrednih plačil. Zelo zavisi tudi od implementacije prerazporeditvenega plačila (ciljno usmerjanje plačil na manjše kmetije, na prve hektarje), ki je še vedno eno izmed odprtih vprašanj reforme in iz tega naslova se lahko zniža za dodatnih 10 %, saj mora po trenutnem predlogu DČ za prerazporeditveno plačilo nameniti 10 % ovojnice neposrednih plačil. Eno od odprtih vprašanj je tudi možnost derogacije od uporabe prerazporeditvenega plačila v primeru, da država lahko utemelji, da manjše kmetije ustrezno naslavlja skozi ostale intervencije oziroma že samo strukturo kmetijstva.*

Nadalje je dohodkovno plačilo za trajnostnost odvisno tudi od izvajanja kapice (prenos sredstev iz tega naslova na dohodkovno plačilo za trajnostnost), odvisno pa je tudi od upoštevanja rabata pri shemi SOPO (znižanje SOPO sheme za znesek, ki na PRP presega obvezno zamejitev za okoljske vsebine). Vse našteje vsebine so trenutno še odprte in še čakamo na dokončno politično odločitev ter končni tekst za Uredbo EU za strateški načrt.

4.1.2. DOPOLNILNA PRERAZPOREDITVENA DOHODKOVNA PODPORA ZA TRAJNOSTNOST

Sklad	EKJS
Vrsta intervencije	Dopolnilna prerazporeditvena dohodkovna podpora za trajnostnost (26. člen)
Območje izvajanja intervencije	Celotna Slovenija
Specifični cilj, na katerega se navezuje intervencija in kjer je to relevantno, navezava na sektorske cilje	SC1: podpora vzdržnim dohodkom kmetij in odpornosti po vsej Uniji za povečanje prehranske varnosti
Kazalniki rezultata	R.6 Prerazporeditev na manjše kmetije: odstotek dodatnih neposrednih plačil na hektar za upravičene kmetije pod povprečno velikostjo kmetije (v primerjavi s povprečjem)
Upravičenci	Intervencija je še odprta, čakamo končni tekst EU*

**Prerazporeditveno plačilo je eno od odprtih vprašanj trialoga za novo SKP. PRE ohranja obvezno prerazporeditveno plačilo z ovojnico najmanj 10 % neposrednih plačil z možnostjo derogacije od obvezne uporabe v DČ ali nižjega % za ovojnico, če DČ v SN to ustrezno utemelji. Pri tem se upoštevajo tudi druge intervencije, ki naslavljajo plačila za manjše kmetije in posebnosti v strukturi kmetijstva.*

Trenutna pravila za izvajanje prerazporeditvenega plačila so, da DČ lahko nameni podporo za prve hektarje ampak največ do povprečne nacionalne velikosti KMG in podporo lahko nameni za prve hektarje vsem KMG ali le tistim do velikosti x (do koder bo nastavljena pomoč za prve hektarje, npr. če do 7 ha, potem le za kmetije z velikostjo do 7 ha). Podpora ne sme biti višja kot podpora na upravičen hektar pri dohodkovni podpori za trajnostnost.

4.1.3. INTERVENCIJA PLAČILO ZA NARAVNE ALI DRUGE OMEJITVE

Sklad	EKSRP
Vrsta intervencije	Naravne ali druge omejitve, značilne za posamezno območje (66. člen)
Območje izvajanja intervencije	Območje z omejenimi možnostmi za kmetijsko dejavnost
Specifični cilj, na katerega se navezuje intervencija in kjer je to relevantno, povezava na sektorske cilje	SC1: podpora vzdržnim dohodkom kmetij in odpornosti po vsej Uniji za povečanje prehranske varnosti
Kazalniki rezultata	R.7 Krepitev podpore za kmetije na območjih s posebnimi potrebami: odstotek dodatne podpore na hektar na območjih z večjimi potrebami (v primerjavi s povprečjem)
Upravičenci	Nosilec kmetijskega gospodarstva

4.1.3.1. Opis intervencije

Plačilo za območja z naravnimi in posebnimi omejitvami (v nadaljevanju: Plačilo OMD) je proizvodno nevezano plačilo, ki se dodeli kot plačilo na ha kmetijske površine.

Plačilo OMD je namenjeno nadomestitvi vseh ali dela dodatnih stroškov in izpada dohodka, ki so na zadevnem območju vezani na naravne ali druge omejitve, značilne za posamezno območje. Plačilo je odvisno od resnosti omejitev, ki zadevajo kmetijsko gospodarstvo v OMD v primerjavi z območjem izven OMD. Določitev resnosti omejitev se ugotavlja neodvisno, avtomatizirano in računalniško podprto v posebnem postopku, kjer se določijo težavnostne točke na KMG v OMD.

Plačilo OMD je potrebno zaradi dodatnih stroškov in izpada dohodka pri kmetovanju in bo prispevalo k ohranjanju in spodbujanju sonaravnih sistemov kmetovanja, ohranjanju kulturne krajine podeželskih območij ter trajnostni rabi kmetijskih zemljišč. Z obdelanostjo kmetijskih površin se zagotavlja ohranjanje proizvodnega potenciala kmetijskih zemljišč, ki so za kmetijsko proizvodnjo manj primerna in je pridelava otežena, s tem pa se posledično ohranja biotska raznovrstnost ter prepreči zaraščanje površin. V okviru intervencije se podpira le prave kmete in nosilce KMG, ki izvajajo kmetijsko dejavnost.

Plačilo OMD se posamezni KMG dodeli po formuli:

Število točk KMG x površina KMG v OMD(ha)

Pri čemer se upošteva sledeče:

Števila točk KMG v OMD,

Vrednosti točke glede na 7 težavnostnih razredov,

Prisotnosti travojedih živali na krmnih površinah KMG,

Skupen obseg kmetijskih zemljišč na KMG.

Število točk KMG v OMD:

Točkovanje KMG v OMD je proces opredelitve težavnosti kmetijskega gospodarstva za kmetijsko dejavnost, ki se izvrši prvič ob vpisu KMG v Register kmetijskih gospodarstev, nato pa posodobijo ob vsakokratni spremembi kmetijskih zemljišč v RKG.

Točke KMG v OMD pomenijo povprečno vrednost točke na hektar za vsa kmetijska zemljišča upravičenca.

Točkovanje KMG je avtomatizirano, temelji na uradnih evidencah in ga predpisuje poseben postopek, določen v Pravilniku o razvrstitvi kmetijskih gospodarstev v OMD.

Kmetijsko gospodarstvo z višjim številom točk kmetuje v težjih pridelovalnih pogojih.

Vrednost točke glede na 7 težavnostnih razredov:

Vrednost točke je določena v različni vrednosti glede na število točk posamezne KMG. Točke so grupirane v 7 razredov in sicer:

Število točk na KMG/ha	Vrednost točke v €
7.r: 800 in več točk	0,57
6.r: 600 – 799 točk	0,53
5.r: 500 – 599 točk	0,49
4.r: 400 – 499 točk	0,45
3.r: 300 – 399 točk	0,42
2.r: 200 – 299 točk	0,40
1.r: do 199 točk	0,37

Prisotnosti travojedih živali na krmnih površinah KMG

Kadar KMG upravlja s krmnimi površinami, sama pa nima travojedih živali, se za tako KMG vrednost točke iz prejšnje tabele zmanjša za 30% (zaenkrat še ocena).

Skupen obseg kmetijskih zemljišč na KMG

Podpora OMD se KMG po določenem obsegu 30 ha kmetijskih zemljišč v OMD zmanjša, nad mejo 70 ha pa ukine. Podpora se zmanjšuje postopno po sledeči regresivni lestvici:

Površina KMG v ha	Plačilo v %
do 30 ha	100 %
30 <= 40 ha	80 %
40 <= 50 ha	60 %
50 <= 60 ha	40 %
60 <= 70 ha	20 %
nad 70 ha	0 %

4.1.3.2. Pogoji upravičenosti

Plačilo OMD je namenjeno vsem nosilcem KMG, torej fizičnim ali pravnim osebam ali združenju fizičnih ali pravnih oseb, ki:

- imajo najmanj 1 ha upravičenih kmetijskih površin na katerih so izpolnjene zahteve pogojenosti,
- izvajajo kmetijsko dejavnost, ki je pridelava kmetijskih proizvodov, vključno z rejo kmetijskih živali (npr. paša), ali vsaj vzdrževanje kmetijskih površin v stanju primernem za pridelavo ali pašo, in sicer s košnjo vsaj enkrat letno do (15.10 tekočega leta),
- so pravi kmetje (definicija še ni določena).

4.1.3.3. Oblika in stopnja podpore

Podpora za intervencijo Plačilo OMD je letna in se dodeli za upravičen hektar v skladu s skupnimi pravili (orna zemljišča, travinje, trajne nasade, [krajinske značilnosti]), s ciljem, da se upravičencem nadomesti cel ali del dodatnih stroškov in izpada dohodka, kar vpliva na uravnavanja ekonomskega položaja na KMG in posledično ohranjanja obdelanosti kmetijskih zemljišč.

4.1.3.4. Kazalniki učinka

Letni načrtovani učinek /output (število)	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
O.11 Število hektarov, ki prejemajo dodatek za območja z naravnimi omejitvami (skupaj)	0	340.000	340.000	340.000	340.000	340.000	0
Gorsko območje	0	248.000	248.000	248.000	248.000	248.000	0
Območje z naravnimi omej.	0	36.000	36.000	36.000	36.000	36.000	0
Območje s posebnimi omej.	0	56.000	56.000	56.000	56.000	56.000	0

4.1.3.5. Znesek na enoto

Načrtovani letni znesek na enoto v €	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Načrtovani povprečni znesek v € na izplačani hektar*	0	125	125	125	125	125	0
Gorsko območje	0	150	150	150	150	150	0
Območje z naravnimi omej.	0	120	120	120	120	120	0
Območje s posebnimi omej.	0	70	70	70	70	70	0

*Odvisno od razdelitve ovojnice za OMD (predpostavka za tabelo 44 mio €)

Utemeljitev zneska na enoto

Načrtovan povprečni znesek: Ovojnice namenjena za Plačilo OMD se deli s številom upravičenih hektarjev.

Načrtovan povprečni znesek se nadalje načrtuje za vsako izmed kategorij OMD in sicer posebej za gorsko območje, območje z naravnimi omejitvami in območje s posebnimi omejitvami.

4.1.3.6. Letna finančna alokacija sredstev

Letna indikativna finančna alokacija	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
	0	44 mio. €	44 mio. €	44 mio. €	44 mio. €	44 mio. €	0

4.2. SPECIFIČNI CILJ 2

PROIZVODNO VEZANA PLAČILA

Letni načrtovani znesek	Ocena * 13% ovojnice za NP + 0,5% ovojnice NP za beljakovinske rastline	13 mio€*+0,5 mio€
--------------------------------	--	--------------------------

*PVP so odvisna od končne verzije teksta Uredbe EU o SN, zlasti glede končne odločitev o odstotku ovojnice, ki ga DČ lahko nameni za PVP (PRED predlaga, da lahko DČ nameni za PVP 13% nacionalne ovojnice za neposredna plačila + dodatna 2% za beljakovinske rastline, EP vztraja na le 10% + dodatna 2% za beljakovinske rastline). Podpora se lahko nameni le za sektorje v težavah, kar mora DČ dokazati zlasti na podlagi ekonomskih izračunov. Nabor PVP podpor se bo dokončno izoblikoval na podlagi analize vpliva sprememb neposrednih plačil po letu 2023 na tipična KMG in sektorje kot tudi glede na ekonomske kazalnike, kateri sektor je v težavah in po zaključenih usklajevanjih z deležniki.

V nadaljevanju je predlog proizvodno vezanih podpor, ki mora biti še predvsem dokazan iz vidika sektorja v težavah. Torej se lahko spremeni ali iz vidika pogojev pri posameznem PVP podpori ali pa da se doda nov ukrep in kateri od predlaganih umakne. Pri predlogih PVP še tako ni podane obrazložitve sektorja v težavah (ekonomski izračuni in podatki).

Proizvodno vezana podpora se nameni le za prave kmete.

4.2.1. INTERVENCIJA PROIZVODNO VEZANO PLAČILO ZA REJO DROBNICE

Sklad	EKJS
Vrsta intervencije	Proizvodno vezano plačilo za rejo drobnice (29. člen)
Območje izvajanja intervencije	celotna Slovenija
Specifični cilj, na katerega se navezuje intervencija in kjer je to relevantno, navezava na sektorske cilje	SC2: Krepitev tržne usmerjenosti in povečanje konkurenčnosti, tudi z večjim poudarkom na raziskavah, tehnologiji in digitalizaciji
Kazalniki rezultata	R.8 Usmerjenost v kmetije v določenih sektorjih: delež kmetij, ki prejemajo vezano dohodkovno podporo za izboljšanje konkurenčnosti, trajnostnosti ali kakovosti
Upravičenci	Nosilec kmetijskega gospodarstva, ki ima v reji najmanj 14 živali drobnice, ki so na dan oddaje starejše od enega leta ali so do tega dne jarile/jagnjile.

4.2.1.1. Opis intervencije

Za rejo drobnice je oblika proizvodno vezane dohodkovne podpore v okviru neposrednih plačil (29. člen Uredbe o SN). Proizvodno vezana dohodkovna podpora ima obliko letnega plačila na žival in je namenjena nosilcem KMG, ki redijo vsaj 14 živali drobnice, torej ovce ali koze, starejše od enega leta oziroma ovce ali koze, ki so že jagnjile ali jarile, oziroma ovne ali kozle, starejše od enega leta.

Dohodkovna podpora je namenjena zlasti ohranjanju obsega drobnice. Težave, s katerimi se srečuje sektor reje drobnice v Sloveniji so upad števila živali, nizka obtežba kmetijskih gospodarstev z drobnico, majhne črede na kmetijskih gospodarstvih, večinoma gre za tradicionalne reje in tudi za avtohtone pasme s stopnjo ogroženosti kritična in ogrožena. Sektor drobnice ni dohodkovno donosen in kot tak ni zanimiv za mlade kmete, zato se starostna struktura slabša. Glede na povprečje EU je v Sloveniji tudi nizka poraba mesa drobnice. Koeficient ekonomičnosti za pitanje jagnjet, ki upošteva tudi neposredna plačila, je že od leta 2009 pod 1, kar kaže na negativen finančni izkaz dejavnosti in uvršča sektor drobnice med sektorje v težavah.

Reja drobnice je v Sloveniji tradicionalna kmetijska dejavnost, ki pomembno deluje proti zaraščanju kmetijskih površin. Zaradi načina prehranjevalnih vzorcev drobnica pomaga ohraniti biotsko raznovrstnost rastlinskih ekosistemov, vzreja avtohtonih in tradicionalnih pasem pa živalske ekosisteme, kar varuje okolje in ohranja kmetijsko kulturno krajino. Večina rej se nahaja v območjih z omejenimi možnostmi za kmetijsko dejavnost in so ekstenzivne.

Z uravnavanjem zlasti ekonomskega položaja kmetij dohodkovna podpora prispeva k ohranitvi kmetij, ki se ukvarjajo z rejo drobnice, kar se bo sledilo skozi kazalnik delež kmetij, ki prejemajo vezano dohodkovno podporo.

Podpora se dodeli na upravičeno žival.

4.2.1.2. Pogoji upravičenosti

Nosilec kmetijskega gospodarstva je upravičen do podpore za rejo drobnice, če so izpolnjeni naslednji pogoji:

- na dan oddaje vloge za podporo za rejo drobnice redi 14 ali več ovc, koz, ovnov ali kozlov, ki so na ta dan stari najmanj dvanajst mesecev;

- drobnica, ki je navedena na vlogi iz prejšnje alineje mora biti prisotna na kmetijskem gospodarstvu od dne oddaje zahtevka do 31. oktobra tekočega leta. Pri tem se premik drobnice na planino ali skupni pašnik šteje kot reja na kmetijskem gospodarstvu;
- drobnica mora biti označena v skladu z določili predpisov o označevanju in registraciji drobnice ter vpisana v register drobnice na kmetijskem gospodarstvu;
- drobnica je od vključno prvega dne obvezne reje označena, registrirana in vodena v skladu s predpisi, ki urejajo identifikacijo in registracijo drobnice.

Zaradi napada divjih zveri ali kužnih bolezni se šteje za višjo silo, če nosilec kmetijskega gospodarstva predloži ustrezno dokazilo na način, določen v predpisu, ki ureja izvedbo ukrepov kmetijske politike za tekoče leto.

Letni načrtovani učinek /output (število)	Ocena 66.000 živali	
Letni načrtovani znesek	Ocena * 0,8% ovojnice za NP	0,8mio€* 12,3€/žival

**Odstotek ovojnice za posamezno PVP še ni dokončno določen, gre za predlog, oceno. Določil se bo na podlagi ekonomskega kazalnika za sektorje v težavah in analize vpliva sprememb neposrednih plačil po letu 2023 na tipična KMG in na sektorje. Je pa pri tej oceni že upoštevan prenos sredstev iz neposrednih plačil na PRP.*

4.2.2. INTERVENCIJA PROIZVODNO VEZANO PLAČILO ZA REJO GOVEDI

Sklad	EKJS
Vrsta intervencije	Proizvodno vezano plačilo za rejo govedi (29. člen)
Območje izvajanja intervencije	celotna Slovenija
Specifični cilj, na katerega se navezuje intervencija in kjer je to relevantno, navezava na sektorske cilje	SC2: Krepitev tržne usmerjenosti in povečanje konkurenčnosti, tudi z večjim poudarkom na raziskavah, tehnologiji in digitalizaciji
Kazalniki rezultata	R.8 Usmerjenost v kmetije v določenih sektorjih: delež kmetij, ki prejemajo vezano dohodkovno podporo za izboljšanje konkurenčnosti, trajnostnosti ali kakovosti
Upravičenci	Nosilec kmetijskega gospodarstva

4.2.2.1. Opis intervencije

Proizvodno vezano plačilo za rejo govedi je oblika proizvodno vezane dohodkovne podpore v okviru neposrednih plačil (29. člen Uredbe o SN). Proizvodno vezana dohodkovna podpora ima obliko letnega plačila na žival in je namenjena nosilcem KMG, ki redijo bike ali vole.

Dohodkovna podpora je namenjena zlasti ohranjanju obsega pitanega goveda. Sektor reje bikov in volov v Sloveniji je sektor v težavah, ki ga bremeni neugodna agrarna struktura, slaba pridelava travniške krme in njivskih košenin ter precejšnja odvisnost od svetovnega trga žit in beljakovinskih rastlin, pomanjkanje kmetijskih površin, pomanjkanje telet za pitanje in odvisnost od nakupa telet v tujini, kar je tudi eden od razlogov za majhne črede, ter nestabilne ekonomske razmere. Nizka intenzivnost je tudi posledica slabe tehnološke razvitosti kmetijskih gospodarstev (npr. slabo urejeni hlevi, ki so brez možnosti uvajanja novih tehnologij).

Prereja govejega mesa je ena najpomembnejših proizvodnih usmeritev slovenskega kmetijstva in se v zadnjih letih sooča s poslabšanimi ekonomskimi razmerami. Sektor bikov in volov kmetijam omogoča, da lahko izkoristijo prednost travinja in območij OMD, ki v Sloveniji prevladujejo.

Z uravnavanjem zlasti ekonomskega položaja kmetij dohodkovna podpora prispeva k ohranitvi kmetij z rejo goveda na območju OMD, kar se bo sledilo skozi kazalnik delež kmetij, ki prejemajo vezano dohodkovno podporo.

Dohodkovna podpora je pomembna za izboljšanje konkurenčnosti, trajnostnosti in kakovosti v sektorju.

Podpora je letna in se izplača na upravičeno žival.

4.2.2.2. Pogoji upravičenosti

Nosilec kmetijskega gospodarstva, ki redi bike ali vole, je upravičen do vezane podpore za rejo govedi, če so izpolnjeni naslednji pogoji:

- ima oziroma je imel bika ali vola, starejšega od devet mesecev;
- je starostni pogoj izpolnil v času od 1. novembra predhodnega leta vložitve vloge do vključno 31. oktobra tekočega leta;
- bik ali vol je na zadevnem kmetijskem gospodarstvu neprekinjeno šest mesecev, kar se šteje za obdobje obvezne reje. Kadar v obdobju obvezne reje poteka paša na KMG – planina oziroma KMG – skupni pašnik ali pa gre bik ali vol na sejem, razstavo in se premik bika ali vola sporoči

v skladu s predpisi, ki urejajo identifikacijo in registracijo govedi, se ta premik šteje kot izpolnjevanje obdobja obvezne reje;

- obdobje obvezne reje mora biti izpolnjeno najpozneje do vključno 31. oktobra tekočega leta;
- bik ali vol je od vključno prvega dne obvezne reje označen, registriran in voden v skladu s predpisi, ki urejajo identifikacijo in registracijo govedi;

Če govedo izpolnjuje pogoje na dveh kmetijskih gospodarstvih, ki sta oddali vlogo za podporo za rejo govedi, je do podpore upravičeno kmetijsko gospodarstvo, ki ga je redilo, ko je bilo mlajše.

Obdobje obvezne reje se prične šest mesecev pred dnev odhoda živali z zadevnega kmetijskega gospodarstva in zaključi z dnev odhoda živali iz zadevnega kmetijskega gospodarstva oziroma, če žival do 31. oktobra ne zapusti zadevnega kmetijskega gospodarstva, se obdobje obvezne reje prične 30. aprila tekočega leta in zaključi 31. oktobra tekočega leta.

Letni načrtovani učinek /output (število)	Ocena 75.000 živali	
Letni načrtovani znesek	Ocena * 4,2% ovojnice za NP	4,2mio€* 56€/žival

**Odstotek ovojnice za posamezno PVP še ni dokončno določen, gre za predlog, oceno. Določil se bo na podlagi ekonomskega kazalnika za sektorje v težavah kot tudi analize vpliva sprememb neposrednih plačil po letu 2023 na tipična KMG in na sektorje. Je pa pri tej oceni že upoštevan prenos sredstev iz neposrednih plačil na PRP.*

4.2.3. INTERVENCIJA PROIZVODNO VEZANO PLAČILO ZA KRAVE DOJILJE V GORSKIH OBMOČJIH

Sklad	EKJS
Vrsta intervencije	Proizvodno vezano plačilo za krave dojilje (29. člen)
Območje izvajanja intervencije	Slovenija - gorsko območje
Specifični cilj, na katerega se navezuje intervencija in kjer je to relevantno, navezava na sektorske cilje	SC2: Krepitev tržne usmerjenosti in povečanje konkurenčnosti, tudi z večjim poudarkom na raziskavah, tehnologiji in digitalizaciji
Kazalniki rezultata	R.8 Usmerjenost v kmetije v določenih sektorjih: delež kmetij, ki prejemajo vezano dohodkovno podporo za izboljšanje konkurenčnosti, trajnostnosti ali kakovosti
Upravičenci	Nosilec kmetijskega gospodarstva

4.2.3.1. Opis intervencije

Proizvodno vezano plačilo za rejo krav dojilj v gorskih območjih je oblika proizvodno vezane dohodkovne podpore v okviru neposrednih plačil (29. člen Uredbe o SN). Proizvodno vezana dohodkovna podpora ima obliko letnega plačila na žival in je namenjena nosilcem KMG, ki redijo krave dojilje v gorskih območjih in se dodeli letno kot plačilo na kravo dojiljo z dvema različnima višinama plačila glede na število točk, ki jih dosegajo v GO (do in nad 300 točk).

Dohodkovna podpora je predvsem namenjena za ohranjanje obsega krav dojilj in izboljšanje konkurenčnosti, trajnostnosti ter kakovosti v sektorju v težavah.

Reja krav dojilj sodi med ekonomsko manj učinkovite kmetijske panoge. Krave dojilje pomembno omogočajo izrabo travinja, ki v Sloveniji predstavlja več kot polovico vseh kmetijskih zemljišč v uporabi in ki je še zlasti značilno za OMD-območja. Prav tako s pašo preprečujejo zaraščanje. Velik delež kmetij redi malo število krav dojilj, tako se s tem plačilom podpira zlasti ekstenzivno reja ženskih govedi. Vežanost plačil je zato pomembna, tako z okoljskega vidika kot z ekonomskega vidika ohranjanja tovrstne proizvodnje na teh območjih. Reja krav dojilj je pomembna tudi z vidika vzreje telet, saj Slovenija za namen nadaljnje reje vsako leto uvozi precejšnje število telet mesne pasme. V letu 2019 je bilo uvoženih okoli 21.000 telet. V Slovenijirojena teleta so pomembna tudi z vidika nacionalne sheme kakovosti "Izbrana kakovost", kjer je pogoj, da je tele rojeno v Sloveniji.

Z uravnavanjem zlasti ekonomskega položaja kmetij dohodkovna podpora prispeva k ohranitvi kmetij z rejo krav dojilj, kar se bo sledilo skozi kazalnik delež kmetij, ki prejemajo vezano dohodkovno podporo.

4.2.3.2. Pogoji upravičenosti

Nosilec kmetijskega gospodarstva je upravičen do podpore za krave dojilje, če je njegovo kmetijsko gospodarstvo razvrščeno v gorsko območje v skladu s predpisom, ki ureja razvrstitev kmetijskih gospodarstev v območja z omejenimi možnostmi za kmetijsko dejavnost. Upravičene živali, za katere se lahko dodeli podpora za krave dojilje morajo:

- biti iz črede, namenjene reji telet za prirejo mesa;
- biti mesne pasme ali rojene s križanjem z mesno pasmo, vendar morajo biti križanci najmanj 50 odstotkov mesne pasme. K mesnim pasmam spadajo vse pasme, razen:

- Angler Rotvieh (Angeln) — Rød dansk mælkerace (RMD) — German Red — Lithuanian Red— Ayrshire— Armoricaïne— Bretonne pie noire— Fries-Hollands (FH), Française frisonne pie noire (FFPN), Friesian-Holstein, Holstein, Black and White Friesian, Red and White Friesian, Frisona española, Frisona Italiana, Zwartbonten van België/pie noire de Belgique, Sortbroget dansk mælkerace (SDM), Deutsche Schwarzbunte, Schwarzbunte Milchrasse (SMR), Czarno-biała, Czerwono-biała, Magyar Holstein-Friz, Dutch Black and White, Estonian Holstein, Estonian Native, Estonian Red, British Friesian, črno-bela, German Red and White, Holstein Black and White, Red Holstein— Groninger Blaarkop— Guernsey— Jersey— Malkeborhorn— Reggiana— Valdostana Nera— Itäsuomenkarja— Länsisuomenkarja— Pohjoissuomenkarja.
- teliti od 2. septembra leta n-1 do 1. septembra leta n;
 - po telitvi s teletom ostati na kmetijskem gospodarstvu še najmanj dva meseca. Kadar poteka paša na KMG planini oziroma KMG skupnem pašniku, je treba premik živali (ženske govedi in teleta) sporočiti v skladu s predpisi, ki urejajo identifikacijo in registracijo govedi;
 - biti označene, registrirane ter vodene v registru govedi na kmetijskem gospodarstvu v skladu s predpisi, ki urejajo identifikacijo in registracijo govedi.

Podpora je letna in se dodeli na upravičeno žival. Do višje vrednosti plačila na posamezno upravičeno žival je upravičeno kmetijsko gospodarstvo, ki je razvrščeno v gorsko območje v skladu s predpisom, ki ureja razvrstitev kmetijskih gospodarstev v območja z omejenimi možnostmi za kmetijsko dejavnost in ima nad 300 točk.

Obremenitev kmetijskih zemljišč v uporabi na kmetijskem gospodarstvu je lahko največ 1,8 GVŽ na hektar kmetijskih zemljišč v uporabi na kmetijskem gospodarstvu. V obremenitvi se upošteva vse govedo, staro šest ali več mesecev, ki je na kmetijskem gospodarstvu v zadevnem koledarskem letu.

Nosilec kmetijskega gospodarstva mora imeti od ugotovljenih kmetijskih zemljišč v uporabi, ki se uporabijo za izračun obremenitve iz četrtega odstavka tega člena, skupaj najmanj 30 odstotkov površin GERK-ov z rabo 1300 – trajni travnik, 1222 – ekstenzivni sadovnjak ali 1320. Kot kmetijska zemljišča v uporabi pa se za ta ukrep upoštevajo tudi površine v skupni rabi (planina, skupni pašnik).

Letni načrtovani učinek /output (število)	Ocena 50.000 živali	
Letni načrtovani znesek	Ocena * 2,8% ovojnice za NP	2,8mio€* 42€/žival do 300 točk 70€/žival nad 300 točk

**Odstotek ovojnice za posamezno PVP še ni dokončno določen, gre za predlog, oceno. Določil se bo na podlagi ekonomskega kazalnika za sektorje v težavah in analize vpliva sprememb neposrednih plačil po letu 2023 na tipična KMG in na sektorje. Je pa pri tej oceni že upoštevan prenos sredstev iz neposrednih plačil na PRP.*

4.2.4. INTERVENCIJA PROIZVODNO VEZANO PLAČILO ZA MLEKO V GORSKIH OBMOČJIH

Sklad	EKJS
Vrsta intervencije	Proizvodno vezano plačilo za mleko v gorskih območjih (29. člen)
Območje izvajanja intervencije	Slovenija - gorsko območje
Specifični cilj, na katerega se navezuje intervencija in kjer je to relevantno, navezava na sektorske cilje	SC2: Krepitev tržne usmerjenosti in povečanje konkurenčnosti, tudi z večjim poudarkom na raziskavah, tehnologiji in digitalizaciji
Kazalniki rezultata	R.8 Usmerjenost v kmetije v določenih sektorjih: delež kmetij, ki prejemajo vezano dohodkovno podporo za izboljšanje konkurenčnosti, trajnostnosti ali kakovosti
Upravičenci	Nosilec kmetijskega gospodarstva

4.2.4.1. Opis intervencije

Proizvodno vezano plačilo za mleko v gorskih območjih je oblika proizvodno vezane dohodkovne podpore v okviru neposrednih plačil (29. člen Uredbe o SN). Proizvodno vezana dohodkovna podpora ima obliko letnega plačila na žival in je namenjena nosilcem KMG, ki se ukvarjajo s prirajo mleka v gorskih območjih in se dodeli letno kot plačilo na kravo molznico.

Dohodkovna podpora je namenjena zlasti ohranjanju obsega krav molznic v gorskih območjih, saj se sektor spopada z neugodno agrarno strukturo, slabo pridelavo travniške krme in njivskih košenin ter precejšnjo odvisnostjo od svetovnega trga žit in beljakovinskih rastlin, pomanjkanja kmetijskih površin in slabo tehnološko razvitostjo kmetijskih gospodarstev.

Plačilo je potrebno za dvig konkurenčnosti kmetijskih gospodarstev, ki se ukvarjajo s prirajo mleka v gorskih območjih, saj je njihova neto dodana vrednost v primerjavi s kmetijskimi gospodarstvi izven teh območij bistveno nižja. Mlečne kmetije v gorskih območjih so zaradi naravnih razmer in majhnosti težko konkurenčne veliko večjim kmetijam, ki imajo boljše naravne pogoje. Za prirajo mleka v gorskih območjih je nevarnost opuščanja in upada števila krav molznic. Z namenom nadomestitve dela dodatnih stroškov in izpada dohodka, ki so na zadevnem območju vezani na naravne ali druge omejitve, značilne za posamezno območje, bodo kmetijska gospodarstva prejela dve različni vrednosti plačil, ki zavisita od tega ali je kmetija v GO do 300 točk ali nad 300 točk.

Več kot polovica vseh kmetijskih zemljišč v Sloveniji spada v gorsko območje, kjer v strukturi rabe kmetijskih zemljišč večinski delež zaseda trajno travinje in pašniki ter zaradi visoke nadmorske višine in strmega naklona kmetijskih zemljišč prevladujejo težji pridelovalni pogoji. Prevladujoč travniški svet lahko edino izkoristijo travojede živali.

Sektor mleka je zelo pomembna proizvodna usmeritev slovenskega kmetijstva. Z dohodkovno podporo se krepi tržna usmerjenost kmetij, izboljšuje konkurenčnost in kakovost v sektorju. Z uravnavanjem zlasti ekonomskega položaja kmetij dohodkovna podpora prispeva k ohranitvi obsega krav molznic, kar se bo sledilo skozi kazalnik delež kmetij, ki prejemajo vezano dohodkovno podporo.

Okoli polovica vseh kmetijskih gospodarstev, ki se ukvarjajo s prirajo mleka, se nahaja v gorskih območjih in skupno proizvedejo okoli 45% vsega proizvedenega mleka.

4.2.4.2. Pogoji upravičenosti

Nosilec kmetijskega gospodarstva je upravičen do podpore za mleko v gorskih območjih, če je njegovo kmetijsko gospodarstvo razvrščeno v gorsko območje v skladu s predpisom, ki ureja razvrstitev kmetijskih gospodarstev v območja z omejenimi možnostmi za kmetijsko dejavnost, če je v letu pred letom oddaje vloge za izplačilo podpore za mleko v gorskih območjih njegova oddaja in neposredna prodaja mleka znašala več kot $[5.167 \text{ kg}] \cdot \text{kg}$ oziroma 4.359 kg za nosilce kmetijskih gospodarstev, ki so vključeni v ekološko rejo mleka, in če v tekočem letu redi eno žensko goved ali več ženskih govedi, ki izpolnjujejo naslednje pogoje:

- je od vključno prvega dne obvezne reje označeno, registrirano ter vodeno v skladu s predpisi, ki urejajo identifikacijo in registracijo govedi;
- so prisotne na zadevnem kmetijskem gospodarstvu v obdobju obvezne reje, ki traja od začetnega datuma za oddajo zbirne vloge v tekočem letu iz predpisa, ki ureja izvedbo ukrepov kmetijske politike, do vključno 30. septembra tekočega leta;
- so v skladu s predpisi, ki urejajo identifikacijo in registracijo živali, vpisane v CRG kot rjava, lisasta, črno-bela, red holstein, montbeliard, džersi, ayrshire, blaarkop rood, cika, kraška siva, pincgau ali siva tirolska pasma oziroma kot križanka izključno med temi pasmami;
- so na dan 1. januarja v letu oddaje vloge mlajše kot 15 let.

Premik ženskih goved se šteje kot del obdobja obvezne reje, če se premike na KMG-planina, na KMG-skupni pašnik, na sejem ali razstavo v obdobju obvezne reje sporoči v skladu s predpisi, ki urejajo identifikacijo in registracijo goved.

**je potrebno na novo določiti oziroma preko povezljivosti baz določiti katera krava je krava molznica.*

Letni načrtovani učinek /output (število)	Ocena 36.000 živali	
Letni načrtovani znesek	Ocena * 2,2% ovojnice za NP	2,2mio€* 55€/žival do 300 točk in 80€/žival nad 300 točk

**Odstotek ovojnice za posamezno PVP še ni dokončno določen, gre za predlog, oceno. Določil se bo na podlagi ekonomskega kazalnika za sektorje v težavah in analize vpliva sprememb neposrednih plačil po letu 2023 na tipična KMG in na sektorje. Je pa pri tej oceni že upoštevan prenos sredstev iz neposrednih plačil na PRP.*

4.2.5. INTERVENCIJA PROIZVODNO VEZANO PLAČILO ZA STRNA ŽITA

Sklad	EKJS
Vrsta intervencije	Proizvodno vezano plačilo za strna žita (29. člen)
Območje izvajanja intervencije	celotna Slovenija
Specifični cilj, na katerega se navezuje intervencija in kjer je to relevantno, navezava na sektorske cilje	SC2: Krepitev tržne usmerjenosti in povečanje konkurenčnosti, tudi z večjim poudarkom na raziskavah, tehnologiji in digitalizaciji
Kazalniki rezultata	R.8 Usmerjenost v kmetije v določenih sektorjih: delež kmetij, ki prejemajo vezano dohodkovno podporo za izboljšanje konkurenčnosti, trajnostnosti ali kakovosti
Upravičenci	Nosilec kmetijskega gospodarstva

4.2.5.1. Opis intervencije

Proizvodno vezano plačilo za strna žita je oblika proizvodno vezane dohodkovne podpore v okviru neposrednih plačil (29. člen Uredbe o SN). Proizvodno vezana dohodkovna podpora ima obliko letnega plačila na upravičen hektar in je namenjena nosilcem kmetijskih gospodarstev, ki pridelujejo vsaj eno strno žito (pšenico, trdo pšenico, rž, piro, tritikalo, oves, ječmen, soržico ali mešanico strnih žit).

Dohodkovna podpora je namenjena zlasti ohranjanju obsega pridelave strnih žit in posredno ohranjanje njivskih površin, ki so v Sloveniji v majhnem obsegu.

Majhna posestna struktura, razdrobljenost njivskih površin, ki se v večini primerov nahajajo na območjih z omejenimi dejavniki ter slabša tehnološka raven pridelave žit zmanjšuje konkurenčnost pridelave strnih žit. Prav tako ima Slovenija na voljo malo pomembnih območij, primernih za intenzivno poljedelsko pridelavo. V območju z neugodnimi razmerami za kmetovanje se nahaja skoraj polovica vseh njivskih površin. Slabše pridelovalne razmere sicer ne onemogočajo kmetijske pridelave, pač pa vplivajo na manjšo proizvodno sposobnost kmetij, ožji izbor kultur in proizvodnih usmeritev ter dražijo pridelavo.

Z uravnavanjem zlasti ekonomskega položaja kmetij dohodkovna podpora prispeva k ohranitvi kmetij, ki se ukvarjajo s pridelavo strnih žit, kar se bo sledilo skozi kazalnik delež kmetij, ki prejemajo vezano dohodkovno podporo.

Dohodkovna podpora je pomembna za izboljšanje konkurenčnosti, trajnostnosti in kakovosti v sektorju, ki je pomemben iz socialnih, ekonomskih in okoljskih razlogov.

4.2.5.2. Pogoji upravičenosti

Nosilec kmetijskega gospodarstva je upravičen do podpore za strna žita, če:

- prideluje vsaj eno strno žito: pšenico, trdo pšenico, rž, piro, tritikalo, oves, ječmen, soržico ali mešanico strnih žit;
- skupna ugotovljena površina, za katero uveljavlja podporo za strna žita, znaša vsaj 0,3 ha;
- najmanjša ugotovljena upravičena površina kmetijske parcele, za katero uveljavlja podporo za strna žita, znaša vsaj 0,1 ha in
- ima strna žita na površini, za katero uveljavlja podporo za strna žita, do dopolnjene tehnološke zrelosti.

Letni načrtovani učinek /output (število)	Ocena 55.000 hektarjev	
Letni načrtovani znesek	Ocena * 3% ovojnice za NP	3mio€* 55,4€/hektar

**Odstotek ovojnice za posamezno PVP še ni dokončno določen, gre za predlog, oceno. Določil se bo na podlagi ekonomskega kazalnika za sektorje v težavah in analize vpliva sprememb neposrednih plačil po letu 2023 na tipična KMG in na sektorje. Je pa pri tej oceni že upoštevan prenos sredstev iz neposrednih plačil na PRP.*

4.2.6. INTERVENCIJA PROIZVODNO VEZANO PLAČILO ZA BELJAKOVINSKE RASTLINE

Sklad	EKJS
Vrsta intervencije	Proizvodno vezano plačilo za beljakovinske rastline (29. člen)
Območje izvajanja intervencije	celotna Slovenija
Specifični cilj, na katerega se navezuje intervencija in kjer je to relevantno, navezava na sektorske cilje	SC2: Krepitev tržne usmerjenosti in povečanje konkurenčnosti, tudi z večjim poudarkom na raziskavah, tehnologiji in digitalizaciji
Kazalniki rezultata	R.8 Usmerjenost v kmetije v določenih sektorjih: delež kmetij, ki prejemajo vezano dohodkovno podporo za izboljšanje konkurenčnosti, trajnostnosti ali kakovosti
Upravičenci	Nosilec kmetijskega gospodarstva

4.2.6.1. Opis intervencije

Proizvodno vezano plačilo za beljakovinske rastline je oblika proizvodno vezane dohodkovne podpore v okviru neposrednih plačil (29. člen Uredbe o SN). Proizvodno vezana dohodkovna podpora ima obliko letnega plačila na upravičen hektar in je namenjena nosilcem kmetijskih gospodarstev, ki pridelujejo vsaj eno izmed naštetih beljakovinskih rastlin: soja, krmni bob, grašica, medtem, ko so ostale beljakovinske rastline kot rastline, ki vežejo dušik, vključene v podintervencijo SOPO.

Dohodkovna podpora je namenjena povečanju obsega pridelave beljakovinskih rastlin in izboljšanju konkurenčnosti pridelave.

Težave, s katerimi se pridelava beljakovinskih rastlin sooča, so majhna posestna struktura, razdrobljenost njivskih površin, ki se v večini primerov nahajajo na območjih z omejenimi dejavniki, ter slabša tehnološka raven pridelave beljakovinskih rastlin zmanjšuje konkurenčnost njihove pridelave.

Predvsem pa je obseg pridelave beljakovinskih rastlin problematičen z vidika potreb prireje govejega mesa in kravjega mleka, ki sta najpomembnejši proizvodni usmeritvi slovenskega kmetijstva. Reja govedi in druge senojede živine v Sloveniji temelji na trajnem travinju, ki je, glede na obseg, glavna kmetijska kultura, vendar je pridelovalni potencial travinja razmeroma slabo izkoriščen, kar ne prispeva k zadostitvi potreb po voluminozni krmni. Beljakovinske rastline pa imajo pomembno vlogo v izboljšanju prireje.

Za metuljnice je značilno, da so sposobne vezati dušik iz zraka in med drugim tudi ugodno delujejo na tla, imajo močan koreninski sistem, ki zmanjšuje zbitost tal, in so ugodilke v kolobarju. Prav tako ima njihova pridelava pozitiven okoljski vidik, saj, poleg lastne oskrbe z dušikom, tudi za seboj pustijo kar nekaj dušika za naslednje kulture, ki sledijo v kolobarju.

Z uravnavanjem zlasti ekonomskega položaja kmetij dohodkovna podpora prispeva k povečanju obsega pridelave kmetij, kar se bo sledilo skozi kazalnik delež kmetij, ki prejemajo vezano dohodkovno podporo.

Dohodkovna podpora je pomembna za izboljšanje konkurenčnosti, trajnostnosti in kakovosti v sektorju, ki je pomemben iz socialnih, ekonomskih in navedenih okoljskih razlogov.

4.2.6.2. Pogoji upravičenosti

Nosilec kmetijskega gospodarstva je upravičen do podpore za beljakovinske rastline, če:

- prideluje vsaj eno izmed naštetih beljakovinskih rastlin (soja, krmni bob, grašica)*;
- skupna ugotovljena površina, za katero uveljavlja podporo za beljakovinske rastline, znaša vsaj 0,3 ha;
- najmanjša ugotovljena upravičena površina kmetijske parcele, za katero uveljavlja podporo za strna žita, znaša vsaj 0,1 ha in
- ima beljakovinske rastline na površini, za katero uveljavlja podporo, do dopolnjene tehnološke zrelosti.

* Ostale beljakovinske rastline so kot rastline, ki vežejo dušik, vključene v podintervencijo SOPO.

Letni načrtovani učinek /output (število)	Ocena 3.500 ha	
Letni načrtovani znesek	Ocena * 0,5% ovojnice za NP	0,5mio€* 143€/hektar

*Odstotek ovojnice za posamezno PVP še ni dokončno določen, gre za predlog, oceno. Določil se bo na podlagi ekonomskega kazalnika za sektorje v težavah in analize vpliva sprememb neposrednih plačil po letu 2023 na tipična KMG in na sektorje. Je pa pri tej oceni že upoštevan prenos sredstev iz neposrednih plačil na PRP.

4.2.7. SEKTORSKA INTERVENCIJA – ČEBELARSKI SEKTOR: D) UKREPI ZA PODPORO LABORATORIJEM ZA ANALIZO ČEBELARSKIH PROIZVODOV

Sklad	EKJS
Vrsta intervencije	Intervencije v čebelarstvu (49. člen) d) Ukrepi za podporo laboratorijem za analizo čebelarskih proizvodov
Območje izvajanja intervencije	celotna Slovenija
Specifični cilj, na katerega se navezuje intervencija in kjer je to relevantno, povezava na sektorske cilje	SC2: Krepitev tržne usmerjenosti in povečanje konkurenčnosti, tudi z večjim poudarkom na raziskavah, tehnologiji in digitalizaciji
Kazalniki rezultata	R.1 Izboljšanje smotrnosti s pomočjo znanja in inovacij: število oseb, ki prejemajo podporo za svetovanje, usposabljanje, izmenjavo znanja ali sodelovanje v operativnih skupinah EIP ali drugih skupinah za sodelovanje/ukrepih
Upravičenci	Upravičenci do podpore so laboratoriji, ki opravljajo senzorične, fizikalno-kemijske in mikrobiološke analize medu in čebeljih pridelkov

4.2.7.1. Opis intervencije

Med in ostali čebelji pridelki, ki se dajejo v promet, morajo biti varna in kakovostna živila. Napake, ki jih naredijo čebelarji v primarni proizvodnji, je v nadaljevanju težko popraviti, zato je zelo pomembna dobra čebelarska praksa.

Čebelarjem se na podlagi intervencije ponuja ustrezna podpora prek laboratorijskih analiz medu, z namenom izvajanja kontrole kakovosti lastnih čebeljih pridelkov. Analiza v sistemu kontrole čebeljih pridelkov služi kot orientacija in pomoč čebelarju, ki lahko na podlagi informacije o rezultatu preiskave čebeljih pridelkov iz lastnega čebelarstva poišče strokovno pomoč v zvezi z zdravstveno ustreznostjo, ugotovljenimi ostanki zdravil in drugih škodljivih snovi v čebeljih pridelkih ter drugimi odstopanji v kakovosti čebeljih pridelkov.

V okviru intervencije se bo spremljalo kakovost in varnost čebeljih pridelkov ter svetovalo čebelarjem, kako izboljšati kakovost in varnost čebeljih pridelkov.

Izvajalec analiz bo čebelarjem po opravljeni analizi posredoval poročilo o rezultatih analize za posamezen vzorec in poročilo o senzorični (ne)ustreznosti medu ter označevanju medu. V poročilu o analizi bo izvajalec analiz čebelarjem zagotovil ustrezno razlago in navodila pri odstopanjih od zakonodaje, ter pojasnilo kako se v bodoče izogniti omenjenim odstopanjem.

4.2.7.2. Pogoji upravičenosti

Izbor izvajalca intervencije bo potekal na podlagi predpisov, ki urejajo javno naročanje. Merila za izbor in pogoji za ugotavljanje sposobnosti ponudnika se opredelijo v javnem naročilu.

Pogoji, ki jih morajo izpolnjevati izvajalci, so:

- laboratoriji, ki opravljajo senzorične, fizikalno-kemijske in mikrobiološke analize medu in čebeljih pridelkov,

- analize medu in čebeljih pridelkov se morajo izvajati po metodi, ki je uveljavljena za med oziroma, da je meja kvantifikacije nižja od 10 odstotkov meje MRL.

Upravičeni stroški so stroški izvedbe analiz čebeljih pridelkov.

Upravičenci do podpore so laboratoriji, ki opravljajo senzorične, fizikalno-kemijske in mikrobiološke analize medu in čebeljih pridelkov.

4.2.7.3. Oblika in stopnja podpore

Podpora je namenjena izvedbi javnega naročila za plačilo dejansko nastalih stroškov dela in materialnih stroškov.

Upravičeni so le stroški, ki so dejansko nastali v obdobju izvajanja odobrenega projekta, za katere upravičenec priloži račun in dokazilo o plačilo stroškov ter ustrezna dokazila o dejansko izvedenih dejavnostih.

4.2.7.4. Kazalniki učinka

Letni načrtovani učinek /output (število)	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
0.35 Število ukrepov ali enot za ohranitev/izboljšanje čebelarstva (število projektov)							

4.2.7.5. Znesek na enoto

Načrtovani letni znesek na enoto v €	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Znesek v € na izplačani projekt							

Utemeljitev zneska na enoto

4.2.7.6. Letna finančna alokacija sredstev

Letna indikativna finančna alokacija	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029

4.2.8. SEKTORSKA INTERVENCIJA - ČEBELARSKI SEKTOR B)III OBNOVITEV ČEBELJIH PANJEV V UNIJI, VKLJUČNO Z VZGOJO ČEBEL

Sklad	EKJS
Vrsta intervencije	Intervencije v čebelarstvu (49. člen) b)iii Obnova čebeljih panjev v Uniji, vključno z vzgojo čebel
Območje izvajanja intervencije	celotna Slovenija
Specifični cilj, na katerega se navezuje intervencija in kjer je to relevantno, navezava na sektorske cilje	SC2: Krepitev tržne usmerjenosti in povečanje konkurenčnosti, tudi z večjim poudarkom na raziskavah, tehnologiji in digitalizaciji
Kazalniki rezultata	R.9 Modernizacija kmetij: delež kmetij, ki prejema podpora za naložbe v prestrukturiranje in modernizacijo, vključno za učinkovitejšo rabo virov R.1 Izboljšanje smotrnosti s pomočjo znanja in inovacij: število oseb, ki prejema podpora za svetovanje, usposabljanje, izmenjavo znanja ali sodelovanje v operativnih skupinah EIP ali drugih skupinah za sodelovanje/ukrepe
Upravičenci	Upravičenci do podpore so: – pravne ali fizične osebe, ki so vpisane v evidenco raziskovalnih organizacij Javne agencije za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije ali društvo, ki pridobi status društva, ki deluje v javnem interesu na področju raziskovalne in razvojne dejavnosti in – vzrejevalci čebeljih matic. Ciljna skupina so čebelarji, ki se ukvarjajo z vzrejo čebeljih matic.

4.2.8.1. Opis intervencije

Glede na to, da je v Sloveniji kranjska čebela opredeljena kot avtohtona pasma, je potrebno tudi v prihodnjem programskem obdobju skrbeti, da bo delež čebel, ki se po svoji morfologiji razlikujejo od določenih standardov kranjske čebele, čim nižji. V Sloveniji se v določenem odstotku v populaciji pojavljajo čebele, ki po morfoloških karakteristikah ne ustrezajo okvirjem rase kranjske čebele.

Z namenom ohranjanja pasemske čistosti kranjske čebele in ohranitve zadostne poseljenosti čebeljih družin po Sloveniji se iz preteklih programskih obdobj nadaljujejo intervencije, ki:

- podpirajo ozaveščanje čebelarjev o nujnosti ohranjanja kranjske sivke v Sloveniji in spodbujajo zamenjavo čebeljih matic v družinah, ki izkazujejo neustrezne morfološke lastnosti,
- s subvencijo vzrejevalce spodbujajo k vzreji bolj kakovostnih čebeljih matic.

Namen intervencije je, da se na območjih, kjer je kranjska čebela najbolj ogrožena, z zamenjavo in informiranjem čebelarjev omeji širjenje križanih čebel, vzrejevalce pa spodbudi k vzreji kakovostnih matic. Na osnovi večletnega spremljanja lastnosti matic se bo v okviru intervencije nadaljevala osnovna odbira čebeljih matic, spremljanje trendov na področju kakovosti vzrejenega plemenskega materiala ter ugotavljanje tehnološke rešitve za izboljšanje kakovosti vzrejenih matic.

4.2.8.2. Pogoji upravičenosti

Izbor izvajalca intervencije bo potekal na podlagi predpisov, ki urejajo javno naročanje. Merila za izbor in pogoji za ugotavljanje sposobnosti ponudnika se opredelijo v javnem naročilu.

Pogoji, ki jih morajo izpolnjevati izvajalci raziskave so:

- na javno naročilo se lahko prijavi pravna ali fizična oseba, ki je vpisana v evidenco raziskovalnih organizacij Javne agencije za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije ter izpolnjuje pogoje, predpisane z Zakonom o raziskovalni in razvojni dejavnosti ali društvo, ki pridobi status društva, ki deluje v javnem interesu na področju raziskovalne in razvojne dejavnosti,
- raziskavo izvaja projektna skupina, ki jo sestavljajo vodja projekta, raziskovalci ter strokovni in tehnični sodelavci,
- vodja projekta mora imeti doktorat znanosti s področja naravoslovja in v zadnjih petih letih objavljen vsaj en znanstveni prispevek s področja čebelarstva v znanstveni literaturi, kar je razvidno iz baze SICRIS in imeti najmanj tri leta izkušenj na področju čebelarjenja, kar je razvidno iz Centralnega registra čebelnjakov ali mora biti zaposlen pri pravni osebi, ki ima že najmanj tri leta registriran čebeljak v Centralnem registru čebelnjakov.

Upravičeni stroški so:

- Upravičeni stroški osnovne odbire, spremljanja lastnosti in čistosti čebeljih matic so stroški dela in materialni stroški.

Upravičenci do podpore so pravne ali fizične osebe, ki so vpisane v evidenco raziskovalnih organizacij Javne agencije za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije ali društvo, ki pridobi status društva, ki deluje v javnem interesu na področju raziskovalne in razvojne dejavnosti.

V okviru intervencije se bo vzrejevalcem čebeljih matic preko javnega razpisa dodelilo nepovratna sredstva z namenom spodbujanja k obsežnejši vzreji bolj kakovostnih čebeljih matic in vzdrževanju trotovske linije na plemenilni postaji.

Pogoji za subvencioniranje vzreje čebeljih matic so:

- vzrejevalec čebeljih matic je vpisan v Register čebelnjakov;
- vzrejevalcu sta izdana odločba ministrstva o odobritvi vzrejališča čebeljih matic in potrdilo o vzreji za posamezno vzrejno sezono, za katero vlaga vlogo;
- vzrejevalec ima čebelje matice vpisane v izvorno rodovniško knjigo.

Predmet podpore je dodelitev nepovratnih sredstev vzrejevalcem čebeljih matic za:

- vzdrževanje trotovske linije na plemenilni postaji,
- povečanje vzreje kakovostnih plemenskih (rodovniških in gospodarskih) čebeljih matic.

Upravičenci do podpore so vzrejevalci čebeljih matic, ki vzdržujejo trotovske linije na plemenilni postaji in vzrejevalci čebeljih matic, ki so povečali vzrejo čebeljih matic.

4.2.8.3. Oblika in stopnja podpore

Podpora je namenjena izvedbi:

- javnega naročila za plačilo dejansko nastalih stroškov dela in materialnih stroškov spodbujanja osnovne odbire in spremljanja kakovosti čebeljih matic in
- javnega razpisa za spodbujanje vzreje bolj kakovostnih čebeljih matic.

Upravičeni v okviru javnega naročila so le stroški, ki so dejansko nastali v obdobju izvajanja odobrenega projekta, za katere upravičenec priloži račun in dokazilo o plačilo stroškov ter ustrezna dokazila o dejansko izvedenih dejavnostih.

Podpora za spodbujanje vzreje bolj kakovostnih čebeljih matic se v obliki nepovratnih sredstev dodeli na podlagi javnega razpisa.

4.2.8.4. Kazalniki učinka

Letni načrtovani učinek /output (število)	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
0.35 Število ukrepov ali enot za ohranitev/izboljšanje čebelarstva (število projektov za prenos znanja)							
0.35 Število ukrepov ali enot za ohranitev/izboljšanje čebelarstva (število podprtih vzrejevalcev čebeljih matic)							

4.2.8.5. Znesek na enoto

Načrtovani letni znesek na enoto v €	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Spodbujanje osnovne odbire in spremljanja kakovosti čebeljih matic							
Spodbujanje vzreje bolj kakovostnih čebeljih matic							

Utemeljitev zneska na enoto

4.2.8.6. Letna finančna alokacija sredstev

Letna indikativna finančna alokacija	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Spodbujanje osnovne odbire in spremljanja kakovosti čebeljih matic							
Spodbujanje vzreje bolj kakovostnih čebeljih matic							

4.2.9. SEKTORSKA INTERVENCIJA - ČEBELARSKI SEKTOR B)IV RACIONALIZACIJA SEZONSKE PAŠE

Sklad	EKJS
Vrsta intervencije	Intervencije v čebelarstvu (49. člen) b)iv Racionalizacija sezonske paše
Območje izvajanja intervencije	celotna Slovenija
Specifični cilj, na katerega se navezuje intervencija in kjer je to relevantno, navezava na sektorske cilje	SC2: Krepitev tržne usmerjenosti in povečanje konkurenčnosti, tudi z večjim poudarkom na raziskavah, tehnologiji in digitalizaciji
Kazalniki rezultata	R.9 Modernizacija kmetij: delež kmetij, ki prejemajo podporo za naložbe v prestrukturiranje in modernizacijo, vključno za učinkovitejšo rabo virov
Upravičenci	Upravičenci do podpore so čebelarji, ki čebelarijo z več kot 41 čebeljimi družinami

4.2.9.1. Opis intervencije

V zadnjih desetih letih v Sloveniji narašča število čebelarjev in število čebeljih družin. Zaradi prevelike gostote čebeljih družin na določenih območjih je potrebno omogočiti kar največje izkoriščanje čebeljih paš in zmanjšati izgube čebeljih družin zaradi bolezni.

V Sloveniji je veliko stojišč z majhnim številom čebeljih družin, kar je s stališča oprave sadnega drevja in ostalih rastlin pozitivno in koristno, po drugi strani pa predstavlja nevarnost zaradi prenosa čebeljih bolezni, nevarnosti zastrupitve in optimalnega ekonomskega izkoriščanja paš.

Pašni viri v naravi so okrnjeni, predvsem zaradi pogostih in zgodnjih košenj travnikov in spremenjene rastlinske sestave travnikov, v katerih prevladujejo travno deteljne mešanice. V zadnjih desetletjih so se močno poslabšale pašne razmere na kmetijskih zemljiščih in večinoma niso več v podporo razvoju čebel, kot je bilo to omogočeno v preteklosti. Kljub temu, da pašne kapacitete omogočajo večje število stojišč na nekaterih medovitih območjih (večinoma gozdnih), na takšnih območjih ni ustreznih dovoznih cest in prostorov za postavitev prevoznih enot. Prav tako v zadnjem času predstavlja problem pridobivanje soglasij za stojišča prevoznih enot s strani lastnikov zemljišč. Slovenski čebelarji razpolagajo s starim in dotrajanim voznim parkom. V večini gre za že amortizirana tovorna vozila, ki so jih čebelarji uredili za prevoz čebeljih panjev.

V okviru intervencije se bo s pomočjo posodobitve voznega parka za prevoz čebel na pašo čebelarjem omogočila optimalna izkoriščenost pašnih virov na kmetijskih in gozdnih površinah glede na razpoložljivost pašnih kapacitet in s tem povečala pridelava čebeljih pridelkov.

Podpora je namenjena naložbam v opremo za lajšanje sezonskih selitev panjev, s čimer se izboljšata prehranska potreba čebel in oprave rastlin.

4.2.9.2. Pogoji upravičenosti

Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano za sofinanciranje nakupa sredstev za prevoz čebel na pašo objavi javni razpis.

V okviru intervencije se bo čebelarjem, ki čebelarijo z več kot 41 čebeljimi družinami, sofinanciral nakup sredstev za prevoz čebel na pašo.

Pogoji, ki jih mora izpolnjevati vlagatelj so, da:

- je opravil usposabljanje o smernicah dobrih higienskih navad v čebelarstvu ali ima vzpostavljen lastni sistem HACCP;
- se je udeležil veterinarskega izobraževanja s področja zdravstvenega varstva čebel;
- se je udeležil apitehničnega usposabljanja pred objavo javnega razpisa;
- je vpisan v Register čebelnjakov.

Upravičeni stroški za sofinanciranje nakupa sredstev za prevoz čebel na pašo so stroški nakupa novih sredstev za prevoz čebel na pašo.

Upravičenci do podpore so čebelarji, ki čebelarijo z več kot 41 čebeljimi družinami.

4.2.9.3. Oblika in stopnja podpore

Nepovratna podpora je za dejansko nastale stroške naložb v prevozna sredstva za prevoz čebel na pašo. Delež sofinanciranja prevoznih sredstev znaša do 60 % skupne vrednosti izvedenega nakupa prevoznih sredstev brez vštete DDV, ki ne presega višine stroškov, ki jih predpiše vlada s sklepom o vrednostih, potrebnih za ovrednotenje priznanih stroškov nakupa čebelarске opreme in prevoznih sredstev za prevoz čebel na pašo za programsko obdobje 2021-2027.

4.2.9.4. Kazalniki učinka

Letni načrtovani učinek /output (število)	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
0.35 Število ukrepov ali enot za ohranitev/izboljšanje čebelarstva (število vzrejevalcev čebeljih matic)							

4.2.9.5. Znesek na enoto

Načrtovani letni znesek na enoto v €	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Znesek v € na izplačani projekt							

Utemeljitev zneska na enoto

Način izračuna zneskov podpore na enoto in način certifikacije (potrditve) tega izračuna v skladu s 76. členom Uredbe o SN.

Stroški nakupa prevoznih sredstev se izračunajo na podlagi Sklepa o najvišji višini priznanih stroškov nakupa posamezne čebelarске opreme in novih sredstev za prevoz čebel na pašo z uporabo najvišje vrednosti priznanih stroškov iz Priloge 1.

4.2.9.6. Letna finančna alokacija sredstev

Letna indikativna finančna alokacija	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029

4.2.10. SEKTORSKA INTERVENCIJA - ČEBELARSKI SEKTOR F) SODELOVANJE S SPECIALIZIRANIMI ORGANI ZA IZVAJANJE PROGRAMOV RAZISKAV NA PODROČJU ČEBELARSTVA IN ČEBELARSKIH PROIZVODOV

Sklad	EKJS
Vrsta intervencije	Intervencije v čebelarstvu (49. člen) f) Sodelovanje s specializiranimi organi za izvajanje programov raziskav na področju čebelarstva in čebelarskih proizvodov
Območje izvajanja intervencije	celotna Slovenija
Specifični cilj, na katerega se navezuje intervencija in kjer je to relevantno, povezava na sektorske cilje	SC2: Krepitev tržne usmerjenosti in povečanje konkurenčnosti, tudi z večjim poudarkom na raziskavah, tehnologiji in digitalizaciji
Kazalniki rezultata	R.1 Izboljšanje smotrnosti s pomočjo znanja in inovacij: število oseb, ki prejemajo podporo za svetovanje, usposabljanje, izmenjavo znanja ali sodelovanje v operativnih skupinah EIP ali drugih skupinah za sodelovanje/ukrep
Upravičenci	Upravičenci do podpore so pravne ali fizične osebe, ki so vpisane v evidenco raziskovalnih organizacij Javne agencije za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije ali društvo, ki pridobi status društva, ki deluje v javnem interesu na področju raziskovalne in razvojne dejavnosti

4.2.10.1. Opis intervencije

Raziskave na področju čebelarstva niso uporabne le z vidika spremljanja in ocenjevanja stanja v zvezi z medonosnimi čebelami, temveč pomembno prispevajo k razreševanju različnih tehnoloških problemov v panogi ter spopadanju z vzroki za njihovo ogroženost ter učinki na naravo, blaginjo človeka in gospodarstvo.

V okviru dosedanjih Programov ukrepov na področju čebelarstva v Republiki Sloveniji so se izvajale aplikativne raziskave s področja čebelarstva, preko katerih se je preizkušalo in uvajalo tehnološke izboljšave pridelave, predelave medu in ostalih čebeljih pridelkov, dopolnilo zbirke podatkov o lastnostih čebeljih pridelkov, ugotavljalo vpliv ruralnega in urbanega okolja ter prehranskih virov na razvoj čebeljih družin ter proučevalo ustrezne metode za pridobivanje čebeljega strupa.

Da bi se lahko učinkovito spoprijeli z izboljšanjem in ohranitvijo medonosnih čebel, izboljšali ekonomsko in dohodkovno učinkovitost čebelarjenja, je potrebno tudi v prihodnje nadaljevati z izvedbo aplikativnih raziskav.

Aplikativne raziskave na področju čebelarstva bodo usmerjene k izboljšanju tehnologije čebelarjenja, povečanju donosa medu, proučevanju vpliva podnebnih sprememb na opraševalce, ugotavljanju vplivov ruralnega in urbanega okolja ter prehranskih virov na razvoj čebeljih družin in razvoju inovacij na področju čebelarstva.

4.2.10.2. Pogoji upravičenosti

Izbor izvajalca intervencije bo potekal na podlagi predpisov, ki urejajo javno naročanje. Merila za izbor in pogoji za ugotavljanje sposobnosti ponudnika se opredelijo v javnem naročilu.

Pogoji, ki jih morajo izpolnjevati izvajalci raziskave, so:

- na javno naročilo se lahko prijavi pravna ali fizična oseba, ki je vpisana v evidenco raziskovalnih organizacij Javne agencije za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije ter izpolnjuje pogoje, predpisane z Zakonom o raziskovalni in razvojni dejavnosti ali društvo, ki pridobi status društva, ki deluje v javnem interesu na področju raziskovalne in razvojne dejavnosti,
- raziskavo izvaja projektna skupina, ki jo sestavljajo vodja projekta, raziskovalci ter strokovni in tehnični sodelavci,
- vodja projekta mora imeti doktorat znanosti s področja naravoslovja in v zadnjih petih letih objavljen vsaj en znanstveni prispevek s področja čebelarstva v znanstveni literaturi, kar je razvidno iz baze SICRIS in imeti najmanj tri leta izkušenj na področju čebelarjenja, kar je razvidno iz Centralnega registra čebelnjakov ali mora biti zaposlen pri pravni osebi, ki ima že najmanj tri leta registriran čebeljak v Centralnem registru čebelnjakov.

Upravičeni stroški izvedbe aplikativnih raziskav so stroški dela in materialni stroški.

Upravičenci do podpore so pravne ali fizične osebe, ki so vpisane v evidenco raziskovalnih organizacij Javne agencije za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije ali društvo, ki pridobi status društva, ki deluje v javnem interesu na področju raziskovalne in razvojne dejavnosti.

4.2.10.3. Oblika in stopnja podpore

Podpora je namenjena izvedbi javnega naročila za plačilo aplikativne raziskave v čebelarstvu za dejansko nastale stroške dela in materialne stroške.

Upravičeni so le stroški, ki so nastali v obdobju izvajanja odobrenega projekta, za katere upravičenec priloži račun in dokazilo o plačilo stroškov ter ustrezna dokazila o dejansko izvedenih dejavnostih.

4.2.10.4. Kazalniki učinka

Letni načrtovani učinek /output (število)	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
0.35 Število ukrepov ali enot za ohranitev/izboljšanje čebelarstva							

4.2.10.5. Znesek na enoto

Načrtovani letni znesek na enoto v €	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Znesek v € na izplačani projekt.							

Utemeljitev zneska na enoto

4.2.10.6. Letna finančna alokacija sredstev

Letna indikativna finančna alokacija	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029

4.2.11. SEKTORSKA INTERVENCIJA – ČEBELARSKI SEKTOR A) STORITVE SVETOVANJA ZA ČEBELARJE IN ORGANIZACIJE ČEBELARJEV, TEHNIČNA POMOČ ČEBELARJEM IN ORGANIZACIJA ČEBELARJEV, NJIHOVO USPOSABLJANJE IN OBVEŠČANJE TER IZMENJAVA DOBRIH PRAKS Z NJIMI, VKLJUČNO O ŠKODLJIVCIH IN BOLEZNIH ČEBEL, ZLASTI VAROZI

Sklad	EKJS
Vrsta intervencije	Intervencije v čebelarstvu (49. člen) a) Storitve svetovanja za čebelarje in organizacije čebelarjev, tehnična pomoč čebelarjem in organizacija čebelarjev, njihovo usposabljanje in obveščanje ter izmenjava dobrih praks z njimi, vključno o škodljivcih in boleznih čebel, zlati varozi
Območje izvajanja intervencije	celotna Slovenija
Specifični cilj, na katerega se navezuje intervencija in kjer je to relevantno, navezava na sektorske cilje	SC2: Krepitev tržne usmerjenosti in povečanje konkurenčnosti, tudi z večjim poudarkom na raziskavah, tehnologiji in digitalizaciji
Kazalniki rezultata	R.9 Modernizacija kmetij: delež kmetij, ki prejemajo podporo za naložbe v prestrukturiranje in modernizacijo, vključno za učinkovitejšo rabo virov R.1 Izboljšanje smotnosti s pomočjo znanja in inovacij: število oseb, ki prejemajo podporo za svetovanje, usposabljanje, izmenjavo znanja ali sodelovanje v operativnih skupinah EIP ali drugih skupinah za sodelovanje/ukrepitve
Upravičenci	Upravičenci do podpore so čebelarji, ki se ukvarjajo s rejo čebeljih družin.

4.2.11.1. Opis intervencije

Čebelarstvo v Sloveniji, kljub pomembnemu razvoju v zadnjih petnajstih letih, še vedno ni dovolj konkurenčno. Za izboljšanje ekonomskih rezultatov in položaja na trgu je potrebno izboljšati zastarelo opremo in tehnologijo ter izboljšati starostno strukturo čebelarjev. Preko ukrepa Tehnična pomoč čebelarjem in organizacijam čebelarjev je omogočeno sofinanciranje pripomočkov, naprav in opreme, ki se potrebujejo v čebelarstvu ter financiranje usposabljanj o čebelarstvu.

Za povečanje donosa medu je potrebno okrepiti naložbe v sodobnejše tehnologije in spodbujati povezovanje čebelarjev ter izboljšati izkoriščanje čebeljih paš, predvsem v gorskem območju, ker je dostopnost zaradi slabe infrastrukture otežena. Čebelarstvo omogoča nova delovna mesta in nove priložnosti, kot je na primer razvoj čebelarskih izdelkov z dodano vrednostjo, zato je potrebno še naprej spodbujati investicije v posodobitev čebelarske opreme in izboljšati prenos specializiranega znanja.

Izobraževanje in usposabljanje sta instrumenta, ki pomembno prispevata k širjenju informacij, dobrim praksam, sodelovanju in pridobivanju novih znanj in izkušenj ter s tem k dvigu ozaveščenosti družbe o pomenu čebel in divjih opraševalcev v prihodnosti. Prav tako izobraževanje in kakovostno strokovno usposabljanje s področja čebelarstva pripomoreta k izboljšanju zdravstvenega stanja opraševalcev in posledično bolj kakovostnejšim čebeljim pridelkom. Izobraževanje je odlična priložnost za izpopolnjevanje na področju čebelarstva in z njim povezanih ved in je hkrati dolgoročni prispevek k trajnostnemu razvoju kmetijstva.

Podpora je namenjena usposabljanju o tehnološkem razvoju čebelarstva, prepoznavanju bolezenskih znakov varoze, izvedbi strokovnih posvetov, tečajev, seminarjev, predavanj, delavnic, video predstavitev, prenosu znanja čebelar-čebelarju in razvoju video vsebin za učenje. Z intervencijo bodo predstavljene teme, ki so potrebne za doseganje zadostne usposobljenosti čebelarjev, zlasti čebelarjev začetnikov ter ohranjanje in dopolnjevanje usposobljenosti o čebelarstvu.

4.2.11.2. Pogoji upravičenosti

Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano za posodobitev čebelarske opreme objavi javni razpis.

Vlagatelj je za namen posodobitve čebelarske opreme upravičen do sofinanciranja čebelarske opreme, če:

- je opravil usposabljanje o smernicah dobrih higienskih navad v čebelarstvu ali ima vzpostavljen lastni sistem Hazard Analysis Critical Control Point;
- se je udeležil najmanj enega veterinarskega izobraževanja s področja zdravstvenega varstva čebel;
- se je udeležil najmanj enega apitehničnega usposabljanja;
- je vpisan v Register čebelnjakov;
- poroča o številu čebeljih družin v skladu s pravilnikom, ki ureja vpis v Register čebelnjakov;
- je vpisan v Register kmetijskih gospodarstev;
- mu v programskem obdobju 2021–2027 do objave javnega razpisa za posamezno programsko leto na podlagi predpisov, ki urejajo področje zdravil za uporabo v veterinarski medicini, ni bila izdana pravnomočna odločba Uprave za varno hrano, veterinarstvo in varstvo rastlin glede nepravilne uporabe zdravil.

Upravičeni stroški posodobitve čebelarske opreme so:

- Upravičeni stroški za sofinanciranje čebelarske opreme so stroški nakupa nove čebelarske opreme.

Upravičenci so fizične in pravne osebe, ki opravljajo čebelarsko dejavnost na ozemlju Republike Slovenije ter izpolnjujejo predpisane pogoje za dodelitev sredstev, opredeljene v javnem razpisu.

Izbor izvajalca usposabljanja v čebelarstvu bo potekal na podlagi predpisov, ki urejajo javno naročanje. Merila za izbor in pogoji za ugotavljanje sposobnosti ponudnika se opredelijo v javnem naročilu.

Pogoji za izvajalce usposabljanj na področju čebelarstva:

- pripraviti morajo letni načrt usposabljanj,
- zagotoviti ustrezne tehnične in učne pripomočke za izvedbo usposabljanj,
- zagotoviti ustrezne prostore in opremo za teoretično in praktično izvedbo usposabljanja,
- izvesti najmanj eno usposabljanje v vsaki statistični regiji na programsko leto,
- udeležencem usposabljanj zagotoviti gradivo,
- izdati vsem udeležencem potrdilo o udeležbi na usposabljanju,
- pripraviti poročila po izvedbi pogodbenih del v skladu s pogodbenimi roki in jih objaviti na spletni strani izvajalca, da bodo na ta način dostopna širši javnosti oz. vsem zainteresiranim.

Upravičeni stroški izvedbe usposabljanj v čebelarstvu so:

- izvedba in priprava usposabljanj v čebelarstvu,

- nakup didaktičnih pripomočkov, priprava video posnetkov za namen usposabljanj.

Upravičenci do podpore so subjekti, ki zagotavljajo usposabljanje na področju čebelarstva ali izvajajo druge dejavnosti prenosa znanja in so ustrezno usposobljeni.

4.2.11.3. Oblika in stopnja podpore

Nepovratna podpora se izplača za dejansko nastale stroške naložb. Delež sofinanciranja čebelarstva znaša do 60 % skupne vrednosti izvedenega nakupa čebelarstva brez vstetega DDV, ki ne presega višine stroškov, ki jih predpiše vlada s sklepom o vrednostih, potrebnih za ovrednotenje priznanih stroškov nakupa čebelarstva in prevoznih sredstev za prevoz čebel na pašo za programsko obdobje 2021-2027.

Podpora je namenjena tudi izvedbi javnega naročila za plačilo usposabljanj v čebelarstvu za dejansko nastale stroške dela in materialne stroške. Upravičeni so le stroški, ki so nastali v obdobju izvajanja odobrenega projekta, za katere upravičenec priloži račun in dokazilo o plačilo stroškov ter ustrezna dokazila o dejansko izvedenih dejavnostih.

4.2.11.4. Kazalniki učinka

Letni načrtovani učinek /output (število)	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
0.35 Število ukrepov ali enot za ohranitev/izboljšanje čebelarstva (število čebelarjev)							
0.35 Število ukrepov ali enot za ohranitev/izboljšanje čebelarstva							

4.2.11.5. Znesek na enoto

Načrtovani letni znesek na enoto v €	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Znesek v € na izplačani projekt							
Posodobitev čebelarstva opreme							
Usposabljanje v čebelarstvu	4.874						

Utemeljitev zneska na enoto

Način izračuna zneskov podpore na enoto in način certifikacije (potrditve) tega izračuna v skladu s 76. členom Uredbe o SN .

Stroški nakupa posamezne čebelarstva opreme se izračunajo na podlagi Sklepa o najvišji višini priznanih stroškov nakupa posamezne čebelarstva opreme in novih sredstev za prevoz čebel na pašo z uporabo najvišje vrednosti priznanih stroškov iz Priloge 1.

4.2.11.6. Letna finančna alokacija sredstev

Letna indikativna	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029

finančna alokacija							
Posodobitev čebelarске opreme							
Usposabljanje v čebelarstvu							

4.2.12. SEKTORSKA INTERVENCIJA – ČEBELARSKI SEKTOR B)I ZATIRANJE ŠKODLJIVCEV IN BOLEZNI ČEBEL, ZLASTI VAROZE

Sklad	EKJS
Vrsta intervencije	Intervencije v čebelarskem sektorju (49. člen) b) i) Zatiranje škodljivcev in bolezni čebel, zlati varoze
Območje izvajanja intervencije	celotna Slovenija
Specifični cilj, na katerega se navezuje intervencija in kjer je to relevantno, navezava na sektorske cilje	SC2: Krepitev tržne usmerjenosti in povečanje konkurenčnosti, tudi z večjim poudarkom na raziskavah, tehnologiji in digitalizaciji
Kazalniki rezultata	R.1 Izboljšanje smotrnosti s pomočjo znanja in inovacij: število oseb, ki prejemajo podporo za svetovanje, usposabljanje, izmenjavo znanja ali sodelovanje v operativnih skupinah EIP ali drugih skupinah za sodelovanje/ukrepih
Upravičenci	Upravičenci do podpore so subjekti, ki zagotavljajo izobraževanje na področju zdravstvenega varstva čebele ali izvajajo druge dejavnosti prenosa znanja in so ustrezno usposobljeni. Ciljna skupina so čebelarji, ki se ukvarjajo z rejo čebel.

4.2.12.1. Opis intervencije

V preteklih letih je med ugotovljenimi kliničnimi oblikami bolezni čebelje družine in kot vzrok za odmiranje čebeljih družin zaradi bolezni najpogosteje ugotovljena varoza.

Čebelar je kot imetnik živali odgovoren za zdravje svojih čebel, zato mora biti sposoben prepoznavanja tistih sprememb pri čebelah, ki bi lahko pomenile sum na pojav določene bolezni. Prav tako mora poznati predpise s področja prijavljanja bolezni in ukrepanja ob pojavu bolezni, kadar opazi omenjene spremembe. Po izkušnjah veterinarjev čebelarji pogosto slabo poznajo znake bolezni pri svojih čebelah, zato se posledično najpogosteje ugotovi prisotnost bolezni ob sistematičnih veterinarskih kliničnih pregledih.

Za preprečevanje pojavljanja in širjenja bolezni čebelje družine je izrednega pomena stalen nadzor nad zdravstvenim stanjem čebeljih družin na terenu, izobraževanje čebelarjev s področja zdravstvenega varstva čebel ter proučevanje zmanjšanja razvoja povzročiteljev in pojavov žarišč bolezni čebelje družine z ustreznimi tehnološkimi in higienskimi pristopi, s pravilno uporabo biocidov in osveščenostjo čebelarjev.

4.2.12.2. Pogoji upravičenosti

Izbor izvajalca intervencije bo potekal na podlagi predpisov, ki urejajo javno naročanje. Merila za izbor in pogoji za ugotavljanje sposobnosti ponudnika se opredelijo v javnem naročilu.

Pogoji, ki jih morajo izpolnjevati izvajalci so:

- na javno naročilo se lahko prijavi pravna ali fizična oseba, ki je vpisana v evidenco raziskovalnih organizacij Javne agencije za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije ter izpolnjuje pogoje, predpisane z Zakonom o raziskovalni in razvojni dejavnosti ali društvo, ki pridobi status društva, ki deluje v javnem interesu na področju raziskovalne in razvojne dejavnosti,
- raziskavo izvaja projektna skupina, ki jo sestavljajo vodja projekta, raziskovalci ter strokovni in tehnični sodelavci,

- vodja projekta mora imeti doktorat znanosti s področja naravoslovja in v zadnjih petih letih objavljen vsaj en znanstveni prispevek s področja zdravstvenega varstva čebel v znanstveni literaturi, kar je razvidno iz baze SICRIS.

Upravičeni stroški so:

- Upravičeni stroški intervencije so stroški dela in materialni stroški.

Upravičenci do podpore so subjekti, ki zagotavljajo izobraževanje na področju zdravstvenega varstva čebele ali izvajajo druge dejavnosti prenosa znanja in so ustrezno usposobljeni.

4.2.12.3. Oblika in stopnja podpore

Podpora je namenjena izvedbi javnega naročila za plačilo za dejansko nastalih stroškov dela in materialnih stroškov.

Upravičeni so le stroški, ki so dejansko nastali v obdobju izvajanja odobrenega projekta, za katere upravičenec priloži račun in dokazilo o plačilo stroškov ter ustrezna dokazila o dejansko izvedenih dejavnostih.

4.2.12.4. Kazalniki učinka

Letni načrtovani učinek /output (število)	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
0.35 Število ukrepov ali enot za ohranitev/izboljšanje čebelarstva (število projektov)							

4.2.12.5. Znesek na enoto

Načrtovani letni znesek na enoto v €	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Znesek v € na izplačani projekt							

Utemeljitev zneska na enoto

4.2.12.6. Letna finančna alokacija sredstev

Letna indikativna finančna alokacija	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029

4.2.13. SEKTORSKA INTERVENCIJA – VINO: PRESTRUKTURIRANJE IN PREUSMERITEV VINOGRADOV

Sklad	EKJS
Vrsta intervencije	Intervencije v vinskem sektorju (52. člen)
Območje izvajanja intervencije	celotna Slovenija
Specifični cilj, na katerega se navezuje intervencija in kjer je to relevantno, navezava na sektorske cilje	SC2: Krepitev tržne usmerjenosti in povečanje konkurenčnosti
Kazalniki rezultata	R.9 Modernizacija kmetij: delež kmetij, ki prejemajo podporo za naložbe v prestrukturiranje in modernizacijo, vključno za učinkovitejšo rabo virov
Upravičenci	Upravičenci do podpore so vinogradniki, kakor so opredeljeni v točki (a) prvega odstavka člena 2 Delegirane uredbe Komisije št. 2018/273.

4.2.13.1. Opis intervencije

Osnovne težave slovenskega vinogradništva in vinarstva so v razdrobljeni pridelavi (90% vinogradnikov obdeluje manj kot 1 ha vinogradov) in nekonkurenčni pridelavi na strmih legah (skoraj 40% vinogradov na nagibu nad 25%, ki pa so pomembni iz okoljskega vidika in vidika ohranjanja kulturne krajine), ki se posledično kažejo v nizkih cenah grozdja in vina v primerjavi s stroški pridelave. Zato je primarni cilj intervencije dvig konkurenčnosti pridelovalcev, sledita mu zmanjšanje stroškov pridelave vina in povečanje kakovosti pridelka.

Z intervencijo se bodo vinogradnikom sofinancirali stroški prestrukturiranja vinogradov, ki so glede na naravne pogoje tehnološko neprimerni glede izbire sorte vinske trte, lege ali drugih tehnoloških zahtev, ali posajeni s sortami, za katere ni ustreznega povpraševanja na trgu. Namen intervencije je povečati konkurenčnost vinogradnikov in izboljšati kakovost pridelave vina že v vinogradih. Zato je intervencija namenjena pridelovalcem, ki se že ukvarjajo z vinogradništvom. Ocenjuje se, da se bodo na večini prestrukturiranih površin izvajali ukrepi povezani z izboljšavo tehnologije obdelovanja vinogradov, na približno polovici prestrukturiranih površin pa tudi sprememba sortimenta.

Intervencija se izvaja neposredno na podlagi nacionalne uredbe, s katero se določi rok za vložitev programov prestrukturiranja vinogradov.

4.2.13.2. Pogoji upravičenosti

- Upravičenci prestrukturirajo strnjeno površino, veliko najmanj 0,1 ha (najmanjša površina za dostop do podpore),
- Imajo v obdelavi vsaj 0,5 ha vinogradov oz. 0,3 ha na razdrobljenih območjih,
- Imajo za površino, ki je predmet prestrukturiranja, pridobljeno dovoljenje za ponovno zasaditev vinske trte v skladu s 66. členom Uredbe 2013/1308/EU.

V okviru meril za upravičenost se pregleda ali upravičenec izpolnjuje pogoje za uveljavljanje podpore, ali je upoštevana minimalna površina in so navedeni ukrepi, ki so lahko predmet prestrukturiranja, ter vinograd, ki je predmet prestrukturiranja, ni mlajši od 10 let (razlog za to merilo: ker je vinograd trajni nasad, se pričakuje, da so pridelovalci vinograde v zadnjih 10 letih sadili v skladu s priporočili strokovnih služb in zato ne potrebujejo prestrukturiranja).

Upravičeni stroški, ki so predmet financiranja, so naslednji:

- stroški za zamenjavo sort in spremembo lokacije vinogradov: priprava zemljišča (humifikacija, oranje, branjanje, freziranje), postavitve opore (stebri, žice, ... in delo povezano s postavitvijo opore), posaditev cepljenk (cepljenke in sajenje cepljenk ali cepiči in precepljanje), navoz zemlje v vinograd;
- stroški v povezavi z izboljšavo tehnologije obdelovanja vinogradov: naprava teras, izravnava zemljišča.

Priznajo se le stroški za prestrukturiranje vinogradov, ki pomeni zamenjavo sorte (tudi s precepljanjem), spremembo lokacije vinograda ali izboljšavo tehnologije obdelovanja vinograda.

Vrednost izpada dohodka se lahko uveljavlja le v primeru predhodne krčitve vinograda, z upoštevanjem predvidenega dohodka v treh letih po posaditvi vinograda (oziroma v dveh letih v primeru precepljanja).

Delež podpore se bo določil glede na razpoložljiva sredstva za prestrukturiranje vinogradov in vsoto priznanih stroškov prestrukturiranja iz ustreznih vlog za podporo. Delež podpore bo za vse upravičence enak.

Do podpore niso upravičeni stroški običajne obnove vinogradov (ponovna zasaditev iste parcele z isto sorto po istem sistemu gojenja, ko se trtam izteče naravna življenjska doba).

4.2.13.3. Oblika in stopnja podpore

Nepovratna podpora se dodeli kot pavšalna podpora (uporaba standardnih stroškov na enoto). Stopnja podpore je do 50 % (75 % v manj razvitih regijah) upravičenih stroškov prestrukturiranja vinogradov in se določi glede na razpoložljiva sredstva za intervencijo in vsoto priznanih stroškov iz ustreznih vlog za podporo.

4.2.13.4. Kazalniki učinka

Letni načrtovani učinek /output (število)	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
O.34a Število ukrepov ali enot, ki prejemajo podporo v vinskem sektorju (ha)	0*	210	210	210	210	0	0
O.34a Število ukrepov ali enot, ki prejemajo podporo v vinskem sektorju (št. projektov)	0*	350	350	350	350	0	0

4.2.13.5. Znesek na enoto

Načrtovani letni znesek na enoto v €	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Znesek v € na izplačani hektar	0*	19.490	19.490	19.490	19.490	0	0

* v letu 2023 se intervencija izvaja v okviru Nacionalnega podpornega programa za vino 2019-2023

Utemeljitev zneska na enoto

Izračun temelji na podlagi povprečnega zneska izplačanih podpor iz obdobja nacionalnega podpornega programa (NSP) 2014-2018 in 2019-2023:

- na podlagi NSP 2014-2018 je bilo v povprečju izplačana podpora v višini 18.275 EUR/ha (5/7),

- na podlagi NSP 2019-2023 (upoštevani leti 2019 in 2020) je bilo v povprečju izplačana podpora v višini 22.533 EUR/ha (2/7).

4.2.13.6. Letna finančna alokacija sredstev

Letna indikativna finančna alokacija	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
	0*	4.093.000	4.093.000	4.093.000	4.093.000	0	0

* v letu 2023 se intervencija izvaja v okviru Nacionalnega podpornega programa za vino 2019-2023

Skupna vrednost (število enot * povprečna vrednost/enoto): 210 * 19.490 EUR = 4.092.900 EUR

4.2.14. SEKTORSKA INTERVENCIJA – VINO: PROMOCIJA VINA V TRETJIH DRŽAVAH

Sklad	EKJS
Vrsta intervencije	Intervencije v vinskem sektorju (52. člen)
Območje izvajanja intervencije	celotna Slovenija
Specifični cilj, na katerega se navezuje intervencija in kjer je to relevantno, navezava na sektorske cilje	SC2: Krepitev tržne usmerjenosti in povečanje konkurenčnosti
Kazalniki rezultata	R.9 Modernizacija kmetij: delež kmetij, ki prejemajo podporo za naložbe v prestrukturiranje in modernizacijo, vključno za učinkovitejšo rabo virov
Upravičenci	Upravičenci do podpore so zasebna podjetja, ki so pridelovalci vina, združenja pridelovalcev vina, organizacije proizvajalcev, strokovne vinogradniško-vinarske organizacije

4.2.14.1. Opis intervencije

Osnovne težave slovenskega vinogradništva in vinarstva so v razdrobljeni pridelavi in nekonkurenčni pridelavi na strmih legah, ki se posledično kažejo v nizkih cenah grozdja in vina v primerjavi s stroški pridelave, in neprepoznavnosti slovenskih vin izven Republike Slovenije.

Intervencija je usmerjena v povečanje prepoznavnosti in ugleda slovenskih vin na trgih tretjih držav. Zato se z intervencijo podpira predvsem promocija vin z zaščiteno označbo porekla/geografsko označbo, pridelanih v Republiki Sloveniji, prikaz značilnosti vinorodnih območij Republike Slovenije, sort vinske trte, ki se gojijo v Republiki Sloveniji, in povezavo tega vina s kulinariko, vinsko arhitekturo ali vinskim turizmom. Sestavni del vseh promocijske aktivnosti je tudi oznaka porekla vina.

Podpora čim več različnih dejavnosti promocije na različnih tretjih trgih bo pripomogla k povečanju izvoza vin v tretje države.

Intervencija se izvaja neposredno na podlagi nacionalne uredbe, s katero se določi rok za vložitev letnih programov promocije vina na trgih tretjih držav.

Pričakuje se, da se bo z intervencijo podprlo do 30 projektov promocije letno, s čimer se bo po zaključku obdobja v letu 2029 izvoz še nekoliko povečal nekje do 5 % sedanje vrednosti izvoza.

4.2.14.2. Pogoji upravičenosti

- Upravičenci letno pridelajo vsaj 30.000 litrov vina oziroma v primeru združenj vsaj 75.000 litrov,
- Izdelan projekt promocije na zadevnem ciljnem trgu.

Pri izbiri vlog se upoštevajo merila za upravičenost v skladu s členom 10 Uredbe Komisije 1149/2016.

Upravičeni so stroški, v zvezi z zasnovo, realizacijo in objavo naslednjih aktivnosti:

- objavo oglasov v medijih,
- izdelavo reklamnega materiala za prodor na trge tretjih držav,
- udeležbo na mednarodnih sejmih in drugih dogodkih, namenjenih promociji vina na tretjih trgih,
- izdelava raziskav trga tretjih držav in

- seminarji za novinarje, uvoznike, strokovno javnost in potrošnike iz tretjih držav.

Upravičeni so le stroški, ki so dejansko nastali v obdobju izvajanja odobrenega projekta, za katere upravičenec priloži račun in dokazilo o plačilo stroškov ter ustrezna dokazila o dejansko izvedenih dejavnostih.

Delež podpore znaša 50 % upravičenih stroškov in bo za vse upravičence enak.

4.2.14.3. Oblika in stopnja podpore

Nepovratna podpora za dejansko nastale stroške promocije. Podpora se dodeli za povrnitev 50 % upravičenih stroškov.

4.2.14.4. Kazalniki učinka

Letni načrtovani učinek /output (število)	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
O.34a Število ukrepov ali enot, ki prejemajo podporo v vinskem sektorju (št. projektov)	0*	29	29	29	29	0	0

4.2.14.5. Znesek na enoto

Načrtovani letni znesek na enoto v €	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Znesek v € na izplačani projekt	0*	20.860	20.860	20.860	20.860	0	0

* v letu 2023 se intervencija izvaja v okviru Nacionalnega podpornega programa za vino 2019-2023

Utemeljitev zneska na enoto

Izračun temelji na podlagi povprečnega zneska izplačanih podpor iz obdobja NSP 2014-2018 in 2019-2023:

- na podlagi NSP 2014-2018 je bilo v povprečju izplačana podpora v višini 22.388 EUR/projekt (5/7)
- na podlagi NSP 2019-2023 (upoštevani leti 2019 in 2020) je bilo v povprečju izplačana podpora v višini 17.045 EUR/ha (2/7)

4.2.14.6. Letna finančna alokacija sredstev

Letna indikativna finančna alokacija	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
	0*	605.000	605.000	605.000	605.000	0	0

* v letu 2023 se intervencija izvaja v okviru Nacionalnega podpornega programa za vino 2019-2023

Skupna vrednost (število enot * povprečna vrednost/enoto): 29 * 20.860 EUR = 604.940 EUR

4.2.15. SEKTORSKA INTERVENCIJA – VINO: UKREPI INFORMIRANJA O VINIH UNIJE V DRŽAVAH ČLANICAH

Sklad	EKJS
Vrsta intervencije	Intervencije v vinskem sektorju (52. člen)
Območje izvajanja intervencije	celotna Slovenija
Specifični cilj, na katerega se navezuje intervencija in kjer je to relevantno, navezava na sektorske cilje	SC2: Krepitev tržne usmerjenosti in povečanje konkurenčnosti
Kazalniki rezultata	R.9 Modernizacija kmetij: delež kmetij, ki prejemajo podporo za naložbe v prestrukturiranje in modernizacijo, vključno za učinkovitejšo rabo virov
Upravičenci	Upravičenci do podpore so združenja pridelovalcev vina, organizacije proizvajalcev, strokovne vinogradniško-vinarske organizacije in osebe javnega prava

4.2.15.1. Opis intervencije

Osnovne težave slovenskega vinogradništva in vinarstva so v razdrobljeni pridelavi in nekonkurenčni pridelavi na strmih legah, ki se posledično kažejo v nizkih cenah grozdja in vina v primerjavi s stroški pridelave, in neprepoznavnosti slovenskih vin.

Osnovni namen intervencije je povečanje prepoznavnosti in ugleda slovenskih vin, predvsem vin z zaščiteno označbo porekla/zaščiteno geografsko označbo. Zato se z intervencijo podpira informiranje potrošnikov o shemi zaščitene označbe porekla in zaščitene geografske označbe vina v zvezi s posebno kakovostjo in značilnostmi tega vina, ki ga izvajajo različne oblike združenja pridelovalcev vina. Zaradi ohranitve in ozaveščenosti evropskega potrošnika je intervencija usmerjena tudi v informiranje potrošnikov v državah članicah o odgovornem uživanju vina in tveganju, povezanem s škodljivim uživanjem alkohola. Na ta način se bo pospešilo odgovorno uživanje vin z zaščiteno označbo porekla oziroma zaščiteno geografsko označbo.

Primarni cilj intervencije je dvig konkurenčnosti pridelovalcev vina z ustreznim informiranjem potrošnikov.

Intervencija se izvaja neposredno na podlagi nacionalne uredbe, s katero se določi rok za vložitev letnih programov informiranja. Pričakuje se, da se bo z intervencijo letno podprlo vsaj 10 dogodkov informiranja.

4.2.15.2. Pogoji upravičenosti

- Upravičenci so združenja najmanj dveh pridelovalcev vina, organizacije proizvajalcev vina, združenja organizacij proizvajalcev vina ali medpanožne organizacije, strokovne vinogradniško-vinarske organizacije ali osebe javnega prava, katerih člani so pridelovalci vina;
- Izdelan projekt informiranja o vinih.

Pri izbiri vlog se upoštevajo merila za upravičenost v skladu s členom 7 Uredbe Komisije 1149/2016.

Upravičeni so stroški, v zvezi z zasnovo, realizacijo in objavo naslednjih aktivnosti:

- informacijske kampanje (oglasi in članki v medijih, informacijsko gradivo),

- organizacija obveščanja potrošnikov v okviru prireditev, sejmov in razstav, ki so nacionalnega pomena ali pomembni na ravni Unije.

Upravičeni so le stroški, ki so dejansko nastali v obdobju izvajanja odobrenega projekta, za katere upravičenec priloži račun in dokazilo o plačilo stroškov ter ustrezna dokazila o dejansko izvedenih dejavnostih.

Delež podpore znaša 50 % upravičenih stroškov in bo za vse upravičence enak.

Izključeni so stroški za dejavnosti, ki so usmerjene k določeni blagovni znamki in k spodbujanju uživanja vina.

4.2.15.3. Oblika in stopnja podpore

Nepovratna podpora za dejansko nastale stroške promocije. Podpora se dodeli za povrnitev 50 % upravičenih stroškov.

4.2.15.4. Kazalniki učinka

Letni načrtovani učinek /output (število)	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
O.34a Število ukrepov ali enot, ki prejemajo podporo v vinskem sektorju (št. projektov)	0*	10	10	10	10	0	0

4.2.15.5. Znesek na enoto

Načrtovani letni znesek na enoto v €	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Znesek v € na izplačani projekt	0*	15.100	15.100	15.100	15.100	0	0

Utemeljitev zneska na enoto

Izračun temelji na podlagi povprečnega zneska izplačanih podpor iz obdobja NSP 2014-2018 in 2019-2023, ki je v povprečju znašal 15.100 EUR/projekt.

4.2.15.6. Letna finančna alokacija sredstev

Letna indikativna finančna alokacija	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
	0*	151.000	151.000	151.000	151.000	0	0

Skupna vrednost (število enot * povprečna vrednost/enoto): 10 * 15.100 EUR = 151.000 EUR

4.2.16. SEKTORSKA INTERVENCIJA SADJE IN ZELENJAVA – VZPOSTAVITEV VZAJEMNIH SKLADOV

Sklad	EKJS
Vrsta intervencije	vzpostavitev, polnjenje in ponovno polnjenje vzajemnih skladov s strani organizacij proizvajalcev in združenj organizacij proizvajalcev, priznanih na podlagi Uredbe (EU) št. 1308/2013 (41.b/2(j) člen)
Območje izvajanja intervencije	celotna Slovenija
Specifični cilj, na katerega se navezuje intervencija in kjer je to relevantno, navezava na sektorske cilje	SC2: Krepitev tržne usmerjenosti in povečanje konkurenčnosti
Kazalniki rezultata	R.5 Obvladovanje tveganj: delež kmetij z instrumenti SKP za obvladovanje tveganj, ki prejemajo podporo R9: Modernizacija kmetij: delež kmetij, ki prejemajo podporo za naložbe v prestrukturiranje in modernizacijo, vključno za učinkovitejšo rabo virov
Upravičenci	Upravičenci do podpore so organizacije proizvajalcev ali združenja organizacij proizvajalcev priznane na podlagi Uredbe (EU) št. 1308/2013

4.2.16.1. Opis intervencije

Podnebne spremembe vsako leto bolj povečujejo nepredvidljivost pogojev za kmetovanje in s tem tudi samo število škodnih dogodkov, kar predstavlja proizvodno in dohodkovno tveganje za kmetijstvo. Trenutni ukrepi, kot so sofinanciranje zavarovanja kmetijske pridelave, niso učinkoviti v zadostni meri, saj ne pokrivajo vseh naravnih nesreč in ne vključuje vseh kmetijskih gospodarstev (država zato izvaja »ad hoc« ukrepe). Vzajemni sklad bo primerna dopolnitev sistema zavarovanj, v okviru katere vključeni kmetje zavarujejo in prejmejo nadomestila za gospodarske izgube v smislu obsega ali vrednosti ali za stroške, nastale zaradi izvajanja ukrepov za obvladovanje organizmov, škodljivih za rastline.

Učinkovito orodje (in preprosto) za spopadanje s podnebnimi spremembami je, poleg prilagajanja kmetijske proizvodnje in preventivnih ukrepov, tudi ustrezno upravljanje s tveganji. Eden od instrumentov upravljanja so vzajemni skladi, ki pa pri nas nikoli niso bili razviti. Vzajemni sklad v primeru škodnega dogodka izplačuje proizvajalcem v organizaciji finančna nadomestila za ekonomske izgube oziroma nadomestila za stabilizacijo dohodka.

Da bi spodbudili organizacije proizvajalcev k vzpostavitvi vzajemnih skladov, bo na voljo podpora za sofinanciranje upravnih stroškov vzpostavljanja le-teh.

Upravljanje tveganja vzajemnega sklada zahteva skupinsko akcijo in samoorganizacijo. Zato se zdi, da je to primeren ukrep za organizacije proizvajalcev in bo prispevalo k nadaljnjemu razvoju vzajemnih skladov v Sloveniji. Navedeno je še posebej povezano s porazdelitvijo tveganja med člani in združevanja njihovega skupnega interesa na kapitalskih trgih. Takšna rešitev temelji na solidarnosti in vzajemnosti in krepi vezi med člani organizacije proizvajalcev.

4.2.16.2. Pogoji upravičenosti

- Priznanje skupine na podlagi Uredbe (EU) št. 1308/2013 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 17. decembra 2013,
- odobren operativni program.

4.2.16.3. Oblika in stopnja podpore

Upravičeni stroški:

Podpora se v skladu s 40. členom Delegirane uredbe Komisije (EU) 2017/891 dodeli za upravne stroške vzpostavljanja vzajemnih skladov, v zakonodaji se morajo vzpostaviti se pravila za izvedbo podpore (uredba za OP).

Podpora iz odstavka obsega tako finančno pomoč Unije kot prispevek organizacije proizvajalcev. Skupni znesek navedene podpore ne sme preseči 5 %, 4 % oziroma 2 % prispevka organizacije proizvajalcev v vzajemni sklad v prvem, drugem in tretjem letu njegovega delovanja.

Organizacija proizvajalcev lahko podporo iz odstavka 1 prejme le enkrat in le v prvih treh letih delovanja sklada. Kadar organizacija proizvajalcev prosi le za podporo v drugem ali tretjem letu delovanja sklada, podpora znaša 4 % oziroma 2 %.

Države članice lahko določijo zgornjo mejo zneskov, ki jih lahko prejme organizacija proizvajalcev kot podporo za upravne stroške ustanavljanja vzajemnih skladov.

4.2.16.4. Kazalniki učinka

Letni načrtovani učinek /output (število)	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
O.33 Število skupin/organizacij proizvajalcev (ali združenj organizacij proizvajalcev), ki vzpostavijo operativni sklad/program							

4.2.16.5. Znesek na enoto

Načrtovani letni znesek na enoto v €	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029

Utemeljitev zneska na enoto

Podpora obsega finančno pomoč Unije kot prispevek. Skupni znesek navedene podpore ne sme preseči 5 %, 4 % oziroma 2 % prispevka organizacije proizvajalcev v vzajemni sklad v prvem, drugem in tretjem letu njegovega delovanja.

Organizacija proizvajalcev lahko podporo iz odstavka 1 prejme le enkrat in le v prvih treh letih delovanja sklada. Kadar organizacija proizvajalcev prosi le za podporo v drugem ali tretjem letu delovanja sklada, podpora znaša 4 % oziroma 2 %.

Države članice lahko določijo zgornjo mejo zneskov, ki jih lahko prejme organizacija proizvajalcev kot podporo za upravne stroške ustanavljanja vzajemnih skladov ter povračilo izplačil iz sklada v izrednih razmerah.

4.2.16.6. Letna finančna alokacija sredstev

Letna indikativna finančna alokacija	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029

4.2.17. SEKTORSKA INTERVENCIJA SADJE IN ZELENJAVA – INTEGRIRANA PRIDELAVA

Sklad	EKJS
Vrsta intervencije	Intervencije v sektorju sadja in zelenjave (41.b člen) 1 d: integrirana pridelava
Območje izvajanja intervencije	celotna Slovenija
Specifični cilj, na katerega se navezuje intervencija in kjer je to relevantno, navezava na sektorske cilje	SC2: Krepitev tržne usmerjenosti in povečanje konkurenčnosti
Kazalniki rezultata	R.9 Modernizacija kmetij: delež kmetij, ki prejemajo podporo za naložbe v prestrukturiranje in modernizacijo, vključno za učinkovitejšo rabo virov R.10 Boljša organizacija dobavne verige: delež kmetij, ki sodelujejo v skupinah proizvajalcev, organizacijah proizvajalcev in shemah kakovosti, ki prejemajo podporo v okviru SKP R.11 Koncentracija ponudbe: delež vrednosti tržne proizvodnje s strani sektorskih organizacij proizvajalcev ali skupin proizvajalcev z operativnimi programi
Upravičenci	Upravičenci do podpore so organizacije proizvajalcev ali združenja organizacij proizvajalcev priznane na podlagi Uredbe (EU) št. 1308/2013

4.2.17.1. Opis intervencije

Integrirana pridelava je naravi prijaznejši način pridelave in je tudi nacionalna, slovenska shema kakovosti. Z uporabo naravnih virov in mehanizmov, ki zmanjšujejo negativne vplive kmetovanja na okolje in zdravje ljudi, se pridelujejo pridelki, ki jih odlikuje večja vrednost zaradi manjših ekoloških in zdravstvenih obremenitev.

Glavni cilj integrirane pridelave je uravnoteženo izvajanje agrotehničnih ukrepov, naravni ukrepi imajo prednost pred fitofarmaceutskimi, pridelava poteka brez uporabe gensko spremenjenih organizmov ter uporaba gnojil in fitofarmaceutskih sredstev je nadzorovana. Cilji podpirajo ohranjanje biotske raznovrstnosti z ustreznimi metodami varstva rastlin (biotično varstvo), gnojenje poteka z organskimi gnojili in ima prednost pred gnojenjem z mineralnimi gnojili, redno se izvajajo analize pred gnojenjem in s tem se preprečuje prehod nitratov v podtalnico ter kopičenja nitratov v rastlinah. Najbolj pomembno pa je, da kontrolirana pridelava in certificiranje pridelkov daje potrošnikom zagotovilo, da proizvodi ustrezajo standardom kakovosti ter pridelano sadje in zelenjava je zdravstveno neoporečno – varna in kakovostna hrana.

Strategija 'od vil do vilic' zagovarja kmetijsko pridelavo, ki uresničuje podnebne in okoljske cilje zelenega dogovora, hkrati pa izboljšuje prihodke primarnih proizvajalcev. Vpliv prehranske verige na okolje mora biti nevtralen ali pozitiven in potrebno je zagotoviti prehransko varnost – vsakomur dostop do zadostne, hranljive in trajnostne hrane, ki izpolnjuje visoke standarde varnosti in kakovosti. Temu sledi tudi integrirana pridelava sadja in zelenjave.

V Sloveniji imamo površine, ki so namenjene tržni pridelavi sadja in zelenjave, vendar od leta 2014 izrazito padajo. Površine, ki so namenjene integrirani pridelavi zelenjave so se v letu 2019 zmanjšale za 47% glede na leto 2014, medtem ko pri sadju kar za 77%. Menimo, da je nujno potrebno podpreti ukrep integrirane pridelave in spodbuditi kmetovalce k okolju bolj prijaznemu kmetovanju. Z navedenim ukrepom bomo pripomogli k uresničevanju cilja e (Spodbujanje trajnostnega razvoja in učinkovitega gospodarjenja z naravnimi viri, kot so voda, tla in zrak) v skladu s členom 6.

Integrirana pridelava vsem udeležnim v verigi (od proizvajalcev do končnih potrošnikov) zagotavlja, da so proizvodi oziroma pridelki, ki jim je podeljen certifikat, dejansko pridelani v skladu s predpisi in tehnološkimi navodili. Certifikat je dokazilo, da so živila pridelana na okolju prijaznejši način, hkrati pa potrošnikom zagotavlja večjo varnost in kakovost proizvodov.

Pričakujemo, da bo intervencija zagotovila povečanje tržne vrednosti proizvodov organizacij proizvajalcev s ciljem izboljšanja poslovanja, kar bo privedlo do krepitev gospodarske moči organizacij proizvajalcev in njihove uspešnejše tržne umestitve.

Upravičeni stroški:

- Stroški certificiranja integrirane pridelave sadja in zelenjave,
- Analize in povezani stroški analiz tal, vode, hranil.

Dokumentirati je treba: vrsto, obseg in stroške izvedenih analiz.

4.2.17.2. Pogoji upravičenosti

- Priznanje skupine na podlagi Uredba (EU) št. 1308/2013 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 17. decembra 2013,
- vrednosti tržne proizvodnje,
- odobren operativni program.

4.2.17.3. Oblika in stopnja podpore

Podpora: kritje 50 % upravičenih stroškov s strani EU.

4.2.17.4. Kazalniki učinka

Letni načrtovani učinek /output (število)	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
O.33 Število skupin/organizacij proizvajalcev (ali združenj organizacij proizvajalcev), ki vzpostavijo operativni sklad/program							

4.2.17.5. Znesek na enoto

Načrtovani letni znesek na enoto v €	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029

Utemeljitev zneska na enoto

4.2.17.6. Letna finančna alokacija sredstev

Letna indikativna	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029

finančna alokacija							

4.2.18. SEKTORSKA INTERVENCIJA SADJE IN ZELENJAVA – NALOŽBE ZA NAMEN PRILAGAJANJA PODNEBNIM SPREMEMBAM – IZBOLJŠANJE UPORABE VODE

Sklad	EKJS
Vrsta intervencije	Intervencije v sektorju sadja in zelenjave (41.b člen) 1 a (ii) Naložbe v opredmetena in neopredmetena sredstva, raziskave: izboljšanje uporabe vode in gospodarjenje z njo, vključno z varčevanjem z vodo, varstvom vode in odvodnjavanjem
Območje izvajanja intervencije	celotna Slovenija
Specifični cilj, na katerega se navezuje intervencija in kjer je to relevantno, povezava na sektorske cilje	SC2: Krepitev tržne usmerjenosti in povečanje konkurenčnosti
Kazalniki rezultata	R.9 Modernizacija kmetij: delež kmetij, ki prejema podpora za naložbe v prestrukturiranje in modernizacijo, vključno za učinkovitejšo rabo virov R.10 Boljša organizacija dobavne verige: delež kmetij, ki sodelujejo v skupinah proizvajalcev, organizacijah proizvajalcev in shemah kakovosti, ki prejema podpora v okviru SKP R.11 Koncentracija ponudbe: delež vrednosti tržne proizvodnje s strani sektorskih organizacij proizvajalcev ali skupin proizvajalcev z operativnimi programi
Upravičenci	Upravičenci do podpore so organizacije proizvajalcev ali združenja organizacij proizvajalcev priznane na podlagi Uredbe (EU) št. 1308/2013

4.2.18.1. Opis intervencije

Podnebne spremembe in ekstremni vremenski pojavi, ki so njihova stalnica, imajo obsežen vpliv na dejavnosti pridelave sadja in zelenjave v Sloveniji. Pridelava večinoma poteka na prostem, kar predstavlja veliko tveganja od vremenskih pogojev. Namakanje je izjemnega pomena v okviru pridelave sadja in zelenjave. Cilji so zmanjševanje vplivov na naravno kakovost vode, ki so posledica intenzivne pridelave sadja in zelenjave, ter namenska in potrebam prilagojena uporaba vode in namakalnih tehnik, če je to potrebno.

Ponujeni predmeti subvencioniranja ustrezajo tudi cilju spodbujanje trajnostnega razvoja in učinkovitega gospodarjenja z naravnimi viri, kot so voda, tla in zrak.

Upravičeni stroški:

- Naložbe v nove namakalne naprave z učinkovitim vodnim izkoristkom.
- Modernizacija obstoječih namakalnih naprav.
- Naprave za preprečevanje pozebe, naprave za oroševanje proti pozebi.
- Pršilne tehnike z majhnimi izgubami.

4.2.18.2. Pogoji upravičenosti

- Priznanje skupine na podlagi Uredba (EU) št. 1308/2013 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 17. decembra 2013,
- vrednosti tržne proizvodnje,
- odobren operativni program.

4.2.18.3. Oblika in stopnja podpore

Podpora: kritje 50 % upravičenih stroškov s strani EU

Izjema: 50 % omejitev se poveča na 80 % za odhodke, ki so povezani z okoljskim ciljem, če ti odhodki krijejo najmanj 20 % odhodkov v okviru operativnega programa.

4.2.18.4. Kazalniki učinka

Letni načrtovani učinek /output (število)	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
O.33 Število skupin/organizacij proizvajalcev (ali združenj organizacij proizvajalcev), ki vzpostavijo operativni sklad/program							

4.2.18.5. Znesek na enoto

Načrtovani letni znesek na enoto v €	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029

Utemeljitev zneska na enoto

4.2.18.6. Letna finančna alokacija sredstev

Letna indikativna finančna alokacija	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029

4.2.19. SEKTORSKA INTERVENCIJA SADJE IN ZELENJAVA – NALOŽBE ZA NAMEN PRILAGAJANJA PODNEBNIM SPREMEMBAM – PREPREČEVANJE ŠKODE ZARADI SLABIH VREMENSKIH RAZMER

Sklad	EKJS
Vrsta intervencije	Intervencije v sektorju sadja in zelenjave (41.b člen) 1 a (iii) Naložbe v opredmetena in neopredmetena sredstva, raziskave: Preprečevanje škode zaradi slabih vremenskih razmer ter spodbujanje, razvoj in uporaba sort in praks ravnanja, prilagojenih spreminjajočim se podnebnim razmeram
Območje izvajanja intervencije	celotna Slovenija
Specifični cilj, na katerega se navezuje intervencija in kjer je to relevantno, povezava na sektorske cilje	SC2: Krepitev tržne usmerjenosti in povečanje konkurenčnosti
Kazalniki rezultata	R.9 Modernizacija kmetij: delež kmetij, ki prejemajo podporo za naložbe v prestrukturiranje in modernizacijo, vključno za učinkovitejšo rabo virov. R.10 Boljša organizacija dobavne verige: delež kmetij, ki sodelujejo v skupinah proizvajalcev, organizacijah proizvajalcev in shemah kakovosti, ki prejemajo podporo v okviru SKP. R.11 Koncentracija ponudbe: delež vrednosti tržne proizvodnje s strani sektorskih organizacij proizvajalcev ali skupin proizvajalcev z operativnimi programi.
Upravičenci	Upravičenci do podpore so organizacije proizvajalcev ali združenja organizacij proizvajalcev priznane na podlagi Uredbe (EU) št. 1308/2013

4.2.19.1. Opis intervencije

Podnebne spremembe in ekstremni vremenski pojavi, ki so njihova stalnica, imajo obsežen vpliv na dejavnosti, odvisne od naravnega okolja. Pridelava zelenjave v Sloveniji večinoma poteka na prostem - 96 %, kar predstavlja veliko odvisnost od vremenskih pogojev in posledično velika tveganja v pridelavi – nestabilen pridelek. V sadjarstvu je delež nasadov z mrežami proti toči in namakalnimi sistemi še vedno premajhen. V letu 2019 je bilo z mrežo proti toči pokritih 30 % vseh intenzivnih sadovnjakov, namakanih pa le 18,7 % intenzivnih sadovnjakov. Nihanje pridelka pomembno vpliva na ekonomski položaj pridelovalcev. Zaradi neugodnih vremenskih pojavov pri tržnih zelenjadnicah povprečni hektarski pridelki zaostajajo za povprečnimi hektarskimi pridelki v državah članicah EU.

Po Strategiji 'od vil do vilic' morajo kmetje poleg hitrejšega prilaganja svojih proizvodnih metod tudi čim bolj izkoristiti naravne in tehnološke rešitve, da bi povečali odpornost proti podnebnim spremembam in s tem dosegli pomemben cilj zagotavljanja trajnostne proizvodnje hrane. Pri prilagajanju na nove okoljske razmere je pomemben vidik tudi varnost in raznolikost semen - kmetje morajo po Strategiji 'od vil do vilic' imeti dostop do vrste kakovostnih semen za sorte rastlin, ki so prilagojene pritiskom podnebnih sprememb. Poleg dostopa do semen je po našem mnenju pomemben tudi dostop do sadik ter podlag za sorte, ki so bolj prilagojene na podnebne spremembe.

Z intervencijo želimo nameniti dodatna sredstva organizacijam proizvajalcev v sektorju sadja in zelenjave za naložbe v sredstva za zaščito pred posledicami podnebnih sprememb in uporabo sort, ki so bolj prilagojene na pritiske podnebnih sprememb (ustreznejši sortni izbori). Z

intervencijo želimo pripomoči k zmanjšanju tveganj, povezanih z ekstremnimi vremenskimi pojavi in s tem izboljšati ekonomski položaj pridelovalcev.

Upravičeni stroški:

a) Naložbe za zaščito pred neugodnimi vremenskimi pojavi:

- oprema za zaščito pred točo,
- oprema za zaščito pred zmrzaljo,
- oprema za zaščito pred drugimi neugodnimi vremenskimi pojavi,
- oprema za namakanje.

b) Naložbe v postavitve ali prestrukturiranje nasadov:

- stroški sadnih rastlin (sadike, cepiči) – podnebno prilagojene sorte (po priporočilih Javne službe v sadjarstvu in strokovnih priporočil EU o izboru sort),
- ekološko seme.

4.2.19.2. Pogoji upravičenosti

- Priznanje skupine na podlagi Uredba (EU) št. 1308/2013 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 17. decembra 2013.
- vrednosti tržne proizvodnje
- odobren operativni program

4.2.19.3. Oblika in stopnja podpore

Podpora: kritje 50 % upravičenih stroškov s strani EU

Izjema: 50 % omejitev se poveča na 80 % za odhodke, ki so povezani z okoljskim ciljem, če ti odhodki krijejo najmanj 20 % odhodkov v okviru operativnega programa.

4.2.19.4. Kazalniki učinka

Letni načrtovani učinek /output (število)	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
O.33 Število skupin/organizacij proizvajalcev (ali združenj organizacij proizvajalcev), ki vzpostavijo operativni sklad/program							

4.2.19.5. Znesek na enoto

Načrtovani letni znesek na enoto v €	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029

Utemeljitev zneska na enoto

4.2.19.6. Letna finančna alokacija sredstev

Letna indikativna finančna alokacija	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029

4.2.20. SEKTORSKA INTERVENCIJA SADJE IN ZELENJAVA – NALOŽBE ZA NAMEN PRILAGAJANJA PODNEBNIM SPREMEMBAM – OHRANJANJE TAL

Sklad	EKJS
Vrsta intervencije	Intervencije v sektorju sadja in zelenjave (41.b člen) 1 a (i) Naložbe v opredmetena in neopredmetena sredstev, raziskave: ohranjanje tal, vključno s povečanjem zalog ogljika v tleh
Območje izvajanja intervencije	celotna Slovenija
Specifični cilj, na katerega se navezuje intervencija in kjer je to relevantno, povezava na sektorske cilje	SC2: Krepitev tržne usmerjenosti in povečanje konkurenčnosti
Kazalniki rezultata	R.9 Modernizacija kmetij: delež kmetij, ki prejemajo podporo za naložbe v prestrukturiranje in modernizacijo, vključno za učinkovitejšo rabo virov R.10 Boljša organizacija dobavne verige: delež kmetij, ki sodelujejo v skupinah proizvajalcev, organizacijah proizvajalcev in shemah kakovosti, ki prejemajo podporo v okviru SKP R.11 Koncentracija ponudbe: delež vrednosti tržne proizvodnje s strani sektorskih organizacij proizvajalcev ali skupin proizvajalcev z operativnimi programi
Upravičenci	Upravičenci do podpore so organizacije proizvajalcev ali združenja organizacij proizvajalcev priznane na podlagi Uredbe (EU) št. 1308/2013

4.2.20.1. Opis intervencije

Tla predstavljajo največji zalogovnik ogljika na Zemlji. Močno se odzivajo na spremenljivost in intenziteto padavin in na sušne dogodke. Pomemben del strategije prilagajanja na spremembe bo ustrezna raba in tehnologija obdelave tal, predvsem s povečanjem vsebnosti organskih snovi v tleh. Večja vsebnost organske snovi ne vpliva le na mikrobiološko aktivnost v tleh, ki zagotavlja živost tal, pozitivno vpliva tudi na infiltracijo in na zadrževalno sposobnost tal za vodo, s katerimi se tla branijo pred posledicami intenzivnih padavin in suš (ARSO, 2018).

Cilj je zmanjševanje vplivov na naravno kakovost tal in biološko raznolikost, ki so posledica intenzivne pridelave sadja in zelenjave. S to intervencijo pripomoremo k uresničevanju cilja e - Spodbujanje trajnostnega razvoja in učinkovitega gospodarjenja z naravnimi viri, kot so voda, tla in zrak v skladu s členom 6.

Upravičeni stroški:

- naložbe za izboljšanje kakovosti tal,
- dodatni stroški nastali zaradi izvajanja okoljskega ukrepa,
- Analize in povezani stroški analiz tal.

4.2.20.2. Pogoji upravičenosti

- Priznanje skupine na podlagi Uredba (EU) št. 1308/2013 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 17. decembra 2013,
- vrednosti tržne proizvodnje,

- odobren operativni program.

4.2.20.3. Oblika in stopnja podpore

Podpora: kritje 50 % upravičenih stroškov s strani EU

Izjema: 50 % omejitev se poveča na 80 % za odhodke, ki so povezani z okoljskim ciljem, če ti odhodki krijejo najmanj 20 % odhodkov v okviru operativnega programa.

4.2.20.4. Kazalniki učinka

Letni načrtovani učinek /output (število)	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
O.33 Število skupin/organizacij proizvajalcev (ali združenj organizacij proizvajalcev), ki vzpostavijo operativni sklad/program							

4.2.20.5. Znesek na enoto

Načrtovani letni znesek na enoto v €	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029

Utemeljitev zneska na enoto

4.2.20.6. Letna finančna alokacija sredstev

Letna indikativna finančna alokacija	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029

4.2.21. SEKTORSKA INTERVENCIJA SADJE IN ZELENJAVA – OPUSTITEV SPRAVILA

Sklad	EKJS
Vrsta intervencije	Intervencije v sektorju sadja in zelenjave (41.b člen) 2 g: opustitev spravila, ki zajema končanje trenutnega proizvodnega cikla na zadevnem območju, pri čemer so proizvodi dobro razviti ter neoporečne in zadovoljive tržne kakovosti, razen uničenja proizvodov zaradi podnebnih razmer ali bolezni
Območje izvajanja intervencije	celotna Slovenija
Specifični cilj, na katerega se navezuje intervencija in kjer je to relevantno, navezava na sektorske cilje	SC2: Krepitev tržne usmerjenosti in povečanje konkurenčnosti
Kazalniki rezultata	R.9 Modernizacija kmetij: delež kmetij, ki prejemajo podporo za naložbe v prestrukturiranje in modernizacijo, vključno za učinkovitejšo rabo virov R.10 Boljša organizacija dobavne verige: delež kmetij, ki sodelujejo v skupinah proizvajalcev, organizacijah proizvajalcev in shemah kakovosti, ki prejemajo podporo v okviru SKP R.11 Koncentracija ponudbe: delež vrednosti tržne proizvodnje s strani sektorskih organizacij proizvajalcev ali skupin proizvajalcev z operativnimi programi
Upravičenci	Upravičenci do podpore so organizacije proizvajalcev ali združenja organizacij proizvajalcev priznane na podlagi Uredbe (EU) št. 1308/2013

4.2.21.1. Opis intervencije

Intervencija je namenjena preprečevanju in reševanju kriz na trgu v sektorju sadja in zelenjave. Zaradi težjega skladiščenje določenih vrst sadja in zelenjave, bi bila intervencija namenjena reševanju kriznih situacij na trgu, opustitev spravila pa ima lahko hkrati ugodne posledice, npr. povečanje organske snovi v tleh (zeleno gnojenje).

Opustitev spravila se ne izvede, če se na območju ne pridobivajo več proizvodi z običajnim proizvodnim postopkom (sezona pridelovanja je že minila). Opustitev spravila pomeni, da se z zemljišča ne odvzame komercialnih proizvodov v času normalnega proizvodnega cikla in ne pomeni uničenje proizvodov zaradi neugodnega vremenskega dogodka ali bolezni.

Izvajanje ukrepa ne sme povzročiti nobenega negativnega vpliva na okolje ali fitosanitarnih posledic.

Če površina, prijavljena za opustitev spravila, ni upravičena do opustitve spravila, se spravilo ne sme delno/v celoti izvesti. Ukrep mora biti dodatek k običajnim praksam gojenja.

Zneski nadomestil za opustitev spravila, ki vključujejo finančno pomoč Unije in prispevek organizacije proizvajalcev, so izplačila na hektar in krijejo do 90% najvišje ravni podpore za umike s trga.

OP mora pred načrtovano opustitvijo spravila obvestiti pristojne državne organe.

Pomembno: krizni ukrepi ne smejo presežati 1/3 odhodkov operativnega programa organizacije proizvajalcev.

4.2.21.2. Pogoji upravičenosti

- Priznanje skupine na podlagi Uredba (EU) št. 1308/2013 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 17. decembra 2013,
- vrednosti tržne proizvodnje,
- odobren operativni program.

4.2.21.3. Oblika in stopnja podpore

Najvišji zneski podpore za umike s trga (v EUR/100 kg) določeni v Prilogi IV delegirane uredbe 891/2017.

4.2.21.4. Kazalniki učinka

Letni načrtovani učinek /output (število)	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
O.33 Število skupin/organizacij proizvajalcev (ali združenj organizacij proizvajalcev), ki vzpostavijo operativni sklad/program							

4.2.21.5. Znesek na enoto

Načrtovani letni znesek na enoto v €	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029

Utemeljitev zneska na enoto

4.2.21.6. Letna finančna alokacija sredstev

Letna indikativna finančna alokacija	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029

4.2.22. SEKTORSKA INTERVENCIJA SADJE IN ZELENJAVA – PROMOCIJA, OBVEŠČANJE IN TRŽENJE

Sklad	EKJS
Vrsta intervencije	Intervencije v sektorju sadja in zelenjave (41.b člen) 1 (f) promocija, obveščanje in trženje, vključno z ukrepi in dejavnostmi, zlasti za boljšo ozaveščenost potrošnikov o shemah kakovosti Unije in pomenu zdrave prehrane ter diverzifikacije trgov
Območje izvajanja intervencije	celotna Slovenija
Specifični cilj, na katerega se navezuje intervencija in kjer je to relevantno, navezava na sektorske cilje	SC2: Krepitev tržne usmerjenosti in povečanje konkurenčnosti
Kazalniki rezultata	R.9 Modernizacija kmetij: delež kmetij, ki prejemajo podporo za naložbe v prestrukturiranje in modernizacijo, vključno za učinkovitejšo rabo virov R.10 Boljša organizacija dobavne verige: delež kmetij, ki sodelujejo v skupinah proizvajalcev, organizacijah proizvajalcev in shemah kakovosti, ki prejemajo podporo v okviru SKP R.11 Koncentracija ponudbe: delež vrednosti tržne proizvodnje s strani sektorskih organizacij proizvajalcev ali skupin proizvajalcev z operativnimi programi
Upravičenci	Upravičenci do podpore so organizacije proizvajalcev ali združenja organizacij proizvajalcev priznane na podlagi Uredbe (EU) št. 1308/2013

4.2.22.1. Opis intervencije

Z vidika povečanja komercialne vrednosti proizvodov je potrebno dati poseben poudarek na uporabo oznak, ki potrjujejo sodelovanje proizvodov v shemah kakovosti Unije, s čimer se jamči poreklo, sledljivost in kakovost proizvodov, hkrati pa tudi njihova prepoznavnost (ustvarjanje blagovne znamke). Sheme kakovosti in njim lasten način označevanja potrošniku zagotavlja vrhunsko kakovost izdelkov in njihovo pristnost. Z namenom informiranja javnosti o proizvodih, vključenih v sheme kakovosti, je potrebno izvesti ukrepe, kot so oglaševanje v medijih, promocijske kampanje in drugi načini predstavitve proizvodov javnosti.

Pričakujemo, da bo intervencija zagotovila povečanje tržne vrednosti proizvodov organizacije proizvajalcev s ciljem izboljšanja poslovanja, kar bo privedlo do krepitve gospodarske moči organizacije proizvajalcev in njeno uspešnejše tržno pozicioniranje.

Promocijo lahko izvajajo organizacije proizvajalcev, ki imajo veljaven certifikat za shemo kakovosti, proizvode pa morajo tržiti kot proizvode sheme kakovosti, v katero so vključeni. S promoviranjem svojih proizvodov, vključenih v sheme kakovosti, proizvajalci hkrati pripomorejo k večanju prepoznavnosti oznak shem kakovosti.

Zelenjava in sadje sta pomemben vir vitaminov, mineralov in prehranskih vlaknin, poleg naštetega vsebujeta še celo paleto drugih koristnih snov, vendar Slovenci v povprečju kljub temu še zmeraj zaužijemo premalo sadja in zelenjave. S promocijo je potrebno povečati delež uživanja sveže zelenjave in sadja.

Ta intervencija je povezana s specifičnim ciljem v skladu s točko i člena 6 (»Izboljšanje načina zagotavljanja ustreznosti kmetijstva v EU družbenim pričakovanjem na področju prehrane in zdravja«).

Intervencija je namenjena pokritju stroškov nastalih pri izvajanju promocije, obveščanja in trženja za proizvode organizacij proizvajalcev.

Upravičeni stroški:

- prisotnost na sejmih, zasedanjih, razstavah, itd.,
- razvoj blagovnih znamk, logotipov specifične za organizacije proizvajalcev,
- potrošniško naravnano trženje, med drugim za otroke in mladostnike,
- promocija (npr. medijske kampanje, objava oglasov, literatura, degustacije),
- stroški oglaševanja in informiranja na prodajnem mestu, vključno z degustacijami,
- stroški tiskanja na embalažo ali nalepke za namene promocije imena OP in blagovnih znamk.

4.2.22.2. Pogoji upravičenosti

- Priznanje skupine na podlagi Uredba (EU) št. 1308/2013 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 17. decembra 2013,
- vrednosti tržne proizvodnje,
- odobren operativni program.

4.2.22.3. Oblika in stopnja podpore

Podpora: kritje 50 % upravičenih stroškov s strani EU

4.2.22.4. Kazalniki učinka

Letni načrtovani učinek /output (število)	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
O.33 Število skupin/organizacij proizvajalcev (ali združenj organizacij proizvajalcev), ki vzpostavijo operativni sklad/program							

4.2.22.5. Znesek na enoto

Načrtovani letni znesek na enoto v €	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029

Utemeljitev zneska na enoto

4.2.22.6. Letna finančna alokacija sredstev

Letna indikativna finančna alokacija	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029

4.2.23. SEKTORSKA INTERVENCIJA SADJE IN ZELENJAVA – SVETOVANJE IN TEHNIČNA POMOČ

Sklad	EKJS
Vrsta intervencije	Intervencije v sektorju sadja in zelenjave (41.b člen) 1 b: storitve svetovanja in tehnična pomoč, zlasti glede trajnostnih tehnik zatiranja škodljivcev in bolezni, trajnostne rabe fitofarmaceutvskih sredstev in veterinarskih proizvodov ter prilagajanja podnebnim spremembam in blažitvi njihovih posledic
Območje izvajanja intervencije	celotna Slovenija
Specifični cilj, na katerega se navezuje intervencija in kjer je to relevantno, navezava na sektorske cilje	SC2: Krepitev tržne usmerjenosti in povečanje konkurenčnosti
Kazalniki rezultata	R.9 Modernizacija kmetij: delež kmetij, ki prejemajo podporo za naložbe v prestrukturiranje in modernizacijo, vključno za učinkovitejšo rabo virov R.1 Izboljšanje smotrnosti s pomočjo znanja in inovacij: število oseb, ki prejemajo podporo za svetovanje, usposabljanje, izmenjavo znanja ali sodelovanje v operativnih skupinah EIP ali drugih skupinah za sodelovanje/ukrepih. R.10 Boljša organizacija dobavne verige: delež kmetij, ki sodelujejo v skupinah proizvajalcev, organizacijah proizvajalcev in shemah kakovosti, ki prejemajo podporo v okviru SKP R.11 Koncentracija ponudbe: delež vrednosti tržne proizvodnje s strani sektorskih organizacij proizvajalcev ali skupin proizvajalcev z operativnimi programi
Upravičenci	Upravičenci do podpore so organizacije proizvajalcev ali združenja organizacij proizvajalcev priznane na podlagi Uredbe (EU) št. 1308/2013

4.2.23.1. Opis intervencije

Krepitev oblikovanja in prenosa znanja je prepoznan kot pomemben horizontalni cilj v Resoluciji o nacionalnem programu o strateških usmeritvah razvoja slovenskega kmetijstva in živilstva »Naša hrana, podeželje in naravni viri od leta 2021« (ReNPURSK) ter v Strategiji »od vil do vilic« za pravičen, zdrav in okolju prijazen prehranski sistem.

Potreba po izboljšanju znanja o novih tehnologijah je bila zaznana tudi v okviru dogodka Rural Vision Week 2021, ki ga organizira Evropska mreža za ruralni razvoj. Na dogodku je bila s strani mladih kmetovalcev izpostavljena težava glede pomanjkanja tehničnega znanja, in sicer z vidika težav, ki jih prinaša uporaba moderne kmetijske mehanizacije. Najnovejša mehanizacija je ljudem sicer dostopna in na voljo, ni pa dovolj ustrezno usposobljenih ljudi, ki bi znali delati z njo.

Poleg moderne kmetijske mehanizacije je potrebno tudi okrepiti znanje uporabe informacijskih tehnologij, ki so dandanes nepogrešljivo orodje pri kmetijski proizvodnji. Uporaba zastarelih tehnologij in orodij s slabšim energijskim izkoristkom in večjim vplivom na okolje, ter slabo znanje uporabe informacijskih tehnologij vplivajo na slabšo produktivnost in nižjo donosnost, s čimer se preprečuje dolgoročni razvoj, saj se ob slabši donosnosti zmanjšujejo možnosti za nadaljnja vlaganja v novejšo opremo. Neznanje poleg tega lahko vpliva tudi na izbor za proizvodnjo manj primernih tehničnih orodij, orodij, ki so manj primerna za okolje itd.

V okviru spodbujanja modernizacije kmetij želimo vključiti še en pomemben vidik, in sicer prenos znanja o novih tehnologijah. V primeru naložb v novo, modernejšo tehnologijo, je namreč potrebno

uporabnike seznaniti z njenimi lastnostmi. Ni torej dovolj, da se proizvajalce spodbuja k nakupu nove opreme, ki je učinkovitejša in prijaznejša za okolje, potrebno je zagotoviti, da jo znajo pravilno uporabljati. Subvencioniralo se bo tudi svetovanje in tehnična podpora tehnikom trajnostnega zatiranja škodljivcev in bolezni, ter trajnostna uporaba sredstev za zaščito rastlin.

Z intervencijo bomo uresničili cilj e (Spodbujanje trajnostnega razvoja in učinkovitega gospodarjenja z naravnimi viri, kot so voda, tla in zrak) v skladu s členom 6. S tem se bo uresničil tudi horizontalni cilj (Modernizacija sektorja s spodbujanjem in posredovanjem znanja, inovacijami in digitalizacijo v kmetijstvu in na podeželskih območjih ter spodbujanje njihovega širjenja) v skladu s členom 5.

Z intervencijo svetovalne storitve in tehnična pomoč bomo omogočili, da organizacije proizvajalcev lahko najamejo svetovalca oz. proizvajalca opreme, da jim predstavi novo opremo in jih izobrazijo o njenem delovanju. S tem bo omogočen kar najboljši možen izkoristek nove opreme, s čimer se bo povečala konkurenčnost organizacije proizvajalcev. S pravilno uporabo moderne tehnologije, pa bo večja možnost tudi za blaženje posledic podnebnih sprememb.

Upravičeni stroški izvedbe svetovanj in tehnične pomoči so:

- izvedba in priprava svetovanj/tehnične pomoči za namen tehnologij pridelave, varstva rastlin, krepitev tržne usmerjenosti in povečanje konkurenčnosti, uvajanje digitalizacije v pridelavo,
- stroški plačila izvajalca,
- stroški poti in nastanitve.

4.2.23.2. Pogoji upravičenosti

- Priznanje skupine na podlagi Uredba (EU) št. 1308/2013 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 17. decembra 2013,
- vrednosti tržne proizvodnje,
- odobren operativni program.

4.2.23.3. Oblika in stopnja podpore

Podpora: kritje 50 % upravičenih stroškov s strani EU

4.2.23.4. Kazalniki učinka

Letni načrtovani učinek /output (število)	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
O.33 Število skupin/organizacij proizvajalcev (ali združenj organizacij proizvajalcev), ki vzpostavijo operativni sklad/program							

4.2.23.5. Znesek na enoto

Načrtovani letni znesek na enoto v €	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029

Utemeljitev zneska na enoto

4.2.23.6. Letna finančna alokacija sredstev

Letna indikativna finančna alokacija	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029

4.2.24. SEKTORSKA INTERVENCIJA SADJE IN ZELENJAVA – UMIK S TRGA ZA BREZPLAČNO RAZDELITEV

Sklad	EKJS
Vrsta intervencije	Intervencije v sektorju sadja in zelenjave (41.b člen) 2 e: umik s trga za brezplačno razdelitev ali druge namene, po potrebi vključno s predelavo, da se olajša tak umik
Območje izvajanja intervencije	celotna Slovenija
Specifični cilj, na katerega se navezuje intervencija in kjer je to relevantno, navezava na sektorske cilje	SC2: Krepitev tržne usmerjenosti in povečanje konkurenčnosti
Kazalniki rezultata	R.9 Modernizacija kmetij: delež kmetij, ki prejemajo podporo za naložbe v prestrukturiranje in modernizacijo, vključno za učinkovitejšo rabo virov R.10 Boljša organizacija dobavne verige: delež kmetij, ki sodelujejo v skupinah proizvajalcev, organizacijah proizvajalcev in shemah kakovosti, ki prejemajo podporo v okviru SKP R.11 Koncentracija ponudbe: delež vrednosti tržne proizvodnje s strani sektorskih organizacij proizvajalcev ali skupin proizvajalcev z operativnimi programi
Upravičenci	Upravičenci do podpore so organizacije proizvajalcev ali združenja organizacij proizvajalcev priznane na podlagi Uredbe (EU) št. 1308/2013

4.2.24.1. Opis intervencije

Intervencija je namenjena reševanju kriznih situaciji na trgu in hkratnemu zmanjšanju količin odpadne hrane. Ta ukrep sledi cilju a - Podpora vzdržnim dohodkom kmetij in odpornost po vsej Uniji za povečanje prehranske varnosti iz člena 6.

Umik s trga se izvede z:

- brezplačno razdelitvijo dobrodelnim organizacijam in ustanovam, v skladu z 89.a členom Zkme, za uporabo v njihovih dejavnostih pomoči osebam, za katere nacionalno pravo predvideva pravico do javne pomoči, zlasti zaradi pomanjkanja potrebnih sredstev za preživetje;
- brezplačno razdelitvijo kazenskim institucijam, šolam in javnim izobraževalnim ustanovam ter otroškim počitniškim domovom, kakor tudi bolnišnicam in domovom za ostarele, ki jih določijo države članice, ki sprejmejo vse potrebne ukrepe, s katerimi zagotovijo, da so tako razdeljene količine dodatek h količinam, ki jih te ustanove običajno kupujejo.

Upravičeni stroški za brezplačno razdelitev:

- stroški prevoza za brezplačno razdelitev,
- stroški razvrščanja in pakiranja za brezplačno razdelitev.

OP mora pred načrtovanim umikom s trga obvestiti MKGP.

4.2.24.2. Pogoji upravičenosti

- Priznanje skupine na podlagi Uredba (EU) št. 1308/2013 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 17. decembra 2013,
- vrednosti tržne proizvodnje,

- odobren operativni program.

4.2.24.3. Oblika in stopnja podpore

Financiranje v primeru umika s trga – brezplačna razdelitev, do 100% stroškov s strani EU, financiranje do največ 10 % VTP.

Najvišji zneski podpore za umike s trga (v EUR/100 kg) v skladu s členom 45(1), določeni v Prilogi IV delegirane uredbe 891/2017.

4.2.24.4. Kazalniki učinka

Letni načrtovani učinek /output (število)	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
O.33 Število skupin/organizacij proizvajalcev (ali združenj organizacij proizvajalcev), ki vzpostavijo operativni sklad/program							

4.2.24.5. Znesek na enoto

Načrtovani letni znesek na enoto v €	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029

Utemeljitev zneska na enoto

4.2.24.6. Letna finančna alokacija sredstev

Letna indikativna finančna alokacija	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029

4.2.25. SEKTORSKA INTERVENCIJA SADJE IN ZELENJAVA – USPOSABLJANJE IN IZMENJAVA DOBRIH PRAKS

Sklad	EKJS
Vrsta intervencije	Intervencije v sektorju zelenjave (41.b člen) 1 c: Usposabljanje, vključno z mentorstvom in izmenjavo dobrih praks
Območje izvajanja intervencije	celotna Slovenija
Specifični cilj, na katerega se navezuje intervencija in kjer je to relevantno, povezava na sektorske cilje	SC2: Krepitev tržne usmerjenosti in povečanje konkurenčnosti
Kazalniki rezultata	R.9 Modernizacija kmetij: delež kmetij, ki prejemajo podporo za naložbe v prestrukturiranje in modernizacijo, vključno za učinkovitejšo rabo virov. R.1 Izboljšanje smotrnosti s pomočjo znanja in inovacij: število oseb, ki prejemajo podporo za svetovanje, usposabljanje, izmenjavo znanja ali sodelovanje v operativnih skupinah EIP ali drugih skupinah za sodelovanje/ukrepih. R.10 Boljša organizacija dobavne verige: delež kmetij, ki sodelujejo v skupinah proizvajalcev, organizacijah proizvajalcev in shemah kakovosti, ki prejemajo podporo v okviru SKP R.11 Koncentracija ponudbe: delež vrednosti tržne proizvodnje s strani sektorskih organizacij proizvajalcev ali skupin proizvajalcev z operativnimi programi
Upravičenci	Upravičenci do podpore so organizacije proizvajalcev ali združenja organizacij proizvajalcev priznane na podlagi Uredbe (EU) št. 1308/2013

4.2.25.1. Opis intervencije

Krepitev oblikovanja in prenosa znanja je prepoznan kot pomemben horizontalni cilj v Resoluciji o nacionalnem programu o strateških usmeritvah razvoja slovenskega kmetijstva in živilstva »Naša hrana, podeželje in naravni viri od leta 2021« (ReNPURSK) ter v Strategiji »od vil do vilic« za pravičen, zdrav in okolju prijazen prehranski sistem.

Za doseg tega cilja je potrebno v Sloveniji izboljšati povezovanje in tesnejše sodelovanje tudi med organizacijami proizvajalcev, saj za večjo produktivnost in konkurenčnost pri pridelavi zelenjave in sadja kmetovalci potrebujejo predvsem znanje in odlične svetovalne storitve, ki bi jim pomagale pri izbiri trajnostnega upravljanja. Pri tem sta ključni izmenjava podatkov in znanja ter spretnosti.

Organizacije proizvajalcev z operativnim programom v sektorju sadja in zelenjave pri nas še ni vzpostavljene, zato menimo, da je ukrep usposabljanje in izmenjava dobrih praks potreben v izogib delanja napak. Izmenjava znanj in izkušenj bi potekala med predstavniki organizacij proizvajalcev iz EU držav (ali s samostojnimi strokovnjaki), ki že imajo priznane organizacije proizvajalcev s operativnim programom ter med slovenskimi organizacijami proizvajalcev v sektorju sadja in zelenjave. Izvedba prenosa znanj bi potekala na sledeče načine: izobraževanje na daljavo ali v živo, srečanja s predstavniki organizacij proizvajalcev iz držav z vzpostavljenim operativnim programom, izvedba usposabljanj-delavnic na terenu za organizacije proizvajalcev v državah članicah z že vzpostavljenim operativnim programom.

Upravičeni stroški izvedbe usposabljanj so:

- izvedba in priprava usposabljanj,

- nakup didaktičnih pripomočkov, priprava video posnetkov za namen usposabljanj, nakup drugega materiala za namen usposabljanj,
- stroški plačila izvajalca,
- stroški poti in nastanitve.

4.2.25.2. Pogoji upravičenosti

- Priznanje skupine na podlagi Uredba (EU) št. 1308/2013 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 17. decembra 2013,
- vrednosti tržne proizvodnje,
- odobren operativni program.

4.2.25.3. Oblika in stopnja podpore

Podpora: kritje 50 % upravičenih stroškov s strani EU

4.2.25.4. Kazalniki učinka

Letni načrtovani učinek /output (število)	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
O.33 Število skupin/organizacij proizvajalcev (ali združenj organizacij proizvajalcev), ki vzpostavijo operativni sklad/program							

4.2.25.5. Znesek na enoto

Načrtovani letni znesek na enoto v €	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029

Utemeljitev zneska na enoto

4.2.25.6. Letna finančna alokacija sredstev

Letna indikativna finančna alokacija	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029

4.2.26. SEKTORSKA INTERVENCIJA SADJE IN ZELENJAVA – ZAVAROVANJE LETINE IN PROIZVODNJE

Sklad	EKJS
Vrsta intervencije	Intervencije v sektorju sadja in zelenjave (41.b člen) 2 h: zavarovanje letine in proizvodnje, ki prispeva k varovanju dohodkov proizvajalcev, kadar imajo izgube zaradi naravnih nesreč, slabih vremenskih razmer, bolezni ali napadov škodljivcev, ter hkrati zagotavlja, da upravičenci sprejmejo potrebne ukrepe za preprečevanje tveganj
Območje izvajanja intervencije	celotna Slovenija
Specifični cilj, na katerega se navezuje intervencija in kjer je to relevantno, navezava na sektorske cilje	SC2: Krepitev tržne usmerjenosti in povečanje konkurenčnosti
Kazalniki rezultata	R.9 Modernizacija kmetij: delež kmetij, ki prejemajo podporo za naložbe v prestrukturiranje in modernizacijo, vključno za učinkovitejšo rabo virov R.10 Boljša organizacija dobavne verige: delež kmetij, ki sodelujejo v skupinah proizvajalcev, organizacijah proizvajalcev in shemah kakovosti, ki prejemajo podporo v okviru SKP R.11 Koncentracija ponudbe: delež vrednosti tržne proizvodnje s strani sektorskih organizacij proizvajalcev ali skupin proizvajalcev z operativnimi programi
Upravičenci	Upravičenci do podpore so organizacije proizvajalcev ali združenja organizacij proizvajalcev priznane na podlagi Uredbe (EU) št. 1308/2013

4.2.26.1. Opis intervencije

Intervencija je namenjena zavarovanju pridelkov za kritje izgube zaslužka organizacije proizvajalcev in/ali njihovih članov.

Podnebne spremembe in ekstremni vremenski pojavi, ki so njihova stalnica, imajo obsežen vpliv na dejavnosti, odvisne od naravnega okolja. Pridelava zelenjave v Sloveniji večinoma poteka na prostem, kar predstavlja veliko odvisnost od vremenskih pogojev in posledično velika tveganja v pridelavi – nestabilen pridelek, neugodni vremenski pogoji (pozebe) in z njimi povezane bolezni in škodljivci. Nihanje pridelka pomembno vpliva na ekonomski položaj pridelovalcev.

Intervencija za zavarovanje letine prispeva k zavarovanju prihodkov proizvajalcev in kritju tržnih izgub, ki jih imajo organizacija proizvajalcev ali njeni aktivni člani, če jih prizadenejo naravne nesreče, podnebne razmere in, kjer je primerno, izbruhi bolezni ali napadi škodljivcev.

Z intervencijo sofinanciramo zavarovanja, ki jih organizacija proizvajalcev sklene zase in za svoje člane in ki ne izpolnjujejo pogoje za druga nacionalna financiranja. Organizacija proizvajalcev ne sme imeti sklenjene več kot ene pogodbe za zavarovanje istega produkta.

Zavarovanje pridelkov se lahko krije samo, če gre za pridelke v okviru organizacije proizvajalcev (podlaga dogovor organizacije proizvajalcev z zavarovalnico za zavarovanje pridelkov). Organizacija proizvajalcev je odgovorna za izbor primerne zavarovalnice z vidika konkurence na trgu.

Zavarovalne police, ki jih sklenejo člani organizacije proizvajalcev sami neposredno pri zavarovalnici, niso upravičene do sofinanciranja.

Pomembno: krizni ukrepi ne smejo presegati 1/3 odhodkov operativnega programa organizacije proizvajalcev.

4.2.26.2. Pogoji upravičenosti

- Priznanje skupine na podlagi Uredba (EU) št. 1308/2013 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 17. decembra 2013,
- vrednosti tržne proizvodnje,
- odobren operativni program.

4.2.26.3. Oblika in stopnja podpore

Skupna javna podpora za zavarovanje je do 50 % stroškov zavarovalnih premij, ki jih vplačajo pridelovalci za zavarovanje pred izgubami zaradi slabih vremenskih razmer, ki se lahko izenačijo z naravnimi nesrečami in drugimi izgubami zaradi slabih vremenskih razmer ter izgubami, ki so jih povzročile rastlinske bolezni ali napadi škodljivcev.

4.2.26.4. Kazalniki učinka

Letni načrtovani učinek /output (število)	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
O.33 Število skupin/organizacij proizvajalcev (ali združenj organizacij proizvajalcev), ki vzpostavijo operativni sklad/program							

4.2.26.5. Znesek na enoto

Načrtovani letni znesek na enoto v €	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029

Utemeljitev zneska na enoto

4.2.26.6. Letna finančna alokacija sredstev

Letna indikativna finančna alokacija	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029

4.2.27. INTERVENCIJA NALOŽBE V DVIG PRODUKTIVNOSTI IN TEHNOLOŠKI RAZVOJ, VKLJUČNO Z DIGITALIZACIJO KMETIJSKIH GOSPODARSTEV IN ŽIVILSKOPREDELOVALNE INDUSTRIJE

Sklad	EKSRP
Vrsta intervencije	Naložbe (68. člen)
Območje izvajanja intervencije	Celotna Slovenija
Specifični cilj, na katerega se navezuje intervencija in kjer je to relevantno, navezava na sektorske cilje	SC2 Krepitev tržne usmerjenosti in povečanje konkurenčnosti, tudi z večjim poudarkom na raziskavah, tehnologiji in digitalizaciji
Kazalniki rezultata	R.3 Digitalizacija kmetijstva: delež kmetijskih gospodarstev, ki iz SKP prejema podpora za digitalne kmetijske tehnologije R.9 Modernizacija kmetijskih gospodarstev: delež kmetijskih gospodarstev, ki prejema podpora za naložbe v prestrukturiranje in modernizacijo, vključno za učinkovitejšo rabo virov
Upravičenci	Upravičenci do podpore so: <ul style="list-style-type: none"> - nosilci majhnih kmetij, - nosilci kmetijskih gospodarstev, - nosilci dopolnilnih dejavnosti na kmetijah, - skupine kmetov, organizacije proizvajalcev, skupine proizvajalcev ali zadruga, ki izvajajo kolektivne naložbe, - pravne osebe ali skupnosti fizičnih in pravnih oseb kot gospodarske družbe, zadruga in zavodi, samostojni podjetniki posamezniki, skupine ali organizacije proizvajalcev, registrirane agrarne in pašne skupnosti ter gospodarska interesna združenja.

4.2.27.1. Opis intervencije

Namen intervencije je povečanje produktivnosti in neto dodane vrednosti na zaposlenega.

Z vlaganjem v osnovna sredstva se bosta izvedli prestrukturiranje in modernizacija kmetijskega in agroživilskega sektorja.

S podporami naložbam v predelavo hrane kot dopolnilne dejavnosti na kmetijah se bo povečala dodana vrednost kmetijskih proizvodov.

Spodbuja se namenja uvajanju novih tehnologij, digitalizacijo (kar je v skladu z nameni te intervencije), znanje in inovacije v kmetijstvu in predelavi.

Z vlaganjem v osnovna sredstva se bodo na kmetijskih gospodarstvih in v živilskopredelovalni industriji uvajale nove tehnologije (npr. mehanizacija, oprema in stroji v proizvodnji), digitalizacija (npr. preko IT opreme, dostopa do digitalnih rešitev), znanje in inovacije. Učinkovita in precizna proizvodnja bo krepila tržno usmerjenost in povečanje konkurenčnosti ob hkratnem zagotavljanju večje trajnosti kmetijstva, kar je v skladu s specifičnim ciljem 2.

V okviru krožnega gospodarstva se bodo izvajale naložbe v uporabo stranskih proizvodov in ostankov, reciklažo in uporabo odpadnih surovin ter zmanjšanje količin odpadkov, v okviru biogospodarstva pa se bodo izvajale naložbe v uporaba obnovljivih bioloških virov in odpadkov kmetijskega izvora v pretvorbo teh virov odpadkov za hrano vključno z proizvodnjo bioplina.

Povečala se bo stopnja samooskrbe s kmetijskimi proizvodi in živili. Za doseganje tega cilja se bo krepila povezanost med vsemi členi v verigi vrednosti, zlasti pa povezave med živilskopredelovalno

industrijo in kmetijstvom z vidika odkupa in predelave surovin. Povezovanja bodo omogočile tudi kolektivne naložbe.

Podpore bodo omogočile povečanje dodane vrednosti in spodbujanje trženja kmetijskih proizvodov z izvedbo individualnih in kolektivnih naložb v pridelavo, predelavo ali trženje kmetijskih proizvodov iz Priloge I k Pogodbi pri čemer je rezultat proizvodnega procesa lahko proizvod, ki ni zajet v navedeni prilogi.

Male kmetije v RS imajo poleg neugodnih razmer za opravljanje kmetijske dejavnosti težave tudi v prenizki tržni usmerjenosti, težave s pridobivanjem finančnih sredstev, imajo manj lastnega kapitala, saj gre pri ciljni večinoma za polprofesionalne kmetije, katerih značilnost je v tem, da člani kmetij prihodke izven kmetijske dejavnosti vlagajo v kmetije, kar jim omogoči preživetje in investiranje v najnujnejše naložbe, ki so potrebne za ohranjanje kmetijske dejavnosti.

Ne glede na vse navedene probleme pa male kmetije razpolagajo z resursi, ki omogočajo njihov razvoj. Poleg povečanja proizvodnega obsega imajo te kmetije potencial tudi v diverzifikaciji dejavnosti in potencial v dodajanju vrednosti kmetijskih proizvodov preko dopolnilnih delavnosti in vključevanj v sheme kakovosti.

Z razvojnimi spodbudami bomo malim kmetijam omogočiti zlasti vlaganja v povečanje proizvodnega obsega, zvišanje dodane vrednosti kmetijskih proizvodov, investicije v diverzifikacijo dohodka na kmetiji ter doseganje večje tržne usmerjenosti in povečanje njihove prisotnosti na trgu. Te kmetije se bodo lahko prilagodile v smeri učinkovitejše kmetijske proizvodnje ali se preusmerile v proizvodnjo, katere rezultat so proizvodi z višjo dodano vrednostjo, s čimer bomo dosegli večjo konkurenčnost in večjo ekonomsko uspešnost malih kmetij.

Predmet podpore so individualne in kolektivne naložbe v:

- pridelavo kmetijskih proizvodov, ki so zajeti v Prilogi I k Pogodbi, razen ribiških proizvodov,
- predelavo kmetijskih proizvodov, ki so zajeti v Prilogi I k Pogodbi, razen ribiških proizvodov, katerih rezultat proizvodnega procesa so proizvodi navedeni v Prilogi I kot tudi proizvodi, ki niso zajeti v Prilogi I k Pogodbi in
- trženje kmetijskih proizvodov iz Priloge I k Pogodbi, razen ribiških proizvodov.

Podpore bodo omogočile izboljšanje konkurenčnosti tudi za sektorje, za katere niso predvidena neposredna plačila.

Če je za naložbo v skladu s predpisi, ki urejajo presojo vplivov na okolje, predpisana okoljska ocena, mora biti iz nje razvidno, da naložba ne bo imela nobenega pomembnega negativnega vpliva na okolje.

Pravila o pogojenosti:

Intervencija vključuje zahteve iz strateških dokumentov Evropskega zelenega dogovora z naslednjimi cilji:

- za ekologizacijo skupne kmetijske politike s »Strategijo od vil do vilic« sledi cilju povečanja pridelave in predelave ekoloških proizvodov, zmanjšanja izgub hranil in zmanjšanja rabe pesticidov;
 - za Akcijski načrt za krožno gospodarstvo sledi cilju uvajanja krožnega gospodarstva;
 - za Strategijo za biotsko raznovrstnost do leta 2030 sledi cilju ohranjanja in varovanja biotske raznovrstnosti in
 - za Ničelno onesnaževanja za okolje brez strupov sledi cilju zmanjšanja rabe pesticidov.
- Intervencija vključuje zahteve iz predpisov EU in nacionalnih predpisov s področja okolja in podnebnih sprememb z naslednjimi cilji:

- za Naturo 2000 s habitatno direktivo in ptičjo direktivo sledi cilju spodbujanja kmetovanja v skladu z Naturo 2000;
- za Direktivo Sveta 91/676/EGS z dne 12. decembra 1991 o varstvu voda pred onesnaževanjem z nitrati iz kmetijskih virov za Načrt upravljanja voda za vodno območje Donave Načrt upravljanja voda za vodno območje Jadranskega sledi cilju zmanjšanja nitratov v vodah;
- za Uredbo XXX Evropskega parlamenta in Sveta o zavezujočem letnem zmanjšanju emisij toplogrednih plinov v državah članicah v obdobju 2021–2030 za trdno energetske unijo in izpolnitev zavez iz Pariškega sporazuma ter o spremembi Uredbe št. 525/2013 Evropskega parlamenta in Sveta o mehanizmu za spremljanje emisij toplogrednih plinov in poročanje o njih ter za sporočanje drugih informacij v zvezi s podnebnimi spremembami, Direktivo 2009/28/ES o spodbujanju uporabe energije iz obnovljivih virov in Direktivo XXX Evropskega parlamenta in Sveta o spremembi Direktive 2012/27/EU o energetske učinkovitosti sledi cilju Nacionalno energetske-podnebnega načrta za obdobje 2021 – 2030 (NEPN) za zmanjšanje izpustov toplogrednih plinov, večjo uporabo obnovljivih virov in večjo energetske učinkovitost in
- za Direktivo 2009/128/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 21. oktobra 2009 o določitvi okvira za ukrepe Skupnosti za doseganje trajnostne rabe pesticidov sledi cilju Nacionalnega akcijskega programa za doseganje trajnostne rabe fitofarmaceutskih sredstev za obdobje 2012–2022 za zmanjšanje rabe pesticidov.

Intervencija Naložbe v dvig produktivnosti in tehnološki razvoj, vključno z digitalizacijo kmetijskih gospodarstev in živilskopredelovalne industrije vključuje naslednje podintervencije:

- A. Majhne kmetije
- B. Fizične osebe
- C. Pravne osebe in samostojni podjetniki

4.2.27.2. Pogoji upravičenosti

Skupni pogoji upravičenosti za vse podintervencije

- V primeru naložb v predelavo kmetijskih proizvodov so upravičenci registrirani za predelavo ali trženje kmetijskih proizvodov. Nosilci dopolnilnih dejavnosti na kmetijah imajo dovoljenje za opravljanje dopolnilnih dejavnosti na kmetijah na področju predelave ali trženja kmetijskih proizvodov;
- Upravičenec mora za zahtevne naložbe predložiti poslovni načrt, v katerem mora izkazati ekonomsko upravičenost naložbe. Glede na vrsto naložbe mora biti iz poslovnega načrta razviden tudi prispevek naložbe k izboljšanju okolja, digitalizaciji, inovacijam, krožnemu gospodarstvu in prilagajanju na podnebne spremembe. Višina skupne priznane vrednosti za zahtevne naložbe in način dokazovanja finančnih podatkov bosta določena s predpisi o izvajanju intervencij (ne velja za majhne razvojne kmetije);
- Upravičenec je moral v koledarskem letu pred oddajo vloge na javni razpis ustvariti standardni prihodek iz kmetijske dejavnosti v višini najmanj 12.000 eurov ter prihodek iz poslovanja na enoto vloženega dela v višini najmanj 1,5 bruto minimalne plače na zaposlenega v RS (ne velja za majhne razvojne kmetije);
- Nakup kmetijske mehanizacije se izvaja kot kolektivna naložba. Izkazana mora biti njena gospodarna raba. Izjema velja za naložbe majhnih kmetij, pri čemer nakup kmetijske mehanizacije ne sme biti prevladujoča naložba ter za naložbe na gorskih območjih;
- Pogoj iz prejšnje točke ne velja za kmetijsko mehanizacijo, ki se uporablja za namen skladišč za kmetijske pridelke, če upravičenec hkrati kandidira tudi za novogradnjo ali rekonstrukcijo teh objektov, za katerega namen se ta mehanizacija uporablja;

- Pri naložbi v nakup kmetijske mehanizacije lahko upravičenec z eno vlogo na javni razpis uveljavlja podporo za največ tri pogonske stroje;
- Če gre za naložbe na področju živinoreje, mora upravičenec izpolnjevati naslednje pogoje:
 - povprečna obtežba z živino na kmetijskem gospodarstvu mora znašati najmanj 0,5 GVŽ/ha kmetijskih zemljišč v uporabi in
 - pri naložbah v ureditev objektov za skladiščenje živinskih gnojil, so do podpore upravičene le skladiščne zmogljivosti, ki presegajo minimalne zahteve iz predpisa, ki ureja varstvo voda pred onesnaženjem iz kmetijskih virov, za najmanj 35 odstotkov;
- Za vsak poseg v okolje, mora biti skladno s predpisom, ki ureja posege v okolje, za katere je treba izvesti presojo vplivov na okolje, izvedena presoja vplivov na okolje oziroma predhodni postopek presoje, če so preseženi pragovi, določeni v prilogi tega predpisa, ki ureja posege v okolje, za katere je treba izvesti presojo vplivov na okolje. S tem se izvajajo tudi obveznosti iz 6. člena Direktive 92/43/ES;
- Stroški nakupa in postavitve rastlinjakov in pripadajoče opreme so upravičeni do podpore, če imajo upravičenci:
 - pravnomočno vodno dovoljenje za rabo vode v rastlinjaki v skladu s predpisi, ki urejajo vode, razen kadar se kot vir vode uporablja meteorna voda z objektov,
 - pravnomočno odločbo o uvedbi namakanja ali drug akt, iz katerega je razvidna uvedba namakalnega sistema, če gre za postavitve rastlinjaka na zemljišče, ki je po namenski rabi kmetijsko zemljišče,
 - načrt namakanja v rastlinjaku, če gre za postavitve rastlinjaka na zemljišče, ki po namenski rabi ni kmetijsko zemljišče,
 - predpisana soglasja in dovoljenja pristojnih organov, če gre za naložbo na območju varovanja in omejitev po posebnih predpisih in
 - najpozneje do zaključka naložbe rastlinjak opremljen z vodomerom;
- Stroški pridobivanje energije iz obnovljivih virov na kmetijskih gospodarstvih so upravičeni do podpore:
 - če je energija namenjena pridelavi, predelavi ali trženju proizvodov iz Priloge I k Pogodbi (lastna poraba). Kadar gre za pridobivanje toplotne energije iz biomase, mora biti surovina za pridobivanje energije proizvod iz Priloge I k Pogodbi,
 - če so del naložbe v novogradnjo ali rekonstrukcijo objektov, za katere je ta energija namenjena in ne presegajo 25 odstotkov vrednosti celotne naložbe v novogradnjo ali rekonstrukcijo objektov in nakupa pripadajoče opreme in
 - če ima upravičenec v primeru naložbe v pridobivanje bioplina za razvoz digestata na voljo dovolj kmetijskih zemljišč v uporabi ali ima za ta namen pogodbeno zagotovljene kmetijske površine.

Pogoji upravičenosti po posameznih podintervencijah

A. Majhne kmetije

- Majhna razvojna kmetija izkazuje ekonomsko upravičenost naložbe v vlogi na javni razpis. Iz vloge na javni razpis mora biti razviden tudi prispevek naložbe k izboljšanju okolja, digitalizaciji, inovacijam, krožnemu gospodarstvu in prilagajanju na podnebne spremembe.

- Majhna kmetija je morala v koledarskem letu pred oddajo vloge na javni razpis ustvariti standardni prihodek iz kmetijske dejavnosti v višini najmanj 4.000 do 12.000 eurov.

C. Pravne osebe in samostojni podjetniki

- Upravičenec, ki se šteje med velika podjetja, mora skladno s predpisi o državnih pomočeh predstaviti modela izračuna z upoštevanjem in brez upoštevanja pridobljene pomoči. Razviden mora biti prispevek dodeljene pomoči k dejanskemu povečanju velikosti oziroma obsega naložbe, v stvarni ali denarni obliki; skrajšanju dejanskega časa, ki ga bo upravičenec porabil za dokončanje naložbe ali izvedljivosti naložbe;

V okviru meril za izbor bo poudarek na ekonomskem vidiku naložbe (npr. interna stopnja donosnosti), prispevku naložbe k izboljšanju okolja, digitalizaciji, inovacijam, krožnemu gospodarstvu, prilagajanju na podnebne spremembe, vključenosti v ekoregije, povezovanju v verigi vrednosti s poudarkom na višjem deležu lokalnih surovin ter usmerjenosti naložb v določene sektorje z nižjo samooskrbo: žito, sadje (brez vina in oljk), zelenjava in prašičje meso.

Upravičeni stroški so:

- stroški novogradnje ali obnove objektov in nakupa pripadajoče opreme. Pri posameznih gradbenih in obrtniških delih se priznavajo tudi stroški dobave gotovih elementov, prevoza, njihove montaže in stroški izvedbe del na kraju samem (stroški materiala, prevoza in opravljenih del). Obnova objektov mora biti popolna, kar pomeni, da mora predstavljati najmanj 50 odstotkov novogradnje objektov in nakupa pripadajoče opreme;
- stroški nakupa opreme in naprav, kamor spada tudi nakup laboratorijske in IKT opreme, vključene v proces pridelave, predelave ali trženja;
- stroški nakupa kmetijske mehanizacije;
- stroški nakupa in postavitve rastlinjakov in pripadajoče opreme;
- stroški nakupa mobilnega predelovalnega obrata;
- stroški ureditve skladiščnih kapacitet;
- stroški ureditve objektov oziroma nakup opreme za oskrbo z vodo, ter posodobitev sistemov za varčno uporabo vode, shranjevanje vode, ureditev greznic in čistilnih naprav, ureditev lovilcev maščob oziroma naprav za obdelavo odpadnih voda, uporabe stranskih proizvodov, ostankov in drugih neživilskih surovin, če naložba znaša do 25 odstotkov skupne priznane vrednosti naložbe;
- stroški ureditve prodajnih in degustacijskih prostorov, namenskih aparatov za prodajo ter nadgradnjo lastnih mobilnih prodajalnih oziroma nakup pripadajoče opreme;
- stroški uvedbe digitalizacije proizvodnih procesov;
- stroški učinkovite rabe energije ter pridobivanja energije iz obnovljivih virov;
- posebna pozornost bo namenjena obnovi gospodarskih poslopij, ki so pod zaščito kulturne dediščine;
- splošni stroški, ki so neposredno povezani s pripravo in izvedbo naložbe, kot so plačila za storitve arhitektov, inženirjev in svetovalcev, stroški pridobitve gradbene, projektne ali tehnične dokumentacije, plačila v zvezi s pridobitvijo presoje vplivov na okolje ter stroški nadzora nad izvedbo gradbeno obrtniških del in
- stroški obratnih sredstev, ki so povezani z naložbo projekta v primeru uveljavljanja povratne podpore v obliki finančnih instrumentov.

Pri opredelitvi višine upravičenih stroškov bodo upoštevane povprečne višine posameznih upravičenih stroškov, ki bodo določene v Katalogu povprečnih stroškov.

Do podpore niso upravičeni:

- stroški naložb v gradnjo hlevov in nakup pripadajoče opreme, razen za kmetijsko gospodarstvo, ki je razvrščeno na gorsko območje;
- stroški obresti na dolgove in davka na dodano vrednost (DDV), razen če ni izterljiv na podlagi nacionalne zakonodaje o DDV;
- stroški priprave vloge na javni razpis in zahtevkov za izplačilo;
- stroški arheoloških izkopavanj in arheološkega nadzora;
- stroški vzdrževanja in obratna sredstva v skladu s pravili o državnih pomočeh, razen za povratno podporo v obliki finančnih instrumentov in
- nakup rabljene opreme.

Pri izvajanju te intervencije se bodo upoštevale določene specifične zahteve iz vidika upravičenosti stroškov, ki se bodo določile v skladu z nacionalnimi predpisi.

4.2.27.3. Oblika in stopnja podpore

a) Nepovratna podpora za kmetije in podjetja je za dejansko nastale stroške naložb ali kot pavšalna podpora (uporaba poenostavljenih oblik stroškov). Stopnja javne podpore je 30 odstotkov upravičenih stroškov naložbe in se lahko poveča za:

- 5 odstotnih točk za pridelavo, predelavo ali trženje ekoloških proizvodov;
- 5 odstotnih točk za kmetijska gospodarstva, ki so razvrščena v OMD območje. Če gre za kolektivno naložbo mora biti najmanj 50 odstotkov kmetijskih gospodarstev članov skupin proizvajalcev, organizacij proizvajalcev ali zadrug, ki bodo uporabljali kolektivno naložbo, razvrščenih na OMD območja;
- 5 odstotnih točk, kadar gre za naložbo v digitalizacijo proizvodnih procesov;
- 10 odstotnih točk za kolektivne naložbe in
- 10 odstotnih točk za naložbe mladih kmetov.

Stopnje javne podpore za kmetije (ne velja za majhne kmetije) iz prejšnjega odstavka se lahko seštevajo, vendar ne smejo preseči 50 odstotkov upravičenih stroškov naložbe. Najnižji znesek javne podpore je 5.000 eurov na vlogo. Upravičenci lahko v celotnem programskem obdobju 2023–2027 iz te intervencije pridobijo do vključno 1.000.000 eurov javne podpore.

Stopnje podpore za pravne osebe in s.p. iz prvega odstavka se lahko seštevajo, vendar ne smejo preseči 50 odstotkov upravičenih stroškov naložbe. Najnižji znesek javne podpore znaša 5.000 eurov na vlogo. Upravičenci, ki so mikropodjetja, lahko v celotnem programskem obdobju 2023–2027 pridobijo do vključno 1.000.000 eurov javne podpore, mala podjetja največ 2.000.000 eurov javne podpore ter srednje velika in velika podjetja največ 3.000.000 eurov javne podpore.

b) Nepovratna podpora za majhne kmetije za dejansko nastale stroške naložb ali kot pavšalna podpora (uporaba poenostavljenih oblik stroškov). Stopnja javne podpore je 50 odstotkov upravičenih stroškov naložbe in se lahko poveča za:

- 10 odstotnih točk za pridelavo, predelavo ali trženje ekoloških proizvodov;
- 10 odstotnih točk za kmetijska gospodarstva, ki so razvrščena v OMD območje;
- 10 odstotnih točk za naložbe mladih kmetov.

Stopnje javne podpore iz prejšnjega odstavka se lahko seštevajo, vendar ne smejo preseči 75 odstotkov upravičenih stroškov naložbe. Najnižji znesek javne podpore je 2.000 eurov na vlogo. Upravičenci lahko v celotnem programskem obdobju 2023–2027 pridobijo do vključno 20.000 eurov javne podpore.

c) Povratna podpora v obliki finančnih instrumentov za naložbe, ki presegajo skupno priznano vrednost 500.000 eurov. Podpora za naložbo znaša 30 odstotkov upravičenih stroškov naložbe in se poveča za dodatne stopnje javne podpore iz prve točke. Najvišja dovoljena podpora za naložbo znaša 50 odstotkov upravičenih stroškov naložbe.

č) Kombinacija nepovratne podpore in povratne podpore za naložbe, ki presegajo skupno priznano vrednost 500.000 eurov.

Uporaba finančnih instrumentov temelji na večji finančni moči upravičenca, ki izvaja večje naložbe in lažje izvedbe financiranja naložbe.

Pri določitvi stopnje podpore in višine javnih sredstev se upoštevajo pravila državnih pomoči.

4.2.27.4. Kazalniki učinka

Letni načrtovani učinek /output (število)	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
O.18 Število produktivnih naložbenih operacij ali enot na kmetijah, ki prejemajo podporo v okviru EKSRP - Podintervencija A Male kmetije	0	0	120	120	120	120	97
O.18 Število produktivnih naložbenih operacij ali enot na kmetijah, ki prejemajo podporo v okviru EKSRP -Podintervencija B Fizične osebe	0	0	89	90	90	90	70
O.18 Število produktivnih naložbenih operacij ali enot na kmetijah, ki prejemajo podporo v okviru EKSRP - Podintervencija C Pravne osebe	0	0	30	30	30	30	25
O.18 Število produktivnih naložbenih operacij ali enot na kmetijah, ki prejemajo podporo v okviru EKSRP - SKUPAJ	0	0	239	240	240	240	192

4.2.27.5. Znesek na enoto

Načrtovani letni znesek na enoto v €	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Podintervencija A Znesek v € na izplačani projekt za majhne kmetije.	0	0	20.000	20.000	20.000	20.000	20.000
Podintervencija B Znesek v € na izplačani projekt za fizične osebe	0	0	54.703	54.703	54.703	54.703	54.703
Podintervencija C Znesek v € na izplačani projekt za pravne osebe in samostojne podjetnike	0	0	161.723	161.723	161.723	161.723	161.723

Utemeljitev zneska na enoto

Izračun za kmetije in podjetja temelji na podlagi povprečnega zneska izplačanih projektov iz obdobja PRP 2014-2020 za podukrepa 4.1 in 4.2.

Do 31. 12. 2020 je bilo za kmetijska gospodarstva in kmetije na podukrepu 4.1 izplačano 8.764.847 EUR za 63 projektov pravnih oseb in s.p. oziroma v povprečju 139.125 EUR/vlogo ter 60.955.857 EUR za 1.153 projektov kmetij oziroma v povprečju 52.867 EUR/vlogo.

Da 31.12.2020 je bilo v okviru podukrepa 4.2 izplačano 17.994.311 EUR za 104 projektov živilskih podjetij oz. v povprečju 173.022 EUR/vlogo ter 5.130.804 EUR za 87 vlog kmetij oziroma v povprečju 58.975 EUR/vlogo.

Povprečna vrednost odobrenih sredstev za vloge pravnih oseb in s.p. znaša:

$$- X_{4.1} (2/3) + X_{4.2} (1/3) = 139.125 * 1/3 + 173.022 * 2/3 = 54.703 \text{ EUR/vlogo}$$

Povprečna vrednost odobrenih sredstev za vloge kmetij znaša:

$$- X_{4.1} (1/3) + X_{4.2} (2/3) = 52.867 * 2/3 + 58.975 * 1/3 = 161.723 \text{ EUR/vlogo}$$

vse projekte znaša 122.926 eurov na vlogo.

Za majhne razvojne kmetije je določen pavšalni znesek odobrenih sredstev v višini 20.000 EUR/vlogo.

4.2.27.6. Letna finančna alokacija sredstev

Letna indikativna finančna alokacija	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Podintervencija A Skupna indikativna finančna alokacija za majhne kmetije	0	0	2.400.000	2.400.000	2.400.000	2.400.000	1.940.000
Podintervencija B Skupna indikativna finančna alokacija za kmetije	0	0	4.868.567	4.923.270	4.923.270	4.923.270	3.829.210
Podintervencija C Skupna indikativna finančna alokacija za podjetja	0	0	4.851.690	4.851.690	4.851.690	4.851.690	4.043.075

4.2.28. INTERVENCIJA KOLEKTIVNE NALOŽBE V KMETIJSTVU ZA SKUPNO PRIPRAVO KMETIJSKIH PROIZVODOV ZA TRG IN RAZVOJ MOČNIH IN ODPORNIH VERIG VREDNOSTI PRESKRBE S HRANO

Sklad	EKSRP
Vrsta intervencije	Naložbe (68. člen)
Območje izvajanja intervencije	Celotna Slovenija
Specifični cilj, na katerega se navezuje intervencija in kjer je to relevantno, navezava na sektorske cilje	SC2: krepitev tržne usmerjenosti in povečanje konkurenčnosti, tudi z večjim poudarkom na raziskavah, tehnologiji in digitalizaciji
Kazalniki rezultata	R.9 Modernizacija kmetijskih gospodarstev: delež kmetijskih gospodarstev, ki prejemajo podporo za naložbe v prestrukturiranje in modernizacijo, vključno za učinkovitejšo rabo virov
Upravičenci	Upravičenci do podpore so skupine kmetov, organizacije proizvajalcev, skupine proizvajalcev ali zadruga, ki izvajajo kolektivne naložbe na področju predelave in trženja kmetijskih proizvodov oziroma prve prodaje kmetijskih proizvodov prodajnim posrednikom ali predelovalcem.

4.2.28.1. Opis intervencije

S podporami naložbam v skupno pripravo kmetijskih proizvodov za trg in predelavo kmetijskih proizvodov se bo povečala produktivnost in dodana vrednost kmetijskim proizvodom.

Naložbe v skladiščenje in predelavo kmetijskih proizvodov bodo upravičencem omogočile zmanjšanje ponudbe v obdobju presežkov na trgu (in nižjih cen na trgu) ter s tem upravičencem zmanjšale nihanja prodajnih cen.

Spodbuja se uvajanje novih tehnologij, digitalizacije, znanja in inovacij v kmetijstvu in predelavi.

Vloga tehnologij (npr. oprema in stroji v proizvodnji), digitalizacije (npr. preko IT opreme, dostopa do digitalnih rešitev), znanja in inovacij v smeri povečanja učinkovitosti bodo ključni podporni mehanizmi pri kreptvi tržne usmerjenosti in povečanju konkurenčnosti.

V okviru krožnega gospodarstva se bodo izvajale naložbe v uporabo stranskih proizvodov in ostankov, reciklažo in uporabo odpadnih surovin ter zmanjšanje količin odpadkov, v okviru biogospodarstva pa se bodo izvajale naložbe v uporaba obnovljivih bioloških virov in odpadkov kmetijskega izvora v pretvorbo teh virov odpadkov za hrano vključno z proizvodnjo bioplina.

Ekonomski in pogajalski položaj pridelovalcev ter predelovalcev se bo okrepil s povezovanjem in z vključevanjem v verige vrednosti preskrbe s hrano na podlagi dolgoročnih medsebojnih pogodb, kar je v skladu s cilji specifičnega cilja 2 in te intervencije.

S tem se sledi cilju izboljšanja pogajalskega in ekonomskega položaja pridelovalcev in predelovalcev, kar bo omogočilo povečanje stopnje samooskrbe s kmetijskimi proizvodi in živili.

Predmet podpore so kolektivne naložbe v ureditev zbirnih centrov, predelovalnih kapacitet, skladišč in hladilnic za kmetijske proizvode in nakup pripadajoče opreme za prvo prodajo, predelavo in trženje kmetijskih proizvodov.

Predmet podpore so kolektivne naložbe v:

- pridelavo kmetijskih proizvodov, ki so zajeti v Prilogi I k Pogodbi, razen ribiških proizvodov,

- predelavo kmetijskih proizvodov, ki so zajeti v Prilogi I k Pogodbi, razen ribiških proizvodov, katerih rezultat proizvodnega procesa so proizvodi navedeni v Prilogi I in
- trženje kmetijskih proizvodov iz Priloge I k Pogodbi, razen ribiških proizvodov.

Podpore bodo omogočile izboljšanje konkurenčnosti tudi za sektorje, za katere niso predvidena neposredna plačila.

Če je za naložbo v skladu s predpisi, ki urejajo presojo vplivov na okolje, predpisana okoljska ocena, mora biti iz nje razvidno, da naložba ne bo imela nobenega pomembnega negativnega vpliva na okolje.

Pravila o pogojenosti:

Intervencija vključuje zahteve iz strateških dokumentov Evropskega zelenega dogovora z naslednjima ciljema:

- za ekologizacijo skupne kmetijske politike s »Strategijo od vil do vilic« sledi cilju povečanja pridelave in predelave ekoloških proizvodov, zmanjšanja izgub hranil in zmanjšanja rabe pesticidov in
- za Akcijski načrt za krožno gospodarstvo sledi cilju uvajanja krožnega gospodarstva z merili za izbor vlog.

Intervencija vključuje zahteve iz predpisov EU in nacionalnih predpisov s področja okolja in podnebnih sprememb z naslednjim ciljem:

- za Uredbo XXX Evropskega parlamenta in Sveta o zavezujočem letnem zmanjšanju emisij toplogrednih plinov v državah članicah v obdobju 2021–2030 za trdno energetska unijo in izpolnitev zavez iz Pariškega sporazuma ter o spremembi Uredbe št. 525/2013 Evropskega parlamenta in Sveta o mehanizmu za spremljanje emisij toplogrednih plinov in poročanje o njih ter za sporočanje drugih informacij v zvezi s podnebnimi spremembami, Direktivo 2009/28/ES o spodbujanju uporabe energije iz obnovljivih virov in Direktivo XXX Evropskega parlamenta in Sveta o spremembi Direktive 2012/27/EU o energetske učinkovitosti sledi cilju Nacionalno energetska-podnebnega načrta za obdobje 2021 – 2030 (NEPN) za zmanjšanje izpustov toplogrednih plinov, večjo uporabo obnovljivih virov in večjo energetska učinkovitost.

4.2.28.2. Pogoji upravičenosti

- V primeru naložb v predelavo kmetijskih proizvodov so upravičenci registrirani za predelavo ali trženje kmetijskih proizvodov. Nosilci dopolnilnih dejavnosti na kmetijah imajo dovoljenje za opravljanje dopolnilnih dejavnosti na kmetijah na področju predelave ali trženja kmetijskih proizvodov;
- Upravičenec mora za zahtevne naložbe predložiti poslovni načrt, v katerem mora izkazati ekonomsko upravičenost naložbe. Glede na vrsto naložbe mora biti iz poslovnega načrta razviden tudi prispevek naložbe k izboljšanju okolja, digitalizaciji, inovacijam, krožnemu gospodarstvu in prilagajanju na podnebne spremembe. Višina skupne priznane vrednosti za zahtevne naložbe in način dokazovanja finančnih podatkov bosta določena s predpisi o izvajanju intervencij;
- Upravičenec je moral v koledarskem letu pred oddajo vloge na javni razpis ustvariti prihodek iz poslovanja na enoto vložnega dela v višini najmanj 1,5 bruto minimalne plače na zaposlenega v RS. Če gre za skupino ali organizacijo proizvajalcev, se pri izračunu primernega prihodka za prvo leto priznanja skupine ali organizacije proizvajalcev upošteva letni prihodek članov skupine ali organizacije proizvajalcev;
- Kmetijska zadruga mora imeti najmanj 50 odstotkov članov vpisanih v register kmetijskih gospodarstev;

- Skupina ali organizacija proizvajalcev mora biti priznana v skladu s predpisi, ki urejajo priznanje skupin ali organizacij proizvajalcev;
- Skupina kmetov je partnerstvo treh ali več nosilcev kmetijskih gospodarstev, vzpostavljeno s pogodbo o sodelovanju pri naložbi;
- Član skupine kmetov, zadruga, SP ali OP, je moral v koledarskem letu pred oddajo vloge na javni razpis ustvariti standardni prihodek iz kmetijske dejavnosti v višini najmanj 12.000 eurov;
- Za vsak poseg v okolje, mora biti skladno s predpisom, ki ureja posege v okolje, za katere je treba izvesti presojo vplivov na okolje, izvedena presoja vplivov na okolje oziroma predhodni postopek presoje, če so preseženi pragovi, določeni v prilogi tega predpisa, ki ureja posege v okolje, za katere je treba izvesti presojo vplivov na okolje. S tem se izvajajo tudi obveznosti iz 6. člena Direktive 92/43/ES;
- Stroški pridobivanje energije iz obnovljivih virov na kmetijskih gospodarstvih so upravičeni do podpore:
 - če je energija iz Priloge I k Pogodbi (lastna poraba). Kadar gre za pridobivanje toplotne energije iz biomase, mora biti surovina za pridobivanje energije proizvod iz Priloge I k Pogodbi,
 - če so del naložbe v novogradnjo ali rekonstrukcijo objektov, za katere je ta energija namenjena in ne presegajo 25 odstotkov vrednosti celotne naložbe v novogradnjo ali rekonstrukcijo objektov in nakupa pripadajoče opreme in
 - če ima upravičenec v primeru naložbe v pridobivanje bioplina za razvoz digestata na voljo dovolj kmetijskih zemljišč v uporabi ali ima za ta namen pogodbeno zagotovljene kmetijske površine;
- Če gre za naložbo v trženje kmetijskih proizvodov zadruga, se lahko tržijo tudi proizvodi drugih zadrug, če so te zadruga njeni člani.

V okviru meril za izbor bo poudarek na ekonomskem vidiku naložbe (npr. interna stopnja donosnosti), prispevek naložbe k izboljšanju okolja, digitalizaciji, inovacijam, krožnemu gospodarstvu, prilagajanju na podnebne spremembe, vključenosti v ekoregije, povezovanju v verigi vrednosti s poudarkom na višjem deležu lokalnih surovin ter usmerjenosti naložb v določene sektorje z nižjo samooskrbo: žito, sadje (brez vina in oljk), zelenjava in prašičje meso.

Upravičeni stroški so:

- stroški novogradnje ali obnove objektov in nakupa pripadajoče opreme. Pri posameznih gradbenih in obrtniških delih se priznavajo tudi stroški dobave gotovih elementov, prevoza, njihove montaže in stroški izvedbe del na kraju samem (stroški materiala, prevoza in opravljenih del). Obnova objektov mora biti popolna, kar pomeni, da mora predstavljati najmanj 50 odstotkov novogradnje objektov in nakupa pripadajoče opreme;
- stroški nakupa pakirnih linij in opreme za skladiščenje kmetijskih proizvodov, kamor spada tudi nakup laboratorijske in IKT opreme, vključene v proces priprave blaga za trg oziroma prve prodaje kmetijskih proizvodov prodajnim posrednikom ali predelovalcem;
- nakup kmetijske mehanizacije ter transportne opreme za prevoz živali in surovin;
- stroški ureditve skladiščnih kapacitet;
- stroški ureditve objektov oziroma nakup opreme za oskrbo z vodo, ter posodobitev sistemov za varčno uporabo vode, shranjevanje vode, ureditev greznic in čistilnih naprav, ureditev lovilcev maščob oziroma naprav za obdelavo odpadnih voda, če naložba znaša do 25 odstotkov skupne priznane vrednosti naložbe;
- stroški ureditve objektov za začasno nastanitev in oskrbo živali;

- stroški ureditve prodajnih in degustacijskih prostorov, namenskih aparatov za prodajo ter nadgradnjo lastnih mobilnih prodajalnih oziroma nakup pripadajoče opreme;
- stroški uvedbe digitalizacije proizvodnih procesov;
- stroški učinkovite rabe energije ter pridobivanja energije iz obnovljivih virov;
- posebna pozornost bo namenjena obnovi gospodarskih poslopij, ki so pod zaščito kulturne dediščine in
- splošni stroški, ki so neposredno povezani s pripravo in izvedbo naložbe, kot so plačila za storitve arhitektov, inženirjev in svetovalcev, stroški pridobitve gradbene, projektne ali tehnične dokumentacije, plačila v zvezi s pridobitvijo presoje vplivov na okolje ter stroški nadzora nad izvedbo gradbeno obrtniških del.

Pri opredelitvi višine upravičenih stroškov bodo upoštevane povprečne višine posameznih upravičenih stroškov, ki bodo določene v Katalogu povprečnih stroškov.

Do podpore niso upravičeni:

- stroški obresti na dolgove in davka na dodano vrednost (DDV), razen če ni izterljiv na podlagi nacionalne zakonodaje o DDV;
- stroški priprave vloge na javni razpis in zahtevkov za izplačilo;
- stroški arheoloških izkopavanj in arheološkega nadzora in
- nakup rabljene opreme.

Pri izvajanju te intervencije se bodo upoštevale določene specifične zahteve iz vidika upravičenosti stroškov, ki se bodo določile v skladu z nacionalnimi predpisi.

4.2.28.3. Oblika in stopnja podpore

Nepovratna podpora je za dejansko nastale stroške naložb ali kot pavšalna podpora (uporaba poenostavljenih oblik stroškov). Stopnja javne podpore je 50 odstotkov upravičenih stroškov naložbe in se lahko poveča za:

- 10 odstotnih točk, če je najmanj 50 odstotkov kmetijskih gospodarstev članov skupin proizvajalcev, organizacij proizvajalcev, zadrug ali skupin kmetov, ki bodo uporabljali kolektivno naložbo, razvrščenih na OMD območja,
- 10 odstotnih točk, če ima najmanj 25 odstotkov kmetijskih gospodarstev članov skupin proizvajalcev, organizacij proizvajalcev, zadrug ali skupin kmetov, ki bodo uporabljali kolektivno naložbo, certifikat o ekološki pridelavi oziroma predelavi kmetijskih proizvodov in
- 10 odstotnih točk, kadar gre za naložbo v digitalizacijo proizvodnih procesov, ki predstavlja več kot 50 odstotkov upravičenih stroškov naložbe.

Stopnje javne podpore iz prejšnjega odstavka se lahko seštevajo, vendar ne smejo preseči 75 odstotkov upravičenih stroškov naložbe. Najnižji znesek javne podpore je 10.000 eurov na vlogo. Upravičenci lahko v celotnem programskem obdobju 2023–2027 iz te intervencije pridobijo do vključno 1.500.000 eurov javne podpore.

4.2.28.4. Kazalniki učinka

Letni načrtovani učinek /output (število)	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
O.18 Število produktivnih naložbenih operacij ali enot na kmetijah, ki prejemajo podporo v okviru EKSRP	0	0	4	4	6	6	6

4.2.28.5. Znesek na enoto

Načrtovani letni znesek na enoto v €	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Znesek v € na izplačani projekt.	0	0	209.978	209.978	209.978	209.978	209.978

Utemeljitev zneska na enoto

Izračun temelji na podlagi povprečnega zneska izplačanih projektov iz obdobja PRP 2014-2020:

- Podukrep 4.1 (pridelava kmetijskih proizvodov pri zadrugah in gospodarskih družbah): 198.485 eurov na vlogo (1/2),
- Podukrep 4.2 (predelava in trženje kmetijskih proizvodov pri zadrugah in gospodarskih družbah) : 221.471 eurov na vlogo (1/2).

Skupaj: $X_{4.1}(1/2) + X_{4.2}(1/2) = 209.978$ eurov na vlogo.

4.2.28.6. Letna finančna alokacija sredstev

Letna indikativna finančna alokacija	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
	0	0	839.912	839.912	1.259.868	1.259.868	1.259.868

4.2.29. INTERVENCIJA NALOŽBE V RAZVOJ IN DVIG KONKURENČNOSTI TER TRŽNE NARAVNOSTI EKOLOŠKIH KMETIJ

Sklad	EKSRP
Vrsta intervencije	Naložbe (68. člen)
Območje izvajanja intervencije	Celotna Slovenija
Specifični cilj, na katerega se navezuje intervencija in kjer je to relevantno, navezava na sektorske cilje	SC2 Krepitev tržne usmerjenosti in povečanje konkurenčnosti, tudi z večjim poudarkom na raziskavah, tehnologiji in digitalizaciji
Kazalniki rezultata	R.9 Modernizacija kmetijskih gospodarstev: delež kmetijskih gospodarstev, ki prejemajo podporo za naložbe v prestrukturiranje in modernizacijo, vključno za učinkovitejšo rabo virov.
Upravičenci	Upravičenci do podpore so: <ul style="list-style-type: none"> – nosilci kmetijskih gospodarstev in nosilci dopolnilnih dejavnosti na kmetijah, ki imajo certifikat za ekološko pridelavo oziroma predelavo, – skupine kmetov, organizacije proizvajalcev, skupine proizvajalcev, skupine kmetov ali zadruga, ki izvajajo kolektivne naložbe, katerih člani imajo certifikat za ekološko pridelavo oziroma predelavo, – pravne osebe ali skupnosti fizičnih in pravnih oseb kot gospodarske družbe, zadruga in zavodi, samostojni podjetniki posamezniki, skupine ali organizacije proizvajalcev, registrirane agrarne in pašne skupnosti ter gospodarska interesna združenja.

4.2.29.1. Opis intervencije

S podporami naložbam v pridelavo in predelavo ter trženje ekoloških proizvodov se bo povečala produktivnost in dodana vrednost kmetijskim proizvodom.

Cilj je povečanje obsega pridelave in predelave ekoloških proizvodov in s tem povečanje stopnje samooskrbe s kmetijskimi proizvodi in živili.

Spodbuja se uvajanje novih tehnologij, digitalizacijo, znanje in inovacije v kmetijstvu in predelavi.

Uvajanje tehnologij (npr. mehanizacije, opreme in strojev v proizvodnji), digitalizacije (npr. preko IT opreme, dostopa do digitalnih rešitev), znanja in inovacij v smeri povečanja učinkovitosti in preciznega kmetovanja bodo omogočili modernizacijo kmetijskih gospodarstev s krepitvijo tržne usmerjenosti in povečanja konkurenčnosti, ob hkratnem zagotavljanju večje trajnosti kmetijstva, kar je v skladu s specifičnim ciljem 2.

Podpore bodo omogočile povečanje dodane vrednosti in spodbujanje trženja kmetijskih proizvodov z izvedbo individualnih in kolektivnih naložb v pridelavo, predelavo ali trženje kmetijskih proizvodov.

Predmet podpore so individualne in kolektivne naložbe v:

- pridelavo kmetijskih proizvodov, ki so zajeti v Prilogi I k Pogodbi, razen ribiških proizvodov,
- predelavo kmetijskih proizvodov, ki so zajeti v Prilogi I k Pogodbi, razen ribiških proizvodov, katerih rezultat proizvodnega procesa so proizvodi navedeni v Prilogi I in

- trženje kmetijskih proizvodov iz Priloge I k Pogodbi, razen ribiških proizvodov.

Podpore bodo omogočile izboljšanje konkurenčnosti tudi za sektorje, za katere niso predvidena neposredna plačila.

Če je za naložbo v skladu s predpisi, ki urejajo presojo vplivov na okolje, predpisana okoljska ocena, mora biti iz nje razvidno, da naložba ne bo imela nobenega pomembnega negativnega vpliva na okolje.

Pravila o pogojenosti

Intervencija vključuje zahteve iz strateških dokumentov Evropskega zelenega dogovora z naslednjimi cilji:

- za ekologizacijo skupne kmetijske politike s »Strategijo od vil do vilic« sledi cilju povečanja pridelave in predelave ekoloških proizvodov, zmanjšanja izgub hranil in zmanjšanju rabe pesticidov;
- za Akcijski načrt za krožno gospodarstvo sledi cilju uvajanja krožnega gospodarstva;
- za Strategijo za biotsko raznovrstnost do leta 2030 sledi cilju ohranjanja in varovanja biotske raznovrstnosti in
- za Ničelno onesnaževanja za okolje brez strupov sledi cilju zmanjšanja rabe pesticidov.

Intervencija vključuje zahteve iz predpisov EU in nacionalnih predpisov s področja okolja in podnebnih sprememb z naslednjimi cilji:

- za Naturo 2000 s habitatno direktivo in ptičjo direktivo sledi cilju spodbujanja kmetovanja v skladu z Naturo 2000;
- za Direktivo Sveta 91/676/EGS z dne 12. decembra 1991 o varstvu voda pred onesnaževanjem z nitrati iz kmetijskih virov za Načrt upravljanja voda za vodno območje Donave Načrt upravljanja voda za vodno območje Jadranskega sledi cilju zmanjšanja nitratov v vodah;
- za Uredbo XXX Evropskega parlamenta in Sveta o zavezujočem letnem zmanjšanju emisij toplogrednih plinov v državah članicah v obdobju 2021–2030 za trdno energetske unije in izpolnitev zavez iz Pariškega sporazuma ter o spremembi Uredbe št. 525/2013 Evropskega parlamenta in Sveta o mehanizmu za spremljanje emisij toplogrednih plinov in poročanje o njih ter za sporočanje drugih informacij v zvezi s podnebnimi spremembami, Direktivo 2009/28/ES o spodbujanju uporabe energije iz obnovljivih virov in Direktivo XXX Evropskega parlamenta in Sveta o spremembi Direktive 2012/27/EU o energetske učinkovitosti sledi cilju Nacionalno energetske-podnebnega načrta za obdobje 2021 – 2030 (NEPN) za zmanjšanje izpustov toplogrednih plinov, večjo uporabo obnovljivih virov in večjo energetske učinkovitost in
- za Direktivo 2009/128/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 21. oktobra 2009 o določitvi okvira za ukrepe Skupnosti za doseganje trajnostne rabe pesticidov sledi cilju Nacionalnega akcijskega programa za doseganje trajnostne rabe fitofarmaceutskih sredstev za obdobje 2012–2022 za zmanjšanje rabe pesticidov.

4.2.29.2. Pogoji upravičenosti

- V primeru naložb v predelavo kmetijskih proizvodov so upravičenci registrirani za predelavo ali trženje kmetijskih proizvodov. Nosilci dopolnilnih dejavnosti na kmetijah imajo dovoljenje za opravljanje dopolnilnih dejavnosti na kmetijah na področju predelave ali trženja kmetijskih proizvodov;
- Upravičenec mora za zahtevne naložbe predložiti poslovni načrt, v katerem mora izkazati ekonomsko upravičenost naložbe. Glede na vrsto naložbe mora biti iz poslovnega načrta razviden tudi prispevek naložbe k izboljšanju okolja, digitalizaciji, inovacijam, krožnemu gospodarstvu in prilagajanju na podnebne spremembe. Višina skupne priznane vrednosti za

zahtevne naložbe in način dokazovanja finančnih podatkov bosta določena s predpisi o izvajanju intervencij;

- Upravičenec je moral v koledarskem letu pred oddajo vloge na javni razpis ustvariti standardni prihodek iz kmetijske dejavnosti v višini najmanj 12.000 evrov ter prihodek iz poslovanja na enoto vložnega dela v višini najmanj 1,2 bruto minimalne plače na zaposlenega v RS;
- Upravičenec, ki je kmetija, mikro podjetje ali malo podjetje mora zagotoviti predelavo vsaj 25 odstotkov ekoloških proizvodov. Upravičenec, ki je srednje in veliko podjetje mora najkasneje v tretjem koledarskem letu po zadnjem izplačilu sredstev izpolniti obseg predelave ekoloških proizvodov, ki ga je opredelil v poslovnem načrtu;
- Upravičenec lahko kandidira za nakup kmetijske mehanizacije, če ima v ukrep Ekološko kmetijstvo vključeno najmanj 50 odstotkov kmetijskih zemljišč v uporabi oziroma ima v ta ukrep vključeno najmanj 50 odstotkov ekvivalenta GVŽ rejnih živali na kmetijskem gospodarstvu. Do podpore je upravičen nakup kmetijske mehanizacije:
 - ki je namenjena izvajanju ekološke pridelave in
 - ki se uporablja za namen hlevov in skladišč za krmo, če upravičenec hkrati kandidira tudi za novogradnjo ali rekonstrukcijo hlevov in skladišč za krmo, za katerega namen se ta mehanizacija uporablja;
- Pri naložbi v nakup kmetijske mehanizacije lahko upravičenec z eno vlogo na javni razpis uveljavlja podporo za največ tri pogonske stroje;
- Če gre za naložbe na področju živinoreje, mora upravičenec izpolnjevati naslednje pogoje:
 - povprečna obtežba z živino na kmetijskem gospodarstvu mora znašati najmanj 0,5 GVŽ/ha kmetijskih zemljišč v uporabi, razen če je kmetijsko gospodarstvo vključeno v izvajanje naravovarstvenih operacij oziroma zahtev iz ukrepa KOPOP 2023–2027,
 - če ima upravičenec najmanj 30 odstotkov kmetijskih površin v uporabi na najožjem vodovarstvenem območju, je v okviru naložbe v ureditev hleva upravičen do podpore za naložbo v ureditev hleva na globoki nastilj oziroma tlačeni gnoj in
 - pri naložbah v ureditev objektov za skladiščenje živinskih gnojil, so do podpore upravičene le skladiščne zmogljivosti, ki za najmanj 35 odstotkov presegajo minimalne zahteve iz predpisa, ki ureja varstvo voda pred onesnaženjem iz kmetijskih virov;
- Za vsak poseg v okolje, mora biti skladno s predpisom, ki ureja posege v okolje, za katere je treba izvesti presojo vplivov na okolje, izvedena presoja vplivov na okolje oziroma predhodni postopek presoje, če so preseženi pragovi, določeni v prilogi tega predpisa, ki ureja posege v okolje, za katere je treba izvesti presojo vplivov na okolje. S tem se izvajajo tudi obveznosti iz 6. člena Direktive 92/43/ES;
- Stroški pridobivanja energije iz obnovljivih virov na kmetijskih gospodarstvih so upravičeni do podpore:
 - če je energija namenjena pridelavi, predelavi ali trženju proizvodov iz Priloge I k Pogodbi (lastna poraba). Kadar gre za pridobivanje toplotne energije iz biomase, mora biti surovina za pridobivanje energije proizvod iz Priloge I k Pogodbi,
 - če so del naložbe v novogradnjo ali rekonstrukcijo objektov, za katere je ta energija namenjena in ne presegajo 25 odstotkov vrednosti celotne naložbe v novogradnjo ali rekonstrukcijo teh objektov in nakupa pripadajoče opreme in
 - če ima upravičenec v primeru naložbe v pridobivanje bioplina za razvoz digestata na voljo dovolj kmetijskih zemljišč v uporabi ali ima za ta namen pogodbeno zagotovljene kmetijske površine.

V okviru meril za izbor bo poudarek na ekonomskem vidiku naložbe (npr. interna stopnja donosnosti), prispevek naložbe k izboljšanju okolja, digitalizaciji, inovacijam, krožnemu gospodarstvu, prilagajanju na podnebne spremembe, vključenosti v ekoregije ter usmerjenosti naložb v določene sektorje z nižjo samooskrbo: žito, sadje (brez vina in oljk), zelenjava in prašičje meso.

Upravičeni stroški so:

- stroški gradnje ali obnove gospodarskih poslopij in drugih objektov in nakupa pripadajoče opreme za namen pridelave, predelave ali trženja kmetijskih proizvodov. Pri posameznih gradbenih in obrtniških delih se priznavajo tudi stroški dobave gotovih elementov, prevoza, njihove montaže in stroški izvedbe del na kraju samem (stroški materiala, prevoza in opravljenih del). Obnova objektov mora biti popolna, kar pomeni, da mora predstavljati najmanj 50 odstotkov novogradnje objektov in nakupa pripadajoče opreme;
- stroški nakupa opreme in naprav, kamor spada tudi nakup laboratorijske in IKT opreme, vključene v proces pridelave, predelave ali trženja;
- stroški nakupa kmetijske mehanizacije;
- stroški nakupa mobilnega predelovalnega obrata;
- stroški ureditve skladiščnih kapacitet;
- ureditev objektov oziroma nakup opreme za oskrbo z vodo, ter posodobitev sistemov za varčno uporabo vode, shranjevanje vode, ureditev greznic in čistilnih naprav, ureditev lovilcev maščob oziroma naprav za obdelavo odpadnih voda uporabe stranskih proizvodov in ostankov, če naložba znaša do 25 % skupne priznane vrednosti naložbe;
- stroški ureditve prodajnih in degustacijskih prostorov, namenskih aparatov za prodajo ter nadgradnjo lastnih mobilnih prodajalnih oziroma nakup pripadajoče opreme;
- stroški postavitve pašnikov in obor ter nakupa pripadajoče opreme za nadzorovano pašo domačih živali oziroma gojene divjadi;
- stroški ureditve zaščite čebeljih panjev pred medvedi;
- stroški ureditve priključkov kmetijskega gospodarstva na objekte gospodarske javne infrastrukture;
- stroški uvedbe digitalizacije proizvodnih procesov;
- stroški učinkovite rabe energije ter pridobivanja energije iz obnovljivih virov;
- posebna pozornost bo namenjena obnovi gospodarskih poslopij za namene predelave ali trženja kmetijskih proizvodov, ki so pod zaščito kulturne dediščine in
- splošni stroški, ki so neposredno povezani s pripravo in izvedbo naložbe, kot so plačila za storitve arhitektov, inženirjev in svetovalcev, stroški pridobitve gradbene, projektne ali tehnične dokumentacije, plačila v zvezi s pridobitvijo presoje vplivov na okolje ter stroški nadzora nad izvedbo gradbeno obrtniških del.

Pri opredelitvi višine upravičenih stroškov bodo upoštevane povprečne višine posameznih upravičenih stroškov, ki bodo določene v Katalogu povprečnih stroškov.

Do podpore niso upravičeni:

- stroški naložb v ureditev hlevov in nakup pripadajoče opreme, za kmetijsko gospodarstvo, ki je razvrščeno na gorsko območje,
- stroški obresti na dolgove in davka na dodano vrednost (DDV), razen če ni izterljiv na podlagi nacionalne zakonodaje o DDV,
- stroški priprave vloge na javni razpis in zahtevkov za izplačilo,

- stroški arheoloških izkopavanj in arheološkega nadzora in
- nakup rabljene opreme.

Pri izvajanju te intervencije se bodo upoštevale določene specifične zahteve iz vidika upravičenosti stroškov, ki se bodo določile v skladu z nacionalnimi predpisi.

4.2.29.3. Oblika in stopnja podpore

Nepovratna podpora je za dejansko nastale stroške naložb ali kot pavšalna podpora (uporaba poenostavljenih oblik stroškov). Stopnja javne podpore je 50 odstotkov upravičenih stroškov naložbe in se lahko poveča za:

- 10 odstotnih točk za kmetijska gospodarstva, ki so razvrščena v OMD območje,
- 10 odstotnih točk za kolektivne naložbe in
- 20 odstotnih točk za naložbe mladih kmetov in novih kmetov.

Stopnje javne podpore iz prejšnjega odstavka se lahko seštevajo, vendar ne smejo preseči 75 odstotkov upravičenih stroškov naložbe. Najnižji znesek javne podpore je 3.000 eurov na vlogo. Upravičenci, ki so kmetije in mikropodjetja, lahko v celotnem programskem obdobju 2023–2027 iz te intervencije pridobijo do vključno 750.000 eurov javne podpore. Upravičenci, ki so mala, srednja in velika podjetja, lahko v celotnem programskem obdobju 2023–2027 iz te intervencije pridobijo do vključno 1.500.000 eurov javne podpore.

4.2.29.4. Kazalniki učinka

Letni načrtovani učinek /output (število)	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
O.18 Število produktivnih naložbenih operacij ali enot na kmetijah, ki prejemajo podporo v okviru EKSRP	0	0	40	40	40	50	50

4.2.29.5. Znesek na enoto

Načrtovani letni znesek na enoto v €	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Znesek v € na izplačani projekt	0	0	39.276	39.276	39.276	39.276	39.276

Utemeljitev zneska na enoto

Izračun temelji na podlagi povprečnega zneska izplačanih projektov iz obdobja PRP 2014-2020:

- Podukrep 4.1 (pridelava ekoloških kmetijskih proizvodov na kmetijskih gospodarstvih): 25.437 eurov na vlogo (2/3) in
- Podukrep 4.2 (predelava in trženje ekoloških kmetijskih proizvodov): 41.937 eurov na vlogo (1/3).

Skupaj: $X_{4.1}(2/3) + X_{4.2}(1/3) = 39.937$ eurov na vlogo.

4.2.29.6. Letna finančna alokacija sredstev

Letna indikativna finančna alokacija	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
	0	0	1.571.040	1.571.040	1.571.040	1.963.800	1.963.800

4.2.30. INTERVENCIJA IZVEDBA AGROMELIORACIJ IN KOMASACIJ KMETIJSKIH ZEMLJIŠČ

Sklad	EKSRP
Vrsta intervencije	Naložbe (68. člen)
Območje izvajanja intervencije	celotna Slovenija
Specifični cilj, na katerega se navezuje intervencija in kjer je to relevantno, navezava na sektorske cilje	SC2: krepitev tržne usmerjenosti in povečanje konkurenčnosti, tudi z večjim poudarkom na raziskavah, tehnologiji in digitalizaciji
Kazalniki rezultata	R.9 Modernizacija kmetijskih gospodarstev: delež kmetijskih gospodarstev, ki prejemajo podporo za naložbe v prestrukturiranje in modernizacijo, vključno za učinkovitejšo rabo virov
Upravičenci	Upravičenci do podpore so fizične in pravne osebe, ki so jih lastniki kmetijskih zemljišč pooblastili za izvedbo agromelioracij na komasacijskih območjih.

4.2.30.1. Opis intervencije

Skupna faktorska produktivnost v Sloveniji v obdobju 2005–2016 je bila večinoma pod povprečjem EU-28. V Sloveniji se je obseg kmetijske proizvodnje zmanjšal, medtem ko so vložki ostali v veliki meri nespremenjeni in stabilni.

Produktivnost je povezana s majhnostjo GERK-ov, veliko razdrobljenostjo kmetijskih zemljišč in omejenim dostopom do kmetijskih zemljišč. Poleg tega to povečuje ranljivost kmetijstva na podnebne spremembe.

Potrebno je izboljšanje infrastrukture kmetijskih zemljišč, kot so zaokroževanje in agromelioracije.

Predmet podpore so naložbe v:

- izvedbo agromelioracij na komasacijskih območjih in
- izvedbo komasacij kmetijskih zemljišč.

Če je za naložbo v skladu s predpisi, ki urejajo presojo vplivov na okolje, predpisana okoljska ocena, mora biti iz nje razvidno, da naložba ne bo imela nobenega pomembnega negativnega vpliva na okolje.

4.2.30.2. Pogoji upravičenosti

Pogoji upravičenosti za naložbe v izvedbo agromelioracij na komasacijskih območjih:

- Upravičenec mora imeti pravnomočno odločbo o uvedbi komasacije ali odločbo o novi razdelitvi zemljišč komasacijskega sklada, ki še ni pravnomočna, je pa vročena vsem komasacijskim udeležencem, ali pravnomočno odločbo o novi razdelitvi zemljišč komasacijskega sklada v skladu z zakonom, ki ureja kmetijska zemljišča.
- Komacijski postopek mora biti najmanj v fazi potrjene idejne zasnove ureditve komasacijskega območja.
- Pravnomočno odločbo o uvedbi agromelioracije na komasacijskem območju v skladu z zakonom, ki ureja kmetijska zemljišča.
- Če je odločba o novi razdelitvi zemljišč komasacijskega sklada vročena vsem lastnikom, mora biti odločba o uvedbi zahtevne agromelioracije izdana na zemljiškokatastrsko stanje zemljišč, kot to izkazuje odločba o novi razdelitvi zemljišč komasacijskega sklada.

- Za vsak poseg v okolje, mora biti skladno s predpisom, ki ureja posege v okolje, za katere je treba izvesti presojo vplivov na okolje, izvedena presoja vplivov na okolje oziroma predhodni postopek presoje, če so preseženi pragovi, določeni v prilogi tega predpisa, ki ureja posege v okolje, za katere je treba izvesti presojo vplivov na okolje. S tem se izvajajo tudi obveznosti iz 6. člena Direktive 92/43/ES.

Pogoji upravičenosti za naložbe v izvedbo komasacij kmetijskih zemljišč:

- Upravičenec mora imeti pravnomočno odločbo o uvedbi komasacijskega postopka,
- Za vsak poseg v okolje, mora biti skladno s predpisom, ki ureja posege v okolje, za katere je treba izvesti presojo vplivov na okolje, izvedena presoja vplivov na okolje oziroma predhodni postopek presoje, če so preseženi pragovi, določeni v prilogi tega predpisa, ki ureja posege v okolje, za katere je treba izvesti presojo vplivov na okolje. S tem se izvajajo tudi obveznosti iz 6. člena Direktive 92/43/ES.

V okviru meril za izbor bo poudarek na ekonomskem vidiku naložbe in prispevku k horizontalnim ciljem.

Upravičeni stroški so:

- stroški izvedbe agromelioracijskih del, med katera spadajo pripravljalna, zemeljska, gradbena in obrtniška dela;
- stroški izvedbe komasacijskih del na kmetijskih zemljiščih in
- splošni stroški, ki so neposredno povezani s pripravo in izvedbo naložbe, kot so plačila za storitve svetovalcev, stroški pridobitve gradbene, projektne ali tehnične dokumentacije ter plačila v zvezi s pridobitvijo presoje vplivov na okolje.

Upravičeni stroški bodo opredeljeni v obliki poenostavljenih stroškov.

Pri izvajanju te intervencije se bodo upoštevale določene specifične zahteve iz vidika upravičenosti stroškov, ki se bodo določile v skladu z nacionalnimi predpisi.

4.2.30.3. Oblika in stopnja podpore

a) Nepovratna podpora je za dejansko nastale stroške naložb ali kot pavšalna podpora (uporaba poenostavljenih oblik stroškov). Stopnja javne podpore je 100 odstotkov upravičenih stroškov naložbe, če gre za izvedbo agromelioracijskih del na komasacijskih območjih. Najnižji znesek javne podpore je 2.000 eurov na vlogo.

4.2.30.4. Kazalniki učinka

Letni načrtovani učinek /output (število)	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
O.18 Število produktivnih naložbenih operacij ali enot na kmetijah, ki prejemajo podporo v okviru EKSRP	0	0	7	7	7	7	7

4.2.30.5. Znesek na enoto

Načrtovani letni znesek na enoto v €	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Znesek v € na izplačani projekt	0	0	457.143	457.143	457.143	457.143	457.143

Utemeljitev zneska na enoto

Ključni parametri, ki vplivajo na izračun zneska na enoto.

Izračun temelji na podlagi povprečnega stroška na ha komasirane in agromeliorirane površine:

Povprečna velikost komasacijskega območja v Sloveniji v preteklih programskih obdobjih je 230 ha.

Povprečno se na leto uvede 7 novih komasacij.

Letna površina novih komasacij: $230 \text{ ha} \times 7 = 1634 \text{ ha/leto}$

Cena komasacije z agromelioracijo je 1399 EUR/ha.

Potrebe v posameznem letu: $1634 \text{ ha} \times 1399 \text{ EUR/ha} = 2.285.714 \text{ EUR}$

Skupna potreba v 7 letih: $7 \times 2.285.714 \text{ EUR} = 16.000.000 \text{ EUR}$

Način izračuna zneskov podpore na enoto in način certifikacije (potrditve) tega izračuna v skladu s 76. členom Uredbe o SN⁶.

Izračun je na podlagi metodologije vrednosti:

Izračun vrednosti za komasacijo:

Iz projektantskega predračuna izvedbe komasacijskih del je vzetih 12 sklopov vrednosti:

1 Ureditev meje na obodu komasacijskega območja				
	Povprečni delež stroška v komasaciji	20 %	Povprečna cena na ha	200,19
2	Izdelava elaborata ureditve meje na obodu komasacijskega območju			
	Povprečni delež stroška v komasaciji	4,35 %	Povprečna cena na ha	43,94
3	Izdelava, razgrnitev in usklajevanje elaborata obstoječega stanja zemljišč			
	Povprečni delež stroška v komasaciji	8,54 %	Povprečna cena na ha	91,64
4	Izdelava, razgrnitev in usklajevanje elaborata vrednotenja zemljišč komasacijskega sklada			
	Povprečni delež stroška v komasaciji	7,86 %	Povprečna cena na ha	86,74
5	Izdelava, razgrnitev in usklajevanje elaborata idejne zasnove ureditve komasacijskega območja			
	Povprečni delež stroška v komasaciji	5,55 %	Povprečna cena na ha	51,34
6	Ureditev meja znotraj komasacijskega območja - gozdovi, trajni nasadi, ohišnice, ...			
	Povprečni delež stroška v komasaciji	9,59 %	Povprečna cena na ha	107,13
7	Zamejničenje in izmera dolžinskih objektov znotraj komasacijskega območja - ceste, poti, melioracijski jarki, potoki, ...			
	Povprečni delež stroška v komasaciji	6,29 %	Povprečna cena na ha	62,57

⁶ Člen 99(gb)(ii)

8	Izmera objektov v komasacijskem območju - stanovanjski objekti, gospodarski objekti, ...			
	Povprečni delež stroška v komasaciji	0,55 %	Povprečna cena na ha	5,65
9	Izmera objektov v komasacijskem območju, ki so pomembni za izdelavo projekta nove razdelitve zemljišč – terase, elektro drogovi, ...			
	Povprečni delež stroška v komasaciji	3,80 %	Povprečna cena na ha	39,06
10	Izdelava, razgrnitev in usklajevanje projekta nove razdelitve zemljišč			
	Povprečni delež stroška v komasaciji	13,74%	Povprečna cena na ha	157,26
11	ZAMEJNIČENJE NOVIH PARCEL V NARAVI IN SEZNANITEV LASTNIKOV			
	POVPREČNI DELEŽ STROŠKA V KOMASACIJI	11,29%	Povprečna cena na ha	130,70
12	Izdelava elaborata komasacije			
	Povprečni delež stroška v komasaciji	8,45%	Povprečna cena na ha	99,30
13	Ostali stroški		Povprečna cena na ha	100
Skupaj komasacija		100 %		1175,52

Za izračun agromelioracij je vzetih 12 najbolj pogostih agromelioracijskih stroškov:

AGROMELIORACIJSKO DELO	DELEŽ GLEDE NA CELOTO	POVPREČNA VREDNOST NA HA
<i>Izgradnja nove poti</i>	73,42 %	22,75 €
<i>Razgradnja stare poti</i>	2,41 %	0,75 €
<i>Izravnava zemljišča</i>	2,59 %	0,80 €
<i>Krčitev grmovja in dreves</i>	8,03 %	2,49 €
<i>Obnova jarkov za odvodnjavanje</i>	2,31 %	0,72 €
<i>Nasipavanje rodovitne zemlje</i>	1,46 %	0,45 €
<i>Izravnava brežine</i>	0,73 %	0,23 €
<i>Izgradnja jarka za odvodnavanje</i>	0,41 %	0,13 €
<i>Odstranitev kamnitih osamelcev</i>	1,69 %	0,52 €
<i>Rekonstrukcija poti</i>	6,93 %	2,15 €
<i>Drenaža - ni upravičen strošek</i>	0,02 %	0,01 €
<i>Izravnava mikro depresij</i>	0,26 %	0,08 €
<i>Ostala agromelioracijska dela</i>		10 €
SKUPAJ	100 %	41,06 EUR/ha

SKUPAJ KOMASACIJE IN AGROMELIORACIJE: 1216,58 EUR + SPLOŠNI STROŠKI = 1399 EUR/ha

4.2.30.6. Letna finančna alokacija sredstev

Letna indikativna finančna alokacija	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029

Skupna indikativna finančna alokacija	0	0	3.200.001	3.200.001	3.200.001	3.200.001	3.200.001
--	---	---	-----------	-----------	-----------	-----------	-----------

IZRAČUN:

Povprečna velikost komasacijskega območja v Sloveniji v preteklih programskih obdobjih je 230 ha. V skladu z zakonom, ki ureja kmetijska zemljišča, je površina območja agromelioracije na komasacijskem območju enaka površini komasacije.

Povprečno se na leto uvede med 5 in 10 novih komasacij in agromelioracij na komasacijskih območjih (za izračun je vzeta vrednost 7).

Letna površina novih komasacij in agromelioracij na komasacijskih območjih: $230 \text{ ha} \times 7 = 1634 \text{ ha/leto}$.

Cena komasacije z agromelioracijo je 1399 EUR/ha (izračun je podrobneje opredeljen v nadaljevanju).

Potrebe v posameznem letu: $1634 \text{ ha} \times 1399 \text{ EUR/ha}$ (glej izračun spodaj) = 2.285.714 EUR

Skupna potreba v 7 letih: $7 \times 2.285.714 \text{ EUR} = 16.000.000 \text{ EUR}$

Izplačila so predvidena v 5 letih, povprečno izplačilo na posamezno leto: 3.200.000 EUR.

4.2.31. INTERVENCIJA RAZDRUŽITEV SOLASTNINE NA KMETIJSKIH ZEMLJIŠČIH

Sklad	EKSRP
Vrsta intervencije	Naložbe (68. člen)
Območje izvajanja intervencije	celotna Slovenija
Specifični cilj, na katerega se navezuje intervencija in kjer je to relevantno, navezava na sektorske cilje	SC2: krepitev tržne usmerjenosti in povečanje konkurenčnosti, tudi z večjim poudarkom na raziskavah, tehnologiji in digitalizaciji
Kazalniki rezultata	R.9 Modernizacija kmetijskih gospodarstev: delež kmetijskih gospodarstev, ki prejemajo podporo za naložbe v prestrukturiranje in modernizacijo, vključno za učinkovitejšo rabo virov
Upravičenci	Upravičenci do podpore so fizične in pravne osebe, ki so jih lastniki kmetijskih zemljišč pooblastili za razdružitev solastnine na kmetijskih zemljiščih

4.2.31.1. Opis intervencije

Skupna factorska produktivnost v Sloveniji v obdobju 2005–2016 je bila večinoma pod povprečjem EU-28. V Sloveniji se je obseg kmetijske proizvodnje zmanjšal, medtem ko so vložki ostali v veliki meri nespremenjeni in stabilni.

Produktivnost je povezana s majhnostjo GERK-ov, veliko razdrobljenostjo kmetijskih zemljišč in omejenim dostopom do kmetijskih zemljišč. Poleg tega to povečuje ranljivost kmetijstva na podnebne spremembe.

Velik problem pri obdelovanju kmetijskih zemljišč predstavljajo tudi zemljišča z večjim številom solastnikov. Na zemljiščih, na katerih se je vzpostavila solastnina po pravnomočno zaključenih denacionalizacijskih postopkih, je včasih tudi več kot 100 lastnikov, pri tem pa ima en solastnik izrazito večinski delež. Pri takih zemljiščih je velik problem obdelovanje, saj je zemljišče izredno težko dati v zakup ali prodajo, sporazumna ali sodna razdelitev solastnine pa je dolg in drag postopek. Težavo predstavljajo tudi solastniki v tujini, pokojni in neznani solastniki, zato je marsikdaj sodna razdružitev solastnine v praksi nemogoča.

Zemljiška operacija v skladu z Zakonom o kmetijskih zemljiščih omogoča delitev solastnine na kmetijskih zemljiščih.

Predmet delitve je ena ali več zemljiških parcel, če:

- je na vseh zemljiških parcelah enako solastniško razmerje in parcele medsebojno mejijo (v primeru več lastniških parcel),
- je na zemljiški parceli več kot 5 solastnikov,
- je površina zemljiške parcele več kot 1 ha.

Predmet podpore so naložbe v razdružitev solastnine na kmetijskih zemljiščih.

Če je za naložbo v skladu s predpisi, ki urejajo presojo vplivov na okolje, predpisana okoljska ocena, mora biti iz nje razvidno, da naložba ne bo imela nobenega pomembnega negativnega vpliva na okolje.

4.2.31.2. Pogoji upravičenosti

Predmet delitve je ena ali več zemljiških parcel, če:

- je na vseh zemljiških parcelah enako solastniško razmerje in parcele medsebojno mejijo (v primeru več lastniških parcel),
- je na zemljiški parceli več kot 5 solastnikov,
- je površina zemljiške parcele več kot 1 ha.

Za vsak poseg v okolje, mora biti skladno s predpisom, ki ureja posege v okolje, za katere je treba izvesti presojo vplivov na okolje, izvedena presoja vplivov na okolje oziroma predhodni postopek presoje, če so preseženi pragovi, določeni v prilogi tega predpisa, ki ureja posege v okolje, za katere je treba izvesti presojo vplivov na okolje. S tem se izvajajo tudi obveznosti iz 6. člena Direktive 92/43/ES.

Upravičeni stroški so:

- stroški izvedbe razdružitve solastnine na kmetijskih zemljiščih, med katera spadajo pripravljalna, geodetska, agronomska, zemeljska, gradbena in obrtniška dela;
- splošni stroški, ki so neposredno povezani s pripravo in izvedbo naložbe, kot so plačila za storitve svetovalcev, stroški pridobitve gradbene, projektne ali tehnične dokumentacije ter plačila v zvezi s pridobitvijo presoje vplivov na okolje.

Upravičeni stroški bodo opredeljeni v obliki poenostavljenih stroškov.

Pri izvajanju te intervencije se bodo upoštevale določene specifične zahteve iz vidika upravičenosti stroškov, ki se bodo določile v skladu z nacionalnimi predpisi.

4.2.31.3. Oblika in stopnja podpore

a) Nepovratna podpora je za dejansko nastale stroške naložb ali kot pavšalna podpora (uporaba poenostavljenih oblik stroškov). Stopnja javne podpore je 100 odstotkov upravičenih stroškov naložbe. Najnižji znesek javne podpore je 10.000 eurov na vlogo.

4.2.31.4. Kazalniki učinka

Letni načrtovani učinek /output (število)	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
O.18 Število produktivnih naložbenih operacij ali enot na kmetijah, ki prejemajo podporo v okviru EKSRP	0	0	33	33	33	33	33

4.2.31.5. Znesek na enoto

Načrtovani letni znesek na enoto v €	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Znesek v € na izplačani projekt	0	0	18.000	18.000	18.000	18.000	18.000

Utemeljitev zneska na enoto

Izračun temelji na podlagi poenostavljenega stroška za posamezno razdružitve solastnine na kmetijskem zemljišču, ki je sestavljen iz:

- priprava dokumentacije (soglasja, pregled mej, ZK...),

- elaborat vrednotenja,
- elaborat nove razdelitve,
- seznanitev v naravi,
- mejniki...

Ključni podatek, od katerega je odvisna cena posamezne razdelitve solastnine, je število novonastalih parcel (torej koliko solastnikov želi is solastniškega razmerja izstopiti):

- razred do 5 novonastalih parcel: poenostavljeni strošek: 10.000 EUR/razdružitvev,
- razred med 5 do 15 novonastalih parcel: poenostavljeni strošek: 13.500 EUR/razdružitvev,
- razred med 15 do 20 novonastalih parcel: poenostavljeni strošek: 21.500 EUR/razdružitvev,
- razred nad 20 novonastalih parcel: poenostavljeni strošek: 30.000 EUR/razdružitvev.

Povprečna vrednost tako znaša 18.750 EUR. Vendar predvidevamo, da bo največ razdružitvev v razredu med 5 in 15 novonastalih parcel ter med 15 in 20 novonastalih parcel, zato za izračun jemljemo znesek 18.000 EUR na posamezno razdružitvev solastnine.

Način izračuna zneskov podpore na enoto in način certifikacije (potrditve) tega izračuna v skladu s 76. členom Uredbe o SN.

Na leto bi lahko izvedli razdružitvev solastnine na 30 kmetijskih zemljiščih, ki izpolnjujejo zakonske pogoje.

Ocenjena vrednost v obliki poenostavljenega stroška je 18.000 EUR na posamezno razdružitvev solastnine.

Ocena na posamezno leto: 30 operacij x 18.000 EUR na posamezno razdružitvev = 540.000 EUR/leto

Skupna ocenjena vrednost intervencije: 540.000 EUR/leto x 7 let = 3.780.000 EUR

4.2.31.6. Letna finančna alokacija sredstev

Letna indikativna finančna alokacija	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
	0	0	594.000	594.000	594.000	594.000	594.000

IZRAČUN:

Sklad kmetijskih zemljišč in gozdov RS upravlja s 1101 parcelo, na kateri je kot solastnica vpisana Republika Slovenija, ki vsaka zase po površini meri več kot 1 ha, hkrati pa je na njej več kot 5 solastnikov (to je pogoj iz Zakona o kmetijskih zemljiščih). Skupna površina 1101 parcele, po podatkih zemljiškega katastra, znaša 11.644 ha, solastniški delež Republike Slovenije na njih pa meri 2.634 ha. Število solastnikov je vse od 5 do 157.

Na leto bi lahko izvedli razdružitvev solastnine na 24 kmetijskih zemljiščih, ki izpolnjujejo zakonske pogoje.

Ocenjena vrednost v obliki poenostavljenega stroška je 18.000 EUR na posamezno razdružitvev solastnine.

Ocena na posamezno leto: 24 operacij x 18.000 EUR na posamezno razdružitvev = 432.000 EUR/leto

Skupna ocenjena vrednost intervencije: 432.000 EUR/leto x 7 let = 3.024.000 EUR

Izplačila so predvidena v 5 letih, povprečno izplačilo na posamezno leto: 600.000 EUR.

OPOMBA: zaradi zaokroževanja se na letni ravni v 5-letnem obdobju šteje izračun 600.000 EUR in skupna ocena potreb na 3.000.000 mio EUR.

4.2.32. INTERVENCIJA INFRASTRUKTURE

NALOŽBE

V

UREDITEV

GOZDNE

Sklad	EKSRP
Vrsta intervencije	Naložbe (68. člen)
Območje izvajanja intervencije	celotna Slovenija
Specifični cilj, na katerega se navezuje intervencija in kjer je to relevantno, povezava na sektorske cilje	SC2: krepitev tržne usmerjenosti in povečanje konkurenčnosti, tudi z večjim poudarkom na raziskavah, tehnologiji in digitalizaciji
Kazalniki rezultata	R.17a Podpora za naložbe v gozdarskem sektorju: skupne naložbe za izboljšanje uspešnosti gozdarskega sektorja
Upravičenci	Upravičenci so fizične ali pravne osebe, ki so lastniki ali solastniki gozdov ter agrarne skupnosti.

4.2.32.1. Opis intervencije

Predmet podpore so naložbe v gradnjo in rekonstrukcijo gozdnih cest, gradnjo, rekonstrukcijo in pripravo gozdnih vlak.

Z intervencijo želimo odpreti gozdove do optimalne odprtosti, saj s tem zmanjšajo pravilni stroški in poveča konkurenčnost lastnikov gozdov na trgu z gozdno lesnimi sortimenti. Gozdne prometnice predstavljajo na določenih območjih Slovenije edino povezavo do kmetij. Vsa dela na gozdnih prometnicah se bodo izvedla v soglasju vseh soglasodajalcev, tako s področja varovanja narave, okolja, kulturne dediščine. S temi naložbami želimo izboljšati uspešnost gozdarskega sektorja.

4.2.32.2. Pogoji upravičenosti

- Intervencija se mora izvajati na gozdni posesti, ki leži na območju Republike Slovenije.
- Intervencija se lahko izvaja le na območjih, kjer odprtost z gozdnimi prometnicami po izvedeni naložbi ne bo presegala optimalne odprtosti.
- Možnost gradnje ali rekonstrukcije gozdne ceste mora biti skladna z omejitvami in pogoji iz gozdnogospodarskega načrta, možnost gradnje, rekonstrukcije ali priprave gozdne vlake pa iz gozdnogojitvenega načrta.
- Pridobljena morajo biti upravna soglasja v skladu s predpisi, ki urejajo graditev objektov, gradnjo gozdnih prometnic, urejanja prostora, varstvo kulturne dediščine in varstva okolja. Na območjih Natura 2000 je potrebno pridobiti naravovarstveno soglasje za vse prometnice skladno z Zakonom o ohranjanju narave (Uradni list RS, št. 96/04 z vsemi spremembami). V primeru, da potrebna soglasja niso pridobljena, Zavod za gozdove prekine postopek priprave in gradnje gozdne prometnice.
- Izdelana mora biti dokumentacija za gradnjo ali rekonstrukcijo gozdne ceste ali gozdne vlake ter pripravo gozdne vlake, ki se gradi, rekonstruira ali pripravlja v skladu s Pravilnikom o gozdnih prometnicah (Uradni list RS, št. 4/09 z vsemi spremembami).

4.2.32.3. Oblika in stopnja podpore

Nepovratna podpora za dejansko nastale stroške naložb ali pavšalna podpora – uporaba poenostavljenih oblik stroškov. Stopnja podpore je 80 %. Najnižji znesek podpore znaša 500 eur na vlogo. V programskem obdobju 2023 – 2027 lahko upravičenec prejme največ 500.000 evrov javne podpore.

4.2.32.4. Kazalniki učinka

Letni načrtovani učinek /output (število)	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
O.21 Število produktivnih naložbenih operacij ali enot zunaj kmetij, ki prejemajo podporo v okviru EKSRP	0	0	214	0	160	0	0

4.2.32.5. Znesek na enoto

Načrtovani letni znesek na enoto v €	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Vrednost izplačanega projekta	0	0	9.360	0	9.360	0	0

Utemeljitev zneska na enoto

Pojasnilo, kako so bili določeni ti zneski na enoto in kjer je to relevantno, kako so bili določeni najvišji ali najnižji načrtovani zneski na enoto ali oboje, kot je določeno v členu 89 (1), (1a) in (2).

4.2.32.6. Letna finančna alokacija sredstev

Letna indikativna finančna alokacija	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
	0	0	2.000.000	0	1.500.000	0	0

4.2.33. INTERVENCIJA NALOŽBE V NAKUP NOVE MEHANIZACIJE IN OPREME ZA DELO V GOZDU

Sklad	EKSRP
Vrsta intervencije	Naložbe (68. člen)
Območje izvajanja intervencije	celotna Slovenija
Specifični cilj, na katerega se navezuje intervencija in kjer je to relevantno, navezava na sektorske cilje	SC2: krepitev tržne usmerjenosti in povečanje konkurenčnosti, tudi z večjim poudarkom na raziskavah, tehnologiji in digitalizaciji
Kazalniki rezultata	R.17a Podpora za naložbe v gozdarskem sektorju: skupne naložbe za izboljšanje uspešnosti gozdarskega sektorja
Upravičenci	Upravičenci so pravne in fizične osebe, njihova združenja, agrarne, pašne skupnosti, skupine lastnikov gozdov, ki so zasebni lastniki, solastniki ali zakupniki gozdov, skupine proizvajalcev s področja gozdarstva ter podjetja, ki so MSP.

4.2.33.1. Opis intervencije

Predmet podpore so naložbe v nakup nove mehanizacije in opreme za delo v gozdu.

Mehanizacija in oprema za delo v gozdu obsega vse stroje in opremo za sečnjo in spravilo lesa ter stroje in opremo za povečanje gospodarske vrednosti gozdov, kot so mulčerji in stroji za sadnjo sadik gozdnega drevja.

Namen teh naložb je predvsem intenziviranje gospodarjenja z gozdovi, zlasti v zasebnih gozdovih, povečanje sečnje, profesionalizacija dela v gozdovih in zmanjšanje števila delovnih nesreč pri delu v gozdu ter uvajanje učinkovite in okoljsko sprejemljive tehnologije za delo v gozdovih. Spravilo po tleh želimo nadomestiti s spravilom po kolesih. S temi naložbami želimo izboljšati uspešnost gozdarskega sektorja.

Gospodarjenje z gozdovi je v Republiki Sloveniji usmerjeno z načrti za gospodarjenje z gozdovi, ki zagotavljajo trajnostno, sonaravno in večnamensko gospodarjenje z gozdovi. Pri gospodarjenju z gozdovi RS sledi načelom EU strategije za gozdove, sprejete leta 2013.

4.2.33.2. Pogoji upravičenosti

- Upravičenec mora izpolnjevati pogoje za mikro, mala ali srednja podjetja;
- Če je upravičenec fizična oseba, razen samostojnega podjetnika posameznika ter skupina lastnikov gozdov, mora imeti gozdno posest v lasti ali zakupu, pri čemer gozdna posest ne sme biti manjša od 5 ha;
- Če je upravičenec samostojni podjetnik posameznik ali pravna oseba, ki ni lastnik oziroma zakupnik gozda mora imeti v skladu s standardno klasifikacijo dejavnosti registrirano dejavnost pod šifro A02.200 – sečnja ali A02.400 – storitev za gozdarstvo;
- Če je upravičenec samostojni podjetnik posameznik ali pravna oseba, razen skupina proizvajalcev s področja gozdarstva mora v koledarskem letu pred objavo javnega razpisa izkazati najmanj 9.000 evrov prihodka iz gozdarstva.

4.2.33.3. Oblika in stopnja podpore

Nepovratna podpora za dejansko nastale stroške naložb ali pavšalna podpora – uporaba poenostavljenih oblik stroškov. Stopnja podpore je 50 %. Najnižji znesek podpore znaša 1.000 evrov na vlogo. V programskem obdobju 2023 – 2027 lahko upravičenec prejme največ 500.000 evrov javne podpore.

4.2.33.4. Kazalniki učinka

Letni načrtovani učinek /output (število)	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
O.21 Število produktivnih naložbenih operacij ali enot zunaj kmetij, ki prejemajo podporo v okviru EKSRP	0	149	89	0	0	0	0

4.2.33.5. Znesek na enoto

Načrtovani letni znesek na enoto v €	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Vrednost izplačanega projekta	0	33.540	33.540	0	0	0	0

Utemeljitev zneska na enoto

Vzamemo vrednost povprečne odobrene vloge iz PRP 2014–2020.

4.2.33.6. Letna finančna alokacija sredstev

Letna indikativna finančna alokacija	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
	0	5.000.000	3.000.000	0	0	0	0

4.2.34. INTERVENCIJA NALOŽBE V PRIMARNO PREDELAVO LESA IN DIGITALIZACIJO

Sklad	EKSRP
Vrsta intervencije	Naložbe (68. člen)
Območje izvajanja intervencije	celotna Slovenija
Specifični cilj, na katerega se navezuje intervencija in kjer je to relevantno, navezava na sektorske cilje	SC2: krepitev tržne usmerjenosti in povečanje konkurenčnosti, tudi z večjim poudarkom na raziskavah, tehnologiji in digitalizaciji
Kazalniki rezultata	R.17a Podpora za naložbe v gozdarskem sektorju: skupne naložbe za izboljšanje uspešnosti gozdarskega sektorja
Upravičenci	Upravičenci do podpore so gospodarske družbe, zadruga, samostojni podjetniki posamezniki, nosilci dopolnilne dejavnosti na kmetiji in skupine nosilcev dopolnilne dejavnosti na kmetiji.

4.2.34.1. Opis intervencije

Predmet podpore so naložbe v dejavnost primarne obdelave okroglega lesa, ki je omejena na majhen obseg predelave lesa.

Digitalizacija omogoča sprotno spreminjanje in prilagajanje poslovnih modelov spremenjenim tržnim razmeram. Digitalizacija se v Sloveniji izvaja na področju optimizacije gozdno-lesne in spodbuja dvig produktivnost dela. Naložbe v digitalizacijo zajemajo IKT opremo na področju gozdno-lesne verige.

V obdelavo okroglega lesa spadajo: žaganje lesa, skobljanje lesa in druga strojna obdelava okroglega lesa, profiliranje, iveriranje, proizvodnja lesenih železniških pragov, proizvodnja lesenih drogov, kolov, sekancev in iveri, sušenje lesa, impregnacija ali biocidna zaščita lesa z biocidnimi proizvodi ali drugimi materiali, modifikacija lesa, proizvodnja sekancev ter proizvodnja lesnih peletov, briketov ali drv za energetske rabo.

Majhen obseg predelave lesa pomeni:

a) naložbo za proizvodnjo žaganega lesa s kapaciteto predelave do vključno 10.000 m³ vhodne surovine, če gre za žagarske obrate. Če se v okviru žagarskega obrata kot dodatna dejavnost izvaja:

- proizvodnja peletov ali briketov, je lahko podprta naložba v proizvodnjo lesnih peletov ali briketov s kapaciteto strojev, opreme do vključno 2.000 ton letno ali
- proizvodnja sekancev ali iveri, je lahko podprta naložba v proizvodnjo sekancev ali iveri s kapaciteto strojev, opreme do vključno 6.000 nasutih m³ letno (2.000 m³ okroglega lesa letno) ali

b) naložbo za proizvodnjo lesnih sekancev ali iveri v gozdu s kapaciteto strojev, opreme do vključno 25.000 nasutih m³ letno (7.500 m³ okroglega lesa letno) sekancev ali iveri ali

c) naložbo za proizvodnjo drv v obratih za proizvodnjo drv s kapaciteto strojev, opreme do vključno 10.000 nasutih metrov drv letno (5.000 m³ okroglega lesa letno).

Namen teh naložb je vzpostaviti ustrezno velike, sodobne obrate za pred industrijski obseg predelave lesa ter modernizacija in digitalizacija strojne opreme obstoječih žagarskih obratov. S temi naložbami želimo izboljšati uspešnost gozdarskega sektorja.

4.2.34.2. Pogoji upravičenosti

- Upravičenec mora izpolnjevati pogoje za mikro ali mala podjetje;
- Upravičenec do podpore mora imeti v skladu s standardno klasifikacijo dejavnosti registrirano dejavnost s šifro A02.200 – sečnja, C16.100 – žaganje, skobljanje in impregniranje lesa ali C16.290 – proizvodnja drugih izdelkov iz lesa, plute, slame in protja, pri čemer se v okviru te operacije podpirajo dejavnosti in proizvodi iz Seznama dejavnosti in proizvodov:

Seznam dejavnosti in proizvodov za ukrep 8.6

Šifra Kategorije SKD 2008	Naziv	Podprte aktivnosti	Proizvodi po KN 2012
02.200	Sečnja	<ul style="list-style-type: none"> • proizvodnja sekancev v gozdu 	4401 21 Iveri, sekanci in podobno, iglavcev 4401 22 Iveri, sekanci in podobno, neiglavcev
C16.100	Žaganje, skobljanje in impregniranje lesa	<ul style="list-style-type: none"> • žaganje lesa, skobljanje lesa in druga strojna obdelava okroglega lesa • profiliranje, iveriranje, luščenje in rezanje okroglega lesa • proizvodnja lesenih železniških pragov • proizvodnja lesenih drogov, kolov ipd. • proizvodnja lesne volne, lesne moke, sekancev in iveri • sušenje lesa • impregnacija ali kemična obdelava lesa z zaščitnimi sredstvi ali drugimi materiali 	<ul style="list-style-type: none"> • 4401 21 Iveri, sekanci in podobno, iglavcev • 4401 22 Iveri, sekanci in podobno, neiglavcev • 4403 Les, neobdelan, z lubjem ali brez lubja ali beljavine, ali grobo obdelan (obtesan): • 4404 Les za obroče, cepljeni koli, koli, planke, drogov, zašiljeni toda ne žagani po dolžini, lesene palice, grobo okleščene, upognjene ali drugače obdelane, primerne za izdelavo sprehajalnih palic, dežnikov, ročajev za orodje ali podobnih proizvodov, trakovi in podobno iz lesa • 4406 Leseni železniški ali tramvajski pragovi • 4407 Les, vzdolžno žagan ali rezan, cepljen ali luščen, skobljan ali ne, brušen ali na koncih spojen, debeline nad 6 mm
C16.290	Proizvodnja drugih izdelkov iz lesa, plute, slame in protja	<ul style="list-style-type: none"> • proizvodnja lesenih peletov ali briketov za energetska rabo 	<ul style="list-style-type: none"> • 4401 Les za ogrevanje v hlokih, polenih, vejah, butarah ali podobnih oblikah; iver in podobni drobci, žagovina, lesni odpadki in ostanki, aglomerirani ali neaglomerirani v hloke, brikete, pelete ali podobne oblike: • 44013100 Leseni peleti • 44013920 Žagovina, odpadki in ostanki, aglomerirani (npr. briketi)

Seznam dejavnosti predelave lesa SKD 2008
Seznam proizvodov KN 2012

4.2.34.3. Oblika in stopnja podpore

Nepovratna podpora za dejansko nastale stroške naložb ali pavšalna podpora – uporaba poenostavljenih oblik stroškov. Stopnja podpore je 60 %. Najnižji znesek podpore znaša 1.000 evrov na vlogo. V programskem obdobju 2023 – 2027 lahko upravičenec prejme največ 500.000 evrov javne podpore.

4.2.34.4. Kazalniki učinka

Letni načrtovani učinek /output (število)	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
O.21 Število produktivnih naložbenih operacij ali enot zunaj kmetij, ki prejemajo podporo v okviru EKSRP	0	66	47	47	40	0	0

4.2.34.5. Znesek na enoto

Načrtovani letni znesek na enoto v €	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Povprečna vrednost na projekt	0	63.180	63.180	63.180	63.180	0	0

Utemeljitev zneska na enoto

Vzamemo vrednost povprečne odobrene vloge iz PRP 2014–2020.

4.2.34.6. Letna finančna alokacija sredstev

Letna indikativna finančna alokacija	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
	0	4.200.000	3.000.000	3.000.000	2.509.992	0	0

4.2.35. INTERVENCIJA NALOŽBE V USTANOVITEV IN RAZVOJ GOZDNEGA DREVESNIČARSTVA

Sklad	EKSRP
Vrsta intervencije	Naložbe (68. člen)
Območje izvajanja intervencije	celotna Slovenija
Specifični cilj, na katerega se navezuje intervencija in kjer je to relevantno, navezava na sektorske cilje	SC2: krepitev tržne usmerjenosti in povečanje konkurenčnosti, tudi z večjim poudarkom na raziskavah, tehnologiji in digitalizaciji
Kazalniki rezultata	R.17a Podpora za naložbe v gozdarskem sektorju: skupne naložbe za izboljšanje uspešnosti gozdarskega sektorja
Upravičenci	Upravičenci so fizične ali pravne osebe, ki imajo registrirano drevesničarsko dejavnost.

4.2.35.1. Opis intervencije

Predmet podpore so naložbe v vzpostavitev in razvoj gozdnega drevesničarstva.

Z intervencijo želimo podpreti izgradnjo novih gozdnih drevesnic, posodobitev infrastrukture obstoječih gozdnih drevesc, in nakup nove specializirane mehanizacije oziroma opreme za izvajanje del vzgoje sadik gozdnega drevja v gozdnih drevesnicah, vključno z vzgojo kontejnerskih sadik.

Vzgoja sadik gozdnega drevja je večleten proces, v katerem si sledijo posamezne faze dela, ki so: priprava tal, setev, presajevanje sadik in oskrba večletnih sadik ter izkop in priprava sadik za prevzem.

Priprava tal obsega: setev rastlin za zeleno gnojenje, jesensko oranje, gnojenje, brananje ali freziranje tal, oblikovanje gredic, oblikovanje vrstic, škropljenje s pesticidi in zalivanje. Setev obsega: analizo čistoče in kakovosti semena, razkriljanje, namakanje v vodi, dezinfekcija in zaščita pred glodavci in ptiči, stratifikacija, setev, prektivanje in valjanje semena, zalivanje in škropljenje s fungicidi, pletev, dognojevanje in ozimljanje. Presajevanje sadik in oskrba večletnih sadik obsega: spomladansko dognojevanje z umetnimi gnojili, pletev sadik, zalivanje sadik po potrebi in ščitenje sadik s fungicidi. izkop in priprava sadik za prevzem obsega: strojni ali ročni izkop sadike, sortiranje po velikosti in kvaliteti, obrezovanje sadik, vezanje v šope in shranjevanje v zakop.

Zaradi enostavnosti rokovanja s sadikami pri transportu od drevesnice do gozda in možnosti sadnje v času vegetacije se sadike vzgajajo tudi v kontejnerski proizvodnji. Takšna proizvodnja zahteva: izgradnjo stojal za kontejnerje, izgradnja namakalnega ali zameglitvenega sistema, načrtovanje in izvedbo zaščite sadik pred škodljivimi organizmi in za gnojenje in razvoj ustreznih talnih substratov za v kontejnerje.

S temi naložbami želimo izboljšati uspešnost gozdarskega sektorja saj ustrezen in kakovosten sadilni material je pogoj za uspešno obnovo gozda.

4.2.35.2. Pogoji upravičenosti

Upravičenec mora biti vključen v register dobaviteljev, skladno s predpisi, ki urejajo gozdni reprodukcijski material, ki ga vodi MKGP.

4.2.35.3. Oblika in stopnja podpore

Nepovratna podpora za dejansko nastale stroške naložb ali pavšalna podpora – uporaba poenostavljenih oblik stroškov. Stopnja podpore je 75 %.

4.2.35.4. Kazalniki učinka

Letni načrtovani učinek /output (število)	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
O.21 Število produktivnih naložbenih operacij ali enot zunaj kmetij, ki prejemajo podporo v okviru EKSRP	0	3	3	3	2	1	0

4.2.35.5. Znesek na enoto

Načrtovani letni znesek na enoto v €	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Povprečna vrednost na projekt	0	300.000	300.000	300.000	300.000	200.000	0

Utemeljitev zneska na enoto

4.2.35.6. Letna finančna alokacija sredstev

Letna indikativna finančna alokacija	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
	0	900.000	900.000	900.000	600.000	200.000	0

4.3. SPECIFIČNI CILJ 3

4.3.1. INTERVENCIJA SPODBUJANJE KOLEKTIVNIH OBLIK SODELOVANJA V KMETIJSKEM IN GOZDARSKEM SEKTORJU

Sklad	EKSRP
Vrsta intervencije	Sodelovanje (71. člen)
Območje izvajanja intervencije	Celotna Slovenija
Specifični cilj, na katerega se navezuje intervencija in kjer je to relevantno, navezava na sektorske cilje	SC3: izboljšanje položaja kmetov v vrednostni verigi
Kazalniki rezultata	R.10 Boljša organizacija dobavne verige: delež kmetij, ki sodelujejo v skupinah proizvajalcev, organizacijah proizvajalcev in shemah kakovosti, ki prejemajo podporo v okviru SKP
Upravičenci	Na podlagi nacionalnih predpisov priznane skupine proizvajalcev za skupno trženje, organizacije in združenja organizacij proizvajalcev za skupno trženje, skupine proizvajalcev za izvajanje shem kakovosti ter medpanožne organizacije na področju kmetijstva in gozdarstva.

4.3.1.1. Opis intervencije

Iz analize stanja in SWOT je razvidno, da je ekonomski in pogajalski položaj pridelovalcev v verigi vrednosti preskrbe s hrano bistveno šibkejši glede na ostale deležnike v tej verigi.

To se kaže npr. v vsiljevanju nepoštenih praks s strani večjih, ekonomsko pomembnejših členov v verigi, elastičnosti prenosa cen po verigi in razporeditvi dodane vrednosti. Prenos cen v verigi vrednosti preskrbe s hrano v Sloveniji je asimetričen. V primerjavi s pridelovalci imata v verigi preskrbe s hrano večjo pogajalsko moč živilsko predelovalna industrija in trgovina. Poslovne odločitve na kmetijah ne temeljijo v zadostni meri na poslovnih modelih, na dolgoročnih pogodbenih zavezah, s katerimi bi znižali tveganje, ampak na iskanju trenutno najboljših kupcev. Podobne težave se pojavljajo tudi pri lastnikih gozdov, ki na trgu ne sodelujejo povezano.

Intervencija je namenjena podpori za ustanovitev in začetno delovanje skupine, organizacije ali združenja organizacij proizvajalcev za skupno trženje na področju kmetijstva in gozdarstva ter podpori za ustanovitev in začetno delovanje skupine za izvajanje shem kakovosti ter njeni podpori za izvajanje skupne promocije.

Za lažje odzivanje na zahteve trga je potrebno tudi vertikalno povezovanje znotraj celotnih verig vrednosti. V ta namen bo namenjena podpora za ustanovitev in začetno delovanje medpanožnih organizacij, katerih namen je vertikalno povezovanje s ciljem, da se združijo partnerji iz različnih stopenj procesa pridelave in predelave v kmetijstvu in gozdarstvu. Medpanožne organizacije bodo služile kot platforma za dialog, spodbujanje dobrih praks in preglednosti trga. Izvajajo lahko dejavnosti, kot so raziskave na področju trženja, izboljšanje proizvodnje, predelave in prodaje, podpora dobre kmetijske prakse, izboljšanje kakovosti proizvodov, npr. ekološko kmetijstvo itd.

Proizvodi iz evropskih shem kakovosti in z njimi povezane označbe so med potrošniki še vedno slabo poznani. Ker malo potrošnikov prepozna znake kakovosti, je potrebno izboljšati informiranost potrošnikov o posebnih značilnostih, lastnostih in prednostih in označevanju proizvodov iz shem kakovosti. S tem se želi prispevati k boljšemu prepoznavanju proizvodov iz shem kakovosti med

potrošniki, vzpodbuditi bolj organizirano, aktivno in usklajeno promocijo proizvodov iz shem s strani proizvajalcev, kar posledično proizvajalcem odpira nove tržne možnosti in vpliva na rast dodane vrednosti v kmetijstvu, boljšem vključevanju pridelovalcev v agroživilske verige preko shem kakovosti in izboljšanju položaja kmetov v vrednostni verigi.

Podpora za namen izvajanja dejavnosti promocije in informiranja potrošnikov o proizvodih iz shem kakovosti se dodeli skupinam proizvajalcev za izvajanje shem kakovosti, ki vključujejo proizvajalce vključene naslednje v sheme kakovosti:

- zaščitena geografska označba (ZGO),
- zaščitena označba porekla (ZOP),
- zajamčena tradicionalna posebnost (ZTP),
- gorski proizvodi,
- ekološka pridelava in predelava.

Zmanjšanje količin odpadne hrane je pomembna prioriteta Evropske komisije, ki v sodelovanju z državami članicami EU in drugimi deležniki išče načine, kako se izogniti ne-trajnostni porabi hrane in oblikovati trajnostno verigo preskrbe s hrano. Zmanjšanje odpadkov hrane je tudi bistveni sestavni del novega svežnja EU o krožnem gospodarstvu, ki se ukvarja s preprečevanjem odpadkov in ohranjanjem virov. Presežna hrana se lahko prerazdeli, če je primerna za prehrano ljudi in izpolnjuje vse zahteve glede varnosti živil, kot so določene s pravili EU o varnosti živil in informacijah o živilih za potrošnike ter zadevnimi nacionalnimi pravili. Za tiste skupine, organizacije ali združenja proizvajalcev za skupno trženje, ki bodo del svoje presežne hrane namenili kot donacijo humanitarnim organizacijam, se zagotovi dodatna podpora namenjena kritju strokov tega razdeljevanja.

4.3.1.2. Pogoji upravičenosti

Upravičenec do podpore za ustanovitev in začetno delovanje je priznan na podlagi nacionalne zakonodaje in je:

- skupina proizvajalcev za skupno trženje,
- organizacija proizvajalcev za skupno trženje,
- združenje organizacij proizvajalcev,
- skupina proizvajalcev za izvajanje shem kakovosti,
- medpanožne organizacije.

Pri skupinah, organizacijah ali združenjih organizacij proizvajalcev je pogoj za pridobitev podpore za ustanovitev in začetno delovanje in skupno dajanje blaga v promet na način, da pravna oseba, ki je priznana kot organizacija, skupina ali združenje organizacij proizvajalcev, kupi in proda proizvode za katere je priznana, vključno s pripravo za prodajo, centralizacijo prodaje in dobavo trgovcem na debelo.

Pri skupinah, organizacijah ali združenjih organizacij proizvajalcev je obvezna predložitev poslovnega načrta za obdobje petih let, katerega cilje mora v obdobju kandidiranja na razpis izpolniti in v katerem je opredeljeno najmanj:

- prilagajanje proizvodnje in obsega proizvodnje članov zahtevam trga;
- skupno dajanje blaga v promet, vključno s pripravo za prodajo, centralizacijo prodaje in dobavo trgovcem na debelo;
- oblikovanje skupnih pravil o informacijah o proizvodnji, predvsem glede spravila in razpoložljivosti in

- druge dejavnosti, ki jih lahko izvajajo kot je razvijanje poslovnih in trženjskih spretnosti ter organiziranja in pospeševanje procesov, inovacij...

Pri medpanožnih organizacija morajo biti izpolnjeni naslednji pogoji:

- ustanovi se na pobudo vseh ali nekaterih organizacij proizvajalcev ali združenj organizacij proizvajalcev
- upoštevajo se interesi članov in potrošnikov ter lahko vključujejo enega ali več sledečih ciljev:
 - izboljšanje znanja in preglednosti proizvodnje in trga, vključno z objavo ustreznih statističnih podatkov v zbirni obliki, pa tudi z analizo prihodnjega razvoja trga;
 - izvedba tržnih raziskav in ekonomskih študij za izboljšanje trženje izdelkov;
 - raziskovanje potencialnih izvoznih trgov
 - priprava standardne pogodbe v skladu s pravili EU za prodajo kmetijskih proizvodov kupcem;
 - izvajanje raziskav za inovacije, optimizacijo in izboljšanje proizvodnja z namenom prilagoditve tržnim zahtevam;
 - zagotavljanje skladnosti z varnostjo hrane, zdravjem in dobrim počutjem živali, varstva tal in vode, tudi z iskanjem načinov za zmanjšanje uporabe sredstev za zaščito zdravja živali in fitofarmaceutskih sredstev;
 - izkoriščanje potenciala ekološkega kmetovanja in kakovosti EU shem.

Podpora za promocijo proizvodov iz shem kakovosti lahko pridobijo priznane skupine proizvajalcev za izvajanje shem kakovosti. Podpora za promocijo se dodeli, če upravičenec izpolnjuje naslednje pogoje:

- imeti mora načrt promocije, ki vsebuje vizijo oglaševanja in informiranja ter natančno opisan načrt informacijskih in promocijskih aktivnosti, ki jih upravičenec namerava izvesti s pridobljeno podporo;
- izvajati skupno promocijo in trženje proizvodov, in sicer kot proizvode iz shem kakovosti.

Dodatna podpora v primeru doniranja viškov hrane se lahko dodeli skupini, organizaciji ali združenju organizacij proizvajalcev, če bo v primeru pojava viškov odkupljenih s strani članov le te donirala humanitarnim organizacijam, pri čemer morajo znašati te donacije vsaj 1 % vrednosti tržne proizvodne.

Skupine proizvajalcev, ki se dobile podporo iz podukrepa Ustanavljanje skupin in organizacij proizvajalcev v kmetijskem in gozdarskem sektorju iz programa, ki ureja razvoj podeželja Republike Slovenije za obdobje 2014–2020, lahko dobijo podporo za isti namen, če so v primerjavi z zadnjim letom podpore povečale število članov za najmanj 50 %.

4.3.1.3. Oblika in stopnja podpore

Podpora za ustanovitev in začetno delovanje skupine, organizacije ali združenja organizacij proizvajalcev se dodeli kot nepovratna sredstva, na podlagi poslovnega načrta, v obliki pavšalnega zneska, ki se izplača v letnih obrokih za prvih pet zaporednih let po datumu priznanja. Najvišja stopnja podpore znaša 10 % vrednosti tržne proizvodnje in se postopno znižuje, in sicer:

- 10 % deleža tržne proizvodnje za prvo leto podpore,
- 9 % deleža tržne proizvodnje za drugo leto podpore,
- 8 % deleža tržne proizvodnje za tretje leto podpore,
- 7 % deleža tržne proizvodnje za četrto leto podpore in

- 6 % deleža tržne proizvodnje za peto leto podpore.

Zadnji obrok se izplača, ko se preveri, ali se poslovni načrt pravilno izvaja.

V primeru, da se podpora za ustanovitev in začetno delovanje skupinam in organizacijam proizvajalcev dodeli za sektor kmetijski proizvodi iz sheme kakovosti ekološka pridelava in predelava, najvišja stopnja podpore znaša 15 % letne tržne proizvodnje.

Podpora namenjena medpanožnim organizacijam se dodeli za upravičene stroške, ki se navezujejo na izbrani cilj in so:

- tekoči stroški sodelovanja, povezani z delovanjem medpanožne organizacije;
- neposredni stroški, povezani z delovanjem medpanožne organizacije in
- stroški promocijskih dejavnosti.

Stopnja javne podpore znaša 100 % upravičenih dejanskih stroškov. Najvišji znesek javne podpore je 500.000 EUR na medpanožno organizacijo. Za opredelitev višine upravičenih stroškov upravičenec k vlogi priložiti tri ponudbe. Podpora se izplačuje letno za stroške, nastale v preteklem koledarskem letu in sicer največ 5 let od odobritve vloge za podporo. Podpora se dodeli na podlagi načrta aktivnosti z kazalniki učinka, na podlagi katerih se bo ocenjevala uspešnost in izplačilo podpore. Kazalniki morajo biti merljivi in preverljivi. Izdana morajo biti letna poročila iz katerih je razviden napredek in učinkovitost. Na koncu programa mora biti narejene smernice za organizacije proizvajalcev z vsemi priporočili in dognanji na izbranem področju. Medpanožna organizacija mora imeti s člani sklenjen pisni dogovor o sodelovanju.

Podpora za izvajanje dejavnosti promocije in informiranja se dodeli v obliki nepovratnih sredstev za dejansko nastale stroške, v povezavi z dejavnostmi promocije in informiranja potrošnikov o kmetijskih in živilskih proizvodih, ki so vključeni v upravičene sheme kakovosti. Stopnja javne podpore znaša 70 % upravičenih dejanskih stroškov. Najvišji znesek javne podpore je 150.000 EUR na skupino. Za opredelitev višine upravičenih stroškov upravičenec k vlogi priložiti tri ponudbe. Podpora se izplačuje letno za stroške, nastale v preteklem koledarskem letu in sicer največ 5 let od odobritve vloge za podporo.

Dodatna podpora v primeru doniranja viškov hrane humanitarnim organizacijam se dodeli kot nepovratna sredstva, na podlagi dokazil o doniranju, v obliki pavšalnega zneska, ki se izplača v letnih obrokih za prvih pet zaporednih let po datumu priznanja.

4.3.1.4. Kazalniki učinka

Letni načrtovani učinek /output (število)	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
O.24 Število skupin proizvajalcev za skupno trženje, ki prejemajo podporo za ustanovitev v okviru EKSRP	0	5	10	10	10	10	5
O.24 Število skupin proizvajalcev za skupno trženje, ki prejemajo dodatno podporo za doniranje viškov hrane humanitarnim organizacijam v okviru EKSRP	0	2	4	4	4	4	2
O.24 Število organizacij proizvajalcev za skupno trženje, ki prejemajo podporo za ustanovitev in začetno delovanje v okviru EKSRP	0	3	4	4	4	4	1
O.24 Število organizacij proizvajalcev za skupno trženje, ki prejemajo dodatno podporo za doniranje viškov hrane	0	1	2	2	2	2	1

humanitarnim organizacijam v okviru EKSRP							
O.24 Število združenj organizacij proizvajalcev za skupno trženje, ki prejemajo podporo za ustanovitev in začetno delovanje v okviru EKSRP	0	0	1	1	1	1	1
O.24 Število združenj organizacij proizvajalcev za skupno trženje, ki prejemajo dodatno podporo za doniranje viškov hrane humanitarnim organizacijam v okviru EKSRP	0	1	1	1	1	1	0
O.24 Število skupin proizvajalcev za izvajanje shem kakovosti, ki prejemajo podporo za ustanovitev in začetno delovanje v okviru EKSRP	0	0	18	18	18	18	18
O.24 Število skupin proizvajalcev za izvajanje shem kakovosti, ki prejemajo dodatno podporo za promocijo proizvodov iz shem kakovosti v okviru EKSRP	0	0	18	18	18	18	18
O.24 Število medpanožnih organizacij, ki prejemajo podporo za vzpostavitev in delovanje v okviru EKSRP	0	0	1	1	1	1	1

4.3.1.5. Znesek na enoto

Načrtovani letni znesek na enoto v €	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Povprečni znesek v € na izplačani projekt za skupine proizvajalcev za skupno trženje, ki prejemajo podporo za ustanovitev v okviru EKSRP	0	25.000	25.000	25.000	25.000	25.000	25.000
Povprečni znesek v € na izplačani projekt za skupine proizvajalcev za skupno trženje, ki prejemajo dodatno podporo za doniranje viškov hrane humanitarnim organizacijam v okviru EKSRP	0	2.500	2.500	2.500	2.500	2.500	2.500
Povprečni znesek v € na izplačani projekt za organizacije proizvajalcev za skupno trženje, ki prejemajo podporo za ustanovitev in začetno delovanje v okviru EKSRP	0	50.000	50.000	50.000	50.000	50.000	50.000
Povprečni znesek v € na izplačani projekt za organizacije proizvajalcev za skupno trženje, ki prejemajo dodatno podporo za doniranje viškov hrane humanitarnim	0	5.000	5.000	5.000	5.000	5.000	5.000

organizacijam v okviru EKSRP							
Povprečni znesek v € na izplačani projekt za združenje organizacij proizvajalcev za skupno trženje, ki prejemajo podporo za ustanovitev in začetno delovanje v okviru EKSRP	0	0	100.000	100.000	100.000	100.000	100.000
Povprečni znesek v € na izplačani projekt za združenje organizacij proizvajalcev za skupno trženje, ki prejemajo dodatno podporo za doniranje viškov hrane humanitarnim organizacijam v okviru EKSRP	0	10.000	10.000	10.000	10.000	10.000	0
Povprečni znesek v € na izplačani projekt za skupine proizvajalcev za izvajanje shem kakovosti, ki prejemajo podporo za ustanovitev in začetno delovanje v okviru EKSRP	0	0	25.000	25.000	25.000	25.000	25.000
Povprečni znesek v € na izplačani projekt za skupine proizvajalcev za izvajanje shem kakovosti, ki prejemajo dodatno podporo za promocijo proizvodov iz shem kakovosti v okviru EKSRP	0	0	30.000	30.000	30.000	30.000	30.000
Povprečni znesek v € na izplačani projekt za medpanožne organizacije, ki prejemajo podporo za vzpostavitev in delovanje v okviru EKSRP	0	0	100.000	100.000	100.000	100.000	100.000

Utemeljitev zneska na enoto

Zneski podpore za ustanovitev in začetno delovanje skupine ali organizacije proizvajalcev so določeni na podlagi rezultatov projektov programskega obdobja 2014–2020. Najvišji letni znesek javne podpore je:

- 25.000 EUR za skupine proizvajalcev,
- 50.000 EUR za organizacije proizvajalcev.

Znesek podpore za ustanovitev in začetno delovanje združenj organizacij proizvajalcev je določen glede na pogoj, da se morajo združiti tri ali več priznanih organizacij proizvajalcev ter bo temu primerna tudi vrednost tržne proizvodnje. Najvišji letni znesek javne podpore je 100.000 EUR.

Podpora za ustanovitev in začetno delovanje skupine, organizacije ali združenja organizacij proizvajalcev za skupno trženje ter medpanožne organizacije se dodeli največ za pet let in se na

podlagi poslovnega načrta dodeli v obliki nepovratne finančne pomoči v obliki pavšalnega zneska, ki se izplača v letnih obrokih za prvih pet zaporednih let po datumu priznanja na podlagi nacionalne zakonodaje.

Znesek podpore medpanožnim organizacijam znaša največ 100.000 EUR na leto glede na upravičene stroške posameznega leta.

Izračun za izvajanje dejavnosti promocije in informiranja temelji na podlagi povprečnih vrednosti projektov, vezanih na aktivnosti dejavnosti informiranja in promocije iz obdobja PRP 2007-2013. Podpora znaša največ 150.000 EUR v petletnem obdobju upravičenosti.

Dodatna podpora za upravičence, ki donirajo viške hrane humanitarnim organizacijam, znaša 10 % višine izplačane podpore za ustanovitev in začetno delovanje skupine, organizacije ali združenja organizacij proizvajalcev.

4.3.1.6. Letna finančna alokacija sredstev

Letna indikativna finančna alokacija	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Skupna indikativna finančna alokacija za skupine proizvajalcev za skupno trženje, ki prejemajo podporo za ustanovitev v okviru EKSRP	0	125.000	250.000	250.000	250.000	250.000	125.000
Skupna indikativna finančna alokacija za skupine proizvajalcev za skupno trženje, ki prejemajo dodatno podporo za doniranje viškov hrane humanitarnim organizacijam v okviru EKSRP	0	5.000	10.000	10.000	10.000	10.000	5.000
Skupna indikativna finančna alokacija za organizacije proizvajalcev za skupno trženje, ki prejemajo podporo za ustanovitev in začetno delovanje v okviru EKSRP	0	150.000	200.000	200.000	200.000	200.000	50.000
Skupna indikativna	0	5.000	10.000	10.000	10.000	10.000	5.000

finančna alokacija za organizacije proizvajalcev za skupno trženje, ki prejemajo dodatno podporo za doniranje viškov hrane humanitarnim organizacijam v okviru EKSRP							
Skupna indikativna finančna alokacija za združenje organizacij proizvajalcev za skupno trženje, ki prejemajo podporo za ustanovitev in začetno delovanje v okviru EKSRP	0	0	100.000	100.000	100.000	100.000	100.000
Skupna indikativna finančna alokacija za združenje organizacij proizvajalcev za skupno trženje, ki prejemajo dodatno podporo za doniranje viškov hrane humanitarnim organizacijam v okviru EKSRP	0	10.000	10.000	10.000	10.000	10.000	0
Skupna indikativna finančna alokacija za skupine proizvajalcev za izvajanje shem kakovosti, ki prejemajo podporo za ustanovitev in začetno delovanje v okviru EKSRP	0	0	450.000	450.000	450.000	450.000	450.000
Skupna indikativna finančna alokacija za skupine proizvajalcev za izvajanje shem	0	0	540.000	540.000	540.000	540.000	540.000

kakovosti, ki prejemajo dodatno podporo za promocijo proizvodov iz shem kakovosti v okviru EKSRP							
Skupna indikativna finančna alokacija za medpanožne organizacije, ki prejemajo podporo za vzpostavitev in delovanje v okviru EKSRP	0	0	100.000	100.000	100.000	100.000	100.000

4.3.2. INTERVENCIJA NOVO SODELOVANJE V SHEMAH KAKOVOSTI

Sklad	EKSRP
Vrsta intervencije	Sodelovanje (71. člen)
Območje izvajanja intervencije	celotna Slovenija
Specifični cilj, na katerega se navezuje intervencija in kjer je to relevantno, povezava na sektorske cilje	SC3: izboljšanje položaja kmetov v vrednostni verigi
Kazalniki rezultata	R.10 Boljša organizacija dobavne verige: delež kmetij, ki sodelujejo v skupinah proizvajalcev, organizacijah proizvajalcev in shemah kakovosti, ki prejemajo podporo v okviru SKP
Upravičenci	Upravičenci do podpore so pravne osebe, ki povezujejo vsaj dve kmetiji vključeni v izvajanje upravičenih shem kakovosti.

4.3.2.1. Opis intervencije

Povečanje dodane vrednosti proizvodov preko vključevanja v sheme kakovosti je ena od ključnih strateških usmeritev RS na področju kmetijske pridelave in predelave. Sodelovanje v shemah kakovosti je povezano z dodatnimi stroški in obveznostmi, ki jih trg v začetni fazi uvajanja proizvoda praviloma ne povrne, kar pogosto predstavlja oviro za hitrejše in večje vključevanje proizvajalcev v sheme kakovosti.

Z intervencijo želimo upravičencem, ki na novo vstopijo v sheme kakovosti, pokriti dodatne stroške, nastale zaradi vključitve v sheme kakovosti ter jim omogočiti lažje prilagajanje zahtevam na trgu.

Cilj intervencije je tako večja ponudba proizvodov iz shem kakovosti na trgu, ki jo bomo dosegli z vključevanjem kmetij v nove sheme kakovosti oziroma proizvode iz shem kakovosti in z večjim vključevanjem kmetij v obstoječe sheme kakovosti. Preko večjega vključevanja v sheme kakovosti se bo izboljšala dodana vrednost kmetijskih in živilskih proizvodov, kar bo prispevalo k izboljšanju dohodkovnega položaju kmetij, k izboljšanju položaja kmetov v vrednostni verigi, boljšemu vključevanju v agroživilske verige in s tem povečanjem konkurenčnosti agroživilskega sektorja. Cilj intervencije je tudi večja povezanost proizvajalcev, vključenih v sheme kakovosti.

Podpora se dodeli kot nepovratna sredstva v obliki pavšalnega zneska.

V okviru intervencije so upravičene naslednje sheme kakovosti:

1. sheme kakovosti, vzpostavljene na podlagi evropske zakonodaje
 - Zaščiten geografska označba (ZGO);
 - Zaščiten označba porekla (ZOP);
 - Zajamčena tradicionalna posebnost (ZTP)
 - Ekološka pridelava in predelava in
2. shema kakovosti, vzpostavljena na podlagi nacionalne zakonodaje:
 - Izbrana kakovost.

4.3.2.2. Pogoji upravičenosti

- Upravičenci do podpore so pravne osebe, ki povezujejo vsaj dve kmetiji, vključeni v izvajanje upravičenih shem kakovosti.

- Upravičenec oz. član skupine mora imeti veljaven certifikat za upravičeno shemo kakovosti oziroma za upravičen proizvod, na dan oddaje vloge za podporo.
- Upravičenec oz. član skupine je za upravičeno shemo kakovosti oziroma za upravičen proizvod iz sheme kakovosti prvič pridobil certifikat v letu objave javnega razpisa oziroma v koledarskem letu pred objavo javnega razpisa.

4.3.2.3. Oblika in stopnja podpore

Podpora se dodeli v obliki letnega pavšalnega plačila na kmetijsko gospodarstvo za kritje stroškov nove vključitve v shemo kakovosti. Višina pavšalnega plačila po posameznih upravičenih shemah kakovosti oziroma proizvodih iz upravičenih shem kakovosti znaša 75 % izračunane vrednosti pavšalnega plačila po modelni kalkulaciji. Podpora je enaka seštevku pavšalnih zneskov za stroške nastale v letu oddaje vloge na javni razpis in še naslednja štiri koledarska leta sodelovanja v shemi kakovosti. Podpora se izplača v dveh delih:

- prvi obrok v višini 80 % odobrenih sredstev se izplača ob izdaji odločbe,
- drugi obrok, v višini 20 % se izplača na podlagi vloženega zahtevka za izplačilo po izpolnitvi obveznosti v zadnjem letu obdobja upravičenosti.

4.3.2.4. Kazalniki učinka

Letni načrtovani učinek /output (število)	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Število upravičencev, ki prejemajo podporo za sodelovanje v uradnih shemah kakovosti v okviru EKSRP	0	1.200	1.200	1.200	1.200	1.200	1.200

4.3.2.5. Znesek na enoto

Načrtovani letni znesek na enoto v €	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Znesek v € na kmetijo	0	300	300	300	300	300	300

Utemeljitev zneska na enoto

Izračun temelji na podlagi vrednosti pavšalnih zneskov za posamezno shemo kakovosti oziroma za posamezen proizvod iz shem kakovosti iz obdobja PRP 2014-2020.

Višina pavšalnega plačila se bo določila v obliki standardne lestvice stroškov na enoto.

4.3.2.6. Letna finančna alokacija sredstev

Letna indikativna finančna alokacija	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
	0	360.000	360.000	360.000	360.000	360.000	360.000

4.3.3. INTERVENCIJA VZPOSTAVITEV IN RAZVOJ EKOREGIJE

Sklad	EKSRP
Vrsta intervencije	Sodelovanje (71. člen)
Območje izvajanja intervencije	celotna Slovenija
Specifični cilj, na katerega se navezuje intervencija in kjer je to relevantno, navezava na sektorske cilje	SC3: Izboljšanje položaja kmetov v vrednostni verigi
Kazalniki rezultata	R.10 Boljša organizacija dobavne verige: delež kmetij, ki sodelujejo v skupinah proizvajalcev, organizacijah proizvajalcev in shemah kakovosti, ki prejema podpora v okviru SKP
Upravičenci	Pravna oseba, ki je vodilni partner pogodbenega partnerstva ekoregije (razvojne agencija, zadruga, skupine SP ali OP...).

4.3.3.1. Opis intervencije

Od leta 2010 je v Sloveniji opazen trend naraščanja števila ekoloških kmetijskih gospodarstev (3.689 kmetijskih gospodarstev v letu 2020 oz. 66 % več kot v letu 2010), čeprav njihov delež v skupnem številu kmetijskih gospodarstev predstavlja zgolj 5,4 %. V kontrolo ekološkega kmetovanja je vključenih tudi 496 predelovalnih obratov (od tega 14 obratov javne prehrane). Ponudba proizvodov iz ekološkega kmetovanja zaostaja za povpraševanjem, hkrati pa je zaradi majhnega obsega pridelave in predelave ekoloških pridelkov in izdelkov ter nizke stopnje povezovanja in skupnega nastopa na trgu pogosto večina ekoloških proizvodov predelanih skupaj s konvencionalnimi in na trg ne pridejo kot ekološki proizvodi.

"Eko-regija" predstavlja pristop trajnostnega upravljanja lokalnih virov, ki temelji na ekološkem kmetovanju in ekoloških proizvodih ter na aktivnem sodelovanju ekoloških kmetov v procesih gospodarskega, socialnega in okoljskega razvoja tega geografskega območja. Izhodišče vzpostavitve eko-regije je lokalno ekološko kmetijstvo in njegovi proizvodi.

Vsaka regija vključuje vidike življenjskega sloga, prehrane, človeških odnosov in narave.

Ekološka pridelava pomaga pri spodbujanju novih poslovnih modelov. Z regijskim pristopom vključevanja ekološkega kmetijstva in drugih lokalnih dejavnosti lahko preko t.i. "Ekoregij" povečamo turistično privlačnost tudi na območjih, ki so zunaj glavnih turističnih poti. Prav tako bo to malim ekološkim pridelovalcem na oddaljenih območjih omogočilo oblikovanje in prodajo proizvodov na lokalnih trgih in s tem ohrani celovitost ekološke kakovosti proizvoda.

Namen intervencije je vzpostavitev in razvoj eko regij, preko vzpostavljenega partnerstva javno-zasebnega sektorja z vključenimi deležniki s področja ekološkega kmetovanja na povezanem zaokroženem območju ter s tem krepitev položaja ekoloških kmetijskih gospodarstev v verigi vrednosti preskrbe s hrano.

Rezultat je okrepljena lokalna ponudba in potrošnja ter lokalna kmetijska proizvodnja, ki jo potrošniki cenijo in ima zato višjo tržno vrednost.

Eko-regija mora biti vzpostavljena na povezanem zaokroženem območju, ki ga povezuje podoben način kmetovanja, potrebe lokalnega trga in deležnikov ekološkega kmetovanja.

Za vzpostavitev Ekoregije mora biti vzpostavljeno pogodbeno partnerstvo javno-zasebnega sektorja, v katerega so vključeni ekološki kmetje, združenja in javni organi ter ostali deležniki s področja ekološkega kmetovanja. Izmed vključenih partnerjev se izbere vodilnega partnerja, ki upravlja Ekoregijo.

Intervencija prispeva k specifičnemu cilju izboljšanje položaja kmetov v vrednostni verigi. Cilj vzpostavitve in razvoja Ekoregije na osnovi krepitve položaja ekoloških kmetovalcev v verige vrednosti in preskrbe z ekološko hrano je povečanje deleža ekoloških kmetij, prodaje ekološke hrane na lokalnem trgu, povečanje deleža ekološko predelanih proizvodov in povečanje deleža ekoloških živil v javnih zavodih, drugih obratih javne prehrane, v turizmu in gostinskih obratih/gastronomiji na povezanem zaokroženem območju.

Cilj je čim bolj povečati gospodarski, okoljski in družbeno-kulturni potencial ozemlja ter prepoznavnost ekološkega kmetovanja.

Podpora bo namenjena za izdelavo in izvajanje celovitega razvojnega koncepta - strategije ali akcijskega načrta vzpostavitve in razvoja ter za upravljanje ekoregije. Akcijski načrt vključuje npr. skupno vizijo ter ukrepe in načrtovane cilje po določenih obveznih razvojnih področjih: medsebojno povezovanje ekoloških kmetijskih gospodarstev, povezovanje le-teh znotraj verige vrednosti (lokalna predelava in trženje), povezovanje z drugimi deležniki na območju eko-regije (lokalne skupnosti, javni zavodi, šole, gastronomija, turizem, izobraževanje, naravna in kulturna krajina), idr.

Podpora se bo dodelila za aktivnosti strategije povezane z vzpostavitvijo in razvojem ekoregije:

- priprava strategije / akcijskega načrta ekoregije,
- stroški vodenja in upravljanja ekoregije,
- vzpostavitev kratkih dobavnih poti oz. lokalnega trga, vključno s stroški naložb, promocije in trženja za potrebe razvoja eko-regije (npr. embalaža, pakiranje, za povečanje ekološke pridelave/predelave,..),
- prenos znanja in ozaveščanje o pomenu ekološkega kmetovanja (v javnih zavodih,..).

Upravičenci do podpore so:

- pravna oseba, ki je vodilni partner pogodbenega partnerstva ekoregije (razvojne agencija, zadruga, skupine SP ali OP,..),
- deležniki s področja ekološkega kmetovanja na območju eko-regije (kmetje, zadruga, javni zavodi...),
- drugi vključeni partnerji.

4.3.3.2. Pogoji upravičenosti

- Pogoj št. 1: vzpostavljeno pogodbeno partnerstvo javno-zasebnega sektorja na območju ekoregije, v kateri je opredeljen vodilni partner. Pogodbeno partnerstvo vodi upravičenec.
- Pogoj št. 2: najmanj 1 sklenjena pogodba z javnim zavodom.
- Pogoj št. 3: pogodbeno partnerstvo vključuje najmanj:
 - pet ekoloških kmetijskih gospodarstev ali skupino ekoloških izvajalcev z območja ekoregije,
 - en javni zavod,
 - ene deležnik s področja HORECA,
 - en deležnik s področja trženja ekoloških proizvodov,
 - najmanj en član s področja prenosa znanja s poudarkom na ekološkem kmetovanju.

4.3.3.3. Oblika in stopnja podpore

Nepovratna podpora za dejansko nastale stroške za vzpostavitev in upravljanje ekoregije, ali kot pavšalni znesek (na podlagi predloga proračuna, pripravljenega za vsak projekt posebej, ki ga vnaprej odobri organ, pristojen za izbor operacije).

Podpora se odobri za izvajanje strategije in znaša največ 460.000 EUR v petletnem obdobju upravičenosti. Prvo leto znaša stopnja podpore 100 %, drugo leto 90 %, tretje leto 80 %, četrto leto 70 % in peto leto 60 % upravičenih stroškov.

Stopnja podpore je v skladu z 71. členom Uredbe SN.

Način izračuna zneskov podpore na enoto in način certifikacije (potrditve) tega izračuna v skladu s 76. členom Uredbe o SN⁷.

4.3.3.4. Kazalniki učinka

Letni načrtovani učinek /output (število)	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
O.28 Število drugih operacij ali enot za sodelovanje, ki prejemajo podporo v okviru EKSRP (razen EIP pod O.1)	0	3	5	5	5	5	2

4.3.3.5. Znesek na enoto

Načrtovani letni znesek na enoto v €	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Znesek v € na izplačani projekt	0	36.667	38.000	80.000	120.000	140.000	150.000

Utemeljitev zneska na enoto

Zneski so določeni na podlagi rezultatov projektov programskega obdobja 2014–2020, kot so npr. projekti sodelovanja LAS s podobno vsebino, projekti EIP s podobno vsebino.

4.3.3.6. Letna finančna alokacija sredstev

Letna indikativna finančna alokacija	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
	0	110.000	190.000	400.000	600.000	700.000	300.000

⁷ Člen 99(gb)(ii)

4.3.4. INTERVENCIJA KREPITEV KRATKIH DOBAVNIH VERIG IN PROMOCIJA LOKALNE HRANE

Sklad	EKSRP
Vrsta intervencije	Sodelovanje (71. člen)
Območje izvajanja intervencije	celotna Slovenija
Specifični cilj, na katerega se navezuje intervencija in kjer je to relevantno, navezava na sektorske cilje	SC3: Izboljšanje položaja kmetov v vrednostni verigi
Kazalniki rezultata	R.10 Boljša organizacija dobavne verige: delež kmetij, ki sodelujejo v skupinah proizvajalcev, organizacijah proizvajalcev in shemah kakovosti, ki prejema podpora v okviru SKP
Upravičenci	partnerstvo kmetijskih gospodarstev in posrednika

4.3.4.1. Opis intervencije

Intervencija se odziva na slabosti živilskega trga, vključno z visoko koncentracijo trgovine na drobno, prevladujočim vplivom trgovskih verig na prodajo živil in s tem povezanim neenakim položajem kmetov in proizvajalcev hrane v celotni verigi vrednosti preskrbe s hrano. To ima negativni učinek na manjše, predvsem neorganizirane pridelovalce, ki so v takšnih sistemih nekonkurenčni, saj v primerjavi z močno trgovino na drobno nimajo ustrezne pogajalske moči.

Še posebej to velja za kmetijska gospodarstva na gorskih območjih, ki so zaradi omejenih možnosti kmetovanja v slabšem konkurenčnem položaju glede na ostale, zato se kmetovanje na hribovsko-gorskih območjih opušča. Zaradi teh omejenih možnosti kmetovanja, povezanih s podnebnimi in reliefnimi značilnostmi, zaradi oddaljenosti do mestnih središč, predelovalnih obratov in prodajnih mest ter drug od drugega, sta trženje in prodaja kmetijskih proizvodov večinoma prepuščena kmetijam samim, kar zvišuje stroške pridelave.

Odsotnost povezovanja kmetijskih gospodarstev je očitna tudi na področju ponudbe ekoloških proizvodov slovenskih ekoloških pridelovalcev in predelovalcev, čeprav se zanimanje slovenskih potrošnikov za te proizvode povečuje. Hkrati med slovenskimi potrošniki naraščata želja po lokalnih proizvodih ter zavedanje, da je lokalna hrana kakovostna in zaupanja vredna.

Podpora krepitvi kratkih dobavnih verig in promociji lokalne hrane je eden izmed načinov utrjevanja in izboljšanja položaja kmetov v verigi vrednosti preskrbe s hrano. Namen podpore je povezati in vključiti predvsem majhna kmetijska gospodarstva (s poudarkom na tistih z gorskih območij in tistih, ki so vključeni v shemo kakovosti ekološka pridelava in predelava), okrepiti in izboljšati njihov položaj v verigi vrednosti preskrbe s hrano ter s tem spodbuditi horizontalno in vertikalno povezovanje kmetijskih gospodarstev v funkcionalne kratke dobavne verige.

Intervencija je namenjena podpori projektov sodelovanja najmanj dveh subjektov, od katerih se najmanj eden ukvarja s kmetijsko proizvodnjo, in katerih cilj je oblikovanje in vzpostavitev kratkih dobavnih verig in lokalnih trgov ter promocija lokalne hrane. Promocijske aktivnosti se morajo navezovati na prednosti in koristi kratkih dobavnih verig in lokalnih trgov v povezavi s ponudbo lokalne hrane, spodbujanju njihove uporabe in osveščanju potrošnikov (tako končnih potrošnikov kot tudi obratov javne prehrane) in ne na posamezne proizvajalce znotraj vzpostavljene kratke dobavne verige.

Rezultati projektov morajo biti razširjeni med zainteresirano javnostjo in posredovani ciljnim skupinam. Za razširjanje in posredovanje projektov se uporabi Mrežo za razvoj podeželja in portal AKIS.

Podpora se dodeli za obdobje trajanja projekta, vendar ne dlje kot 5 let.

V primeru, da so v projekt vključena le kmetijska gospodarstva iz gorskih območij, se lahko dodeli višji znesek podpore. Višji znesek podpore se lahko dodeli, če v projektu sodelujejo kmetijska gospodarstva, vključena v sheme kakovosti ekološka pridelava ali predelava in se bodo v okviru kratke dobavne verige in na lokalnem trgu prodajali izključno kmetijski pridelki oziroma živila, za katera imajo pridobljen certifikat za ekološki kmetijski pridelek oziroma živilo v skladu z evropsko in nacionalno zakonodajo.

Stroški so upravičeni od dneva izdaje odločbe o dodelitvi pravice do sredstev.

Podpora se bo dodelila v obliki zneska za kritje stroškov sodelovanja oz. stroškov izvedbe projektov vzpostavitve kratke dobavne poti oz. lokalnega trga, vključno s stroški kolektivnih naložb (npr. naložba v dostavno vozilo, ureditev prodajnih mest) za potrebe kratke dobavne verige in skupne promocije kratke dobavne verige ali lokalnega trga.

4.3.4.2. Pogoji upravičenosti

- **Pogoj št. 1:** vzpostavljeno pogodbeno partnerstvo za izvedbo projekta vzpostavitve kratke dobavne verige in promocije lokalne hrane
- **Pogoj št. 2:** kmetijski proizvodi, ki se tržijo in prodajajo v okviru kratke dobavne verige, izvirajo iz kmetijskih gospodarstev, vključenih v pogodbeno partnerstvo
- **Pogoj št. 3:** najmanj en član pogodbenega partnerstva je kmetijsko gospodarstvo, ki proizvaja oz. predeluje lastne kmetijske proizvode
- **Pogoj št. 4:** v pogodbeno partnerstvo je vključen en posrednik, ki odkupuje ter predeluje oz. prodaja kmetijske proizvode, ki izvirajo iz kmetijskih gospodarstev, ki so vključena v pogodbeno partnerstvo
- **Pogoj št. 5:** kratka dobavna veriga ima največ enega posrednika med kmetijo izvora in končnim potrošnikom oz. obratom javne prehrane
- **Pogoj št. 6:** dejavnosti predelave proizvodov, ki izvirajo iz kmetijskih gospodarstev, vključenih v pogodbeno partnerstvo, in prodaje proizvodov prodajalnam oz. obratom javne prehrane, potekajo na lokalnem trgu kot ga opredeljuje ZKMe-1
- **Pogoj št. 7:** kmetijski proizvodi, ki se tržijo in prodajajo v okviru kratke dobavne verige, so namenjeni prehrani ljudi
- **Pogoj št. 8:** kmetijsko gospodarstvo, vključeno v partnerstvo, je vpisano v Register kmetijskih gospodarstev
- **Pogoj št. 9:** projekt vsebuje najmanj opredelitev vloge posameznega partnerja v kratki dobavni verigi ter načrtovane cilje, mejnike, aktivnosti, stroške in rezultate, vključno z načrtovano višino prihodkov od prodaje kmetijskih proizvodov v okviru kratke dobavne verige
- **Pogoj št. 10:** projekt ne sme biti zgolj raziskovalne narave
- **Pogoj št. 11:** posrednik mora realizirati najmanj 30 % prihodkov od prodaje kmetijskih proizvodov, ki se tržijo in prodajajo v okviru kratke dobavne verige, javnim zavodom oz. obratom javne prehrane
- **Pogoj št. 12:** projekt, ki je že v procesu izvajanja, ni upravičen do podpore
- **Pogoj št. 13:** kolektivna naložba v materialna oziroma nematerialna sredstva prispeva k uresničevanju specifičnega cilja 3

4.3.4.3. Oblika in stopnja podpore

Nepovratna podpora za dejansko nastale stroške sodelovanja oz. stroške izvedbe projektov, vključno s stroški kolektivnih naložb ali preko poenostavljenih oblik stroškov (na podlagi predloga proračuna, pripravljenega za vsak projekt posebej, ki ga vnaprej odobri organ, pristojen za izbor operacije).

Stopnja podpore znaša do 100 %, razen v primeru podpore kolektivnim naložbam, kjer znaša do 55% (oz. do 75 % v primeru kolektivnih naložb na gorskih območjih, skladno s četrtem odstavkom 68. člena Uredbe o SN).

V primerih, ko upravičenec delno sofinancira stroške projekta, je lahko stopnja intenzivnosti podpore ustrezno nižja. Najvišja in najnižja dovoljena stopnja podpore bo določena z nacionalnim predpisom. Delež sofinanciranja stroškov s strani upravičenca se lahko upošteva v okviru meril za izbor. Stopnja podpore se ustrezno zniža tudi glede na pravila državnih pomoči.

Način izračuna zneskov podpore na enoto in način certifikacije (potrditve) tega izračuna v skladu s 76. členom Uredbe o SN.

4.3.4.4. Kazalniki učinka

Letni načrtovani učinek /output (število)	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
O.28 Število drugih operacij ali enot za sodelovanje, ki prejemajo podporo v okviru EKSRP (razen EIP pod O.1)	0	20	40	40	40	40	20

4.3.4.5. Znesek na enoto

Načrtovani letni znesek na enoto v €	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Znesek v € na izplačani projekt	0	125.000	125.000	125.000	125.000	125.000	125.000

Utemeljitev zneska na enoto

- Parameter št. 1: zneski so določeni na podlagi rezultatov projektov programskega obdobja 2014–2020
- Parameter št. 2: znesek podpore znaša do največ 55.000 evrov za projekt
- Parameter št. 3: če so v partnerstvo vključena kmetijska gospodarstva izključno iz gorskih OMD, znaša znesek podpore do največ 65.000 evrov za projekt
- Parameter št. 4: če se v okviru kratke dobavne verige prodajajo izključno kmetijski proizvodi in živila, za katera je pridobljen certifikat za ekološki kmetijski pridelek oziroma živilo v skladu z evropsko in nacionalno zakonodajo, znaša znesek podpore do največ 65.000 evrov za projekt
- ...

4.3.4.6. Letna finančna alokacija sredstev

Letna indikativna	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
-------------------	------	------	------	------	------	------	------

finančna alokacija							
	0	250.000	500.000	500.000	500.000	500000	250.000

4.4. SPECIFIČNI CILJ 4

4.4.1. INTERVENCIJA EKOLOŠKO KMETOVANJE

*** OPOMBA: CELOTNA INTERVENCIJA EKOLOŠKO KMETOVANJE JE PODROBNO OPISANA PRI SPECIFIČNEM CILJU 5 IN JE V TEM DELU NE PODVAJAMO.**

4.4.2. INTERVENCIJA KMETIJSKO-OKOLJSKA-PODNEBNA PLAČILA

*** OPOMBA: CELOTNA INTERVENCIJA KMETIJSKO-OKOLJSKA-PODNEBNA PLAČILA JE PODROBNO OPISANA PRI SPECIFIČNEM CILJU 5 IN JE PRI SPECIFIČNEM CILJU 4 NE PODVAJAMO. V NADALJEVANJU SE BO GLEDE NA USMERITVE EVROPSKE KOMISIJE VERJETNO V TEM DELU NAVEDLO PODINTERVENCIJE KOPOP, KI NAJBOLJ PRISPEVAJO K POSAMEZNEMU SPECIFIČNEMU CILJU.**

4.4.3. INTERVENCIJA SHEMA ZA PODNEBJE IN OKOLJE

*** OPOMBA: CELOTNA INTERVENCIJA SHEMA ZA PODNEBJE IN OKOLJE JE PODROBNO OPISANA PRI SPECIFIČNEM CILJU 6 IN JE V TEM DELU NE PODVAJAMO.**

4.4.4. INTERVENCIJA IZGRADNJA NAMAKALNIH SISTEMOV

Sklad	EKSRP
Vrsta intervencije	Investicije (68. člen)
Območje izvajanja intervencije	celotna Slovenija
Specifični cilj, na katerega se navezuje intervencija in kjer je to relevantno, navezava na sektorske cilje	SC4: prispevanje k blažitvi podnebnih sprememb in prilagajanje nanje ter k trajnostni energiji
Kazalniki rezultata	R.16a Naložbe povezane s podnebjem: delež kmetijskih gospodarstev, ki v okviru SKP prejemaajo podpore za naložbe, ki prispevajo k blažitvi podnebnih sprememb in prilagajanju nanje ter proizvodnji energije iz obnovljivih virov ali bi materialov
Upravičenci	Upravičenci do podpore so fizične in pravne osebe, ki so jih lastniki kmetijskih zemljišč pooblastili za izvedbo investicije.

4.4.4.1. Opis intervencije

Predmet podpore je izgradnja novih namakalnih sistemov, s katerimi se vodo za potrebe namakanja pripelje od vodnega vira do uporabnika skladno s predpisi, ki urejajo kmetijska zemljišča, in skladno s predpisi, ki urejajo vode. V vodnem dovoljenju, ki ga izda Direkcija RS za vode, in je pogoj za izgradnjo namakalnega sistema, se upoštevajo vse smernice iz Načrta upravljanja z vodami. S tem se upoštevajo tudi zahteve iz 46. člena Uredbe 1305/2013/EU.

Z namakalnimi sistemi je v Sloveniji opremljenih okoli 6500 ha kmetijskih zemljišč, kar predstavlja okrog 1,5 % kmetijskih zemljišč v uporabi. Glede na klimatske spremembe in tehnologijo pridelave želimo zgraditi 2400 ha novih namakalnih sistemov.

Za izgradnjo novih namakalnih sistemov je treba pridobiti vodno dovoljenje. Vodno dovoljenje se izda, če je raba vode usklajena z Načrtoma upravljanja z vodami (ta vsebuje količinsko in kakovostno stanje voda ter ekološko sprejemljiv pretok), in če ta raba ne zmanjšuje, omejuje ali onemogoča izvajanje obstoječih vodnih pravic.

Potrebno je pridobiti odločbo o uvedbi namakanja, ki jo izda MKGP, če so predhodno izdana vsa potrebna soglasja in dovoljenja za izgradnjo namakalnega sistema (npr. naravovarstveno soglasje, vodovarstveno soglasje, okoljevarstveno dovoljenje, vodno dovoljenje).

Za vsak poseg v okolje, mora biti skladno s predpisom, ki ureja posege v okolje, za katere je treba izvesti presojo vplivov na okolje, izvedena presoja vplivov na okolje oziroma predhodni postopek presoje, če so preseženi pragovi, določeni v prilogi tega predpisa, ki ureja posege v okolje, za katere je treba izvesti presojo vplivov na okolje. Predhodni postopek presoje vplivov na okolje, mora biti izveden predno se zaprosi za dodelitev podpore. Če se v predhodnem postopku ugotovi, da bi lahko imel poseg pomembne vplive na okolje, je treba zanj pridobiti presojo vplivov na okolje, sestavni del katere je tudi presoja sprejemljivosti vplivov na območja Natura 2000, in se zaključi z izdajo okoljevarstvenega soglasja. S tem se izvajajo tudi obveznosti iz 6. člena Direktive 92/43/ES.

Tipi investicij:

- izgradnja namakalnih sistemov, ki so namenjeni več uporabnikom

- izgradnja individualnih namakalnih sistemov ter nakup namakalne opreme

Namakalni sistemi, namenjeni več uporabnikom

Namakalni sistem, namenjen več uporabnikom, ki namakajo po namakalnem urniku, je sestavljen iz odzemnega objekta ter primarnega in sekundarnega namakalnega razvoda (dovodno omrežje). Namakalna oprema ni del namakalnega sistema, namenjenega več uporabnikom.

Predmet financiranja je vzpostavitev odzemnega objekta (na primer akumulacija, vrtina ipd.), postavitve črpališča vključno z opremo ter primarni in sekundarni namakalni razvod, ki se zaključijo s hidranti.

Predmet financiranja je tudi morebitno dovodno omrežje med vodnim virom in območjem namakalnega sistema, ki je namenjen več uporabnikom.

- Individualni namakalni sistemi ter nakup namakalne opreme

Podobno kot namakalni sistemi, ki so namenjeni več uporabnikom, so tudi individualni namakalni sistemi sestavljeni iz odzemnega objekta ter primarnega in sekundarnega namakalnega razvoda. Predmet podpore je tudi namakalna oprema.

Vlagatelji lahko kandidirajo samo za investicije v namakalno opremo (če je individualni namakalni sistem ali namakalni sistem, ki je namenjen več uporabnikom, že zgrajen).

4.4.4.2. Pogoji upravičenosti

Pogoji za dodelitev sredstev so:

- pravnomočna odločba o uvedbi namakalnega sistema,
- pravnomočno vodno dovoljenje,
- izveden predhodni postopek ali presoja vplivov na okolje v skladu s predpisi, ki urejajo presojo vplivov na okolje.

Upravičeni stroški so:

- stroški materiala in del, potrebnih za pripravo ter izvedbo izgradnje namakalnega sistema, ki je namenjen več uporabnikom;
- stroški nakupa zemljišč do vključno deset odstotkov upravičenih stroškov. Nakup zemljišč se šteje kot upravičen strošek samo do ocenjene vrednosti po podatkih Geodetske uprave RS iz vrednotenja nepremičnin. Upravičenec pridobi odločbo upravne enote, da je potrdila pravni posel nakupa kmetijskih zemljišč;
- stroški opreme črpališča in transformacijskih postaj ter
- splošni stroški, ki so neposredno povezani s pripravo in izvedbo naložbe, kot so plačila za storitve, arhitektov, inženirjev in svetovalcev, stroški arheoloških izkopavanj in arheološkega nadzora, stroški za pripravo občinskih podrobnih prostorskih načrtov, plačila za storitve svetovanja v zvezi z okoljsko in ekonomsko trajnostjo, vključno s stroški za študije izvedljivosti. Stroški za študije izvedljivosti ostanejo upravičen strošek tudi takrat, ko glede na njihove rezultate niso nastali nobeni izdatki v okviru prve, druge in tretje točke.

Upravičeni stroški bodo opredeljeni v obliki poenostavljenih stroškov.

Pri izvajanju te intervencije se bodo upoštevale določene specifične zahteve iz vidika upravičenosti stroškov, ki se bodo določile v skladu z nacionalnimi predpisi.

4.4.4.3. Oblika in stopnja podpore

Nepovratna podpora je za dejansko nastale stroške naložb ali kot pavšalna podpora (uporaba poenostavljenih oblik stroškov). Stopnja javne podpore je 100 odstotkov upravičenih stroškov naložbe. Najnižji znesek javne podpore je 10.000 eurov na vlogo.

4.4.4.4. Kazalniki učinka

Letni načrtovani učinek /output (število)	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
O.18 Število produktivnih naložbenih operacij ali enot na kmetijah, ki prejemajo podporo v okviru EKSRP	0	0	10 + 2	10 + 2	10 + 2	10 + 2	10 + 2

4.4.4.5. Znesek na enoto

Načrtovani letni znesek na enoto v €	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Znesek v € na izplačani projekt.	0	0	333.333	333.333	333.333	333.333	333.333

Utemeljitev zneska na enoto

Izračun temelji na podlagi poenostavljenega stroška za izgradnjo namakalnega sistema, ki je sestavljen iz:

- vzpostavitev vodnega vira (akumulacija, vrtina ...),
- vzpostavitev dovodnega sistema do namakalnega polja,
- vzpostavitev črpališča,
- razvodno primarno in sekundarno omrežje,
- hidranti, blatniki in drugi elementi.

Ključni podatek, od katerega je odvisna cena posamezne investicije, je površina namakalnega sistema, vzpostavitev vodnega vira in število uporabnikov.

Višina poenostavljenega stroška bo temeljila na posameznih enotah poenostavljenih stroškov:

- vzpostavitev vodnega vira (akumulacija, vrtina ...),
- vzpostavitev dovodnega sistema do namakalnega polja,
- vzpostavitev črpališča,
- razvodno primarno in sekundarno omrežje in
- hidranti, blatniki in drugi elementi.

Ocenjena vrednost v obliki poenostavljenega stroška je 10.000 EUR na hektar namakane površine.

Ocena na posamezno leto: 12 novih investicij v namakalne sisteme (10 + 2) = 286 ha novih namakalnih sistemov na leto

Ocena stroška na leto: 286 ha x 10.000 EUR na hektar namakane površine = 2.860.000 EUR/leto

Skupna ocenjena vrednost intervencije: 2.860.000 EUR/leto x 7 let = 20.000.000 EUR

OPOMBA: Zaradi zaokroževanja izračunov je vzeta vrednost 2.860.000 EUR na posamezno leto.

4.4.4.6. Letna finančna alokacija sredstev

Letna indikativna finančna alokacija	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
	0	0	3.999.996	3.999.996	3.999.996	3.999.996	3.999.996

4.4.5. INTERVENCIJA TEHNOLOŠKE POSODOBITVE NAMAKALNIH SISTEMOV

Sklad	EKSRP
Vrsta intervencije	Investicije (68. člen)
Območje izvajanja intervencije	celotna Slovenija
Specifični cilj, na katerega se navezuje intervencija in kjer je to relevantno, navezava na sektorske cilje	SC4: prispevanje k blažitvi podnebnih sprememb in prilagajanje nanje ter k trajnostni energiji
Kazalniki rezultata	R.16a Naložbe povezane s podnebjem: delež kmetijskih gospodarstev, ki v okviru SKP prejemajo podpore za naložbe, ki prispevajo k blažitvi podnebnih sprememb in prilagajanju nanje ter proizvodnji energije iz obnovljivih virov ali biomaterialov
Upravičenci	Upravičenci do podpore so fizične in pravne osebe, ki so jih lastniki kmetijskih zemljišč pooblastili za izvedbo investicije.

4.4.5.1. Opis intervencije

Predmet podpore je tehnološka posodobitev namakalnih sistemov, s katerimi se vodo za potrebe namakanja pripelje od vodnega vira do uporabnika skladno s predpisi, ki urejajo kmetijska zemljišča, in skladno s predpisi, ki urejajo vode. V vodnem dovoljenju, ki ga izda Direkcija RS za vode, in je pogoj za izgradnjo namakalnega sistema, se upoštevajo vse smernice iz Načrta upravljanja z vodami. S tem se upoštevajo tudi zahteve iz 46. člena Uredbe 1305/2013/EU.

Z namakalnimi sistemi je v Sloveniji opremljenih okoli 6500 ha kmetijskih zemljišč, kar predstavlja okrog 1,5 % kmetijskih zemljišč v uporabi. Glede na klimatske spremembe in tehnologijo pridelave želimo zgraditi 2400 ha novih namakalnih sistemov.

Obstoječi namakalni sistemi so tehnološko zastareli z veliko porabo električne energije in izgubami vode v sistemih.

Osnovni cilj je zmanjšanje porabe vode za potrebe namakanja za najmanj 15 % potencialnega prihranka. Prav tako je v primerih, ko naložba vključuje tudi tehnološko posodobitev črpališča, cilj najmanj 15 % potencialnega prihranka električne energije.

Do podpore so upravičeni namakalni sistemi, ki imajo akt o uvedbi (ali drug akt, iz katerega je razvidno, da je namakalni sistem legalen) in pravnomočno vodno dovoljenje, ki mora biti veljavno še najmanj 10 let od zaključka investicije. Vodno dovoljenje se izda, če je raba vode usklajena z Načrtoma upravljanja z vodami (ta vsebuje količinsko in kakovostno stanje voda ter ekološko sprejemljiv pretok), in če ta raba ne zmanjšuje, omejuje ali onemogoča izvajanje obstoječih vodnih pravic.

Za vsak poseg v okolje, mora biti skladno s predpisom, ki ureja posege v okolje, za katere je treba izvesti presojo vplivov na okolje, izvedena presoja vplivov na okolje oziroma predhodni postopek presoje, če so preseženi pragovi, določeni v prilogi tega predpisa, ki ureja posege v okolje, za katere je treba izvesti presojo vplivov na okolje. Predhodni postopek presoje vplivov na okolje, mora biti izveden predno se zaprosi za dodelitev podpore. Če se v predhodnem postopku ugotovi, da bi lahko imel poseg pomembne vplive na okolje, je treba zanj pridobiti presojo vplivov na okolje, sestavni del katere je tudi presoja sprejemljivosti vplivov na območja Natura 2000, in se zaključi z izdajo okoljevarstvenega soglasja. S tem se izvajajo tudi obveznosti iz 6. člena Direktive 92/43/ES.

4.4.5.2. Pogoji upravičenosti

Pogoji za dodelitev sredstev so:

- pravnomočna odločba o uvedbi namakalnega sistema ali drug akti, iz katerega je razvidno, da je namakalni sistem legalen,
- pravnomočno vodno dovoljenje, ki mora biti veljavno še vsaj 10 let od zaključka investicije,
- izveden predhodni postopek ali presoja vplivov na okolje v skladu s predpisi, ki urejajo presojo vplivov na okolje,
- elaborat, iz katerega je razviden najmanj 15 % potencialni prihranek vode,
- elaborat, iz katerega je razviden najmanj 15 % potencialni prihranek energije.

Upravičeni stroški so:

- stroški materiala in del, potrebnih za pripravo ter izvedbo tehnološke posodobitve namakalnega sistema,
- stroški nakupa zemljišč do vključno deset odstotkov upravičenih stroškov. Nakup zemljišč se šteje kot upravičen strošek samo do ocenjene vrednosti po podatkih Geodetske uprave RS iz vrednotenja nepremičnin. Upravičenec pridobi odločbo upravne enote, da je potrdila pravni posel nakupa kmetijskih zemljišč,
- stroški opreme črpališča in transformacijskih postaj ter
- splošni stroški, ki so neposredno povezani s pripravo in izvedbo naložbe, kot so plačila za storitve, arhitektov, inženirjev in svetovalcev, stroški arheoloških izkopavanj in arheološkega nadzora, stroški za pripravo občinskih podrobnih prostorskih načrtov, plačila za storitev svetovanja v zvezi z okoljsko in ekonomsko trajnostjo, vključno s stroški za študije izvedljivosti. Stroški za študije izvedljivosti ostanejo upravičen strošek tudi takrat, ko glede na njihove rezultate niso nastali nobeni izdatki v okviru prve, druge in tretje točke.

Upravičeni stroški bodo opredeljeni v obliki poenostavljenih stroškov.

Pri izvajanju te intervencije se bodo upoštevale določene specifične zahteve iz vidika upravičenosti stroškov, ki se bodo določile v skladu z nacionalnimi predpisi.

4.4.5.3. Oblika in stopnja podpore

Nepovratna podpora je za dejansko nastale stroške naložb ali kot pavšalna podpora (uporaba poenostavljenih oblik stroškov). Stopnja javne podpore je 100 odstotkov upravičenih stroškov naložbe. Najnižji znesek javne podpore je 10.000 eurov na vlogo.

4.4.5.4. Kazalniki učinka

Letni načrtovani učinek /output (število)	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
O.18 Število produktivnih naložbenih operacij ali enot na kmetijah, ki prejemajo podporo v okviru EKSRP	0	0	5 + 2	5 + 2	5 + 2	5 + 2	5 + 2

4.4.5.5. Znesek na enoto

Načrtovani letni znesek na enoto v €	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
--------------------------------------	------	------	------	------	------	------	------

Znesek v € na izplačani projekt.	0	0	285.714	285.714	285.714	285.714	285.714
----------------------------------	---	---	---------	---------	---------	---------	---------

Utemeljitev zneska na enoto

Izračun temelji na podlagi poenostavljenega stroška za tehnološko posodobitev namakalnega sistema, ki je sestavljen iz:

- posodobitve vodnega vira (akumulacija, vrtina ...),
- posodobitve dovodnega sistema do namakalnega polja,
- posodobitve črpališča,
- posodobitve razvodnega primarnega in sekundarnega omrežja,
- hidranti, blatniki in drugi elementi.

Ključni podatek, od katerega je odvisna cena posamezne investicije, je površina namakalnega sistema, vzpostavitev vodnega vira in število uporabnikov.

Višina poenostavljenega stroška bo temeljila na posameznih enotah poenostavljenih stroškov:

- vzpostavitev vodnega vira (akumulacija, vrtina ...),
- vzpostavitev dovodnega sistema do namakalnega polja,
- vzpostavitev črpališča,
- razvodno primarno in sekundarno omrežje in
- hidranti, blatniki in drugi elementi.

Ocenjena vrednost v obliki poenostavljenega stroška je 10.000 EUR na hektar namakane površine.

Ocena na posamezno leto: 7 novih investicij v namakalne sisteme (5 + 2) = 143 ha tehnoloških posodobitev namakalnih sistemov na leto

Ocena stroška na leto: 143 ha x 10.000 EUR hektar namakane površine = 1.430.000 EUR/leto

Skupna ocenjena vrednost intervencije: 1.430.000 EUR/leto x 7 let = 10.000.000 EUR

4.4.5.6. Letna finančna alokacija sredstev

Letna indikativna finančna alokacija	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
	0	0	1.999.998	1.999.998	1.999.998	1.999.998	1.999.998

4.4.6. INTERVENCIJA NALOŽBE V GRADNJO IN VZDRŽEVANJE PROTIPOŽARNE INFRASTRUKTURE

Sklad	EKSRP
Vrsta intervencije	Investicije (68. člen)
Območje izvajanja intervencije	Na območjih gozdov z zelo veliko (1. stopnja) in veliko (2. stopnja) stopnjo požarne ogroženosti.
Specifični cilj, na katerega se navezuje intervencija in kjer je to relevantno, povezava na sektorske cilje	SC4: prispevanje k blažitvi podnebnih sprememb in prilagajanju nanje ter k trajnostni energiji
Kazalniki rezultata	R.17a Podpora za naložbe v gozdarskem sektorju: skupne naložbe za izboljšanje uspešnosti gozdarskega sektorja
Upravičenci	Upravičenci so lastniki in solastniki gozdov ter agrarne skupnosti.

4.4.6.1. Opis intervencije

Predmet podpore so naložbe v gradnjo in vzdrževanje protipožarne infrastrukture.

Protipožarna infrastruktura so protipožarne preseke, protipožarne steze in zidovi, vstopne ploščadi in izogibaljšča, mesta za oskrbo helikopterjev in gasilskih vozil in gasilcev z vodo za gašenje in druga dela na protipožarnih presekah.

Protipožarne preseke so intervencijske gozdne prometnice za potrebe varovanja naravnega okolja pred požari in se delijo na protipožarne gozdne ceste in protipožarne poti. Glede na prevoznost za gasilska vozila za gašenje požarov v naravi se protipožarne preseke razvrščajo v:

- protipožarne preseke prve kategorije, kamor spadajo protipožarne gozdne ceste in tiste protipožarne poti, ki omogočajo dostop gasilskim vozilom za gašenje gozdnih požarov in gasilskim cisternam za gašenje gozdnih požarov;
- protipožarne preseke druge kategorije, kamor spadajo protipožarne poti, ki omogočajo dostop manjšim gasilskim vozilom za gašenje gozdnih požarov.

Za uspešno izvajanje protipožarne varnosti na območju Krasa in Istre je potrebno izvesti gradnjo in vzdrževanje protipožarne infrastrukture v gozdovih ter s tem omogočiti interventnim gasilskim enotam hiter dostop do požara. Z intervencijo prispevamo k prilagajanju na podnebne spremembe, saj je vse pogostejša suša en glavnih vzrokov za nastanek požarov. V celotnem programskem obdobju se predvideva izgradnja 80 km novih protipožarnih presek.

4.4.6.2. Pogoji upravičenosti

- Gradnja ali rekonstrukcija protipožarne infrastrukture se lahko izvede le na območjih gozdov z zelo veliko (1. stopnja) in veliko (2. stopnja) stopnjo požarne ogroženosti.
- Ureditev protipožarne infrastrukture je mogoča le na območjih, kjer je gostota javnih prometnic in gozdnih cest v idealnih terenskih razmerah manjša od 25 m/ha ogrožene površine.

- Možnost gradnje ali rekonstrukcije protipožarne ceste mora biti skladna z omejitvami in pogoji iz gozdnogospodarskega načrta, možnost gradnje, rekonstrukcije ali priprave protipožarne poti pa iz gozdnogojitvenega načrta.
- Izdelana mora biti dokumentacija v skladu s Pravilnikom o gozdnih prometnicah (Uradni list RS, št. 4/09 z vsemi spremembami).
- Pridobljena morajo biti soglasja v skladu s predpisi, ki urejajo gradnjo, prostor, varstvo kulturne dediščine, ohranjanje narave, varstvo okolja in področje voda.

4.4.6.3. Oblika in stopnja podpore

Nepovratna podpora za dejansko nastale stroške naložb ali pavšalna podpora – uporaba poenostavljenih oblik stroškov. Delež podpore je 100 % Najnižji znesek podpore znaša 500 eur na vlogo. V programskem obdobju 2023–2027 lahko upravičenec prejme največ 500.000 evrov javne podpore.

4.4.6.4. Kazalniki učinka

Letni načrtovani učinek /output (število)	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
O.21 Število produktivnih naložbenih operacij ali enot zunaj kmetij, ki prejemajo podporo v okviru EKSRP	0	43	43	43	43	43	43

4.4.6.5. Znesek na enoto

Načrtovani letni znesek na enoto v €	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Izplačani znesek na projekt	0	11.700	11.700	11.700	11.700	11.700	11.700

Utemeljitev zneska na enoto

Vzamemo vrednost povprečne odobrene vloge iz PRP 17-20.

4.4.6.6. Letna finančna alokacija sredstev

Letna indikativna finančna alokacija	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
	0	500.000	500.000	500.000	500.000	500.000	500.000

4.4.7. INTERVENCIJA NALOŽBE V SANACIJO IN OBNOVO GOZDOV PO NARAVNIH NESREČAH IN NEUGODNIH VREMENSKIH RAZMERAH

Sklad	EKSRP
Vrsta intervencije	Investicije (68. člen)
Območje izvajanja intervencije	Celotna Slovenija
Specifični cilj, na katerega se navezuje intervencija in kjer je to relevantno, navezava na sektorske cilje	SC4: prispevanje k blažitvi podnebnih sprememb in prilagajanju nanje ter k trajnostni energiji
Kazalniki rezultata	R.17a Podpora za naložbe v gozdarskem sektorju: skupne naložbe za izboljšanje uspešnosti gozdarskega sektorja
Upravičenci	<p><u>Nakup sadik gozdnega materiala in materiala za zaščito sadik</u></p> <p>Upravičenec do podpore za nakup sadilnega materiala in materiala za zaščito sadik je Zavod za gozdove Slovenije, ki izvrši tudi distribucijo materiala do lastnikov gozdov</p> <p><u>Dela za odpravo škode in obnovo gozda</u></p> <p>Upravičenci do podpore za dela odprave škode in obnove gozda so zasebni in javni lastniki gozdov ali solastniki gozdov (tudi agrarne skupnosti), ki oddajo vlogo za izplačilo sredstev. Te upravičence lahko zastopa tudi Zavod za gozdove Slovenije.</p> <p><u>Ureditev vlak potrebnih za izvedbo sanacije gozdov</u></p> <p>Upravičenci do podpore za ureditev vlak, potrebnih za izvedbo sanacije gozdov so lastniki in solastniki gozdov.</p>

4.4.7.1. Opis intervencije

Slovenija leži na stičišču submediteranskega in celinskega podnebja, na velikih nadmorskih višinah pa obe prehajata v podnebje visokogorja. Zaradi stika zračnih mas različnih temperatur pride do pojava ekstremnih vremenskih razmer (močan veter, žled, velike količine padavin in snega), ki so se pokazale in se še bodo v obsežnih naravnih ujmah, ki so močno poškodovale gozdove.

Po tako obsežnih naravnih ujmah je so se pojavile tudi prenamnožene populacije žuželk (podlubnikov), v katerih so bile poškodovane večje količine iglavcev. Na pojav rastlinskih bolezni in prenamnožene populacije žuželk (podlubnikov) poleg poškodovanega in polomljenega drevja iglavcev vpliva tudi toplo in sušno vreme, ki pospeši njihov razvoj.

Izvedla se bodo dela za odpravo škode in obnovo v naravnih nesrečah poškodovanega gozda.

Ta dela imajo podlago v načrtih sanacij gozdov, ki jih pripravlja Zavod za gozdove Slovenije (ZGS) na podlagi Zakona o gozdovih (UL RS, št. 30/93 z vsemi spremembami) in podzakonskih predpisih.

Na površini poškodovanih gozdov po naravnih nesrečah se bo izvedla naravna obnova gozda. Na območjih, kjer naravna obnova ne bo uspešna zaradi različnih vzrokov jo bo nadomestila umetna obnova s sajenjem rastiščem primernih sadik po vrstni sestavi in provenienčnem izvoru.

Vrstna sestava vegetacije in s tem biotska raznovrstnost se bo celo izboljšala, vzpostavljena bo naravna zgradba in delovanje gozdnih ekosistemov, tudi v gozdovih, kjer je bila drevesna sestava gozda spremenjena. Z vnosom rastiščem ustreznih drevesnih vrst in pripravo tal za obnovo gozda, bo pospešena tudi naravna vrast drugih avtohtonih drevesnih vrst (npr. plodonosnih vrst), grmovnic in drugih pritalnih rastlin.

V intervencijo so vključene zgolj gozdne vlake, ki so izključno namenjene sanaciji gozdov. V okviru te operacije gre za najnujnejšo dopolnitev obstoječega sistema gozdnih vlak. Te vlake so nujno potrebne za izvedbo najnujnejših sanacijskih ukrepov zaradi možnosti poseka in spravila poškodovanega lesa ter predvsem preprečevanje nadaljnje škode, zaradi nevarnosti širjenja škodljivcev in bolezni iz poškodovanega drevja na ostale gozdne sestoje. Ureditev vlak je nujna, če želimo preprečiti še nadaljnjo škodo na neprizadetih gozdnih sestojih. Tudi te vlake so opredeljene v načrtih sanacij gozdov, ki jih pripravi Zavod za gozdove Slovenije na podlagi Zakona o gozdovih (UL RS, št. 30/93 z vsemi spremembami) in Pravilnika o varstvu gozdov (UL RS, št. 114/09 z vsemi spremembami).

Intervencija se bo izvajala v okviru treh podintervencij in sicer:

- Nakup sadik gozdnega materiala in materiala za zaščito sadik
- Dela za odpravo škode in obnovo gozda
- Ureditev vlak potrebnih za izvedbo sanacije gozdov

4.4.7.2. Pogoji upravičenosti

Nakup sadik gozdnega materiala in materiala za zaščito sadik

- Izvajalec (ZGS) mora izbrati dobavitelja sadik gozdnega drevja in materiala za zaščito mladja v skladu s predpisi, ki urejajo javno naročanje.
- Izvajalec mora (ZGS) mora sadike in material dostaviti lastniku gozda.

Dela za odpravo škode in obnovo gozda

- Dela za odpravo škode in obnovo gozda so bila izvedena v skladu z Načrti sanacij gozdov poškodovanih v naravnih nesrečah.
- Upravičencem je bila za dela za odpravo škode in obnovo gozda izdana odločba ZGS, v skladu s predpisi s področja gozdarstva.
- Vsa dela so bila prevzeta s strani ZGS.

Ureditev vlak potrebnih za izvedbo sanacije gozdov

- Gozdne vlake so opredeljene z Načrti sanacij gozdov, poškodovanih v naravnih nesrečah.
- Vsa dela na gozdnih vlakah so bila prevzeta s strani ZGS.

4.4.7.3. Oblika in stopnja podpore

Nepovratna podpora za dejansko nastale stroške naložb ali pavšalna podpora – uporaba poenostavljenih oblik stroškov. Stopnja podpore znaša 100 %.

Tabela 22: Priznane vrednosti na enoto za dela za odpravo škode in obnovo gozda

	Priznana vrednost na enoto
Vrsta dela	
Nega obnovljenih površin	500 €/ha
Nega poškodovanega mladovja in tanjših drogovnjakov	585 €/ha
Obnova s sadnjo	1.000 €/ha
Zaščita mladja na obnovljenih površinah	Individualna zaščita mladja oz. drevesc s tulci (vključno z izdelavo opornih količkov): 1,30 €/kos Zaščita mladja z ograjo (vključno z izdelavo kolov oz. škarij): 5,40 €/m Zaščita mladja oz. drevesc s premazom vršičkov: 125 €/ha Zaščita mladja oz. drevesc s količenjem (vključno z izdelavo kolov): 2,30 €/kos
Priprava površin za obnovo	335 €/ha
Odstranitev podrtega drevja iz varovalnih gozdov	Posek z motorno žago: 14,5 €/m ³ Spravilo s traktorjem: 55,0 €/m ³ Spravilo z žičnim žerjavom: 108,4 €/m ³

Najnižji znesek podpore pri podintervenciji Ureditev vlak potrebnih za izvedbo sanacije gozdov znaša 500 eur na vlogo. V programskem obdobju 2023–2027 lahko upravičenec prejme največ 500.000 evrov javne podpore.

4.4.7.4. Kazalniki učinka

Letni načrtovani učinek /output (število)	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
O.21 Število produktivnih naložbenih operacij ali enot zunaj kmetij, ki prejemajo podporo v okviru EKSRP (SKUPAJ)	0	142	142	142	142	140	0
Nakup sadik gozdnega materiala in materiala za zaščito sadik	0	2	2	2	2	0	0
Dela za odpravo škode in obnovo gozda	0	123	123	123	123	123	0
Ureditev vlak potrebnih za izvedbo sanacije gozdov	0	17	17	17	17	17	0

4.4.7.5. Znesek na enoto

Načrtovani letni znesek na enoto v €	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Izplačani znesek na projekt:							
Nakup sadik gozdnega materiala in materiala za zaščito sadik	0	375.000	375.000	375.000	375.000	0	0
Dela za odpravo škode in obnovo gozda	0	3.042	3.042	3.042	3.042	3.042	0
Ureditev vlak potrebnih za izvedbo sanacije gozdov	0	7.254	7.254	7.254	7.254	7.254	0

Utemeljitev zneska na enoto

Vzamemo vrednost povprečne odobrene vloge iz PRP 17-20 iz podukrepa 8.4.

4.4.7.6. Letna finančna alokacija sredstev

Letna indikativna finančna alokacija	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Skupna indikativna finančna alokacija	0	1.250.000	1.250.000	1.250.000	1.250.000	500.000	0
Nakup sadik gozdnega materiala in materiala za zaščito sadik	0	750.000	750.000	750.000	750.000	0	0
Dela za odpravo škode in obnovo gozda	0	375.000	375.000	375.000	375.000	375.000	0
Ureditev vlak potrebnih za izvedbo sanacije gozdov	0	125.000	125.000	125.000	125.000	125.000	0

4.4.8. INTERVENCIJA NALOŽBE V UČINKOVITO RABO ENERGIJE IN OBNOVLJIVE VIRE ENERGIJE V KMETIJSTVU

Sklad	EKSRP
Vrsta intervencije	Investicije (68. člen)
Območje izvajanja intervencije	Celotna Slovenija
Specifični cilj, na katerega se navezuje intervencija in kjer je to relevantno, povezava na sektorske cilje	SC 4: prispevanje k blažitvi podnebnih sprememb in prilagajanju nanje ter k trajnostni energiji
Kazalniki rezultata	R.15 Zelena energija iz kmetijstva in gozdarstva ter drugih obnovljivih virov: naložbe v zmogljivosti za proizvodnjo energije iz obnovljivih virov, vključno z biološkimi, ki prejemajo podporo (megavati) R.16.a: Naložbe povezane s podnebjem: delež kmetij, ki v okviru SKP prejemajo podporo za naložbe, ki prispevajo k blažitvi podnebnih sprememb in prilagajanju nanje, ter proizvodnji energije iz obnovljivih virov ali biomaterialov
Upravičenci	Upravičenec do podpore: <ul style="list-style-type: none"> – nosilec kmetijskega gospodarstva oziroma živilski obrat, ki se ukvarja s pridelavo, predelavo ali trženjem kmetijskih proizvodov, – nosilec dopolnilne dejavnosti na kmetiji, ki ima dovoljenje za opravljanje dopolnilne dejavnosti na kmetiji na področju predelave ali trženja kmetijskih proizvodov, – organizacija proizvajalcev, skupina proizvajalcev, skupina kmetov ali zadruga, ki izvaja kolektivno naložbo.

4.4.8.1. Opis intervencije

Podnebne spremembe in njihove posledice so opazne tudi v Sloveniji. Med sektorji, ki so najtesneje povezani z vremenom in podnebjem, in se bodo na podnebne spremembe morali prilagoditi, velja posebej izpostaviti kmetijstvo in gozdarstvo, ki sta med vsemi sektorji najbolj izpostavljena. Obenem imata velik potencial za prispevanje tako k zmanjšanju emisij toplogrednih plinov v procesu prehoda na ogljično nevtralno gospodarstvo kot pri blaženju podnebnih sprememb.

Na področju trajnostne energije je za Slovenijo v NEPN-u določena ciljna vrednost za leto 2030 vsaj 27 % deleža obnovljivih virov (sončna, vetrna, ...) v končni rabi energije. V Sloveniji si moramo aktivno prizadevati za izboljšanje energetske učinkovitosti in s tem omejevanje rabe energije. V sklop trajnostne energije se vključujejo vse vrste obnovljivih virov energije (OVE), kot so sončna energija, vetrna energija (eolska energija), energija valovanja (energija morja), geotermalna energija in energija biomase. Navadno vključuje tudi tehnologijo izboljšane energetske učinkovitosti. Tako, tudi uporaba globoke geotermije v kmetijski proizvodnji z uporabo reinekcijskih vrtin prispeva h konceptu trajnostne hrane in trajnostnega upravljanja naravnih virov kot je tudi potencial geotermalne energije.

Prehod v krožno gospodarstvo prinaša tudi priložnosti z vidika povečanja odpornosti verige preskrbe s hrano ter zmanjševanja emisij toplogrednih plinov. Prehod na obnovljive vire energije lahko prispeva k nadomeščanju fosilnih goriv v kmetijski pridelavi. V povezavi s kmetijsko pridelavo, zlasti pridelavo zelenjadnic v zavarovanih prostorih, lahko s tem prispeva tudi k

povečanju odpornosti kmetijske pridelave na podnebne spremembe in zagotavljanje kmetijske pridelave v času, ko naravne razmere ne dopuščajo pridelave na prostem.

Nove tehnologije in usmeritve k obnovljivim virom energije omogočajo tudi izkoriščanje potenciala, ki je bil do sedaj malo neizkoriščen. Gre za do sedaj preslabo izkoriščen pridelovalni potencial strnišč in za skorajda neizkoriščen energetski potencial živinskih gnojil. Prav živinska gnojila predstavljajo zaradi razmeroma dobro razvite živinoreje precejšen potencial za proizvodnjo bioplina.

Pri virih biomase iz kmetijstva se upošteva etično načelo, da naj se biomasa prvenstveno uporablja za hrano ljudi, nato pa za krmo. Bioplin naj bo proizveden le iz ostankov, odpadkov in viškov, ki jih ni mogoče uporabiti za druge namene. Poleg tega, da ima lahko bioplin pomembno vlogo v energetski oskrbi kmetijskih gospodarstev hkrati predstavlja pomemben vidik k prehodu v brezogljico družbo preko nadomeščanja tradicionalnega zemeljskega plina oziroma nafte. Z določenimi postopki čiščenja pa lahko bioplin oziroma biometan predstavlja tudi okolju prijazno pogonsko sredstvo za delovne stroje na kmetiji, kakor tudi v transportu. S povečevanjem deleža bioplina oziroma biometana se hkrati pomembno dviguje delež obnovljivih virov energije v kmetijstvu.

Intervencija vključuje zahteve iz predpisov EU in nacionalnih predpisov s področja okolja in podnebnih sprememb:

- Uredba XXX Evropskega parlamenta in Sveta o zavezujočem letnem zmanjšanju emisij toplogrednih plinov v državah članicah v obdobju 2021–2030 za trdno energetsko unijo in izpolnitev zavez iz Pariškega sporazuma ter o spremembi Uredbe št. 525/2013 Evropskega parlamenta in Sveta o mehanizmu za spremljanje emisij toplogrednih plinov in poročanje o njih ter za sporočanje drugih informacij v zvezi s podnebnimi spremembami – Nacionalni energetsko-podnebni načrt za obdobje 2021 – 2030 (NEPN): zmanjšanje izpustov toplogrednih plinov;
- Direktiva 2009/28/ES o spodbujanju uporabe energije iz obnovljivih virov - Nacionalni energetsko-podnebni načrt za obdobje 2021 – 2030 (NEPN): večja uporaba obnovljivih virov energije;
- Direktiva XXX Evropskega parlamenta in Sveta o spremembi Direktive 2012/27/EU o energetski učinkovitosti - Nacionalni energetsko-podnebni načrt za obdobje 2021 – 2030 (NEPN): večja energetska učinkovitost.

Namen intervencije je zagotoviti podporo:

- naložbam v učinkovito rabo energije in obnovljive vire energije,
- naložbam v vzpostavitev in razvoj samooskrbnim mikro bioplinskimi napravami (do 50 kW) in
- naložbam v učinkovito rabo geotermalne energije v kmetijstvu,
- za lastne potrebe kmetijskih gospodarstev oziroma živilsko predelovalnih obratov ter s tem olajšati njihov prehod v krožno gospodarstvo ter nizko ogljično družbo.

4.4.8.2. Pogoji upravičenosti

- Proizvedena energija iz naložbe, ki je predmet te intervencije ni namenjena prodaji.
- Proizvedena energija ni namenjena prodaji, če skupna količina proizvedene energije iz obnovljivih virov v koledarskem letu pred vložitvijo vloge na javni razpis ne presega porabe energije na kmetijskem gospodarstvu v letu vložitve vloge na javni razpis.

- Upravičenec upravlja kmetijsko gospodarstvo katerega ekonomska velikost je v koledarskem letu pred oddajo vloge na javni razpis najmanj 12.000 EUR SO (standardni output).
- Upravičenec je moral v koledarskem letu pred oddajo vloge na javni razpis ustvariti primeren prihodek iz kmetijske dejavnosti, ki mu omogoča dolgoročno sposobnost preživetja. Kot primeren prihodek se šteje prihodek v višini 1,2 bruto minimalne plače na zaposlenega v RS v letu pred letom objave javnega razpisa na enoto vloženega dela. Enota vloženega dela pomeni obseg dela, ki ga opravi eno oseba, ki je zaposlena za določen ali nedoločen čas s polnim delovnim časom v obdobju enega leta oziroma eno polno delovno moč, ki znaša 1.800 ur letno (polna delovna moč).
- Naložbe v učinkovito rabo energije morajo zagotavljati vsaj desetodstotno zmanjšanje porabe energije na ravni objekta, kar je razvidno iz:
 - elaborata gradbene fizike, če gre za naložbo v rekonstrukcijo zahtevnih in manj zahtevnih objektov v skladu s predpisi s področja graditve objektov, ali
 - energetskega pregleda v skladu s predpisom, ki ureja metodologijo za izdelavo in vsebino energetskega pregled.
- Za vsak poseg v okolje mora biti skladno s predpisom, ki ureja posege v okolje, za katere je treba izvesti presojo vplivov na okolje, izvedena presoja vplivov na okolje oziroma predhodni postopek presoje, če so preseženi pragovi, določeni v prilogi tega predpisa, ki ureja posege v okolje, za katere je treba izvesti presojo vplivov na okolje. S tem se izvajajo tudi obveznosti iz 6. člena Direktive 92/43/ES.
- Upravičenec mora imeti dovoljenje za opravljanje dejavnosti, če se to zahteva v skladu z zakonodajo s tega področja.
- Pri maksimalni nazivni električni moči mikro bioplinske naprave za katero lahko upravičenec kandidira se upošteva KZU in GVŽ, ki jih ima KMG oziroma skupina v primeru kolektivnih naložb v upravljanju. Pri čemer se upošteva, da ima KMG oziroma skupina v reji najmanj za 50 GVŽ ekvivalenta rejnih živali ter ima v uporabi dovolj KZU za razvoz digestata.
- Pri proizvodnji bioplina je v substratu lahko do vključno 10 prostorninskih odstotkov glavnega pridelka njiv in do vključno 15 prostorninskih odstotkov krme s travinja ali namensko sejanih dosevkov.
- V primeru naložbe v učinkovito rabo geotermalne energije v kmetijstvu mora biti surovina za pridobivanje energije geotermalna (reinekcijska) energija pozemne vode.

Vloge prispele na javni razpis bodo točkovane na podlagi meril za izbor, kjer bo poudarek na ekonomskem vidiku naložbe (npr. interna stopnja donosnosti), prispevek naložbe k izboljšanju okolja, digitalizaciji, inovacijam, krožnemu gospodarstvu ter usmerjenosti naložb k zmanjševanju rabe fosilnih goriv.

Upravičeni stroški so:

- stroški gradnje objektov oziroma nakup opreme za posodobitev energetske učinkovitih ogrevalnih sistemov;
- stroški za zmanjšanje toplotnih izgub pri gradnjah objektov z uporabo materialov z večjo toplotno izolativnostjo ter nakup energetske varčnejše opreme;
- stroški za zmanjšanje toplotnih izgub pri gradnjah objektov z uporabo materialov z večjo toplotno izolativnostjo ter nakup energetske varčnejše opreme;
- stroški za proizvodnjo električne in toplotne energije iz obnovljivih virov energije;
- stroški gradnje in dobave mikro bioplinske naprave do maksimalno 50 kW nazivne električne moči. Pri posameznih gradbenih in obrtniških delih se priznavajo tudi stroški dobave gotovih

elementov, prevoza, njihove montaže in stroški izvedbe del na kraju samem (stroški materiala, prevoza in opravljenih del);

- stroški nakupa opreme in naprav potrebnih za postavitve in zagon mikro bioplinske naprave;
- stroški v gradnjo objektov in sistema oziroma nakup opreme za vzpostavitev ali posodobitev energetsko učinkovitih ogrevalnih sistemov, kjer se uporablja geotermalni-reinekcijski sistem rabe energije;
- splošni stroški, ki so neposredno povezani s pripravo in izvedbo naložbe, kot so plačila za storitve arhitektov, inženirjev in svetovalcev, stroški pridobitve gradbene, projektne ali tehnične dokumentacije, plačila v zvezi s pridobitvijo presoje vplivov na okolje ter stroški nadzora nad izvedbo gradbeno obrtniških del.

Pri opredelitvi višine upravičenih stroškov bodo upoštevane povprečne višine posameznih upravičenih stroškov, ki bodo določene v Katalogu povprečnih stroškov. Ne glede na to pa bo moral upravičenec k vlogi priložiti eno ponudbo. V primeru stroškov, za katere ne bodo določene povprečne vrednosti v Katalogu povprečnih stroškov pa bo moral upravičenec priložiti tri ponudbe. Upoštevala se bo ponudba z najnižjo ceno.

Do podpore niso upravičeni naslednji stroški:

- obresti na dolgove,
- davek na dodano vrednost (DDV) razen če ni izterljiv na podlagi nacionalne zakonodaje o DDV,
- strošek priprave vloge na javni razpis in zahtevkov za izplačilo,
- obratna sredstva v skladu s pravili o državnih pomočeh,
- nakup rabljene opreme in naprav,
- stroški arheoloških izkopavanj in arheološkega nadzora,
- obratna sredstva v skladu s pravili o državnih pomočeh in
- nakup ustrezne opreme za rabo geotermalne energije.

Pri izvajanju te intervencije se bodo upoštevale določene specifične zahteve iz vidika upravičenosti stroškov, ki se bodo določile v skladu z nacionalnimi predpisi.

4.4.8.3. Oblika in stopnja podpore

Nepovratna podpora je za dejansko nastale stroške naložb ali kot pavšalna podpora (uporaba poenostavljenih oblik stroškov).

Stopnja javne podpore je 50 odstotkov upravičenih stroškov naložbe in se poveča za:

- 10 odstotnih točk za kmetijska gospodarstva, ki so razvrščena v OMD območje oziroma lokacijo naložbe za živilska podjetja. Če gre za kolektivno naložbo mora biti najmanj 50 odstotkov kmetijskih gospodarstev članov skupin proizvajalcev, organizacij proizvajalcev ali zadrug, ki bodo uporabljali kolektivno naložbo, razvrščenih na OMD območja;
- 10 odstotnih točk za naložbe mladih kmetov;
- 15 odstotnih točk za naložbe v pridelavo, predelavo ali trženje ekoloških proizvodov;
- 20 odstotnih točk za kolektivne naložbe.

Stopnja javne podpore iz prejšnjega odstavka se lahko seštevajo, vendar ne smejo preseči 75 odstotkov upravičenih stroškov naložbe. Najnižji znesek javne podpore je 5.000 eurov na vlogo.

Upravičenci, ki so kmetije in mikro podjetja, lahko v celotnem programskem obdobju 2023–2027 iz te intervencije pridobijo do vključno 1.000.000 eurov javne podpore. Upravičenci, ki so mala,

srednja in velika podjetja, lahko v celotnem programskem obdobju 2023–2027 iz te intervencije pridobijo do vključno 2.000.000 eurov javne podpore.

Podrobnejše določbe bodo določene v nacionalnem predpisu.

4.4.8.4. Kazalniki učinka

Letni načrtovani učinek /output (število)	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
O.18 Število produktivnih naložbenih operacij ali enot na kmetijah, ki prejemajo podporo v okviru EKSRP - SKUPAJ	0	0	5	5	5	5	7
– Učinkovita raba energije in OVE	0	0	2	2	2	2	2
– Geotermalna energija	0	0	1	1	1	1	1
– Mikro bioplinarne	0	0	2	2	2	2	4

4.4.8.5. Znesek na enoto

Načrtovani letni znesek na enoto v €	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Povprečni znesek v € na izplačani projekt (učinkovita raba energije in OVE).	0	0	267.741	267.741	267.741	267.741	267.741
Povprečni znesek v € na izplačani projekt (geotermalna energija)	0	0	2.100.000	2.100.000	2.100.000	2.100.000	2.100.000
Povprečni znesek v € na izplačani projekt (mikro bioplinarne)	0	0	144.000	144.000	144.000	144.000	144.000

Utemeljitev zneska na enoto

Izračun povprečnega zneska na izplačani projekt za naložbe v učinkovito rabo energije in OVE temelji na podlagi povprečne vrednosti odobrenih vlog za OVE in URE v okviru podukrepa 4.1, ki je znašala 446.235 EUR/vlogo. Ob predpostavki, da bo povprečni delež podpore znašal 60 %, bi bila povprečna vrednost dodeljenih sredstev: 267.741 EUR/vlogo.

Izračun povprečnega zneska na izplačani projekt za naložbe v učinkovito rabo geotermalne energije v kmetijstvu temelji na podlagi povprečne vrednosti, ki veljajo za tovrsten projekt. Povprečna cena ene reinekcijske vrtine (vključujoč primarno in sekundarno oz. terciarno cev) v dolžini 1 km (celoten komplet povezanih vrtin s cevovodi – izdelava na ključ) znaša med 3,5 in 4,0 mio € glede na ocene na trgu, od tega:

- približno 1,3 - 1,6 mio € = vrtina v dolžini 1 km. Če je poševna oz. daljša (pričakuje se med 1,2 in 1,5 km pri obstoječih uporabnikih), je to nekoliko dražje;

- približno 200.000 € - 300.000 €: površinski sistem nad vrtino;
- približno 350.000 € - 400.000 €: cevovod z elektriko za povezati novo vrtino s črpalno.

Na podlagi omenjenega je za izgradnjo reinekcijske vrtine za kmetijstvo rabo geotermalne energije ob predpostavki, da bo povprečni delež podpore znašal 60 % upravičenih stroškov naložbe, predvidenih 2,1 mio € na povprečen izplačan projekt.

Izračun povprečnega zneska na izplačani projekt za naložbe v vzpostavitev in razvoj samooskrbnih mikro bioplinskih naprav na kmetijskih gospodarstvih (do 50 kW) temelji na podlagi podatkov za podobno investicijo pilotnega projekta mikro bioplinske naprave na Kmetijskem inštitutu Slovenije v Jablah in nekaterih podatkov, ki smo jih pridobili s strani ponudnikov in informacij zbranih preko različnih spletnih strani, je povprečna ocenjena vrednost celotne postavitve mikrobioplinske naprave 8.000 €/kW nazivne električne moči. S predpostavko, da bomo v okviru intervencije v povprečju podprli mikro bioplinske naprave nazivne električne moči 30 kW, kar gre tudi pričakovati glede na velikostno strukturo kmetijskih gospodarstev v Sloveniji. Na podlagi omenjenega je povprečni znesek projekta ocenjen na 240.000 €. Ob predpostavki, da bo povprečni delež podpore znašal 60 % upravičenih stroškov naložbe pomeni 144.000 € na povprečni izplačan projekt.

4.4.8.6. Letna finančna alokacija sredstev

Letna indikativna finančna alokacija	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
	0	0	2.923.482	2.923.482	2.923.482	2.923.482	3.211.482

4.4.9. INTERVENCIJA NALOŽBE V PRILAGODITEV NA PODNEBNE SPREMEMBE PRI TRAJNIH NASADIH

Sklad	EKSRP
Vrsta intervencije	Investicije (68. člen)
Območje izvajanja intervencije	Celotna Slovenija
Specifični cilj, na katerega se navezuje intervencija in kjer je to relevantno, povezava na sektorske cilje	SC4: prispevanje k blažitvi podnebnih sprememb in prilagajanju nanje ter k trajnostni energiji
Kazalniki rezultata	R.16a Naložbe povezane s podnebjem: delež kmetijskih gospodarstev, ki v okviru SKP prejemajo podpore za naložbe, ki prispevajo k blažitvi podnebnih sprememb in prilagajanju nanje ter proizvodnji energije iz obnovljivih virov ali biomaterialov
Upravičenci	Upravičenci do podpore so: <ul style="list-style-type: none">– nosilci kmetijskih gospodarstev, ki se ukvarjajo s pridelavo kmetijskih proizvodov,– organizacije proizvajalcev, skupine proizvajalcev, zadruge ali skupine kmetov, ki izvajajo kolektivne naložbe.

4.4.9.1. Opis intervencije

Intervencija Naložbe v prilagoditev na podnebne spremembe pri trajnih nasadih prispeva k blažitvi podnebnih sprememb in prilagajanju nanje. Pridelava sadja in trajnih vrtnin je zelo odvisna od vremenskih razmer, saj večinoma poteka na prostem. Stopnja samooskrbe je nizka. Za zagotavljanje prehranske varnosti je pomembno, da čim več sadja in trajnih vrtnin pridelamo doma ter s tem zmanjšamo odvisnost od uvoza, še posebno v času izrednih razmer ter za ohranjanje in ustvarjanje novih delovnih mest na podeželju.

Za zagotavljanje ekonomičnosti pridelave je pomembno, da ohranjamo rastline v dobrem zdravstvenem stanju. Delež nasadov z mrežami proti toči je premajhen. Povečati je potrebno obnovo intenzivnih sadovnjakov, saj je kar ¼ vseh nasadov starejša od 20 let. Prav tako je potrebno povečati sajenje novih vinogradov, saj se obseg vinogradniških površin v Sloveniji zmanjšuje, zaradi vedno daljših sušnih obdobj in ekstremnih vremenskih pojavov, pa je potrebno tudi v vinogradih na določenih območjih zagotoviti zaščito proti toči ter zmrzali.

Predmet podpore je ureditev trajnih nasadov sadovnjakov, oljčnikov, vinogradov in hmeljišč, s sajenjem sort, ki so tolerantne na bolezn, škodljivce in sušo, ter na ureditev trajnih nasadov sadovnjakov, oljčnikov, vinogradov in hmeljišč ob hkratni postavitvi mrež proti toči oziroma nakupu opreme, ki prispeva k zaščiti trajnih rastlin pred nizkimi temperaturami.

4.4.9.2. Pogoji upravičenosti

- Naložba v ureditev trajnih nasadov je upravičena do podpore, če se sočasno izvaja z naložbo v nakup in postavitve mrež proti toči oziroma protislansko zaščito. Določba iz te alineje se ne uporablja, če gre za ureditev trajnih nasadov, ki so posajeni s sortami, ki so tolerantne na bolezn in škodljivce oziroma na sušo.
- Obnova trajnih nasadov sadovnjakov, oljčnikov in hmeljišč iz prejšnje alineje, je upravičena do podpore, če upravičenec poleg pogojev iz prejšnje alineje, izpolnjuje še naslednja pogoja:

- če je nasad starejši od navedenih vrednosti, razvidnih iz RKG: pečkarji: 16 let, koščičarji: 12 let, jagodičje (razen malin in robid): 15 let, maline in robide: 8 let, lupinarji: 33 let, oljke: 33 let, namizno grozdje: 25 let, hmelj: 12 let. Določba iz te alineje se ne uporablja, če je obnova trajnih nasadov sadovnjakov, oljčnikov in hmeljišč posledica naravne nesreče;
 - obnova nasada mora predstavljati najmanj 50% vrednosti novega nasada.
- Za naložbe v postavitve novih vinogradov iz prve alineje tega odstavka mora upravičenec pridobiti dovoljenje v skladu s predpisom, ki ureja sistem dovoljenj za zasaditev vinske trte.
 - Upravičenec mora k vlogi na javni razpis priložiti načrt trajnega nasada, ki vključuje popis del in materiala ter skico tega zemljišča na ortofoto posnetku GERK-a, na katerega se naložba nanaša, oziroma z izrisom digitalnega zemljiškokatastrskega načrta, če zemljišča niso vključena v GERK.
 - Pri naložbah v postavitve oziroma obnovo hmeljišča iz prve alineje tega odstavka je dovoljeno saditi le certificirane sadike A.
 - Upravičenec je moral v koledarskem letu pred oddajo vloge na javni razpis ustvariti standardni prihodek iz kmetijske dejavnosti v višini najmanj 4.000 eurov, če gre za naložbe majhnih kmetij ter najmanj 12.000 eurov, če gre za naložbe ostalih upravičencev.
 - Za vsak poseg v okolje, mora biti skladno s predpisom, ki ureja posege v okolje, za katere je treba izvesti presojo vplivov na okolje, izvedena presoja vplivov na okolje oziroma predhodni postopek presoje, če so preseženi pragovi, določeni v prilogi tega predpisa, ki ureja posege v okolje, za katere je treba izvesti presojo vplivov na okolje. S tem se izvajajo tudi obveznosti iz 6. člena Direktive 92/43/ES.

V okviru meril za izbor bo poudarek na ekonomskem vidiku naložbe (npr. obseg namakalnih površin), prispevek naložbe k digitalizaciji, inovacijam, krožnemu gospodarstvu, prilagajanju na podnebne spremembe, prenosu znanja, ipd.

Upravičeni stroški so:

- stroški postavitve oziroma obnove trajnih nasadov sadovnjakov, oljčnikov, vinogradov in hmeljišč;
- stroški nakupa in postavitve mrež proti toči, zaščitnih folij proti pokanju in ožigu plodov, zaščitnih mrež proti ptičem in insektom;
- stroški nakupa kmetijske mehanizacije za namen zaščite pred slano;
- splošni stroški, ki so neposredno povezani s pripravo in izvedbo naložbe, kot so plačila za storitve arhitektov, inženirjev in svetovalcev.

Pri opredelitvi višine upravičenih stroškov bodo upoštevane povprečne višine posameznih upravičenih stroškov, ki bodo določene v Katalogu povprečnih stroškov. V primeru stroškov, za katere ne bodo določene povprečne vrednosti v Katalogu povprečnih stroškov pa bo moral upravičenec priložiti tri ponudbe. Upoštevala se bo ponudba z najnižjo ceno.

Do podpore niso upravičeni:

- stroški obresti na dolgove in davka na dodano vrednost (DDV), razen če ni izterljiv na podlagi nacionalne zakonodaje o DDV,
- stroški priprave vloge na javni razpis in zahtevkov za izplačilo,
- stroški arheoloških izkopavanj in arheološkega nadzora,
- obratna sredstva v skladu s pravili o državnih pomočeh in
- nakup rabljene opreme.

Pri izvajanju te intervencije se bodo upoštevale določene specifične zahteve iz vidika upravičenosti stroškov, ki se bodo določile v skladu z nacionalnimi predpisi.

4.4.9.3. Oblika in stopnja podpore

Nepovratna podpora je za dejansko nastale stroške naložb ali kot pavšalna podpora (uporaba poenostavljenih oblik stroškov). Stopnja javne podpore je 50 % upravičenih stroškov naložbe in se poveča za:

- 10 odstotnih točk za kmetijska gospodarstva, ki so razvrščena v OMD območje. Če gre za kolektivno naložbo mora biti najmanj 50 odstotkov kmetijskih gospodarstev članov skupin proizvajalcev, organizacij proizvajalcev ali zadrug, ki bodo uporabljali kolektivno naložbo, razvrščenih na OMD območja;
- 15 odstotnih točk za naložbe mladih kmetov;
- 20 odstotnih točk za kolektivne naložbe.

Stopnje javne podpore iz prejšnjega odstavka se lahko seštevajo, vendar ne smejo preseči 75 odstotkov upravičenih stroškov naložbe, razen v primeru kolektivnih naložb v ureditev namakalnega sistema, kjer znaša delež podpore do 100 odstotkov upravičenih stroškov naložbe. Najnižji znesek javne podpore je 5.000 eurov na vlogo. Upravičenci, ki so kmetije in mikropodjetja, lahko v celotnem programskem obdobju 2023–2027 iz te intervencije pridobijo do vključno 1.500.000 eurov javne podpore. Upravičenci, ki so mala, srednja in velika podjetja, lahko v celotnem programskem obdobju 2023–2027 iz te intervencije pridobijo do vključno 3.000.000 eurov javne podpore.

4.4.9.4. Kazalniki učinka

Letni načrtovani učinek /output (število)	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
O.18 Število produktivnih naložbenih operacij ali enot na kmetijah, ki prejemajo podporo v okviru EKSRP	0	0	25	25	25	25	25

4.4.9.5. Znesek na enoto

Načrtovani letni znesek na enoto v €	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Znesek v € na izplačani projekt	0	0	99.161	99.161	99.161	99.161	99.161

Utemeljitev zneska na enoto

Izračun temelji na podlagi povprečne vrednosti naložb v nakup in postavitve mrež proti toči, ureditev zasebnih namakalnih sistemov za enega uporabnika ter v ureditev trajnih nasadov v okviru podukrepa 4.1, ki je znašala 165.269 EUR. Ob predpostavki, da bo povprečni delež podpore znašal 60 %, bo povprečna vrednost/enoto znašala: 99.161 EUR/vlogo.

4.4.9.6. Letna finančna alokacija sredstev

Letna indikativna finančna alokacija	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
	0	0	2.479.025	2.479.025	2.479.025	2.479.025	2.479.025

4.4.10. INTERVENCIJA NALOŽBE V UČINKOVITO RABO DUŠIKOVIH GNOJIL

Sklad	EKSRP
Vrsta intervencije	Naložbe (68. člen)
Območje izvajanja intervencije	Celotna Slovenija
Specifični cilj, na katerega se navezuje intervencija in kjer je to relevantno, navezava na sektorske cilje	SC4: prispevanje k blažitvi podnebnih sprememb in prilagajanju nanje ter k trajnostni energiji
Kazalniki rezultata	R.16a Naložbe povezane s podnebjem: delež kmetijskih gospodarstev, ki v okviru SKP prejemaajo podpore za naložbe, ki prispevajo k blažitvi podnebnih sprememb in prilagajanju nanje ter proizvodnji energije iz obnovljivih virov ali biomaterialov
Upravičenci	Upravičenci do podpore so: <ul style="list-style-type: none"> – nosilci kmetijskih gospodarstev, ki se ukvarjajo s pridelavo kmetijskih proizvodov, – organizacije proizvajalcev, skupine proizvajalcev, zadruga ali skupine kmetov, ki izvajajo kolektivne naložbe.

4.4.10.1. Opis intervencije

Intervencija Naložbe v učinkovito rabo dušikovih gnojil podpira okoljsko funkcijo kmetijstva in spodbuja sonaravne kmetijske prakse, ki so usmerjene v ohranjanje biotske raznovrstnosti in krajine ter ustrezno gospodarjenje z vodami in upravljanje s tlemi ter zmanjšanje negativnih vplivov kmetovanja na zrak.

Podpora se namenja za izvajanje kmetijskih praks, ki:

- presegajo zadevne predpisane zahteve ravnanja ter standarde za dobre kmetijske in okoljske pogoje, določene s pravili o pogojenosti v skladu z oddelkom 2 poglavja I Uredbe o strateških načrtih;
- presegajo minimalne zahteve za uporabo gnojil in fitofarmaceutskih sredstev ter dobrobit živali kot tudi druge obvezne zahteve, določene z nacionalnim pravom in pravom Unije;
- presegajo pogoje, določene za vzdrževanje kmetijske površine v stanju, primernem za pašo ali pridelavo brez pripravljajalnih ukrepov, ki presegajo uporabo običajnih kmetijskih metod in strojev skladu s točko (a) prvega odstavka 4. člena Uredbe o strateških načrtih;
- se razlikujejo od obveznosti, v zvezi s katerimi so odobrena plačila z 28. členom Uredbe o strateških načrtih.

Pravila o pogojenosti

Podnebne spremembe:

- DKOP 1: Ohranjanje trajnega travinja na podlagi deleža trajnega travinja v primerjavi s celotno površino kmetijskih zemljišč;
- DKOP 2: Ustrezno varstvo mokrišč in šotišč;
- DKOP 3: Prepoved sežiganja ornih strnišč, razen zaradi zdravstvenega varstva rastlin.

Voda:

- PZR 1: Direktiva 2000/60/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 23. oktobra 2000 o določitvi okvira za ukrepe Skupnosti na področju vodne politike: člena 11(3)(e) in 11(3)(h) glede obveznih zahtev za nadzorovanje razpršenih virov onesnaževanja s fosfati;
- PZR 2: Direktiva Sveta 91/676/EGS z dne 12. decembra 1991 o varstvu voda pred onesnaženjem z nitrati iz kmetijskih virov (UL L 375, 31. 12. 1991, str. 1): člena 4 in 5;
- DKOP 4: Vzpostavitev varovalnih pasov vzdolž vodnih tokov.

Tla (varstvo in kakovost):

- DKOP 6: Upravljanje obdelave za zmanjšanje tveganja degradacije tal, vključno z upoštevanjem naklona;
- DKOP 7: Brez golih tal pozimi (v obdobjih in na območjih, ki so najbolj občutljiva);
- DKOP 8: Kolobarjenje.

Minimalne zahteve za uporabo gnojil:

- se nanašajo na vodenje evidenc uporabe živinskih in mineralnih gnojil, ki jih mora voditi upravičenec za vsa kmetijska zemljišča na kmetijskem gospodarstvu, in iz katere morajo biti razvidni najmanj količina in vrsta živinskega gnoja in mineralnega gnojila, čas gnojenja ter podatki o površini, kjer se ta gnojila uporabljajo.

Predmet podpore so individualne in kolektivne naložbe v izboljšanje uporabe in skladiščenja dušikovih gnojil, in sicer:

- ureditev skladiščnih kapacitet za nadstandardno skladiščenje živinskih gnojil in nakup pripadajoče opreme: gnojne jame, lagune za gnojevko, gnojišča in plošče za kompostiranje;
- nakup mobilnih objektov za skladiščenje živinskih gnojil in nakup pripadajoče opreme;
- ureditev kompostarn in nakup pripadajoče opreme za skladiščenje rastlinskih ostankov oziroma živinskih gnojil;
- nakup kmetijske mehanizacije za učinkovitejšo rabo dušikovih gnojil: zadelava gnojevke v tla, aplikacija z vlečnimi pasovi, ipd.;
- pokrivanje odprtih gnojnih jam, lagun in gnojišč.

4.4.10.2. Pogoji upravičenosti

- Pri naložbah v ureditev objektov za skladiščenje živinskih gnojil, so do podpore upravičene le skladiščne zmogljivosti, ki presegajo minimalne zahteve iz predpisa, ki ureja varstvo voda pred onesnaževanjem iz kmetijskih virov, za najmanj 35 odstotkov.
- Če upravičenec kandidira za nakup kmetijske mehanizacije za učinkovitejšo rabo dušikovih gnojil, mora biti vključen v izvajanje podintervencije Gnojenje z organskimi gnojili z nizkimi izpusti v zrak iz ukrepa KOPOP iz SN 2021-2028 oziroma se bo vključil v izvajanje te podintervencije najkasneje do preteka enega koledarskega leta po zaključka naložbe.
- Minimalna površina kmetijskih zemljišč v uporabi, s katerimi je vključen v izvajanje podintervencije iz prejšnje alineje znaša 60 ha za posamezen stroj v primeru individualnih naložb in 100 ha za posamezen stroj v primeru kolektivnih naložb, ki je namenjen za učinkovitejšo rabo dušikovih gnojil. Če gre za kolektivno naložbo mora biti posamezen stroj namenjen najmanj trem upravičencem.
- Če upravičenec kandidira za več kosov iste vrste stroja, potem mora imeti v uporabi večkratnik kmetijskih površin v uporabi iz prejšnje alineje, vendar ne več kot za pet strojev.

- Upravičenec je moral v koledarskem letu pred oddajo vloge na javni razpis ustvariti standardni prihodek iz kmetijske dejavnosti v višini najmanj 12.000 eurov.

V okviru meril za izbor bo poudarek na ekonomskem vidiku naložbe (npr. površina kmetijskih zemljišč v uporabi), prispevek naložbe k izboljšanju okolja, digitalizaciji, inovacijam, krožnemu gospodarstvu, ipd.

Upravičeni stroški so:

- stroški ureditve objektov za skladiščenje živinskih gnojil in nakup pripadajoče opreme;
- stroški nakupa kmetijske mehanizacije;
- splošni stroški, ki so neposredno povezani s pripravo in izvedbo naložbe, kot so plačila za storitve arhitektov, inženirjev in svetovalcev.

Pri opredelitvi višine upravičenih stroškov bodo upoštevane povprečne višine posameznih upravičenih stroškov, ki bodo določene v Katalogu povprečnih stroškov. V primeru stroškov, za katere ne bodo določene povprečne vrednosti v Katalogu povprečnih stroškov bo moral upravičenec priložiti tri ponudbe. Upoštevala se bo ponudba z najnižjo ceno.

Do podpore niso upravičeni:

- stroški obresti na dolgove in davka na dodano vrednost (DDV), razen če ni izterljiv na podlagi nacionalne zakonodaje o DDV,
- stroški priprave vloge na javni razpis in zahtevkov za izplačilo,
- stroški arheoloških izkopavanj in arheološkega nadzora,
- obratna sredstva v skladu s pravili o državnih pomočeh in
- nakup rabljene opreme.

Pri izvajanju te intervencije se bodo upoštevale določene specifične zahteve iz vidika upravičenosti stroškov, ki se bodo določile v skladu z nacionalnimi predpisi.

4.4.10.3. Oblika in stopnja podpore

Nepovratna podpora je za dejansko nastale stroške naložb ali kot pavšalna podpora (uporaba poenostavljenih oblik stroškov). Stopnja javne podpore je 50 odstotkov upravičenih stroškov naložbe in se poveča za:

- 10 odstotnih točk za kmetijska gospodarstva, ki so razvrščena v OMD območje. Če gre za kolektivno naložbo mora biti najmanj 50 odstotkov kmetijskih gospodarstev članov skupin proizvajalcev, organizacij proizvajalcev ali zadrug, ki bodo uporabljali kolektivno naložbo, razvrščenih na OMD območja;
- 10 odstotnih točk za naložbe ekoloških kmetov;
- 10 odstotnih točk za naložbe mladih kmetov;
- 15 odstotnih točk za kmetijska gospodarstva, ki kmetujejo na vodovarstvenih območjih;
- 20 odstotnih točk za kolektivne naložbe.

Stopnje javne podpore iz prejšnjega odstavka se lahko seštevajo, vendar ne smejo preseči 75 odstotkov upravičenih stroškov naložbe. Najnižji znesek javne podpore je 5.000 eurov na vlogo. Upravičenci, ki so kmetije in mikropodjetja, lahko v celotnem programskem obdobju 2023–2027 iz te intervencije pridobijo do vključno 500.000 eurov javne podpore. Upravičenci, ki so mala, srednja in velika podjetja, lahko v celotnem programskem obdobju 2023–2027 iz te intervencije pridobijo do vključno 1.000.000 eurov javne podpore.

4.4.10.4. Kazalniki učinka

Letni načrtovani učinek /output (število)	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
O.18 Število produktivnih naložbenih operacij ali enot na kmetijah, ki prejemajo podporo v okviru EKSRP	0	0	20	20	20	20	20

4.4.10.5. Znesek na enoto

Načrtovani letni znesek na enoto v €	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Znesek v € na izplačani projekt.	0	0	79.975	79.975	79.975	79.975	79.975

Utemeljitev zneska na enoto

Izračun temelji na podlagi povprečne vrednosti naložb v ureditev skladiščnih kapacitet za živalska gnojila in nakupa kmetijske mehanizacije za gnojenje v okviru podukrepa 4.1, ki je znašala 13.388 EUR/stroj in 88.817 EUR/objekt. Glede na to, da bomo podpirali za 35 % večje skladiščne kapacitete kot do sedaj, se vrednost naložbe v objekte za skladiščenje živalskih gnojil poveča za 35 % in znaša 119.903 EUR/objekt. Skupna povprečna vrednost naložbe (objekt in stroji) znaša 133.291 EUR. Ob predpostavki, da bo povprečni delež podpore znašal 60 %, bi bila povprečna vrednost dodeljenih sredstev po novem: 79.975 EUR/vlogo.

4.4.10.6. Letna finančna alokacija sredstev

Letna indikativna finančna alokacija	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
	0	0	1.599.500	1.599.500	1.599.500	1.599.500	1.599.500

4.4.11. INTERVENCIJA NALOŽBE ZA ZAGOTOVITEV USTREZNE TEHNOLOŠKE INFRASTRUKTURE LABORATORIJEV IN USTREZNE TEHNOLOŠKE OPREMLJENOSTI ZA NAMEN MONITORINGA TER ZAGOTAVLJANJA USTREZNEGA NABORA ANALITIČNIH METOD TER KREPITEV SISTEMA NAPOVEDOVANJA PROGNOСТИČNIH OBVESTIL

Sklad	EKSRP
Vrsta intervencije	Investicije (68. člen)
Območje izvajanja intervencije	Celotna Slovenija
Specifični cilj, na katerega se navezuje intervencija in kjer je to relevantno, navezava na sektorske cilje	SC4: prispevanje k blažitvi podnebnih sprememb in prilagajanju nanje ter k trajnostni energiji
Kazalniki rezultata	R.23a Okoljska/podnebna smotrnost zaradi naložb na podeželju: število operacij, ki prispevajo k ciljem na področju okoljske trajnosti, blažitve podnebnih sprememb in prilagajanja nanje na podeželju
Upravičenci	Upravičenci do podpore so: – nosilci javnih pooblastil, ki v skladu področno kmetijsko zakonodajo opravljajo monitoringe in pripravljajo obračunavanje ter na podlagi tega pripravljajo poročila na področju blaženja podnebnih sprememb in prilagajanju nanje ter proizvodnji energije iz obnovljivih virov.

4.4.11.1. Opis intervencije

Kmetijstvo je usodno odvisno od vremena oz. podnebnih razmer, saj imajo temperatura zraka in tal, sončno obsevanje, zračna vlaga, količina in razporeditev padavin, pogostnost in intenzivnost vremenskih ujm odločilen vpliv na kmetijsko pridelavo. Zaradi povečane globalne trgovine in množičnih potovanj se povečuje tudi možnost vnosa novih karantenskih in gospodarskih škodljivcev in bolezni rastlin, ki se lahko ustalijo tudi na področjih kjer prej niso bili prisotni. Zviševanje povprečne temperature zraka kot posledica podnebnih sprememb vpliva tudi na prereznoščitve škodljivcev in na večje težave zaradi bolezni rastlin. Spremljanje in napovedovanje pojava bolezni in škodljivcev rastlin na podlagi agrometeoroloških podatkov je bistvenega pomena za njihovo obvladovanje in pomembno prispeva tudi k zmanjšani rabi FFS ter k preprečevanju gospodarske škode.

Zdravje rastlin pomeni za rastline enako kot medicina za človeka in veterina za živali. Zdrave rastline so hrana za ljudi in živali, življenjski prostor ter zdravo okolje. Rastline pomembno prispevajo npr. k čiščenju zraka, prispevajo k vodnemu staležu in preprečujejo erozijo. Rastlinska pridelava nudi ekonomsko varnost pomembnemu deležu prebivalcev.

V Sloveniji z rastlinsko pridelavo nismo samooskrbni, na svetovnem nivoju pa po podatkih FAO zaradi rastlinskih bolezni in škodljivcev vsako leto izgubimo do 40 odstotkov svetovnih prehranskih pridelkov (Savary in sod. Food Sec. 2012;4:519–537). Spremembe temperatur, količine in pogostosti padavin ter povečana količina CO₂ botrujejo pogostejšim vnosom, ustalitvam in pogosto širjenju škodljivih organizmov in njihovih prenašalcev, tako znanih kot novih, na nova območja. Med primeri v zadnjih letih lahko navedemo bakterijski ožig, ki ga povzroča *Xylella fastidiosa* in virus rjave grbančavosti plodov paradižnika. Spremembe prispevajo tudi k slabljenju rastlin, ki so zato bolj občutljive na okužbe (Hunjan in Lore, Crop Protection Under Changing Climate. Springer International Publishing, Cham, pp. 85–100).

Predmet podpore so naložbe v učinkovito krepitev/posodobitev tehnološke infrastrukture za potrebe laboratorijske analitike, v krepitev / posodobitev tehnološke opremljenosti za monitoring in

v Naložba v krepitev/posodobitev napovedovanja sistema prognostičnih obvestil od vključevanja novih modelov za napoved boleznih in škodljivcev v Sloveniji (razvoj ali validacija obstoječih modelov) do krepitev napovedi preko prognostičnih obvestil (redizajn in mobilna uporaba).

4.4.11.2. Pogoji upravičenosti

- Imajo javno pooblastilo za izvajanje laboratorijskih analiz na področju kmetijstva in gozdarstva ali
- izvajajo stalni monitoring na področju kmetijstva in gozdarstva.

V okviru meril za izbor bo poudarek na ekonomskem vidiku naložbe (npr. interna stopnja donosnosti), prispevek naložbe k izboljšanju okolja, digitalizaciji, inovacijam, krožnemu gospodarstvu ter usmerjenosti naložb v boljše spremljanje vplivov podnebnih sprememb.

Upravičeni stroški so:

- naložbe v opremo,
- splošni stroški, ki so neposredno povezani s pripravo in izvedbo naložbe, kot so plačila za storitve arhitektov, inženirjev in svetovalcev.

Pri opredelitvi višine upravičenih stroškov bodo upoštevane povprečne višine posameznih upravičenih stroškov, ki bodo določene v Katalogu povprečnih stroškov. Ne glede na to pa bo moral upravičenec k vlogi priložiti eno ponudbo. V primeru stroškov, za katere ne bodo določene povprečne vrednosti v Katalogu povprečnih stroškov pa bo moral upravičenec priložiti tri ponudbe. Upoštevala se bo ponudba z najnižjo ceno.

Do podpore niso upravičeni:

- stroški obresti na dolgove in davka na dodano vrednost (DDV), razen če ni izterljiv na podlagi nacionalne zakonodaje o DDV,
- stroški priprave vloge na javni razpis in zahtevkov za izplačilo,
- obratna sredstva v skladu s pravili o državnih pomočeh in
- nakup rabljene opreme.

Pri izvajanju te intervencije se bodo upoštevale določene specifične zahteve iz vidika upravičenosti stroškov, ki se bodo določile v skladu z nacionalnimi predpisi.

4.4.11.3. Oblika in stopnja podpore

Nepovratna podpora. Delna uporaba poenostavljenih oblik stroškov (standardna lestvica stroškov na enoto iz točke b) prvega odstavka 77. člena in pavšalna stopnja iz točke d) 77. člena).

Stopnja podpore znaša do 100%, razen za naložbe v opredmetena in neopredmetena sredstva, kjer znaša stopnja podpore do 75 % upravičenih stroškov naložbe. Stopnja podpore se zniža v primeru lastnega sofinanciranja projektnih partnerjev. Stopnja podpore se ustrezno zniža tudi glede na pravila državnih pomoči. Možnost dodelitve predplačil v višini do 50 odstotkov upravičenih stroškov naložbe.

4.4.11.4. Kazalniki učinka

Letni načrtovani učinek /output (število)	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
O.20 Število neproduktivnih naložbenih operacij ali enot zunaj kmetij, ki prejemajo podporo v okviru EKSRP	1	1	1	1	1	0	0

4.4.11.5. Znesek na enoto

Načrtovani letni znesek na enoto v €	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Znesek v € na izplačani projekt	160.000	160.000	160.000	160.000	160.000	0	0

Utemeljitev zneska na enoto

Pri določitvi najvišjega zneska podpore je bila uporabljena referenca na javne razpise Ministrstva za gospodarski razvoj in tehnologijo v programskem obdobju 2014-2020 za podporo "Demo pilotom" oz. za dodelitev spodbud razvojnim in inovacijskim dejavnostim za izvedbo pilotnih/demonstracijskih projektov, usmerjenih v razvoj za testiranje oziroma demonstracijo novih ali izboljšanih proizvodov, procesov ali storitev v realnem okolju, kjer je znašal najvišji znesek sofinanciranja 5 mio evrov.

Pri določitvi povprečnega zneska na enoto je bila uporabljena tudi analiza potreb po vlaganjih v javno raziskovalno infrastrukturo za potrebe monitoringa za spremljanje tega strateškega načrta, ki jo je MKGP opravilo v letu 2020. V okviru analize potreb je bilo identificiranih 8 potencialnih investicijskih projektov v raziskovalno infrastrukturo manjšega obsega v kmetijstvu za potrebe zelenega in digitalnega prehoda v višini 0,8 mio € oz. v povprečju 50.000 do 250.000 evrov/projekt.

Vrednost načrtovanega skupnega zneska na demonstracijski projekt znaša 800.000 evrov.

4.4.11.6. Letna finančna alokacija sredstev

Letna indikativna finančna alokacija	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
	160.000	160.000	160.000	160.000	160.000	0	0

4.4.12. INTERVENCIJA OBNOVA POTENCIALA KMETIJSKE PROIZVODNJE, PRIZADETEGA ZARADI NARAVNIH NESREČ ALI KATASTROFIČNIH DOGODKIH

Sklad	EKSRP
Vrsta intervencije	Naložbe (68. člen)
Območje izvajanja intervencije	Celotna Slovenija
Specifični cilj, na katerega se navezuje intervencija in kjer je to relevantno, navezava na sektorske cilje	SC4: prispevanje k blažitvi podnebnih sprememb in prilagajanju nanje ter k trajnostni energiji
Kazalniki rezultata	R.16a Naložbe povezane s podnebjem: delež kmetijskih gospodarstev, ki v okviru SKP prejemajo podpore za naložbe, ki prispevajo k blažitvi podnebnih sprememb in prilagajanju nanje ter proizvodnji energije iz obnovljivih virov ali biomaterialov
Upravičenci	Upravičenci do podpore so nosilci kmetijskih gospodarstev, ki se ukvarjajo s pridelavo kmetijskih proizvodov.

4.4.12.1. Opis intervencije

V sadjarstvu, vinogradništvu in hmeljarstvu prihaja do pogostih naravnih nesreč in izjemnih dogodkov, ki slabijo primarne kmetijske proizvajalce, zmanjšujejo njihov dohodkovni položaj in poslabšujejo njihov enakovreden in konkurenčen nastop na trgu. V primerih, ko ti dogodki povzročijo uničenje najmanj 30 odstotkov zadevnega potenciala kmetijske proizvodnje, ki ga ni mogoče nadomestiti z ukrepi po drugih predpisih, se primarnim kmetijskim proizvajalcem omogoči, da pridobijo podporo za celovito obnovo kmetijskega zemljišča in potenciala kmetijske proizvodnje na stanje pred naravno nesrečo in izjemnim dogodkom. Veliko škodo povzroča tudi pojav karantenskih škodljivih organizmov. Za učinkovito preprečevanje širjenja in njihovo izkoreninjenje so potrebni takojšnji in celoviti fitosanitarni ukrepi kot tudi naložbeni ukrepi v krčitev trajnih nasadov in ureditev novih nasadov zasajenih z ustreznim sortimentom.

Kmetijstvo je usodno odvisno od vremena oz. podnebnih razmer, saj imajo temperatura zraka in tal, sončno obsevanje, zračna vlaga, količina in razporeditev padavin ter pogostnost in intenzivnost vremenskih ujm odločilen vpliv na kmetijsko pridelavo.

Zaradi povečane globalne trgovine in množičnih potovanj se povečuje tudi možnost vnosa novih karantenskih in gospodarskih škodljivcev in bolezni rastlin, ki se lahko ustalijo tudi na področjih kjer prej niso bili prisotni. Zviševanje povprečne temperature zraka kot posledica podnebnih sprememb vpliva tudi na prerazmnožitve škodljivcev in na večje težave zaradi bolezni rastlin.

Cilj intervencije Obnova potenciala kmetijske proizvodnje, prizadetega zaradi naravnih nesreč ali katastrofičnih dogodkov je obvladovanje tveganj na kmetijah, ki jih prinašajo naravne nesreče ali katastrofični dogodki pri pridelavi sadja, grozdja, hmelja ter trajnih vrtninah in zeliščih, ki se gojijo na prostem.

Do podpore so upravičeni nosilci kmetijskih gospodarstev, ki so morali uničiti oziroma imajo uničenih najmanj 30 odstotkov trajnih rastlin na kmetijskem gospodarstvu zaradi naravnih nesreč ali katastrofičnih dogodkov.

Podpora se nanaša na:

- obnovo kmetijskega zemljišča in potenciala kmetijske proizvodnje, ki so bila prizadeta zaradi naravnih nesreč, slabih vremenskih razmer in katastrofičnih dogodkov, za katere je pristojni organ Republike Slovenije uradno potrdil, da je prišlo do naravne nesreče, in da je bilo zaradi

te nesreče ali ukrepov, sprejetih v skladu z Direktivo Sveta 2000/29/ES za odpravo ali zaježitev širjenja boleznih rastlin ali škodljivcev, uničenega vsaj 30 odstotkov zadevnega potenciala kmetijske proizvodnje;

- nakup kmetijske mehanizacije in opreme, namenjene razkuževanju strojev, sadik večletnih rastlin, ipd. z namenom preprečevanja širjenja škodljivih karantenskih organizmov.

4.4.12.2. Pogoji upravičenosti

- Upravičencu je bila izdana odločba inšpektorja UVHVVR o nujnih ukrepih za preprečevanje vnosa in širjenja boleznih oziroma škodljivih organizmov na podlagi zakona, ki ureja zdravstveno varstvo rastlin, s katero je odrejeno uničenje okuženih večletnih rastlin.
- Sestavljen je zapisnik pristojnega inšpektorja o izvedenih ukrepih iz odločbe iz prejšnje točke.
- Sestavljen je zapisnik občinske komisije o ugotavljanju škode po naravni nesreči po drugih predpisih (velja za pozebo, točo, vetrolome, požare, ipd.).
- Uničenih je najmanj 30 odstotkov večletnih rastlin, pri čemer se upošteva število vseh rastlin na trajnih nasadih, ki jih je imelo v uporabi kmetijsko gospodarstvo na dan izdaje prve izdane odločbe iz prve alineje, kar je razvidno iz RKG oziroma na dan škodnega dogodka, kar je razvidno iz zapisnika občinske komisije.
- Izboljšanje proizvodnega potenciala trajnih nasadov po naravnih nesrečah se izvede kot:
 - obnova trajnega nasada na GERK_PID iz zapisnika iz druge oziroma tretje alineje oziroma;
 - postavitve trajnega nasada na drugih zemljiščih, ki jih ima v uporabi nosilec kmetijskega gospodarstva.
- Upravičenec mora k vlogi na javni razpis priložiti načrt kmetijskega zemljišča, ki vključuje popis del in materiala ter skico tega zemljišča na ortofoto posnetku GERK-a, na katerega se naložba nanaša, oziroma z izrisom digitalnega zemljiškokatastrskega načrta, če zemljišča niso vključena v GERK.
- Za vsak poseg v okolje, mora biti skladno s predpisom, ki ureja posege v okolje, za katere je treba izvesti presojo vplivov na okolje, izvedena presoja vplivov na okolje oziroma predhodni postopek presoje, če so preseženi pragovi, določeni v prilogi tega predpisa, ki ureja posege v okolje, za katere je treba izvesti presojo vplivov na okolje. S tem se izvajajo tudi obveznosti iz 6. člena Direktive 92/43/ES.
- Če obnova oziroma naprava trajnega nasada vključuje agromelioracijska dela, se upoštevajo predpisi, ki urejajo agromelioracije.
- Upravičenec je moral v koledarskem letu pred oddajo vloge na javni razpis ustvariti standardni prihodek iz kmetijske dejavnosti v višini najmanj 4.000 eurov.

V okviru meril za izbor bo poudarek na ekonomskem vidiku naložbe (npr. površina oziroma delež uničenih trajnih nasadov na kmetijskem gospodarstvu), prispevek naložbe k izboljšanju okolja, digitalizaciji, inovacijam, krožnemu gospodarstvu, ipd.

Upravičeni stroški so:

- stroški postavitve oziroma obnove trajnih nasadov sadovnjakov, vinogradov, oljčnikov in hmeljišč, k čemur spadajo priprava zemljišča (odstranitev nasada oziroma armature za mreže proti toči in zemeljska dela), ureditev opore in hmeljske žičnice, nakup sadik in njihova saditev ter nakup in postavitve ograj za zaščito pred divjadjo;
- nakup kmetijske mehanizacije in opreme za razkuževanje strojev, sadik večletnih rastlin, ipd.;

- splošni stroški, ki so neposredno povezani s pripravo in izvedbo naložbe, kot so plačila za storitve arhitektov, inženirjev in svetovalcev.

Pri opredelitvi višine upravičenih stroškov bodo upoštewane povprečne višine posameznih upravičenih stroškov, ki bodo določene v Katalogu povprečnih stroškov. V primeru stroškov, za katere ne bodo določene povprečne vrednosti v Katalogu povprečnih stroškov pa bo moral upravičenec priložiti tri ponudbe. Upoštevala se bo ponudba z najnižjo ceno.

Do podpore niso upravičeni:

- stroški obresti na dolgove in davka na dodano vrednost (DDV), razen če ni izterljiv na podlagi nacionalne zakonodaje o DDV,
- stroški priprave vloge na javni razpis in zahtevkov za izplačilo,
- stroški arheoloških izkopavanj in arheološkega nadzora,
- obratna sredstva v skladu s pravili o državnih pomočeh in
- nakup rabljene opreme.

Pri izvajanju te intervencije se bodo upoštevale določene specifične zahteve iz vidika upravičenosti stroškov, ki se bodo določile v skladu z nacionalnimi predpisi.

4.4.12.3. Oblika in stopnja podpore

Nepovratna podpora je za dejansko nastale stroške naložb ali kot pavšalna podpora (uporaba poenostavljenih oblik stroškov). Stopnja javne podpore je 60 % upravičenih stroškov naložbe in se poveča za:

- 10 odstotnih točk za naložbe ekoloških kmetov,
- 10 odstotnih točk za naložbe mladih kmetov.

Stopnje javne podpore iz prejšnjega odstavka se lahko seštevajo, vendar ne smejo preseči 90 odstotkov upravičenih stroškov naložbe. Najnižji znesek javne podpore je 5.000 eurov na vlogo. Upravičenci lahko v celotnem programskem obdobju 2023–2027 iz te intervencije pridobijo do vključno 500.000 eurov javne podpore.

4.4.12.4. Kazalniki učinka

Letni načrtovani učinek /output (število)	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
O.18 Število produktivnih naložbenih operacij ali enot na kmetijah, ki prejemajo podporo v okviru EKSRP	0	0	13	13	13	13	15

4.4.12.5. Znesek na enoto

Načrtovani letni znesek na enoto v €	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
	0	0	97.901	97.901	97.901	97.901	97.901

Utemeljitev zneska na enoto

Izračun temelji na podlagi povprečne višine odobrenih naložb v obnovo trajnih nasadov v okviru podukrepa 4.1, ki je znašala: 139.859 EUR/vlogo. Upoštevajoč, da bi povprečna podpora za projekt znašala 70 % upravičenih stroškov, bi povprečni znesek na enoto znašal 97.901 EUR/vlogo.

4.4.12.6. Letna finančna alokacija sredstev

Letna indikativna finančna alokacija	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
	0	0	1.272.713	1.272.713	1.272.713	1.272.713	1.468.515

4.5. SPECIFIČNI CILJ 5

4.5.1. INTERVENCIJA SHEMA ZA PODNEBJE IN OKOLJE

*** OPOMBA: CELOTNA INTERVENCIJA SHEMA ZA PODNEBJE IN OKOLJE JE PODROBNO OPISANA PRI SPECIFIČNEM CILJU 6 IN JE V TEM DELU NE PODVAJAMO.**

4.5.2. INTERVENCIJA KMETIJSKO-OKOLJSKA-PODNEBNA PLAČILA

Sklad	EKSRP
Vrsta intervencije	Okoljske, podnebne in druge upravljavske obveznosti (65. člen)
Območje izvajanja intervencije	Določeno pri posamezni podintervenciji
Specifični cilj, na katerega se navezuje intervencija in kjer je to relevantno, povezava na sektorske cilje	<p>SC 4: Prispevanje k blažitvi podnebnih sprememb in prilagajanju nanje ter k trajnostni energiji</p> <p>SC5: Spodbujanje trajnostnega razvoja in učinkovitega gospodarjenja z naravnimi viri, kot so voda, tla in zrak</p> <p>SC 6: Prispevanje k varstvu biotske raznovrstnosti, krepitev ekosistemskih storitev ter ohranjanje habitatov in krajine</p>
Kazalniki rezultata	<p>SC 4</p> <p>SC 5</p> <ul style="list-style-type: none"> – R.18 Izboljšanje tal: delež kmetijskih zemljišč, za katera veljajo upravljavske obveznosti, ki so koristne za upravljanje tal – R.19 Izboljšanje kakovosti zraka: delež kmetijskih zemljišč s prevzetimi obveznostmi za zmanjšanje emisij amoniaka – R.20 Varstvo kakovosti vode: delež kmetijskih zemljišč, za katera veljajo upravljavske obveznosti za kakovost vode <p>SC 6</p> <ul style="list-style-type: none"> – R.27 Ohranjanje habitatov in vrst: delež kmetijskih površin v uporabi z upravljivskimi obveznostmi, ki podpirajo ohranjanje ali obnavljanje biotske raznovrstnosti
Upravičenci	Nosilec kmetijskega gospodarstva, skupina nosilcev kmetijskih gospodarstev, drugi upravljavci zemljišč
Sklad	EKSRP
Vrsta intervencije	Okoljske, podnebne in druge upravljavske obveznosti (65. člen)
Območje izvajanja intervencije	Določeno pri posamezni podintervenciji
Specifični cilj, na katerega se navezuje intervencija in kjer je to relevantno, povezava na sektorske cilje	<p>SC 4: prispevanje k blažitvi podnebnih sprememb in prilagajanju nanje ter k trajnostni energiji</p> <p>SC5: spodbujanje trajnostnega razvoja in učinkovitega gospodarjenja z naravnimi viri, kot so voda, tla in zrak</p> <p>SC 6: prispevanje k varstvu biotske raznovrstnosti, krepitev ekosistemskih storitev ter ohranjanje habitatov in krajine</p>
Kazalniki rezultata	<p>SC 4</p> <p>SC 5</p>

	<ul style="list-style-type: none"> – R.18 Izboljšanje tal: delež kmetijskih zemljišč, za katera veljajo upravljavske obveznosti, ki so koristne za upravljanje tal – R.19 Izboljšanje kakovosti zraka: delež kmetijskih zemljišč s prevzetimi obveznostmi za zmanjšanje emisij amoniaka – R.20 Varstvo kakovosti vode: delež kmetijskih zemljišč, za katera veljajo upravljavske obveznosti za kakovost vode <p>SC 6</p> <ul style="list-style-type: none"> – R.27 Ohranjanje habitatov in vrst: delež kmetijskih površin v uporabi z upravljivskimi obveznostmi, ki podpirajo ohranjanje ali obnavljanje biotske raznovrstnosti
Upravičenci	Nosilec kmetijskega gospodarstva, skupina nosilcev kmetijskih gospodarstev, drugi upravljavci zemljišč

4.5.2.1. Opis intervencije

Intervencija Kmetijsko-okoljska-podnebna plačila (KOPOP) podpira kmetijstvo v njegovi okoljski funkciji in je namenjena spodbujanju nadstandardnih sonaravnih kmetijskih praks, ki so usmerjene v:

- ohranjanje biotske raznovrstnosti in krajine;
- ustrezno gospodarjenje z vodami in upravljanje s tlemi ter zmanjševanje negativnih vplivov kmetovanja na zrak;
- blaženje in prilagajanje kmetovanja podnebnim spremembam.

Vstop v intervencijo KOPOP je prostovoljen, obveznost izvajanja pa traja najmanj pet let.

Najmanjša površina kmetijske parcele za izvajanje posamezne podintervencije je 0,1 ha, na kmetijskem gospodarstvu pa mora biti v posamezno podintervencijo vključenih najmanj 0,3 ha kmetijskih površin, razen če za posamezne podintervencije ni določeno drugače.

Podpora se namenja za izvajanje kmetijskih praks, ki:

- presegajo zadevne predpisane zahteve ravnanja ter standarde za dobre kmetijske in okoljske pogoje, določene s pravili o pogojenosti v skladu z oddelkom 2 poglavja I Uredbe EU o strateških načrtih;
- presegajo minimalne zahteve za uporabo gnojil in fitofarmaceutskih sredstev ter dobrobit živali kot tudi druge obvezne zahteve, določene z nacionalnim pravom in pravom Unije;
- presegajo pogoje, določene za vzdrževanje kmetijske površine v stanju, primernem za pašo ali pridelavo brez pripravljalnih ukrepov, ki presegajo uporabo običajnih kmetijskih metod in strojev skladu s točko (a) prvega odstavka 4. člena Uredbe o strateških načrtih;
- se razlikujejo od obveznosti, v zvezi s katerimi so odobrena plačila z 28. členom Uredbe EU o strateških načrtih.

Podprta bodo tista kmetijska gospodarstva, ki bodo izpolnjevala predpisane pogoje in zahteve.

Intervencija KOPOP vključuje več podintervencij v okviru treh shem:

A. Shema s predpisanimi praksami upravljanja (t.i. »management« shema):

- A.1 Posebni traviščni habitati
- A.2 Traviščni habitati metuljev

- A.3 Steljniki
- A.4 Visokodebelni travniški sadovnjaki
- A.5 Ohranjanje mejic
- A.6 Sobivanje z zvermi
- A.7 Planinska paša
- A.8 Lokalne pasme
- A.9 Lokalne sorte
- A.10 Vodni viri
- A.11 Ohranjanje kolobarja
- A.12 Ozelenitev njivskih površin
- A.13 Setev rastlin za podor
- A.14 Zmanjšanje ostankov fitofarmaceutskih sredstev v pridelku sadja in grozdja
- A.15 Opustitev uporabe insekticidov v vinogradih
- A.16 Senena prireja
- A.17 Gnojenje z organskimi gnojili z nizkimi izpusti v zrak
- A.18 Izboljšanje kakovosti krme in načrtno krmljenje goved
- A.19 Krmljenje z zmanjšano količino dušika pri prašičih pitancih
- A.20 Izboljšanje kakovosti krme in načrtno krmljenje ovc in koz

B. Upravljavsko-rezultatska shema:

- B.1 Habitati ptic vlažnih ekstenzivnih travnikov

C. Rezultatska shema:

- C.1 Travnik za opraevalce
- C.2 Ohranjanje suhih travišč

Intervencija KOPOP se lahko kombinira z intervencijami _____.

Pravila o pogojenosti:⁸

Podnebne spremembe (blažitev in prilagajanje nanje)

- DKOP 1: Ohranjanje trajnega travinja na podlagi deleža trajnega travinja v primerjavi s celotno površino kmetijskih zemljišč
- DKOP 2: Ustrezno varstvo mokrišč in šotišč
- DKOP 3: Prepoved sežiganja ornih strnišč, razen zaradi zdravstvenega varstva rastlin

Voda

- PZR 1: Direktiva 2000/60/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 23. oktobra 2000 o določitvi okvira za ukrepe Skupnosti na področju vodne politike: člena 11(3)(e) in 11(3)(h) glede obveznih zahtev za nadzorovanje razpršenih virov onesnaževanja s fosfati
- PZR 2: Direktiva Sveta 91/676/EGS z dne 12. decembra 1991 o varstvu voda pred onesnaženjem z nitrati iz kmetijskih virov (UL L 375, 31. 12. 1991, str. 1): člena 4 in 5

⁸ Ko bodo znana in dogovorjena Pravila o pogojenosti, bodo pripisana vsaki posamezni podintervenciji.

- DKOP 4: Vzpostavitev varovalnih pasov vzdolž vodnih tokov

Tla (varstvo in kakovost)

- DKOP 6: Upravljanje obdelave za zmanjšanje tveganja degradacije tal, vključno z upoštevanjem naklona
- DKOP 7: Brez golih tal pozimi (v obdobjih in na območjih, ki so najbolj občutljiva)
- DKOP 8: Kolobarjenje

Biotska raznovrstnost in krajina (varstvo in kakovost):

- PZR 3: Direktiva 2009/147/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 30. novembra 2009 o ohranjanju prosto živečih ptic (UL L 20, 26. 1. 2010, str. 7): člen 3(1), člen 3(2)(b), člen 4(1), (2) in (4)
- PZR 4: Direktiva Sveta 92/43/EGS z dne 21. maja 1992 o ohranjanju naravnih habitatov ter prosto živečih živalskih in rastlinskih vrst (UL L 206, 22. 7. 1992, str. 7): člen 6(1) in (2)
- DKOP 9:
 - Minimalni delež kmetijske površine, namenjen za neproizvodne značilnosti ali območja
 - Ohranjanje krajinskih značilnosti
 - Prepoved rezanja žive meje in sekanja dreves v času razmnoževanja in vzreje mladičev pri pticah
 - Možni tudi ukrepi za preprečevanje vnašanja invazivnih rastlinskih vrst
- DKOP 10: Prepoved preusmeritve ali oranja trajnega travinja na območjih Natura 2000

Fitofarmacevtska sredstva:

- PZR 12: Uredba (ES) št. 1107/2009 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 21. oktobra 2009 o dajanju fitofarmacevtskih sredstev v promet in razveljavitvi direktiv Sveta 79/117/EGS in 91/414/EGS (UL L 309, 24. 11. 2009, str. 1): prvi in drugi stavek člena 55
- PZR 13: Direktiva 2009/128/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 21. oktobra 2009 o določitvi okvira za ukrepe Skupnosti za doseganje trajnostne rabe pesticidov (UL L 309, 24. 11. 2009, str. 71): člen 5(2) in člen 8(1) do (5); člen 12 glede omejitev rabe pesticidov na zaščitenih območjih, opredeljenih na podlagi okvirne direktive o vodah in zakonodaje v zvezi z omrežjem Natura 2000; člen 13(1) in (3) o ravnanju s pesticidi, njihovem skladiščenju in odstranitvi ostankov

Minimalne zahteve za uporabo gnojil

Minimalne zahteve za uporabo gnojil se nanašajo na vodenje evidenc uporabe živinskih in mineralnih gnojil, ki jih mora voditi upravičenec za vsa kmetijska zemljišča na kmetijskem gospodarstvu, in iz katere morajo biti razvidni najmanj količina in vrsta živinskega gnoja in mineralnega gnojila, čas gnojenja ter podatki o površini, kjer se ta gnojila uporabljajo.

Zahteve pri gnojenju z dušikom

Letni vnos skupnega dušika (dušika iz mineralnih in živinskih gnojil) ne sme preseči vrednosti iz preglednice XX.

Preglednica XX: Mejne vrednosti letnega vnosa dušika v tla (kg/ha)⁹

Minimalne zahteve za uporabo fitofarmacevtskih sredstev

⁹ Velja za vse podintervencije.

Minimalne zahteve za uporabo fitofarmaceutskih sredstev niso določene, ker zahteve glede uporabe teh sredstev predstavljajo standard in so vključene v sklop zahtev v okviru Pravil o pogojenosti.

4.5.2.2. Pogoji upravičenosti

Skupni pogoji za vse podintervencije

Kmetijsko gospodarstvo mora biti vpisano v register kmetijskih gospodarstev, v skladu s predpisom, ki ureja register kmetijskih gospodarstev.

Upravičenec mora:

- imeti najmanj 1 hektar kmetijskih površin v smislu 4. člena Uredbe o Strateških načrtih;
- opraviti program usposabljanja oziroma svetovanja v obsegu najmanj 10 ur v obdobju trajanja obveznosti (pet let) v zvezi s kmetijsko okoljskimi in kmetijsko podnebnimi vsebinami ter ekosistemskimi storitvami in dodani vrednosti nadstandardnih sonaravnih kmetijskih praks, ki jih podpira intervencija KOPOP, ki prispevajo k ohranjanju biotske raznovrstnosti in krajine, naravnih virov in prilagajanju ter blaženju podnebnih sprememb;
- upoštevati prepoved uporabe blata iz komunalnih čistilnih naprav;
- voditi evidence o delovnih opravilih, ki se izvajajo pri podintervencijah.

Pogoji posameznih podintervencij

A. Shema s predpisanimi praksami upravljanja

A.1 Posebni traviščni habitati

Namen:

- Ohranjanje kvalifikacijskih travniških habitatnih tipov in kvalifikacijskih vrst območij Natura 2000, vezanih na travnike (npr. rastline, metulji, ptice ipd.) in ohranjanje travnikov, ki so vrstno raznoliki in pestri.

Zahteve za izvajanje:

- Košnja in paša sta dovoljeni od:
 - 20. maja tekočega leta na območju slovenske Istre;
 - 30. maja tekočega leta na območjih Bela Krajina, Boč – Haloze – Donačka gora, Boletina – velikonočnica, Črete, Dobličica, Dobrava – Jovsi, Drava, Dravinja s pritoki, Goričko, Goriška brda, Haloze – vinorodne, Kožbana, Krakovski gozd – Šentjernejsko polje, Kras 1, Lahinja, Ličenca pri Poljčanah, Marindol, Mirna, Mura, Nanoščica, Osrednje Slovenske gorice, Pregara – travišča, Reka, Soča z Volarjo, Trnovski gozd – Nanos 1, Trnovski gozd – Nanos 2, Vejar, Vrbina in Vrhoveljska planina;
 - 10. junija tekočega leta na območjih Belški potok, Bled – Podhom, Češeniške gmajne z Rovščico, Črna dolina pri Grosuplju, Črni potok, Grad Brdo – Preddvor, Huda luknja, Kočevsko, Kozjansko, Ljubljansko barje, Mišja dolina, Notranjski trikotnik 1, Polhograjsko hribovje, Radensko polje – Viršnica, Rašica, Ribniška dolina, Rinža, Sava Medvode – Kresnice, Šmarna gora, Vitanje – Oplotnica, Vzhodni Kozjak in Zadnje Struge pri Suhadolah;
 - 20. junija tekočega leta na območjih Banjšice, Bloščica, Bohinjska Bistrica in Jereka, Bohor, Čemšeniška planina, Gorjanci – Radoha, Kras 2, Krmsko hribovje – Menišija, Kum,

Menina, Mrzlica, Notranjski trikotnik 2, Notranjski trikotnik 3, Razbor, Trnovski gozd – Nanos 3 in Zahodni Kozjak;

- 30. junija tekočega leta na območjih Breginjski stol, Julijske Alpe, Kamniško-Savinjske Alpe, Karavanke, Pohorje in Ratitovec ter na območjih mokrotnih travnikov Bled – Podhom, Bloščica, Bohinjska Bistrica in Jereka, Črna dolina pri Grosuplju, Dolenja vas pri Ribnici, Huda luknja, Kobariško blato, Krimsko hribovje – Menišija, Lahinja, Mišja dolina, Notranjski trikotnik, Radensko polje – Viršnica, Rašica, Razbor, Ribniška dolina, Šmarna gora, Trnovski gozd – Nanos, Vzhodni Kozjak, Zelenci in Žejna dolina.
- Mulčenje ni dovoljeno čez vse leto.
 - Obvezno je spravilo travinja, če se izvaja košnja.
 - Trava se pospravi v obliki mrve. Siliranje pokošene trave in povijanje trave s folijo (baliranje) nista dovoljena.
 - Uporaba mineralnih gnojil ni dovoljena.
 - Letni vnos dušika iz organskih gnojil ne sme preseči 40 kg na ha. Na območjih mokrotnih travnikov se gnojenje z dušikom iz organskih gnojil lahko opusti.
 - Izvaja se lahko na delu površin trajnega travinja.
 - Lokacija izvajanja se v obdobju trajanja obveznosti ne sme spreminjati.
 - Izvaja se na ekološko pomembnih območjih posebnih traviščnih habitatov.
 - Povprečna letna obtežba z živino mora biti od 0 do 1,5 GVŽ travojedih živali na ha kmetijskih površin.

A.2 Traviščni habitati metuljev

Namen:

- Spodbujanje izvajanja kmetijskih praks, ki so prilagojene ekološkim zahtevam dveh zelo ogroženih kvalifikacijskih Natura 2000 vrst metuljev: strašnič in mravljiščar (*Maculinea teleius*) in temni mravljiščar (*Maculinea nausithous*).

Zahteve za izvajanje:

- Košnja in paša sta prepovedani od 15. junija do 15. septembra tekočega leta.
- Prepoved mulčenja in gnojenja čez vse leto.
- Obvezno je spravilo travinja, če se izvaja košnja.
- Trava se pospravi v obliki mrve. Siliranje pokošene trave in povijanje trave s folijo (baliranje) nista dovoljena.
- Izvaja se lahko na delu površin trajnega travinja.
- Lokacija izvajanja se v obdobju trajanja obveznosti ne sme spreminjati.
- Izvaja se na ekološko pomembnih območjih traviščnih habitatov metuljev.
- Povprečna letna obtežba z živino mora biti od 0 do 1,5 GVŽ travojedih živali na ha kmetijskih površin.

A.3 Steljniki

Namen:

- Ohranjanje steljnikov (travnikov, ki se kosijo v poznem poletju), ki predstavljajo pomembno zatočišče številnim živalskim vrstam in so domovanje zelo redkih travniških vrst ptic npr. kosca

(*Crex crex*) in pisane palete metuljev, med drugim tudi barjanskega okarčka (*Coenonympha oedippus*), ki je ena izmed najbolj ogroženih vrst metuljev območij Natura 2000.

Zahteve za izvajanje:

- Košnja se izvaja mozaično, vsako leto se pokosi del površine travnika (od 40 do 60 %), pri čemer se travnik za namene mozaične košnje ne sme razpoloviti na robni in osrednji del (krožna košnja travnika ni dovoljena), isti del površin pa ne sme biti nepokošen dve leti zaporedoma.
- Košnja je dovoljena od 1. avgusta tekočega leta.
- Gnojenje, mulčenje in paša so prepovedani celo leto.
- Obvezno je spravilo travinja.
- Nasipavanje travnikov ni dovoljeno (npr. z zemljino ali drugim odpadnim/gradbenim materialom).
- Zatravljanje oziroma dosejevanje travnikov s komercialnimi travnimi in drugimi mešanici (npr. travno deteljne mešanice, deteljno travne mešanice, mešanice trav) ni dovoljeno.
- Izvaja se lahko na delu površin trajnega travinja.
- Lokacija izvajanja se v obdobju trajanja obveznosti ne sme spreminjati.
- Izvaja se na ekološko pomembnih območjih stelnikov.
- Povprečna letna obtežba z živino mora biti od 0 do 1,5 GVŽ travojedih živali na ha kmetijskih površin.

A.4 Visokodebelni travniški sadovnjaki

Namen:

- Ohranjanje visokodebelnih travniških sadovnjakov in s tem tudi prostoživečih živalskih in rastlinskih vrst ter krajine.

Zahteve za izvajanje:

- Zatravljenost sadovnjakov z negovano ledino.
- Kosna ali pašna raba zatravljenih površin (tudi pod krošnjami dreves).
- Nega dreves in obnova nasadov.
- Če se drevo posuši ali odmre, pri dopolnjevanju praznih mest ni dovoljeno uporabljati šibko rastočih podlag. Seznam ustreznih podlag je dostopen na spletnih straneh ministrstva in agencije.
- Oživitvena rez mora biti opravljena v prvem ali drugem letu trajanja obveznosti (oživitvena rez ni potrebna, če so drevesa redno vzdrževana in negovana).
- Odstranjevanje bele omele.
- Gostota dreves je od najmanj 50 do največ 200 dreves na ha.
- Izvaja se lahko na delu površin visokodebelnih travniških sadovnjakov.
- Lokacija izvajanja se v obdobju trajanja obveznosti lahko spreminja.
- Izvaja se na območju celotne Republike Slovenije.
- Obtežba z živino ni relevantna.

A.5 Ohranjanje mejic

Namen:

- Ohranjanje biotske raznovrstnosti in krajinske pestrosti.

Zahteve za izvajanje:

- Plačilo se lahko uveljavlja za dolžino mejice najmanj dva metra.
- Dolžine mejice ni dovoljeno zmanjševati.
- Mejico je treba obrezovati in redčiti vsako drugo leto.
- Obrezovanje mejice je treba izvesti tako, da se mejica ne poškoduje in se ne prekine njene zveznosti.
- Izvaja se lahko na delu dolžine mejice.
- Lokacija izvajanja se v obdobju trajanja obveznosti lahko spreminja.
- Izvaja se na območjih Natura 2000.
- Obtežba z živino ni relevantna.

A.6 Sobivanje z velikimi zvermi

Namen:

- Sobivanje pašnih živali z velikimi zvermi in ohranjanje ugodnega stanja populacij velikih zveri (rjavega medveda in volka), kakor tudi kvalifikacijskih travniških habitatnih tipov in vrst na območjih Natura 2000.

Zahteve za izvajanje:

- Izvaja se lahko na delu površin trajnega travinja.
- Lokacija izvajanja se v obdobju trajanja obveznosti lahko spreminja.
- Izvaja se na območju pojavljanja medveda in volka.
- Povprečna letna obtežba z živino mora biti od 0,2 do 1,8 GVŽ travojedih živali na ha kmetijskih površin.
- Varovanje črede z elektroograjami in elektromrežami:
 - Ograja mora biti zgrajena iz visokih elektromrež, višine vsaj 160 centimetrov in pod električno napetostjo najmanj 5 kV ves dan, podnevi in ponoči, tudi ko živali niso v ograji.
 - Uporabljajo se lahko staje oziroma stalne ograde iz betonskega železa višine vsaj 160 centimetrov, ki onemogočajo fizični dostop velikih zveri do živali.
 - Živali je treba zjutraj spustiti iz nočne ograje, zvečer pa jih ponovno zbrati na pašniku in zapreti v ogrado.
 - Površine morajo biti pasene.
 - Ograja iz varovalnih elektromrež se lahko uporablja tudi kot dnevna ograja.
 - Ograjo iz varovalnih elektromrež je treba premestiti vsakokrat, ko sta travna ruša in zemljišče pogažena.
- Varovanje črede s pastirjem:
 - Varovanje črede pred napadi velikih zveri se izvaja ob prisotnosti pastirja.
 - Površine morajo biti pasene.
 - Živali se čez noč zaprejo v hlev.
- Varovanje črede s pastirskimi psi:
 - Varovanje črede pred napadi velikih zveri se izvaja z najmanj tremi pastirskimi psi.

- Pastirski psi ne potrebujejo prisotnosti pastirja, omogočeno jim mora biti prosto gibanje brez priveza.

A.7 Planinska paša

Namen:

- Ohranjanje planinskih pašnikov – značilne krajine in visokogorskih travišč.

Zahteve za izvajanje:

- Paša na planinah se izvaja po čredinkah, ki so lahko ograjene, ali pa se za te namene uporabijo naravne omejitve na planini. Minimalno število čredink je dve čredinki.
- Živali se morajo na planini pasti najmanj 80 dni letno na minimalno pet ha površin.
- Uporabljajo se lahko samo gnojila, ki so dovoljena v ekološki pridelavi, v skladu s prilogo I Uredbe 889/2008/ES.
- Uporabljajo se lahko samo fitofarmaceutska sredstva in drugi pripravki za varstvo rastlin, ki so dovoljeni v ekološki pridelavi, v skladu s prilogo II Uredbe 889/2008/ES.
- Izvajati se mora na vseh površinah trajnega travinja na planini.
- Po zaključku pašne sezone je treba obvezno izvesti ročno čiščenje grmičevja in plevelov.
- Izdelati je treba načrt ureditve pašnika in paše ter skice čredink.
- Voditi je treba dnevnik paše.
- Lokacija izvajanja se v obdobju trajanja obveznosti ne sme spreminjati.
- Izvaja se na območjih planinskih pašnikov.
- V obdobju paše na planini mora biti obtežba z živino od 0,5 do 1,8 GVŽ travojedih živali na hektar površin trajnega travinja na planini.
- V primeru planinske paše s pastirjem, je prisotnost pastirja na planini obvezna, s pastirjem pa mora biti sklenjena pogodba, pri čemer en pastir skrbi za največ 50 GVŽ.

A.8 Lokalne pasme¹⁰

Namen:

- Ohranjanje lokalnih pasem domačih živali, ki jim grozi prenehanje reje, njihove genske raznovrstnosti in preprečevanje izgube biološkega materiala, prilagojenega določenemu okolju.

Zahteve za izvajanje:

- Do podpore so upravičene lokalne (avtohtone in tradicionalne) pasme domačih živali, ki jim grozi prenehanje reje:
 - avtohtone pasme – govedo: cikasto govedo; konji: lipicanski konj, posavski konj, slovenski hladnokrvni konj; prašiči: krškopoljski prašič; ovce: belokranjska pramenka, bovška ovca, istrska pramenka, jezersko-solčavska ovca; koze: drežniška koza; kokoši: štajerska kokoš;
 - tradicionalne pasme – konji: ljutomerski kasač; prašiči: slovenska landrace – linija 11, slovenska landrace linija – 55, slovenski veliki beli prašič; ovce: oplemenjena jezersko-solčavska ovca; koze: slovenska sanska koza, slovenska srnasta koza; kokoši: slovenska grahasta kokoš, slovenska srebrna kokoš, slovenska rjava kokoš, slovenska pozno operjena kokoš.
- Živali morajo biti vpisane v ustrezne registre in evidence.

¹⁰ Seznam pasem potrdi pristojni organ.

- V izvajanje podintervencije je treba vključiti pri pasmah:
 - belokranjska pramenka, istrska pramenka in drežniška koza najmanj 3 živali;
 - kokoši najmanj 30 živali;
 - ostalih vrst živali najmanj en GVŽ.
- Izvaja se na območju celotne Republike Slovenije.

A.9 Lokalne sorte¹¹

Namen:

- Varovanje in ohranjanje izvirnih lastnosti in genske variabilnosti lokalnih sort kmetijskih rastlin.

Zahteve za izvajanje:

- Do podpore so upravičene lokalne (avtohtone in tradicionalne) sorte žit, koruze, krompirja, oljnic in predivnic, krmnih rastlin, zelenjadnic, hmelja, sadnih rastlin in vinske trte, ki jim grozi genska erozija (seznam sort je v prilogi).
- Izvaja se lahko na delu površin.
- Lokacija izvajanja se v obdobju trajanja obveznosti lahko spreminja.
- Izvaja se na območju celotne Republike Slovenije.
- Obtežba z živino ni relevantna.

A.10 Vodni viri

Namen:

- Ohranjanje in izboljšanje kakovosti vodnih virov ter ohranjanje in izboljšanje lastnosti in rodovitnosti tal.

Zahteve za izvajanje:

- V podintervencijo mora biti vključeno celotno kmetijsko gospodarstvo, če leži na območju iz Načrta upravljanja voda (NUV) oziroma vsa tista kmetijska zemljišča v uporabi, ki se nahajajo na območju iz NUV.
- Uporabljajo se lahko samo gnojila, ki so dovoljena v ekološki pridelavi, v skladu s prilogo I Uredbe 889/2008/ES.
- Uporabljajo se lahko samo fitofarmacevtska sredstva, ki so dovoljena na najožjih vodovarstvenih območjih iz predpisov, ki urejajo vodovarstvena območja za vodna telesa vodonosnikov (nacionalne uredbe). Seznam aktivnih snovi, ki jih je na najožjih vodovarstvenih območjih prepovedano uporabljati, je dostopen na spletnih straneh ministrstva in agencije.
- Uporaba gnojil s počasnim sproščanjem.
- Njivske površine:
 - V kolobar za petletno obdobje morajo biti vključene najmanj tri kmetijske rastline, naknadni posevki se ne upoštevajo kot ena od treh različnih kmetijskih rastlin, ki morajo biti vključene v kolobar.
 - Kolobar mora biti zasnovan že ob vstopu v podintervencijo.
 - Morebitna zamenjava kmetijskih rastlin v kolobarju ne sme poslabšati kolobarja in negativno vplivati na okolje oziroma zmanjšati učinkovitosti izvajanja podintervencije.

¹¹ Seznam sort potrdi pristojni organ.

- Obvezen je celoletni zeleni pokrov. Za celoletni zeleni pokrov so primerni posevki prezimnih kmetijskih rastlin.
- Sadovnjaki:
 - Gostota dreves mora znašati od 50 do največ 200 dreves/ha pri travniških visokodebelnih sadovnjakih in v nasadih pri oljčnikih najmanj 150 dreves/ha, pri orehu in kostanju najmanj 100 dreves/ha ter pri nasadih z ostalimi sadnimi vrstami in nasadih z mešanimi sadnimi vrstami najmanj 200 dreves na ha.
- Trajno travinje:
 - Na travinju je obvezna vsaj dvakratna košnja in spravilo letno.
 - Povprečna letna obtežba z živino mora biti od 0 do 1,8 GVŽ travojedih živali na ha kmetijskih površin.

A.11 Ohranjanje kolobarja

Namen:

- Izboljšanje stanja tal in voda, izboljšanje rodovitnosti in strukture tal in povečevanje mikrobiološke aktivnosti tal.

Zahteve za izvajanje:

- Izvaja se v treh stopnjah zahtevnosti:
 - stopnja I (KOL_1): V kolobar za petletno obdobje morajo biti vključene najmanj tri različne kmetijske rastline kot glavni posevek, žita in koruza so lahko v kolobarju največ trikrat v petih letih, vendar koruza nikoli zaporedoma.
 - stopnja II (KOL_2): V kolobar za petletno obdobje morajo biti vključene najmanj tri različne kmetijske rastline kot glavni posevek, žita in koruza so lahko v kolobarju največ trikrat v petih letih, vendar koruza nikoli zaporedoma. V kolobarju mora biti vsaj enkrat prisotna metuljnica.
 - stopnja III (KOL_3): V kolobar za petletno obdobje morajo biti vključene najmanj tri različne kmetijske rastline kot glavni posevek, žita in koruza so lahko v kolobarju največ trikrat v petih letih, vendar koruza nikoli zaporedoma. V kolobarju mora biti vsaj enkrat prisotna metuljnica. Uporabljajo se lahko samo fitofarmacevtska sredstva, ki so dovoljena na najožjih vodovarstvenih območjih iz predpisov, ki urejajo vodovarstvena območja za vodna telesa vodonosnikov (nacionalne uredbe). Seznam aktivnih snovi, ki jih je na najožjih vodovarstvenih območjih prepovedano uporabljati, je dostopen na spletnih straneh ministrstva in agencije.
- Kolobar za petletno obdobje mora biti zasnovan ob vstopu v podintervencijo.
- Izvaja se na vseh njivskih površinah, katerih velikost je večja ali enaka 0,1 ha.
- Lokacija izvajanja se v obdobju trajanja obveznosti ne sme spreminjati.
- Izvaja se na območju celotne Republike Slovenije.
- Obtežba z živino ni relevantna.

A.12 Ozelenitev njivskih površin

Namen:

- Preprečevanje izpiranja hranil, zmanjšanje onesnaževanja podtalnice, zmanjšanje erozije in izboljšanje rodovitnosti tal.

Zahteve za izvajanje:

- Setev prezimnih posevkov je treba opraviti najpozneje do 25. oktobra tekočega leta.
- Tla morajo biti pokrita s prezimno zeleno odejo od 15. novembra tekočega leta do najmanj 15. februarja naslednjega leta.
- Obdelava ozelenjenih njivskih površin je dovoljena po 15. februarju naslednjega leta, pri tej obdelavi uporaba herbicidov za uničenje zelene prezimne odeje ni dovoljena.
- Izvaja se samo na njivskih površinah s povprečnim naklonom pod 20 %.
- Izvajati se mora na najmanj 20 % njivskih površin.
- Lokacija izvajanja se v obdobju trajanja obveznosti ne sme spreminjati.
- Izvaja se na območju celotne Republike Slovenije, razen na najožjih vodovarstvenih območjih – državni nivo.
- Obtežba z živino ni relevantna.

A.13 Setev rastlin za podor

Namen:

- Zaščita tla pred erozijo in izpiranjem, izboljšanje strukture tal, povečevanje organske mase v tleh, izboljšanje zračno vodnega režima v tleh in zmanjševanje zapleveljenosti.

Zahteve za izvajanje:

- Kmetijske rastline se sejejo po spravi glavnega posevka.
- Pred setvijo naslednje kmetijske rastline, najpozneje pa do 15. novembra tekočega leta, se posevek podorje.
- Izvaja se lahko na delu njivskih površin.
- Lokacija izvajanja se v obdobju trajanja obveznosti lahko spreminja.
- Izvaja se na območju celotne Republike Slovenije, razen na najožjih vodovarstvenih območjih – državni nivo.
- Obtežba z živino ni relevantna.

A.14 Zmanjšanje ostankov fitofarmaceutskih sredstev v pridelku sadja in grozdja

Namen:

- Zmanjševanje ostankov fitofarmaceutskih sredstev v pridelku sadja in grozdja.

Zahteve za izvajanje:

- V sadovnjakih, oljčnikih in vinogradih se pri zadnjih dveh oziroma treh tretiranjih uporabljajo ekološki pripravki za varstvo rastlin v skladu z Uredbo 809/2008/ES in navodili strokovnih inštitucij s področja varstva rastlin.
- Izvaja na delu intenzivnih sadovnjakov, oljčnikov in vinogradov.
- Lokacija izvajanja se v obdobju trajanja obveznosti lahko spreminja.
- Izvaja se na območju celotne RS.
- Obtežba z živino ni relevantna.

A.15 Opustitev uporabe insekticidov v vinogradih

Namen:

- Pridelava grozdja brez uporabe insekticidov, razen za obvladovanje karantenskih škodljivih organizmov, zmanjševanje negativnih učinkov insekticidov na okolje in povečevanje populacije koristne favne.

Zahteve za izvajanje:

- Uporaba insekticidov ni dovoljena, razen za obvladovanje karantenskih škodljivih organizmov. Seznam insekticidov za zatiranje karantenskih škodljivih organizmov je dostopen na spletnih straneh ministrstva in agencije.
- Izvajati se mora vsako leto na delu površin vinogradov z nagibom do vključno 25 % oziroma z nagibom nad 25 %.
- Lokacija izvajanja zahteve se v obdobju trajanja obveznosti lahko spreminja.
- Izvaja se na območju celotne Republike Slovenije.
- Obtežba z živino ni relevantna.

A.16 Senena prireja

Namen:

- Ohranjanje vrstne pestrosti trajnega travinja, biotske raznovrstnosti in mozaičnost krajine, pestrejši kolobar na njivskih površinah (vključevanje drugih krmnih rastlin v kolobar in ne večinoma le koruze) in s tem zmanjšanje obremenjevanje voda z nitrati ter manjše sproščanje ostankov fitofarmaceutskih sredstev v okolje.

Zahteve za izvajanje:

- Trava se pospravi v obliki mrve, prilasta oziroma se izvaja paša.
- Povijanje trave s folijo (baliranje) ni dovoljeno.
- Na kmetijskem gospodarstvu ne sme biti nobene silaže oziroma kakršne koli fermentirane krme.
- Močenje krme pri krmljenju ni dovoljeno (tekoči dodatki za spodbujanje zauživanja).
- V poletnem času je obvezna paša ali prilast.
- Vključitev travnikov, njiv s kmetijskimi rastlinami za pridelavo voluminozne krme, ki se jih lahko pospravi kot mrvo in travniških sadovnjakov.
- Za seneno mleko mora biti v krmnem obroku živali najmanj 75 % voluminozne krme.
- Uporaba sirotke za dokrmeljevanje živali ni dovoljena.
- Najpozneje v drugem letu trajanja obveznosti je treba pridobiti certifikat.
- V petletnem obdobju je kmetijsko gospodarstvo lahko v podintervencijo samo eno leto vključeno brez certifikata.
- Povprečna letna obtežba z živino mora biti od 0,3 do 1,9 GVŽ travojedih živali na ha, na kmetijskem gospodarstvu pa morata biti najmanj 2 GVŽ travojedih živali.

A.17 Gnojenje z organskimi gnojili z nizkimi izpusti v zrak (NIZI)

Namen:

- Zmanjševanje izpustov amonijaka in smradu pri gnojenju z živinskimi gnojili, izboljšanje učinkovitosti kroženja dušika in s tem posredno tudi zmanjševanje izpustov toplogrednega didušikovega oksida.

Zahteve za izvajanje:

- Njivske površine:
 - Tekoča organska gnojila se nanese z napravo za direkten vnos ali napravo za nanos neposredno na površino tal.
 - V primeru nanosa gnojil na površino tal pred setvijo je potrebna takojšnja zadelava v tla.

- Uporaba opreme z razpršilno ploščo ni dovoljena.
 - Podpora se lahko uveljavlja za največ 40 m³ porabljenih tekočih organskih gnojil na ha. Ta količina gnojil se lahko proizvede na kmetijskem gospodarstvu, lahko pa jo kmetijsko gospodarstvo tudi prejme od drugega kmetijskega gospodarstva oziroma kupi.
 - Izvaja se lahko na delu njivskih površin.
 - Izvaja se na območju celotne Republike Slovenije, razen na najožjih vodovarstvenih območjih – državni nivo.
 - Obtežba z živino ni relevantna.
- Hmeljišča:
- Zadelava gnojevke, gnojnice in gnoja v tla najpozneje 24 ur po aplikaciji v hmeljišče. Zadelava v tla poteka s kultiviranjem oziroma zaoravanjem ali obsipavanjem hmelja.
 - Tekoča organska gnojila se nanašajo z napravo za direkten vnos, napravo za nanos na površino tal v hmeljišču ali z uporabo posebej prilagojenih razpršilcev za nanašanje tekočih organskih gnojil (uporaba prilagojenih plošč za hmeljišča). Uporaba opreme z razpršilno ploščo ni dovoljena.
 - Podpora se lahko uveljavlja za največ 40 m³ porabljenih tekočih organskih gnojil na ha. Ta količina gnojil se lahko proizvede na kmetijskem gospodarstvu, lahko pa jo kmetijsko gospodarstvo tudi prejme od drugega kmetijskega gospodarstva oziroma kupi.
 - Izvaja se lahko na delu površin hmeljišča.
 - Lokacija izvajanja se v obdobju trajanja obveznosti lahko spreminja.
 - Izvaja se na območju celotne Republike Slovenije.
 - Obtežba z živino ni relevantna.
- Trajno travinje:
- Tekoča organska gnojila se na površino tal nanaša s pomočjo vlečenih cevi ali vlečenih sani ali z vnosom gnojil neposredno v tla. Uporaba opreme z razpršilno ploščo ni dovoljena.
 - Podpora se lahko uveljavlja za največ 40 m³ porabljenih tekočih organskih gnojil na ha. Ta količina gnojil se lahko proizvede na kmetijskem gospodarstvu, lahko pa jo kmetijsko gospodarstvo tudi prejme od drugega kmetijskega gospodarstva oziroma kupi.
 - Izvaja se lahko na delu površin trajnega travinja.
 - Lokacija izvajanja se v obdobju trajanja obveznosti lahko spreminja.
 - Izvaja se na območju celotne Republike Slovenije.
 - Povprečna letna obtežba z živino mora biti od 0,5 do 1,8 GVŽ travojedih živali na ha kmetijskih površin.

A.18 Izboljšanje kakovosti krme in načrtno krmljenje goved

Namen:

- Zmanjševanje emisij toplogrednih plinov s spodbujanjem izboljšanja kakovosti krme in krmnih obrokov za govedo.

Zahteve za izvajanje:

- Reja krav molznic in govejih pitancev. Pod kategorijo pitancev se štejejo tudi telice za pitanje. Na kmetijskem gospodarstvu mora biti vsaj 10 molznic ali 10 pitancev.

- Analiza krme: Na kmetijskih gospodarstvih z 10 do 25 molznic ali pitancev se vsako leto analizira najmanj tri vzorce voluminozne krme, na kmetijskih gospodarstvih z več kot 25 molznic ali pitancev pa 5 vzorcev voluminozne krme. Analiza mora obsegati najmanj določitev sušine, surove vlaknine, surovih beljakovin in pepela. Na podlagi teh sestavin je treba oceniti vsebnosti neto energije za laktacijo in presnovljive energije. Praviloma se analizira vsaj en vzorec travne silaže, en vzorec koruzne silaže in en vzorec mrve. Če katere od navedenih krm na kmetijskem gospodarstvu ne pridelujejo, se lahko kmet odloči za analizo več vzorcev druge krme. Po lastni presoji ali po posvetovanju s kmetijskim svetovalcem se lahko upravičenec odloči tudi za analizo zelene krme ali paše. Pri tem lahko ustrezno zmanjša število analiz konzervirane krme, in sicer tako, da je skupno število analiziranih vzorcev najmanj tri na manjših kmetijskih gospodarstvih (10 do 25 živali) in najmanj 5 na večjih kmetijskih gospodarstvih (nad 25 živali). Analize mineralnih elementov je treba opraviti najmanj enkrat v obdobju trajanja obveznosti, in sicer v prvem ali drugem letu. Analizirati je treba najmanj vzorce voluminozne krme, praviloma najmanj po en vzorec travne silaže, en vzorec koruzne silaže in en vzorec mrve. Analiza mora obsegati najmanj določitev Ca, P in K. Če so vzorci odvzeti ločeno od vzorcev za določitev energijske vrednosti krme, je treba v njih določiti tudi vsebnost sušine. Za kmetijska gospodarstva velikosti 10 do 25 molznic ali pitancev je obvezna najmanj analiza treh vzorcev v času trajanja obveznosti, kmetijska gospodarstva velikosti nad 25 molznic ali pitancev pa najmanj analiza petih vzorcev.
- Računsko optimiranje krmnih obrokov: Upravičenci morajo imeti izračune obrokov najmanj za a) živali v laktaciji, če gre za rejo krav molznic in b) najmanj za pitance kategorije 300 do 400 kg telesne mase, če gre za živali v pitanju. obroki morajo biti preverjeni in po potrebi popravljeni vsaj enkrat letno. Pri računanju obrokov mora biti uporabljena metoda, ki upošteva bilanco dušika v vampu. Izračune obrokov morajo rejci hraniti v pisni obliki.
- Najmanj šestkrat letno je treba določiti vsebnost sečnine v mleku posameznih molznic. Najmanj 70 % vzorcev mora vsebovati med 15 in 30 mg sečnine na 100 ml mleka.
- Spremljanje napredka na kmetijskem gospodarstvu na področju pridelovanja krme in reje ima predvsem izobraževalen namen. Upravičenci do plačil morajo spremljati osnovne rezultate analiz krme in rezultate reje ter jih primerjati s strokovnimi priporočili ali stanjem na ravni države. Pogoji za upravičenost do plačil je spremljanje napredka, ne pa izkazovanje dejanskega napredka.
- Izvaja se na območju celotne Republike Slovenije.

Podintervenciji za molznice in pitance sta oblikovani ločeno, kmetijska gospodarstva s kombinirano rejo se lahko vključijo v obe podintervenciji.

A.19 Krmljenje z zmanjšano količino dušika pri prašičih pitancih (KRM_Pr)

Namen:

- Zmanjševanje emisij toplogrednih plinov s spodbujanjem izboljšanja kakovosti krme in krmnih obrokov za prašiče.

Zahteve za izvajanje:

- Reja prašičev pitancev od 25 do 30 kg do konca pitanja.
- Podintervencija se izvaja v rejah, ki v času pitanja do klavne mase 130 kg uporabljajo 3- ali 4-fazno krmljenje, kar pomeni, da uporabljajo 3 ali 4 različne popolne krmne mešanice. Če gre za pitanje na višjo klavno maso, večjo kot 150 kg, se mora uporabljati vsaj 4-fazno krmljenje.
- Analiza krme: V rejah, ki uporabljajo krmila pridelana na lastnem gospodarstvu, se analizira 5 vzorcev doma pridelanih krmil. Dodatno se v rejah, ki same pripravljajo krmne mešanice, analizira 5 vzorcev krmil in/ali dopolnilnih krmnih mešanic, ki se uporabljajo za pripravo popolnih krmnih mešanic in obrokov v reji. Izbor vzorcev določi rejec po lastni presoji ali po posvetovanju

s kmetijskim svetovalcem. Analiza vzorcev mora obsegati najmanj določitev sušine, surovih beljakovin, surovih maščob, škroba, sladkorja in pepela. Na podlagi analize je treba oceniti vsebnost presnovljive energije. V teh vzorcih je treba v obdobju trajanja obveznosti opraviti tudi skupno 5 analiz, ki morajo obsegati najmanj določitev Ca, P in K. V rejah, ki popolne krmne mešanice nabavljajo pri proizvajalcih krmnih mešanic, teh analiz krme ni treba opravljati.

- Računsko optimiranje krmnih obrokov: Upravičenci morajo imeti izračune popolnih krmnih mešanic oziroma obrokov najmanj za vsako fazo pitanja. Popolne krmne mešanice oziroma obroki morajo biti preverjeni in po potrebi popravljeni vsaj enkrat letno. Pri računanju popolnih krmnih mešanic oziroma obrokov mora biti uporabljena metoda, ki upošteva pravo ilealno prebavljivost aminokislin in pravo ilealno prebavljivost fosforja. Izračune popolnih krmnih mešanic morajo rejci hraniti v pisni obliki.
- Vsebnost dušika oziroma surovih beljakovin je treba dvakrat letno določiti v vseh krmnih mešanicah oziroma obrokih za vse faze pitanja. Ob tem mora analiza obsegati najmanj določitev sušine, surovih beljakovin, surovih maščob, škroba, sladkorja in pepela. Na podlagi analize je treba oceniti vsebnosti presnovljive energije v popolnih krmnih mešanicah oziroma obrokih. Če se uporablja več kot 4-fazno pitanje, se opravi analize le za 4 faze, obvezno za prvo in zadnjo fazo pitanja.
- Spremljanje napredka na kmetijskem gospodarstvu na področju krme in reje ima predvsem izobraževalen namen. Upravičenci do plačil morajo spremljati osnovne rezultate analiz krme in rezultate reje ter jih primerjati s strokovnimi priporočili ali stanjem na ravni države. Pogoj za upravičenost do plačil je spremljanje napredka, ne pa izkazovanje dejanskega napredka.
- Izvaja se na območju celotne Republike Slovenije.

A.20 Izboljšanje kakovosti krme in načrtno krmljenje ovc in koz

Namen:

- Zmanjševanje emisij toplogrednih plinov s spodbujanjem izboljšanja kakovosti krme in krmnih obrokov za drobnico (ovce in koze).

Zahteve za izvajanje:

- Podintervencija se nanaša na rejo ovc in koz mlečne in mesne reje. Vstopni prag je vsaj 2 GVŽ drobnice na kmetijskem gospodarstvu.
- Analiza krme: Na kmetijskih gospodarstvih z več kot 2 GVŽ drobnice se vsako leto analizira najmanj dva vzorca voluminozne krme. Analiza mora obsegati najmanj določitev sušine, surove vlaknine, surovih beljakovin in pepela. Na podlagi teh sestavin je treba oceniti vsebnosti presnovljive energije. Praviloma se analizira vsaj en vzorec travne silaže, en vzorec mrve in en vzorec paše. Če katere od navedenih krm na kmetijskem gospodarstvu ne pridelujejo, se lahko upravičenec odloči za analizo več vzorcev druge krme, po lastni presoji ali po posvetovanju s kmetijskim svetovalcem, se lahko odloči tudi za analizo zelene krme ali paše. Analize mineralnih elementov je treba opraviti najmanj enkrat v obdobju trajanja obveznosti, in sicer v prvem ali drugem letu. Analizirati je treba najmanj vzorce voluminozne krme, praviloma najmanj po en vzorec mrve, travne silaže ali paše. Analiza mora obsegati najmanj določitev Ca, P in K. Če so vzorci odvzeti ločeno od vzorcev za določitev energijske vrednosti krme, je treba v njih določiti tudi vsebnost sušine.
- Računsko optimiranje krmnih obrokov: Upravičenci do plačil morajo imeti izračune obrokov najmanj za a) živali v laktaciji, b) pitanje jagnjet in kozličkov. Obroki morajo biti preverjeni in po potrebi popravljeni vsaj enkrat letno. Pri računanju obrokov za odrasle živali mora biti uporabljena metoda, ki upošteva bilanco dušika v vampu. Izračune obrokov morajo rejci hraniti v pisni obliki.

- Najmanj štirikrat letno je treba določiti vsebnost sečnine v mleku ovc in koz mlečne pasme. Najmanj 70 % vzorcev mora vsebovati pri ovcah 30 do 45 mg sečnine na 100 ml mleka in pri kozah 20 do 40 mg sečnine na 100 ml mleka. Zahteva glede preseganja zgornje vrednosti (45 mg na 100 ml pri ovcah in 40 mg na 100 ml pri kozah) ne velja za obdobje, ko so živali na paši.
- Spremljanje napredka na kmetijskem gospodarstvu na področju pridelovanja krme in reje ima predvsem izobraževalen namen. Upravičenci morajo spremljati osnovne rezultate analiz krme in rezultate reje ter jih primerjati s strokovnimi priporočili ali stanjem na ravni države. Pogoj za upravičenost do plačil je spremljanje napredka, ne pa izkazovanje dejanskega napredka. Napredek je mogoč v normalnih razmerah. V času podnebnih sprememb in pomanjkanju osnovne krme se uporabi krmo slabše kakovosti in slamo, samo da živali dobijo dovolj strukturen obrok in preživijo. Izredno sušne in izredno mokre letine se izključijo iz spremljanja rezultatov napredka na kmetijskem gospodarstvu.
- Izvaja se na območju celotne Republike Slovenije.

B. Upravljavsko-rezultatska shema

B.1 Habitati ptic vlažnih ekstenzivnih travnikov

Namen:

- Varovanje travniških vrst ptic, ki gnezdijo na tleh npr. kosec (*Crex crex*), repaljščica (*Saxicola rubetra*), in drugih prosto živečih živali (poljski zajec, srnjad, jelenjad).

Zahteve za izvajanje:

Upravljavski del:

- Košnja je dovoljena od 1. avgusta tekočega leta ali od 10. julija tekočega leta.
- Košnja poteka od zunanjega roba travnika proti sredini.
- Pri košnji se (na sredini) travnika pusti t.i. nepokošen rešilni otok, ki na najožjem delu meri najmanj 10 metrov do največ 20 metrov.
- Rešilni otok mora upravičenec pokositi v tekočem letu, a ne prej kot tri dni po košnji glavnine travnika.
- Poplave:
 - Določijo se možna opravila, ki jih kmet naknadno izvede po 15. oktobru za ublažitev situacije.
 - Upravičenec do 1. aprila naslednjega leta glede na situacijo na travniku izvede košnjo ali mulčenje ali ročno odstranjevanje lesne zarasti v skladu z obstoječo zakonodajo (Zakon o divjadi in lovstvu).

Rezultatsko usmerjeni del:

- Merilo je pojoči samec.
- Gnezdilni habitat.
- Prehranjevalni habitat.

C. Rezultatska shema

C.1 Travnik za opraševalce

Namen:

- Ohranjanje habitatov za opraševalce in biotske raznovrstnosti trajnih travnikov.

Zahteve za izvajanje:

- Travnik mora biti pomemben z vidika zagotavljanja hrane oprasovalcem. To pomeni, da na njem uspevajo različne medovite rastline, ki jih na intenzivno gojenih travnikih ni. Značilnost teh travnikov je, da so na njem rastline različnih barv (travnik rumen od regrata, ne ustreza kriterijem travnika za oprasovalce). Začetno kvalifikacijo takih travnikov naredi upravičenec sam ali ob pomoči kmetijskega svetovalca. Primernost travnika enkrat tekom izvajanja ukrepa preveri strokovnjak za oprasovalce, botanik ali drug usposobljen strokovnjak.
- Stanje travnika se ne sme poslabšati, travnik mora ob zaključku izvajanja podintervencije še vedno zadoščati kriterijem. V splošnem to pomeni, da upravičenec nadaljuje z dosedanjimi praksami: travnik kosi enkrat ali največ dvakrat letno, ne ali malo gnoji.
- Paša živali ni dovoljena. Priporoča pa se, da se vsaj del travnika pokosi čim kasneje. S tem se zagotovi semenjene rastlin in poveča uspešnost gnezdenja čmrljev.
- Lokacija izvajanja se v obdobju trajanja obveznosti ne sme spreminjati.
- Izvaja se na območju celotne Republike Slovenije.
- Obtežba z živino ni relevantna.

C.2 Ohranjanje suhih travnišč

Namen:

- Vzpostavitev in ohranjanje ugodnega stanja ohranjenosti suhih travnišč in nanje vezanih prosto živečih živalskih in rastlinskih vrst.

Zahteve za izvajanje:

- Podintervencija se izvaja v treh oblikah:
 - Ohranjanje travnišč v ugodnem stanju (z in brez travojedih živali).
 - Obnova suhih travnišč v neugodnem stanju (z in brez travojedih živali).
 - Ohranjanje in vzpostavljanje ekstenzivnih visokodebelnih travniških sadovnjakov.
- Upravičenec upravlja suho travnišče v skladu s personaliziranim Priročnikom za upravljanje suhih travnišč, pripravljenim s strani ZRSVN in KGZS. Priročnik vsebuje grafični prikaz površin, podatke iz začetnega popisa habitatnih tipov, priporočila o ustrezni rabi za ohranitev habitatnega tipa v ugodnem stanju, seznam pozitivnih in negativnih indikatorskih rastlinskih vrst s kratkimi opisi, določevalni ključ indikatorskih rastlinskih vrst ter popisni list za sprotne spremljanje stanja.
- Upravičenec enkrat letno popiše stanje indikatorjev in izpolni popisni list.
- Izvaja se na površinah s kvalifikacijskim habitatnim tipom 6230* Vrsto bogata travnišča s prevladujočim navadnim volkom (*Nardus stricta*) na silikatnih tleh v montanskem pasu in 6210* Polnaravna suha travnišča in grmiščne faze na karbonatnih tleh (*Festuco Brometalia*) (* pomembna rastišča kukavičevk).
- Izvaja se lahko na delu površine.
- Lokacija izvajanja se v obdobju trajanja obveznosti ne sme spreminjati.
- Izvaja se na območjih Kum, Haloze, Gorjanci in Pohorje.

4.5.2.3. Oblika in stopnja podpore

Podpora za intervencijo KOPOP je letna in krije dodatne stroške in izgubo dohodka zaradi prevzete obveznosti. Podpora znaša 100 % višine podpore, izračunane po modelni kalkulaciji, dodeli pa se

za njivske površine, trajne nasade, trajno travinje, mejice in živali. Plačilo se dodeli na hektar, za uporabo tekočih organskih gnojil na m³, v primeru lokalnih pasem na žival in za mejice na tekoči meter.

V izračunu so upoštevani tudi poslovni stroški v višini 25 % za posameznega upravičenca in 35 % za skupino upravičencev.

4.5.2.4. Kazalniki učinka

Letni načrtovani učinek /output (število)	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
O.13 Število hektarjev (razen gozdnih zemljišč), za katere veljajo okoljske/podnebne prevzete obveznosti, ki presegajo obvezne zahteve							
O.14 Število hektarjev (gozdnih zemljišč), za katere veljajo okoljske/podnebne obveznosti, ki presegajo obvezne zahteve							
O.14a Število enot, ki niso hektarji, za katere veljajo okoljske/podnebne obveznosti, ki presegajo obvezne							
O.17 Število operacij ali enot, ki podpirajo genske vire							

4.5.2.5. Znesek na enoto

Načrtovani letni znesek na enoto v €	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Znesek v EUR na izplačani hektar – njivske površine							
Znesek v EUR na izplačani hektar – trajni nasadi							
Znesek v EUR na izplačani hektar – trajno travinje in mejice							
Znesek v EUR na izplačano žival							

Utemeljitev zneska na enoto

V izračunu višine podpor za intervencijo KOPOP so upoštevani:

- dodatni stroški povezani z/s ...;
- izguba dohodka zaradi ...;
- poslovni stroški ...

Metodologijo izdelave modelnih izračunov za določitev višine podpor za intervencijo KOPOP je izdelala _____ neodvisna _____ institucija:

Izhodišča

Podpore za intervencijo KOPOP se nanašajo samo na tiste obveznosti, ki presegajo obvezne standarde Pravil o pogojenosti, druga ustrezna merila iz zakonodaje EU ter druge obvezne zahteve iz nacionalnih predpisov.

Podpore se dodelijo letno za kritje dodatnih stroškov in izguba dohodka, ki so posledica izvajanja intervencije in lahko po potrebi krijejo tudi poslovne stroške (do največ 25 % podpore, plačane za obveznost in do največ 35 % podpore, plačane za obveznost, če intervencijo izvaja skupina upravičencev).

Predlog podpor je pripravljen na podlagi modelnega izračuna za zahteve intervencije KOPOP. Podlaga za izračun podpor je razlika, ki nastane v finančnem rezultatu med običajno kmetijsko prakso in izvajanjem zahtev intervencije KOPOP. Pri običajni kmetijski praksi so upoštevani standardi, merila in minimalne dejavnosti določene v zakonodaji EU in obvezne zahteve iz nacionalnih predpisov. Pri opredelitvi običajne kmetijske prakse so pri posamezni proizvodni usmeritvi upoštevane kmetijske prakse, ki so razširjene v Sloveniji in ustrezajo slovenski ravni intenzivnosti. S pomočjo modelnih kalkulacij so ocenjeni stroški in prihodki pri običajni kmetijski praksi in pri izvajanju intervencije KOPOP.

Z namenom preprečitve dvojnih plačil s I. stebrom so bile proučene kmetijske prakse shem za podnebje in okolje ter obveznosti intervencije KOPOP. Pri izvajanju shem za podnebje in okolje so pri tistih zahtevah intervencije KOPOP, ki vključujejo elemente kmetijskih praks shem za podnebje in okolje (npr., kolobar, ozelenitev njivskih površin), pri opredelitvi običajne kmetijske prakse upoštevane kmetijske prakse, ki jih vključujejo tudi sheme za podnebje in okolje. Podpore za intervencijo KOPOP zato vključujejo samo dodatne stroške in izgubo dohodka za aktivnosti, ki presegajo kmetijske prakse shem za podnebje in okolje.

Za preprečitev preplačila med podintervencijami ter med intervencijo KOPOP in intervencijo Ekološko kmetovanje so bila upoštevana določila XX. člena Izvedbene uredbe XX/YY/ZZ/EU.

4.5.2.6. Letna finančna alokacija sredstev

Letna indikativna finančna alokacija	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029

4.5.3. INTERVENCIJA EKOLOŠKO KMETOVANJE

Sklad	EKSRP
Vrsta intervencije	Okoljske, podnebne in druge upravljavske obveznosti (65. člen)
Območje izvajanja intervencije	celotna Slovenija
Specifični cilj, na katerega se navezuje intervencija in kjer je to relevantno, navezava na sektorske cilje	SC 4: Prispevanje k blažitvi podnebnih sprememb in prilagajanju nanje ter k trajnostni energiji SC5: Spodbujanje trajnostnega razvoja in učinkovitega gospodarjenja z naravnimi viri, kot so voda, tla in zrak SC 6: Prispevanje k varstvu biotske raznovrstnosti, krepitev ekosistemskih storitev ter ohranjanje habitatov in krajine
Kazalniki rezultata	R.18 Izboljšanje tal: delež kmetijskih zemljišč, za katera veljajo upravljavske obveznosti, ki so koristne za upravljanje tal R.19 Izboljšanje kakovosti zraka: delež kmetijskih zemljišč s prevzetimi obveznostmi za zmanjšanje emisij amoniaka R.20 Varstvo kakovosti vode: delež kmetijskih zemljišč, za katera veljajo upravljavske obveznosti za kakovost vode R.39 Ekološko kmetovanje: delež kmetijskih zemljišč v uporabi, ki v okviru SKP prejemajo podporo za preusmeritev v ekološko kmetovanje ali njegovo nadaljnje izvajanje
Upravičenci	Nosilec kmetijskega gospodarstva

4.5.3.1. Opis intervencije

Namen intervencije Ekološko kmetovanje, je spodbujati kmetijska gospodarstva za izvajanje naravi prijaznega načina kmetovanja, ki prispeva k ohranjanju in izboljševanju biotske raznovrstnosti, ohranjanju virov pitne vode, rodovitnosti tal, kulturne kmetijske krajine in k varovanju okolja nasploh.

Intervencija je pomembna tudi z vidika naraščajočega povpraševanja po lokalno proizvedenih ekoloških proizvodih. V Sloveniji je povpraševanje bistveno višje od ponudbe, zaradi tega je preusmeritev v ekološko kmetovanje pomembna za razvoj lokalnih trgov, predstavlja tržno priložnost za pridelovalce in spodbuja k večjemu vključevanju v shemo kakovosti Ekološko kmetovanje.

Ekološko kmetovanje zagotavlja pridelavo visoko kakovostne in varne hrane, z bogato prehransko vrednostjo in visoko vsebnostjo vitaminov, mineralov in antioksidantov ob hkratnem kar največjem možnem zmanjšanju vseh oblik onesnaževanja.

Z intervencijo Ekološko kmetovanje se posredno spodbuja tudi povečanje obsega tržne ekološke pridelave in predelave, kar je tudi eden izmed ciljev v okviru "Strategije Farm to Fork."

V okviru intervencije Ekološko kmetovanje se podpira ohranjanje ekološkega kmetovanja kakor tudi preusmerjanje v ekološko kmetovanje.

Vstop v intervencijo Ekološko kmetovanje je prostovoljen, obveznost izvajanja pa traja pet let.

Najmanjša površina kmetijske parcele za izvajanje intervencije je 0,1 ha (razen za vrtnine in semensko pridelavo kmetijskih rastlin; 0,01 ha), na kmetijskem gospodarstvu pa mora biti v intervencijo vključenih najmanj 0,3 ha kmetijskih površin, razen če ni določeno drugače.

Podpora se namenja za izvajanje kmetijskih praks, ki:

- presegajo zadevne predpisane zahteve ravnanja ter standarde za dobre kmetijske in okoljske pogoje, določene v skladu z oddelkom 2 poglavja I Uredbe o strateških načrtih;
- presegajo zadevne minimalne zahteve za uporabo gnojil in fitofarmaceutskih sredstev ter dobrobit živali kot tudi druge ustrezne obvezne zahteve, določene z nacionalnim pravom Unije;
- presegajo pogoje, določene za vzdrževanje kmetijske površine v skladu s točko (a) prvega odstavka 4. člena Uredbe o strateških načrtih;
- se razlikujejo od obveznosti, v zvezi s katerimi so odobrena plačila v skladu z 28. členom Uredbe o strateških načrtih.

Podprta bodo tista kmetijska gospodarstva, ki bodo izpolnjevala predpisane pogoje in zahteve.

Intervencija Ekološko kmetovanje se bodo lahko kombinira z drugimi intervencijami, ki so vezana na površino. Določitev kombinacij bo možna po izračunu kalkulacij za posamezno intervencijo.

Fitofarmaceutska sredstva:

- PZR 12: Uredba (ES) št. 1107/2009 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 21. oktobra 2009 o dajanju fitofarmaceutskih sredstev v promet in razveljavitvi direktiv Sveta 79/117/EGS in 91/414/EGS (UL L 309, 24. 11. 2009, str. 1): prvi in drugi stavek člena 55
- PZR 13: Direktiva 2009/128/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 21. oktobra 2009 o določitvi okvira za ukrepe Skupnosti za doseganje trajnostne rabe pesticidov (UL L 309, 24. 11. 2009, str. 71): člen 5(2) in člen 8(1) do (5); člen 12 glede omejitev rabe pesticidov na zaščiteneh območjih, opredeljenih na podlagi okvirne direktive o vodah in zakonodaje v zvezi z omrežjem Natura 2000; člen 13(1) in (3) o ravnanju s pesticidi, njihovem skladiščenju in odstranitvi ostankov

Minimalne zahteve za uporabo gnojil in fitofarmaceutskih sredstev:

- minimalne zahteve za uporabo gnojil se nanašajo na vodenje evidenc uporabe organskih in mineralnih gnojil, ki jih mora voditi upravičenec za vsa kmetijska zemljišča na kmetijskem gospodarstvu in iz katerih morajo biti razvidni najmanj količina in vrsta organskih in mineralnih gnojil, čas gnojenja ter podatki o površini, kjer se ta gnojila uporabljajo.
- minimalne zahteve za uporabo fitofarmaceutskih sredstev niso določene, ker zahteve glede uporabe teh sredstev predstavljajo standard in so vključene v sklop zahtev v okviru Pravil o pogojenosti.

4.5.3.2. Pogoji upravičenosti

Kmetijsko gospodarstvo mora biti vpisano v register kmetijskih gospodarstev, v skladu s predpisom, ki ureja register kmetijskih gospodarstev.

Upravičenec mora:

- imeti najmanj 1 ha kmetijskih površin ali vsaj 1 čebeljo družino v primeru čebelarjenja.
- vsako leto pri pooblašteni organizaciji za kontrolo in certificiranje ekološkega kmetovanja
- prijaviti oziroma obnoviti prijavo v kontrolo najkasneje do 31. 12. za naslednje leto;- opraviti 10 ur svetovanja oz. usposabljanja v 5 letih
- rediti travojede živali v skladu s predpisi, ki urejajo ekološko kmetovanje, če uveljavlja plačilo za trajno travinje;
- biti vpisan v register dobaviteljev semenskega materiala kmetijskih rastlin, skladno s predpisom, ki ureja semenski material kmetijskih rastlin, če uveljavlja plačilo za pridelavo semenskega materiala kmetijskih rastlin mora

- imeti dokazilo o nakupu ekološkega certificiranega semena
- pridobiti certifikat za ekološko pridelavo oziroma predelavo kmetijskih pridelkov oziroma živil za tekoče leto v skladu z Uredbo 848/2018/ES in predpisom, ki ureja ekološko pridelavo in predelavo kmetijskih pridelkov oziroma živil.

4.5.3.3. Oblika in stopnja podpore

Podpora za intervencijo Ekološko kmetovanje je letna in krije dodatne stroške in izgubo dohodka zaradi prevzete obveznosti. V izračunu so upoštevani tudi poslovni stroški (do največ 20% za posameznega upravičenca). Podpora znaša 100% višine podpore, izračunane po modelni kalkulaciji, dodeli pa se za njivske površine, trajne nasade, trajno travinje in živali:

- njive-poljščine,
- vrtnine na prostem,
- vrtnine v zavarovanih prostorih,
- oljčnike z gostoto najmanj 150 dreves/ha, nasade sadovnjakov z gostoto najmanj 100 dreves/ha pri orehu in kostanju ter najmanj 200 dreves/ha pri nasadih z ostalimi sadnimi vrstami in nasadih z mešanimi sadnimi vrstami,
- travniške visokodebelne sadovnjake z gostoto najmanj 50 dreves/ha,
- vinograde,
- hmeljišča,
- drevesnice,
- trajno travinje,
- okrasne rastline,
- pridelavo semenskega materiala kmetijskih rastlin (poljščine, hmelj, krmne rastline, vrtnine, sadne rastline, vinska trta),
- čebelarjenje,
- pavšal za nakup certificiranega semena.

Podpora se dodeli na ha kmetijskih zemljišč v uporabi oziroma na panj v primeru čebelarjenja.

4.5.3.4. Kazalniki učinka

Letni načrtovani učinek /output (število)	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
O.15 Število hektarjev s podporo za ekološko kmetovanje							
O.15a Število enot, ki niso hektarji (npr. panj), s podporo za ekološko kmetovanje							

4.5.3.5. Znesek na enoto

Načrtovani letni znesek na enoto v €	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029

Znesek v EUR na izplačani ha/panj za:							
- njive-poljščine							
- vrtnine na prostem							
- vrtnine v zavarovanih prostorih							
- oljčnike z gostoto najmanj 150 dreves/ha, nasade sadovnjakov z gostoto najmanj 100 dreves/ha pri orehu in kostanju ter najmanj 200 dreves/ha pri nasadih z ostalimi sadnimi vrstami in nasadih z mešanimi sadnimi vrstami							
- travniške visokodebelne sadovnjake z gostoto najmanj 50 dreves/ha							
- vinograde							
- hmeljišča							
- drevesnice							
- trajno travinje							
- okrasne rastline,							
- pridelavo semenskega materiala kmetijskih rastlin (poljščine, hmelj, krmne rastline, vrtnine, sadne rastline, vinska trta)							
- pavšal za nakup certificiranega semena							
- čebelarjenje							

Utemeljitev zneska na enoto

V izračunu višine podpor za intervencijo Ekološko kmetovanje so upoštevani:

- izguba dohodka zaradi prevzete obveznosti, ki se nanašajo na nižje dohodke in donose na ha.
- poslovni stroški oziroma transakcijski stroški, ki se nanašajo na vodenje evidenc in na prisotnost ob kontroli.

Metodologijo izdelave modelnih izračunov za določitev višine podpor za intervencijo Ekološko kmetovanje je izdelala neodvisna institucija __ (bo dopolnjeno, ko bo izvedeno javno naročilo za izbiro izvajalca, ki bo izračunal višino podpore).

Izhodišča

Podpore za intervencijo Ekološko kmetovanje se lahko nanašajo samo na tiste obveznosti, ki presegajo obvezne standarde Pravil o pogojenosti, druga ustrezna merila iz zakonodaje EU ter druge obvezne zahteve iz nacionalnih predpisov.

Podpore se dodelijo letno za kritje dodatnih stroškov in izpada dohodka, ki so posledica izvajanja intervencije Ekološko kmetovanje in lahko po potrebi krijejo tudi poslovne stroške (do največ 20% podpore, plačane za obveznost).

Podpora se dodeli na ha kmetijskih zemljišč v uporabi oziroma na panj v primeru čebelarjenja.

Predlog podpor je pripravljen na podlagi modelnega izračuna za zahteve intervencije Ekološko kmetovanje.

Modelni izračuni so pripravljeni za izvajanje ekološkega kmetovanja in za preusmerjanje v ekološko kmetovanje.

Podlaga za izračun podpor je razlika, ki nastane v finančnem rezultatu med običajno kmetijsko prakso in izvajanjem zahtev intervencije Ekološko kmetovanje.

Z namenom preprečitve dvojnih plačil s I. stebrom so bile proučene kmetijske prakse shem za podnebje in okolje ter obveznosti intervencije Ekološko kmetovanje. Pri izvajanju enakovrednih kmetijskih praks intervencije Ekološko kmetovanje in shem za podnebje in okolje so pri opredelitvi običajnih konvencionalnih kmetijskih praks upoštevane kmetijske prakse, ki jih vključujejo tudi sheme za podnebje in okolje. Podpore za intervencijo Ekološko kmetovanje zato vključujejo samo dodatne stroške in izgubo dohodka za aktivnosti, ki presegajo obvezne prakse shem za podnebje in okolje.

Za preprečitev preplačila med intervencijo Ekološko kmetovanje in zahtevami intervencije Kmetijsko-okoljska-podnebna plačila, so bila upoštevana določila XX člena Izvedbene uredbe XX/YY/ZZ/EU (*bo dodana številka uredbe ko bo le ta sprejeta*). Proučili smo medsebojne kombinacije in pri določanju ravni podpor za intervencijo Kmetijsko-okoljska-podnebna plačila upoštevali dodatne stroške in izpad prihodka, ki izhajajo iz zadevnih kombinacij.

4.5.3.6. Letna finančna alokacija sredstev

Letna indikativna finančna alokacija	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Skupna indikativna finančna alokacija = št. »outputov« x znesek na enoto Vrednost kazalnika učinka (npr. št. ha ali projektov ali GVŽ) pomnožimo z načrtovanim letnim zneskom na enoto, da dobimo razpoložljiva sredstva.							

4.5.4. INTERVENCIJA NALOŽBE V NAKUP KMETIJSKE MEHANIZACIJE ZA OPTIMALNO UPORABO HRANIL IN TRAJNOSTNO RABO FFS

Sklad	EKSRP
Vrsta intervencije	Naložbe (68. člen)
Območje izvajanja intervencije	celotna Slovenija
Specifični cilj, na katerega se navezuje intervencija in kjer je to relevantno, navezava na sektorske cilje	SC5: Spodbujanje trajnostnega razvoja in učinkovitega upravljanja naravnih virov, kot so voda, tla in zrak
Kazalniki rezultata	R.23 Naložbe v zvezi z naravnimi viri: delež kmetijskih gospodarstev, ki v okviru SKP prejemajo podpore za naložbe, povezane s skrbjo za naravne vire
Upravičenci	Upravičenci do podpore so: <ul style="list-style-type: none"> – nosilci kmetijskih gospodarstev, ki se ukvarjajo s pridelavo kmetijskih proizvodov, – organizacije proizvajalcev, skupine proizvajalcev, zadruga ali skupine kmetov, ki izvajajo kolektivne naložbe.

4.5.4.1. Opis intervencije

Intervencija Naložbe v nakup kmetijske mehanizacije za optimalno uporabo hranil in trajnostno rabo FFS podpira okoljsko funkcijo kmetijstva in spodbuja sonaravne kmetijske prakse, ki so usmerjene v ohranjanje biotske raznovrstnosti in krajine ter ustrezno gospodarjenje z vodami in upravljanje s tlemi ter zmanjšanje negativnih vplivov kmetovanja na zrak.

Da bi lahko dosegli boljše stanje vodnih teles površinskih in podzemnih voda, je treba zmanjšati vpliv kmetijstva. Ukrepanje mora biti usmerjeno predvsem v zmanjšanje vnosa FFS, ki povzročajo nedoseganje okoljskih ciljev, in gnojil ter primernejšo obdelavo tal.

Na manjšo uporabo FFS vpliva zlasti posodobitev kmetijske mehanizacije in izboljšanje tehnik za nanos sredstev, ki pripomorejo k boljši pokritosti tretirane površine in s tem k večji učinkovitosti ter manjšemu zanašanju teh sredstev zunaj območja nanosa med samim nanosom.

Pravila o pogojenosti:

Podnebne spremembe:

- DKOP 1: Ohranjanje trajnega travinja na podlagi deleža trajnega travinja v primerjavi s celotno površino kmetijskih zemljišč;
- DKOP 2: Ustrezno varstvo mokrišč in šotišč;
- DKOP 3: Prepoved sežiganja ornih strnišč, razen zaradi zdravstvenega varstva rastlin.

Voda:

- PZR 1: Direktiva 2000/60/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 23. oktobra 2000 o določitvi okvira za ukrepe Skupnosti na področju vodne politike: člena 11(3)(e) in 11(3)(h) glede obveznih zahtev za nadzorovanje razpršenih virov onesnaževanja s fosfati;
- PZR 2: Direktiva Sveta 91/676/EGS z dne 12. decembra 1991 o varstvu voda pred onesnaženjem z nitrati iz kmetijskih virov (UL L 375, 31. 12. 1991, str. 1): člena 4 in 5
- DKOP 4: Vzpostavitev varovalnih pasov vzdolž vodnih tokov

Tla (varstvo in kakovost):

- DKOP 6: Upravljanje obdelave za zmanjšanje tveganja degradacije tal, vključno z upoštevanjem naklona;
- DKOP 7: Brez golih tal pozimi (v obdobjih in na območjih, ki so najbolj občutljiva);
- DKOP 8: Kolobarjenje.

Biotska raznovrstnost in krajina (varstvo in kakovost):

- DKOP 9: Ohranjanje krajinskih značilnosti; Prepoved rezanja žive meje in sekanja dreves v času razmnoževanja in vzreje mladičev pri pticah; Možni tudi ukrepi za preprečevanje vnašanja invazivnih rastlinskih vrst.

Fitofarmaceutvska sredstva:

- PZR 12: Uredba (ES) št. 1107/2009 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 21. oktobra 2009 o dajanju fitofarmaceutskih sredstev v promet in razveljavitvi direktiv Sveta 79/117/EGS in 91/414/EGS (UL L 309, 24. 11. 2009, str. 1): prvi in drugi stavek člena 55;
- PZR 13: Direktiva 2009/128/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 21. oktobra 2009 o določitvi okvira za ukrepe Skupnosti za doseganje trajnostne rabe pesticidov (UL L 309, 24. 11. 2009, str. 71): člen 5(2) in člen 8(1) do (5); člen 12 glede omejitev rabe pesticidov na zaščitene območjih, opredeljenih na podlagi okvirne direktive o vodah in zakonodaje v zvezi z omrežjem Natura 2000; člen 13(1) in (3) o ravnanju s pesticidi, njihovem skladiščenju in odstranitvi ostankov.

Predmet podpore so individualne in kolektivne naložbe v nakup kmetijske mehanizacije, ki je namenjena izboljšanju okolja, optimalni rabi hranil in trajnostni rabi FFS, in sicer:

- a) nakup novih strojev za nego in varstvo rastlin: škropilnice, pršilniki in drugi stroji za nego in varstvo rastlin, ki ne povzročajo zanašanja FFS;
- b) nakup strojev za nekemično ukrepanje: česala, medvrstni okopalniki, mulčerji, stroji za mehansko uravnavanje plevelov, stroji za mehansko redčenje plodov ter druga oprema (naprave) za obvladanje škodljivih rastlinskih organizmov (npr. oprema za tretiranje z vročo vodo);
- c) nadgradnja obstoječih naprav v smislu uporabe ustreznih šob za zmanjšanje zanašanja FFS;
- č) ureditev čistilnic za čiščenje strojev po uporabi FFS za individualno oz. skupno rabo.

4.5.4.2. Pogoji upravičenosti

- Upravičenec je vključen v izvajanje podintervencije Visokodebelni travniški sadovnjaki, Vodni viri, Petletni kolobar, Ozelenitev njivskih površin oziroma Pokritost tal iz intervencije KOPOP, v podintervencije SOPO s predpisanimi praksami upravljanja za trajne nasade oziroma v specifične podintervencije SOPO za ohranjanje krajinskih značilnosti in trajnostne rabe FFS iz SN 2023-2027 oziroma se bo vključil v izvajanje teh podintervencij najkasneje v obdobje enega koledarskega leta po zaključku naložbe.
- Minimalna skupna površina kmetijskih zemljišč v uporabi, s katerimi je vključen v izvajanje podintervencij iz prejšnje alineje znaša 6ha za posamezen stroj v primeru individualnih naložb in 10 ha za posamezen stroj v primeru kolektivnih naložb. Če gre za kolektivno naložbo mora biti posamezen stroj namenjen najmanj trem nosilcem kmetijskih gospodarstev.
- Če upravičenec kandidira za več kosov iste vrste stroja, potem mora imeti v uporabi večkratnik kmetijskih površin v uporabi iz prejšnje alineje, vendar ne več kot za tri iste vrste strojev.
- Če upravičenec kandidira za ureditev čistilnice za čiščenje strojev mora imeti v uporabi najmanj 20 ha kmetijskih zemljišč, na katerih izvaja eno ali več podintervencij iz prve alineje.

- Upravičenec je moral v koledarskem letu pred oddajo vloge na javni razpis ustvariti standardni prihodek iz kmetijske dejavnosti v višini najmanj 12.000 eurov.

V okviru meril za izbor bo poudarek na ekonomskem vidiku naložbe (npr. površina KZU), geografskem vidiku upravičenca (Natura 2000), proizvodni usmeritvi (sheme kakovosti, EK), prispevku k horizontalnim ciljem (npr. uporaba sort rastlin, ki so odporne na bolezni in škodljivce ipd).

Upravičeni stroški so:

- stroški nakupa kmetijske mehanizacije;
- stroški nadgradnje obstoječih naprav v smislu uporabe ustreznih šob za zmanjšanje zanašanja FFS;
- stroški ureditve čistilnic za čiščenje škroplilnic;
- nakup in postavitve mrež proti insektom;
- splošni stroški, ki so neposredno povezani s pripravo in izvedbo naložbe, kot so plačila za storitve arhitektov, inženirjev in svetovalcev, stroški za pripravo gnojilnih načrtov in humusne bilance tal (če nista vključena med stroške za izvajanje podintervencij iz prve alineje prvega odstavka).

Pri opredelitvi višine upravičenih stroškov bodo upoštevane povprečne višine posameznih upravičenih stroškov, ki bodo določene v Katalogu povprečnih stroškov. V primeru stroškov, za katere ne bodo določene povprečne vrednosti v Katalogu povprečnih stroškov pa bo moral upravičenec priložiti tri ponudbe. Upoštevala se bo ponudba z najnižjo ceno.

Do podpore niso upravičeni:

- stroški obresti na dolgove in davka na dodano vrednost (DDV), razen če ni izterljiv na podlagi nacionalne zakonodaje o DDV,
- stroški priprave vloge na javni razpis in zahtevkov za izplačilo,
- obratna sredstva v skladu s pravili o državnih pomočeh in
- nakup rabljene opreme.

Pri izvajanju te intervencije se bodo upoštevale določene specifične zahteve iz vidika upravičenosti stroškov, ki se bodo določile v skladu z nacionalnimi predpisi.

4.5.4.3. Oblika in stopnja podpore

a) Nepovratna podpora je za dejansko nastale stroške naložb ali kot pavšalna podpora (uporaba poenostavljenih oblik stroškov). Stopnja javne podpore je 50 % upravičenih stroškov naložbe in se poveča za:

- 10 odstotnih točk za kmetijska gospodarstva, ki so razvrščena v OMD območje. Če gre za kolektivno naložbo mora biti najmanj 50 odstotkov kmetijskih gospodarstev članov skupin proizvajalcev, organizacij proizvajalcev ali zadrug, ki bodo uporabljali kolektivno naložbo, razvrščenih na OMD območja;
- 10 odstotnih točk za naložbe mladih kmetov. Če gre za kolektivno naložbo mora biti najmanj 50 odstotkov članov kmetijskih gospodarstev članov skupin proizvajalcev, organizacij proizvajalcev ali zadrug, ki bodo uporabljali kolektivno naložbo, mladih kmetov;
- 15 odstotnih točk za kolektivne naložbe.

Stopnje javne podpore iz prejšnjega odstavka se lahko seštevajo, vendar ne smejo preseči 75 odstotkov upravičenih stroškov naložbe. Najnižji znesek javne podpore je 5.000 eurov na vlogo. Upravičenci, ki so kmetije in mikropodjetja, lahko v celotnem programskem obdobju 2021–2027 iz

te intervencije pridobijo do vključno 500.000 eurov javne podpore. Upravičenci, ki so mala, srednja in velika podjetja, lahko v celotnem programskem obdobju 2021–2027 iz te intervencije pridobijo do vključno 1.000.000 eurov javne podpore.

4.5.4.4. Kazalniki učinka

Letni načrtovani učinek /output (število)	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
O.18 Število produktivnih naložbenih operacij ali enot na kmetijah, ki prejemajo podporo v okviru EKSRP	0	0	16	16	16	18	18

4.5.4.5. Znesek na enoto

Načrtovani letni znesek na enoto v €	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Znesek v € na izplačani projekt	0	0	66.792	66.792	66.792	66.792	66.792

Utemeljitev zneska na enoto

Izračun temelji na podlagi povprečne vrednosti podprtih naložb v nakup kmetijske mehanizacije, ki ima izrazito okoljski učinek iz naslova podukrepa 4.1, ki je znašala 107.730 EUR. Ob predpostavki, da bo povprečni delež podpore znašal 62%, bi povprečna znesek na enoto znašal: 66.792 EUR/vlogo.

4.5.4.6. Letna finančna alokacija sredstev

Letna indikativna finančna alokacija	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Skupna indikativna finančna alokacija	0	0	1.068.672	1.068.672	1.068.672	1.202.256	1.202.256

4.5.5. INTERVENCIJA UREJANJE HUDOURNIŠKIH OBMOČIJ

Sklad	EKSRP
Vrsta intervencije	Naložbe (68. člen)
Območje izvajanja intervencije	celotna Slovenija
Specifični cilj, na katerega se navezuje intervencija in kjer je to relevantno, povezava na sektorske cilje	SC5: spodbujanje trajnostnega razvoja in učinkovitega gospodarjenja z naravnimi viri, kot so voda, tla in zrak
Kazalniki rezultata	R.17a Podpora za naložbe v gozdarskem sektorju: skupne naložbe za izboljšanje uspešnosti gozdarskega sektorja
Upravičenci	Upravičenci so lastniki in solastniki gozdov, nosilci kmetijskega gospodarstva, agrarne skupnosti in lokalne skupnosti

4.5.5.1. Opis intervencije

Številne naravne nesreče potrjujejo trditve klimatologov, da bodo zaradi svetovnih podnebnih sprememb vremenske razmere postajale čedalje bolj ekstremne. Posledično bo lahko prihajalo do naravnih nesreč tudi na območjih, ki so nekoč veljala za razmeroma varna. Slovenija je gorata in hribovita dežela, kjer naravne danosti omogočajo razvoj erozijskih in hudourniških pojavov. Raba prostora v nasprotju z naravnimi danostmi, urbanizacija in drugo poseganje na ogroženih območjih, ki prehitveva urejanje erozijskih žarišč in hudourniških strug, neprimerne kmetijske operacije, neurejeno odvodnjavanje javnih in gozdnih prometnic, gozdni nered, divje odlaganje odpadkov so med pomembnejšimi krivci.

Predmet podpore so naložbe v urejanje hudourniških območij. Z intervencijo želimo urediti hudourniške struge s tehničnimi in biotehničnimi ukrepi.

Med tehnične ukrepe sodijo postavitve objektov kot so: prečne zgradbe in vzdolžne zgradbe, med biotehnične pa ustvarjanje protierozijske zaščite z vegetacijo.

Med prečne zgradbe, ki preprečujejo poglobljanje struge, zadržujejo plavine, zadržujejo in razpršijo vodo, sodijo: prebiralna pregrada, talni pragovi, prag s stopnjo, kaštni jez, zaplavna pregrada iz kamna v betonu.

Med vzdolžne zgradbe, ki zavarujejo obrežja in vzdolžna pobočja proti spodjedanju in usmerjajo vodo v določen tok, sodijo: obrežni zidovi iz kamna v betonu, vrbovi popleti, zavarovanje z lesenimi plotovi, zavarovanje z lesenimi kaštami.

Med biotehnične ukrepe, katerih naloga je utrjevanje in zavarovanje brežin, njihova pozelenitev in trajna protierozijska zaščita, sodijo: ozelenitev z vejno oblogo, grmičasto pozelenjevanje, kordonska sadnja, zatravitev.

Urejanje hudourniških območij je v Slovenskih gozdovih nujno potrebno ker ohranja stabilnost gozdnih tal in s tem vpliva tudi na kmetijska območja in območja poselitve.

4.5.5.2. Pogoji upravičenosti

- Pridobljena mora biti gradbena dokumentacija, skladno s predpisi o graditvi objektov;
- Pridobljena morajo biti soglasja v skladu s predpisi, ki urejajo gradnjo, prostor, varstvo kulturne dediščine, ohranjanje narave, varstvo okolja in področje voda;
- Vsa dela se morajo izvajati na hudourniških območjih Slovenije.

4.5.5.3. Oblika in stopnja podpore

Nepovratna podpora za dejansko nastale stroške naložb ali pavšalna podpora – uporaba poenostavljenih oblik stroškov. Stopnja podpore 100 %. Najnižji znesek podpore znaša 1.000 eur na vlogo. V programskem obdobju 2023 – 2027 lahko upravičenec prejme največ 500.000 evrov javne podpore.

4.5.5.4. Kazalniki učinka

Letni načrtovani učinek /output (število)	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
O.21 Število produktivnih naložbenih operacij ali enot zunaj kmetij, ki prejemajo podporo v okviru EKSRP	0	4	4	3	2	0	0

4.5.5.5. Znesek na enoto

Načrtovani letni znesek na enoto v €	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Izplačani znesek na projekt	0	400.000	400.000	400.000	300.000	0	0

Utemeljitev zneska na enoto

4.5.5.6. Letna finančna alokacija sredstev

Letna indikativna finančna alokacija	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Skupna indikativna finančna alokacija	0	1.600.000	1.600.000	1.200.000	600.000	0	0

4.6. SPECIFIČNI CILJ 6

4.6.1. INTERVENCIJA EKOLOŠKO KMETOVANJE

*** OPOMBA: CELOTNA INTERVENCIJA EKOLOŠKO KMETOVANJE JE PODROBNO OPISANA PRI SPECIFIČNEM CILJU 5 IN JE V TEM DELU NE PODVAJAMO.**

4.6.2. INTERVENCIJA KMETIJSKO-OKOLJSKA-PODNEBNA PLAČILA

*** OPOMBA: CELOTNA INTERVENCIJA KMETIJSKO-OKOLJSKA-PODNEBNA PLAČILA JE PODROBNO OPISANA PRI SPECIFIČNEM CILJU 5 IN JE PRI SPECIFIČNEM CILJU 6 NE PODVAJAMO. V NADALJEVANJU SE BO GLEDE NA USMERITVE EVROPSKE KOMISIJE VERJETNO V TEM DELU NAVEDLO PODINTERVENCIJE KOPOP, KI NAJBOLJ PRISPEVAJO K POSAMEZNEMU SPECIFIČNEMU CILJU.**

4.6.3. INTERVENCIJA SHEMA ZA PODNEBJE IN OKOLJE

Sklad	EKJS
Vrsta intervencije	Shema za podnebje in okolje (28. člen)
Območje izvajanja intervencije	Določeno pri posamezni podintervenciji
Specifični cilj, na katerega se navezuje intervencija in kjer je to relevantno, navezava na sektorske cilje	<p>SC 4: prispevanje k blažitvi podnebnih sprememb in prilagajanju nanje ter k trajnostni energiji</p> <p>SC5: spodbujanje trajnostnega razvoja in učinkovitega gospodarjenja z naravnimi viri, kot so voda, tla in zrak</p> <p>SC 6: prispevanje k varstvu biotske raznovrstnosti, krepitev ekosistemskih storitev ter ohranjanje habitatov in krajine</p>
Kazalniki rezultata	<p>SC 4</p> <ul style="list-style-type: none"> – R.14 Shranjevanje ogljika v tleh in biomasi: delež kmetijskih zemljišč s prevzetimi obveznostmi za zmanjšanje emisij, ohranjanje in/ali povečevanje skladiščenja ogljika (trajno travinje, kmetijska zemljišča, šotišča, gozd itn.) – R37 Trajnostna uporaba pesticidov: Delež kmetijskih zemljišč z prevzetimi obveznostmi, ki vodijo k trajnostni uporabi pesticidov z zmanjševanjem tveganj in negativnih vplivov pesticidov <p>SC 5</p> <ul style="list-style-type: none"> – R.18 Izboljšanje tal: delež kmetijskih zemljišč, za katera veljajo upravljavske obveznosti, ki so koristne za upravljanje tal – R.20 Varstvo kakovosti vode: delež kmetijskih zemljišč, za katera veljajo upravljavske obveznosti za kakovost vode – R.21 Trajnostno upravljanje hranil: delež kmetijskih zemljišč s prevzetimi obveznostmi za boljše upravljanje hranil <p>SC 6</p> <ul style="list-style-type: none"> – R.29 Ohranjanje krajinskih značilnosti: delež kmetijskih zemljišč s prevzetimi obveznostmi za upravljanje krajinskih značilnosti, vključno z mejicami
Upravičenci	Nosilec kmetijskega gospodarstva, skupina nosilcev kmetijskih gospodarstev, drugi upravljavci zemljišč

4.6.3.1. Opis intervencije

(Pri shemi za okolje in podnebje mora opis intervencij vključevati tudi opis zahtev glede pogojenosti, iz katerega bo razvidno, da so prakse med seboj komplementarne in da se ne podvajajo, npr. opredelitev ustreznih »baseline« elementov, kot izhajajo iz GAEC oz. SMR zahtev, kjer se uporabljajo, in pojasnilo, kako predlagana obveznost presega obvezne zahteve.) Glede na to, da še pogojenost ni dorečena, in da se zanjo še čaka končno besedilo v Uredbi EU o strateških načrtih, lahko v prihodnjih mesecih prihaja do sprememb. Predstavljene sheme SOPO še niso dokončno usklajene z zunanjimi deležniki, niso še zaključene študije vpliva analiz sprememb

modela neposrednih plačil po 2023 na tipična kmetijska gospodarstva in sektorje, prav tako pa tudi na ravni pogajanj EU ostaja eno od odprtih vprašanj obvezna zamejitev za okoljske vsebina na PRP, ki pomembno vpliva na SOPO, saj se lahko ovojnica za SOPO po sistemu »rabata« zniža za znesek, ki presega obvezno zamejitev za okoljske vsebine na PRP – tako lahko prihaja do sprememb pri številu kot pri pogojih posameznih podintervencij SOPO, ki so opisane v nadaljevanju.

Intervencija Shema za podnebje in okolje (SOPO) je proizvodno nevezana podpora v okviru neposrednih plačil I. stebra SKP. Je obvezna shema za katero mora država nameniti vsaj 25 % nacionalne ovojnice neposrednih plačil, ki pa se lahko po sistemu rabata ustrezno zniža za znesek, ki presega obvezno zamejitev za okolje na PRP. Podpora ima obliko letnega plačila, ki se v skladu z 28. členom Uredbe EU o Strateških načrtih dodeli tistim upravičencem, ki prostovoljno prevzamejo kmetijske prakse, ki:

- presegajo zadevne predpisane zahteve ravnanja ter standarde za dobre kmetijske in okoljske pogoje, določene s pravili o pogojenosti v skladu z oddelkom 2 poglavja I Uredbe EU o strateških načrtih;
- presegajo minimalne zahteve za uporabo gnojil in fitofarmaceutskih sredstev ter dobrobit živali kot tudi druge obvezne zahteve, določene z nacionalnim pravom in pravom Unije;
- presegajo pogoje, določene za vzdrževanje kmetijske površine v stanju, primernem za pašo ali pridelavo brez pripravljavnih ukrepov, ki presegajo uporabo običajnih kmetijskih metod in strojev skladu s točko (a) prvega odstavka 4. člena Uredbe EU o strateških načrtih;
- se razlikujejo od obveznosti, v zvezi s katerimi so odobrena plačila s 65. členom Uredbe EU o strateških načrtih.

Intervencija SOPO vključuje več shem, in sicer:

- trajno travinje;
- njive;
- trajni nasadi;
- krajina.

Shema za trajno travinje se izvaja na trajnem travinju in je namenjena ohranjanju trajnega travinja in spodbuja izvajanje trajnostnih praks z ekstenzivno pašo in rabo, kar prispeva k ponorom ogljika, zmanjševanju toplogrednih plinov in ohranjanju biotske raznovrstnosti.

Shema za njive se izvaja na ornih zemljiščih in je namenjena izboljšanju ohranjanja tal in organske snovi v tleh, ohranjanju rodovitnosti in kvalitete tal, biotske raznovrstnosti na ornih površinah in zmanjševanju emisij, s čimer prispeva tudi k ustreznem gospodarjenju z vodami in upravljanju s tlemi ter blaženju in prilagajanju kmetijstva na podnebne spremembe.

Shema za trajne nasade se izvaja v hmeljiščih, intenzivnih sadovnjakih, oljčnikih in vinogradih, usmerjena pa je v zmanjševanje uporabe fitofarmaceutskih sredstev, kar prispeva k varovanju vodnih virov in tal, pozitivno pa vpliva tudi na blaženje in prilagajanje na podnebne spremembe.

Shema za krajino podpira vzpostavljanje neproizvodnih površin v kmetijski krajini in ustrezne prakse upravljanja za ohranjanje krajinskih značilnosti, kar prispeva k ohranjanju biotske raznovrstnosti in krajinske pestrosti.

Vstop v intervencijo SOPO je prostovoljen, obveznost izvajanja pa traja eno leto.

Upravičena površina kmetijskega gospodarstva znaša najmanj 1 ha. Najmanjša upravičena površina kmetijske parcele za izvajanje posamezne podintervencije je 0,1 ha. Na kmetijskem gospodarstvu mora biti v posamezno intervencijo vključenih najmanj 0,3 ha kmetijskih površin, razen, če za posamezne intervencije ni določeno drugače.

Intervencija SOPO vključuje naslednje sheme in podintervencije:

Schema trajno travinje vključuje podintervenciji:

- Ekstenzivno travinje z nizko obtežbo;
- Pisan travnik.

Podintervenciji podpirata kmetijske prakse, usmerjene v ohranjanje ekstenzivnih travnikov, kar preprečuje zaraščanje in prispeva k izboljšanju splošne biotske raznovrstnosti na trajnem travinju tako z omejevanjem števila rab kot tudi vnosom hranil, predvsem dušika.

Schema za orna zemljišča vključuje podintervencije:

- Pestrost posevkov kmetijskih rastlin;
- Rastline, ki vežejo dušik;
- Naknadni posevki in podsevki;
- Medovite rastline;
- Konzervirajoča obdelava tal;
- Zaplate golih tal na njivskih površinah.

Podintervencije podpirajo kmetijske prakse, namenjene ohranjanju naravnih virov kot so voda, tla in zrak: pestrejšo setveno strukturo, opuščanje oranja, vezavo dušika, omejeno in zmanjšano uporabo fitofarmaceutskih sredstev in gnojil, zagotavljajo pa tudi podporo ekosistemskim storitvam.

Schema za trajne nasade vključuje podintervencije:

- Prilagojen nanos fitofarmaceutskih sredstev v trajnih nasadih;
- Opustitev uporabe herbicidov v trajnih nasadih.

Podintervencije spodbujajo zmanjšanje uporabe fitofarmaceutskih sredstev v hmeljiščih, sadovnjakih, oljčnikih in vinogradih, ohranjanje rodovitnosti tal in preprečevanje erozije.

Schema za krajino vključuje podintervenciji:

- Varovalni pasovi ob vodotokih;
- Ohranjanje pol-naravnih habitatov in krajinskih značilnosti.

Podintervenciji spodbujata vzpostavitev fizičnih prepek z namenom preprečevanja zanosa fitofarmaceutskih sredstev in gnojil v vodotoke ter ohranjanje mozaičnosti in pestrosti kmetijske krajine.

Intervencija SOPO se lahko kombinira z ostalimi intervencijami neposrednih plačil, intervencijo KOPOP, ...

Pravila o pogojenosti:¹²

Podnebne spremembe (blažitev in prilagajanje nanje)

- DKOP 1: Ohranjanje trajnega travinja na podlagi deleža trajnega travinja v primerjavi s celotno površino kmetijskih zemljišč
- DKOP 2: Ustrezno varstvo mokrišč in šotišč
- DKOP 3: Prepoved sežiganja ornih strnišč, razen zaradi zdravstvenega varstva rastlin

Voda

¹² Ko bodo znana in dogovorjena Pravila o pogojenosti, bodo pripisana vsaki posamezni podintervenciji.

- PZR 1: Direktiva 2000/60/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 23. oktobra 2000 o določitvi okvira za ukrepe Skupnosti na področju vodne politike: člena 11(3)(e) in 11(3)(h) glede obveznih zahtev za nadzorovanje razpršenih virov onesnaževanja s fosfati
- PZR 2: Direktiva Sveta 91/676/EGS z dne 12. decembra 1991 o varstvu voda pred onesnaženjem z nitrati iz kmetijskih virov (UL L 375, 31. 12. 1991, str. 1): člena 4 in 5
- DKOP 4: Vzpostavitev varovalnih pasov vzdolž vodnih tokov

Tla (varstvo in kakovost)

- DKOP 6: Upravljanje obdelave za zmanjšanje tveganja degradacije tal, vključno z upoštevanjem naklona
- DKOP 7: Brez golih tal pozimi (v obdobjih in na območjih, ki so najbolj občutljiva)
- DKOP 8: Kolobarjenje

Biotska raznovrstnost in krajina (varstvo in kakovost)

- PZR 3: Direktiva 2009/147/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 30. novembra 2009 o ohranjanju prosto živečih ptic (UL L 20, 26. 1. 2010, str. 7): člen 3(1), člen 3(2)(b), člen 4(1), (2) in (4)
- PZR 4: Direktiva Sveta 92/43/EGS z dne 21. maja 1992 o ohranjanju naravnih habitatov ter prosto živečih živalskih in rastlinskih vrst (UL L 206, 22. 7. 1992, str. 7): člen 6(1) in (2)
- DKOP 9:
 - Minimalni delež kmetijske površine, namenjen za neproizvodne značilnosti ali območja
 - Ohranjanje krajinskih značilnosti
 - Prepoved rezanja žive meje in sekanja dreves v času razmnoževanja in vzreje mladičev pri pticah
 - Možni tudi ukrepi za preprečevanje vnašanja invazivnih rastlinskih vrst
- DKOP 10: Prepoved preusmeritve ali oranja trajnega travinja na območjih Natura 2000

Fitofarmacevtska sredstva

- PZR 12: Uredba (ES) št. 1107/2009 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 21. oktobra 2009 o dajanju fitofarmacevtskih sredstev v promet in razveljavitvi direktiv Sveta 79/117/EGS in 91/414/EGS (UL L 309, 24. 11. 2009, str. 1): prvi in drugi stavek člena 55
- PZR 13: Direktiva 2009/128/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 21. oktobra 2009 o določitvi okvira za ukrepe Skupnosti za doseganje trajnostne rabe pesticidov (UL L 309, 24. 11. 2009, str. 71): člen 5(2) in člen 8(1) do (5); člen 12 glede omejitev rabe pesticidov na zaščitene območjih, opredeljenih na podlagi okvirne direktive o vodah in zakonodaje v zvezi z omrežjem Natura 2000; člen 13(1) in (3) o ravnanju s pesticidi, njihovem skladiščenju in odstranitvi ostankov

Minimalne zahteve za uporabo gnojil in fitofarmacevtskih sredstev:

- Minimalne zahteve za uporabo gnojil se nanašajo na vodenje evidenc uporabe živalskih in mineralnih gnojil, ki jih mora voditi upravičenec za vsa kmetijska zemljišča na kmetijskem gospodarstvu, in iz katere morajo biti razvidni najmanj količina in vrsta živalskega gnoja in mineralnega gnojila, čas gnojenja ter podatki o površini, kjer se ta gnojila uporabljajo.
- Minimalne zahteve za uporabo fitofarmacevtskih sredstev niso določene, ker zahteve glede uporabe teh sredstev predstavljajo standard in so vključene v sklop zahtev v okviru Pravil o pogojenosti.

4.6.3.2. Pogoji upravičenosti

Skupni pogoji za vse podintervencije

Kmetijsko gospodarstvo mora biti vpisano v register kmetijskih gospodarstev, v skladu s predpisom, ki ureja register kmetijskih gospodarstev.

Upravičenec mora:

- imeti najmanj 1 hektar kmetijskih površin v smislu 15.a. člena Uredbe EU o Strateških načrtih;
- voditi evidence o delovnih opravilih, ki se izvajajo pri podintervencijah.

Pogoji posameznih podintervencij

Trajno travinje

Ekstenzivno travinje z nizko obtežbo

Namen:

- Ohranjanje biotske raznovrstnosti z ekstenzivno rabo travinja.

Zahteve za izvajanje:

- Obvezna sta najmanj enkratna raba (paša ali košnja) in spravilo letno.
- Obvezno je spravilo travinja, če se izvaja košnja.
- Pri večkratni rabi je treba površino najprej pokositi, nato pa se lahko izvaja paša.
- Uporaba mineralnih gnojil in fitofarmaceutskih sredstev ni dovoljena.
- Na kmetijskem gospodarstvu se ne sme proizvajati presežkov živinskih gnojil.
- Izvaja se lahko na delu površin trajnega travinja.
- Izvaja se na območju celotne Republike Slovenije.
- Povprečna letna obtežba z živino mora biti od 0,2 do 0,75 GVŽ/ha kmetijskih zemljišč v uporabi na posameznem kmetijskem gospodarstvu.

Pisan travnik

Namen:

- Ohranjanje obstoječih vrstno pestrih travnišč, žuželk in ptic, spodbujanje gospodarjenja s travnjem na manj primernih območjih, kot so zemljišča na višjih legah, strmih terenih, odmaknjenih območjih ipd.

Zahteve za izvajanje:

- Kot pisan travnik se šteje vrstno bogat travnik, na katerem so prisotne travniške vrste cvetlic vsaj treh različnih barv ali pet različnih vrst travniških cvetlic iz Kataloga pokazateljskih rastlinskih vrst (pozitivnih in negativnih indikatorskih rastlinskih vrst).
- Upravičenec sam izbere svoj vrstno bogat pisan travnik in enkrat letno popiše stanje pokazateljskih barv ali travniških vrst cvetlic ter izpolni popisni list.
- Izvaja se lahko na delu površin trajnega travinja.
- Vsako leto se mora izvajati na isti površini.
- Izvaja se na območju celotne Republike Slovenije, razen na območjih posebnih travšičnih habitatov, travšičnih habitatov metuljev in steljnikov.
- Obtežba z živino ni relevantna.

Njive

Pestrost posevkov kmetijskih rastlin

Namen:

- Pestrejša setvena struktura kmetijskih rastlin na ornih zemljiščih na letni ravni, izboljšanje rodovitnosti tal.

Zahteve za izvajanje:

- Na ornih zemljiščih kmetijskega gospodarstva morajo biti v glavnem obdobju vegetacije t.j. od 7. maja do 31. julija vsaj tri različne kmetijske rastline, ki so prisotne celotno obdobje ali vsaj pretežni del tega odboja oziroma do tehnološke zrelosti.
- Kot kmetijske rastline, ki se upoštevajo za izračun deležev posameznih rastlin za zagotavljanje pestrosti posevkov, se štejejo:
 - rastline, ki se kot samostojne upoštevajo na osnovi rodu, opredeljenega v botanični razvrstitvi kmetijskih rastlin (npr. ječmen, pšenica, tritikala, proso, sončnice, rž, koruza, mak, grah, lupina, lan, leča, konoplja, fižol, bob, grašica, ajda, sladkorna pesa, oves, ...);
 - pira (*Triticum spelta*) se upošteva kot različna kmetijska rastlina od kmetijskih rastlin, ki pripadajo istemu rodu;
 - rastline, ki se kot samostojne upoštevajo na osnovi vrste v primeru družin Brassicaceae, Solanaceae in Cucurbitaceae (npr. zelje, cvetača in brokoli, štejejo kot ena rastlina, ker sodijo v isto vrsto družine Brassicaceae);
 - zemljišče v prahi, kar pomeni, da na tej površini ni kmetijske proizvodnje vsaj v času od 1. januarja do 31. julija tekočega leta;
 - trave in druge zelene krmne rastline (trave, travno deteljne mešanice in deteljno travne mešanice).
- Najbolj zastopana glavna rastlina ne sme zajemati več kot 75 % površin, dve glavni skupaj pa ne več kot 90 % površin.
- Izvaja se na območju celotne Republike Slovenije.
- Obtežba z živino ni relevantna.

Rastline, ki vežejo dušik

Namen:

- Povečanje ravni dušika v tleh, zmanjšanje potrebe po uporabi dušikovih gnojil, povečanje deleža organske snovi v tleh, povečanje (mikro)biološke aktivnosti tal, izboljšanje strukture in rodovitnosti tal, zmanjšanje izgub hranil zaradi izpiranja.

Zahteve za izvajanje:

- Setev kmetijskih rastlin, ki vežejo dušik: lucerna, detelje (inkarnatka, aleksandrijska in perzijska detelja, medena detelja), grahor ali krmni grah, seradela).
- Rastline, ki vežejo dušik morajo biti prisotne od 7. maja do tehnološke zrelosti oziroma do 30. septembra tekočega leta.
- Dovoljene so tudi mešanice kmetijskih rastlin, ki vežejo dušik, in drugih rastlin (npr. deteljno travne mešanice ali mešanice detelj, lucerne in trav, mešanice krmnega graha in jarega ječmena, mešanice krmnega graha in ovsa) pod pogojem, da v mešanici prevladujejo rastline, ki vežejo dušik.
- Uporaba mineralnih dušikovih gnojil in fitofarmaceutskih sredstev ni dovoljena.

- Izvaja se na območju celotne Republike Slovenije.
- Obtežba z živino ni relevantna.

Naknadni posevki in podsevki

Namen:

- Zaščita tal pred erozijo, preprečevanje izpiranja hranil in ostankov fitofarmaceutskih sredstev v poletnem in jesenskem času, povečevanje vsebnosti organske snovi v tleh, izboljšanje rodovitnosti tal.

Zahteve za izvajanje:

- Setev naknadnih posevkov in podsevkov mora biti opravljena najpozneje do 1. avgusta tekočega leta, naknadni posevki pa morajo biti prisotni na ornih površinah vsaj od 15. avgusta do najmanj 16. oktobra tekočega leta.
- Kot naknadni posevek se upošteva mešanica vsaj dveh kmetijskih rastlin, in sicer: bela gorjušica, facelija, aleksandrijska detelja, perzijska detelja, mnogocvetna ljuljka, inkarnatka, krmna repica, krmna ogrščica, oljna redkev, oves, krmni radič, proso, ajda, rjava gorjušica, lan, grašica, abesinska gizotija, meliorativna redkev, sudanska trava, grahor, bob, sončnice, konoplja.
- Kot naknadni posevek se šteje tudi stimulatívna setev več kot 5 ali 10 različnih rastlinskih vrst.
- Podsevek je podsevek trave ali stročnic med glavno kmetijsko rastlino. Kot stročnice za podsevek se štejejo detelje, navadna nokota, inkarnatka, krmni grah in deteljno travna mešanica.
- Krmne rastline se lahko uporabijo v proizvodne namene, če se zagotovi zeleni pokrov površine v predpisanem minimalnem obdobju prisotnosti.
- Obdelava ozelenjenih njivskih površin je mogoča po 16. oktobru tekočega leta.
- Uporaba fitofarmaceutskih sredstev ni dovoljena.
- Izvajati se mora na najmanj 20 % površin.
- Izvaja se na območju celotne Republike Slovenije.
- Obtežba z živino ni relevantna.

Konzervirajoča obdelava tal

Namen:

- Ohranjanje strukture tal, zaloge vode in hranil v tleh, povečanje mikrobiološke aktivnosti tal, zmanjševanje erozije, zmanjšanje števila delovnih operacij in s tem neposredne izgube CO₂ v ozračje, večji delež organske snovi v tleh in ohranjanje rodovitnosti tal.

Zahteve za izvajanje:

- Minimalna obdelava tal z vlečenimi pasivnimi stroji za konzervirajočo obdelavo tal oziroma gnanimi (aktivnimi) stroji ali drugo ustrezno mehanizacijo za konzervirajočo obdelavo tal, pri čemer oranje ni dovoljeno.
- Izvajati se mora na najmanj 30 % površin.
- Izvaja se na območju celotne Republike Slovenije.
- Obtežba z živino ni relevantna.

Medonosni posevki

Namen:

- Preprečevanje izpiranja hranil, zmanjšanje onesnaževanja podtalnice in erozije, izboljšanje rodovitnosti tal in podaljšanje pašne sezone za čebele v pozno jesen ter manjše potrebe po krmljenju čebel s sladkorjem, povečanje odpornosti in boljša prezimitev čebeljih družin.

Zahteve za izvajanje:

- V podintervencijo morata biti vključeni najmanj dve sukcesivno cvetoči medonosni kmetijski rastlini.
- Medonosne kmetijske rastline v čisti setvi ali mešanici (mešanica dveh ali več medonosnih kmetijskih rastlin) morajo biti na površinah prisotne najmanj do konca cvetenja.
- Uporaba mineralnih dušikovih gnojil in fitofarmaceutskih sredstev ni dovoljena.
- Izvaja se na območju celotne Republike Slovenije, razen na najožjih vodovarstvenih območjih – državni nivo.
- Obtežba z živino ni relevantna.

Zaplate golih tal

Namen:

- Ohranjanje poljskega škrjanca (*Alauda arvensis*).

Zahteve za izvajanje:

- Podintervencija spodbuja zaplate golih tal na ornih zemljiščih.
- Na ornih zemljiščih je treba zagotoviti več zaplat golih (neposejanih) tal, ki morajo biti od roba ornega zemljišča oddaljene vsaj 5 m.
- Na ornem zemljišču velikosti do 0,5 ha mora biti vsaj ena zaplata golih tal velikosti 5 x 5 m (25 m²), in za vsakega nadaljnjega 0,5 ha ena dodatna zaplata (od 0,6 do 1,0 ha vsaj dve zaplata, od 1,1 do 1,5 ha vsaj tri zaplate itd.).
- Izvaja se na območjih Goričko, Dravsko-Ptujsko-Središko polje in Ljubljansko barje.
- Obtežba z živino ni relevantna.

Trajni nasadi

Prilagojen nanos fitofarmaceutskih sredstev v trajnih nasadih

Namen:

- Prilagojen nanos fitofarmaceutskih sredstev za nego rastlin in manjši zanos v okolje ter spodbujanje manjše uporabe kemičnih sredstev v hmeljiščih, intenzivnih sadovnjakih, oljčnikih in vinogradih.

Zahteve za izvajanje:

- Ciljni nanos kemičnih sredstev v hmeljiščih, intenzivnih sadovnjakih, oljčnikih in vinogradih z uporabo vseh načinov nanosa fitofarmaceutskih sredstev, ki prispevajo k manjšim zanosom v okolje oziroma preprečujejo zanos na neciljne površine (zlasti z uporabo pršilnikov z usmerniki in šobami z zmanjšanim zanašanjem, vertikalno depozicijo, s hrbtnimi škropilnicami, specialnimi škropilnicami, regulacijo vetra, vetrno zaporo).
- Izvaja se na delu površin intenzivnih sadovnjakov, oljčnikov oziroma vinogradov z nagibom do 25 % in vinogradov z nagibom nad 25 %.
- Izvaja se na območju celotne Republike Slovenije.
- Obtežba z živino ni relevantna.

Opustitev uporabe herbicidov v trajnih nasadih

Namen:

- Zmanjšanje skupne porabe fitofarmacevtskih sredstev zaradi prepovedi uporabe herbicidov, spodbujanje koristnih organizmov v tleh in zadrževanje vlage v tleh.

Zahteve za izvajanje.

- Uporaba herbicidov v intenzivnih sadovnjakih, oljčnikih in vinogradih ni dovoljena.
- Mehansko zatiranje plevelov se izvaja v obdelovalnem pasu pod drevesi oziroma trsi.
- Tla v vrsti pod drevesi oziroma trsi se plitvo obdelajo oziroma se pleveli pokosijo ali zmulčijo.
- Izvaja se na delu površin intenzivnih sadovnjakov, oljčnikov oziroma vinogradov z nagibom do 25 % in vinogradov z nagibom nad 25 %.
- Izvaja se na območju celotne Republike Slovenije.
- Obtežba z živino ni relevantna.

Krajina

Varovalni pasovi ob vodotokih

Namen:

- Vzpostavitev zelenih/zatravljenih pasov ob vodnih telesih z namenom ustvarjanja fizičnih preprek pri preprečevanju zanesa fitofarmacevtskih sredstev in gnojil.

Zahteve za izvajanje:

- Širina varovalnega pasu: 5 in 15 m.
- V varovalnih pasovih ni dovoljena uporaba gnojil in fitofarmacevtskih sredstev, prepovedano je oranje.
- Varovalni pas je treba zatraviti s travnimi mešanici.
- Za zatiranje enoletnih plevelov in spodbujanje rasti travnih rastlin je v prvih dveh letih potrebna 2- do 3-kratna košnja letno.
- Po vzpostavitvi travne ruše se kosi vsako leto v sredini julija.
- V prvih 5 in 15 metrih se za nadzor nad olesenelo rastjo izvaja največ enkrat na dve leti.
- Invazivne tujerodne vrste se zatira mehansko.
- Izvaja se na območju celotne Republike Slovenije.
- Obtežba z živino ni relevantna.

Ohranjanje pol-naravnih habitatov in krajinskih značilnosti

Namen:

- Spodbujanje ohranjanja krajine z višjim deležem krajinskih značilnosti in neproizvodnih površin kot je določeno s pravili o pogojenosti.

Zahteve za izvajanje:

- V podintervencijo se lahko vključijo kmetijska gospodarstva z več kot 6 % neproizvodnih površin in do največ 20 % neproizvodnih površin.
- Neproizvodne površine, upravičene do plačila, so:
 - praha z medonosnimi rastlinami ali praha za ptice in krajinske značilnosti;

- praha z medonosnimi rastlinami – na njivskih površinah, ki ležijo v prahi, se vzpostavi zelen pokrov z medonosnimi rastlinami;
 - praha za ptice – njivske površine se po poletni ali jesenski žetvi preorje in pusti (v tem času se ne izvaja nobenih del) do 1. septembra naslednjega leta, da se površina zaraste s samoniklo plevelno vegetacijo.
- Krajinske značilnosti, upravičene do plačila, so:
- mejice;
 - skupine dreves in grmičevja;
 - posamezna drevesa;
 - manjše vodne prvine;
 - suhozidi;
 - terase;
 - lokalna zamočvirjenja (depresije, ...);
 - strmi travniki z nagibom nad 50 %;
 - grbinasti travniki.
- Pri izračunu skupnih površin (ha) krajinskih značilnosti na kmetijskem gospodarstvu se uporabijo faktorji pretvorbe oziroma utežni faktorji, določeni v Prilogi XX.
- Uporaba gnojil in fitofarmaceutskih sredstev ni dovoljena.
- Izvaja se na območju celotne Republike Slovenije.
- Obtežba z živino ni relevantna.

4.6.3.3. Oblika in stopnja podpore

Podpora za intervencijo SOPO je letna in jo je mogoče določiti kot letno plačilo za vse upravičene hektarje ali za upravičene hektarje, ki so zajeti v SOPO po dveh različnih metodologijah:

- kot »top up« plačilo osnovnemu plačilu na upravičenem hektarju,
- kot kompenzacijsko plačilo, kjer se krije dodatne stroške in izgubo dohodka zaradi prevzete obveznosti. Podpora lahko znaša 100 % višine podpore, izračunane po modelni kalkulaciji ali le del dodatnih stroškov in izpada dohodka izračunanega po modelni kalkulaciji. Dodeli pa se lahko za njivske površine, trajne nasade, trajno travinje, krajinske značilnosti in živali.

4.6.3.4. Kazalniki učinka

Letni načrtovani učinek /output (število)	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
O.13 Število hektarov (kmetijskih zemljišč), za katere veljajo okoljske/podnebne prevzete obveznosti, ki presegajo obvezne zahteve							
O.14 Število hektarov, za katere veljajo okoljske/podnebne prevzete obveznosti, ki presegajo obvezne zahteve							

4.6.3.5. Znesek na enoto

Načrtovani letni znesek na enoto v €	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Znesek v EUR na izplačani hektar – njivske površine							
Znesek v EUR na izplačani hektar – trajni nasadi							
Znesek v EUR na izplačani hektar – trajno travinje in mejice							
Znesek v EUR na izplačani GVŽ							

Utemeljitev zneska na enoto

V izračunu višine podpor za intervencijo SOPO so upoštevani:

- dodatni stroški povezani z/s ...;
- izguba dohodka zaradi ...;
- poslovni stroški ...

Način izračuna zneskov podpore na enoto in način certifikacije (potrditve) tega izračuna v skladu s 76. členom Uredbe o SN

Metodologijo izdelave modelnih izračunov za določitev višine podpor za intervencijo SOPO je izdelala _____ neodvisna _____ institucija:

Izhodišča

Podpore za intervencijo SOPO se nanašajo samo na tiste obveznosti, ki presegajo obvezne standarde Pravil o pogojenosti, druga ustrezna merila iz zakonodaje EU ter druge obvezne zahteve iz nacionalnih predpisov.

Podpore se dodelijo letno za kritje dodatnih stroškov in izpada dohodka, ki so posledica izvajanja intervencije in lahko po potrebi krijejo tudi poslovne stroške (do največ 25 % podpore, plačane za obveznost in do največ 35 % podpore, plačane za obveznost, če intervencijo izvaja skupina upravičencev).

Predlog podpor je pripravljen na podlagi modelnega izračuna za zahteve intervencije SOPO. Podlaga za izračun podpor je razlika, ki nastane v finančnem rezultatu med običajno kmetijsko prakso in izvajanjem zahtev podintervencije SOPO. Pri običajni kmetijski praksi so upoštevani standardi, merila in minimalne dejavnosti določene v zakonodaji EU in obvezne zahteve iz nacionalnih predpisov. Pri opredelitvi običajne kmetijske prakse so pri posamezni proizvodni usmeritvi upoštevane kmetijske prakse, ki so razširjene v Sloveniji in ustrezajo slovenski ravni intenzivnosti. S pomočjo modelnih kalkulacij so ocenjeni stroški in prihodki pri običajni kmetijski praksi in pri izvajanju intervencije SOPO.

Z namenom preprečitve dvojnih plačil z II. stebrom so bile proučene kmetijske prakse shem za podnebje in okolje, obveznosti intervencije KOPOP in drugih intervencij po 65. členu, pogojenosti, plačil po 67. členu.

Za preprečitev preplačila med intervencijo SOPO in intervencijama KOPOP ter Ekološko kmetovanje so bila upoštevana določila XX. člena Izvedbene uredbe XX/YY/ZZ/EU.

4.6.3.6. Letna finančna alokacija sredstev

Letna indikativna	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
-------------------	------	------	------	------	------	------	------

finančna alokacija							

4.6.4. INTERVENCIJA OHRANJANJE, TRAJNOSTNA RABA IN RAZVOJ RASTLINSKIH GENSKIH VIROV V KMETIJSTVU

Sklad	EKSRP
Vrsta intervencije	Okoljske, podnebne in druge upravljavske obveznosti (65. člen)
Območje izvajanja intervencije	celotna Slovenija
Specifični cilj, na katerega se navezuje intervencija in kjer je to relevantno, povezava na sektorske cilje	SC6: prispevanje k varstvu biotske raznovrstnosti, krepitev ekosistemskih storitev ter ohranjanje habitatov in krajine
Kazalniki rezultata	R.27 Ohranjanje habitatov in vrst: delež kmetijskih površin v uporabi z upravljavskimi obveznostmi, ki podpirajo ohranjanje ali obnavljanje biotske raznovrstnosti
Upravičenci	Raziskovalne inštitucije, katerih dejavnost se nanaša na rastlinske genske vire

4.6.4.1. Opis intervencije

Intervencija je namenjena dejavnostim, ki podpirajo ohranjanje rastlinskih genskih virov *in situ* in *ex situ*, podpira pa:

- vzpostavitev monitoringa rastlinskih genskih virov *in situ* za zelišča (samonikle rastline in divji sorodniki kmetijskih rastlin);
- Vzpostavitev monitoringa rastlinskih genskih virov *in situ* za jagodičje (samonikle rastline in divji sorodniki);
- pilotni model varnega hranjenja in pripravo izbora najbolj ogroženih rastlinskih genskih virov za varno hranjenje in za svetovno banko Svalbard in repatriacijo;
- vzpostavitev genske banke za trajne travnike;
- nadaljevanje vrednotenja rastlinskih genskih virov (akcesije in lokalne sorte) – poudarek na uporabni vrednosti lokalnih sort in akcesij, izbor genskega materiala za prenos na (ark) kmetije, vrednotenje prehranske ali krmne vrednosti, odpornosti/tolerance na biotski/abiotični stres, tudi v povezavi s podnebnimi spremembami;
- hranjenje in upravljanje rastlinskih genskih virov iz Javne službe rastlinske genske banke na ark kmetijah (genska banka na kmetijah pod okriljem te službe) – sistem in evidentiranje ark kmetij in ohranjanje z uporabo;
- urejeno in dostopno podatkovno bazo;
- vzdrževanje lokalnih sort.

Začetek izvajanja intervencije v letu 2023, trajanje 5 let (2023–2027).

Upravičenec do plačila mora po opravljenem delu predložiti poročilo o izvedeni raziskavi z ugotovitvami, vključno s prikazom (specifikacijo) stroškov.

Upravičenci se izberejo na podlagi izbirnega postopka, ki se vodi v skladu z zakonodajo o javnem naročanju ter je odprt za subjekte javnega ali zasebnega prava.

4.6.4.2. Pogoji upravičenosti

Potencialni upravičenci morajo v ponudbi na javno naročilo in v času izvajanja javnega naročila:

- dokazati in zagotavljati ustrezno izobrazbo, kvalificiranost in/ali reference osebja;

- redno razpolagati z zadostnim številom osebja.

4.6.4.3. Oblika in stopnja podpore

Financiranje projektov (povračilo dokazanih stroškov)

4.6.4.4. Kazalniki učinka

Letni načrtovani učinek /output (število)	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
O.17 Število projektov, ki podpirajo genske vire	0	4	4	4	4	4	0

4.6.4.5. Znesek na enoto

Načrtovani letni znesek na enoto v €	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Znesek na javno naročilo (projekt)	0	125.000	125.000	125.000	125.000	125.000	0

Utemeljitev zneska na enoto

Upravičeni stroški so:

- stroški dela raziskovalcev in tehničnih sodelavcev;
- materialni stroški;
- stroški za usklajevalne naloge (raziskovalci/pridelovalci).

4.6.4.6. Letna finančna alokacija sredstev

Letna indikativna finančna alokacija	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
	0	500.000	500.000	500.000	500.000	500.000	0

4.6.5. INTERVENCIJA PLAČILA NATURA 2000

Sklad	EKSRP
Vrsta intervencije	Slabosti, značilne za posamezno območje, ki izhajajo iz nekaterih obveznih zahtev (67. člen)
Območje izvajanja intervencije	Izbrana območja Natura 2000
Specifični cilj, na katerega se navezuje intervencija in kjer je to relevantno, navezava na sektorske cilje	SC6: prispevanje k varstvu biotske raznovrstnosti, krepitev ekosistemskih storitev ter ohranjanje habitatov in krajine
Kazalniki rezultata	R.27 Ohranjanje habitatov in vrst: delež kmetijskih površin v uporabi z upravljavskimi obveznostmi, ki podpirajo ohranjanje ali obnavljanje biotske raznovrstnosti R.28 Izboljšanje upravljanja omrežja Natura 2000: delež skupne površine v omrežju Natura 2000 z obveznostmi, ki prejemajo podporo ter so vzpostavljene in se financirajo v okviru EKSRP
Upravičenci	Nosilec kmetijskega gospodarstva Lastnik kmetijskega zemljišča Upravljalac kmetijskega zemljišča

4.6.5.1. Opis intervencije

Intervencija Natura 2000 plačila zagotavlja upravičencem nadomestilo za slabosti, povezane z izvajanjem omrežja Natura 2000. Tistim lastnikom in upravljalcem kmetijskih zemljišč, ki zaradi dejstva, da se njihove površine nahajajo na območju Nature 2000, ter beležijo izpad dohodka in dodatne stroške, napram kmetom, ki niso na teh območjih, se zagotavlja finančno nadomestilo za lažje premagovanje specifičnih slabosti, značilnih za posamezno območje, ki izhajajo iz zahtev na podlagi izvajanja Direktive 2009/147/ES in Direktive 92/43/EGS, ter da bi pripomogli k učinkovitemu upravljanju območij Natura 2000. Podpora je vezana na posebne zahteve, ki presegajo ustrezne obvezne standarde in zahteve, glede na omejitve, ki izhajajo iz direktiv 92/43/EGS in 2009/147/ES, v povezavi s slabostmi zaradi zahtev, ki presegajo ustrezne standarde za dobre kmetijske in okoljske pogoje iz oddelka 2 poglavja 1 Uredbe o skupnem Strateškem načrtu ter pogoje za ohranjanje kmetijskih površin v skladu s točko (a) člena 4(1) Uredbe o skupnem Strateškem načrtu.

Vstop v intervencijo Natura 2000 plačila je prostovoljen, obveznost izvajanja pa traja najmanj eno leto.

Plačila v okviru intervencije Natura 2000 plačila nadomestijo upravičencem vse dodatne stroške, izpad dohodka in transakcijske stroške, ki so na zadevnem območju vezani na slabosti, značilne za posamezno območje.

Najmanjša površina kmetijske oziroma gozdne parcele za vključitev v intervencijo Natura 2000 plačila je 0,1 ha.

Intervencija natura 2000 plačila se bo izvajala na naslednjih Natura 2000 območjih:

- Ljubljansko barje – cona barjanskega okarčka
- Planinsko polje – cona travniške morske čebulice
- Goričko – traviščni habitatni tipi iz Načrta upravljanja

– Mokrotni travniki na naslednjih območjih:

- Bled – Podhom
- Bloščica
- Bohinjska Bistrica in Jereka
- Črna dolina pri Grosuplju
- Dolenja vas pri Ribnici
- Huda Luknja
- Kobariško Blato
- Kromsko hribovje – Menišija
- Lahinja
- Mišja dolina
- Notranjski trikotnik
- Radensko polje – Viršnica
- Rašica
- Razbor
- Ribniška dolina
- Šmarna Gora
- Trnovski gozd – nanos
- Vzhodni Kozjak
- Zelenci
- Žejna dolina

Podpora se namenja za izvajanje kmetijskih praks, ki:

- presegajo zadevne predpisane zahteve ravnanja ter standarde za dobre kmetijske in okoljske pogoje, določene s pravili o pogojenosti v skladu z oddelkom 2 poglavja I Uredbe o strateških načrtih;
- presegajo pogoje, določene za vzdrževanje kmetijske površine v stanju, primernem za pašo ali pridelavo brez pripravljalnih ukrepov, ki presegajo uporabo običajnih kmetijskih metod in strojev skladu s točko (a) prvega odstavka 4. člena Uredbe o strateških načrtih;
- se razlikujejo od obveznosti, v zvezi s katerimi so odobrena plačila z 28. členom Uredbe o strateških načrtih;
- se razlikujejo od obveznosti, v zvezi s katerimi so odobrena plačila z 65. členom Uredbe o strateških načrtih.

Podprta bodo tista kmetijska gospodarstva oziroma tisti lastniki in upravljalci kmetijskih in gozdnih zemljišč, ki bodo izpolnjevali predpisane pogoje in zahteve.

Pravila o pogojenosti za področje Biotska raznovrstnost in krajina (varstvo in kakovost):

PZR 3: Direktiva 2009/147/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 30. novembra 2009 o ohranjanju prosto živečih ptic (UL L 20, 26. 1. 2010, str. 7): člen 3(1), člen 3(2)(b), člen 4(1), (2) in (4)

PZR 4: Direktiva Sveta 92/43/EGS z dne 21. maja 1992 o ohranjanju naravnih habitatov ter prosto živečih živalskih in rastlinskih vrst (UL L 206, 22. 7. 1992, str. 7): člen 6(1) in (2)

DKOP 2: Minimalna zaščita mokrišč in barji

DKOP 9: Minimalni delež kmetijske površine, namenjen za neproizvodne značilnosti ali območja, Ohranjanje krajinskih značilnosti, Prepoved rezanja žive meje in sekanja dreves v času razmnoževanja in vzreje mladičev pri pticah in Ukrepe za preprečevanje vnašanja invazivnih rastlinskih vrst

- Minimalni delež kmetijske površine, namenjen za neproizvodne značilnosti ali območja
- Ohranjanje krajinskih značilnosti
- Prepoved rezanja žive meje in sekanja dreves v času razmnoževanja in vzreje mladičev pri pticah
- Možni tudi ukrepi za preprečevanje vnašanja invazivnih rastlinskih vrst

DKOP 10: Prepoved preusmeritve ali oranja trajnega travinja na območjih Natura 2000

4.6.5.2. Pogoji upravičenosti

Kmetijsko gospodarstvo mora biti vpisano v register kmetijskih gospodarstev, v skladu s predpisom, ki ureja register kmetijskih gospodarstev.

Upravičenec mora:

- imeti najmanj 0,1 hektar kmetijskih površin v smislu 4. člena Uredbe o Strateških načrtih na območju Natura 2000;
- upravljati kmetijsko oziroma gozdno zemljišče v skladu z predpisanimi zahtevami v Načrtu upravljanja;
- upoštevati prepoved uporabe blata iz komunalnih čistilnih naprav;
- voditi evidence o delovnih opravilih, ki se izvajajo pri intervenciji.

4.6.5.3. Oblika in stopnja podpore

Podpora za intervencijo Natura 2000 plačila je letna in krije dodatne stroške in izgubo dohodka zaradi izvajanja zahtev, ki izhajajo iz direktiv 92/43/EGS in 2009/147/ES. Podpora znaša 100 % višine podpore, izračunane po modelni kalkulaciji, dodeli pa se za njivske površine, trajne nasade, trajno travinje, mejice in živali.

V izračunu so upoštevani tudi transakcijski stroški v višini 30 % za posameznega upravičenca.

4.6.5.4. Kazalniki učinka

Letni načrtovani učinek /output (število)	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
O.12 Število hektarjev, ki prejemajo podporo v okviru omrežja Natura 2000	0	1.200	1.200	1.200	1.200	1.200	0

4.6.5.5. Znesek na enoto

Načrtovani letni znesek na enoto v €	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
	0	450	450	450	450	450	0

Utemeljitev zneska na enoto

V izračunu višine podpor za intervencijo Natura 2000 plačila so upoštevani:

- dodatni stroški povezani z/s ...;
- izguba dohodka zaradi ...;
- transakcijski stroški ...

Metodologijo izdelave modelnih izračunov za določitev višine podpor za intervencijo Natura 2000 plačila je izdelala neodvisna institucija:

Izhodišča

Podpore za intervencijo Natura 2000 plačila se nanašajo samo na tiste obveznosti, ki presegajo obvezne standarde Pravil o pogojenosti, druga ustrezna merila iz zakonodaje EU ter druge obvezne zahteve iz nacionalnih predpisov.

Podpore se dodelijo letno za kritje dodatnih stroškov in izpada dohodka, ki so posledica izvajanja intervencije in lahko po potrebi krijejo tudi transakcijske stroške (do največ 20 % podpore, plačane za obveznost).

Predlog podpor je pripravljen na podlagi modelnega izračuna za zahteve intervencije Natura 2000 plačila. Podlaga za izračun podpor je razlika, ki nastane v finančnem rezultatu med običajno kmetijsko prakso in izvajanjem zahtev intervencije Natura 2000 plačila. Pri običajni kmetijski praksi so upoštevani standardi, merila in minimalne dejavnosti določene v zakonodaji EU in obvezne zahteve iz nacionalnih predpisov. Pri opredelitvi običajne kmetijske prakse so pri posamezni proizvodni usmeritvi upoštevane kmetijske prakse, ki so razširjene v Sloveniji in ustrezajo slovenski ravni intenzivnosti. S pomočjo modelnih kalkulacij so ocenjeni stroški in prihodki pri običajni kmetijski praksi in pri izvajanju intervencije Natura 2000 plačila.

Z namenom preprečitve dvojnih plačil so bile proučene kmetijske prakse iz sheme za podnebje in okolje iz 28. člena ter obveznosti iz intervencije KOPOP iz 65. člena. Predpisane zahteve iz intervencije Natura 2000 plačila na določenih območjih Nature 2000 ne morejo biti predmet podpore v okviru intervencij iz 28. in 65. člena. Podpore za intervencije sheme za podnebje in okolje ter KOPOP zato vključujejo samo dodatne stroške in izgubo dohodka za aktivnosti, ki presegajo predpisane kmetijske prakse v intervenciji Natura 2000 plačila.

4.6.5.6. Letna finančna alokacija sredstev

Letna indikativna finančna alokacija	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
	0	540.000	540.000	540.000	540.000	540.000	0

4.6.6. INTERVENCIJA NALOŽBE V NAKUP KMETIJSKE MEHANIZACIJE IN OPREME ZA UPRAVLJANJE TRAVIŠČNIH HABITATOV

Sklad	EKSRP
Vrsta intervencije	Naložbe (68. člen)
Območje izvajanja intervencije	Celotna Slovenija
Specifični cilj, na katerega se navezuje intervencija in kjer je to relevantno, navezava na sektorske cilje	SC6: prispevanje k varstvu biotske raznovrstnosti, krepitev ekosistemskih storitev ter ohranjanje habitatov in krajine
Kazalniki rezultata	R.27a Naložbe povezane z biotsko raznovrstnostjo: delež kmetijskih gospodarstev, ki v okviru SKP prejemajo podpore za naložbe, ki prispevajo k biotski raznovrstnosti
Upravičenci	Upravičenci do podpore so: <ul style="list-style-type: none">– nosilci kmetijskih gospodarstev, ki se ukvarjajo s pridelavo kmetijskih proizvodov,– skupine kmetov, ki izvajajo kolektivne naložbe.

4.6.6.1. Opis intervencije

Travniki so eden izmed vrstno najbolj bogatih in tudi najbolj ogroženih habitatov na svetu. Slovenija je med državami z največjim deležem trajnega travinja v strukturi kmetijskih zemljišč. Zaradi velike geomorfološke razgibanosti, raznolike geološke in pedološke sestave tal in specifičnih klimatskih razmer v Sloveniji predstavlja trajno travinje v rabi vseh kmetijskih zemljišč okrog 58 %. Zaradi posledično težje strojne obdelave prevladuje travinje na območjih s težjimi pridelovalnimi pogoji.

Večji del trajnega travinja v Sloveniji ima značilnosti kmetijskih zemljišč visoke naravne vrednosti. Ohranitev kmetovanja na teh travnikih je v splošnem interesu. Gre za oskrbo prebivalstva s kakovostno hrano, za vzdrževanje prostora, ki nudi možnosti za oddih in rekreacijo, za ohranjanje delovnih mest ter za ohranjanje biotske raznovrstnosti.

Z izjemo travišč nad gozdno mejo in travišč v nekaterih močvirnatih predelih, ki so naravnega nastanka, so skoraj vsa druga travišča nastala s pomočjo delovanja človeka. Tako so polnaravna travišča rezultat več tisočletne ekstenzivne kmetijske rabe tal in so esencialen del kmetijske kulturne krajine. Zaradi opuščanja tradicionalne rabe prostora ali njenega intenziviranja se spreminja/zmanjšuje biotska raznovrstnost vrstno bogatih travišč, ki je odraz večstoletne kulture tu živečega človeka. Za ohranjanje naravovarstveno pomembnih ekstenzivnih travišč je tako nujno potrebno primerno upravljanje, s pomočjo katerega bi se obdržala oz. povečala biotska raznovrstnost.

Intervencija Naložbe v nakup kmetijske mehanizacije in opreme za upravljanje traviščnih habitatov podpira okoljsko funkcijo kmetijstva in spodbuja sonaravne kmetijske prakse, ki so usmerjene v ohranjanje biotske raznovrstnosti in krajine ter ustrezno gospodarjenje z vodami in upravljanje s tlemi ter zmanjšanje negativnih vplivov kmetovanja na zrak.

Podprta bodo kmetijska gospodarstva, ki so vključena oz. se bodo vključila v izvajanje naravovarstvenih podintervencij iz SN 2023-2027, sprogramiranih na podlagi 28., 65. in 67. člena Uredbe o skupnem strateškem načrtu.

Predmet podpore so individualne in kolektivne naložbe v nakup kmetijske mehanizacije in opreme, ki je namenjena upravljanju traviščnih habitatov, in sicer:

a) nakup kmetijske mehanizacije:

- stroji za spravilo krme s travinja: gorska kosilnica, strižna kosilnica, balirke na suho krmo, nakladalne prikolice,..;
 - druga oprema: mlin za drobljenje vej;
- b) ureditev objektov in nakup pripadajoče opreme za skladiščenje in sušenje krme:
- oprema za dosuševanje: ventilator, sistemi z ogretim zrakom (kondenzacijska sušilnica, peč na lesno biomaso, sončna streha), puhalniki, teleskopske naprave, ipd.,
 - mobilna oprema za dosuševanje (sistemi z ogretim ali neogretim zrakom, ipd).

4.6.6.2. Pogoji upravičenosti

- Upravičenec je vključen v izvajanje podintervencije Posebni traviščni habitati (HAB), Traviščni habitati metuljev (MET), Steljniki (STE), Visokodebelni travniški sadovnjaki (TSA), Grbinasti travniki (GRB), Habitati ptic vlažnih ekstenzivnih travnikov, Ohranjanje suhih travišč, Pisan travnik oziroma Travnik za oprasovalce iz intervencije KOPOP ter podintervencij SOPO za ohranjanje krajinskih značilnosti in nižji rabi FFS iz SN 2023-2027 (naravovarstvene podintervencije SN) oziroma se bo vključil v izvajanje ene ali več teh podintervencij najkasneje do zaključka naložbe.
- Minimalna skupna površina kmetijskih zemljišč v uporabi, s katerimi je upravičenec vključen v izvajanje podintervencij iz prejšnje alineje, znaša 6 ha za individualne naložbe ter 10 ha za kolektivne naložbe.
- Če upravičenec kandidira za individualno naložbo je upravičen do podpore samo za en stroj. Če gre za kolektivno naložbo so predmet podpore lahko največ trije stroji, pri čemer mora biti v kolektivno naložbo vključenih najmanj trije nosilci kmetijskih gospodarstev.
- Upravičenec je moral v koledarskem letu pred oddajo vloge na javni razpis ustvariti standardni prihodek iz kmetijske dejavnosti v višini najmanj 12.000 eurov.

V okviru meril za izbor bo poudarek na ekonomskem vidiku naložbe (npr. površina oziroma delež vključenih zemljišč v naravovarstvene operacije), prispevek naložbe k izboljšanju okolja, digitalizaciji, inovacijam, krožnemu gospodarstvu, sodelovanje v EIP projektih, prenosu znanja, ipd.

Upravičeni stroški so:

- stroški nakupa kmetijske mehanizacije za spravilo voluminozne krme s travinja;
- stroški ureditve oziroma obnove skladišč za voluminozno krmo in nakup pripadajoče opreme za skladiščenje in sušenje voluminozne krme;
- splošni stroški, ki so neposredno povezani s pripravo in izvedbo naložbe, kot so plačila za storitve arhitektov, inženirjev in svetovalcev ter stroški izdelave načrtov aktivnosti v zvezi z upravljanjem, ohranjanjem, obnovo in izboljšanjem stanja traviščnih habitatov.

Pri opredelitvi višine upravičenih stroškov bodo upoštevane povprečne višine posameznih upravičenih stroškov, ki bodo določene v Katalogu povprečnih stroškov. Ne glede na to pa bo moral upravičenec k vlogi priložiti eno ponudbo. V primeru stroškov, za katere ne bodo določene povprečne vrednosti v Katalogu povprečnih stroškov pa bo moral upravičenec priložiti tri ponudbe. Upoštevala se bo ponudba z najnižjo ceno.

Do podpore niso upravičeni:

- stroški obresti na dolgove in davka na dodano vrednost (DDV), razen če ni izterljiv na podlagi nacionalne zakonodaje o DDV,
- stroški priprave vloge na javni razpis in zahtevkov za izplačilo,

- stroški arheoloških izkopavanj in arheološkega nadzora,
- obratna sredstva v skladu s pravili o državnih pomočeh in
- nakup rabljene opreme.

Pri izvajanju te intervencije se bodo upoštevale določene specifične zahteve iz vidika upravičenosti stroškov, ki se bodo določile v skladu z nacionalnimi predpisi.

4.6.6.3. Oblika in stopnja podpore

Nepovratna podpora je za dejansko nastale stroške naložb ali kot pavšalna podpora (uporaba poenostavljenih oblik stroškov). Stopnja javne podpore je 50 odstotkov upravičenih stroškov naložbe in se poveča za:

- 10 odstotnih točk za kmetijska gospodarstva, ki so razvrščena v OMD območje. Če gre za kolektivno naložbo mora biti najmanj 50 odstotkov kmetijskih gospodarstev članov skupin proizvajalcev, organizacij proizvajalcev ali zadrug, ki bodo uporabljali kolektivno naložbo, razvrščenih na OMD območja;
- 10 odstotnih točk za naložbe mladih kmetov;
- 15 odstotnih točk za kolektivne naložbe;
- 20 odstotnih točk za naložbe, ki prispevajo o ohranjanju ali izboljšanju habitatnih tipov, vezanih na kmetijsko krajino, v skladu s Programom upravljanja območij Natura 2000 za obdobje 2021–2026.

Stopnje javne podpore iz prejšnjega odstavka se lahko seštevajo, vendar ne smejo preseči 75 odstotkov upravičenih stroškov naložbe. Najnižji znesek javne podpore je 5.000 eurov na vlogo. Upravičenci, ki so kmetije in mikropodjetja, lahko v celotnem programskem obdobju 2023–2027 iz te intervencije pridobijo do vključno 500.000 eurov javne podpore. Upravičenci, ki so mala, srednja in velika podjetja, lahko v celotnem programskem obdobju 2023–2027 iz te intervencije pridobijo do vključno 1.000.000 eurov javne podpore.

4.6.6.4. Kazalniki učinka

Letni načrtovani učinek /output (število)	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
O.18 Število produktivnih naložbenih operacij ali enot na kmetijah, ki prejemajo podporo v okviru EKSRP	0	0	24	24	24	26	26

4.6.6.5. Znesek na enoto

Načrtovani letni znesek na enoto v €	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Znesek v € na izplačani projekt	0	0	64.638	64.638	64.638	64.638	64.638

Utemeljitev zneska na enoto

Izračun temelji na podlagi povprečne vrednosti naložb v nakup kmetijske mehanizacije v okviru podukrepa 4.1 Podpora za naložbe v kmetijska gospodarstva, ki je znašala 107.730 EUR. Ob predpostavki, da bo povprečni delež podpore znašal 60 %, bi bila povprečna vrednost naložb po novem: 64.638 EUR/vlogo.

4.6.6.6. Letna finančna alokacija sredstev

Letna indikativna finančna alokacija	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
	0	0	1.551.312	1.551.312	1.551.312	1.680.588	1.680.588

4.6.7. INTERVENCIJA NEPROIZVODNE NALOŽBE POVEZANE Z IZVAJANJEM NARAVOVARSTVENIH PODINTERVENCIJ SN 2023-2027

Sklad	EKSRP
Vrsta intervencije	Naložbe (68. člen)
Območje izvajanja intervencije	celotna Slovenija
Specifični cilj, na katerega se navezuje intervencija in kjer je to relevantno, navezava na sektorske cilje	SC6: prispevanje k varstvu biotske raznovrstnosti, krepitev ekosistemskih storitev ter ohranjanje habitatov in krajine
Kazalniki rezultata	R.27a Naložbe povezane z biotsko raznovrstnostjo: delež kmetijskih gospodarstev, ki v okviru SKP prejemajo podpore za naložbe, ki prispevajo k biotski raznovrstnosti
Upravičenci	Upravičenci do podpore so: <ul style="list-style-type: none"> – nosilci kmetijskih gospodarstev, ki se ukvarjajo s pridelavo kmetijskih proizvodov, – skupine kmetov, ki izvajajo kolektivne naložbe.

4.6.7.1. Opis intervencije

Intervencija Neproizvodne naložbe povezane z izvajanjem naravovarstvenih podintervencij SN 2023-2027 podpira okoljsko funkcijo kmetijstva in spodbuja sonaravne kmetijske prakse, ki so usmerjene v ohranjanje biotske raznovrstnosti in krajine ter ustrezno gospodarjenje z vodami in upravljanje s tlemi ter zmanjšanje negativnih vplivov kmetovanja na okolje.

Visokodebelni travniški sadovnjaki imajo zaradi tradicionalne, naravi prijazne rabe zelo pomembno vlogo kot življenjski prostor številnim rastlinskim in živalskim vrstam in predstavljajo značilen element kulturne pokrajine v Sloveniji. V posameznih drevesih domuje, gnezdi in se prehranjuje več kot 3.000 živalskih vrst. So pomemben življenjski prostor za gnezdilke dupel, kot sta veliki detel in zelena žolna, ter druge ptice. Tako z vzdrževanjem in obnovo travniških sadovnjakov prispevamo k ohranjanju življenjskega prostora ptic, med katerimi jih je sedem vključenih na seznam vrst Nature 2000; smrdokavra, veliki skovik, pivka, vijeglavka, pogorelec, rjavi srakoper in črnočeli srakoper. Posamezna drevesa v visokodebelnem sadovnjaku pa niso pomembna samo z vidika ohranjanja populacij ptic, temveč so življenjski prostor za različne rastlinske in živalske vrste, lišaje in mahove. Poleg tega imajo pomembno vlogo pri selitvi živali v prostoru, saj so povezovalni element v pokrajini med gozdovi, travniki in naselji. Izginjanje visokodebelnih dreves pomeni izgubo tradicionalne podobe kulturne krajine, sorte pestrosti in močan upad številčnosti populacij rastlinskih in živalskih vrst, vezanih na visokodebelne sadovnjake.

Travniki so eden izmed vrstno najbolj bogatih in tudi najbolj ogroženih habitatov na svetu. Slovenija je med državami z največjim deležem trajnega travinja v strukturi kmetijskih zemljišč. Zaradi velike geomorfološke razgibanosti, raznolike geološke in pedološke sestave tal in specifičnih klimatskih razmer v Sloveniji predstavlja trajno travinje v rabi vseh kmetijskih zemljišč okrog 58 %. Zaradi posledično težje strojne obdelave prevladuje travinje na območjih s težjimi pridelovalnimi pogoji.

Večji del trajnega travinja v Sloveniji ima značilnosti kmetijskih zemljišč visoke naravne vrednosti. Ohranitev kmetovanja na teh travnikih je v splošnem interesu. Gre za oskrbo prebivalstva s kakovostno hrano, za vzdrževanje prostora, ki nudi možnosti za oddih in rekreacijo, za ohranjanje delovnih mest ter za ohranjanje biotske raznovrstnosti.

Z izjemo travišč nad gozdno mejo in travišč v nekaterih močvirnatih predelih, ki so naravnega nastanka, so skoraj vsa druga travišča nastala s pomočjo delovanja človeka. Tako so polnaravna travišča rezultat več tisočletne ekstenzivne kmetijske rabe tal in so esencialen del kmetijske

kulturne krajine. Zaradi opuščanja tradicionalne rabe prostora ali njenega intenziviranja se spreminja/zmanjšuje biotska raznovrstnost vrstno bogatih travišč, ki je odraz večstoletne kulture tu živečega človeka. Za ohranjanje naravovarstveno pomembnih ekstenzivnih travišč je tako nujno potrebno primerno upravljanje, s pomočjo katerega bi se obdržala oz. povečala biotska raznovrstnost.

Podpora se namenja za izvajanje kmetijskih praks, ki:

- presegajo zadevne predpisane zahteve ravnanja ter standarde za dobre kmetijske in okoljske pogoje, določene s pravili o pogojenosti v skladu z oddelkom 2 poglavja I Uredbe o strateških načrtih;
- presegajo minimalne zahteve za uporabo gnojil in fitofarmacevtskih sredstev ter dobrobit živali kot tudi druge obvezne zahteve, določene z nacionalnim pravom in pravom Unije;
- presegajo pogoje, določene za vzdrževanje kmetijske površine v stanju, primernem za pašo ali pridelavo brez pripravljalnih ukrepov, ki presegajo uporabo običajnih kmetijskih metod in strojev skladu s točko (a) prvega odstavka 4. člena Uredbe o strateških načrtih;
- se razlikujejo od obveznosti, v zvezi s katerimi so odobrena plačila z 28. členom Uredbe o strateških načrtih.

Pravila o pogojenosti

Podnebne spremembe:

- DKOP 1: Ohranjanje trajnega travinja na podlagi deleža trajnega travinja v primerjavi s celotno površino kmetijskih zemljišč;
- DKOP 2: Ustrezno varstvo mokrišč in šotišč;
- DKOP 3: Prepoved sežiganja ornih strnišč, razen zaradi zdravstvenega varstva rastlin.

Voda:

- PZR 1: Direktiva 2000/60/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 23. oktobra 2000 o določitvi okvira za ukrepe Skupnosti na področju vodne politike: člena 11(3)(e) in 11(3)(h) glede obveznih zahtev za nadzorovanje razpršenih virov onesnaževanja s fosfati;
- PZR 2: Direktiva Sveta 91/676/EGS z dne 12. decembra 1991 o varstvu voda pred onesnaženjem z nitrati iz kmetijskih virov (UL L 375, 31. 12. 1991, str. 1): člena 4 in 5;
- DKOP 4: Vzpostavitev varovalnih pasov vzdolž vodnih tokov.

Tla (varstvo in kakovost):

- DKOP 6: Upravljanje obdelave za zmanjšanje tveganja degradacije tal, vključno z upoštevanjem naklona;
- DKOP 7: Brez golih tal pozimi (v obdobjih in na območjih, ki so najbolj občutljiva).

Biotska raznovrstnost in krajina (varstvo in kakovost):

- PZR 3: Direktiva 2009/147/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 30. novembra 2009 o ohranjanju prosto živečih ptic (UL L 20, 26. 1. 2010, str. 7): člen 3(1), člen 3(2)(b), člen 4(1), (2) in (4);
- PZR 4: Direktiva Sveta 92/43/EGS z dne 21. maja 1992 o ohranjanju naravnih habitatov ter prosto živečih živalskih in rastlinskih vrst (UL L 206, 22. 7. 1992, str. 7): člen 6(1) in (2);
- DKOP 9: Ohranjanje krajinskih značilnosti; Prepoved rezanja žive meje in sekanja dreves v času razmnoževanja in vzreje mladičev pri pticah; Možni tudi ukrepi za preprečevanje vnašanja invazivnih rastlinskih vrst;
- DKOP 10: Prepoved preusmeritve ali oranja trajnega travinja na območjih Natura 2000.

Podprta bodo kmetijska gospodarstva, ki so vključena oz. se bodo vključila v izvajanje naravovarstvenih podintervencij iz SN 2023-2027, ki so bile programirane na podlagi 28., 65. in 67. člena Uredbe o skupnem strateškem načrtu.

Intervencija Neproizvodne naložbe povezane z izvajanjem naravovarstvenih podintervencij SN 2023-2027 vključuje naslednje podintervencije:

- A. Neproizvodne naložbe v ohranjanje travniških sadovnjakov
- B. Neproizvodne naložbe v ohranjanje ekstenzivnih pašnikov
- C. Neproizvodne naložbe v ureditev mejic, suhozidov in drugih krajinskih značilnosti,
- Č. Neproizvodne naložbe v ureditev zaščite živali na paši pred pojavom velikih zveri

4.6.7.2. Pogoji upravičenosti

Skupni pogoji upravičenosti za vse podintervencije

- Kmetijsko gospodarstvo mora biti vpisano v register kmetijskih gospodarstev, v skladu s predpisom, ki ureja register kmetijskih gospodarstev.
- Kmetijsko gospodarstvo je moralo v letu oddaje vloge/zahtevka oddati zbirno vlogo za uveljavljanje ukrepov kmetijske politike.
- Če naložba vključuje izvedbo agromelioracijskih del, mora imeti upravičenec pri zahtevni agromelioraciji pravnomočno odločbo o uvedbi agromelioracije v skladu z zakonom, ki ureja kmetijska zemljišča.
- Če naložba vključuje izvedbo agromelioracijskih del, mora upravičenec pri nezahtevni agromelioraciji na območju varovanj in omejitev po posebnih predpisih vlogi na javni razpis priložiti predpisana soglasja in dovoljenja pristojnih organov.
- Če naložba pomeni poseg v okolje, mora biti skladno s predpisom, ki ureja posege v okolje, za katere je treba izvesti presojo vplivov na okolje, izvedena presoja vplivov na okolje oziroma predhodni postopek presoje, če so preseženi pragovi, določeni v prilogi tega predpisa, ki ureja posege v okolje, za katere je treba izvesti presojo vplivov na okolje. S tem se izvajajo tudi obveznosti iz 6. člena Direktive 92/43/ES.

Pogoji upravičenosti po posameznih podintervencijah

A) Neproizvodne naložbe v ohranjanje travniških sadovnjakov:

- Upravičenec je vključen v izvajanje podintervencije Visokodebelni travniški sadovnjaki iz intervencije KOPOP iz SN 2023-2027 (v nadaljnjem besedilu: podintervencija TSA) v kolikor gre za obnovo oziroma se bo vključil v izvajanje te podintervencije najkasneje do zaključka naložbe v kolikor gre za postavitve travniškega sadovnjaka.
- Minimalna površina kmetijskih zemljišč v uporabi, s katerimi je vključen v izvajanje podintervencije TSA oziroma se bo vključil v izvajanje te intervencije najkasneje do zaključka naložbe, znaša 1 ha.
- Obnova travniškega sadovnjaka je upravičena do podpore:
 - če je nasad starejši od navedenih vrednosti, razvidnih iz RKG: slive: 20 let, jabolane: 40 let, hruške: 40 let, mešani nasadi: 30 let;
 - če predstavlja najmanj 30 odstotkov napravne vrednosti novega travniškega sadovnjaka.

- Upravičenec mora vlogi na javni razpis predložiti načrt trajnega nasada, ki vključuje popis del in materiala ter skico tega zemljišča na ortofoto posnetku GERK-a, na katerega se naložba nanaša, oziroma z izrisom digitalnega zemljiškokatastrskega načrta, če zemljišča niso vključena v GERK.

B) Neproizvodne naložbe v ohranjanje ekstenzivnih pašnikov:

- Upravičenec je vključen v izvajanje podintervencije Posebni traviščni habitati (HAB), Traviščni habitati metuljev (MET), Steljniki (STE), Habitati ptic vlažnih ekstenzivnih travnikov (VTR), Ohranjanje suhih travišč, Pisan travnik, Travnik za opraevalce oziroma Visokodebelni travniški sadovnjaki (TSA), ki se izvajajo v okviru intervencije KOPOP, podintervencije za ohranjanje ekstenzivnega travinja na Shemi za okolje in podnebje, Natura 2000 plačila ter Izvajanje ukrepov iz načrtov upravljanja zavarovanih območij, oziroma se bo vključil v izvajanje teh podintervencij najkasneje do zaključka naložbe.
- Minimalna skupna površina kmetijskih zemljišč v uporabi, s katerimi je upravičenec vključen v izvajanje podintervencij oziroma ukrepov iz prejšnje alineje oziroma se bo vključil v njihovo izvajanje najkasneje do zaključku naložbe, znaša 3 ha za posameznega upravičenca oziroma 5 ha skupne površine nosilcev kmetijskih gospodarstev za kolektivne naložbe.
- Obnova ekstenzivnega pašnika mora znašati najmanj 25 odstotkov vrednosti postavitve novega ekstenzivnega pašnika in nakupa pripadajoče opreme.
- Upravičenec mora vlogi na javni razpis predložiti načrt ekstenzivnega pašnika, ki vključuje popis del in materiala ter skico tega zemljišča na ortofoto posnetku GERK-a kmetijskega zemljišča, na katerega se naložba nanaša, oziroma z izrisom digitalnega zemljiškokatastrskega načrta, če zemljišča niso vključena v GERK.

C) Neproizvodne naložbe v ureditev mejic, suhozidov in drugih krajinskih značilnosti:

- Minimalna površina kmetijskega zemljišča v uporabi, na katerem upravičenec izvaja naložbo v ureditev mejice, suhozida in vodnega vira znaša 1 ha.
- Minimalna površina kmetijskega zemljišča v uporabi, na katerem upravičenec izvaja naložbo v revitalizacijo traviščnega habitatnega tipa oziroma v ureditev drugih krajinskih značilnosti (posamezna drevesa, gnezdilnice za ptice, lovne preže za ptice, hoteli za divje opraevalce, ipd.) znaša 0,5 ha.
- Obnova mejice je upravičena do podpore, če predstavlja najmanj 30% napravne vrednosti nove mejice.
- Pri naložbah v izgradnjo vodnih teles ni dovoljeno naseljevati rib.
- Upravičenec mora vlogi na javni razpis predložiti načrt zemljišča, ki vključuje popis del in materiala ter skico tega zemljišča na ortofoto posnetku GERK-a, na katerega se naložba nanaša, oziroma z izrisom digitalnega zemljiškokatastrskega načrta, če zemljišča niso vključena v GERK.

Č) Neproizvodne naložbe v ureditev zaščite živali na paši pred pojavom velikih zveri:

- Upravičenec je vključen v izvajanje podintervencije Sobivanje z velikimi zvermi iz intervencije KOPOP iz SN 2023-2027 in izvaja varovanje črede z elektroograjami in elektromrežami (ZVE_OGRM) oziroma s pastirskimi psi (ZVE_PP) oziroma se bo vključil v izvajanje teh zahtev najkasneje do zaključka naložbe.
- Minimalna površina kmetijskih zemljišč v uporabi, s katerimi je vključen v izvajanje varovanja ZVE_OGRM oziroma ZVE_PP) se bo vključil v izvajanje teh zahteve najkasneje do zaključka naložbe, znaša 2 ha.

- Če upravičenec še ni vključen v izvajanje podintervencije Sobivanje z velikimi zvermi v okviru intervencije KOPOP iz SN 2023-2027 mora predložiti načrt ureditve pašnika in paše, ki mora biti pripravljen v skladu z predpisom, ki ureja izvajanje ukrepa KOPOP.
- Če upravičenec še ni vključen v izvajanje podintervencije Sobivanje z velikimi zvermi v okviru intervencije KOPOP iz SN 2023-2027 in bo varoval živali na paši z visoko elektroograjo oziroma visokimi preničnimi varovalnimi elektromrežami, mora izpolnjevati naslednje pogoje:
 - ograja mora biti zgrajena iz stalne elektroograje oziroma visokih elektromrež, višine vsaj 160 cm in pod stalno električno napetostjo najmanj 5kV ves dan, podnevi in ponoči, tudi ko živali niso v ograji,
 - za varovanje živali se lahko uporabijo krmišča ali zavetišča za živali na pašniku oz. obori, stalne lesene ograde ali stalne ograde iz betonskega železa višine vsaj 160 cm, ki onemogočajo fizični dostop velikih zveri do živali.
- Če upravičenec še ni vključen v izvajanje podintervencije Sobivanje z velikimi zvermi v okviru intervencije KOPOP iz SN 2023-2027 in bo varoval živali na paši s pastirskimi psi, mora izpolnjevati naslednje pogoje:
 - ograja mora biti zgrajena iz stalne elektroograje ali farmskega pletiva z ojačitvijo, višine vsaj 140 cm oziroma stalne žičnate obore, višine vsaj 170 cm,
 - za varovanje živali se lahko uporabijo stalne lesene ograde ali stalne ograde iz betonskega železa višine vsaj 140 cm,
 - upravičenec mora izvajati pašo z najmanj tremi pastirskimi psi, ki morajo biti cepljeni proti steklini.

V okviru meril za izbor (če bodo merila za izbor vlog) bo poudarek na geografskem vidiku upravičenca (OMD območja, Natura 2000), proizvodni usmeritvi (sheme kakovostim, EK), ekonomskem vidiku naložbe (npr. površina kmetijskega zemljišča vključenega v naložbo), pridelava avtohtonih sort rastlin, reja avtohtonih vrst oz. pasem živali, prispevku k izboljšanju okolja (npr. obtežba), ipd.

Upravičeni stroški so:

- postavitve oziroma obnova travniškega sadovnjaka: odstranitev nasada in zemeljska dela, priprava poti, nakup in posaditev sadik, nakup in postavitve ograd za zaščito pred divjadjo, impregnirani količki za okrog vsakega drevesa, mreža za zaščito korenin pred voluharji, mrežasti tulci, odstranjevanje bele omele, izvedba oživitvene rezi, postavitve opore ter stroške oskrbe nasada v prvem letu,
- stroški zasaditve robov visokodebelnih travniških sadovnjakov s plodonosnimi grmovnicami,
- stroški nakupa/izdelave in postavitve lovnih prež za ptice, gnezdilnic za velike sekundarne duplarje in netopirje, hotelov za divje opraševalce, ipd,
- postavitve oziroma obnova pašnika: nakup in postavitve elektroograje, žičnate obore, farmskega pletiva oziroma varovalne elektromreže in nakup pripadajoče opreme (pašni aparat),
- nakup pastirskih psov,
- agromelioracijska dela za namen ureditve pašnika,
- postavitve krmišč in zavetišča za živali pašniku in nakup pripadajoče opreme,
- ureditev zajetja in zbiralnika za kapnico na pašniku,
- nakup dodatne opreme za oskrbo z vodo (cisterna),
- nakup prikolic za prevoz živali z največjo zmogljivostjo 2,6 t,

- nakup kmetijske mehanizacije namenjene odstranjevanju nezaželene lesne zarasti oziroma invazivnih tujerodnih rastlinskih vrst,
- stroški izdelave oziroma obnove vodnih virov (mlak in kali); Obnova vodnega vira mora predstavljati najmanj 25 odstotkov stroškov postavitve novega napajališča,
- stroški postavitve oziroma obnove suhozidov. Obnova suhozida mora predstavljati najmanj 25 odstotkov stroškov postavitve novega suhozida,
- priprava zemljišča (zemeljska dela) ter stroški zasaditve/vzpostavitve nove meje oziroma obnove obstoječe,
- stroški nakupa avtohtonih sadik in sajenja avtohtonih večletnih rastlin (drevesa in grmovnice),
- splošni stroški, ki so neposredno povezani s pripravo in izvedbo naložbe.

Pri opredelitvi višine upravičenih stroškov bodo upoštevane povprečne višine posameznih upravičenih stroškov, ki bodo določene v Katalogu povprečnih stroškov. V primeru stroškov, za katere ne bodo določene povprečne vrednosti v Katalogu povprečnih stroškov bo moral upravičenec priložiti tri ponudbe. Upoštevala se bo ponudba z najnižjo ceno.

Do podpore niso upravičeni:

- stroški obresti na dolgove in davka na dodano vrednost (DDV), razen če ni izterljiv na podlagi nacionalne zakonodaje o DDV,
- stroški priprave vloge na javni razpis in zahtevkov za izplačilo,
- stroški arheoloških izkopavanj in arheološkega nadzora,
- obratna sredstva v skladu s pravili o državnih pomočeh in
- nakup rabljene opreme.

Pri izvajanju te intervencije se bodo upoštevale določene specifične zahteve iz vidika upravičenosti stroškov, ki se bodo določile v skladu z nacionalnimi predpisi.

4.6.7.3. Oblika in stopnja podpore

Nepovratna podpora je za dejansko nastale stroške naložb ali kot pavšalna podpora (uporaba poenostavljenih oblik stroškov). Stopnja javne podpore je 50 odstotkov upravičenih stroškov naložbe in se poveča za:

- 10 odstotnih točk za kmetijska gospodarstva, ki so razvrščena v OMD območje. Če gre za kolektivno naložbo mora biti najmanj 50 odstotkov kmetijskih gospodarstev članov skupin proizvajalcev, organizacij proizvajalcev ali zadrug, ki bodo uporabljali kolektivno naložbo, razvrščenih na OMD območja;
- 10 odstotnih točk za naložbe mladih kmetov;
- 15 odstotnih točk za kolektivne naložbe;
- 20 odstotnih točk za naložbe, ki prispevajo o ohranjanju ali izboljšanju habitatnih tipov, vezanih na kmetijsko krajino, v skladu s Programom upravljanja območij Natura 2000 za obdobje 2021–2026.

Stopnje javne podpore iz prejšnjega odstavka se lahko seštevajo, vendar ne smejo preseči 90 odstotkov upravičenih stroškov naložbe za podintervencije A, B in C ter 100 odstotkov upravičenih stroškov naložbe za podintervencijo Č. Najnižji znesek javne podpore je 5.000 eurov na vlogo. Upravičenci, ki so kmetije in mikropodjetja, lahko v celotnem programskem obdobju 2023–2027 iz te intervencije pridobijo do vključno 200.000 eurov javne podpore. Upravičenci, ki so mala, srednja

in velika podjetja, lahko v celotnem programskem obdobju 2023–2027 iz te intervencije pridobijo do vključno 300.000 eurov javne podpore.

4.6.7.4. Kazalniki učinka

Letni načrtovani učinek /output (število)	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
O.18a Število neproduktivnih naložbenih enot (ha) na kmetijah, ki prejemajo podporo v okviru EKSRP-SKUPAJ	0	0	62	67	67	78	78
A. Neproizvodne naložbe v ohranjanje travniških sadovnjakov	0	0	20	20	20	30	30
B. Neproizvodne naložbe v ohranjanje ekstenzivnih pašnikov	0	0	10	15	15	15	15
C. Neproizvodne naložbe v ureditev mejic, suhozidov in drugih krajinskih značilnosti	0	0	20	20	20	20	20
Č. Neproizvodne naložbe v zaščito živali na paši pred pojavom velikih zveri	0	0	12	12	12	13	13

4.6.7.5. Znesek na enoto

Načrtovani letni znesek na enoto v €	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Povprečni znesek v € na izplačani projekt za podintervencijo A..	0	0	16.170	16.170	16.170	16.170	16.170
Povprečni znesek v € na izplačani projekt za podintervencijo B.	0	0	19.128	19.128	19.128	19.128	19.128
Povprečni znesek v € na izplačani projekt za podintervencijo C.	0	0	12.000	12.000	12.000	12.000	12.000
Povprečni znesek v € na izplačani projekt za podintervencijo Č.	0	0	106.500	106.500	106.500	106.500	106.500

Utemeljitev zneska na enoto

Izračun za podintervencijo A. Neproizvodne naložbe v ohranjanje travniških sadovnjakov temelji na podlagi upravičenih stroškov za postavitev oziroma obnovo 1 ha travniškega sadovnjaka iz naslova podukrepa 4.1, ki znaša 20.213 EUR/ha. Ob 80 % povprečnem deležu podpore to pomeni 16.170 EUR pavšalne podpore/ha.

Izračun za podintervencijo B. Neproizvodne naložbe v ohranjanje ekstenzivnih pašnikov temelji na podlagi povprečne vrednosti naložb v ureditev pašnikov v okviru podukrepa 4.1 Podpora za naložbe v kmetijska gospodarstva, ki je znašala 23.910 EUR/vlogo. Ob povprečni 80 % pavšalni podpori bi povprečna vrednost projekta znašala: 19.128 EUR/vlogo.

Izračun za podintervencijo C. Neproduktivne naložbe v ureditev mejic, suhozidov in drugih krajinskih značilnosti temelji na podlagi maksimalne priznane vrednosti za izvedbo agromelioracijskih del na kmetijskih gospodarstvih, v okviru podukrepa 4.1, ki so po vsebini najbližja tovrstnim naložbam in znaša 5.000 EUR/ha. Glede na to, da so med upravičenimi stroški tudi druge aktivnosti ocenjujemo, da bodo dejanski stroški za cca. 60 odstotkov višji. Če predpostavimo, da bo upravičenec v povprečju uredil mejice, suhozide, in druge krajinske značilnosti, na površini 1,5 ha, pri čemer bi povprečna podpora znašala 80 % upravičenih stroškov, bi povprečni znesek/enoto znašal: 12.000 EUR/vlogo.

Izračun za podintervencijo Č. Neproduktivne naložbe v ureditev zaščite živali na paši pred pojavom velikih zveri temelji na podlagi povprečne višine odobrenih sredstev prejetih vlog na javnem razpisu iz naslova podukrepa 4.1 v letu 2020 za namen zaščite živali na paši pred napadi velikih zveri, ki je znašala cca. 106.500 EUR/vlogo.

4.6.7.6. Letna finančna alokacija sredstev

Letna indikativna finančna alokacija	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Indikativna finančna alokacija SKUPAJ	0	0	2.032.690	2.128.330	2.128.330	2.396.535	2.396.535
Indikativna finančna alokacija za podintervencijo A.	0	0	323.410	323.410	323.410	485.115	485.115
Indikativna finančna alokacija za podintervencijo B.	0	0	191.280	286.920	286.920	286.920	286.920
Indikativna finančna alokacija za podintervencijo C.	0	0	240.000	240.000	240.000	240.000	240.000
Indikativna finančna alokacija za podintervencijo Č.	0	0	1.278.000	1.278.000	1.278.000	1.384.500	1.384.500

4.6.8. INTERVENCIJA IZVAJANJE UKREPOV IZ NAČRTOV UPRAVLJANJA ZAVAROVANIH OBMOČIJ

Sklad	EKSRP
Vrsta intervencije	Okoljske, podnebne in druge upravljaljske obveznosti (65. člen)
Območje izvajanja intervencije	Izbrana ožja in širša zavarovana območja (narodni park, regijski parki, krajinski parki, strogi naravni rezervat in naravni rezervati)
Specifični cilj, na katerega se navezuje intervencija in kjer je to relevantno, navezava na sektorske cilje	SC6: prispevanje k varstvu biotske raznovrstnosti, krepitev ekosistemskih storitev ter ohranjanje habitatov in krajine
Kazalniki rezultata	R.26 Podpiranje trajnostnega gospodarjenja z gozdovi: delež gozdnih zemljišč, za katera veljajo obveznosti za podpiranje varstva gozdov in gospodarjenja z ekosistemskimi storitvami R.27 Ohranjanje habitatov in vrst: delež kmetijskih površin v uporabi z upravljaljskimi obveznostmi, ki podpirajo ohranjanje ali obnavljanje biotske raznovrstnosti R.28 Izboljšanje upravljanja omrežja Natura 2000: delež skupne površine v omrežju Natura 2000 z obveznostmi, ki prejemajo podporo ter so vzpostavljene in se financirajo v okviru EKSRP
Upravičenci	Upravljalca zavarovanega območja

4.6.8.1. Opis intervencije

Zavarovana območja so območja narave, kjer je velika biotska, abiotska in krajinska raznovrstnost ter velika gostota in raznolikost naravnih vrednot. V Sloveniji prekrivajo 14 % ozemlja države in so eden ključnih instrumentov varstvo biotske raznovrstnosti, krajinske pestrosti in naravnih vrednot, ki hkrati prispeva tudi k socialno-gospodarskemu razvoju regij. V Sloveniji je 1 narodni park, 3 regijski parki, 45 krajinskih parkov, 1 strogi naravni rezervat in 56 naravnih rezervatov. 12 parkov in rezervatov ustanovljenih s strani države ima upravljalca in 6 parkov ustanovljenih s strani občin ima upravljalce.

Intervencija Izvajanje ukrepov iz načrtov upravljanja zavarovanih območij podpira kmetijstvo v njegovi okoljski funkciji in je namenjena spodbujanju nadstandardnih sonaravnih kmetijskih praks, ki so usmerjene v ohranjanje biotske raznovrstnosti in krajine. Upravičencem zagotavlja nadomestilo za izvajanje ukrepov na kmetijskih in gozdnih površinah iz načrtov upravljanja zavarovanih območij. Tistim lastnikom in upravljalcem kmetijskih zemljišč, ki zaradi izvajanja ukrepov, določenih v načrtu upravljanja, beležijo izpad dohodka in dodatne stroške, se zagotavlja finančno nadomestilo. Intervencija bo prispevala k učinkovitemu upravljanju širših zavarovanih območij. Podpora je vezana na posebne zahteve, ki presegajo ustrezne obvezne standarde in zahteve, glede na omejitve, ki izhajajo iz direktiv 92/43/EGS in 2009/147/ES, v povezavi s slabostmi zaradi zahtev, ki presegajo ustrezne standarde za dobre kmetijske in okoljske pogoje iz oddelka 2 poglavja 1 Uredbe o skupnem Strateškem načrtu ter pogoje za ohranjanje kmetijskih površin v skladu s točko (a) člena 4(1) Uredbe o skupnem Strateškem načrtu.

Ukrepi in pravila ravnanja v zavarovanem območju preko katerih se izpolnjujejo cilji in nameni zavarovanja so določeni v načrtih upravljanja.

Upravičena območja in površine za izvajanje posameznih ukrepov določijo na zemljišče natančno na podlagi načrta upravljanja ali strokovne ocene upravljalca zavarovanega območja.

Upravičenec v intervenciji Izvajanje ukrepov iz načrtov upravljanja zavarovanih območij je upravljalec zavarovanega območja. Upravičenec sklene individualne pogodbe/sporazume z lastniki oziroma upravljavci kmetijskih zemljišč in jim izplačuje izpad dohodka in dodatne stroške zaradi izvajanja ukrepov iz načrta upravljanja.

Vstop v intervencijo Izvajanje ukrepov iz načrtov upravljanja zavarovanih območij je prostovoljen, obveznost izvajanja pa traja najmanj pet let.

Plačila v okviru intervencije Izvajanje ukrepov iz načrtov upravljanja zavarovanih območij nadomestijo upravičencem vse dodatne stroške, izpad dohodka in transakcijske stroške, ki so na zadevnem območju vezani na izvajanje ukrepov iz načrtov upravljanja.

Najmanjša površina kmetijske oziroma gozdne parcele za vključitev v intervencijo Izvajanje ukrepov iz načrtov upravljanja zavarovanih območij je 0,01 ha.

Podpora se namenja za izvajanje kmetijskih praks, ki:

- presegajo zadevne predpisane zahteve ravnanja ter standarde za dobre kmetijske in okoljske pogoje, določene s pravili o pogojenosti v skladu z oddelkom 2 poglavja I Uredbe o strateških načrtih;
- presegajo pogoje, določene za vzdrževanje kmetijske površine v stanju, primernem za pašo ali pridelavo brez pripravljanih ukrepov, ki presegajo uporabo običajnih kmetijskih metod in strojev skladu s točko (a) prvega odstavka 4. člena Uredbe o strateških načrtih;
- se razlikujejo od obveznosti, v zvezi s katerimi so odobrena plačila z 28. členom Uredbe o strateških načrtih;
- se razlikujejo od obveznosti, v zvezi s katerimi so odobrena druga plačila z 65. členom Uredbe o strateških načrtih;
- se razlikujejo od obveznosti, v zvezi s katerimi so odobrena plačila z 67. členom Uredbe o strateških načrtih.

Podprta bodo tista kmetijska gospodarstva oziroma tisti lastniki in upravljalci kmetijskih in gozdnih zemljišč, ki bodo izpolnjevali predpisane pogoje in zahteve.

Pravila o pogojenosti za področje Biotska raznovrstnost in krajina (varstvo in kakovost):

PZR 3: Direktiva 2009/147/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 30. novembra 2009 o ohranjanju prosto živečih ptic (UL L 20, 26. 1. 2010, str. 7): člen 3(1), člen 3(2)(b), člen 4(1), (2) in (4)

PZR 4: Direktiva Sveta 92/43/EGS z dne 21. maja 1992 o ohranjanju naravnih habitatov ter prosto živečih živalskih in rastlinskih vrst (UL L 206, 22. 7. 1992, str. 7): člen 6(1) in (2)

DKOP 2: Minimalna zaščita mokrišč in barji

DKOP 9: Minimalni delež kmetijske površine, namenjen za neproizvodne značilnosti ali območja, Ohranjanje krajinskih značilnosti, Prepoved rezanja žive meje in sekanja dreves v času razmnoževanja in vzreje mladičev pri pticah in Ukrepe za preprečevanje vnašanja invazivnih rastlinskih vrst

- Minimalni delež kmetijske površine, namenjen za neproizvodne značilnosti ali območja
- Ohranjanje krajinskih značilnosti
- Prepoved rezanja žive meje in sekanja dreves v času razmnoževanja in vzreje mladičev pri pticah
- Možni tudi ukrepi za preprečevanje vnašanja invazivnih rastlinskih vrst

DKOP 10: Prepoved preusmeritve ali oranja trajnega travinja na območjih Natura 2000

4.6.8.2. Pogoji upravičenosti

Upravljalca zavarovanega območja mora imeti registrirano kmetijsko gospodarstvo in biti vpisano v register kmetijskih gospodarstev, v skladu s predpisom, ki ureja register kmetijskih gospodarstev.

Upravičenec mora:

- imeti najmanj 0,1 hektar kmetijskih površin v smislu 4. člena Uredbe o Strateških načrtih na širšem zavarovanem območju;
- upravljati kmetijsko oziroma gozdno zemljišče v skladu z predpisanimi zahtevami v Načrtu upravljanja;
- voditi evidence o izvajanju ukrepov, ki se izvajajo pri intervenciji.

4.6.8.3. Oblika in stopnja podpore

Podpora za intervencijo Izvajanje ukrepov iz načrtov upravljanja zavarovanih območij je letna in krije dodatne stroške in izgubo dohodka zaradi izvajanja zahtev, ki izhajajo iz direktiv 92/43/EGS in 2009/147/ES. Podpora znaša 100 % višine podpore, izračunane po modelni kalkulaciji, dodeli pa se za njivske površine, trajne nasade, trajno travinje, krajinske značilnosti in gozdne površine.

V izračunu so upoštevani tudi transakcijski stroški v višini 30 % za posameznega upravičenca.

4.6.8.4. Kazalniki učinka

Letni načrtovani učinek /output (število)	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
O.13 Število hektarjev razen gozdnih zemljišč, za katere veljajo okoljske/podnebne prevzete obveznosti, ki presegajo obvezne zahteve	0	1.800	1.800	1.800	1.800	1.800	0

4.6.8.5. Znesek na enoto

Načrtovani letni znesek na enoto v €	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Znesek v EUR na izplačani hektar	0	500	500	500	500	500	0

Utemeljitev zneska na enoto

V izračunu višine podpor za intervencijo Pomoč pri izvajanju ukrepov iz načrtov upravljanja zavarovanih območij so upoštevani:

- dodatni stroški povezani z/s ...;
- izguba dohodka zaradi ...;
- transakcijski stroški ...

Metodologijo izdelave modelnih izračunov za določitev višine podpor za intervencijo Pomoč pri izvajanju ukrepov iz načrtov upravljanja zavarovanih območij je izdelala neodvisna institucija:

Izhodišč

Podpore za intervencijo Pomoč pri izvajanju ukrepov iz načrtov upravljanja zavarovanih območij se nanašajo samo na tiste obveznosti, ki presegajo obvezne standarde Pravil o pogojenosti, druga ustrezna merila iz zakonodaje EU ter druge obvezne zahteve iz nacionalnih predpisov.

Podpore se dodelijo letno za kritje dodatnih stroškov in izpada dohodka, ki so posledica izvajanja intervencije in lahko po potrebi krijejo tudi transakcijske stroške (do največ 30 % podpore, plačane za obveznost).

Predlog podpor je pripravljen na podlagi modelnega izračuna za zahteve intervencije Pomoč pri izvajanju ukrepov iz načrtov upravljanja zavarovanih območij. Podlaga za izračun podpor je razlika, ki nastane v finančnem rezultatu med običajno kmetijsko prakso in izvajanjem zahtev intervencije Pomoč pri izvajanju ukrepov iz načrtov upravljanja zavarovanih območij. Pri običajni kmetijski praksi so upoštevani standardi, merila in minimalne dejavnosti določene v zakonodaji EU in obvezne zahteve iz nacionalnih predpisov. Pri opredelitvi običajne kmetijske prakse so pri posamezni proizvodni usmeritvi upoštewane kmetijske prakse, ki so razširjene v Sloveniji in ustrezajo slovenski ravni intenzivnosti. S pomočjo modelnih kalkulacij so ocenjeni stroški in prihodki pri običajni kmetijski praksi in pri izvajanju intervencije Pomoč pri izvajanju ukrepov iz načrtov upravljanja zavarovanih območij.

Z namenom preprečitve dvojnih plačil so bile proučene kmetijske prakse iz sheme za podnebje in okolje iz 28. člena, obveznosti iz intervencije KOPOP iz 65. člena ter obveznosti iz intervencije Natura 2000 plačila iz 67. člena. Predpisane zahteve iz intervencije Pomoč pri izvajanju ukrepov iz načrtov upravljanja zavarovanih območij na določenih območjih Nature 2000 ne morejo biti predmet podpore v okviru intervencij iz 28., 65. in 67. člena.

4.6.8.6. Letna finančna alokacija sredstev

Letna indikativna finančna alokacija	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
	0	900.000	900.000	900.000	900.000	900.000	0

4.7. SPECIFIČNI CILJ 7

4.7.1. INTERVENCIJA PODPORA ZA VZPOSTAVITEV GOSPODARSTEV MLADIH KMETOV

Sklad	EKSRP
Vrsta intervencije	Vzpostavitev gospodarstev mladih kmetov, zagon podeželskih podjetij in razvoj malih kmetij (69. člen)
Območje izvajanja intervencije	celotna Slovenija
Specifični cilj, na katerega se navezuje intervencija in kjer je to relevantno, navezava na sektorske cilje	SC7: privabljanje mladih v poklic kmeta in zadrževanje mladih kmetov v tem poklicu ter spodbujanje razvoja podjetij na podeželskih območjih
Kazalniki rezultata	R.30 Generacijska pomladitev: število upravičencev, ki vzpostavljajo kmetijsko gospodarstvo s podporo iz SKP R.31 Rast in delovna mesta na podeželju: nova delovna mesta, ki prejemajo podporo v okviru projektov, ki prejemajo podporo
Upravičenci	Mladi kmet star od 18 do vključno 40 let, ki prvič postane vodja kmetijskega gospodarstva in ima ustrezno znanje in usposobljenost.

4.7.1.1. Opis intervencije

Namen intervencije je z dodeljevanjem podpor mladim kmetom pospešiti pomladitev generacije vodij kmetijskih gospodarstev.

Cilji intervencije so izboljšanje starostne strukture kmetijskih gospodarstev, izboljšanje konkurenčnosti kmetijskih gospodarstev in vzpostavitev/ohranitev delovnega mesta na prevzetem kmetijskem gospodarstvu.

Dodeljevanje podpor mladim kmetom bo prispevalo h generacijski prenovi nosilcev kmetijskih gospodarstev, saj pomembno vpliva na odločitve mladih kmetov za prevzem kmetijskih gospodarstev in nadaljevanje kmetijske dejavnosti in s tem k zmanjšanju izseljevanja v regionalna razvojna središča, hkrati pa k zagotovitvi kvalitetne, lokalno pridelane hrane. Intervencija se izvaja v dveh sklopih:

- sklop A: mladi kmetje, ki so ob oddaji vloge na javni razpis vključeni v pokojninsko, invalidsko in zdravstveno zavarovanje ali samostojni podjetniki posamezniki ali družbeniki enoosebne gospodarske družbe.
- sklop B: ostali mladi kmetje.

4.7.1.2. Pogoji upravičenosti

- upravičenec je vodja KMG, kar pomeni, da izvaja učinkovit in dolgotrajni nadzor nad KMG v smislu odločitev, povezanih z upravljanjem, ugodnostmi in finančnimi tveganji in je odgovoren za izvajanje kmetijske dejavnosti na KMG, vodja postane največ 24 mesecev pred oddajo vloge na javni razpis;
- upravičenec je nosilec KMG;
- upravičenec oziroma poslovodja, če gre za pravno osebo – gospodarsko družbo, ima ustrezno poklicno znanje in usposobljenost za opravljanje kmetijske ali s kmetijstvom povezane

dejavnosti. Kot s kmetijstvom povezane dejavnosti se štejejo: živilsko-predelovalna, lesarska, veterinarska, naravovarstvena in gozdarska. Minimalni pogoj, ki se nanaša na pridobljeno poklicno znanje je:

- ali nižja poklicna izobrazba s področja kmetijstva ali s kmetijstvom povezanih dejavnosti in 3 leta delovnih izkušenj na KMG
 - ali nižja poklicna izobrazba nekmetijske smeri, pridobljen certifikat nacionalne poklicne kvalifikacije najmanj IV. ravni zahtevnosti s področja kmetijstva ali s kmetijstvom povezane dejavnosti in 3 leta delovnih izkušenj na KMG.
- izobrazbo in usposobljenost za opravljanje kmetijske dejavnosti mora pridobiti pred oddajo vloge na javni razpis;
 - upravičenec je lastnik (ali solastnik skupaj z zakonskim ali zunajzakonskim partnerjem) kmetijskega gospodarstva. Lastnik lahko postane z medgeneracijskim prevzemom ali z nakupom;
 - KMG s katerim upravičenec vstopa v intervencijo dosega najmanj 12.000 EUR in največ 165.000 EUR standardnega prihodka (SO). V intervencijo lahko vstopi tudi mladi kmet, ki ima manj kot 12.000 EUR, če s knjigovodskimi izkazi v letu objave javnega razpisa izkaže prihodek, ki presega to mejo;
 - v primeru, ko velikost kmetijskega gospodarstva ne dosega spodnjega vstopnega praga izraženega v standardnem prihodku, lahko upravičenec izpolni pogoj, če ima v lasti in v reji najmanj 100 in največ 240 čebeljih družin,
 - upravičenec v obdobju več kot 24 mesecev pred oddajo vloge na javni razpis še nikoli ni smel biti poslovodja kakršnekoli oblike kmetijskega gospodarstva z registrirano dejavnostjo iz naslova kmetijstva in prav tako ni smel biti vodja KMG kot fizična oseba,
 - v primeru, ko upravičenec vstopi v intervencijo kot samostojni podjetnik posameznik ali kot vodja enoosebne gospodarske družbe, mora imeti registrirane izključno kmetijske dejavnosti;
 - podpora je omejena na kmetijska gospodarstva, ki izpolnjujejo pogoje mikro ali malih podjetij. V skladu s Prilogo I k Uredbi Komisije (EU) št. 651/2014 so mikro podjetja tista, ki zaposlujejo manj kot 10 oseb in katerih letni promet ali letna bilančna vsota ne presega 2 mio EUR. Mala podjetja so podjetja, ki zaposlujejo manj kot 50 oseb in letni promet ali bilančna vsota ne presega 10 mio EUR;
 - izvede se enkratno izplačilo podpore;
 - upravičenec k vlogi na javni razpis priloži načrt mejnikov in razvojnih ciljev. V načrtu mejnikov in razvojnih ciljev prikaže predvsem: gospodarski napredek, načrt proizvodnje in trženja kmetijskih pridelkov in proizvodov, izpopolnjevanje znanja, ki vključuje tudi področje poslovnih in finančnih znanj in spretnosti, prilagoditve podnebnim spremembam, prispevek k okolju in podobno. Mejnike in razvojne cilje iz načrta mejnikov in razvojnih ciljev izvede v največ treh letih. Po preteku drugega in pred potekom tretjega leta od datuma odločbe o pravici do podpore, pošlje poročilo o izvedenih mejnikih in razvojnih ciljih plačilni agenciji. Od datuma odločbe o pravici do podpore do zaključka petega leta ohranja dosežene mejnike in cilje, ostane vodja in nosilec KMG, oddaja zbirno vlogo in upravičenec iz sklopa A ostaja vključen v pokojninsko, invalidsko in zdravstveno zavarovanje iz naslova opravljanja kmetijske dejavnosti, oziroma samostojni podjetnik posameznik ali vodja enoosebne gospodarske družbe, s katero je vstopil v intervencijo;
 - izbor upravičencev se izvede na podlagi meril za izbor vlog, ki zajemajo socialno ekonomski (npr. starost, izobrazba) in geografski vidik (npr. kmetovanje v OMD, stopnja registrirane brezposelnosti v občini v kateri se nahaja KMG, lokacija KMG v občini v kateri je delež nosilcev KMG starejših od 57 let večji od slovenskega povprečja in podobno).

4.7.1.3. Oblika in stopnja podpore

Podpora se dodeli kot pavšalna pomoč v obliki nepovratne finančne pomoči upravičencem, ki izpolnjujejo pogoje in presegajo spodnji vstopni prag 30 % prejetih točk pri merilih za izbor vlog.

- sklop A: mladi kmetje, ki so ob oddaji vloge na javni razpis vključeni v pokojninsko, invalidsko in zdravstveno zavarovanje ali so samostojni podjetniki posamezniki ali so družbeniki enoosebne gospodarske družbe; prejmejo podporo v višini 48.000 EUR, v primeru, da je KMG s katerim vstopajo v intervencijo vključeno v ekološko kmetijstvo, se podpora zviša za 10 %, to je na 52.800 EUR;
- sklop B: ostali mladi kmetje; prejmejo podporo v višini 20.000 EUR, v primeru, da je KMG s katerim vstopajo v intervencijo vključeno v ekološko kmetijstvo, se podpora zviša za 10 %, to je na 22.000 EUR.

Podpora je namenjena izpolnitvi mejnikov in razvojnih ciljev, na sklopu A pa tudi plačilu stroškov pokojninskega, invalidskega in zdravstvenega zavarovanja iz naslova opravljanja kmetijske dejavnosti na prevzetem kmetijskem gospodarstvu.

V smeri prispevka k strategiji Od vil do vilic in strategiji za biotsko raznovrstnost, ki sta predvideli do leta 2030 vsaj 25 % kmetijskih zemljišč vključenih v ekološko kmetovanje, kot tudi Evropskemu zelenemu dogovoru in Evropskemu akcijskemu načrtu za razvoj ekološke pridelave, se znesek podpore na mladega kmeta, ki v intervencijo vstopi s kmetijskim gospodarstvom, ki je vključeno v ekološko kmetovanje, zviša za 10 %. Zvišan znesek podpore upošteva tudi višje stroške ekološke pridelave. Mladi kmetje, ki vzpostavljajo kmetijsko gospodarstvo se bodo hitreje zavezali k visokim standardom pridelave, inovativnim pridelovalnim tehnikam, ki so okolju prijazne in spodbujajo krožnost in dobrobit živali. Ekološko pridelovanje je za mlade kmete privlačno tudi zaradi višjih cen, ki jih na trgu dosegajo hrana pridelana na ekološki način.

4.7.1.4. Kazalniki učinka

Letni načrtovani učinek /output (število)	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
O.22 Število kmetov, ki prejema nepovratna sredstva za vzpostavitev kmetijskih gospodarstev							
SKLOP A ekološki	0	75	76	45	38	37	0
SKLOP A konvencionalni	0	100	99	64	36	38	0
SKLOP B ekološki	0	60	51	35	35	35	0
SKLOP B konvencionalni	0	104	101	50	43	40	0

4.7.1.5. Znesek na enoto

Načrtovani letni znesek na enoto v €	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Znesek v € na mladega kmeta							
SKLOP A ekološki	0	52.800	52.800	52.800	52.800	52.800	0
SKLOP A	0	48.000	48.000	48.000	48.000	48.000	0

konvencionalni							
SKLOP B ekološki	0	22.000	22.000	22.000	22.000	22.000	0
SKLOP B konvencionalni	0	20.000	20.000	20.000	20.000	20.000	0

Utemeljitev zneska na enoto

- Parameter št. 1: povprečen faktorski dohodek v RS v letu 2018
- Parameter št. 2: bruto minimalna plača v RS v letu 2019
- Parameter št. 3: predviden strošek za naložbe za namen gospodarskega napredka v obdobju izvajanja PRP 2014-2020
- Parameter št. 4: strošek za plačilo prispevkov za širši obseg pravic glede na februar 2020
- Parameter št. 5: Dosedanja pavšalna podpora na sklopu B

Izračun pavšalov:

- 7.634 EUR = povprečen faktorski dohodek v RS v letu 2018
- 842,79 EUR x 12 = 10.113,48 EUR bruto minimalna plača v RS v letu 2019
- Razlika med povprečnim faktorskim dohodkom v RS za leto 2018 in bruto minimalno plačo v RS v letu 2019 je 2.479,48 (za eno leto) x 3 = 7.438,44 EUR za 3 leta
- 30.340,44 je povprečna bruto minimalna plača za tri leta
- 31.500 EUR je predviden strošek za investicije za namen gospodarskega napredka v obdobju izvajanja PRP 2014-2020
- Strošek za plačilo prispevkov za širši obseg pravic: 237,71 EUR x 36 = 8.557,56 EUR (izračunano na februar 2020)
- IZRAČUN sklop A: 7.438,44 EUR + 31.500 + 8.557,56 EUR = 47.496 EUR zaokroženo 48.000 EUR
- Sklop B: Dosedanja pavšalna podpora za mlade kmete na sklopu B je 18.600 EUR, zaokroženo na 20.000 EUR.
- DODATEK za ekološko kmetovanje: V primeru, ko mladi kmet vstopi v intervencijo za mlade kmete s kmetijskim gospodarstvom, ki je vključeno v ekološko kmetijstvo, se mu na osnovno višino pavšalne podpore doda 10 %. To pomeni, da je pavšalna podpora za mladega kmeta:
 - na sklopu A: 52.800EUR
 - na sklopu B: 22.000 EUR

4.7.1.6. Letna finančna alokacija sredstev

Letna indikativna finančna alokacija	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
SKLOP A ekološki	0	3.960.000	4.012.800	2.376.000	2.006.400	1.953.600	0

SKLOP A konvencionalni	0	4.800.000	4.752.000	3.072.000	1.728.000	1.824.000	0
SKLOP B ekološki	0	1.320.000	1.122.000	770.000	770.000	770.000	0
SKLOP B konvencionalni	0	2.080.000	2.020.000	1.000.000	860.000	800.000	0

4.7.2. INTERVENCIJA DOPOLNILNA DOHODKOVNA PODPORA ZA MLADE KMETE

Sklad	EKJS
Vrsta intervencije	Dopolnilna dohodkovna podpora za mlade kmete (27. člen)
Območje izvajanja intervencije	Celotna Slovenija
Specifični cilj, na katerega se navezuje intervencija in kjer je to relevantno, navezava na sektorske cilje	SC7: privabljanje mladih v poklic kmeta in zadrževanje mladih kmetov v tem poklicu ter spodbujanje razvoja podjetij na podeželskih območjih
Kazalniki rezultata	R.30 Generacijska pomladitev: število mladih kmetov, ki vzpostavljajo kmetijsko gospodarstvo s podporo iz SKP
Upravičenci	Mladi kmetje, stari od 18 do 40 let, ki prvič vzpostavljajo kmetijsko gospodarstvo

4.7.2.1. Opis intervencije

Dopolnilna dohodkovna podpora za mlade kmete ima obliko letnega nevezanega plačila na upravičen hektar in je namenjena mladim kmetom, ki začenjajo s kmetijsko dejavnostjo.

Podpora olajša zagon dejavnosti, strukturno prilagoditev, poveča vitalnost kmetijskih gospodarstev mladih kmetov, poveča konkurenčnost in trajnost v najranljivejši fazi razvoja podjetniške zamisli, s čimer je spodbujena generacijska pomladitev. Vzpostavitev in razvoj novih gospodarskih dejavnosti v kmetijskem sektorju s strani mladih kmetov sta namreč finančno zahtevna. Mladi kmetje se spopadajo z ovirami pri dostopu do zemljišč, ki dosegajo visoke cene, posojil, naravnimi razmerami za kmetovanje ter medgeneracijskimi trenji. To vrstna podpora mladim kmetom po začetni vzpostavitvi zagotovi dodatno dohodkovno podporo, predstavlja finančno stimulacijo, stimulacijo razvoja podeželja, krepi sodelovanje in uvajanje novih tehnologij ter ima dodaten pomen za mlade, ki ostanejo na podeželju.

4.7.2.2. Pogoji upravičenosti

Definicija mladega kmeta: Mladi kmet pomeni fizično osebo, ki je:

- vodja KMG, kar pomeni, da je nosilec KMG in, da izvaja učinkovit in dolgotrajni nadzor nad KMG v smislu odločitev, povezanih z upravljanjem, ugodnostmi in finančnimi tveganji in je odgovoren za izvajanje kmetijske dejavnosti na KMG in
- v letu predložitve vloge na dan oddaje ni starejši od 40 let in
- (še ni odločeno) ima ustrezno usposobljenost, znanje in spretnosti. Kot ustrezno znanje se šteje pridobljena najmanj nižja poklicna izobrazba kmetijske ali kmetijstvu sorodne smeri. Kmetijstvu sorodne smeri so: veterinarska, živilsko predelovalna, gozdarska, lesarska in naravovarstvena. Kot ustrezna šteje tudi najmanj poklicna izobrazba nekmetijske smeri in pridobljen certifikat nacionalne poklicne kvalifikacije najmanj IV. ravni zahtevnosti s področja kmetijstva ali kmetijstvu sorodnega področja. Kot ustrezna usposobljenost se šteje najmanj [1] leto delovnih izkušenj na KMG.
- so prvič na novo ustanovili kmetijsko gospodarstvo ali so ga vzpostavili v petih letih pred prvo predložitvijo vloge. Pri tem se kot prva vzpostavitev kmetijskega gospodarstva šteje prvi vpis fizične osebe kot nosilca kmetije v RKG oziroma v primeru pravnih oseb se kot dokazilo za izpolnjevanje definicije štejejo statut pri delniški družbi oziroma družbena pogodba pri družbi z neomejeno odgovornostjo, družbi z omejeno odgovornostjo, komanditni delniški družbi in dvojni družbi oziroma drugi ustanovitveni akti pri drugih pravnorganijskih oblikah.

- so upravičeni do plačila v okviru osnovne dohodkovne podpore
- trenutni nosilec ali prejšnji nosilec KMG še ni prejel plačila za mlade kmete v obdobju 2015-2022
- prav tako nosilec kmetije ni upravičen do plačila za mlade kmete, če je eden izmed prejšnjih nosilcev kmetije že prejel plačilo za mlade kmete v tem obdobju.
- V skladu z drugim pododstavkom drugega odstavka 27. člena Uredbe SN so do podpore za mladega kmeta upravičeni tudi nosilci KMG, ki so prejeli podporo na podlagi člena 50 Uredbe (EU) št. 1307/2013, in sicer za preostanek obdobja iz petega odstavka navedenega člena. Pri tem se podpora za te nosilce dodeli v obliki letnega nevezanega plačila na upravičeni hektar za največ 90 ha kmetijskih zemljišč v skladu s pravili iz uredbe, ki ureja neposredna plačila za obdobje 2015-2022.

4.7.2.3. Oblika in stopnja podpore

Podpora se dodeli v obliki letnega nevezanega plačila na upravičeni hektar za največ 90 ha kmetijskih zemljišč in se odobri posameznemu kmetu za največ pet let.

Letni načrtovani učinek /output (število)	Ocena 32.000 ha	
Letni načrtovani znesek	Ocena * 1,5% ovojnice za NP	1,5mio€* 47€/hektar

*Načrtovana ovojnica in znesek temeljita na podatkih za leto 2020, ko je za dopolnilno dohodkovno podporo za mlade kmete bilo namenjeno 1,5 % nacionalne ovojnice za neposredna plačila. Tako dobljena ovojnica se deli s številom upravičenih hektarjev, pri tem se pri nacionalni ovojnici upošteva tudi prenos sredstev iz I. na II. steber. Na podlagi analiz se bodo ti podatki lahko še bolje načrtovali za novo obdobje.

4.8. SPECIFIČNI CILJ 8

4.8.1. INTERVENCIJA OBNOVA IN RAZVOJ VASI PO KONCEPTU PAMETNIH VASI S POUČENJEM NA KULTURNI DEDIŠČINI

Sklad	EKSRP
Vrsta intervencije	Sodelovanje (71. člen)
Območje izvajanja intervencije	Slovenija, naselja pod 10.000 prebivalci.
Specifični cilj, na katerega se navezuje intervencija in kjer je to relevantno, povezava na sektorske cilje	SC8: spodbujanje zaposlovanja, rasti, enakosti spolov, socialne vključenosti in lokalnega razvoja na podeželskih območjih, vključno z biogospodarstvom in trajnostnim gozdarstvom
Kazalniki rezultata	R.34 Povezovanje evropskega podeželja: delež podeželskega prebivalstva, ki ima koristi od boljšega dostopa do storitev in infrastrukture zaradi podpore iz SKP R.33 Pametni prehod podeželskega gospodarstva: Število strategij pametnih vasi, ki prejemajo podporo
Upravičenci	Oblike sodelovanja, ki vključujejo najmanj dva subjekta, ki sta predstavnika različnih sektorjev

4.8.1.1. Opis intervencije

Potrebe se bodo naslavljale preko podpor v obnovo in razvoj vasi za skupno uporabo in namen po konceptu pametnih vasi, kar se nanaša zlasti na izboljšanje gospodarskih, socialnih ali okoljskih izzivov z uporabo inovativnih rešitev in digitalnih tehnologij s poudarkom na sodelovanju lokalnih akterjev. Cilj projektov je prispevati k razvoju osnovnih storitev, dvigu kakovosti življenja in zagotavljanje infrastrukturnega razvoja podeželja.

Namen intervencije je zagotavljati oskrbo vseh skupin prebivalcev z osnovnimi storitvami, s storitvami splošnega in splošnega gospodarskega pomena, izboljšati življenjske pogoje v podeželskih skupnostih in tako prispevati k privlačnosti vaškega okolja kot bivanjskega prostora tudi za mlade. S tem se bo izboljšal tudi potencial za razvoj drugih gospodarskih dejavnosti. Intervencija bo prispevala k zmanjševanju razkoraka med mesti in podeželjem. Z investicijami v razvoj naselij po konceptu pametnih vasi se bo pripomoglo k modernizaciji in razvoju na podeželskih območjih in s tem ohranjanju vitalnosti, izboljšanju kakovosti življenja na podeželju za ohranitev poseljenosti, spodbujanju socialne vključenosti in enakosti spolov in k večji gospodarski vitalnosti podeželja.

Intervencija je namenjena podpori projektov sodelovanja najmanj dveh subjektov, ki sta predstavnika različnih sektorjev ter tako zastopata interese različnih deležnikov na podeželju, kot so npr. občine, javni zavodi in druge organizacije javnega sektorja, društva, zasebni zavodi in druge nevladne organizacije, podjetniki, gospodarske družbe, kmetje, zadrage, fizične osebe posamezniki idr.

Projekt mora biti usmerjen v obnovo ali razvoj vasi, pri čemer bo poudarek na vključevanju kulturne dediščine. Upravičenec mora imeti pripravljen akcijski načrt ali že izdelano strategijo »pametne vasi«, ki naslavlja problematiko, ki jo obravnava projekt.

Podpora se nameni za projekte v skupnem javnem interesu. Rezultati projektov morajo biti dostopni za uporabo širši javnosti.

Podpora se bo dodelila v obliki zneska za kritje stroškov naložb, vključno s stroški dela za potrebe izvedbe projekta.

Podpora se nameni za projekte na področju:

1. Socialnih inovacij z namenom izboljšanja položaja in oskrbe starejših in drugih ranljivih skupin na podeželju, prenosa znanja in sodelovanja za dvig kvalitete življenja za mlade, starejše in druge ranljive skupine ter medgeneracijskega sodelovanja, izboljšane mobilnosti in dostopnosti še zlasti za ranljive skupine.
2. Digitalnih storitev, kot so različne platforme za namen e-učenja, e-zdravstvenih storitev, za namen prodaje, promocije, informiranja, zbiranja informacij, ipd...
3. Drugih pametnih rešitev oz. inovativnih tehnoloških rešitev, na področju izgradnje ali nadgradnje infrastrukture manjšega obsega ali obnove objektov ali površin, prispevajo k varovanju okolja in dediščine podeželja (kot npr. zmanjšana poraba energije, zmanjšanje izpustov v tla, vodne vire ali ozračje, uporabo recikliranih materialov ali obnovljivih virov energije, ipd....)

4.8.1.2. Pogoji upravičenosti

- Upravičenec mora k vlogi predložiti akcijski načrt za razvoj območja po konceptu pametne vasi. V kolikor je na območju že izdelana strategija za pametne vasi, mora projekt zasledovati najmanj en cilj te strategije za pametne vasi. V primeru že obstoječe strategije za pametne vasi upravičencu ni potrebno k vlogi priložiti akcijskega načrta.
- Projekt se izvaja na območju Slovenije v naseljih z manj kot 10.000 prebivalci, na prostorsko povezanem območju podeželja, opredeljenem v akcijskem načrtu oz. strategiji pametne vasi.
- Upravičenec je partnerstvo najmanj dveh predstavnikov različnih sektorjev, kot so javni, zasebni ali gospodarski sektor.
- Stroški naložb morajo zajemat najmanj 80% upravičenih stroškov projekta.
- Po zaključku projekta je rezultat projekta (pametna rešitev) javno dostopen vsem, z možnostjo prenosa na druga območja.
- Vsebina projekta mora biti osredotočena na eno izmed vsebinskih področij pametnih vasi.

Podpora se bo dodelila v obliki zneska za kritje stroškov dela oz. stroškov izvedbe projektov, vključno s stroški naložb za potrebe izvedbe projekta oz. naložbe. Stroški izgradnje širokopasovne infrastrukture niso upravičen strošek. Najvišji znesek javne podpore je 200.000 EUR.

4.8.1.3. Oblika in stopnja podpore

Nepovratna podpora se dodeli za dejansko nastale stroške projekta ali kot pavšalna podpora z uporabo poenostavljenih oblik stroškov.

V skladu s členom 68 Uredbe o SN stopnja javne podpore znaša do 55% upravičenih stroškov projekta.

Najvišja in najnižja dovoljena stopnja podpore bo določena z nacionalnim predpisom. Stopnja podpore se ustrezno zniža tudi glede na pravila državnih pomoči.

Način izračuna zneskov podpore na enoto in način certifikacije (potrditve) tega izračuna v skladu s 76. členom Uredbe o SN.

4.8.1.4. Kazalniki učinka

Letni načrtovani učinek /output (število)	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
O.28 Število drugih operacij ali enot za sodelovanje, ki prejemajo	0	0	15	10	0	0	0

podpora v okviru EKSRP (razen EIP pod O.1)							
--	--	--	--	--	--	--	--

4.8.1.5. Znesek na enoto

Načrtovani letni znesek na enoto v €	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Povprečni znesek na izplačani projekt	0	0	80.000	80.000	0	0	0

Utemeljitev zneska na enoto

V okviru ukrepa 322 Obnova in razvoj vasi, ki se je izvajal v programskem obdobju 2007-2013 je bilo zaključenih in izplačanih 257 projektov. Povprečna višina izplačanega projekta je znašala 130.000 EUR.

V okviru izvajanja ukrepa LEADER, v programskem obdobju 2014-2020, s katerim se podpirajo podobne vsebine je bilo do konca leta 2020 zaključenih in izplačanih 242 operacij v povprečni višini 36.000 EUR na operacijo.

Kot znesek na enoto se upošteva povprečje obeh vrednosti in se ocenjuje na 80.000 EUR.

4.8.1.6. Letna finančna alokacija sredstev

Letna indikativna finančna alokacija	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
	0	0	1.200.000	800.000	0	0	0

4.8.2. INTERVENCIJA PODPORA ZA NALOŽBE V VZPOSTAVITEV IN RAZVOJ NEKMETIJSKIH DEJAVNOSTI VKLJUČNO Z BIOGOSPODARSTVOM

Sklad	EKSRP
Vrsta intervencije	Naložbe (68. člen)
Območje izvajanja intervencije	celotna Slovenija
Specifični cilj, na katerega se navezuje intervencija in kjer je to relevantno, navezava na sektorske cilje	SC8: spodbujanje zaposlovanja, rasti, enakosti spolov, socialne vključenosti in lokalnega razvoja na podeželskih območjih, vključno z biogospodarstvom in trajnostnim gozdarstvom
Kazalniki rezultata	R.32 Razvoj podeželskega gospodarstva: število podeželskih podjetij, vključno s podjetji na področju biogospodarstva, razvitih s podporo v okviru SKP R.31 Rast in delovna mesta na podeželju: nova delovna mesta, ki prejemajo podporo v okviru projektov, ki prejemajo podporo
Upravičenci	Upravičenec do podpore je nosilec dopolnilne dejavnosti.

4.8.2.1. Opis intervencije

Za preživetje in vitalnost podeželja in tudi drugih območij je ključno oblikovanje delovnih mest tudi izven kmetijstva, diverzifikacija dejavnosti, in intenzivnejše medsebojno poslovanje med vsemi akterji. Tako je potrebno spodbujati gospodarske dejavnosti, ki bodo prispevale k aktivaciji in razvoju notranjih potencialov lokalnega okolja in s tem prispevale k povečevanju dodane vrednosti, ohranjanju obstoječih oziroma ustvarjanju novih delovnih mest na podeželju in tudi drugih območij.

Namen intervencije je torej zagotoviti podporo naložbam v vzpostavitve in razvoj nekmetijskih dejavnosti na podeželju, vključno s področjem biogospodarstva oziroma krožnega gospodarstva. Intervencija bo tako prispeval k ustvarjanju boljših pogojev za ohranitev ali ustvarjanje novih delovnih mest na podeželskih območjih, diverzifikacijo dohodkov kmetijskim gospodarstvom.

V sklopu te intervencije bodo podprte različne nekmetijske dopolnilne dejavnosti na kmetiji kot na primer dejavnosti predelave in dodajanja vrednosti lesu, proizvodne in storitvene dejavnosti, dejavnosti v turizmu, proizvodnja električne in toplotne energije iz obnovljivih virov za namen podprte dejavnosti oziroma prodaje idr.

V sklopu te intervencije se bodo tako podpirale tudi naložbe, ki temeljijo na uvajanju trajnostnih načel v okviru biogospodarstva in krožnega gospodarstva kar lahko vodi k ohranjanju oziroma ustvarjanju novih možnosti za zaposlitev tako na podeželskih kot tudi drugih območjih in z večjo udeležbo oziroma povezanostjo primarnih proizvajalcev v lokalnem okolju. V okviru zasledovanja ciljev iz te potrebe je potrebno zagotoviti podporo nosilcem nekmetijskih dopolnilnih dejavnosti na kmetiji za izvajanje dejavnosti, ki se nanašajo tudi na krožno gospodarstvo in biogospodarstvo (kot npr. ponovna uporaba stranskih proizvodov iz kmetijstva in gozdarstva, reciklažo in uporabo odpadnih surovin, pridobivanje energije iz obnovljivih virov energije (kot so lesna masa, živinski gnojila, voda, veter, sonce), mikro bioplinske naprave, mikro biorafinerije, idr.

Pri virih biomase se upošteva etično načelo, da naj se biomasa prvenstveno uporablja za hrano ljudi, nato pa za krmo. Iz ostankov, odpadkov in viškov, ki jih ni mogoče uporabiti za te namene pa se uporabi za druge dejavnosti (energetika/bioplina, biomateriali, idr.). Glede na ocenjen potencial

biomase iz kmetijstva in gozdarstva v Sloveniji ta predstavlja velik, vendar ne dovolj izkoriščen vir, kar je lahko dobra priložnost za razvoj biogospodarstva v povezavi z krožnim gospodarstvom.

Pri intervenciji se tako pričakuje, da se bo s podprtimi naložbami prispevalo tako h krepitvi gospodarskih aktivnosti na podeželskih območjih, kot tudi k lažji oskrbi in uporabi obnovljivih virov.

4.8.2.2. Pogoji upravičenosti

- Upravičenec mora predložiti poslovni načrt, v katerem mora izkazati ekonomsko upravičenost naložbe. Kadar gre za naložbe majhnih kmetij se ekonomska upravičenost naložbe izkazuje s prijavnim obrazcem, brez izračunov ekonomskih kazalnikov. Majhna kmetija je kmetija katere ekonomska velikost je manjša ali enaka 12.000 EUR SO (standardni ouput), taka kmetija je upravičena do naložbe 70.000 € skupne priznane vrednosti. Kadar gre za naložbe nad 200.000 evrov skupne priznane vrednosti (zahtevne naložbe) mora poslovni načrt temeljiti na dejanskih knjigovodskih podatkih, če pa gre za naložbe manjše od 200.000 evrov skupne priznane vrednosti (enostavne naložbe), lahko poslovni načrt temelji na dejanskih knjigovodskih podatkih oziroma na pokritju.
- Upravičenec mora v koledarskem letu pred oddajo vloge na javni razpis iz naslova izvajanja kmetijske oziroma nekmetijske dejavnosti ustvariti primeren prihodek, ki mu omogoča dolgoročno sposobnost preživetja (velja za enostavne in zahtevne naložbe). Kot primeren prihodek se šteje prihodek v višini 1,2 bruto minimalne plače na zaposlenega v RS v letu pred letom objave javnega razpisa na enoto vloženga dela. Enota vloženga dela pomeni obseg dela, ki ga opravi eno oseba, ki je zaposlena za določen ali nedoločen čas s polnim delovnim časom v obdobju enega leta oziroma eno polno delovno moč, ki znaša 1.800 ur letno (polna delovna moč). Če gre za enostavne naložbe oziroma naložbe majhnih kmetij mora kmetijsko gospodarstvo v koledarskem letu pred oddajo vloge ustvariti najmanj polovico primernega prihodka, ki mu omogoča dolgoročno sposobnost preživetja.
- Upravičenec mora najkasneje v tretjem letu po zadnjem izplačilu sredstev ustvariti prihodek iz podprte dejavnosti v višini najmanj letne bruto minimalne plače na zaposlenega v Republiki Sloveniji (za zahtevne naložbe) in najmanj v višini polovice letne bruto minimalne plače na zaposlenega v Republiki Sloveniji v primeru enostavnih naložb oziroma naložb malih kmetij.
- Za vsak poseg v okolje mora biti skladno s predpisom, ki ureja posege v okolje, za katere je treba izvesti presojo vplivov na okolje, izvedena presoja vplivov na okolje oziroma predhodni postopek presoje, če so preseženi pragovi, določeni v prilogi tega predpisa, ki ureja posege v okolje, za katere je treba izvesti presojo vplivov na okolje. S tem se izvajajo tudi obveznosti iz 6. člena Direktive 92/43/ES.
- Pri naložbah v mikro bioplinarne (do maksimalno 100 kW nazivne električne moči) je v substratu lahko do vključno 10 prostorninskih odstotkov glavnega pridelka njiv in do vključno 15 prostorninskih odstotkov krme s travinja ali namensko sejanih dosevkov.
- Upravičenec mora imeti dovoljenje za opravljanje dejavnosti, če se to zahteva v skladu z zakonodajo s tega področja.
- Vloge prispele na javni razpis bodo točkovane na podlagi meril za izbor, kjer bo poudarek na ekonomskem vidiku naložbe, prispevku naložbe k izboljšanju in ohranjanju okolja (biogospodarstvo, krožno gospodarstvo), zaposlitvenemu vidiku, družbeno-socialnemu vidiku, idr.

Upravičeni stroški so:

- stroški gradnje ali obnove nepremičnin. Pri posameznih gradbenih in obrtniških delih se priznavajo tudi stroški dobave gotovih elementov, prevoza, njihove montaže in stroški izvedbe del na kraju samem (stroški materiala, prevoza in opravljenih del);
- stroški nakupa opreme in naprav potrebnih za izvajanje nekmetijskih dejavnosti;

- stroški za naložbo v proizvodnjo električne in toplotne energije iz obnovljivih virov za namen izvajanja nekmetijske dejavnosti;
- splošni stroški, ki so neposredno povezani s pripravo in izvedbo naložbe, kot so plačila za storitve arhitektov, inženirjev in svetovalcev, stroški pridobitve gradbene, projektne ali tehnične dokumentacije, plačila v zvezi s pridobitvijo presoje vplivov na okolje ter stroški nadzora nad izvedbo gradbeno obrtniških del.

Do podpore niso upravičeni naslednji stroški:

- obresti na dolgove,
- davek na dodano vrednost (DDV) ,
- obratna sredstva v skladu s pravili o državnih pomočeh,
- nakup rabljene mehanizacije, strojev in opreme ter
- nakup vozil, razen delovnih strojev.

Pri izvajanju te intervencije se bodo upoštevale določene specifične zahteve iz vidika upravičenosti stroškov, ki se bodo določile v skladu z nacionalnimi predpisi.

4.8.2.3. Oblika in stopnja podpore

Nepovratna podpora za dejansko nastale stroške naložb.

Stopnja javne podpore je 33 odstotkov upravičenih stroškov in se lahko poveča za:

- 10 odstotnih točk za naložbe v biogospodarstvo in krožno gospodarstvo
- 5 odstotnih točk za kmetije, ki so razvrščene v OMD območja;
- 5 odstotnih točk za naložbe mladih in novih kmetov;
- 5 odstotnih točk za naložbe ekoloških kmetov;
- 5 odstotnih točk za majhne kmetije,

Stopnje javne podpore se lahko seštevajo, vendar ne smejo preseči 50 odstotkov upravičenih stroškov.

Podrobnejše določbe bodo določene v nacionalnem predpisu.

4.8.2.4. Kazalniki učinka

Letni načrtovani učinek /output (število)	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
O.21 Število produktivnih naložbenih operacij ali enot zunaj kmetij, ki prejemajo podporo v okviru EKSRP	0	0	45	45	45	45	42

4.8.2.5. Znesek na enoto

Načrtovani letni znesek na enoto v €	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Povprečni znesek v € na izplačani projekt	0	0	98.000	98.000	98.000	98.000	98.000

Utemeljitev zneska na enoto

Glede na pretekle izkušnje izvajanja PRP 2007-2013 in PRP 2014-2020 je pri predvideni povprečni 40 odstotni stopnji javne podpore, predviden povprečni znesek na enot v vrednosti 98.000 € nepovratnih sredstev. Pri izvajanju PRP 2007-2013 je bila pri ukrepu 311 Diverzifikacija v nekmetijske dejavnosti, povprečna vrednost izplačanih sredstev na projekt 90.329 EUR pri čemer je bila povprečna višina celotna vrednost naložbe 235.129 EUR na izplačano vlogo. Pri ukrepu 312 Podpora ustanavljanju in razvoju mikropodjetij pa je bila povprečna vrednost izplačanih sredstev na projekt 105.622 EUR pri čemer je bila povprečna višina celotna vrednost naložbe 257.947 EUR. Pri izvajanju PRP 2014-2020 je bila pri podukrepu 6.4 Podpora za naložbe v vzpostavitev in razvoj nekmetijskih dejavnosti povprečna vrednost projekta glede na zaprosena sredstva v oddanih vlogah na javni razpis 113.196 EUR. Ker je bil 1. javni razpis za podukrep 6.4 objavljen šele konec programskega obdobja PRP 2014-2020 podatkov o odobrenih in izplačanih vlogah oziroma projektih še ni na voljo.

4.8.2.6. Letna finančna alokacija sredstev

Letna indikativna finančna alokacija	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
	0	0	4.410.000	4.410.000	4.410.000	4.410.000	4.116.000

4.8.3. INTERVENCIJA LEADER

Sklad	EKSRP
Vrsta intervencije	Sodelovanje (71. člen)
Območje izvajanja intervencije	Slovenija, razen naselij z več kot 10.000 prebivalci
Specifični cilj, na katerega se navezuje intervencija in kjer je to relevantno, navezava na sektorske cilje	SC8: spodbujanje zaposlovanja, rasti, enakosti spolov, socialne vključenosti in lokalnega razvoja na podeželskih območjih, vključno z biogospodarstvom in trajnostnim gozdarstvom
Kazalniki rezultata	1.faza R.31a Pokritost v okviru pobude LEADER: delež podeželskega prebivalstva, vključenega v strategije lokalnega razvoja 2.faza – po potrditvi SLR se dopolni kazalnike iz SLR
Upravičenci	LAS, fizična in/ali pravne osebe

4.8.3.1. Opis intervencije

Pristop LEADER predstavlja orodje pri spodbujanju skupnega lokalnega razvoja po pristopu »od spodaj navzgor«. Pristop »od spodaj navzgor« omogoča lokalnemu prebivalstvu, da z oblikovanjem lokalnih partnerstev tako imenovanih lokalnih akcijskih skupin (LAS), aktivno odloča o prioritetah in razvojnih ciljih lokalnega območja, vključno z viri financiranja za doseganje ciljev lokalnega območja. Pristop omogoča lokalnim akterjem uresničevanje široke palete izzivov v različnih okoljih, večjo fleksibilnost pri doseganju ciljev in odgovarja dejanskim potrebam lokalnega območja.

LEADER je del skupnega pristopa Lokalni razvoj, ki ga vodi skupnost (CLLD) iz Uredbe o skupnih določbah, ki se v programskem obdobju 2023-2027 v Sloveniji izvaja v okviru skladov EKSRP, ESRR in ESS.

Pretok informacij med vsemi skladi in organi, vključenimi v izvajanje CLLD ter zagotavljanje sinergij med skladi bo zagotavljal poseben odbor, ki ga bodo sestavljali predstavniki vseh v CLLD vključenih skladov.

Cilj intervencije LEADER je skozi potrjene LAS in strategije lokalnega razvoja (SLR) za programsko obdobje 2023-2027 spodbujati zaposlovanje, rast, socialno vključenost in lokalni razvoj na podeželskih območjih, in prispevati k ostalim specifičnim ciljem strateškega načrta. LEADER prispeva k skupnemu pristopu CLLD in cilju Uredbe o skupnih določbah: »Evropa, ki je bližje državljanom – trajnostni in celostni razvoj mest, podeželja in obalnih območij prek lokalnih pobud.«.

Namen intervencije je doseganje navedenega cilja skozi izvajanje operacij in operacij sodelovanja med različnimi LAS, ki naslavljajo potrebe in izzive na podeželju, kot so npr. socialna vključenost vseh prebivalcev na podeželju, spodbujanje zaposlovanja ter podjetništva na podeželju, razvoj osnovnih storitev, dvig kakovosti življenja, zagotavljanje infrastrukturnega razvoja na podeželju, razvoj pametnih vasi, okoljske in podnebne rešitve na podeželju, spodbude ekološkemu kmetovanju idr.

Predlogi operacij se na lokalnih območjih oblikujejo po pristopu »od spodaj navzgor« in se s tem spodbujajo sodelovanje lokalnih akterjev, nove in inovativne rešitve pri reševanju potreb in naslavljajo prepoznane ranljive skupine na območju LAS.

LAS je v skladu z 25. členom Uredbe o skupnih določbah organiziran kot partnerstvo, ki ga sestavljajo predstavniki javnih in zasebnih lokalnih socialno-ekonomskih interesov, v katerih nobena posamezna interesna skupina ne nadzoruje odločanja.

Intervencija LEADER se izvaja skozi strategije lokalnega razvoja za posamezna lokalna (podregionalna) območja, ki jih je potrdil posebni odbor.

Podpora se dodeli v obliki nepovratne finančne pomoči.

Podpora se nameni za:

Izvajanje operacij, vključno z dejavnostmi sodelovanja in njihovo pripravo, izbranih v okviru strategije lokalnega razvoja (SLR).

Podpora je namenjena sofinanciranju stroškov, nastalih pri izvedbi operacij, katerih rezultati prispevajo k uresničevanju ciljev, zastavljenih v SLR.

Operacije se izberejo na podlagi javnega poziva, ki ga objavi LAS. Merila za izbor operacij, postopek izbora in potrjevanja operacij, vključno z opisom zagotavljanja transparentnosti in preprečevanja konfliktov interesa ter drugi opisi izbora so določeni v SLR.

Izvaja se lahko tudi operacije, katerih upravičenec je potrjeni LAS. LAS je lahko nosilec operacije, če je to v interesu območja in uresničevanja ciljev SLR ter če je sodelovanje LAS potrebno za izvedljivost ali uspeh operacije. Postopek izbora takšnih operacij, vključno z opisom preprečevanje konflikta interesov je opisan v SLR.

Podpora se nameni tudi za pripravo in izvajanje operacij sodelovanja LAS. LAS izvede in pripravi operacijo sodelovanja z LAS znotraj RS (medregionalno sodelovanje), s tujimi LAS in partnerji, iz držav članic ali z območji tretjih držav (transnacionalno sodelovanje). Postopek izbora takšnih operacij je opisan v SLR.

Podpora se dodeli v obliki zneska za kritje stroškov dela oz. stroškov izvedbe operacij, vključno s stroški naložb za potrebe izvedbe operacije.

Podpora se dodeli za obdobje trajanja operacije.

Upravičenci do podpore so LAS, fizična ali pravna oseba.

(b) Upravljanje, spremljanje in vrednotenje strategije lokalnega razvoja ter njene animacije (vodenje in animacija LAS, ki jih izvajajo izbrani vodilni partnerji LAS).

Podpora je namenjena za sofinanciranje stroškov, ki nastanejo pri upravljanju in delovanju LAS, vključno s spremljanjem in vrednotenjem SLR, nadalje za animacijo območja LAS in pomoč potencialnim upravičencem za razvijanje projektnih idej in pripravo operacij.

Upravičenec do podpore je LAS.

Namen in opis podpor se podrobneje določi z nacionalnim predpisom.

4.8.3.2. Pogoji upravičenosti

a) Podpora za izvajanje operacij se nameni za naslednje upravičence: LAS, fizične ali pravne osebe.

– Pogoj št. 1:

Operacija je predvidena na območju LAS izven naselij z več kot 10.000 prebivalci. Izjemoma se lahko operacija izvaja zunaj ozemlja LAS, če operacija koristi razvoju območja LAS. V primeru projektov sodelovanja LAS se operacija lahko izvaja na območju sodelujočega LAS ali partnerja.

– Pogoj št. 2:

Operacija je v skladu s potrjeno SLR. Operacija mora zasledovati cilje SLR ter naslavljaliti potrebe določene v SLR.

– Pogoj št. 3:

Operacija je izbrana oziroma potrjena s strani organov LAS. Pri tem nobena posamezna interesna skupina nima manj kot 50 odstotkov glasovalnih pravic.

b) Podpora za upravljanje, spremljanje in vrednotenje SLR ter njene animacije se nameni LAS.

– Pogoji št. 5:

Pogoj je potrjen SLR in LAS, pod vodstvom vodilnega partnerja.

Pogoje upravičenosti se podrobneje določi z nacionalnim predpisom.

4.8.3.3. Oblika in stopnja podpore

Podpora se dodeli v obliki nepovratne finančne pomoči za:

a) Izvajanje operacij, vključno z dejavnostmi sodelovanja in njihovo pripravo, izbranih v okviru SLR.

Podpora se dodeli za dejansko nastale stroške ali aktivnosti v okviru operacije ali z uporabo ene izmed oblik poenostavljenih oblik stroškov. Stopnja javne podpore je v skladu 71. členom uredbe SN, za naložbe pa v skladu s 68. členom uredbe SN.

Možnost dodelitve predplačil.

b) Upravljanje, spremljanje in vrednotenje strategije ter njene animacije

Podpora se dodeli za dejansko nastale stroške ali z uporabo ene izmed oblik poenostavljenih oblik stroškov. Stopnja javne podpore je v skladu 71. členom uredbe SN do 100 % upravičenih stroškov.

Sofinanciranje stroškov upravljanja LAS se deli med skladi CLLD.

Možnost dodelitve predplačil.

Oblike, stopnje podpore in način izplačil, možnost predplačil ter neupravičene stroške se podrobneje določi z nacionalnim predpisom.

način izračuna zneskov podpore na enoto in način certifikacije (potrditve) tega izračuna v skladu s 76. členom Uredbe o SN

4.8.3.4. Kazalniki učinka

Letni načrtovani učinek /output (število)	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
O.27 Število strategij lokalnega razvoja, ki prejemajo podporo (LEADER), ali pripravljajalnih ukrepov	35	35	35	35	35	35	35

4.8.3.5. Znesek na enoto

Načrtovani letni znesek na enoto v €	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Načrtovani letni znesek na posamezno LAS za vodenje in izvajanje	0	30.000	85.714	128.571	214.286	364.873	382.840

Utemeljitev zneska na enoto

– Parameter št. 1:

Znesek izhaja iz povprečnih letnih izplačil izvajanja ukrepa LEADER 2014-2020; iz povprečnih izplačil na LAS na leto za vodenje oz. upravljanje LAS in povprečnih izplačil za projekte. V letu

2023 se ne predvideva izplačil (le v primeru predplačila), v letu 2024 se izplača upravljanje LAS, v letih 2025-2029 pa upravljanje LAS in izvajanje operacij. Za vodenje LAS se upošteva okvirni znesek, ki izhaja iz trenutnega zneska za vodenje, do katerega so upravičeni LAS v obliki standardnega stroška na enoto na osebo in neposrednih stroškov preračunano na leto na LAS, kar znaša okoli 30.00 EUR. Za izplačila se upošteva srednja vrednost projektov, vključno s projekti sodelovanja LAS, pri ukrepu LEADER, ki znaša okoli 40.000 EUR / projekt.

4.8.3.6. Letna finančna alokacija sredstev

Letna indikativna finančna alokacija	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
	0	1.050.000	3.000.000	4.500.000	7.500.000	12.770.552	13.399.400

4.9. SPECIFIČNI CILJ 9

4.9.1. INTERVENCIJA BIOTIČNO VARSTVO RASTLIN (65. ČLEN)

Sklad	EKSRP
Vrsta intervencije	Okoljske, podnebne in druge upravljavske obveznosti (65. člen)
Območje izvajanja intervencije	celotna Slovenija
Specifični cilj, na katerega se navezuje intervencija in kjer je to relevantno, povezava na sektorske cilje	SC 9: Izboljšanje odziva kmetijstva EU na potrebe družbe na področju hrane in zdravja, vključno z zdravo, hranljivo in trajnostno hrano, zavrženo hrano ter dobrobitjo živali SC 5: Spodbujanje trajnostnega razvoja in učinkovitega gospodarjenja z naravnimi viri, kot so voda, tla in zrak
Kazalniki rezultata	SC 9 – R.37 Trajnostna raba pesticidov: delež kmetijskih zemljišč, ki jih zadevajo posebni ukrepi, ki prejemajo podporo in vodijo v trajnostno rabo pesticidov, da se zmanjšajo tveganja in vplivi rabe pesticidov SC 5 – R.18 Izboljšanje tal: delež kmetijskih zemljišč, za katera veljajo upravljavske obveznosti, ki so koristne za upravljanje tal – R.20 Varstvo kakovosti vode: delež kmetijskih zemljišč, za katera veljajo upravljavske obveznosti za kakovost vode
Upravičenci	Nosilec kmetijskega gospodarstva, skupina nosilcev kmetijskih gospodarstev, drugi upravljavci zemljišč

4.9.1.1. Opis intervencije

Intervencija Biotično varstvo rastlin je namenjena zmanjšani uporabi kemičnih fitofarmacevtskih sredstev in s spodbujanjem nadstandardnih praks varstva rastlin pred škodljivci prispeva k varovanju vodnih virov in tal.

Vstop v intervencijo je prostovoljen, obveznost izvajanja pa traja najmanj pet let.

Najmanjša površina kmetijske parcele za izvajanje intervencije je 0,1 ha, razen v primeru uporabe sredstev v zaščiteneh prostorih (zelenjadarstvo), kjer je najmanjša površina 0,05 ha. Na kmetijskem gospodarstvu mora biti v intervencijo vključenih najmanj 0,3 ha kmetijskih površin.

Podpora se namenja za izvajanje kmetijskih praks, ki:

- presegajo zadevne predpisane zahteve ravnanja ter standarde za dobre kmetijske in okoljske pogoje, določene s pravili o pogojenosti v skladu z oddelkom 2 poglavja I Uredbe EU o strateških načrtih;
- presegajo minimalne zahteve za uporabo gnojil in fitofarmacevtskih sredstev ter dobrobit živali kot tudi druge obvezne zahteve, določene z nacionalnim pravom in pravom Unije;

- presegajo pogoje, določene za vzdrževanje kmetijske površine v stanju, primernem za pašo ali pridelavo brez pripravljalnih ukrepov, ki presegajo uporabo običajnih kmetijskih metod in strojev skladu s točko (a) prvega odstavka 4. člena Uredbe EU o strateških načrtih;
- se razlikujejo od obveznosti, v zvezi s katerimi so odobrena plačila z 28. členom Uredbe EU o strateških načrtih.

Podprta bodo tista kmetijska gospodarstva, ki bodo izpolnjevala predpisane pogoje in zahteve.

Intervencija vključuje uporabo fitofarmaceutskih sredstev na osnovi mikroorganizmov (glive, bakterije, virusi) in komercialnih proizvodov za biotično zatiranje škodljivcev z naravnimi sovražniki (žuželke, pršice, ogorčice) v poljedelstvu, zelenjadarstvu, hmeljarstvu, sadjarstvu, oljkarstvu in vinogradništvu.

Pravila o pogojenosti:¹³

Fitofarmaceutska sredstva:

- PZR 12: Uredba (ES) št. 1107/2009 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 21. oktobra 2009 o dajanju fitofarmaceutskih sredstev v promet in razveljavitvi direktiv Sveta 79/117/EGS in 91/414/EGS (UL L 309, 24. 11. 2009, str. 1): prvi in drugi stavek člena 55
- PZR 13: Direktiva 2009/128/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 21. oktobra 2009 o določitvi okvira za ukrepe Skupnosti za doseganje trajnostne rabe pesticidov (UL L 309, 24. 11. 2009, str. 71): člen 5(2) in člen 8(1) do (5); člen 12 glede omejitev rabe pesticidov na zaščitene območjih, opredeljenih na podlagi okvirne direktive o vodah in zakonodaje v zvezi z omrežjem Natura 2000; člen 13(1) in (3) o ravnanju s pesticidi, njihovem skladiščenju in odstranitvi ostankov

Minimalne zahteve za uporabo fitofarmaceutskih sredstev:

- Minimalne zahteve za uporabo fitofarmaceutskih sredstev niso določene, ker zahteve glede uporabe teh sredstev predstavljajo standard in so vključene v sklop zahtev v okviru Pravil o pogojenosti.

4.9.1.2. Pogoji upravičenosti

Skupni pogoji

Kmetijsko gospodarstvo mora biti vpisano v register kmetijskih gospodarstev, v skladu s predpisom, ki ureja register kmetijskih gospodarstev.

Upravičenec mora:

- imeti najmanj 1 hektar kmetijskih površin v smislu 4. člena Uredbe EU o Strateških načrtih;
- opraviti program predhodnega usposabljanja v obsegu najmanj 4 ure letno v zvezi z varstvom rastlin s fitofarmaceutskimi sredstvi na osnovi mikroorganizmov in pripravkov za biotično zatiranje rastlin;
- najmanj enkrat v prvih dveh letih trajanja obveznosti uporabiti storitev svetovanja, v okviru katere se mu svetuje o izvajanju biotičnega varstva rastlin;
- imeti izdelan načrt varstva rastlin na podlagi seznamov fitofarmaceutskih sredstev na osnovi mikroorganizmov ter komercialnih pripravkov za biotično varstvo rastlin, ki ga predhodno potrdi Javna služba zdravstvenega varstva rastlin;
- voditi evidenco biotičnega varstva rastlin.

¹³ Ko bodo znana in dogovorjena Pravila o pogojenosti, bodo pripisana intervenciji.

V sodelovanju s strokovnimi službami zdravstvenega varstva rastlin bodo pripravljena navodila uporabe sredstev iz seznamov glede na posamezne sektorje pridelave (poljedelstvo, zelenjadarstvo, hmeljarstvo, sadjarstvo, oljkarstvo, vinogradništvo) in škodljivce ter bolezni, ki bodo objavljena na spletni strani ministrstva in agencije.

4.9.1.3. Oblika in stopnja podpore

Podpora za intervencijo Biotično varstvo rastlin je letna in krije dodatne stroške in izgubo dohodka zaradi prevzete obveznosti. Podpora znaša 100 % višine podpore, izračunane po modelni kalkulaciji, dodeli pa se za njivske površine in trajne nasade. Plačilo se dodeli na hektar.

V izračunu so upoštevani tudi poslovni stroški v višini 25 % za posameznega upravičenca in 35 % za skupino upravičencev.

4.9.1.4. Kazalniki učinka

Letni načrtovani učinek /output (število)	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
O.13 Število hektarov (kmetijskih zemljišč), za katere veljajo okoljske/podnebne prevzete obveznosti, ki presegajo obvezne zahteve							
O.14 Število hektarov, za katere veljajo okoljske/podnebne prevzete obveznosti, ki presegajo obvezne zahteve							

4.9.1.5. Znesek na enoto

Načrtovani letni znesek na enoto v €	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Znesek v EUR na izplačani hektar – njivske površine							
Znesek v EUR na izplačani hektar – trajni nasadi							

Utemeljitev zneska na enoto

4.9.1.6. Letna finančna alokacija sredstev

Letna indikativna finančna alokacija	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029

4.9.2. INTERVENCIJA DOBROBIT ŽIVALI

Sklad	EKSRP
Vrsta intervencije	Okoljske, podnebne in druge upravljalne obveznosti (65. člen)
Območje izvajanja intervencije	celotna Slovenija
Specifični cilj, na katerega se navezuje intervencija in kjer je to relevantno, povezava na sektorske cilje	SC 4: Prispevanje k blažitvi podnebnih sprememb in prilagajanju nanje ter k trajnostni energiji SC 9: Izboljšanje odziva kmetijstva EU na potrebe družbe po hrani in zdravju, vključno z zdravo, hranljivo in trajnostno hrano, ter dobrobiti živali
Kazalniki rezultata	R.13 Zmanjšanje emisij v živinorejskem sektorju: delež glav velike živine s podporo za zmanjšanje emisij toplogrednih plinov in/ali amonijaka, vključno z ravnanjem z gnojem R.38 Izboljšanje dobrobiti živali: delež glav velike živine, ki jih zajemajo ukrepi, ki prejemajo podporo, za izboljšanje dobrobiti živali
Upravičenci	Nosilci kmetijskih gospodarstev

4.9.2.1. Opis intervencije

Trajnostni razvoj, ki vključuje okoljske in podnebne razmere ter poudarja dobrobit živali, pridobiva čedalje večji pomen pri razvoju kmetijstva in živinoreje. Obenem potrošniki pri odločitvi o nakupu živalskih proizvodov vse večjo pozornost namenjajo temu, v kakšnih pogojih reje so bile živali vzrejene.

Intervencija dobrobit živali je namenjena podpori za izvajanje živalim prilagojenih načinov reje in aktivnostim za opuščanje izvajanja bolečih posegov na rejnih živalih, ki ob boljših pogojih reje niso več potrebni za preprečevane večjih poškodb ali obolenj v reji.

Podpora se namenja za izvajanje rejskih praks, ki:

- presegajo zadevne predpisane zahteve ravnanja ter standarde za dobre kmetijske in okoljske pogoje, določene s pravili o pogojenosti v skladu z oddelkom 2 poglavja I Uredbe o strateških načrtih;
- presegajo minimalne zahteve za dobrobit živali kot tudi druge obvezne zahteve, določene z nacionalnim pravom in pravom Unije.

Podprta bodo tista kmetijska gospodarstva, ki bodo izpolnjevala predpisane pogoje in zahteve.

Pravila o pogojenosti:

- PZR 14: Direktiva Sveta 2008/119/ES z dne 18. decembra 2008 o določitvi minimalnih pogojev za zaščito, člena 3 in 4.
- PZR 15: Direktiva Sveta 2008/120/ES z dne 18. decembra 2008 o določitvi minimalnih pogojev za zaščito prašičev, člena 3 in 4.
- PZR 16: Direktiva Sveta 98/58/ES z dne 20. julija 1998 o zaščiti rejnih živali, člen 4.

Minimalne zahteve za dobrobit živali niso določene, ker predstavljajo standard in so vključene v sklop zahtev v okviru Pravil o pogojenosti.

Vstop v intervencijo dobrobit živali je prostovoljen, obveznost izvajanja pa traja eno leto.

Intervencija dobrobit živali se izvaja v treh podintervencijah:

- dobrobit živali – prašiči,
- dobrobit živali – perutnina,
- dobrobit živali – paša.

Dobrobit živali - prašiči

Podpora se dodeli za plemenske svinje in plemenske mladice ter tekače in pitance.

a) Plemenske svinje in plemenske mladice:

Živalim v skupinskih boksih mora biti zagotovljena 10 % večja talna površina na žival glede na površino, določeno s pravilnikom, ki ureja zaščito rejnih živali, kar pomeni:

- površina skupinskega boksa za pet živali ali manj mora biti najmanj 1,98 m² na plemensko mladico in 2,73 m² na plemensko svinjo;
- površina skupinskega boksa za 6–39 živali mora biti najmanj 1,80 m² na plemensko mladico in 2,48 m² na plemensko svinjo;
- površina skupinskega boksa za 40 živali ali več mora biti najmanj 1,62 m² na plemensko mladico in 2,23 m² na plemensko svinjo;
- najmanjša površina polnih tal v skupinskem boksu mora biti 1,05 m² na plemensko mladico in 1,43 m² na plemensko svinjo, največ 15 % te površine je lahko drenažnih odprtin.

Pri krmljenju plemenskih svinj in plemenskih mladice je treba v skupinski reji v čakališču, zaradi izboljšanja občutka sitosti, preprečevanja stereotipij, boljše prebave in konsistence blata ter omogočanja dodatne zaposlitve in s tem ugodnega učinka na zmanjšanje agresivnega vedenja med svinjami v skupini osnovnemu obroku, ki pokriva potrebe po energiji in hranilih, dodajati strukturno voluminozno krmo. Kot strukturna voluminozna krma iz prejšnjega odstavka se štejejo slama žit in sveže, silirane ali posušene poljščine, sestavljene iz trave, metuljnic ali zelišč, ki se običajno opisujejo kot silaža, senaža, seno (mrva) ali zelena krma in koruzna silaža (silirane cele rastline koruze ali njihovi deli). Strukturna voluminozna krma se lahko poklada v korito, na tla v boksu ali v jasli različnih izvedb.

b) Tekachi in pitanci:

Živalim mora biti v skupinskih boksih zagotovljena 10 % večja talna površina na žival glede na površino, določeno s pravilnikom, ki ureja zaščito rejnih živali, in sicer za vsakega tekača oziroma pitanca:

- do vključno 10 kg: 0,17 m²;
- nad 10 do vključno 20 kg: 0,22 m²;
- nad 20 do vključno 30 kg: 0,33 m²;
- nad 30 do vključno 50 kg: 0,44 m²;
- nad 50 do vključno 85 kg: 0,61 m²;
- nad 85 do vključno 110 kg: 0,72 m²;
- nad 110 kg: 1,10 m².

Prašičem je treba zagotoviti obogatitev okolja z zaposlitvenim materialom oziroma predmeti, da se jim omogoči zadovoljevanje njihovih naravnih potreb (na primer po iskanju hrane, grizenju, raziskovanju in manipuliranju).

Dobrobit živali – perutnina

Podpora se dodeli za kokoši nesnice v alternativnih sistemih reje (ne baterijska reja) in za pitovne piščance.

Kokoši nesnice:

- v alternativnih sistemih reje je treba zgotoviti manjšo gostoto naseljenosti glede na gostoto, določeno s pravilnikom, ki ureja zaščito rejnih živali. Gostota naseljenosti ne sme preseči 7 kokoši nesnic na m² uporabne površine za nesnice,
- kokošim je treba zagotoviti obogatitev okolja z zaposlitvenim materialom oziroma predmeti, ki predstavljajo kokošim možnost izražanja za njih značilnih vedenjskih oblik. V ta namen se dodajajo manjše kvadratne bale slame ali sena.

Pitovni piščanci:

- gostota naselitve je največ 30 kg/m² pri čemer se podesti in pohodne površine pod podestom prištevajo k neto tlorisni površini vzrejnega prostora (v vsakem trenutku reje),
- nameščanje igral/plezal – piščancem je treba zagotoviti obogatitev okolja z zaposlitvenim materialom oziroma predmeti, ki predstavljajo piščancem možnost izražanja za njih značilnih vedenjskih oblik. V ta namen se dodajajo manjše kvadratne bale slame ali sena.

Dobrobit živali - paša

Govedo

Podpora se dodeli za vse kategorije goveda.

Paša goveda:

- govedo se mora pasti najmanj 120 dni v letu v obdobju od 1. aprila do 15. novembra,
- zatiranje zajedavcev na podlagi predhodne koprološke analize, spomladi pred začetkom paše in jeseni po zaključku paše,
- enkrat letno se izvede korekcija parkljev,
- voditi je potrebno dnevnik paše.

Drobnica

Podpora se dodeli za drobnico starejšo od 9 mesecev.

Paša drobnice:

- drobnica se mora pasti najmanj 210 dni, oziroma 180 dni na območjih s krajšo vegetacijsko dobo, v obdobju od 15. marca do 30. novembra,
- zatiranje zajedavcev na podlagi predhodne koprološke analize, spomladi pred začetkom paše in jeseni po zaključku paše,
- enkrat letno se izvede korekcija parkljev,
- voditi je potrebno dnevnik paše.

Konji

Podpora se dodeli za vse kategorije konj.

Paša konj:

- konji se morajo pasti najmanj 120 dni v letu v obdobju od 1. aprila do 15. novembra,
- zatiranje zajedavcev na podlagi predhodne koprološke analize, spomladi pred začetkom paše in jeseni po zaključku paše,
- voditi je potrebno dnevnik paše.

Potreba po osnovni krmi mora biti pretežno pokrita s pašo. Paša mora potekati čez večji del dneva.

V primeru, da nosilec kmetijskega gospodarstva ne izpolni pogoja glede časa/obdobja paše, se pomoč ne dodeli. O prekinitvi paše mora nosilec KMG obvestiti plačilno agencijo.

4.9.2.2. Pogoji upravičenosti

Kmetijsko gospodarstvo mora biti vpisano v register kmetijskih gospodarstev, v skladu s predpisom, ki ureja register kmetijskih gospodarstev.

Upravičenec mora opraviti usposabljanje oziroma svetovanje v obsegu najmanj 4 ure v zvezi z vsebinami s področja dobrobiti živali v letu prve oddaje zahtevka za intervencijo dobrobit živali.

Prašiči

Na dan vnosa zahtevka mora upravičenec na posameznem gospodarstvu, za katero uveljavlja intervencijo DŽ – prašiči, rediti:

- 10 ali več plemenskih svinj oziroma plemenskih mladic,
- 50 ali več tekačev oziroma
- 50 ali več pitancev.

Perutnina

Za kokoši nesnice je obvezna reja v alternativnih sistemih: upravičenec mora na dan vnosa zahtevka za intervencijo za perutnino rediti več kot 350 kokoši nesnic.

Za pitovne piščance je obvezna reja v alternativnih sistemih: upravičenec mora na dan vnosa zahtevka za intervencijo za perutnino rediti več kot 500 piščancev.

Govedo

Upravičenec mora na dan vnosa zahtevka za intervencijo za govedo rediti najmanj tako število goveda kot ustreza 2 GVŽ goveda, za katero bo izvajal pašo.

Drobnica

Upravičenec mora na dan vnosa zahtevka za intervencijo za drobnico rediti najmanj tako število drobnice kot ustreza 2 GVŽ drobnice, za katero bo izvajal pašo.

Konji

Upravičenec mora na dan vnosa zahtevka za intervencijo za konje rediti najmanj 2 GVŽ konj.

4.9.2.3. Oblika in stopnja podpore

Podpora za intervencijo dobrobit živali je letna in krije dodatne stroške in izgubo dohodka zaradi prevzete obveznosti. Podpora znaša 100 % višine podpore, izračunane po modelni kalkulaciji, dodeli pa se za GVŽ.

V izračunu so upoštevani tudi poslovni stroški v višini 10 % za posameznega upravičenca. Med poslovne stroške so šteti stroški drobnega materiala, pošte, vodenja posebnih evidenc, obisk svetovalca.

4.9.2.4. Kazalniki učinka

Letni načrtovani učinek /output (število)	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
O.16 Število glav velike živine s podporo za dobrobit živali, zdravje ali okrepljene ukrepe za biološko zaščito							

4.9.2.5. Znesek na enoto

Načrtovani letni znesek na enoto v €	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Znesek v EUR na izplačano GVŽ							

Utemeljitev zneska na enoto

Način izračuna zneskov podpore na enoto in način certifikacije (potrditve) tega izračuna v skladu s 76. členom Uredbe o SN.

Metodologijo izdelave modelnih izračunov za določitev višine podpor za intervencijo dobrobit živali je izdelala neodvisna institucija.

Izhodišča

Podpore za intervencijo dobrobit živali se nanašajo samo na tiste obveznosti, ki presegajo obvezne standarde Pravil o pogojenosti, druga ustrezna merila iz zakonodaje EU ter druge obvezne zahteve iz nacionalnih predpisov.

Podpore se dodelijo letno za kritje dodatnih stroškov in izpada dohodka, ki so posledica izvajanja intervencije in lahko po potrebi krijejo tudi poslovne stroške (do največ 20 % podpore, plačane za obveznost).

Predlog podpor je pripravljen na podlagi modelnega izračuna za zahteve intervencije dobrobit živali. Podlaga za izračun podpor je razlika, ki nastane v finančnem rezultatu med običajno rejsko prakso in izvajanjem zahtev intervencije dobrobit živali. Pri običajni rejski praksi so upoštevani standardi, merila in minimalne dejavnosti določene v zakonodaji EU in obvezne zahteve iz nacionalnih predpisov. Pri opredelitvi običajne rejske prakse so pri posamezni proizvodni usmeritvi upoštevane rejske prakse, ki so razširjene v Sloveniji in ustrezajo slovenski ravni intenzivnosti. S pomočjo modelnih kalkulacij so ocenjeni stroški in prihodki pri običajni rejski praksi in pri izvajanju intervencije dobrobit živali.

4.9.2.6. Letna finančna alokacija sredstev

Letna indikativna finančna alokacija	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
mio EUR	9,0	9,0	9,0	9,0	9,0	0	0

4.9.3. INTERVENCIJA NALOŽBE V PRILAGODITEV KMETIJSKIH GOSPODARSTEV IZVAJANJU NADSTANDARDNIH ZAHTEV S PODROČJA DOBROBITI REJNIH ŽIVALI

Sklad	EKSRP
Vrsta intervencije	Naložbe (68 člen)
Območje izvajanja intervencije	celotna Slovenija
Specifični cilj, na katerega se navezuje intervencija in kjer je to relevantno, povezava na sektorske cilje	SC9: Izboljšanje odziva kmetijstva EU na potrebe družbe na področju hrane in zdravja, vključno z zdravo, hranljivo in trajnostno hrano, zavrženo hrano ter dobrobitjo živali
Kazalniki rezultata	R.38 Izboljšanje dobrobiti živali: delež glav velike živine, ki jih zajemajo ukrepi, ki prejemajo podporo, za izboljšanje dobrobiti živali
Upravičenci	Upravičenci do podpore so: – Nosilci kmetijskih gospodarstev, ki se ukvarjajo s pridelavo kmetijskih proizvodov.

4.9.3.1. Opis intervencije

Trajnostni razvoj, ki vključuje okoljske in podnebne razmere ter poudarja dobrobit živali, pridobiva čedalje večji pomen pri razvoju kmetijstva in živinoreje. Obenem potrošniki pri odločitvi o nakupu živalskih proizvodov vse večjo pozornost namenjajo temu, v kakšnih pogojih reje so bile živali vzrejene.

Intervencija je namenjena podpori naložbam za prilagoditev kmetijskih gospodarstev na izvajanje rejskih praks, ki:

- presegajo zadevne predpisane zahteve ravnanja ter standarde za dobre kmetijske in okoljske pogoje, določene s pravili o pogojenosti v skladu z oddelkom 2 poglavja I Uredbe o strateških načrtih;
- presegajo minimalne zahteve za dobrobit živali kot tudi druge obvezne zahteve, določene z nacionalnim pravom in pravom Unije.

Podprta bodo tista kmetijska gospodarstva, ki bodo po zaključku naložbe izpolnjevala predpisane pogoje in zahteve, ki so opredeljene v intervenciji Dobrobit živali iz člena 65 Uredbe o SN.

Pravila o pogojenosti:

- PZR 14: Direktiva Sveta 2008/119/ES z dne 18. decembra 2008 o določitvi minimalnih pogojev za zaščito, člena 3 in 4.
- PZR 15: Direktiva Sveta 2008/120/ES z dne 18. decembra 2008 o določitvi minimalnih pogojev za zaščito prašičev, člena 3 in 4.
- PZR 16: Direktiva Sveta 98/58/ES z dne 20. julija 1998 o zaščiti rejnih živali, člen 4.

Intervencija se izvaja v prašičereji, govedoreji, reji drobnice in perutninarstvu. Upravičenec mora biti vključen v izvajanje intervencije Dobrobit živali še najmanj 5 koledarskih let po zaključku naložbe.

Predmet podpore so individualne naložbe v pridelavo kmetijskih proizvodov, ki so zajeti v Prilogi I k Pogodbi, razen ribiških proizvodov, namenjene prilagoditvi kmetijskega gospodarstva nadstandardnim zahtevam na področju dobrobiti rejnih živali, in sicer:

- novogradnja, rekonstrukcija in vzdrževanje hlevov in nakup pripadajoče opreme,

- ureditev pašnikov in obor za nadzorovano pašo domačih živali oz. gojene divjadi,
- ureditev dvorišč in hlevskih izpustov.

Če je za naložbo v skladu s predpisi, ki urejajo presojo vplivov na okolje, predpisana okoljska ocena, mora biti iz nje razvidno, da naložba ne bo imela nobenega pomembnega negativnega vpliva na okolje.

4.9.3.2. Pogoji upravičenosti

- Naložba v novogradnjo in obnovo hleva oziroma ureditev pašnika mora izpolnjevati zahteve iz predpisa, ki ureja dobrobit živali iz SN 2023-2027.
- Upravičenec mora predložiti načrt prilagoditve kmetijskega gospodarstva nadstandardnim zahtevam na področju dobrobiti rejnih živali.
- Upravičenec se mora vključiti v izvajanje intervencije Dobrobit živali iz SN 2023-2027 najkasneje do preteka enega koledarskega leta po zaključku naložbe.
- Upravičenec mora predložiti poslovni načrt, v katerem mora izkazati ekonomsko upravičenost naložbe.. Kadar gre za naložbe nad določeno vrednostjo, ki bodo opredeljene z nacionalnimi predpisi (zahtevne naložbe) mora poslovni načrt temeljiti na dejanskih knjigovodskih podatkih.
- Upravičenec je moral v koledarskem letu pred oddajo vloge na javni razpis ustvariti standardni prihodek iz kmetijske dejavnosti v višini najmanj 12.000 eurov.
- Za vsak poseg v okolje, mora biti skladno s predpisom, ki ureja posege v okolje, za katere je treba izvesti presojo vplivov na okolje, izvedena presoja vplivov na okolje oziroma predhodni postopek presoje, če so preseženi pragovi, določeni v prilogi tega predpisa, ki ureja posege v okolje, za katere je treba izvesti presojo vplivov na okolje. S tem se izvajajo tudi obveznosti iz 6. člena Direktive 92/43/ES.
- Stroški pridobivanja energije iz obnovljivih virov na kmetijskih gospodarstvih so upravičeni do podpore, če je energija namenjena pridelavi proizvodov iz Priloge I k Pogodbi (lastna poraba). Kadar gre za pridobivanje toplotne energije iz biomase, mora biti surovina za pridobivanje energije proizvod iz Priloge I k Pogodbi.
- Stroški pridobivanja energije iz obnovljivih virov so upravičeni do podpore, če so del naložbe v gradnjo hleva, če ne presegajo 25 odstotkov vrednosti celotne naložbe v gradnjo hleva in nakupa pripadajoče opreme.

V okviru meril za izbor bo poudarek na ekonomskem vidiku naložbe (npr. interna stopnja donosnosti), prispevku k okolju, inovacijam in podnebnim spremembam, krožnemu gospodarstvu, novim proizvodom, digitalizaciji ter usmerjenosti naložb v določene sektorje z nižjo samooskrbo: prašičje meso.

Upravičeni stroški so:

- stroški novogradnje in obnove objektov za rejo živali (hlevi, krmišča oz. zavetišča za živali na paši). Pri posameznih gradbenih in obrtniških delih se priznavajo tudi stroški dobave gotovih elementov, prevoza, njihove montaže in stroški izvedbe del na kraju samem (stroški materiala, prevoza in opravljenih del);
- stroški nakupa hlevske opreme in naprav, kamor spada tudi nakup laboratorijske in IKT opreme, vključene v proces pridelave;
- stroški ureditve dvorišč in hlevskih izpustov;
- stroški naprave pašnikov in obor za nadzorovano pašo domačih živali;
- stroški ureditve dostopa do pašnih površin (poljske poti);
- stroški uvedbe digitalizacije proizvodnih procesov;

- stroški učinkovite rabe energije ter pridobivanja energije iz obnovljivih virov;
- splošni stroški, ki so neposredno povezani s pripravo in izvedbo naložbe, kot so plačila za storitve arhitektov, inženirjev in svetovalcev, stroški pridobitve gradbene, projektne ali tehnične dokumentacije, plačila v zvezi s pridobitvijo presoje vplivov na okolje ter stroški nadzora nad izvedbo gradbeno obrtniških del.

Pri opredelitvi višine upravičenih stroškov bodo upoštevane povprečne višine posameznih upravičenih stroškov, ki bodo določene v Katalogu povprečnih stroškov. V primeru vrednosti, ki ne bodo določene v Katalogu povprečnih stroškov pa bo moral upravičenec priložiti tri ponudbe. Upoštevala se bo ponudba z najnižjo ceno.

Do podpore niso upravičeni:

- stroški obresti na dolgove in davka na dodano vrednost (DDV), razen če ni izterljiv na podlagi nacionalne zakonodaje o DDV,
- stroški priprave vloge na javni razpis in zahtevkov za izplačilo,
- stroški arheoloških izkopavanj in arheološkega nadzora,
- obratna sredstva v skladu s pravili o državnih pomočeh in
- nakup rabljene opreme.

Pri izvajanju te intervencije se bodo upoštevale določene specifične zahteve iz vidika upravičenosti stroškov, ki se bodo določile v skladu z nacionalnimi predpisi.

4.9.3.3. Oblika in stopnja podpore

Nepovratna podpora je za dejansko nastale stroške naložb ali kot pavšalna podpora (uporaba poenostavljenih oblik stroškov). Stopnja javne podpore je 50 % upravičenih stroškov naložbe in se poveča za:

- 10 odstotnih točk za kmetijska gospodarstva, ki so razvrščena v OMD območje. Če gre za kolektivno naložbo mora biti najmanj 50 odstotkov kmetijskih gospodarstev članov skupin proizvajalcev, organizacij proizvajalcev ali zadrug, ki bodo uporabljali kolektivno naložbo, razvrščenih na OMD območja;
- 10 odstotnih točk, kadar gre za naložbo v digitalizacijo proizvodnih procesov, ki predstavlja več kot 50 % upravičenih stroškov naložbe;
- 10 odstotnih točk za naložbe mladih kmetov.

Stopnje javne podpore iz prejšnjega odstavka se lahko seštevajo, vendar ne smejo preseči 75 odstotkov upravičenih stroškov naložbe. Najnižji znesek javne podpore je 5.000 eurov na vlogo. Upravičenci, ki so kmetije in mikropodjetja, lahko v celotnem programskem obdobju 2021–2027 iz te intervencije pridobijo do vključno 750.000 eurov javne podpore. Upravičenci, ki so mala, srednja in velika podjetja, lahko v celotnem programskem obdobju 2021–2027 iz te intervencije pridobijo do vključno 1.750.000 eurov javne podpore.

4.9.3.4. Kazalniki učinka

Letni načrtovani učinek /output (število)	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
O.18 Število produktivnih naložbenih enot na kmetijah, ki prejemajo podporo v okviru EKSRP	0	0	1.187	1.187	1.187	1.785	1.784

4.9.3.5. Znesek na enoto

Načrtovani letni znesek na enoto v €	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Znesek v € na izplačano enoto (GVŽ).	0	0	3.506	3.506	3.506	3.506	3.506

Utemeljitev zneska na enoto

Izračun temelji na podlagi povprečnega zneska odobrenih projektov v prilagoditev KMG zahtevam glede dobrega počutja živali iz obdobja PRP 2014-2020 na Podukrepu 4.1 (pridelava kmetijskih proizvodov na kmetijskih gospodarstvih). Na posebnem javnem razpisu za ta namen (14.JR 4.1) smo prejeli 38 vlog (33 kmetij in 4 podjetja) v skupni višini 21.038.323 EUR naložbene vrednosti s skupno ocenjeno kapacitet 3.600 GVŽ (4 vloge*400 GVŽ + 33 vlog*60 GVŽ = 3.600 GVŽ) oziroma 95 GVŽ/vlogo. Povprečna vrednost naložb na enoto je znašala 5.844 EUR/GVŽ. Ob predpostavki, da bo povprečen delež podpore za naložbe znašal 60%, bo povprečna odobrena vloga znašala: 3.506 EUR/GVŽ.

4.9.3.6. Letna finančna alokacija sredstev

Letna indikativna finančna alokacija	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
	0	0	4.161.622	4.161.622	4.161.622	6.258.210	6.254.704

4.10. SPECIFIČNI CILJ 10

4.10.1. INTERVENCIJA MEDGENERACIJSKI PRENOS ZNANJA

Sklad	EKSRP
Vrsta intervencije	Izmenjava znanja in informiranje (72. člen)
Območje izvajanja intervencije	celotna Slovenija
Specifični cilj, na katerega se navezuje intervencija in kjer je to relevantno, navezava na sektorske cilje	SC7: privabljanje mladih v poklic kmeta in zadrževanje mladih kmetov v tem poklicu ter spodbujanje razvoja podjetij na podeželskih območjih SC10: Horizontalni cilj posodobitve sektorja s spodbujanjem in razširjanjem znanja, inovacij in digitalizacije v kmetijstvu in na podeželskih območjih ter s spodbujanjem k njihovi uporabi. Poleg tega intervencija prispeva k vsem specifičnim ciljem.
Kazalniki rezultata	R.1 Izboljšanje smotrnosti s pomočjo znanja in inovacij: število oseb, ki prejemajo podporo za svetovanje, usposabljanje, izmenjavo znanja ali sodelovanje v operativnih skupinah EIP ali drugih skupinah za sodelovanje/ukrepih
Upravičenci	Prenosnik – nosilec kmetijskega gospodarstva, ki prenese kmetijsko gospodarstvo na prevzemnika v okviru nasledstva in s tem prispeva h pospešeni generacijski pomladitvi nosilcev kmetijskih gospodarstev. Za ta namen prenosnik sodeluje s prevzemnikom v obliki svetovanja – mentoriranja, za kar prejme podporo.

4.10.1.1. Opis intervencije

V Sloveniji smo priča trendu staranja celotne družbe in dvigu povprečne starosti prebivalcev; temu sledi tudi populacija kmečkega prebivalstva, ki se nezadržno stara.

Intervencijska logika glede na zasnovo odraža dva ključna vidika, tj. prevzem s strani prevzemnika (mladi kmet) in prenos s strani prenosnika (trenutnega nosilca kmetijskega gospodarstva).

Motiv predaje kmetijskega gospodarstva nasledniku izhaja iz zagotovitve finančne neodvisnosti oz. socialne preskrbljenosti po prenosu, v praksi to pomeni, kot nakazujejo tudi analize dosedanjega izvajanja ukrepov za mlade kmete, da se prenosnik praviloma odloči za prenos kmetijskega gospodarstva relativno pozno oz. šele takrat, ko izpolnjuje (starostne) upokojitvene pogoje ali je tik pred tem. V tem obziru velja upoštevati, da se večina prenosom kmetijskega gospodarstva zgodi v prvem kolenu. Po trenutno veljavnem ZPIZ-2 oseba izpolni osnovni starostni upokojitveni pogoj ob nastopu starosti 65 let, če je dopolnil najmanj 15 let zavarovalne dobe. Ta pogoj v obliki starosti je lahko milejši ob izpolnjevanju drugih pogojev a bistveno ne odstopa od osnovne starosti 65 let. Kljub temu, da na strani prevzemnika obstaja tendenca po zgodnejšem prevzemu oz. prenosu, pa je iz strahu pred socialno nepreskrbljenostjo in izgubo finančne samostojnosti na strani prenosnika prisoten strah oz. negotovost.

Prehodno obdobje 2,5 let in upravičenost do intervencije s strani prenosnika bo tako odpravilo strah prenosnika pred nepreskrbljenostjo in pozitivno vplivalo na povečano stopnjo zgodnejšega prenosa kmetijskih gospodarstev.

V okviru prehodnega obdobja bi prenosnik na prevzemnika predal svoje znanje in pridobljene izkušnje s področja upravljanja kmetijskega gospodarstva v obliki mentorstva, s čimer bi se spodbujalo tudi medgeneracijsko sodelovanje. Prevzemnik bi tako prejel posredovano specifično znanje s strani prenosnika, dodatno pa bi v sklopu usposabljanja »Prenos znanja na mlade kmete na področju poslovnih in finančnih spretnosti« iz naslova intervencije Prenosa znanja in

informiranja prejel potrebna znanja o finančnem in poslovnem upravljanju kmetijskega gospodarstva (v okviru intervencije za vzpostavitev gospodarstev mladih kmetov).

Obveznosti prenosnika kot upravičenca do podpore izhajajo iz dogovora o sodelovanju med prenosnikom in prevzemnikom, ki ureja mentorstvo in prenos znanja s strani prenosnika na prevzemnika; v zapisu dogovora bodo zajeti (vključeni) pričakovani rezultati mentoriranja, na podlagi katerih bo ARSKTRP opravila kontrolo oddanega letnega poročila prenosnika, s katerim se morata strinjati tako prenosnik kot prevzemnik (obojestransko avtorizirano letno poročilo). Odobreno letno poročilo o izvajanju mentorstva prenosnika s strani ARSKTRP je podlaga za izplačilo podpore v obliki pavšalnega letnega zneska, za prejšnje leto. Podpora se prenosniku odobri za največ 2,5 let, v obdobju 2024-2029 oz. do porabe namenskih sredstev.

Prenosnik mora med drugim:

- izvesti osnovno usposabljanje prevzemnika za namen uspešnega prevzema kmetijskega gospodarstva/družinske kmetije (predviden zapis programa mentoriranja);
- zagotoviti ustrezen prenos specifičnega posedovanega znanja in izkušenj na prošnjo prevzemnika (zapis v letno poročilo);
- neobvezna a priporočljiva udeležba skupaj s prevzemnikom na izobraževanju/svetovanju o prenosu kmetijskega gospodarstva;
- sodelovanje s prevzemnikom ob izvajanju JSKS;
- obveza oddaje letnega poročila o izvajanju mentorstva kot podlaga za izplačilo letnega zneska podpore iz naslova intervencije.

Intervencija Medgeneracijski prenos znanja bo hkrati pospešila prenos kmetijskih gospodarstev iz prenosnika na prevzemnika, znižala povprečno starost nosilca kmetijskega gospodarstva ter spodbudila medgeneracijsko sodelovanje in prenos znanja ter izkušenj.

4.10.1.2. Pogoji upravičenosti

- Prenosnik kmetijskega gospodarstva je pred lastniškim prenosom vpisan v register kmetijskih gospodarstev kot nosilec KMG in je lastnik KMG v zemljiški knjigi.
- Prevzemnik prevzame KMG kot lastnik in postane upravljavec in nosilec KMG v RKG. Prenosnik lahko obdrži stanovanjsko zgradbo in največ 0,5 ha zemljišč ter objekte, ki ležijo na teh zemljiščih in so namenjeni uporabi teh zemljišč. Obdrži lahko tudi zemljišča, ki po namenski rabi niso kmetijska in objekte, ki se uporabljajo za nekmetijske ali dopolnilne dejavnosti, če prevzemnik ni nosilec teh dejavnosti.
- Prevzemnik mora imeti ustrezno znanje in usposobljenost. Kot ustrezno znanje se šteje pridobljena najmanj nižja poklicna izobrazba kmetijske ali kmetijstvu sorodne smeri. Kmetijstvu sorodne smeri so: veterinarska, živilsko predelovalna, gozdarska, lesarska in naravovarstvena. Kot ustrezna izobrazba šteje tudi najmanj nižja poklicna izobrazba nekmetijske smeri in pridobljen certifikat nacionalne poklicne kvalifikacije s področja kmetijstva ali s kmetijstvom povezanih dejavnosti. Kot ustrezna usposobljenost se šteje najmanj tri leta delovnih izkušenj na kmetijskem gospodarstvu.
- Prenos kmetijskega gospodarstva je izveden/zaključen največ 24 mesecev pred oddajo vloge na javni razpis.
- Prenosnik in prevzemnik za namen mentorstva skleneta dogovor o sodelovanju, ki ureja mentorstvo in prenos znanja s strani prenosnika na prevzemnika. Pisni dogovor prenosnik priloži vlogi na javni razpis.
- Prenosnik letno oddaja poročila o izvajanju mentorstva, v začetku tekočega leta za prejšnje leto.

- Prenosnik ne sme biti nosilec kakršne koli kmetijske dejavnosti v obdobju mentoriranja (sodelovanja) po prenosu KMG (maksimalno 2,5 let).
- Podpora za intervencijo se podeli prenosniku, ki prenese kmetijsko gospodarstvo na prevzemnika, velikostni pogoj KMG je vezan na intervencijo Podpora za vzpostavitev gospodarstev mladih kmetov.
- Prenosnik mora ob prenosu kmetijskega gospodarstva na prevzemnika doseči dopolnjeno starost 55 let ali več.
- Podpora prenosnik se lahko, kljub izpolnjevanju pogojev za upokožitev, upokoži šele po zaključku obdobja mentoriranja oz. prejemanja podpore.
- Za intervencijo se prenosniku izplača podpora v obliki letnega pavšalnega zneska, in sicer po pregledu in odobritvi letnega poročila s strani ARSKTRP, za prejšnje leto.

4.10.1.3. Oblika in stopnja podpore

Gre za pavšalno nepovratno podporo v obliki pavšalnega letnega zneska (enkratno izplačilo na podlagi odobrenega letnega poročila za prejšnje leto).

Nepovratna podpora za namen mentoriranja iz naslova sodelovanja pri prenosu kmetijskega gospodarstva; stopnja podpore znaša 100 %;

Izračun nepovratne podpore bi lahko temeljil na pavšalni osnovi, kot je npr. minimalna plača oz. povprečen faktorski dohodek oz. kmečka pokojnina, itd. ...

4.10.1.4. Kazalniki učinka

Letni načrtovani učinek /output (število)	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
O.29 Število operacij ali enot usposabljanja in svetovanja, ki prejemajo podporo v okviru EKSRP	0	52	53	52	53	52	0

4.10.1.5. Znesek na enoto

Načrtovani letni znesek na enoto v €	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
znesek v € na izplačani projekt prenosa kmetijskega gospodarstva	0	7.634	7.634	7.634	7.634	7.634	0

4.10.1.6. Letna finančna alokacija sredstev

Letna indikativna finančna alokacija	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
	0	396.968	404.602	396.968	404.602	396.968	0

4.10.2. INTERVENCIJA VAVČERSKO SVETOVANJE

Sklad	EKSRP
Vrsta intervencije	Izmenjava znanja in informiranje (72. člen)

Območje izvajanja intervencije	celotna Slovenija
Specifični cilj, na katerega se navezuje intervencija in kjer je to relevantno, navezava na sektorske cilje	SC10: Horizontalni cilj posodobitve sektorja s spodbujanjem in razširjanjem znanja, inovacij in digitalizacije v kmetijstvu in na podeželskih območjih ter s spodbujanjem k njihovi uporabi. Poleg tega intervencija prispeva k vsem specifičnim ciljem.
Kazalniki rezultata	R.1 Izboljšanje smotrnosti s pomočjo znanja in inovacij: število oseb, ki prejemajo podporo za svetovanje, usposabljanje, izmenjavo znanja ali sodelovanje v operativnih skupinah EIP ali drugih skupinah za sodelovanje/ukrepih R.3 Digitalizacija kmetijstva: delež kmetij, ki iz SKP prejemajo podporo za digitalne kmetijske tehnologije
Upravičenci	<ul style="list-style-type: none"> – kmetijska gospodarstva – subjekti dejavni v gozdarskem sektorju, ki so lastniki, zakupniki gozdov, uporabniki mehanizacije za delo v gozdu ter pravne ali fizične osebe, registrirane za gozdarsko dejavnost – subjekti, dejavni v živilskem sektorju

4.10.2.1. Opis intervencije

Kakovostne svetovalne storitve, njihova dostopnost ter nepristranskost so med ključnimi dejavniki pospeševanja prenosa in izmenjave znanja in inovacij v kmetijstvu, gozdarstvu in na podeželskih območjih ter za krepitev baze znanja.

Z intervencijo se preko vavčerjev zagotavljajo specializirane svetovalne storitve za dvig kompetenc upravičencev v kmetijskem, gozdarskem in živilskem sektorju, predvsem na področjih:

- uvajanja digitalnih tehnologij,
- uvajanja krožnega gospodarstva,
- uvajanja inovacij v prirreji, pridelavi in predelavi,
- medgeneracijskega prenosa,
- spodbujanja trajnostnega razvoja in učinkovitega gospodarjenja z naravnimi viri (voda, zrak, tla),
- uvajanja kmetijskih praks na področju blaženja in prilagajanja podnebnim spremembam,
- uvajanja kmetijskih praks na področju varstva biotske raznovrstnosti,
- izvajanja nadstandardnih zahtev reje na področju dobrobiti živali,
- trženja in prodaje.

Intervencija se povezuje z intervencijami kot so plačila SOPO, kmetijsko-okoljska-podnebna plačila, ekološko kmetovanje, dobrobit živali.

V okviru intervencije so dostopne specializirane storitve kmetijskega in gozdarskega svetovanja, ki bodo zajemale gospodarsko, okoljsko in socialno razsežnost in zagotavljale najnovejše strokovne, tehnične in znanstvene informacije, pridobljene s pomočjo raziskav in inovacij.

Z nacionalnim predpisom se lahko določijo prednostna vsebinska področja ali ciljne skupine, ki bodo upravičene do vavčerjev za koriščenje specializiranih svetovalnih storitev. Te storitve nudijo kvalificirani ponudniki svetovalnih storitev, ki so izbrani na podlagi odprtega poziva.

Na podlagi odprtega poziva za izbor kvalificiranih ponudnikov svetovalnih storitev se na portalu AKIS vzpostavi javna evidenca specialističnih svetovalcev po posameznih vsebinskih področjih, ki

zagotavljajo neodvisne svetovalne storitve, niso v navzkrižju interesov in izkazujejo ustrezne kompetence (kot so usposobljenost, reference).

Vavčerji za specializirane svetovalne storitve se razpišejo z odprtim javnim razpisom, na katerega se prijavijo upravičenci.

Upravičenec na podlagi izkazane utemeljene potrebe prejme vavčer za koriščenje specialističnih svetovalnih storitev na določenem vsebinskem področju pri izbranem svetovalcu. Maksimalna višina vavčerja za posamezno vsebinsko področje znaša 1.500 EUR. Za posamezno vsebinsko področje se določi najvišji znesek podpore/vavčer. Koriščenje vavčerja je možno največ 6 mesecev po izdaji. Podpora iz vavčerja se po opravljenem svetovanju in potrjenem vavčerju izplača svetovalcu.

Preko intervencije Usposabljanje svetovalcev se lahko zagotovijo možnosti usposabljanja svetovalcev, ki izvajajo specialistično vavčersko svetovanje.

Svetovalci, ki izvajajo specialistično svetovanje, so vključeni v sistem AKIS. Najmanj enkrat v programskem obdobju se izvede zunanja evalvacija uspešnosti specialističnega svetovanja, ki vključuje tudi merjenje zadovoljstva uporabnikov specializiranih svetovanj.

4.10.2.2. Pogoji upravičenosti

Pogoji za svetovalca:

- svetovalec izkazuje ustrezno usposobljenost (znanje, reference)
- svetovalec zagotavlja neodvisne svetovalne storitve in ni v navzkrižju interesov (npr. ni lastnik, zaposlen ali član kmetijskega gospodarstva, kateremu svetuje ter ni zaposlen, ni lastnik oz. ni zastopnik podjetja, ki trži proizvode oziroma storitve, o katerih svetuje)
- svetovalec je vpisan v javno evidenco specialističnih svetovalcev
- svetovalec po zaključenem svetovanju pripravi poročilo o opravljenem specialističnem svetovanju na podlagi vavčerja, ki vsebuje tudi priporočila / dogovore glede prihodnjih ukrepov upravičenca na področju, ki ga zajema svetovanje
- svetovalec mora biti zaposlen v organizaciji oziroma podjetju preko katerega bo izvajal vavčersko svetovanje.

Pogoj za upravičenca:

- upravičenec, ki je kmetijsko gospodarstvo, je vpisan v RKG, razen če je upravičenec lastnik gozda
- upravičenec je MSP, razen če gre za svetovalne storitve v povezavi z intervencijami plačil SOPO, kmetijsko-okoljska in podnebna plačila, ekološko kmetovanje, dobrobit živali ipd.
- upravičenec izkaže potrebo po specializiranih svetovalnih storitvah na določenem vsebinskem področju
- upravičenec potrdi izvedbo svetovanja
- veljavnost vavčerja je [6] mesecev od dneva izdaje
- upravičenec po zaključenem svetovanju oceni kakovost svetovalne storitve

4.10.2.3. Oblika in stopnja podpore

Nepovratna podpora za opravljeno specialistično svetovanje na posameznem vsebinskem področju. Za posamezno vsebinsko področje se določi najvišji znesek podpore višina vavčerja ali najvišje število ur svetovanja/vavčer. Maksimalna vrednost podpore na posameznega upravičenca

znaša 5.000 EUR v programskem obdobju. Uporaba poenostavljenih oblik stroškov (pavšalni znesek iz točke c) prvega odstavka 77. člena Uredbe). Stopnja pomoči znaša do 100 %.

4.10.2.4. Kazalniki učinka

Letni načrtovani učinek /output (število)	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
O.29 Število operacij ali enot usposabljanja in svetovanja, ki prejemajo podporo v okviru EKSRP (število enot – svetovanj)	0	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000

4.10.2.5. Znesek na enoto

Načrtovani letni znesek na enoto v €	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Povprečni znesek v € na izplačan vavčer (specializirano svetovalno storitev)	0	500	500	500	500	500	500

4.10.2.6. Letna finančna alokacija sredstev

Letna indikativna finančna alokacija	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
	0	500.000	500.000	500.000	500.000	500.000	500.000

Utemeljitev zneska na enoto

Povprečen znesek individualnih svetovanj, podprtih v okviru podukrepa M2.1 za vsebine, ki so pogoj ali zahteva pri ukrepih EK, KOPOP in DŽ v okviru PRP 2014-2020, znaša 326,75 evrov.

Metodologija za določitev pavšalnega zneska: Povprečni znesek na enoto na izplačan vavčer v višini 500 EUR je določen na podlagi podatkov programskega obdobja 2014–2020, cene storitve JSKS v skladu s Pravilnikom o določitvi cen storitev javne službe kmetijskega svetovanja, ki so za uporabnike plačljive in povprečne urne postavke specialističnega svetovanja na trgu, ki znaša 50 EUR/svetovalno uro.

4.10.3. INTERVENCIJA USPOSABLJANJE SVETOVALCEV

Sklad	EKSRP
Vrsta intervencije	Izmenjava znanja in informiranje (72. člen)
Območje izvajanja intervencije	celotna Slovenija
Specifični cilj, na katerega se navezuje intervencija in kjer je to relevantno, navezava na sektorske cilje	SC10: Horizontalni cilj posodobitve sektorja s spodbujanjem in razširjanjem znanja, inovacij in digitalizacije v kmetijstvu in na podeželskih območjih ter s spodbujanjem k njihovi uporabi. Poleg tega intervencija i prispeva k vsem specifičnim ciljem.
Kazalniki rezultata	R.1 Izboljšanje smotnosti s pomočjo znanja in inovacij: število oseb, ki prejemajo podporo za svetovanje, usposabljanje, izmenjavo znanja ali sodelovanje v operativnih skupinah EIP ali drugih skupinah za sodelovanje/ukrepih R.2 Povezovanje sistemov svetovanja in znanja: število svetovalcev, ki prejemajo podporo v okviru sistemov znanja in inovacij v kmetijstvu (AKIS) R.3 Digitalizacija kmetijstva: delež kmetij, ki iz SKP prejemajo podporo za digitalne kmetijske tehnologije
Upravičenci	– Izvajalec usposabljanja: pravna oseba ali konzorcij pravnih in fizičnih oseb (institucij znanja) – Končni upravičenci: kmetijski in gozdarski svetovalci (vključeni v javno službo kmetijskega svetovanja, v javno gozdarsko službo, izvajalci javne veterinarske službe), svetovalci, vpisani v javno evidenco specialističnih svetovalcev

4.10.3.1. Opis intervencije

Intervencija je namenjena dvigu usposobljenosti kmetijskih in gozdarskih svetovalcev, ki so eden izmed ključnih deležnikov v AKIS. S kontinuiranim usposabljanjem svetovalcev se zagotavlja kakovost svetovalnih storitev in spodbuja posodobitev sektorja z izmenjavo znanja in razširjanjem najboljših okolju prijaznih proizvodnih praks, pa tudi z inovacijami in digitalnim prehodom v kmetijstvu, gozdarstvu in na podeželju.

Ciljne skupine so predvsem kmetijski in gozdarski svetovalci, vključeni v javno službo kmetijskega svetovanja in v javno gozdarsko službo, izvajalci javne veterinarske službe, ter tudi svetovalci, vpisani v javno evidenco specialističnih svetovalcev (t.i. izvajalci vavčerskega svetovanja). Še posebej so prepoznane potrebe po celovitem usposabljanju svetovalcev začetnikov v okviru javne službe kmetijskega svetovanja.

V okviru intervencije se izvajajo usposabljanja svetovalcev na:

- vsebinskem področju, predvsem na področju ekološkega kmetovanja, uporabe najsodobnejših tehnologij priraje, pridelave in predelave, uporabe kmetijskih praks, ki preprečujejo razvoj odpornosti proti antimikrobikom, kmetijskih praks na področju varovanja okolja in ohranjanja narave, prilagajanja podnebnim spremembam, prispevanja k varstvu biotske raznovrstnosti, poslovnega povezovanja lastnikov gozdov, gozdarske ekonomike in davčne politike na področju gozdarstva, tržnih zakonitosti pri trgovanju z lesnimi sortimenti ter gozdne pedagogike in

- področju dviga kakovosti prenosa znanj, predvsem na področju pridobivanja digitalnih kompetenc, trženjskih in podjetniških znanj ter metodoloških pristopov in tehnik, ki so potrebna v svetovalnem procesu in prenosu znanj do uporabnikov znanja. V okviru tega področja bo poseben poudarek namenjen usposabljanju svetovalcev začetnikov, delujočih v okviru javne službe kmetijskega svetovanja.

Usposabljanje svetovalcev začetnikov poteka v obliki celovitega programa, ki vključuje tudi pridobitev metodoloških znanj in komunikacijskih veščin, potrebnih za kakovostno izvajanje svetovalnega procesa v kmetijskem sektorju in na podeželju.

Usposabljanja so lahko enodnevna ali večdnevna.

Z nacionalnim predpisom se lahko določijo prednostna vsebinska področja usposabljanj.

Intervencija se izvaja na podlagi javnih razpisov, v okviru katerih se:

1. izbere kvalificirane izvajalce za izvedbo usposabljanj glede na vsebinska področja oziroma
2. podpora v obliki vavčerja dodeli neposredno končnemu upravičencu za udeležbo na usposabljanju. Usposabljanja, za katera lahko končni upravičenec unovči vavčer, izpolnjujejo pogoje, določene z nacionalnim predpisom.

1. Izvedba usposabljanj na podlagi izbora kvalificiranih izvajalcev

Program usposabljanja izvajajo strokovni izvajalci izvajalca usposabljanja kot so raziskovalci, predavatelji in drugi strokovnjaki na področjih kmetijstva, gozdarstva in živilstva in drugih področjih, pomembnih za opravljanje svetovalnega dela (kot komuniciranje). Minimalno število udeležencev in drugi pogoji so prilagojeni posameznim vsebinam/področjem usposabljanj. Usposabljanja lahko potekajo kot preplet spletnih in fizičnih predavanj in delavnic ter drugih oblik prenosa znanja in lahko vključujejo predstavitev inovativnih oblik prenosa znanja v okviru svetovalnega procesa. Izvajalec usposabljanja pripravi pisno gradivo, ki je, skupaj s posnetkom izvedenega usposabljanja, brezplačno dostopno na portalu AKIS.

Specifični pogoji in zahteve za izvajalca usposabljanja v smislu strokovnosti in izkušenj ter prostorskih in tehničnih kapacitet se določijo z nacionalnim predpisom. Izvajalec usposabljanja je izbran na podlagi javnega razpisa. Prednost imajo izvajalci usposabljanj, ki izvedejo usposabljanje v sodelovanju z drugimi institucijami znanja (konzorcij institucij znanja).

Usposabljanj se lahko udeležijo svetovalci, vpisani v javno evidenco specialističnih svetovalcev.

2. Podpora za usposabljanje v obliki vavčerja

Svetovalec koristi vavčer za teoretično ali praktično usposabljanje v Sloveniji ali v tujini, na podlagi javno dostopnega programa usposabljanja, ki izpolnjuje razpisane pogoje. Maksimalna višina vavčerja za usposabljanje po posameznem vsebinskem področju in veljavnost vavčerja za usposabljanje se določita z nacionalnim predpisom oz. v javnem razpisu.

Podpora v okviru te intervencije ne vključuje usposabljanj, ki so del običajnih izobraževalnih programov ali sistemov na srednješolski ali višjih ravneh.

4.10.3.2. Pogoji upravičenosti

- izvajalec usposabljanja je pravna oseba ali konzorcij pravnih in fizičnih oseb (institucij znanja), ki izvajajo usposabljanje odraslih
- strokovni izvajalec izvajalca usposabljanja izkazuje reference s področja usposabljanja odraslih ter delovne oziroma strokovne izkušnje na vsebinskem področju programa usposabljanja
- minimalno trajanje usposabljanja po posamezni vsebini / področju je 4 pedagoške ure

- program usposabljanja vključuje teoretični in praktični del

4.10.3.3. Oblika in stopnja podpore

Nepovratna podpora. Stopnja podpore znaša do 100 %.

4.10.3.4. Kazalniki učinka

Letni načrtovani učinek /output (število)	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
0.29 Število operacij ali enot usposabljanja in svetovanja, ki prejemajo podporo v okviru EKSRP – število usposabljanj	0	4	4	4	4	4	0

4.10.3.5. Znesek na enoto

Načrtovani letni znesek na enoto v €	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Povprečni znesek v € na izplačano usposabljanje	0	50.000	50.000	50.000	50.000	50.000	0

4.10.3.6. Letna finančna alokacija sredstev

Letna indikativna finančna alokacija	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
	0	200.000	200.000	200.000	200.000	200.000	0

Utemeljitev zneska na enoto

Pri določitvi povprečnega zneska na enoto so bile upoštevane vrednosti pedagoške ure za izvedbo seminarja, delavnice ali usposabljanja na daljavo skladno s Pogoji in kriteriji za izbor izvajalcev usposabljanj, didaktične in tehnične pomoči ter višino honorarjev na pedagoško uro kot veljajo za izvedbo seminarjev in predavanj v okviru Upravne akademije od 8. 7. 2020 dalje in jih je sprejelo Ministrstvo za javno upravo:

- vrednost pedagoške ure za izvedbo seminarja in pripravo predstavitev na predpisanih predlogah znaša 95 evrov brez DDV,
- vrednost pedagoške ure za izvedbo delavnice ali usposabljanja na daljavo, pripravo predstavitev ter aktivnosti za udeležence v dogovorjenih oblikah znaša 115 evrov brez DDV,
- vrednost pedagoške ure za delo strokovnih izvajalcev izvajalca v paru znaša 150,00 EUR brez DDV oziroma 75,00 EUR brez DDV na posameznega strokovnega izvajalca.

4.10.4. INTERVENCIJA PODPORA ZA PROJEKTNE IDEJE IN PROJEKTE EIP

Sklad	EKSRP
Vrsta intervencije	Sodelovanje (71. člen)
Območje izvajanja intervencije	celotna Slovenija
Specifični cilj, na katerega se navezuje intervencija in kjer je to relevantno, navezava na sektorske cilje	SC10: Horizontalni cilj posodobitve sektorja s spodbujanjem in razširjanjem znanja, inovacij in digitalizacije v kmetijstvu in na podeželskih območjih ter s spodbujanjem k njihovi uporabi. Poleg tega intervencija prispeva k vsem specifičnim ciljem.
Kazalniki rezultata	R.1 Izboljšanje smotnosti s pomočjo znanja in inovacij: število oseb, ki prejemajo podporo za svetovanje, usposabljanje, izmenjavo znanja ali sodelovanje v operativnih skupinah EIP ali drugih skupinah za sodelovanje/ukrepih R.2 Povezovanje sistemov svetovanja in znanja: število svetovalcev, ki prejemajo podporo v okviru sistemov znanja in inovacij v kmetijstvu (AKIS) R.3 Digitalizacija kmetijstva: delež kmetij, ki iz SKP prejemajo podporo za digitalne kmetijske tehnologije
Upravičenci	Oblike sodelovanja, ki vključujejo najmanj 2 subjekta, npr. : upravičenec do podpore je vodilni partner/nosilec partnerstva najmanj dveh akterjev/partnerjev: pravna oseba, fizična oseba, gospodarski subjekt, nevladna organizacija, zadruga, kmet/KMG, itd. (zahteva iz Člena 71)

4.10.4.1. Opis intervencije

Intervencija ima namen spodbuditi tehnološki razvoj in uvedbo novih rešitev za reševanje konkretnih, specifičnih problemov in ciljev na področju kmetijstva, gozdarstva in podeželja v skladu s SKP in navedenimi specifičnimi cilji iz Strateškega načrta.

Podpora projektom EIP je eden izmed načinov posredovanja novih znanj, praks, tehnologij, procesov in digitalizacije v prakso v kmetijstvu, gozdarstvu in na podeželju ter njihovemu prevzemanju. Dodatno bodo podpore projektom EIP s področja okolja in podnebnih sprememb prispevale k doseganju specifičnih ciljev Strateškega načrta, usmerjeno k razvoju rešitev za zmanjševanje, blažitev in prilagajanje podnebnim spremembam, zmanjševanju negativnih vplivov kmetijstva na okolje, izvajanje okoljsko učinkovite pridelave na varovanih območjih (Natura 2000, vodovarstvena območja) ter varovanju in spodbujanju biotske pestrosti

Projekti EIP predstavljajo izhodišče za začetek prenosa znanj iz bazičnega v aplikativno uporabo in tako omogočajo bodoči napredek na področju kmetijstva in razvoja podeželja. Namen projektov je povezati ustrezne deležnike s specifičnega področja, da bi rešili konkretni problem in v sodelovanju preko partnerstva razvili nova znanja, prakse, tehnologije, procese in koncepte digitalizacije ter pridobljene rešitve prenesti v prakso.

Intervencija je namenjena podpori projektnih idej za projekte EIP in projektom EIP v obliki sodelovanja najmanj dveh partnerjev v sestavi partnerstva, cilj je oblikovanje in vzpostavitev partnerstva za sodelovanje v projektu; le-ta mora pridobljene rezultate deliti s širšo javnostjo in tako poskrbeti za ustrezno diseminacijo rezultatov, namen je posredovanje informacij ciljnim skupinam.

Za razširjanje rezultatov projekta se uporabi tudi portal AKIS.

Podpora za projekte EIP se dodeli za celotno obdobje trajanja projekta, vendar ne dlje kot 36 mesecev. Podpora se podeli v obliki nepovratne pomoči, maksimalna višina podpore znaša do 100%.

Stroški so upravičeni od dneva odobritve projekta oz. izdaje odločbe o dodelitvi pravice do sredstev, izplačajo se samo upravičeni stroški za izvedbo projekta EIP.

Podpora se dodeli v obliki pavšalnega zneska za kritje stroškov sodelovanja oz. stroškov izvedbe projektov. Do podpore je upravičeno tudi čezmejno sodelovanje operativnih skupin, ki izvajajo projekte EIP. Izkušnje iz Programov razvoja podeželja različnih EU članic v obdobju 2014-2020 so pokazale, da je upravljanje top-down, kot je bilo sprva zamišljeno za inovativen pristop evropskega partnerstva za inovacije - EIP sicer dobra popotnica in se je na splošno tudi odrazilo v uspešnem sodelovanju različnih partnerjev pri zasnovi projektov EIP, hkrati pa delovanje ni bilo tako izrazito usmerjeno v končne rezultate, kar naj bi bili tudi končni cilj takega inovacijskega sodelovanja.

Da bi sodelovanje v okviru EIP prineslo kvalitetnejše in predvsem inovativnejše rezultate, kar je tudi cilj, bi bilo smotno vpeljati drugačen koncept izbire projektov EIP, ne na podlagi posplošenih meril, kot do sedaj, temveč z uvedbo dvo-stopenjskega izbora, kjer bi na prvi stopnji na MKPG (posebno koordinacijsko telo za AKIS?) naredili izbor idejnih predlogov za projekte EIP na podlagi predhodnega nabora ustreznih tematik, pri čemer se področja določijo z nacionalnimi predpisi (tematike naslavljajo aktualne probleme s področja kmetijstva in gozdarstva v RS). Prijavitelj projektne ideje za projekt EIP na prvi stopnji je kmet oz. nosilec KMG. Prijavni obrazec je preprost in standardiziran. Prijavitelj ima diktorsko pravico izbrati preostale partnerje bodočega partnerstva: svetovalca, raziskovalca, itd. ... Za izbrane projektne ideje za projekte EIP na prvi stopnji se podeli nepovratna pavšalna podpora za izvedbo in pripravo projekta EIP na drugi stopnji v višini 2.500,00 EUR.

Izbrani predlogi-projektne ideje za projekte EIP se v drugi stopnji prijavijo na javni razpis, kjer bi, kot do sedaj, izbor naredila ARSKTRP.

4.10.4.2. Pogoji upravičenosti

Pogoj za prijavitelja projektne ideje:

- Pogoj št. 1: projektno idejo prijavi kmetijsko gospodarstvo, vpisano v RKG
- Pogoj št. 2: opis projektne ideje vsebuje najmanj opis problema, s katerim se sooča kmetijsko gospodarstvo, sestavo predvidenega partnerstva, vključno z vlogo posameznega partnerja pri razvoju rešitve problema, in nabor potencialnih rešitev problema

Pogoj za prijavitelja projekta EIP:

- Pogoj št. 1: za namen izvedbe projekta EIP se mora vzpostaviti pogodbeno partnerstvo za izvedbo projekta EIP, ki ga sestavljajo kmetijsko gospodarstvo, svetovalec in raziskovalec
- Pogoj št. 2: opis projekta EIP vsebuje najmanj opredelitev vloge posameznega partnerja v projektu EIP ter načrtovane cilje, mejnike, aktivnosti, rezultate, stroške
- Pogoj št. 3: inovativni projekt bo doprinesel rešitve za povečanje uspešnosti na področju gospodarstva, okolja, podnebja in učinkovite rabe virov
- Pogoj št. 4: projekt ne sme biti zgolj raziskovalne narave, to pomeni, da partnerji ne smejo biti zgolj raziskovalne ustanove, temveč morajo partnerji prihajati tudi iz drugih družbenih sfer (zaradi končnega cilja razvoja aplikacijske rešitve problema)
- Pogoj št. 5: vsi partnerji imajo v postopku prijave na javni razpis poravnane obveznosti do države

4.10.4.3. Oblika in stopnja podpore

Nepovratna podpora v obliki pavšalnega zneska (na podlagi predloga proračuna, pripravljenega za vsak projekt posebej, ki ga vnaprej odobri organ, pristojen za izbor operacije) v višini do 100%, v primeru lastne participacije upravičenca lahko tudi manj.

4.10.4.4. Kazalniki učinka

Letni načrtovani učinek /output (število)	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
O.1 Število projektov operativnih skupin EIP (evropskega partnerstva za inovacije)							
Projekti EIP	0	5	5	5	8	8	9
Projektne ideje za projekte EIP	0	5	5	5	8	8	9

4.10.4.5. Znesek na enoto

Načrtovani letni znesek na enoto v €	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Projekti EIP	0	300.000	300.000	300.000	300.000	300.000	300.000
Projektne ideje za projekte EIP	0	2.500	2.500	2.500	2.500	2.500	2.500

Utemeljitev zneska na enoto

Parameter št. 1: zneski določeni na podlagi preteklih rezultatov projektov EIP programskega območja 2014-2020, vezano na projekte EIP ukrepa M16 – Sodelovanje, podukrepov M6.2 in M16.5

4.10.4.6. Letna finančna alokacija sredstev

Letna indikativna finančna alokacija	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Projekti EIP	0	1.500.000	1.500.000	1.500.000	2.400.000	2.400.000	2.700.000
Projektne ideje za	0	12.500	12.500	12.500	20.000	20.000	22.500

projekte EIP							
-----------------	--	--	--	--	--	--	--

4.10.5. INTERVENCIJA RAZVOJNI DEMONSTRACIJSKI PROJEKTI

Sklad	EKSRP
Vrsta intervencije	Sodelovanje (71. člen)
Območje izvajanja intervencije	celotna Slovenija
Specifični cilj, na katerega se navezuje intervencija in kjer je to relevantno, navezava na sektorske cilje	SC10: Horizontalni cilj posodobitve sektorja s spodbujanjem in razširjanjem znanja, inovacij in digitalizacije v kmetijstvu in na podeželskih območjih ter s spodbujanjem k njihovi uporabi. Poleg tega intervencija prispeva k vsem specifičnim ciljem.
Kazalniki rezultata	R.1 Izboljšanje smotnosti s pomočjo znanja in inovacij: število oseb, ki prejemajo podporo za svetovanje, usposabljanje, izmenjavo znanja ali sodelovanje v operativnih skupinah EIP ali drugih skupinah za sodelovanje/ukrepih R.2 Povezovanje sistemov svetovanja in znanja: število svetovalcev, ki prejemajo podporo v okviru sistemov znanja in inovacij v kmetijstvu (AKIS) R.3 Digitalizacija kmetijstva: delež kmetij, ki iz SKP prejemajo podporo za digitalne kmetijske tehnologije
Upravičenci	Partnerstva (konzorciji) institucij znanja (vključno z izvajalci javnih služb in nosilci javnih pooblastil na področju kmetijstva) in kmetijskih gospodarstev

4.10.5.1. Opis intervencije

Cilji intervencije so:

- izboljšati pogoje za ustvarjanje znanja v sistemu AKIS, ki zaradi nezadostnih javnih vlaganj v raziskave in razvoj ne more več slediti potrebam po novih znanjih na področju razvoja trajnostnega kmetijstva, uresničevanja okoljskih in podnebnih zavez na ravni EU ter zelenega in digitalnega prehoda in
- okrepiti sodelovanje ter izmenjavo znanja in informacij med institucijami znanja ter med institucijami znanja, kmetijskimi gospodarstvi in drugimi subjekti, dejavnimi v kmetijskem sektorju ter
- zmanjšati vrzeli v pretoku znanja in inovacij od stroke do kmetijske prakse ter informacij s kmetijske prakse do stroke glede dejanskih izzivov, s katerimi se srečujejo kmetje in kmetijska podjetja.

Podpora je namenjena izvedbi demonstracijskih projektov, ki jih izvajajo konzorciji (partnerstva) javnih raziskovalnih institucij, vključno z izvajalci javnih služb in nosilci javnih pooblastil na področju kmetijstva, ter kmetijskih gospodarstev.

Podpora se nameni demonstracijskim projektom, ki jih izvajajo partnerstva institucij znanja (konzorciji), ki:

- zagotavljajo celovito reševanje določenih prednostnih področij ali posameznih kmetijskih panog, kjer je prepoznana podhranjenost oziroma iztrošenost raziskovalne infrastrukture, kar povzroča vrzeli pri ustvarjanju novega znanja,
- ki omogočajo učinkovito naslavljanje ustvarjanja in prenosa novih znanj, inovativnih rešitev in digitalnega prehoda v posamezni kmetijski panogi oziroma področju,

- ki s povezanostjo preprečujejo razdrobljenost, morebitno podvajanje in prekrivanje nalog in ter s tem dosegajo bistven premik pri sodelovanju v celotni verigi znanja.

Med prednostnimi vsebinskimi področji demonstracijskih projektov so izboljšanje gospodarjenja na kmetijah (povečanje konkurenčnosti), učinkovita raba vode, doseganje trajnostne rabe pesticidov z zmanjševanjem tveganj in vplivov uporabe pesticidov na zdravje ljudi in okolje ter s spodbujanjem uporabe integriranega varstva rastlin pred škodljivimi organizmi in alternativnih pristopov ali tehnik, kot so nekemične alternative pesticidom, ohranjanje biotske raznovrstnosti v povezavi s Programom upravljanja območij Natura 2000 (PUN) in Prednostni okvirji ukrepanja za Slovenijo (PAF), živalim prijaznejši načini in tehnologije reje, vzpostavljanje in vzdrževanje rodovitnosti tal, izboljšanje založenosti in učinkovitosti hranilnih snovi za prehrano rastlin, krmna baza in prehrana živali, zmanjšanje antimikrobične odpornosti, zmanjšanje izgub hrane in količine zavržene hrane.

V okviru demonstracijskih projektov se:

- izvajajo aktivnosti, usmerjene v razvoj za testiranje oziroma demonstracijo novih ali izboljšanih rešitev v realnem okolju na posameznih vsebinskih področjih projekta,
- vzpostavijo mreže demonstracijskih kmetijskih gospodarstev, namenjene krepitvi izmenjave znanja med deležniki sistema AKIS (kot so raziskovalne, svetovalne in izobraževalne institucije, vključno z dijaki in študenti, podjetji, dejavnimi v kmetijskem sektorju, inovatorji, organizacijami in skupinami proizvajalcev, zadrugami, rejskimi organizacijami, NVO, industrijo) in učinkovite vpeljave inovacij na področju živinoreje in rastlinske pridelave,
- izvajajo demonstracijski dogodki, namenjeni prikazovanju delovanja inovativnih rešitev v realnem (lokalnem) okolju na kmetijskih gospodarstvih. Posebna pozornost je namenjena prikazom rešitev za majhna razvojna kmetijska gospodarstva. Izmenjava in prenos znanja lahko poteka preko izvajanja raziskav, sodelovanja pri razvoju inovativnih rešitev, svetovanj pri prikazu delovanja ali vpeljavi inovativnih rešitev, ki se preizkušajo na kmetijskem gospodarstvu ali poskusnem polju, ipd. Demonstracijski dogodki se izvajajo v obliki predavanj, delavnic, konferenc, ogledov na terenu (tudi na poskusnih poljih), panožnih krožkov, dnevi odprtih vrat na kmetijskih gospodarstvih kot tudi v obliki prikazov delovanja kmetijske mehanizacije in drugih tehnoloških rešitev na kmetijskih gospodarstvih, ki jih izvedejo ponudniki le-teh.

V primeru zaostrenih epidemioloških razmer se pod določenimi pogoji lahko omogoči tudi izvedba e-demonstracijskih projektov z uporabo sodobnih tehnologij (aplikacij).

Prednost imajo demonstracijski projekti, v katere so vključeni mladi raziskovalci in mladi kmetje.

Obvezna je aktivna medsebojna izmenjava informacij o izvajanju projekta, razvitih rešitvah in doseženih rezultatih znotraj konzorcija, med posameznimi konzorciji in med ostalimi deležniki AKIS ter širšo javnostjo. Za razširjanje rezultatov se uporabi tudi portal AKIS. Rezultati projektov so javno dostopni. Intervencija se lahko povezuje s podporo projektom operativnih skupin Evropskega partnerstva za inovacije (projekti EIP).

V okviru demonstracijskih projektov se podpora dodeli za stroške izvedbe projekta, kar vključuje tudi naložbe za izvajanje raziskovalne dejavnosti in prenosa znanja ter stroške amortizacije za opremo, ki jo za namen izvedbe projekta zagotovi kmetijsko gospodarstvo.

Upravičene so naložbe v vzpostavitev oziroma nadgradnjo javne razvojno raziskovalne infrastrukture, kar vključuje naložbe v opredmetena in neopredmetena osnovna sredstva za razvoj in preizkušanje inovativnih rešitev (kot so vzpostavitev novih oz. posodobitev obstoječih poskusnih polj), vključno z digitalnimi rešitvami, za uvajanje pametnega in preciznega kmetijstva, blaženja in prilagajanja na podnebne spremembe (naložbe v laboratorijsko analitiko, monitoringe, nadgradnja sistema prognostičnih obvestil in razvoja novih modelov za napoved bolezni in škodljivcev, krožno gospodarstvo) ter za uvajanje učinkovite izmenjave in prenosa znanja med deležniki AKIS.

Koriščenje naložb v zmogljivosti razvojno raziskovalne opreme in s tem povezane storitve je omogočeno vsem partnerjem v konzorciju. Vloga za podporo vsebuje tudi opis predvidenih področij uporabe naložb ter opis prenosa rezultatov razvoja inovativnih rešitev do končnih uporabnikov.

Do podpore so upravičeni stroški sodelovanja s tujimi raziskovalnimi in razvojnimi organizacijami in strokovnjaki.

Podpora se dodeli za obdobje izvedbe demonstracijskega projekta, vendar ne dlje kot 60 mesecev. Najvišji znesek podpore na posamezni demonstracijski projekt ne presega 5.000.000 evrov.

4.10.5.2. Pogoji upravičenosti

- vzpostavljeno pogodbeno partnerstvo (konzorcij) za izvedbo demonstracijskega projekta
- najmanj en član partnerstva je kmetijsko gospodarstvo, vpisano v RKG, ki hkrati ni raziskovalna, izobraževalna ali svetovalna institucija v kmetijskem, živilskem ali gozdarskem sektorju
- demonstracijski projekt vsebuje najmanj opredelitev vloge posameznega partnerja v konzorciju, cilje, mejnike, aktivnosti, stroške in rezultate projekta, vključno z načrtovanimi naložbami po posameznih partnerjih, načrtovanim doseganje sinergij in komplementarnosti pri uporabi naložb
- demonstracijski projekt vključuje testiranje razvite (nove) prakse, procesa, postopka, metode ali tehnologije v realnem okolju na kmetijskem gospodarstvu, ki je član partnerstva
- demonstracijski projekt ni zgolj raziskovalne narave
- potreba po podpori za naložbe v opredmetena oz. neopredmetena sredstva izhaja iz narave demonstracijskega projekta in je utemeljena v opisu le-tega
- zmogljivosti podprtih naložb v razvojno raziskovalno opremo in s tem povezane storitve so dostopne vsem konzorcijskim partnerjem za namene izvedbe projekta

4.10.5.3. Oblika in stopnja podpore

Nepovratna podpora. Delna uporaba poenostavljenih oblik stroškov (standardna lestvica stroškov na enoto iz točke b) prvega odstavka 77. člena in pavšalna stopnja iz točke d) 77. člena).

Stopnja podpore znaša do 100%, razen za naložbe v opredmetena in neopredmetena sredstva, kjer znaša stopnja podpore do 75 % upravičenih stroškov naložbe. Stopnja podpore se zniža v primeru lastnega sofinanciranja projektnih partnerjev. Stopnja podpore se ustrezno zniža tudi glede na pravila državnih pomoči. Možnost dodelitve predplačil v višini do 50 odstotkov upravičenih stroškov naložbe.

4.10.5.4. Kazalniki učinka

Letni načrtovani učinek /output (število)	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
O.28 Število drugih operacij ali enot za sodelovanje, ki prejemajo podporo v okviru EKSRP (razen EIP pod O.1)	0	0	1	1	1	1	1

4.10.5.5. Znesek na enoto

Načrtovani letni znesek na enoto v €	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Povprečni znesek v € na pilotni projekt	0	0	2.368.000	2.368.000	2.368.000	2.368.000	2.368.000

Utemeljitev zneska na enoto

Pri določitvi najvišjega zneska podpore je bila uporabljena referenca na javne razpise Ministrstva za gospodarski razvoj in tehnologijo v programskem obdobju 2014-2020 za podporo "Demo pilotom" oz. za dodelitev spodbud razvojnim in inovacijskim dejavnostim za izvedbo pilotnih/demonstracijskih projektov, usmerjenih v razvoj za testiranje oziroma demonstracijo novih ali izboljšanih proizvodov, procesov ali storitev v realnem okolju, kjer je znašal najvišji znesek sofinanciranja 5 mio evrov.

Pri določitvi povprečnega zneska na enoto je bila uporabljena tudi analiza potreb po vlaganjih v javno raziskovalno infrastrukturo, ki jo je MKGP opravilo v letu 2020. V okviru analize potreb je bilo identificiranih 6 potencialnih investicijskih projektov v raziskovalno infrastrukturo v kmetijstvu za potrebe zelenega in digitalnega prehoda v višini 10,6 mio € oz. v povprečju 1,7 mio evra/projekt.

Vrednost načrtovanega povprečnega zneska na demonstracijski projekt znaša 2.368.000 evrov.

4.10.5.6. Letna finančna alokacija sredstev

Letna indikativna finančna alokacija	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
	0	0	2.368.000	2.368.000	2.368.000	2.368.000	2.368.000

4.10.6. INTERVENCIJA PRENOS ZNANJA IN INFORMIRANJA

Sklad	EKSRP
Vrsta intervencije	Prenos znanja in informiranja (72. člen)
Območje izvajanja intervencije	celotna Slovenija
Specifični cilj, na katerega se navezuje intervencija in kjer je to relevantno, navezava na sektorske cilje	SC10: Horizontalni cilj posodobitve sektorja s spodbujanjem in razširjanjem znanja, inovacij in digitalizacije v kmetijstvu in na podeželskih območjih ter s spodbujanjem k njihovi uporabi. Poleg tega intervencija prispeva k vsem specifičnim ciljem.
Kazalniki rezultata	R.1 Izboljšanje smotnosti s pomočjo znanja in inovacij: število oseb, ki prejemajo podporo za svetovanje, usposabljanje, izmenjavo znanja ali sodelovanje v operativnih skupinah EIP ali drugih skupinah za sodelovanje/ukrepih R.2 Povezovanje sistemov svetovanja in znanja: število svetovalcev, ki prejemajo podporo v okviru sistemov znanja in inovacij v kmetijstvu (AKIS) R.3 Digitalizacija kmetijstva: delež kmetij, ki iz SKP prejemajo podporo za digitalne kmetijske tehnologije
Upravičenci	– Upravičenci: izvajalci usposabljanj, demonstracijskih prikazov na kmetijah

4.10.6.1. Opis intervencije

Intervencija je usmerjena na zaznane pomanjkljivosti pri prenosu znanja v sistemu AKIS na nekaterih področjih, nezadostne ponudbe in uporabe različnih oblik prenosa znanja, šibke povezanosti deležnikov, ki znanje ustvarjajo in s tem povezane nezadostne komplementarne podpore pri prenosu in izmenjavi znanj med ciljnim skupinami na kmetijskem, gozdarskem in živilskem področju.

Namen intervencije je povečati raven usposobljenosti končnih upravičencev preko različnih oblik in metod prenosa znanja, ki vključujejo tudi lokalno uporabo znanja z ogledi in demonstracijami na terenu. Povezuje z intervencijami kot so plačila SOPO, kmetijsko-okoljska-podnebna plačila, ekološko kmetovanje, dobrobit živali ipd.

Programi prenosa znanja in informiranja omogočajo kombiniranje različnih znanj in področij, pri njihovi izvedbi pa so vključeni različni deležniki AKIS, ki sodelujejo pri prenosu znanja (kot so kmetijska gospodarstva, raziskovalne in izobraževalne organizacije, svetovalci, izvajalci javnih služb, organizacije in skupine proizvajalcev, rejske organizacije, ipd.). S tem se zagotavlja komplementarnost in povezovanje specifičnih znanj ter omogoča lažje prepoznavanje aktualnih potreb končnih upravičencev po znanju. Podpora je namenjena tudi izmenjavi in prenosu znanja med kmeti (t.i. peer-to-peer learning) in spodbujanju medsebojnega učenja, ki se odvija neposredno na kmetijskem gospodarstvu, v realnem okolju.

Podpora v okviru te intervencije ne vključuje aktivnosti, ki so del običajnih izobraževalnih programov ali sistemov na srednješolski ali višjih ravneh.

Udeležba na usposabljanjih, delavnicah in seminarjih, prikazih in drugih demonstracijskih aktivnostih v okviru te intervencije je za udeležence (končne upravičence) brezplačna.

Udeleženci (končni upravičenci) so tako lahko kmetijska gospodarstva, subjekti, dejavni v živilskem in gozdarskem sektorju (kot so živilska podjetja, lastniki oz. zakupniki gozdov in uporabniki mehanizacije in opreme za delo v gozdu), zaposleni v kmetijskem, gozdarskem in živilskem

sektorju (vključno z zaposlenimi v javnih službah na področju kmetijstva in gozdarstva), lokalne akcijske skupine.

Podpora v okviru intervencije je namenjena:

1. izvedbi (skupinskih) usposabljanj in
2. demonstracijskim prikazom na kmetijskih gospodarstvih.

1. Usposabljanja

Na podlagi javnega razpisa se za posamezno vsebinsko področje izberejo kvalificirani izvajalci (skupinskih) usposabljanj, ki izkazujejo ustrezne reference, usposobljenost, tehnične zmogljivosti, vključevanje drugih deležnikov AKIS pri izvedbi usposabljanja. Izvajalci usposabljanj so izbrani za obdobje največ treh let, z možnostjo ponovnega izbora. Prednost pri izboru imajo partnerstva različnih deležnikov AKIS, ki sodelujejo pri pripravi in izvedbi usposabljanja. Usposabljanja se izvajajo v skladu s sprejetim terminskim načrtom in lahko potekajo v skupinah več udeležencev v obliki fizičnih in spletnih predavanj, seminarjev, delavnic in drugih (inovativnih) oblik prenosa znanja.

Minimalno trajanje usposabljanja, minimalno število udeležencev in drugi pogoji so prilagojeni posameznim vsebinam oz. področjem usposabljanj in določeni z nacionalnim predpisom. Izvajalec usposabljanja zagotovi ustrezno informiranost glede izvedbe usposabljanja in na spletnih straneh pred začetkom usposabljanja objavi program in terminski načrt usposabljanja. Izvajalec usposabljanja pripravi gradivo, ki je, skupaj z avdio-vizualnim posnetkom izvedenega usposabljanja, v e-obliki brezplačno dostopno na portalu AKIS. Udeležencem usposabljanja, ki se izvede v fizični obliki, izvajalec usposabljanja zagotovi gradivo v pisni obliki.

Prednostna vsebinska področja usposabljanj se nanašajo na uvajanje kmetijskih praks, ki prispevajo k ohranjanju biotske raznovrstnosti in krajine, naravnih virov, prilagajanju ter blaženju podnebnih sprememb, usposabljanja v povezavi z intervencijami kot so shema za podnebje in okolje, kmetijsko-okoljska-podnebna plačila, ekološko kmetovanje, biotično varstvo rastlin, izvajanje nadstandardnih zahtev reje na področju dobrobiti živali, vpeljava kmetijskih praks, ki preprečujejo razvoj odpornosti proti antimikrobikom, medgeneracijski prenos kmetije, celostno upravljanje kmetijskega gospodarstva po prevzemu. Med predvidena področja usposabljanj sodijo tudi področja predelave in trženja kmetijskih proizvodov, varno delo v gozdu, gozdna pedagogika ipd.

Za upravičence se tekom njihove vključenosti v posamezne intervencije (kot so shema za podnebje in okolje, kmetijsko-okoljska-podnebna plačila, ekološko kmetovanje, izvajanje nadstandardnih zahtev reje na področju dobrobiti živali) določijo vsebine usposabljanj v obliki obveznih in izbirnih vsebin.

Usposabljanje lahko vključuje izmenjavo izkušenj in ogleda dobrih praks doma in v tujini.

V sklopu te intervencije se oblikuje poseben sklop usposabljanj in sicer: »Prenos znanja na mlade kmete na področju poslovnih in finančnih spretnosti«, namenjeno upravičencem iz intervencije Podpora za vzpostavitev gospodarstev mladih kmetov. Sklop usposabljanja je pripravljen na osnovi priporočila EK, ki je, tako kot Slovenija, ugotovila, da (predvsem) mladim kmetom primanjkuje znanja na področju poslovnih znanj in finančnih spretnosti, zaradi česar imajo težave pri dostopu do financ, predvsem do produktov, ki jih ponujajo banke. Upravičenci pri tem sklopu intervenciji bodo tako mladi kmetje - upravičenci iz intervencije Podpora za vzpostavitev gospodarstev mladih kmetov – torej vsi, ki bodo prejeli odločbo o pravici do podpore. Udeležba na tem usposabljanju bo tako za prejemnike sredstev iz intervencije Podpora za vzpostavitev gospodarstev mladih kmetov obvezna in sicer v času izvajanja poslovnega načrta. JR za podporo mladim kmetom bodo predvidoma objavljeni od leta 2024 do 2028.

2. Demonstracijski prikazi

Na podlagi javnega razpisa se po posameznih vsebinskih področjih ali panogah izberejo kmetijska gospodarstva za izvedbo demonstracijskih prikazov.

Vsebinska področja demonstracijskih prikazov, vključno s področjem dopolnilnih dejavnosti na kmetiji, se opredelijo z nacionalnim predpisom. Ta lahko vključujejo prikaz uporabe (novih) mehanizacij, postopkov (tehniki), tehnologij, strojev in praks, prvenstveno na področjih, povezanih z varstvom okolja (tudi v povezavi z zmanjšanjem in preprečevanjem izgub in odpadne hrane), ohranjanjem narave ter odzivanjem in prilagajanjem na podnebne spremembe, tudi v povezavi s preciznim in pametnim kmetijstvom.

Upravičenci so kmetijska gospodarstva, ki bodo drugim kmetijskim gospodarstvom prikazala uporabo (novih) mehanizacij, tehnologij, praks in procesov, ki jih uporabljajo pri kmetovanju (ali gospodarjenju z gozdom ipd.), vendar njihova uporaba v Sloveniji še ni splošno uveljavljena.

Demonstracijski prikaz se lahko na kmetijskem gospodarstvu izvede v obliki enkratnega dogodka, večkratne ponovitve enakega prikaza / demonstracije (za različne končne uporabnike) ali serije prikazov / demonstracij, v okviru katere so predstavljene različne faze v določenem časovnem zaporedju (praviloma ene sezone). Pri izvedbi demonstracijskega prikaza lahko sodeluje več kmetijskih gospodarstev. Degustacija ni del demonstracijskega prikaza.

Minimalno trajanje demonstracijskega prikaza na kmetijskem gospodarstvu glede na vsebino, minimalno število udeležencev in drugi pogoji se določijo z nacionalnim predpisom. Demonstracija v obliki enkratnega dogodka traja najmanj 4 šolske ure in zajema teoretični in praktični del. Kmetijsko gospodarstvo v sodelovanju Mrežo za podeželje zagotovi ustrezno informiranost ciljnih skupin (končnih upravičencev) glede izvedbe prikaza. Pri informiranju potencialnih udeležencev demonstracijskega prikaza lahko sodeluje Javna služba kmetijskega svetovanja oz. Javna gozdarska služba. Na portalu AKIS se objavi seznam načrtovanih demonstracij po področjih demonstracij in načrtovanih terminih. Spremlja se zadovoljstvo končnih uporabnikov z organizacijo, izvedbo in področjem izvedene demonstracije na kmetijskem gospodarstvu.

V primeru zaostrenih epidemioloških razmer se pod določenimi pogoji lahko omogoči tudi izvedba e-demonstracij z uporabo sodobnih tehnologij (aplikacij).

Prednost pri izboru imajo kmetijska gospodarstva, ki so:

- s podporo EKSRP izvedla zahtevnejšo (celovito) naložbo v nove tehnologije (kot npr. uvajanja digitalizacije v pridelavo oz. prirejo, naložbe na področju varstva okolja, zmanjševanja in preprečevanja izgub in odpadne hrane, ohranjanja narave in prilagajanja podnebnim spremembam, gospodarjenja z gozdovi, krožnega gospodarstva),
- bodo demonstrirala sodobne prakse na področju ekološkega oz. sonaravnega kmetovanja, ki jih izvajajo ali
- bila vključena v pilotne projekte ali projekte EIP v okviru PRP 2014–2020.
- podpora se dodeli za organizacijo in izvedbo demonstracijskega prikaza, pri čemer je trajanje le-tega omejeno na največ 12 mesecev. Najvišji znesek podpore znaša 5.000 EUR.

4.10.6.2. Pogoji upravičenosti

Pogoj za izvajalca usposabljanja:

- izvajalec usposabljanja je registriran za izvajanje neformalnega izobraževanja, zagotavlja ustrezno kadrovske zasedbo (skupaj s partnerji), tehnično opremljenost in reference
- pripravljen program usposabljanja na posameznem vsebinskem področju, v izvedbo katerega so vključeni ključni deležniki AKIS s tega področja
- minimalno trajanje usposabljanja je 4 šolske ure

- končni upravičenci ocenijo kakovost izvedbe usposabljanja

Pogoj za izvajalca demonstracijskega prikaza:

- izvajalec prikaza / demonstracije je kmetijsko gospodarstvo, vpisano v RKG
- minimalno trajanje demonstracijskega prikaza na kmetiji je 4 pedagoške ure (v to ni všteta morebitna degustacija)
- demonstracijski prikaz se izvede na območju Republike Slovenije
- vloga za podporo izvedbi demonstracijskega prikaza vsebuje najmanj navedbo vsebine, predvideno trajanje (enkratni prikaz, večkratna ponovitev prikaza, serija prikazov), ciljne skupine potencialnih udeležencev, terminski načrt izvedbe
- končni upravičenci ocenijo kakovost izvedbe demonstracijskega prikaza

4.10.6.3. Oblika in stopnja podpore

Nepovratna podpora. Za določitev višine podpore se delno uporabijo poenostavljene oblike stroškov: standardna lestvica stroška na enoto iz točke b) prvega odstavka 77. člena Uredbe v primeru usposabljanj oziroma pavšalni znesek iz točke c) prvega odstavka 77. člena Uredbe glede na posamezno obliko demonstracijskega prikaza oz. glede na uporabo strojne mehanizacije v okviru demonstracijskega prikaza na kmetijskem gospodarstvu.

Stopnja podpore znaša do 100%.

4.10.6.4. Kazalniki učinka

Letni načrtovani učinek /output (število)	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
O.29 Število operacij ali enot usposabljanja in svetovanja, ki prejemajo podporo v okviru EKSRP - usposabljanje	0	7	7	8	8	8	0
O.29 Število operacij ali enot usposabljanja in svetovanja, ki prejemajo podporo v okviru EKSRP – »Prenos znanja na mlade kmete na področju poslovnih in finančnih spretnosti«	0	0	8	8	8	8	8
O.29 Število operacij ali enot usposabljanja in svetovanja, ki prejemajo podporo v okviru EKSRP – demonstracijski prikaz na kmetijskem gospodarstvu	0	14	14	14	14	14	0

4.10.6.5. Znesek na enoto

Načrtovani letni znesek na enoto v €	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Povprečni znesek v € –usposabljanje	0	77.125	77.125	77.125	77.125	77.125	0
Povprečni znesek v € - »Prenos znanja na mlade kmete na področju poslovnih in finančnih spretnosti«	0	0	4.000	4.000	4.000	4.000	4.000

Povprečni znesek v € – demonstracijski prikaz na kmetiji	0	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000	0
--	---	-------	-------	-------	-------	-------	---

Utemeljitev zneska na enoto

Usposabljanje: Pri določitvi vrednosti povprečnega zneska na enoto so bili upoštevani rezultati ukrepa M1 iz PRP 2014-2020. V okviru podukrepa M1.1 je znašala povprečna vrednost za izvedbo usposabljanja 50 evrov na udeleženca, usposabljanje je v povprečju trajalo 8 pedagoških ur, (najmanj pa 4 ure in največ 25 ur). Skupaj se je usposabljanj do 31. 12. 2020 udeležilo 96.473 udeležencev.

Pri določitvi povprečnega zneska na enoto so bile upoštevane tudi vrednosti pedagoške ure za izvedbo seminarja, delavnice ali usposabljanja na daljavo skladno s Pogoji in kriteriji za izbor izvajalcev usposabljanj, didaktične in tehnične pomoči ter višino honorarjev na pedagoško uro kot veljajo za izvedbo seminarjev in predavanj v okviru Upravne akademije od 8. 7. 2020 dalje in jih je sprejelo Ministrstvo za javno upravo:

- vrednost pedagoške ure za izvedbo seminarja in pripravo predstavitev na predpisanih predlogah znaša 95 evrov brez DDV,
- vrednost pedagoške ure za izvedbo delavnice ali usposabljanja na daljavo, pripravo predstavitev ter aktivnosti za udeležence v dogovorjenih oblikah znaša 115 evrov brez DDV,
- vrednost pedagoške ure za delo strokovnih izvajalcev izvajalca v paru znaša 150,00 EUR brez DDV oziroma 75,00 EUR brez DDV na posameznega strokovnega izvajalca.

Pri določitvi povprečnega zneska za sklop Usposabljanja - »Prenos znanja na mlade kmete na področju poslovnih in finančnih spretnosti« so bile upoštevane kalkulacije iz izvajanja PRP 2014-2020 (najem učilnice, pedagoške ure, itd.), in dejstva da so predvidena usposabljanja na tem sklopu v manjših skupinah (do predvidoma največ 30 udeležencev) z obvezno uporabo računalniške in druge programske opreme ter s tem bolj individualnim pristopom samega usposabljanja.

Demonstracijski prikaz na kmetijskem gospodarstvu: Pri določitvi povprečnega zneska na enoto je upoštevana standardna lestvica stroška na enoto za uro dela kmeta na projektu iz ukrepa M16, ki znaša 11,29 evrov, urna postavka vrednosti pedagoške ure za izvedbo seminarja skladno s Pogoji in kriteriji za izbor izvajalcev usposabljanj, didaktične in tehnične pomoči ter višino honorarjev na pedagoško uro, ki znaša 95 evrov ter stroškov na uro dela s kmetijsko in gozdarsko mehanizacijo skladno s Pravilnikom o seznamu kmetijske in gozdarske mehanizacije ter katalogu stroškov kmetijske in gozdarske mehanizacije.

4.10.6.6. Letna finančna alokacija sredstev

Letna indikativna finančna alokacija	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Skupna indikativna finančna alokacija usposabljanje	0	539.875	539.875	617.000	617.000	617.000	0
Skupna indikativna finančna alokacija »Prenos znanja na mlade kmete na področju	0	0	32.000	32.000	32.000	32.000	32.000

poslovnih in finančnih spretnosti«							
Skupna indikativna finančna alokacija - demonstracijski prikaz na kmetiji	0	14.000	14.000	14.000	14.000	14.000	0

5. FINANČNI RAZREZ

RS ima v okviru SN 2023-2027 na voljo 1,2 mrd EUR sredstev iz Evropskega kmetijskega jamstvenega sklada (EKJS) in Evropskega kmetijskega sklada za razvoj podeželja (EKSRP). Na podlagi analiz in glede na ugotovljene vrzeli v razvojnem delu SN 2023-2027 predlagamo, da se sredstva v višini 150 mio EUR prenesejo iz I. v II. steber SKP.

Za I. steber (EKJS), ki vključuje neposredna plačila ter sektorske podpore za vino in čebele, je tako po prenosu na voljo 535 mio EUR, za II. steber (EKSRP), ki obsega politiko razvoja podeželja pa je po prenosu na voljo 701 mio EUR.

Tabela 23: Razpoložljiva finančna sredstva SN 2023-2027 (pred prenosom finančnih sredstev iz I. na II. steber SKP)

Sklad	Namen	Razpoložljiva sredstva (v EUR)
EKJS	Neposredna plačila	657.650.260
	vino	24.245.000
	čebele	3.247.275
	Skupaj	685.142.535
EKSRP	Skupaj	550.850.960
SKUPAJ		1.235.993.495

Tabela 24: Razpoložljiva finančna sredstva SN 2023-2027 (po prenosu finančnih sredstev iz I. na II. steber SKP)

Sklad	Namen	Razpoložljiva sredstva (v EUR)
EKJS	Neposredna plačila	507.650.260
	vino	24.245.000
	čebele	3.247.275
	Skupaj	535.142.535
EKSRP	Skupaj	700.850.960
SKUPAJ		1.235.993.495

Znesku za razvoj podeželja je potrebno dodati še nacionalna sredstva, ki se bodo zagotovila iz proračuna RS in so odvisna od stopnje prispevka EKSRP, ki je sicer določena za kohezijski regiji in za posamezne intervencije. Skupna sredstva za SN 2023–2027 (EU + RS) bodo tako dokončno znana, ko bo določen končni nabor intervencij, in bo za vsako intervencijo določen znesek za vzhodno in za zahodno kohezijsko regijo. Znesku za čebelarstvo je potrebno dodati še nacionalna sredstva v višini 50 %.

Predlog evropske zakonodaje določa nekatere obvezne deleži sredstev, ki se morajo nameniti za posamezne vsebine, in sicer:

- LEADER: min. 5 % EKSRP
- okolje in podnebje: specifični cilji 4, 5 in 6, 100 % Dobrobit živali, 50 % OMD: min. 35 % EKSRP
- tehnična pomoč: max. 6 % EKSRP
- shema za okolje in podnebje: 25 % ovojnice za neposredna plačila
- vezana dohodkovna podpora: max. 13 % ovojnice za neposredna plačila +2% za BR

- podpora mladim kmetom: vsaj 3 % ovojnice za neposredna plačila, ki jih DČ lahko doseže s podporo skozi I. in II. steber

Tabela 25: Razpoložljiva finančna sredstva po posameznih intervencijah SN 2023-2027 po prenosu finančnih sredstev iz I. na II. steber SKP

Specifični cilj	Naziv intervencije	Sklad	EU + SLO sredstva (v €)	EU sredstva (v €)
Specifični cilj 1 - Podpora vzdržnim dohodkom kmetij in odpornosti po vsej Uniji za povečanje prehranske varnosti	Osnovna dohodkovna podpora za trajnostnost	EKJS	353.466.649	353.466.649
	Dopolnilna prerazporeditvena dohodkovna podpora za trajnostnost	EKJS		
	Plačilo za naravne ali druge omejitve	EKSRP	220.000.000	143.000.000
Specifični cilj 2 - Krepitev tržne usmerjenosti in povečanje konkurenčnosti, tudi z večjim poudarkom na raziskavah, tehnologiji in digitalizaciji	Kolektivne naložbe v kmetijstvu za skupno pripravo kmetijskih proizvodov za trg in razvoj močnih in odpornih verig vrednosti preskrbe s hrano	EKSRP	5.500.000	4.346.980
	Naložbe v dvig produktivnosti in tehnološki razvoj, vključno z digitalizacijo kmetijskih gospodarstev in živilskopredelovalne industrije	EKSRP	58.453.793	45.719.050
	Izvedba agromelioracij in komasacij kmetijskih zemljišč	EKSRP	16.000.000	12.504.640
	Razdružitev solastnine na kmetijskih zemljiščih	EKSRP	3.000.000	2.344.620
	Naložbe v nakup nove mehanizacije in opreme za delo v gozdu	EKSRP	8.000.000	5.550.080
	Naložbe v primarno predelavo lesa in digitalizacijo	EKSRP	12.709.992	8.817.684
	Naložbe v razvoj in dvig konkurenčnosti ter tržne naravnosti ekoloških kmetij	EKSRP	8.640.720	6.829.279
	Naložbe v ureditev gozdne infrastrukture	EKSRP	3.500.000	2.735.390
	Naložbe v ustanovitev in razvoj gozdnega drevsničarstva	EKSRP	3.500.000	2.735.390
	Vrste intervencij v čebelarstvu in finančna pomoč Unije	EKJS	6.494.550	3.247.275
	Promocija vina v tretjih državah	EKJS	3.025.000	3.025.000
	Prestrukturiranje in preusmeritev vinogradov	EKJS	20.465.000	20.465.000
	Ukrepi informiranja o vinih Unije v državah članicah	EKJS	755.000	755.000
	Proizvodno vezano plačilo SKUPAJ	EKJS	65.994.534	65.994.534
	Proizvodno vezano plačilo za mleko v gorskih območjih	EKJS	2,2 % ovojnice za neposredna plačila	

	Proizvodno vezano plačilo za krave dojlje v gorskih območjih	EKJS	2,8 % ovojnice za neposredna plačila	
	Proizvodno vezano plačilo za rejo govedi	EKJS	4,2 % ovojnice za neposredna plačila	
	Proizvodno vezano plačilo za rejo drobnice	EKJS	0,8% ovojnice za neposredna plačila	
	Proizvodno vezano plačilo za strna žita	EKJS	3 % ovojnice za neposredna plačila	
	Proizvodno vezano plačilo za beljakovinske rastline	EKJS	2.538.251	2.538.251
Specifični cilj 3 - Izboljšanje položaja kmetov v vrednostni verigi	Novo sodelovanje v shemah kakovosti	EKSRP	2.150.000	1.534.025
	Krepitev kratkih dobavnih verig in promocija lokalne hrane	EKSRP	2.480.000	1.662.195
	Vzpostavitev in razvoj ekoregije	EKSRP	2.300.000	1.541.552
	Spodbujanje kolektivnih oblik sodelovanja v kmetijskem in gozdarskem sektorju	EKSRP	8.191.514	5.844.645
Specifični cilj 4 - Prispevanje k blažitvi podnebnih sprememb in prilagajanju nanje ter k trajnostni energiji	Naložbe v gradnjo in vzdrževanje protipožarne infrastrukture	EKSRP	3.000.000	2.081.280
	Naložbe v prilagoditev na podnebne spremembe pri trajnih nasadih	EKSRP	12.395.125	9.796.611
	Naložbe v sanacijo in obnovo gozdov po naravnih nesrečah in neugodnih vremenskih razmerah	EKSRP	5.500.000	2.806.210
	Naložbe v učinkovito rabo dušikovih gnojil	EKSRP	7.997.460	6.320.872
	Naložbe v učinkovito rabo energije in obnovljive vire energije v kmetijstvu	EKSRP	15.000.000	11.855.400
	Obnova potenciala kmetijske proizvodnje, prizadetega zaradi naravnih nesreč ali katastrofičnih dogodkih	EKSRP	6.557.025	5.182.410
	Izgradnja namakalnih sistemov	EKSRP	20.000.000	15.630.800
	Tehnološke posodobitve namakalnih sistemov	EKSRP	10.000.000	7.815.400
	Naložbe za zagotovitev ustrezne tehnološke infrastrukture laboratorijev in ustrezne tehnološke opremljenosti za namen monitoringa ter zagotavljanja ustreznega nabora analitičnih metod ter krepitev sistema napovedovanja prognostičnih obvestil	EKSRP	800.000	344.000

Specifični cilj 5 - spodbujanje trajnostnega razvoja in učinkovitega gospodarjenja z naravnimi viri, kot so voda, tla in zrak	Ekološko kmetovanje	EKSRP	73.000.000	60.757.900
	Naložbe v nakup kmetijske mehanizacije za optimalno uporabo hranil in trajnostno rabo FFS	EKSRP	5.610.180	4.434.062
	Kmetijsko-okoljska-podnebna plačila	EKSRP	128.000.000	107.827.200
	Urejanje hudourniških območij	EKSRP	5.000.000	2.551.100
Specifični cilj 6 - Prispevanje k varstvu biotske raznovrstnosti, krepitev ekosistemskih storitev ter ohranjanje habitatov in krajine	Naložbe v nakup kmetijske mehanizacije in opreme za upravljanje traviščnih habitatov	EKSRP	8.000.000	6.743.200
	Plačila Natura 2000	EKSRP	2.700.000	2.274.480
	Neproizvodne naložbe, povezane z izvajanjem naravovarstvenih podintervencij	EKSRP	11.079.420	9.338.843
	Shema za podnebje in okolje	EKJS	78.036.072	78.036.072
	Izvajanje ukrepov iz načrtov upravljanja zavarovanih območij	EKSRP	4.500.000	3.790.800
	Ohranjanje, trajnostna raba in razvoj rastlinskih genskih virov v kmetijstvu	EKSRP	2.500.000	2.106.000
Specifični cilj 7 - Privabljanje mladih v poklic kmeta in zadrževanje mladih kmetov v tem poklicu ter spodbujanje razvoja podjetij na podeželskih območjih	Podpora za vzpostavitev gospodarstev mladih kmetov	EKSRP	42.000.000	31.466.400
	Dopolnilna dohodkovna podpora za mlade kmete	EKJS	7.614.754	7.614.754
Specifični cilj 8 - Spodbujanje zaposlovanja, rasti, enakosti spolov, socialne vključenosti in lokalnega razvoja na podeželskih območjih, vključno z biogospodarstvom in trajnostnim gozdarstvom	LEADER	EKSRP	42.219.937	35.042.548
	Obnova in razvoj vasi po konceptu Pametnih vasi s poudarkom na kulturni dediščini	EKSRP	2.000.000	1.508.480
	Podpora za naložbe v vzpostavitev in razvoj nekmetskih dejavnosti vključno z biogospodarstvom	EKSRP	21.740.427	11.320.675
Specifični cilj 9 - Izboljšanje odziva kmetijstva EU na potrebe družbe na področju hrane in zdravja, vključno z	Biotično varstvo rastlin	EKSRP	4.000.000	3.369.600

varno in hranljivo trajnostno pridelano hrano, zavrženo hrano ter dobrobitjo živali	Dobrobit živali	EKSRP	45.000.000	37.645.500
	Naložbe v prilagoditev kmetijskih gospodarstev izvajanju nadstandardnih zahtev s področja dobrobiti rejnih živali	EKSRP	25.000.000	19.759.000
Horizontalni cilj - Posodobitev sektorja s spodbujanjem znanja, inovacij in digitalizacije v kmetijstvu in na podeželju ter njihovega prevzemanja	Podpora za projektne ideje in projekte EIP	EKSRP	12.000.000	9.937.200
	Razvojni demonstracijski projekti	EKSRP	11.840.000	5.926.630
	Prenos znanja in informiranja	EKSRP	3.160.000	1.581.770
	Usposabljanje svetovalcev	EKSRP	1.000.000	480.400
	Vavčersko svetovanje	EKSRP	3.000.000	1.441.200
	Medgeneracijski prenos znanja	EKSRP	2.000.000	1.498.400
Izven SC	Tehnična pomoč	EKSRP	38.883.597	33.051.058
Skupaj			1.464.514.411	1.234.101.200